سالنامهٔ مجلهٔ کابل

Ketabton.com

۱۳۱۱

ادبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

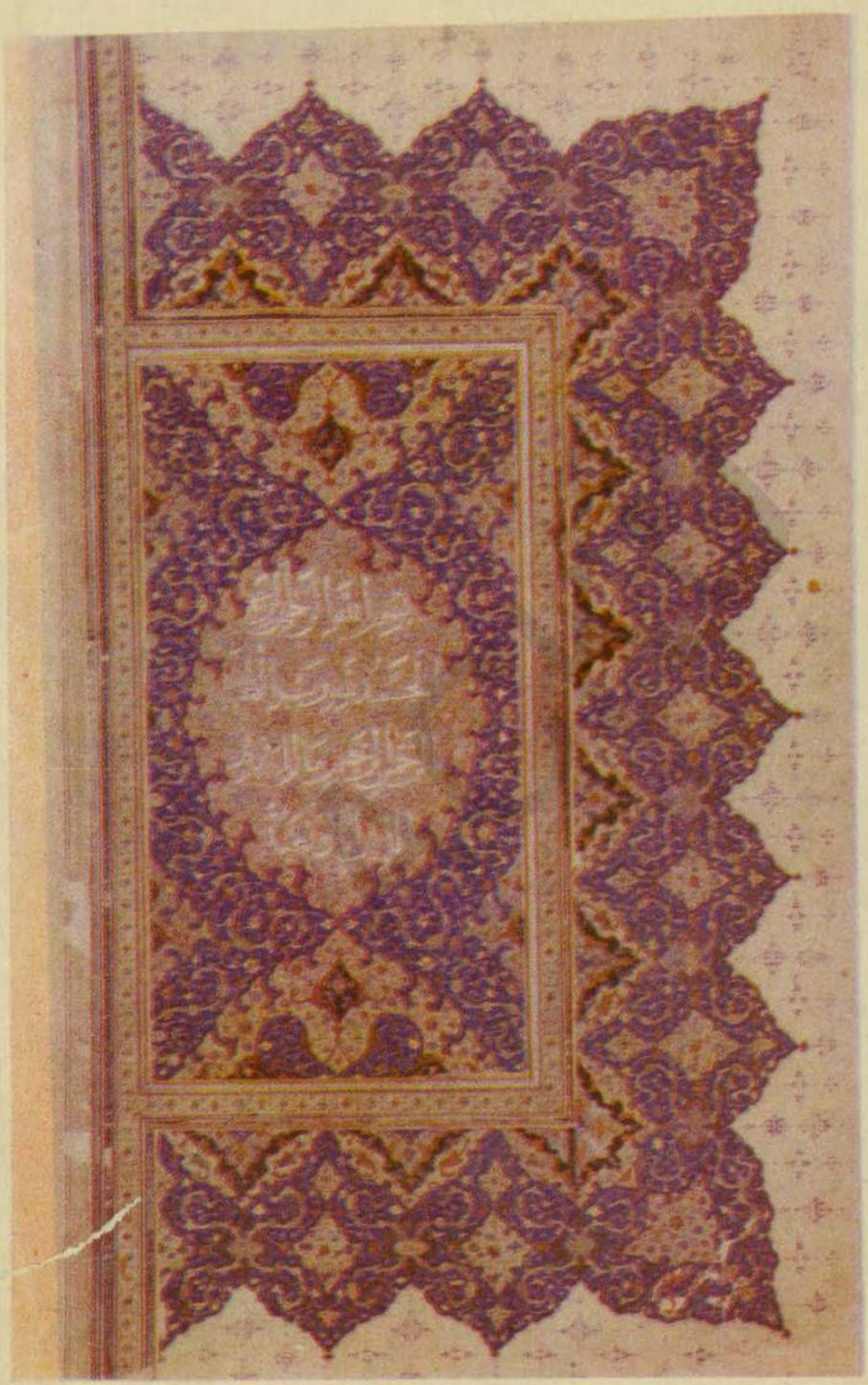

نمونهٔ از خطاطی و میناتور های قدیم افغانستان .
(اقتباس از قرآن قلمی مخصوص کتابخانهٔ شاهی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

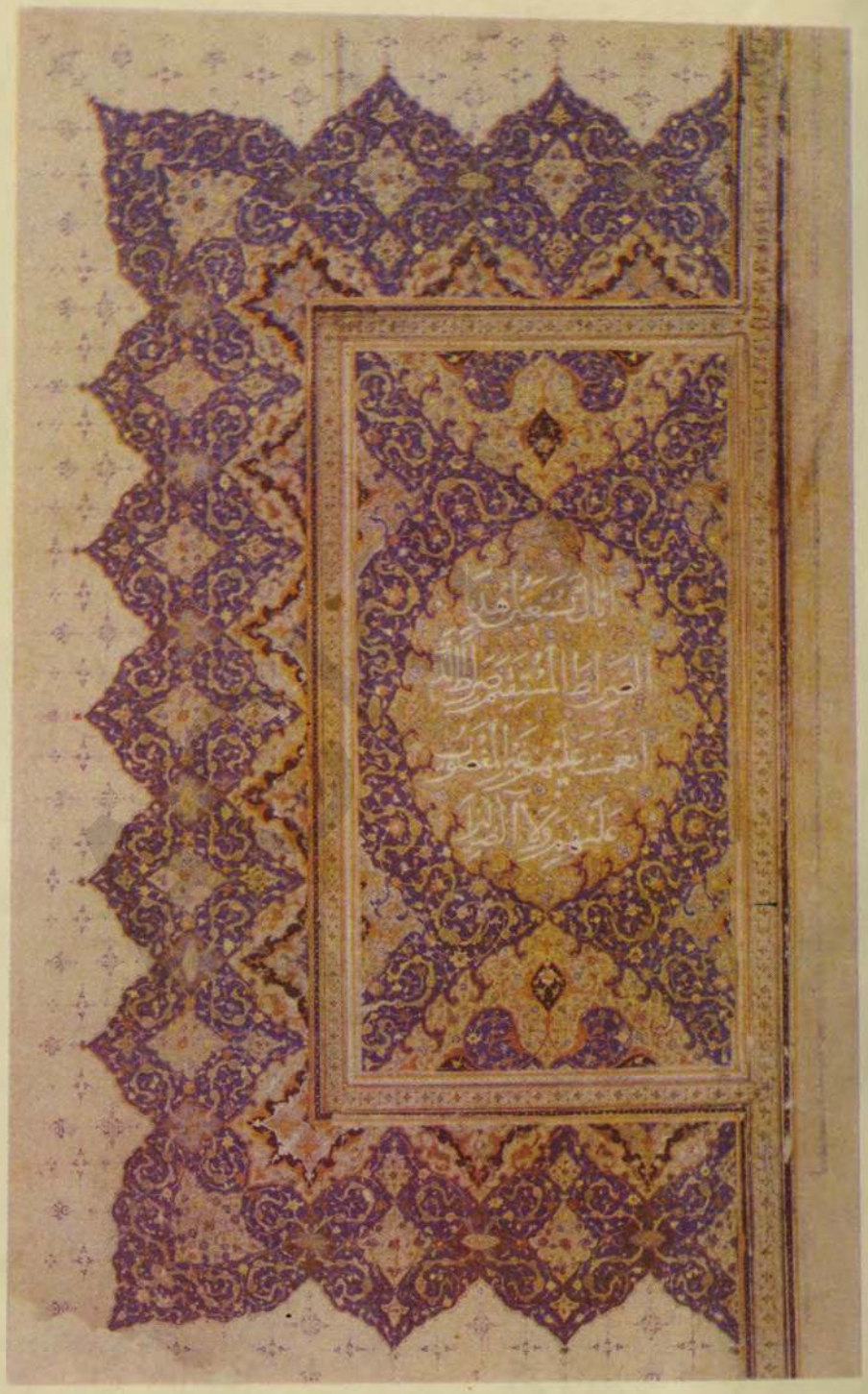

نمونهٔ از خطاطی و میناتور های قدیم افغانستان .
(اقتباس از فرقان قلمی مخصوص کتابخانهٔ شاهی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عکس خط حضرت امام حسن رضی اللہ تعالیٰ عنہ

(c) ketabton.com: The Digital Library

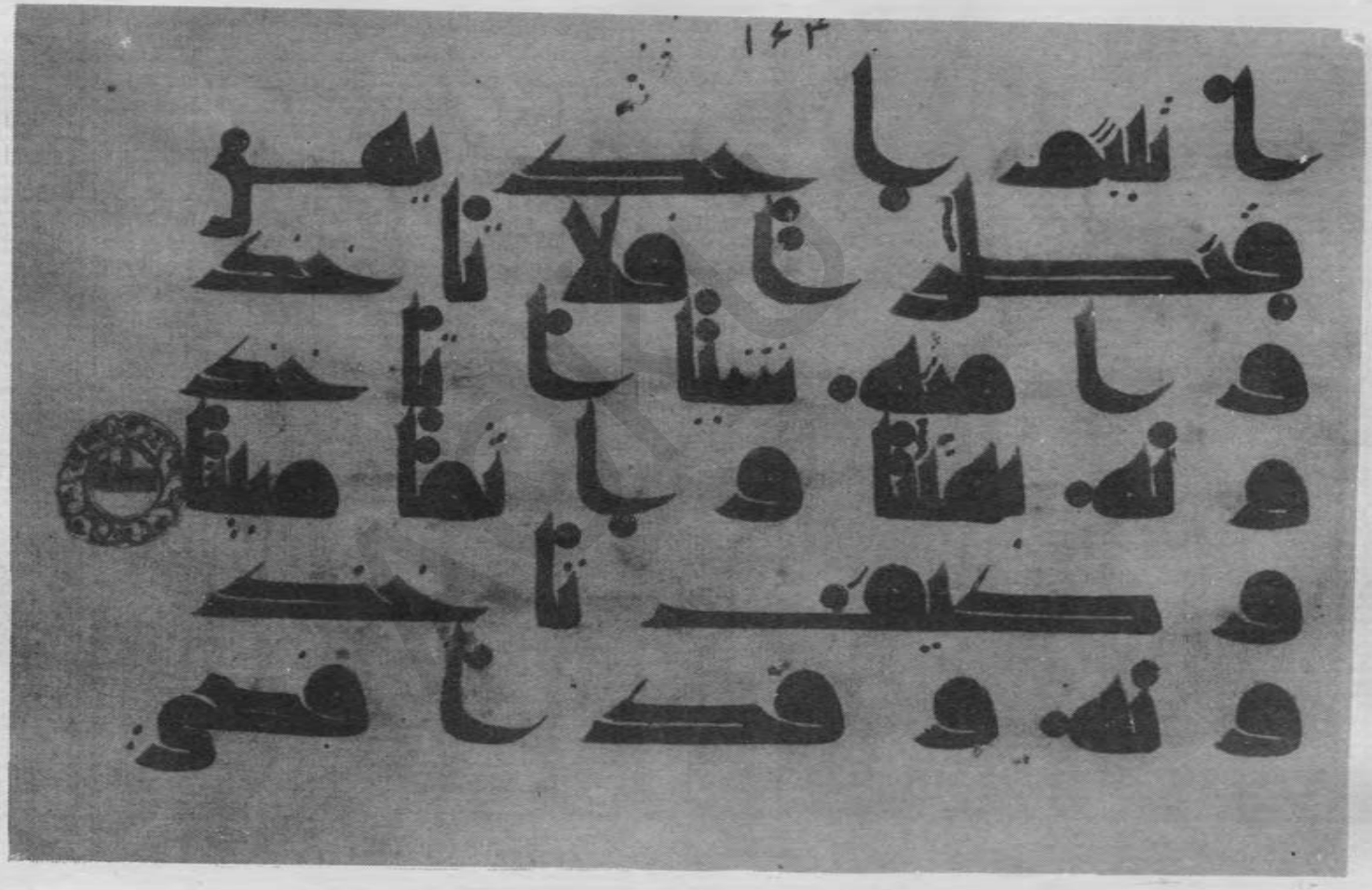

عکس یکصفحه قرآن عظیم در پوست آهو رسم الخط اوائل اسلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

در جملهٔ مطبوعات امروزهٔ دنیا ، طبع و نشر سالنامه ها مقام عمدهٔ داشته و کمتر اتفاق می افتد مملکتی ازداشتن آن محروم باشد . حتی تکامل سالنامه‌ها بجائی کشیده‌که ممالك حیه در عرض سال تنها بطبع و نشر سالنامهٔ واحدي اکتفا نمی نمایند ، بلکه ازمنابع رسمی و ملی چندین سالنامهاي متعددي منتشر می گردد ازقبیل سالنامهاي اقتصادي، سیاسی ، تخنیکی و . . . . .

سالنامه ها بعلاوهٔ آنکه درداخل یك مملکت ،براي عرض معلومات مختلفه و عمومیه و حوادث مهمهٔ تاریخیهٔ یکسال ، بمثابهٔ جام‌جهان نمائی بشمار میرود وافراد آن مملکت بمطالعهٔ آن بسی محتاجند ، در ممالك خارجه نیز خیلی مورد اعتنا بوده ، و در عین حال براي ملل خارجی راجع بهمان مملکت راه نمای کافی شمرده می شود .

ترتیب سالنامه ها ، محتاج احصائیه هاي متنوعهٔ اقتصادي ، جغرافی ، تخنیکی و ..... و مساعدت دوائر رسمیهٔ دولتی بوده ، ولهذا براي نشر یکسالنامه اقلا وجود دائرهٔ مخصوص و تهیهٔ مواد در عرض سال کمال لزوم را دارد .

اما « انجمن ادبی کابل » در اواخر سال ۱۳۱۱ ش درین فکر افتاد که براي نشان دادن نمونهٔ ازسالنامهٔ مملکتی بهموطنان ، اقدام به نشر یکسالنامهٔ خصوصی از طرف « مجلهٔ کابل » نماید با آنکه‌قلت وضیق وقت و عدم آمادگی ازقبل، چنانیکه منظوربودمساعد به نشریکسالنامهٔ ازهرجهت مکمل نگردید ، معهذا علی العجاله تا جائیکه مواد و اطلاعات لازمه بدست آمد ، ترتیب داد واینك بعنوان (سالنامهٔ مجلهٔ کابل) بمطالعهٔ هموطنان تقدیم میشود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مایقین داریم سالنامهٔ کابل داراي نقائصی بوده وازهروجه مکمل شمرده نخواهدشد، ولی چون منظور ما ازنشرآن، فقط تقدیم نمودن نمونهٔ ازسالنامه هابهموطنان ازیکطرف، و جلب توجه دوائر رسمیه براي مد نظر گرفتن لزوم سالنامه هاي رسمی از طرف دیگر است، لامحاله ارباب بصیرت از نقائص او اغماض خواهند فرمود، و ما امیدداریم در سال آینده، تااندازهٔ به ترقی سالنامهٔ کابل موفق آمده وبتوانیم سالنامهٔ خوبتري بهموطنان تقدیم نمائیم، چه هر کاري دربدو شروع دچار نقصان بوده و تکامل آن بعلاوهٔ جهد و مساعی تابع مرور زمان میباشد.

« انجمن ادبی »

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت محمد نادرشاه غازی پادشاه افغانستان

خلد الله ملکه و سلطنته

Nadir - Life

اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی ایده الله درسال ۱۲۶۲ هجری شمسی بتاریخ ۲۱ حمل مطابق ۹ اپریل ۱۸۸۳ ع - سریر آرای مهد وجود گشته اند .

تعلیمات اعلیحضرت نادری در تحت تربیهٔ اساتذهٔ لایق اسلامی و معلمین دانشمند عصری شده است .

اعلیحضرت غازی پس از طی مراحل ایام صباوت وتربیه در دربار سلطنتی درسال ۱۲۸۲ شمسی بمنصب کند کمشری منصوب شده و در سال ۱۲۸٤ نظر بابراز قابلیت عسکری برتبهٔ غند مشری ارتقا جستند .

در سال ۱۲۸۷ درایت و کفایت فوق‌العادهٔ از خود بروز داده چنانکه بدرستی در بین اماثل و اقران بی نهایت امتیاز یافته و بمنصب رفیعهٔ جنرالی ترقی کردند و بعد ازانکه فتنهٔ سمت جنوبی به شمشیر و تدبیر اعلیحضرت ممدوح خموش گشت و درین حادثه لیاقت فوق العاده بخرج داده و غائلهٔ آنرا بدون همه خسارات ملی و دولتی منطفی نمودند ، دولت در ازای این خدمت بزرگ ، ذات همایونی را برتبهٔ عالیهٔ نائب سالاری ترفیع داد والقاب و نشان سرداری حاصل نمودند (۱۳۳۰ قمری)

چون قشون مملکتی دران وقت فاقد تشکیلات جدید عصری بوده وتنها قطعات منسوبهٔ ذات همایونی در تعلیم و مشق نظام اصلاح یافته بود ، دولت ملتفت شد و دانست که تامور تمام قشون بکف با کفایت اعلیحضرت شان در نیاید ، عسکر افغانستان بطور عصری آراسته و مترقی نمیگردد لهذا در سال ۱۳۳۲ بمنصب جلیلهٔ سپه سالاری و (وزیر حربیه) ترفیع نموده زمام کل قشون را بدست گرفتند و فی‌الحقیقت در اندك مدتی عساکر مملکت را باسلحه و آلات عصریه مجهز و صاحب تعلیم وتربیهٔ خوبی نمودند واردو های افغانی را مانند قشون دول متمدنه مرتب و منظم فرمودند .

بعد از شهادت اعلیحضرت حبیب‌الله خان شهید ، اعلیحضرت همایونی بسبب لیاقت ذاتی و استعداد فطری در اوایل سلطنت امان الله خان دو باره مورد همان اعزاز واکرام سابقه گردیده وبمنصب جلیلهٔ سپه سالاری کما فی السابق برقرار ماندند وبعد بسمت جنوبی بحیث قوماندان بزرگ برای محاربهٔ استقلال مامور شدند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات همایونی باهمان عزم مردانه وعشق وطن پرستانهٔ که نسبت به تحصیل نام و ننگ و حصول استقلال کاملهٔ مملکت عزیز داشتند مردانه درین مقصد کوشیده تااینکه خدای معین با این ارادهٔ حق پرستانه تائید ذات همایونی را نموده وبه تحصیل این شرافت ملی یعنی استقلال کاملهٔ وطن موفق وکامیاب گردیدند . (تفصیلات این موضوع در کتاب نادر افغان درج است) .

بعد ازانکه متارکه ازطرف دولتین افغان وانگلیس اعلان شد اعلیحضرت محمد نادر شاه برای انجام امورات مهمه به کابل عودت فرموده و سپس برای انتظام سمت مشرق که در اثر جنگ و انقلاب رشتهٔ نظم و نسق آن گسیخته بود مامور شده و دران سمت نیز به اصلاحات و انجام دادن امور مهمه موفق گردیدند .

در سال ۱۳۰۰ به ریاست تنظیمیهٔ قطغن و بدخشان مامور شدند و بعد از انتظامات اساسیهٔ امور کشوری وعسکری آنولایت در ۱۳۰۱ بکابل عودت نموده و در اوائل برج قوس ۱۳۰۲ از عهدهٔ وزارت حربیه نظر به بعضی موانع مستعفی گردیدند .

درسال ۱۳۰۳ به وزارت مختاری افغانستان در پاریس منصوب وبتاریخ ۱۹ سرطان رهسپار فرانسه گشتند ، در ۳۰ نومبر ۱۹۲۶ ع در اثر علالت مزاج استعفای قطعی خویش را اظهار داشته بمعالجه پرداختند .

درزمانیکه آتش انقلاب درتمام افغانستان شعله ور گردید وامان‌الله خان ازاطفای آن نایرهٔ مدهش عاجز آمد ، اعلیحضرت همایونی در حالیکه بواسطهٔ شدت مرض قابل‌حرکت نبودند برای‌نجات وطن‌ازچنگ دزدان شقی بتاریخ ۵ دلو ۱۳۰۷ از (نیس) حرکت فرمودند وبتاریخ ۱۹ برج حوت ۱۳۰۷ داخل خاك افغانستان گردیدند و به تشکیل قشون ملی آغاز نموده به قلع وقمع اشرار سقوی پرداختند .

بتاریخ ۱۶ میزان ۱۳۰۸ قوای اعلیحضرت نادر شاهی به سرکردگی والا حضرت شاه ولیخان برادر ذات شاهانه مرکز کابل را اشغال وقوای سقوی را پامال نمود و بتاریخ ۲۳ میزان اعلیحضرت منجی وطن وارد کابل شده از طرف ملت بپاداش این خدمت بزرگ بپادشاهی افغانستان قبول و انتخاب گردیدند و در اثر اصرار ملت ذات همایونی شان وظیفهٔ شاهی را پذیرفتند در موقع قبول زمامداری ، وطن را محتاج اصلاحات بیشماری دیده وچنین مناسب شمردند که بجهت اصلاحات امور ملت و مملکت که هدف آمال ملوکانه قرار گرفته‌بود خط مشی یعنی‌نصب‌العین خود شان را معین فرمایند بنابر این در اول امر،خط مشی خود شان را که مآل آن قرار آتی است به عامهٔ ملت اعلام و اظهار فرمودند .

خط مشی حکومت اعلیحضرت محمدنادر شاه افغان

اول حکومت موجوده موافق باحکام دین مقدس اسلام و مذهب مهذب حنفی امور مملکت را اداره و اجرا خواهد کرد و برای اینکه شریعت غرای محمدی (ص) در امور مملکتی قائم و دائم باشد ریاست شورای ملی و وزارت عدلیه مسئول میباشند و شعبهٔ احتساب از امور لازمی این حکومت است بیك صورت منظم این شعبه دائر خواهد شد موافق باحکام دین اهالی افغانستان بدون امتیاز قومیت و نژاد باهم برادر ودر حقوق مساوی یکدیگر شناخته میشوند ، حجاب در افغانستان موافق بدین و شریعت محمدی صلی الله علیه وسلم قائم خواهد بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوم - منع رشوت و شراب نوشی - در حال مامورین حکومت از هر مدارجیکه باشند در وزارت عدلیه به قرآن عظیم الشان عهد خواهند نمود که هیچگاه رشوت و هدیه از اهالی نمی گیرند و بپاك نفسی و پاك دامنی خدمت خلق الله را اجرا می کنند و بدولت متبوعهٔ خویش از امروز ببعد خیانت مالی یا عملی نمی نمایند و صادقانه به وظیفهٔ خویش می پردازند جزای شراب نوشی موافق به شریعت محمدی (ص) داده خواهد شد فروش ظاهر و خفیه شراب در تمام افغانستان ممنوع است اهالی بساختن شراب مجاز نیست درخانهٔ که شراب ساخته شود یا دکانیکه شراب بفروشد دولت چون تحقیق کرد و به ثبوت رسید ضبط میشود و اشخاص جزای شرعی خواهند دید اگر به مامور حکومت ثابت شد که شراب می نوشد علاوه از جزای شرعی از ماموریت طرد میشود تبعهٔ خارجه ازین حکم مستثنی است .

سوم - امور حربیه افغانستان برای حفظ استقلال و نگهداشت امنیت مملکت :- حکومت موجوده میخواهد یك قشون منظم بااسلحه ساخت جدید تشکیل کند ونهایت توجه باین مسئله که حیات وممات افغانستان وابستهٔ اوست صرف می نماید وبرای اینکه صاحب منصبان نظامی ما تعلیم یافته شوند و از علوم و فنون حربی دنیای متمدن و استعمال آلات و ادوات حرب بدانند مکتب حربیه زود از زود تشکیل و ترتیب میگردد مسئله گرفتن عسکر به صورت قومی و خوش برضا جاری میشود .

چهارم - ادامه و برقراری و استحکام مناسبات افغانستان با دول خارجه . مثل زمان امان الله خان مناسبات افغانستان با دول خارجه که جریان داشت جریان خواهد کرد و حکومت موجوده دوستی و سلوك مرغوب دول متحابه را نسبت به افغانستان آرزو و خواهش دارد و هم حکومت موجوده با تمام موجودیت خود برای حفظ و استقلال افغانستان و ارائه کردن نظر دوستانه و خیر خواهانهٔ خویش بادول معاهدین حاضر و آماده است .

پنجم - امور داخله ؛ وزارت داخله در تعین حکام و مامورین ولایات و حکومتی های اعلی و کلان و باقی حکام اهتمام و توجه تام خواهد کرد که کار به اهل کار داده شود وفهرست مامورین خویش را به مجلس انتخاب خواهد داد تا غور و تحقیق کرده شود و هم برای ترمیم و تعمیم تیلفون و تلگراف سعی و کوشش خواهدنمود و انتظام پوسته را بصورت خوبترین وآسانترین تامین خواهد نمود برای ترمیم راه های عبور و مرور موتر ، گادی زود از زود توجه خواهد نمود .

ششم - مالیات را وزارت مالیه بصورت خوب اداره خواهد کرد و کوشش خواهد نمود که تمام ولایات اقساط مالیه را مثل سابق به خزینهٔ دولت تادیه کنند محصولات گمرکی هم در گمرك جاهای ولایات مثل سابق گرفته میشود باقیاتیکه درملك مانده باشد بطریق مراعات جمع میشود اما تسهیلات داده خواهد شد، تا اشخاص باقی ده خوار و پریشان نشوند، و هم دولت دچار زحمت نگردد ، آنچه حکومت های سابق نسبت به باقیات حکم معافی در اعلانها نموده اند منظور است .

هفتم — تجارت و زراعت افغانستان امروز از پیشتر بیشتر باین شعبه کار احتیاج دارد و میخواهد با دول ایران ، ایطالیا ، فرانسه ، بریطانیا ، اتحاد جماهیر اشتراکیه ، امریکا ، بلجیم ، جرمنی ، جاپان و غیره دولیکه آرزو داشته باشند مناسبات تجارتی خود را باز کند و از دول متمدن درین راه استفاده نماید ، و راه آهن را زود از زود آغاز کند و معادن افغانستان را بکار بیندازد ، نهر های آب برای زراعت تعمیر نماید ، حکومت موجوده میخواهد وسایل زراعتی دنیای متمدن را تا باندازهٔ امکان در زراعت افغانستان تطبیق نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هشتم — علم و فن برای ترقیات دینی و دنیوی افغانستان از اهم ضروریات شمرده میشود و حکومت حاضره این مسئله‌را خیلی اهم میداند ، هر وقتیکه شورای ملی تشکیل و وکلای ملی جمع شوند امید است راه خوبتری نسبت باین مسئله یافته شود که تا ملت خود را برای حفاظت خویش علماً مستعد ساخته بتواند .

نهم — شورای ملت : وکلای ملت از تمام اهالی بمرکز میرسند ، صورت انتخاب بطور سابق بوده ، وکلا را اهالی از دانشمندان و علما و صادقان و بهی خواهان که ملت بر آنها اعتماد کلی داشته باشد ، انتخاب خواهند کرد ، وزرای دولت و حکام مسئول وکلای ملت خواهند بود ، ریاست شوری حق تفتیش خواهد داشت ، و رئیس شوری ملت از طرف وکلای ملت انتخاب میشود .

دهم — صدر اعظم بانتخاب و منظوری شاهانه تعین میشود ، و صدر اعظم کابینهٔ وزرا را تشکیل کرده بحضور شاهانه معرفی مینماید و منظوری حاصل می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرزند تاجدار افغانستان

عالیقدر جلالتمآب والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان

والاحضرت افخم به یوم دو شنبه ۲۲ میزان ۱۲۹۳ هجری شمسی در دارالسلطنهٔ کابل پا بعرصهٔ وجود نهادند- در۱۲۹۹ بمکتب عالی حبیبیه شمولیت ورزیده ، الی برج میزان ۱۳۰۱ در صنوف ابتدائی مشغول تحصیل بوده اند در برج میزان ۱۳۰۱ که ابتدای تاسیس مکتب امانیه بود از مکتب حبیبیه بمکتب امانیه شامل شده الی برج سرطان ۱۳۰۳ - شمولیت داشته در امتحان سالانه کامیاب و دورهٔ ابتدائی رابه پایان رسانده اند .

از حیث اینکه صنوف رشدی را به اصول عصری باید تحصیل نمایند ، در یوم پنجشنبه ۱۹ سرطان ۱۳۰۳ به معیت پدر مرحمت گستر خود اعلیحضرت غازی که به سمت (وزارت مختاری افغانستان در پاریس عز تقرر حاصل نموده بودند) بغرض تحصیل دورهٔ رشدی عازم پاریس گردیدند .

در پاریس داخل مکتب (اینه ژانسون ده سالی) Ainé Jenson de Salée شده ، دو سال را به تعلیم و تحصیل صرف کردند ، بعد در جنوب فرانسه تشریف برده، (یك سال و شش ماه) در آنجا گذرانیده ، واپس در پاریس مراجعت کرده ، در یك فامیل محترم فرانسوی موسوم به (دانیه لو) که حالا وزیر امور صحیه است ، بسر برده ، دو سال دیگر درمکتب (پاساتور) هم اخذ تعلیم نموده ، سپس به جنوب فرانسه عازم شدند .

در ایام فتور و انقلاب افغانستان که پدر نامور شان اعلیحضرت غازی ، بعزم نجات وطن همت گماشته عازم افغانستان گردیدند ، والاحضرت شهزادهٔ معظم به ارادهٔ پدر ولا گهرخویش بغرض تکمیل تعلیم در آنجا معطل بوده ، و درمکتب (کولژده مون پیلتی) Collége de Monpélier شمولیت ورزیدند .

در تمام ایام توقف خود در پاریس ، مرتباً از جماعت ۱۰ الی اول تحصیل نموده ، و در عین زمان تحت نظریه و ادارهٔ والد ماجد معظم دیانت توام خویش تربیه شده اند .

پس از کامیابی پدر نجات بخشای خود ، و متمکن گردیدن شان به اریکهٔ شاهی افغانستان بغرض اینکه در وطن و مملکت عزیز خود خدمتی انجام داده بتوانند ، و تعلیمات مکتسبه را عملی نمایند ، حسب ارادهٔ اعلیحضرت غازی بوطن مالوف مراجعت و بروز دو شنبه ۲۰ میزان ۱۳۰۹ موفقانه و کامیابانه وارد مرکز سلطنت شده ، خاك وطن را بقدوم سعادت لزوم خویش منور و مفتخر ساختند .

ازحیث چند ساله مسافرت و تعلیمات ، چندی استراحت و تفریح کرده ، پس ازان نظر به اینکه اصول و تعلیمات عسکری از مسلك ذاتی و فطری خاندان جلیل شان بوده ، و این مسلك مقدسه، برای شخص

(c) ketabton.com: The Digital Library

والا حضرت ارثی هم شمرده میشود جهت توسیع معلومات خود از ۲۷ سرطان ۱۳۱۰ که بدو تأسیس و افتتاح دورهٔ اول تعلیم گاه پیاده بود ، داخل و شامل تعلیم گاه شده ، و به فنون عصری تحصیل کرده ، در اوائل میزان ۱۳۱۱ که اختتام تعلیم گاه بود موفقانه بدرجهٔ عالی الاعلی فائز و فائق شدند ، و نظر به تعلیمات نظری وعملی خویش در برج میزان همین سال از حضور پدر تاجدار خود اعلیحضرت غازی کفالت وزارت حربیه را وظیفه دار گردید از حسن درایت و کیاست جبلی خویش انجام مهام را چنانیکه ملحوظ خاطر خطیر اعلیحضرت قائد اعظم ، و تقاضای زمان است ، به صورت خوب و شیوهٔ مرغوب میدارند ، و در ترقیات اردو و مزید حسن تعلیمات و تربیهٔ شان ، به فنون و اصول مقبوله دول مترقیه ، و انتظامات دوائر و ذخائر و باقی اموات حربی بذل مجاهدت می گمارند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت تاجدار افغانستان محمد نادر شاه غازی و والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان
فرزند رشید شاه افغان

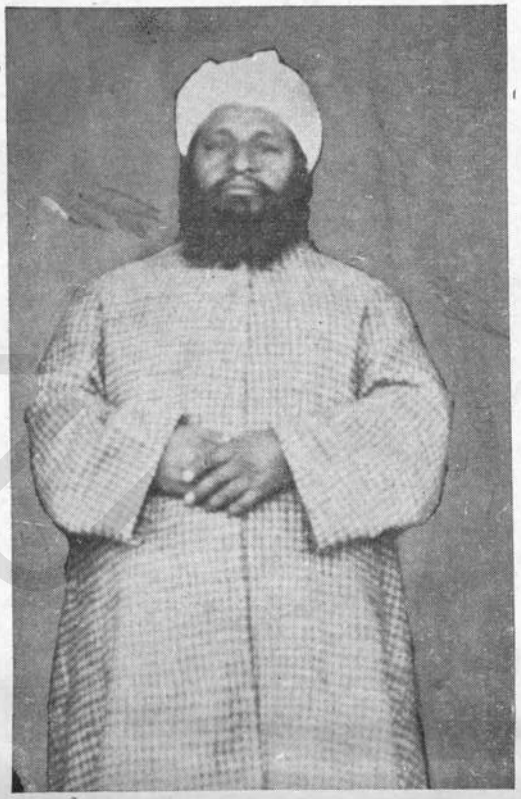

شرافتمآب نورالمشائخ جناب فضل عمر صاحب مجددی
وزیر عدلیهٔ سابق ، مشهور بجناب حضرت صاحب
شوربازار

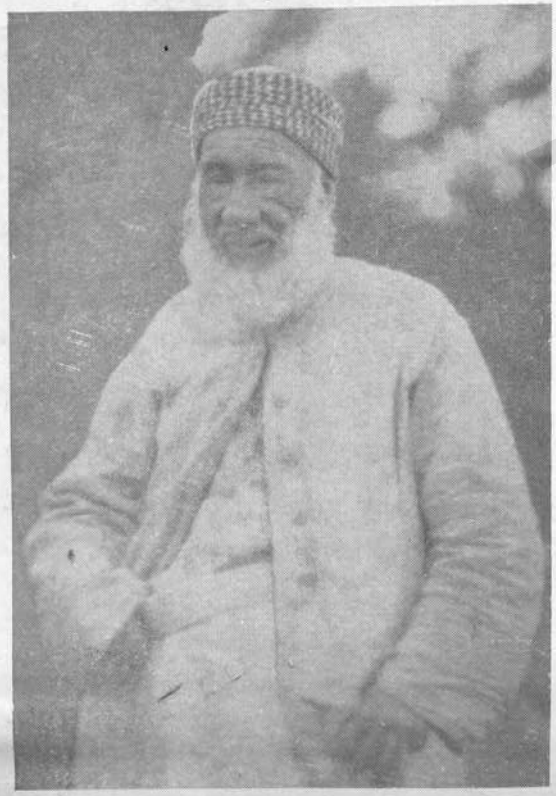

شرافتمآب جناب نقیب صاحب که ۲۹ سال قبل از وطن
مألوف خود (بغداد شریف) بخاك افغانستان تشریف
آورده اند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخچهٔ مختصر افغانستان

نگارش جناب میرغلام محمدخان غبار
عضو انجمن ادبی کابل

حسب تکلیف انجمن محترم ادبی کابل : برای اولین سالنامهٔ که نشر آنرا در وطن مصمم شده اند اینك ورقپارهٔ چندی (در موضوع تاریخ افغانستان) در نهایت اختصار ترتیب و به مطالعهٔ هموطنان مخصوصاً متحصلین عزیز مدارس تقدیم مینمایم . کتابهای شرقی و غربی که در تحریر این تاریخچه ماخذ قرار داده شده ، و ما از آنهمه آنچه را بعقاید ما نزدیکتر بود گرفته ایم اینهاست :

تاریخ هیرودت مصنفه لارنس ـ اقوام افغانستان مؤلفه داکتربیلو ـ افغانستان فریر ، تالیف فریر ـ کیمبرج هستری اف اندیا مصنفهٔ راپسن ـ آثار عتیقه بودائی بامیان تالیف مسیو گودار ، مادام گودار ، مسیو ها کن ـ رسالهٔ مجسمه تراشی کریگو بودیك در کاپیسا محررهٔ مسیو ژوزف ها کن ـ انسکلیپدی بریتانی ـ انسکلوپیدی اسلامی بریتانی ـ راه نمای تکسیلا مؤلفه جون مارشل ـ عتائق وسط آسیا مؤلفهٔ سر اوریل استین ـ تاریخ ملل شرق و یونان تالیف البرمالی و ژول ایزاك ، جغرافیای تاریخی ایران تالیف بارتولد ـ تاریخ عمومی احمد رفیق ـ تاریخ بیهقی ـ جهانکشای جوینی ـ یك حصه از زین الاخبار گردیزی ـ تاریخ طبری ـ روضة الصفای خوند میر ـ فرشته محمد قاسم ـ حبیب السیر ـ تاریخ گزیده مستوفی ـ نزهت القلوب مستوفی ـ معجم البلدان یا قوت حموی ـ روضات الجنات اسفزاری ـ منتخب التواریخ محمد الخاکی شیرازی ـ حیات افغانی تالیف محمد حیات خان افغان ـ خورشید جهان تالیف شیر محمد خان افغان ـ سراج التواریخ تالیف فیض محمد خان افغان و چندین کتب تاریخی دیگر .

م . غبار

میرویم بمقصد :

افغانستان مملکتی است در آسیای جنوبی که جغرافیای طبیعی و نژادی قدیم او شامل ممالك افغانستان حالیه ، بخارا و سمرقند ، خوارزم ، خراسان و کرمان ، کل سیستان ، بلوچستان ، سند پنجاب ، کشمیراست ، اما جغرافیای سیاسی قدیم او بعلاوه ممالك مذکوره شامل ولایات کاشغر ، ختن ، قسماً فارس و حوضه های هندوستان تارود بار گنگا وجمنا شمرده میشد . در قرون ماقبل المسیح افغانستان بنام های باختر، آریانه، آریا ورتا خوانده میشد ، و در دورهٔ اسلام مشهور به خراسان گردید ، ولایات عمدهٔ افغانستان قدیم عبارت بود از : ـ تخارستان (قطغن و بدخشان حالیه) باختر (میمنه و مزار) سغد (بخارا و سمرقند) خوارزمیش (خوارزم) اریانا (هرات) اپارتیا (خراسان) کار امانیا (کرمان) سکاستین یا سجستان (سیستان ـ فراه و پشت رود) زابلستان یا ارا کوسیا (قندهار) اوریشیا (بلوچستان) اندس (سند) زت کوش (پنجاب) کشمیر ، بلورستان یابولر (نورستان وچترال) پاکتیا یا پاختیا (سمت جنوبی حالیه) گندهارا (و لایات پشاور سوات ، کابل) غور (هزاره جات حالیه وغور) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نژاداً نفوس افغانستان عبارت از آریانهای هند و اروپائی بوده و مشهور ترین طوایف آنها پشتانها ، باختریها ، تخار ها ، دادیك ها (تاجیك ها) پارت ها ، اسکائی ها، سغدیها ، بلوچ ها شمرده میشدند . در مرور دهور قسمتی از نژاد های یونانی ، زرد ، سامی ، هندی هم در بعض حصص افغانستان مخلوط و تحلیل گردید .

السنه ولهجه های افغانستان مشتق ازاصل اریائی و عبارت از زبانهای باختری ، تخاری ، تاجیکی ، پشتو ، هروی ، زابلی ، سکزی ، بلوری ، سغدی بوده و در قرون ماضیه قسماً السنهٔ خارجی ازقبیل یونانی ، مغولی ، سامی ، هندی (پراکریت ، پنجابی ، سندی ، کشمیری ، پشه‌ئی) هم در افغانستان نفوذ نموده است .

اما دیانت قدیم افغانستان عبارت بود از عناصر پرستی ، زردشتی ، بودائی و قسماً برهمنی .

افغانستان‌از نقطهٔ نظر مدنیت دارای قدیمترین مدنیت های آسیائی بشمار میرود ، و این تمدن ها بنام مدنیت باختری « و گریکو بود یك » در صفحات تاریخ ملل مقام برجسته ئی دارد ، آثار عتیق بلخ ، بامیان ، هده و غیرها یادگار های همان مدنیت قدیمند که امروزه مورد توجه و تفحص علمای مغرب زمین گردیده و در نتیجه تحقیقات عمیق کتابهای دایر بآن نوشته آمده است ، اما مدنیت افغانستان در دورهٔ اسلام (عهد سامانی ها ، غزنویها) فصل دیگری است که بر فضل و افتخار این مملکت می افزاید . افغانستان از نقطهٔ نظر تشکیلات ارضیه دربهترین قسمت های آسیا واقع و دارای آب و هوای گوارا ، محصولات زمینی نافع ، معادن قیمتی ، حیوانات و طیور مختلفهٔ ، نسل قوی و مستعدی بوده است .

افغانستان حالیه در اسیای وسطی با شکل بیقاعده ئی افتاده که از جهات اربعه باچین ، تورکستان روسیه ، فارس ، بلوچستان انگلیزی وقسماً سرحدات آزاد پشتونها (در حصص شرق مملکت باخط دیورند مطابق حد بخشی سال ۱۸۹۳ مسیحی) محدود ومتصل‌است، نفوس حالیهٔ افغانستان تقریباً ۱۲ ملیون در داخله وچهار ملیون در سرحدات شرق و دوملیون در ممالك همجوار بوده وعموماً از جنس آریا و مسلمان راسخ‌العقیده بشمار میروند. زبان رسمی مملکت دادیکی یاتاجیکی افغانستان (فارسی امروزه) وزبانهای ملی عبارت از پشتو وبلوری (نورستانی) است .

سرحد حالیهٔ مملکت افغانستان بعد از جنگهای متعددی با خارجی ها از سال ۱۸۸٤ مسیحی تا ۱۹۰۵ معین گردیده وشکل ذیل را اختیار کرده است :ـ از غرب شمال افغانستان خط سرحدی از ذوالفقار بجانب شرق متوازی جبال هند و کوه امتداد یافته و ۳۵ میل بجانب شمال علاقهٔ جمشیدی هرات رود کشك را در چهل دختران (آخرین ایستگاه ترین روسیه) عبور میکند و بعد ها بطرف شمال مشرق سیر کرده و رود مرغاب را در حد مروچاق افغانی تیر میشود و کوهای چل را باریگستانهای علیلی ترکمانها گذشته برودبار آمون توصل می نماید (سرحدات مذکوره توسط منار ها و تقسیمات طبیعی آبها و اراضی مشخص میشود) از نقطهٔ اتصال خط سرحدی با رودبار آمون (خم آب) تا گوشهٔ شرق غدیر و کتوریا (در پامیر ها) رود آمون فاصل طبیعی خاك روس و افغانستان است . از کول ویکتوریا خط سرحد ، پامیر را قسماً بافغانستان گذاشته مابقی را جزو حدود روس مینماید (مطابق فیصله هیئت های حدبخشی ۱۸۹۵) بعد ها خط سرحد از سلاسل صعب المرور جبال گذشته بکوهای برفدار دایمی چین (سر کول) منتهی میگردد ، از ذوالفقار تا سر کول طول خط سرحدی افغانستان (۷۵۰) میل است . از سر کول خط سرحد افغانی بجانب غرب دور خورده و در یك خط متوازی جبال هندو کوه برفتن دوام میکند [عرض افغانستان درینحصهٔ باریك بیشتر از ۱۰ تا ۱۵ میل نبوده و قسمتی ازین زمین باریك و بلند رو بجانب‌شرق شمال (موسوم به واخان) تا پامیر ممتد میشود که در آنجا فاصل حدود انگلیز وروس بوده و خاك افغانستان را

(c) ketabton.com: The Digital Library

در شرق شمال بسرحد چین میرساند . ارتفاع اینخطهٔ عجیب ومهیب دایم البرف از ۱۹ تا ۲٤ هزار فت است] ازینجا خط سرحد بهمراه سلسله کوهای بلند چترال بطرف نورستان میرود و در نزدیك کوتل دورا (دارای ۱٤٦۰۰ فت ارتفاع) ولایت چترال را از رودبار دلیخه جدا میکند . سرحد افغانی و چترال ازینحصه تا درهٔ ارنوای عبارت از یك کوه برفدار بوده و در جنوب چترال متصل درهٔ مذکوره خط سرحد با رود چترال مقاربت مینماید و وادیهای چترال و باشگول افغانی بهم ملاقی میشوند . بعد ازین خط سرحدی از پهلوی شهر قدیم پشت گذشته و دروادی کنر میدرآید و از آنجا در یك خط معوج بجنوب امتداد یافته علاقهٔ مهمند را عبور می کند و در حد پلوسپی رود کابل را قطع نموده مستقیماً بجانب جنوب سیر و تا تورخم میرسد (از سر کول تا تورخم و از تورخم تا کوه ملك سیاه در منتهای جنوب غربی افغانستان با سرحد افغانی ولایاتی تماس میکند که تحت حمایت انگلیز هاست) از تورخم خط سرحدی بطرف سپین غر (سفید کوه) که سر کوب علاقهٔ آزاد (تیرا) است رفته و ازانجا وادی کرم (مرکز طوایف توری پشتانه) را دوره نموده از کوتل پیوار (سرحد جاجی) میگذرد و باز (کیتو) را گذشته بسرحد شمال (توچی) رسیده گوشهٔ غربی وزیرستان را عبور می نماید و بمقام (دوماندی) رود گومل را قطع کرده درجنوب رود گومل با سرحد بلوچستان تماس میکند . از اینجا خط سرحد بطرف جنوب غربی روان شده و باز بجنوب شوراوك و نوشکی میدود ، و متصل نوشکی ریگستان هلمند را گذشته تقریباً در یك خط مستقیم از بین ریگستان سیستان بجانب غرب تا سرحد فارس ممتد میشود و در مقام کوه ملك سیاه و جنوب سیستان با سرحد فارس تلاقی میکند ، ازینجا تا ذوالفقار خط سرحدی افغان و فارس در یك خط تقریباً مستقیم امتداد پیدا میکند (و این همان خط سرحدی است که در سال ٥ ـ ۱۹۰٤ معین شده)

(دوره اول)

از قدیمترین ازمنهٔ تاریخی تا ظهور اسلام

از قدیم ترین ازمنهٔ تاریخی تاقرن هفت قبل المسیح :

در ازمنهٔ قبل التاریخ نژاد سفید (هند و اروپائی) در آسیای وسطی زنده گی میکرد ، ازانجمله شعبهٔ آریانی که از هشت شعبهٔ هند و اروپائی است و بسه حصهٔ اسکائی ، آرینی (ایرانی) هندی منقسم میشود ـ از سایر شعب جدا شده و تقریبا در سه هزار سال قبل المیلاد اراضی واقعهٔ بین سیحون و جیحون را مسکن قرار دادند و بعدها رخت هجرت بافغانستان کشیده نخست در ولایت باختر (بلخ) اقامت اختیار نمودند ، و متعاقباً از جهت کثرت نفوس و قلت جای از راهای شمال و شرق و شمال غرب بسایر وادی های افغانستان از قبیل آریانه یا هرات ، اپارتیا یا خراسان، غور، ارا کوسیا یاقندهار ، اوریشیا یا بلوچستان ، تخارستان یا بدخشان و قطغن ، بولورستان یا نورستان و چترال ، گند هاریا یا کابل وپشاور ، پا کتیا (ولایات جنوب و شرق تا سند) اندس یا سند ، زت گوش یا پنجاب ، کشمیر و غیره پراگنده و منقسم گردیدند . آرینها در ورود خود بافغانستان با بومیان وحشی منشی دوچار و آنها را در نتیجهٔ جنگها برانداخته جایشان را اشغال نمودند ، درین عهد آرین ها مردمان زراعت پیشه و مالداری بودند ، دین آنها عبارت از عناصر و قوای طبیعت پرستی و زبان شان همان زبان معروف آریا که یکی از هفت شاخه زبان آرین است بشمار میرفت ، ماهیت اصلی زبان آریا هنوز مجهول است و پسان السنهٔ پشتو ، سکزی (سیستانی افغانستان) سغدی ، ارمنی ، پهلوی فارسی ازو مشتق و بمرور زمان لهجه های مختلفی در افغانستان و دیگر جا ها از همین شاخه منشعب گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

در تاریخ قدیم همراه باختر افغانستان مهمترین حرکات نژاد هند و اروپائی موجود است بحدیکه مغربیها اورا گهوارهٔ تهذیب حالیهٔ خود ها میخوانند ، این حرکات مهمه عبارت است از هجرت آریانهای هند و فارس از افغانستان در حوضه های هند و مملکت فارس که از دو تادونیم هزار سال قبل‌المیلاد بعمل آمده، هندی ها و فارسی ها بعد ازانکه از افغانستان هجرت کردند زبان و مذهب آریائی افغانستان را با خود یادگار بردند و مدت ها اشتراکات معنویه و رسوم آنها با افغانستان باقی بود ، شاعران ریگ ویدا (قدیمترین کتب اری ها و منسوب بقرن چهاردهٔ قبل المیلاد) در سرود های خویش از دریا های افغانستان چون کابل ، کرم گومل ، سوات بنامهای کوبهه، کرومه ، گومتی ، سو واستویاد میکنندو گاهی اسمای بعضی طوایف افغانستان را (در ضمن قصهٔ یکواقعهٔ تاریخی موسوم بمحاربهٔ ده پادشاه) از قبیل پکتهاها (پشتو ها) الیناها (مردمان شمال شرق نورستان) بهلا ناسی (مربوط بدرهٔ بولان) سوا ها (نزدیك اندس) متذکر میشوند . از کتابهای اوستای افغانستان و وید هند که کهن ترین یادگار های علمی این دو ملت است معلوم می شود بعلاوه اشتراك خون و مشابهت زبان شباهت مذهبی و رسوم بین این دو ملت موجود بود مثلاً مشابهت بین (آهر مزد) معبود اویستائی و (ورونه) معبود ویدی و (مثره) افغانستان و (متره) هندوستان و امثال آن ، شروع شرب مقدس در نزد اهالی افغانستان و هندوستان نیز با کلمهٔ بسیار شبیه بعمل میرسید مثلاً یمه Yama و یمه Yima

می رویم بمقصد ، آرین ها بعد ازانکه در افغانستان ساکن شدند برادران اسکائی آنها هم بعد از مدتی وارد افغانستان شده و در بعض وادیها سکونت اختیار نمودند ، مشهور ترین مسکن آنها ولایت سکاستین (فراه ، پشت رود ، چخانسور ، بقایای سیستان حالیهٔ فارس) یا سیستان افغانستان بوده و اینها همان طائفهٔ مشهور و شجاع افغانستان بشمار می روند که تاهنوز افسانهای رستم زابلی ازانها حکایت میکنند . مرور زمان و مقتضیات اوضاع جغرافیائی زبانهای جدیدی در افغانستان و هند و فارس ایجاد نمود که ازانجمله است زبان «زند» یا اوستا در افغانستان وسانسکریت در هند ، پسانها فرس قدیم هم در فارس رواج یافت . از زبانهای قدیم افغانستان چون آثاری نمانده تفصیلی بدست نیست فقط زبان اوستا توسط کتاب اوستا معلوم و معین شده که از حدود یکهزار سال قبل المیلاد در افغانستان معمول و مروج بوده است . واین آوانی بوده که آریانهای افغانستان در باختر اولین دولتی را بین آریانهای اسیای وسطی تشکیل کرده اند، درانعهد هندیها زندگی قبیله وی داشتند و فارسی ها محکوم استبداد آشوریها بودند ، ازین دولت قدیم باختری توضیحاتی بدست نیست جز آنکه مورخین یکنفر از شاهان او را بنام « ویشتاسب » شاه باختر در حدود هفت قرن قبل المیلاد میشناسند و از ملکهٔ او « حوتا اوس » نام می برند ، « ویشتاسب » پادشاه ملت زارع و مالداری بوده در اطراف خود شکوه و جلالی نداشت ، درین عهد افغانستان گویا مناسبات تجارتی با « اثوریها » داشته اند و هم درین عصر بود که « زر تشت » مشهور در افغانستان از خانوادهٔ امرای بلخ در منزلی بنام « ونگهوئی داریتا » قدم بعرصهٔ وجود گذاشت ، « زر تشت » در سن سی سالگی بعد از فراغت تحصیل یگانه پرستی را اعلام و «اوستا» را ظاهر ساخت واودر کوه « اشیدر » خودش را ملهم میدانست و در هجومی که « تورانی ها » از ماورای جیحون ببلخ آوردند کشته شد ، آئین زرتشت شامل قوانین و فلسفه های بوده که در اعصار مختلفه توسط دیگران تکرار شد ولی بعد ها در اثر اختلاط تورگها و آتشپرستها مخلوط و مشهور باتش پرستی گردید (درینجا ما از اختلاف اقوال مورخین راجع به تشکیل سلطنت باختری و ظهور و تعدد زرتشت ها که از ۶۹۰۰ سال تا ۲۵۰۰ سال قبل المیلاد سخن میگویند منصرف گردیده و بذکر قناعت آخرین محققین اکتفا نمودیم) و الحاصل ظهور زرتشت، افغانستان را در بین برادران آریائی همجوار خود در طریقهٔ دیانت خدا پرستی افتخار سبقت بخشید ، چنانیکه آنها در تشکیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت حق قدامت داشتند . دیانت زرتشت بین جبال و رودبار های افغانستان محصور نمانده و بسرعت داخل مملکت فارس شد ، « مادیها » و « فارس ها » اوستا را با آغوش بازی پذیرفتند و هندیها گاتها یعنی ترانه های زرتشتی را در زبان سانسکریت بسرودند .

راجع بعلوم و فنون ایندوره در افغانستان ، سخن کشاده تر نمیتوان گفت جز آنچه از اوستا معلوم میشود ، آری اوستا بهترین ممثل علوم فلسفی ، اخلاق ؛ اجتماعی و ادبیات حتی اشعار منظوم و طب و نجوم افغانستان قدیم بحساب می رود ، بعض مورخین مینویسند از زرتشت بیست و یك کتاب مبنی بر علوم مختلفه باقیمانده که بر چندین هزار پوست گاو نوشته شده و در هجوم یونان برباد شد حتی قسمتی ازان (در موضوع طب و نجوم) بفرمودهٔ سکندر در زبان یونانی ترجمه یافت . رویهمرفته میتوان گفت افغانستان درین عهد دارای پاره ای ازعلوم اخلاق ، حفظ الصحه، نجوم ، طب ، شعر وموزیك وفلسفه وغیره بوده اما آثار برجسته ئی از خود (باستثنای اویستا) بیادگار نگذاشته ، و اگر بوده هم در صر صر حوادث بر باد فنا رفته است .

از قرن شش تاچهار قبل‌المسیح :-

در قرن شش قبل المسیح هخا منشی های فارس بولایات شمالی افغانستان تاخت آوردند (طوایف مادی فارس تا آواخر قرن هشت قبل‌المسیح درشمال فارس محکوم دولت آثوریها بودند در اوایل قرن هفت قبل‌المسیح آزاد شده و برادران فارسهٔ خود را مطیع ساختند و در قرن شش قبل‌المسیح فارس ها بر مادیها تغلب جسته به تشکیل حکومت عظیمی در آسیا پرداختند و سلسلهٔ هخا منشیان از ۵۵۰ تا ۳۳۳ ق . م . به تمام مملکت فارس ، آسیای صغیر ، بین النهرین ، مصر و بعض حصص دیگر حکومت نمودند .) و منجمله « کوروش » معروف ازسال ۵۵۰ تا ۵۲۹ قبل المیلاد بحمله های افغانستان پرداخت ، کوروش ولایت بلخ را فتح کرده و دولت باختری را منقرض نمود اما بسایر ولایات افغانستان که در تحت ادارهٔ رؤسای وطنی بودند دستی نیافت حتی خودش نیز درسال ۵۲۹ ق . م دریکی از جنگهای که باولایات مغربی افغانستان مینمود از طرف قبیلهٔ «داهی» شعبهٔ اسکائی های افغانستان کشته شد . اما « دارا یوش اول » از اخلاف کوروش مرد بزرگی بود (۵۲۱ — ۴۸۵ ق . م) و او قسمتی از ولایات شمال و غرب و جنوب و شرق افغانستان را تا رود بار سند حتی پنجاب مسخر نمود ، درعهد او عساکر باختری افغانستان کلاه میدیائی با کمانهای وطنی و نیزهٔ کوتاه در جنگها استعمال مینمودند . بعد از دارا یوش اقتدار هخامنشی ها را سستی فرا گرفت و ولایات مفتوحهٔ افغانستان گرچه اسماً تابع دولت هخامنشی شمرده میشدند ولی استقلال داخلی آنها بکلی ازهر تحکمی مصئون بود و این قضیه تا سال ۳۳۳ ق ، م طولی کشید - « بسوس » یکی از رؤسای افغانستان و حاکم بلخ بود که در هجوم یونان « دارای ثالث » را کشته و خود بعنوان « دارای رابع » اعلان سلطنت نمود ولی حملهٔ سکندر مجالی برای دولت او باقی نماند .

درین دوره (قرن۶ - ۴ ق . م) تجارت افغانستان با فارس و هند کشاده تر گردید و مذهب والسنهٔ افغانستان همان مذهب زرتشتی قدیم و زبان های وطنی بود ، اماخط آن زمان معلوم نمیشود چه بوده . مدنیت هخامنشی ها در زمان استیلای آنها بافغانستان تاثیری نموده و حاصل نفوذ آنها در مملکت فقط اخذ خراج و یکنوع قدرت نظامی بود و بس، و این اوضاع تا هجوم یونان در افغانستان قرار داشت .

قرن چهار تا اول قبل المیلاد :

اسکندر یونانی درسال ۳۳۳ ق ، م باهشت دهزار عسکر فارس را فتح کرده بافغانستان شتافت و ازسال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۰ تا ۳۲٤ ق . م بفتح این مملکت پرداخت، ولی سکندر درین جنگهای خود سخت ترین مدافعات اهالی افغانستان را دوچار شد بحدیکه شخصاً در حدود پنجکوره و سوات و کنر زخمی گردید - معهذا سکندر افغانستان را فتح نمود وبعد ازانکه از هرات بقندهار و ازانجا ببلخ تاسیحون رفته و دوباره از بلخ هندو کش را عبور و براه کنر، سوات و تنگهٔ خیبر به اراضی ماورای سند بگذشت از ساحل دریای بیاس براه بلوچستان جانب فارس عزیمت نمود. در افغانستان‌از طرف سکندر وخلف او « سیلوکس سکندرثانی » شهر های : - آری گاؤن، اسکندریه مرگیانا ، اسکندریه ارا کوسیا ، اسکندریهٔ قفقاز ، کارتنه ، نکائی ، در اراضی بین کنر و پنجکوره ، مرغاب ، حوالی شهر قندهار ، کوهدامن ، بگرام ، بین کابل و کوهدامن اعمار گردید ، بعد از اسکندر واختلاف جانشینان او ، یونانیان باختر در بلخ به تشکیل سلطنتی مستقل پرداختند که عمر او تاقرن اول قبل المیلاد در افغانستان طول کشیده وغالباً دامنهٔ او از آسیای وسطی تاقلب هندوستان کشیده میشد . درین میانه (بعد از سال ۳۱۲ ق . م) خانوادهٔ شاهی هندوستان (چندر گپتاموریا) صفحات جنوب هندو کوه را با بلوچستان و سندو پنجاب و کشمیر از افغانستان مجزا وبهند الحاق کردند ولی از سال ۲۵۰ ق . م دولت بلخ حصص مذکوره را بافغانستان مسترد داشته و قسماً هندوستان را نیز ضمیمهٔ افغانستان نمود ، در قرن دویم قبل المیلاد سلاطین پارت خراسان [« پارتها » از طوایف آریائی و اصلی افغانستان بوده و برخی آنها را از قبیلهٔ « داهای اسکائی » افغانستان شمار می کنند ، از اینها « ارشاك » نام بلخی در خراسان رفته به تشکیل دولتی پرداخت و درمملکت فارس جانشین یونانیان گردید. اخلاف او از سال ۲۵۰ ق . م تا ۲۲٦ میلادی در تعداد ۲۷ نفر دران مملکت سلطنت کردند و چون نسبت بفارس اجنبی بودند درانجا رسوم باختری و زبان و ادبیات یونانی را ترویج نمودند، و ممکن پارتها منسوب بطوایف اپارتیای هیرودوتس (آفریدیهای پشتانه) بوده باشند] با دولت باختری افغانستان جنگها کرده و قسمتی از ولایت مغربی هرات را با سیستان فتح نمودند و حتی در جنوب حوضهٔ هلمند دولتی تاسیس کردند ، ولی این تسلط پارتها زا دوامی نبوده در همان قرن (۱۲۸ ق . م) « اسکائی‌های افغانستان » با پارتها جنگ داده « اشك هفتم » شاه پارت را بکشتند و ولایت آنها را تاراج نمودند (اینکه گویند پارتها در عهد « مهر داداول » بهندوستان تاخته اند درست نیست باکه این یوروش بهند از طرف اسکائی های افغانستان که در تواریخ چین باسم (ملت سه) ذکر یافته بعمل رسیده وبقول بعضی هجوم مذکور از طرف کوشانی های افغانستان برده شده است)

بهر حال اسامی شاهان یونانی افغانستان از تاریخهای رومی و یونانی تا هفت هشت نفر معلوم میشود اما مسکوکات آنها بزیاده از چهل نفر را شمار می کنند ، ممکن است چندین نفر ازانها در یکوقت در حصص مختلفهٔ افغانستان حکومت داشته و سکه میزدند ، مشهور ترین این پادشاهان بعد از سیلوکس اسکندر (نکاتور) و « انتیاکس اول » و ثانی ، اینهاست : - تهیو دوتس ، یوتهی دیمس، دیمتریس، یوتهی دیمس ثانی ، یوکری دیتس ، اپالو دوتس ، هلیاك بلیس ، فلوزینس. درعهد اینها حدود سیاسی مملکت افغانستان از یکطرف رودبار سیحون و از طرف دیگر خلیج کامبی (در ساحل غرب شمالی جزیره نمای هند) و در شرق شمال سرحدات مملکت چین بوده . در اواخر قرن دویم قبل المیلاد سلطنت باختر بواسطهٔ جنگهای پارتها و خانه جنگی ها رو به تنزل رفته و در حدود ۱۲۷ ق . م در نتیجهٔ نفوذ و اقتدار قبیلهٔ کوشانی (منسوب بطوایف تخاری افغانستان) حکومت باختر در صفحات شمالی هندو کوه بر افتاد ، اما هنوز حکومت های یونانی در صفحات جنوب هندو کوه و هندوستان غربی موجود بوده و اینها تا پنجاه سال قبل المیلاد حتی در حوضهٔ کابل تااوایل قرن اول میلادی حکومت داشتند .

این حکومت ها بطور شاهان کوچك و مستقلی بشمار میرفتند ، اما از انها سوای مسکوکات آثاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹ قطعه تصاویر ذیل نمونه ایست از مدنیت و صنعت معروف و قدیم (گریکو بودیك) افغانستان که در سالهای ۱۳۰۵ - ۱۳۰۶ هجری توسط هیئتهای علمی فرانسه و افغان در مواضع هدهٔ شریفه، باغ گاهی و پراتس، کافرتپه و غیره در مرکز ولایت قدیم گندهارا (سمت مشرق و جلال آباد) در نتیجهٔ حفریات بدست آمده و در موزهٔ کابل نقل داده شده است. این چند قطعه تصاویر که مدنیت نزدیك به دو هزار سال پیشتر افغانستانرا نمایندگی میکند، از کلکسیون و تصاویر تاریخی موزهٔ کابل درینجا اقتباس و چهاپ شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

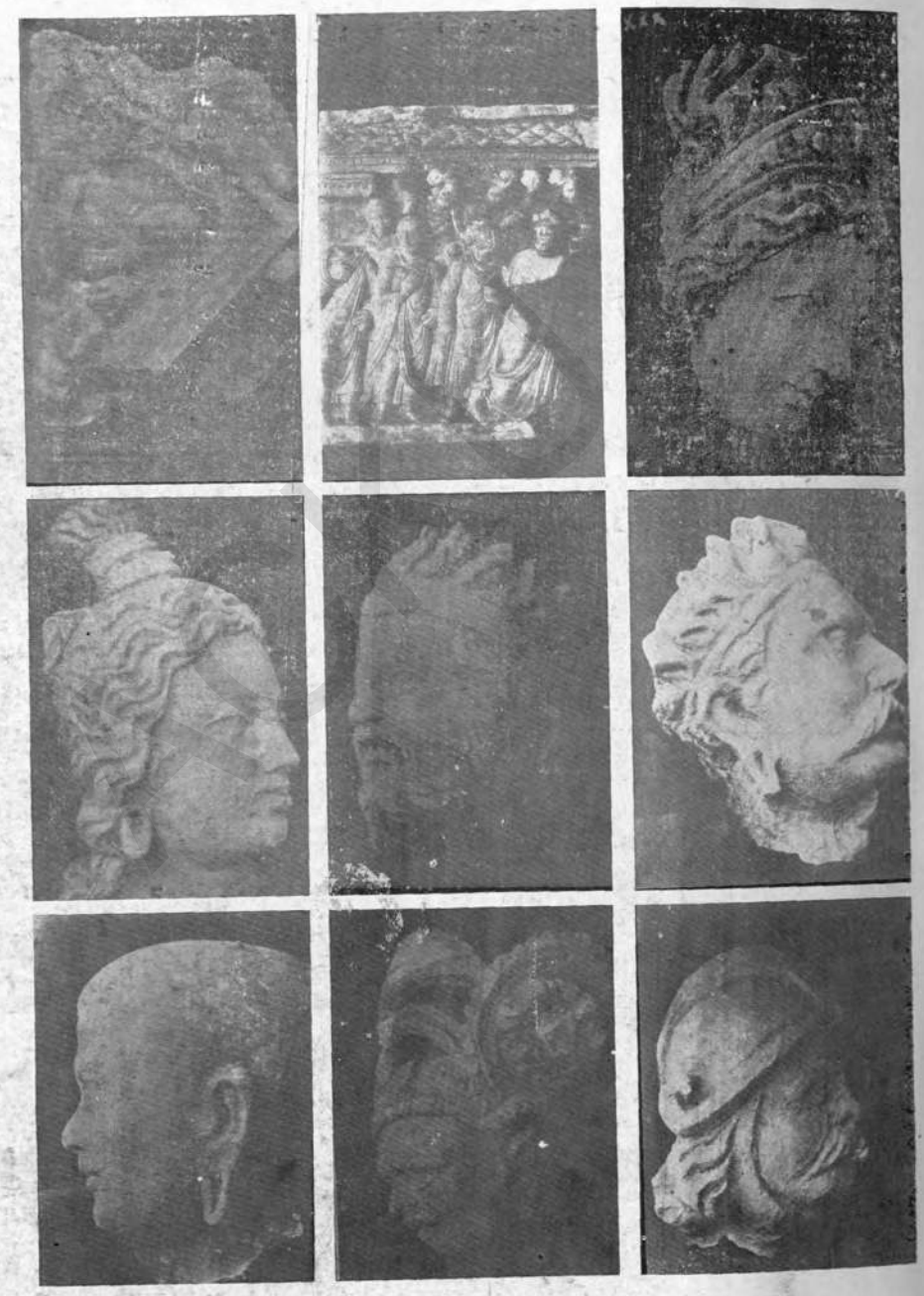

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) قطعه تصاویر ذیل از مجسمه های تاریخی افغانستان است که در سال ۱۳۰۳ هجری از (پاتاوهٔ — کوهدامن) کشف شده و در موزهٔ کابل موجود است ، این مجسمه‌ها نیز نمونه همان صنعت کریکو بود یك افغانستان در نواحی کابل بشمار میرود .

دست بشاخ درخت (اشوقا) زده است .

صنم صاحب الشجر یا ملکهٔ « مایا » مادر بداك که وقت زائیدن

بداسا کیامونی

برهمن ها

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷) قطعه تصاویر (سنگ های نوشته) ذیل از کلکسیون تصاویر تاریخی موزهٔ کابل درینجا نقل شد .سنگ های مذکور از علاقه های لپا کا (لغمان) مثل درهٔ النگار ، درهٔ الیشنگ ، حصص پریانه بدست آمده هنوز مضمون وتاریخ آنها معلوم نشده ، وبرای همین مقصد عکس های شان بفرانسه فرستاده شده‌است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

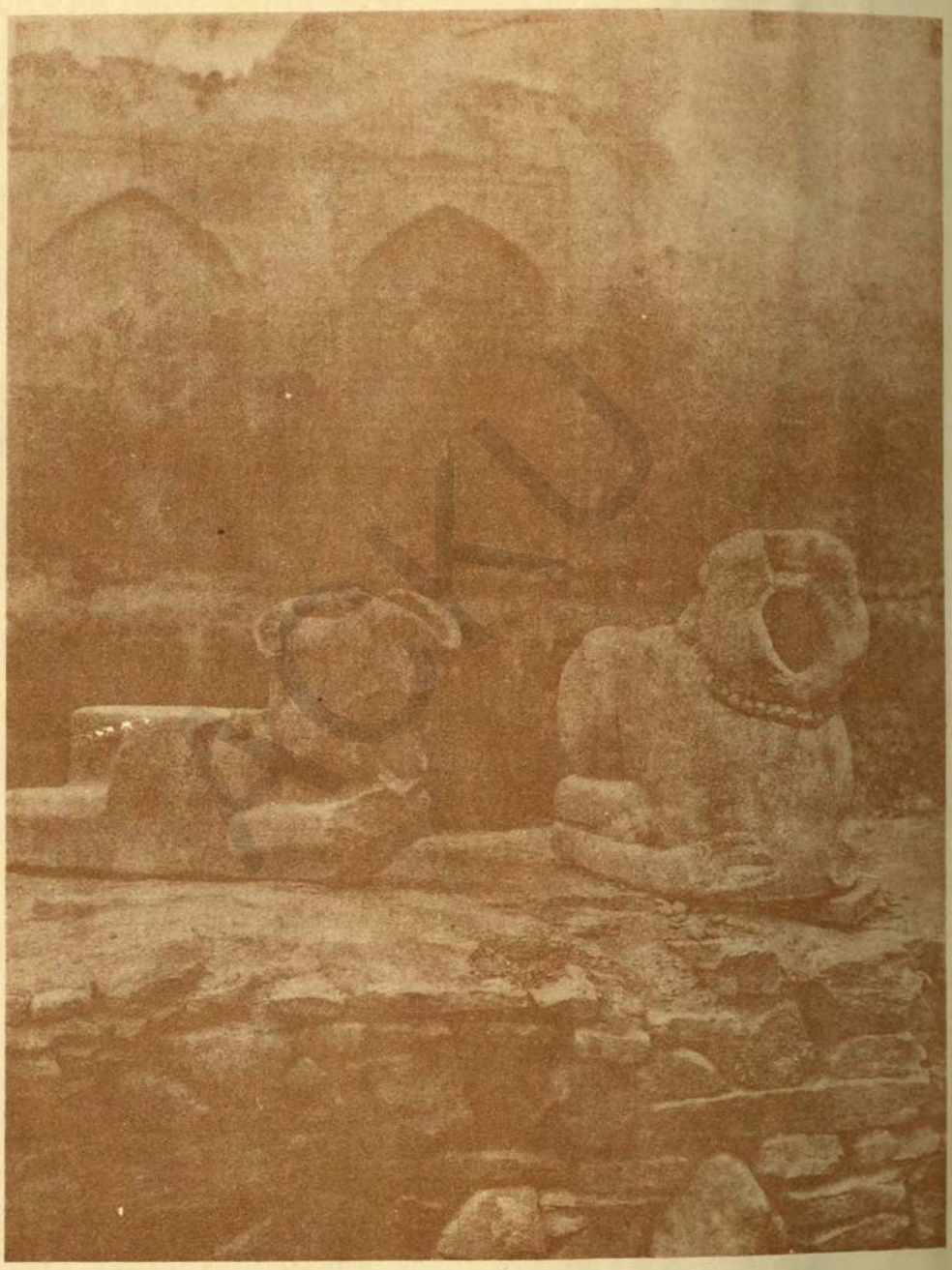

شیرهای سنگی قدیم در قندهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

یک نمونهٔ بزرگ طولانی سنگی در آبیک (دهزار شریف)

سومین دایرهٔ منقوش حصه برجستهٔ طاق بودا - ۵۳ متری

(c) ketabton.com: The Digital Library

جزئیات اولین دائرهٔ منقوش حصهٔ برجستهٔ طاق بودا- ۵۲ متری

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصاویر رنگه که حصهٔ برجستهٔ بزرگترین طاق بودا نشسته را زینت داده است

بامیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

جزئیات حصه (ب) عکس بیست و سوم
بامیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدست نیست ، از سکه ها اسامی دوازده نفر از آنها معلوم میشود ، رویهمرفته میتوان فهمید این پادشاهان کوچك در چهار حصه تقسیم میشدند : ـ وادی فوقانی کابل ، وادی تحتانی کابل ، حوزهای پشاور ، پنجاب. درین دورهٔ ملوك الطوایفی یك خاندان شاهی دیگری از آرین های افغانستان بنام (سسی) نیز در حدود دریای کابل وخطیکه در همین عرض البلد طرف مشرق کشیده شده حکمرانی مینودند واسمای آنها اینست : ـ مااوس، ازیس ، ازی لیس ، اونی نیس ، سپالیری سس . هکذا درین دوره ولایات سیستان و زابلستان در تحت اداره رؤسای وطنی طوایف « اسکائی » افغانستان زنده گی میمودند واین اسکائی ها همانهائی استند که در قرن دویم قبل المیلاد مملکت فارس را زیر و زبر کرده بودند . و الحاصل از قرن اول مسیحی « شاهان کوشانی » افغانستان جای یونانیان را در تمام افغانستان گرفتند .

در عهد یونانیان باختری مذهب زرتشتی در افغانستان سقوط نموده و قسماً ارباب انواع پرستی یونانیان بر روی کار آمد ، وزبان یونانی با علوم ادب و طب و فلسفهٔ یونانی داخل زبان افغانستان گردید و صنعت یونان رواج یافت ، متعاقباً دیانت بودائی قدم در افغانستان گذاشته رو بعروج رفت بحدیکه نوبهار بلخ (مرکز زرتشتی) کانون مذهب بودا محسوب گردید ، ظهور ونشو ونمای صنایع « گریکو بود یك افغانستان » نیز درین دوره بعمل آمده و مدنیت مخصوص « باختری » را بمیدان کشید ، این مدنیت افغانستان بکلی از تمدن های ملل همجوار (هند ، چین ، فارس) جدا و ممتاز بود ، افغانستان این مدنیت جدید را در ممالك وسیعهٔ هند و چین بسط داد چنانیکه در صنایع منسوبه بقرن دویم قبل المیلاد چین نفوذ واثر صنایع باختری مشاهده شده و محققین ازان ذکری کرده اند ، زبان باختری افغانستان درین دوره بازبان یونان یکجا بکار میرفت و این مطلب از مسکوکات « یوتی دیمس » و « یوگرا تائید یس » شاهان باختری معلوم میشود ، بعلاوه در اثر نفوذ بودائیت در افغانستان خط هندی هم مروج گردید ، از پهلوی تجارت افغانستان درین دوره پیشرفته و باختر مرکز تجارت های هندوستان و اوروپا از راه ماوراءالنهر وبحر های خزر و سیاه گردید ، ثروت آنوقتهٔ افغانستان را مسکوك طلای « یوتیدیموس دویم » شاه باختر که (۵ ، ۱۶۸۰) گرام وزن داشته و بیست برابر طلای یونان و فارس بود نمایندگی می کند واقعاً هیچ پادشاهی توسط سکه اینچنین نمایشی ازثروت خود نداده . و هم در عهد همین پادشاه بود که مسکوکات (نکل) از افغانستان برای بار اول در دنیا ظاهرشد . اماخود یونانیان درین دوره بااهالی افغانستان مخلوط شده ، ودرچند قرن بکلی قومیت خود را از دست دادند .

قرن اول تاپنج مسحی :

در قرن چهار قبل المیلاد از بعضی طوایف معروف افغانستان در بلخ ذکری شده از قبیل اسکائی ها چوراسمی ها ، ساکیها . اما از طوایف تخاری افغانستان درانجا هنوز نامی برده نشده ، و فقط اسم تخار ها از قرن دویم قبل المیلاد در باختر یاد میشود ، « تخار ها » طوایفی از آرین های افغانستان و از سکان ولایت بدخشان و قطغن استند که حتی ولایت مذکور بنام آنها تخار و « تخارستان » یاد شده و این اسم تا قرون اولیهٔ اسلام در مورد آن ولایت اطلاق میگردید ، مورخین قسماً تخار ها را علی‌الرغم چینی ها (چینی ها طوایف تخاری را بنام « یوئیچی » یاد کرده ومسکن اصلی شان « بولونسزیز » را در سرحدات خود چین میشمارند) ازشاخهٔ طوایف اسکائی افغانستان که آنهم آریه استند میشناسند و بهمین جهت است که آنهارا بلحاظ استیلا درهندوستان گاهی شاهان «هندوسکائی» میخوانند بعضی ها از روی مسکوکات شاهان « کوشانی تخاری » که صورت سلاطین آنها دارای دماغ قوی و برجستهٔ کشیده ، چشم کلان، ریش انبوه ، لب های قدری کلفت است تخار ها را اسلاف پشتونها میدانند .

علی ای حال تخار ها از قرن دویم قبل المیلاد در باختر قدم نهادند و در قرن اول قبل‌المیلاد حکومت یونانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

باختری را برانداختند ومتعاقباً بصفحات جنوب هندوکوه کشیده ودرنصف قرن اول میلادی قبیلهٔ کوشانی تخاری به تشکیل سلطنت عظیمی در افغانستان پرداختند ، ابتدای حکومت کوشانی‌ها بقولی ازنصف قرن اول قبل‌المیلاد و بروایتی از نصف قرن اول بعد المیلاد (۴۰ مسحی) بوده و تانصف قرن پنجم میلادی (۴۳۰ مسحی) طول کشیده است ، در طول اینمدت هژده نفر از خاندان کشن ها سلطنت کرده اند مشهور ترین آنها « کادفزس اول » « کادفزس‌ثانی » « کانیشکای اول » کانیشکای‌ثانی » و «اوشکا» است، چینی‌ها « کانیشکارا » « کیانی سا کیا » و هوشکا (یا) اسود یورا « کیو چیؤ خیؤ » خوانده اند و کشمیری ها « وانکوچیؤی » چینی ها را « جوشکا » گفته اند .

سلطنت کوشانی های افغانستان درانعهد از قویترین دولتهای آسیا بحساب میرفت و در قرن دویم مسیحی ولایات یار کند ، ختن ، کاشغر بافغانستان الحاق یافت ، جغرافیای سیاسی افغانستان دران وقت بعلاوهٔ افغانستان حالیه و پنجاب و کشمیر شامل قسمتی از مملکت هندوستان از بحر عرب تادریای گنگاو تورکستان چینی بوده و پایتخت اینهمه ممالك وسیعه گاهی کابل ودر زمستان ها پشاور بود بعضاً کشمیر هم مرکز شمرده می شد . دولت کوشانی چون از اطراف خود باممالك چین ؛ هند ؛ پارت (خراسان) محدود بود ، لهذا غالباً با این ممالك رزم ها داده وازآنجمله است جنگی که درقرن اول مسیحی بین افغانستان و چین رخداد درمابین سالهای (۸۰ـ۹۰ مسیحی) جرنیل مشهور چین « پان چیو » کاشغر را تاخته و با افغانستان رزم نمود ، شاه کوشانی درجنگ آنقدر مقاومت نمود تا کشته شد و شاه جدید افغانستان که چینی ها او را « خوئین تسو » مینامند اطاعت چین را قبولکرد ، حتی دولت پارت در خراسان و فارس نیز اطاعت چین را قبولکردند ، وچین ها دراثر همین فتح بخارا را متصرف شدند . ولی درقرن دویم شاهان کوشانی بتورکستان چینی تاخته وختن را با یارکند وکاشغر ازچینی ها گرفتند و باینصورت تلافی از گذشته نمودند، هکذا درقرن اول شاه کوشانی که چینی ها اورا « کی تو لو » خوانده اند درمیدان های پشاور باعساکر پارتی جنگ سختی نموده است ـ یکباری هم هنگامیکه رومی ها دوست متعهد افغانستان بفارس تاخته و خلیج فارس را اشغال نمودند کوشانی ها بر علیهٔ رومیان داخل کارشدند ـ بعد از انقراض پارتی ها و استقرار دولت ساسانی در فارس باز هم جنگهای متعددی بین افغانستان وفارس رخداده و بالآخره همین جنگهای متواترهٔ خارجه از قرن سوم مخصوصاً ازقرن چهار اسباب ضعف دولت کوشانی گردید .

دولت کوشانی درایام صلح بعلاوهٔ روابط تجارتی باممالك خارجهٔ چین ، فارس، هند، مناسبات سیاسی با رومی ها نیز داشتند و یکبار سفیری بدربار روم فرستاده ، ودو بار سفرای رومی را قبول کردند ، می‌نویسند روابط اولین افغانستان و روم در عهد « کانیشکای کوشانی » و « مارك انتوانت قیصر روم » (تا ۳۰ سال ق . م قیصر بوده) آغاز نموده وبعد ها با « اکوست » و « وژولیوس سزار » این مناسبات تحکیم و معاهداتی عقد گردیده است (موضوع معاهدات معلوم نیست چه بوده) کوشانی ها کمك مادی هم بروم ها نمودند بعلاوه کوشانی ها در اوائل با ساسانی ها نیز خویشاوندی داشته و یکی از شاهان فارس بمصاهرت سلطان افغانستان موفق شد .

افغانستان در دورهٔ کوشانی ها تجارت با رونق و وسیعی داشت و تجار او در ممالك دور دست سفر مینمود ـ ازان جمله چند نفری را در اسکندریه ذکر می کنند. درآن زمان بلخ مرکز تجارت بین المللی ومحور شاهراهای عمده و ثلاثهٔ اسیا بحساب میرفت و ازغرب بجانب امپراطوری رومن، از شمال‌شرق بطرف براعظم چین و از جنوب شرق بطرف سواد عظیم هندوستان مربوط بود .

اما صنایع و علوم و مدنیت افغانستان مخصوصاً صنعت حجاری و مجسمه تراشی درین دوره بسی ترقی کرده

(c) ketabton.com: The Digital Library

و مکاتب صنعتی گریکو بود یك در ولایت گند ها را (کابل و پشاور) تاسیس یافت و موضوعات افغانستان و شرق لباس غرب پوشیده و در اثر روح بود ائی و ژنی یونان بهترین شاهکار های صنعتی در افغانستان بوجود رسید ، دورهٔ این‌مدنیت از قرن اول تا پنج مسیحی طول کشید و بعضاً از آثار و تصاویر بامیان ظاهر شد که صنعت ایندوره مجموعهٔ قشنگی از طرح آریائی افغانستان و فارس و طرز هند و چین و یونان است ، همچنین تاثیر و نفوذ صنایع ایندورهٔ افغانستان درممالك دور دستی به ثبوت رسیده از قبیل اشکال درهٔ شاپور فارس که فتح « شاپور » را بامپرا طور « والرین » نشان میدهد ، وقیافهٔ که مرسیو (روتر) در شهر بابل مشابه وقریب « رب النوع مهتاب » بامیان کشف کرده ، هکذا آثاری که در تور کستان مشرق از نواح در یای طارم و در ماورای رود سند از « تکسیلا »و در اسیای مرکزی از تزئینات « کای زایل » و غیره مکشوف گردیده است .

در دورهٔ کوشان ها دیانت بودائی ترقی کرده و سرتا سر افغانستان را فرا گرفت چه کانیشکا مشهور ترین شهنشاهان این‌سلسله تمام مساعی و همم خود را در دسترس عشق بمذهب بودا گذاشت لهذا معابد مزینی در مملکت آباد شد وازان جمله بود معبد ـ نفیسی که هنگام دخول اسلام درپشاور وجود داشت ، بزرگترین یادگار های مذهبی آن دوره اصنام مشهوره بامیان است .

کانیشکا درقرن اول مسیحی یك«اوی جرگهٔ» مذهبی در کشمیر وبقولی درجالندر مرکب ازپنجصد نفر علمای روحانی منعقد ساخته و درنتیجهٔ سه رسالهٔ مذهبی بنام « تری پتکا » (سه سبد گل) در تشریح برقانون بده تالیف و در الواح مسین بحروف « پالی باختری » یا « سانسکریت » نقر گردید و مبلغین برای این مطلب در آسیای مرکزی وچین فرستاده شد ، مورخین هند میگویند دولت کوشانی های افغانستان درتهذیب هندوستان تاثیرات و مدخلیت بزرگی داشته است هکذا در دیانت مملکت چین نافذ بوده اند .

در دورهٔ کوشانی ها بعلاوهٔ السنهٔ سابقهٔ افغانستان از قبیل یونانی و آریانی باختری و لهجه های مختلفهٔ محلی خط و زبان هندی با علوم سانسکریت ترقی زیادی کرد ، معهذا از مسکوکات کوشانی همان زبان یونانی وزبان وطنی افغانستان اشکار است واین زبان ها درمسکوکات آنها به حروف تهجی خروشی (مشتق‌ازآرامی) منقوش میگردید این الفبارا گاهی آریانی وگاهی بنام (پالی باختری) یاد میکنند و گویند باحروف سانسکریت شبیه بود، قاعدهٔ عدد نویسی باختری افغانستان از الواح مسین مکشوفه از تکسیلا ظاهر گردیده است. از مسکوکات کوشانی ها نیز همان خصوصیت صنعتی افغانستان که مجموعهٔ از طرح های متعددهٔ افغانستان وهند ویونان بود ، معلوم میشود چنانیکه سکه ها درزبان وطنی افغانستان و یایونانی بحروف خروشی ویونانی ضرب شده ودریکروی آنها غالباً شکل (هریکلیز) معبود یونان ها ویا (مشرا) و غیره فرشتگان زرتشتی افغانستان ویا (شو) آلهٔ حرب هند منقوش میگردید، گاهی هم درین سکه‌ها نمونهٔ ازصورت معبودان بابل و مصر منقور میشد .

بعلاوهٔ زبانهای سابق‌الذکر یك زبان دیگری نیز درافغانستان وجود داشته که از قرن اول مسحی یعنی آغاز سلسلهٔ کوشانی غالباً تاقرن دهم معمول بوده است واین زبان را « بنام سکی » و « ختن قدیم » یا ایران مشرق یادمیکردند وهم اورا زبان تخاری خوانده اند، میگویند این زبان تخاری ازجهت فرهنگ بیشتر هندی وازجهت صرف بیشتر آریانی (ایرانی) وازجمله السنهٔ ادبی هند واروپا درآسیای مرکزی است . علی ای‌حال زبان تخاری باطوایف تخاری افغانستان مربوط بوده ولی تحقیقاتی در آن باب بدست نیست ، جز اینقدر که زبان تخاری دارای ادبیاتی بوده واین مطلب از یکنفره آثار بودائی تورکی معلوم شده که اونیز از زبان‌تخاری ترجمه یافته است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

والحاصل سلسلهٔ کوشانی درقرن سوم میلادی درنتیجهٔ جنگهای ساسانی هاضعیف شده و درقسمت‌های شمالی افغانستان مغلوب شدند ودراوایل قرن چهار (۳۰۲ مسیحی) در هندوستان ازطرف سلسلهٔ « گپتاهای ثانی » منقرض گردیدند ومتعاقباً کشمیر ازدست شان برآمد ، ضعف کوشانی ها درسال ۳۵۹ مسیحی بانتها رسید ودرهمین قرن درولایت گندها را (حوضه های پشاور وجلال آباد) از طرف یك قبیلهٔ دیگر تخاری که به یوئچی های صغیر معروفند منقرض گردیدند ، ازین بعد فقط یك سلسلهٔ کوچك کوشانی بصفت سلطنت درحوضه های کابل تاقرن پنج باقیماند که ازان جمله بود پادشاه « تاپکی مالیك » کوشانی ـ کوشانی ها ازین بعد بجانب موطن قدیم خود حرکت کرده و درجهت غرب بدخشان سکونت اختیار کردند ، ولی هجوم های طایفهٔ «جوان جوان» های تاتاری فرصت زندگی را ازانها در بدخشان سلب کرد ولهذا بهجرت بلخ تن دادند و دروقتیکه بجانب بلخ مسافرت میکردند قبیلهٔ « هیاطله » ازهمین تخار ها از برادران کوشانی خود جدا شده وکوهای هندوکش را عبور نمودند ، هیاطله ها بعد از ورود بکابل سلطنت آخرین کوشانی را بر انداخته و خود ها به تشکیل یك سلطنت عظیمی در افغانستان پرداختند .

قرن پنج تاهفت مسیحی ،

دولت هیاطله :

هیاطله یا یفاطله که آنها را هفتالیت نیز خوانده اند مثل کوشانی ها قبیلهٔ هستند از طوایف تخاری افغانستان ، جای آنها را مورخین در بدخشان دانسته و شهر های یفتل را در بدخشان علیا و سفلی یادگار آنها میشمارند ، شهر اول در بدخشان علیا تا هنوز بشکل قریهٔ موجود و شهر دویم در بدخشان سفلی (قطغن) بوده و حالا خراب و معدوم است . نام هیاطله تا دورهٔ اسلام در مورد بدخشان وقطغن وحتی بامیان اطلاق‌شده چنانیکه مورخین افغانستان واسلام شاهان غوری بامیان را نیز بنام ملوك‌هیاطله ذکر کرده اند . هیاطله ها طایفهٔ سوار کار وتیر انداز قابل و شجاعی بحساب میرفتند ، و در قرن پنج مسیحی غالباً اراضی سواحل آمون را میتاختند ازهمین جهت ترکتازهای مهیب مورخین آنها را به هونهای وحشی‌تشبیه کرده و (هونهای سفید) خوانده اند . بهرحال بعدازانکه هیاطله ها بایای کوچك کوشانی ها را در صفحات جنوب هند وکوه برانداختند خود به تشکیل دولتی در افغانستان پرداختند که عمر این سلطنت قوی و عظیم در افغانستان تا سال ۵۶۵ مسیحی‌امتداد داشت ، مشهورترین شهنشاهان هیطل‌تورامان ، مهیرا گل‌وافتالانوس است . جغرافیای سیاسی افغانستان در دورهٔ هیاطله ها شامل مملکت حالیهٔ افغانستان وسغد (بخارا ، سمرقند) پنجاب ، کشمیر، سند ، کاشغر، ختن ، بوده وپایتخت‌آنها گاهی شهرساکلا (درشمال پنجاب) شمرده‌میشد .

حکومت هیاطله ها زیاده‌تر یك حکومتی عسکری وغالباً مصروف جنگ وجدال باهمسایه ها بوده‌اند، از آنجمله فارسی ها صدمات سختی از هجومهای عسکری اینها متحمل شده‌اند چنانیکه هیاطله‌ها بهرام‌گورنام شاه فارس‌را درسال ۴۲۰ مسیحی بکرات بشکستند وخلف اورا سخت فشارها دادند بحدیکه « افتالانوس » شهنشاه هیطل آنکه او را فارسیان « خوشنواز » خوانند « فیروز » شاه فارس را اسیر نمود و ولیعهدش را یر غمل گرفت ودختر اورا درحرم خویش‌داخل نمود و باینصورت انتقام برادران کوشانی‌خودرا ازفارسی ها گرفت . بعد ازین واقعه هیاطله ها مملکت فارس‌را موقتهً اشغال نمودند واین استیلا تاجلوس « بلاش » شاه فارسی طول کشیده، ساسانی ها همیشه بدولت هیاطله باج وخراج میپرداختند وتحف وهدایا ارسال مینمودند و بدینصورت تااندازهٔ مملکت خود را از هجوم پادشاهان افغانستان حفظ می‌کردند ، رومی ها که دشمن فارس و ازجنگهای‌آنها بستوه بودند ؛ در دورهٔ شاهان هیاطلهٔ افغانستان نظر بمشغولیت و مغلو بیتیکه فارسی ها بمقابل افغانستان داشتند بکلی ازطرف‌آنها مامون ومصئون گردیدندحتی ازادای باج ونقودی که‌بفارسی‌ها باایستی به پردازند انکارنمودند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

علی ای حال دولت هیاطله ها بعلت گرفتاری بجنگها چندان به ترقی تمدن وعلوم نه‌پرداختند ، حتی گویند آنها مدنیت قدیم افغانستان‌را برانداختند وعمرانات نفیسه را تخریب نمودند، ولی مضامین «هونستن» سیاح‌معروف چین میفهماند که دولت هیاطله در معابد مزینه ونفیس بودائی‌افغانستان و عمرانات او چندان خرابی و بی انتظامی اساسی وقصدی واردنکرده است، حفریات هدهٔ «مقدسه» و«کوهدامن» (کاپیسا) وآثار «بامیان» درچندسال پیش نیز مضمون های هونستن را تائید نمود ، اضافه چون تاریخ وآثار روشنی از هیاطله‌های افغانستان بدست نیست نمیتوان درین زمینه داخل توضیحاتی شد جز اینقدرکه اگر هیاطله ها در امحاوتخریب عمرانات ومدنیت وطن خود افغانستان سعی‌نکرده اند به ترقی و تمدن او نیز همت نورزیده ویا فرصتی نیافته اند .

در قرن شش مسیحی دولت هیطل را بعلاوهٔ فارسی ها یکدشمن قوی وتازه نفس دیگر مثل تورکها از ما ورای جیحون تهدید می نمود و هکذا در ماورای سند دشمنان جدیدی پیدا کردند ، عاقبت در نصف همان قرن «دیزابول‌خان» نامی ازخاقانهای‌تورك که قبلاًبواسطهٔ هجومهای متواتره قوای دولت هیطل را درصفحات بدخشان وقطغن ضعیف ساخته بود بیك حملهٔ قطعی اقدام کرده ودرنتیجه ولایت تخارستان را که درانعهدشامل «۲۷» علاقه بود مسخر ساخت. ازطرف دیگر حمله های پاد شاه (ما کد) نامی در هند کشمیر را ازتصرف عساکر هیطل برآورد و بقایای هیاطله در ماورای سند مجبور بقبول دین هنود و اقامت دایمی درانسرزمین گردیدند ، بعض مؤرخین قسماً راجپوتهای حالیهٔ هند را از اخلاف همان هیطل ها میدانند ، حمله های محکم نوشیروان شاه فارس در سال ٥٦٥ مسیحی کار دولت هیطل را در افغانستان یکسره ساخت ، و چنانیکه تورکها سواحل راست نهر آمون را اشغال کرده بودند آنها سواحل چپ جیحون را متصرف شدند ، ازین بعد افغانستان قسماً تجزیه گردیده و قسماً بصورت ملوك الطوایفی مستقل شد ، چنانیکه در تخارستان (قطغن وبدخشان) نفوذ تورکها و درآریانه (هرات) باختر (بلخ) سیستان، تسلط ساسانی هاپهن گردید وواديهای کابل‌وزابل (قندهار) وبلوچستان وگندهارای شرقی‌وشمالی (حوضه های پشاور ، سوات وغیره) در تحت امرای بومی مستقل گردیدند ، مشهور ترین این حکمداران محلی همان رتبیل‌ها یعنی شاهان حوضه های کابل و حکمداران قند هار است . هکذا بلوچستان ، پنجاب ، کشمیر ، مستقل شدند . و این مطلب تا قرون اولیهٔ اسلام طول کشید .

تور کها ؛ چینی ها :

اما تورکها قبایل بدوی ومالداری در ماوراءالنهر بوده وسواران آنها غالباً مصروف شکار وتاخت وتاز ممالك همجوار بودند ، اینها درماوراءالنهر از وقتیکه قوت یافتند در چند حصه منقسم گردیده وهر یك درتحت ادارهٔ خوانین خویش بسر میبردند وبعضاً خوانین هم در وقت لزوم از خاقان کل اطاعت میکرد، قسمت بزرگ تورکهاهمان جماعت معروف به «تورکان‌غربی» است که مرکزخان آنها درحوالی شمالی تاشکند حالیه بود وجماعت دیگر آنها تقریباً در سمرقند تمرکز داشتند ، رویهمرفته تورکها ازقرن پنج مسیحی در شمال افغانستان بلند آوازه شدند ویغما های وحشیانهٔ آنها درهمان قرن در ولایات تخارستان افغانی اسباب ضعف دولت هیاطله می گردید ، بالآخره خاقان آنها دیزا بول خان که معاصر نوشیروان فارسی بود در نصف قرن شش بافغانستان تاخته وبدخشان‌وقطغن را استیلا نمود متعاقباً فارسی ها ولایات شمال وغرب افغانستان‌را استیلا کردند ودولت هیطل بکلی منقرض گردید. بهرحال تسلط تورکها در تخارستان بسیار دوام نداشت وتا اندازهٔ باطاعت رؤسای هیطلی محلی قانع بودند ، «هونگ تسان» زوار چینی در هنگام مسافرت معروف خود در افغانستان وقتیکه به تخارستان رسیده بود میگوید (٦٣٠ مسیحی) حکمرانهای کوچك هیاطله موجود استند که خاقان تورك را اطاعت مینمایند . وازین صاف معلوم میشود هنوز اقتدار رؤسای محلی افغانستان محونشده وعالبین خارجی استقلال محلی آنها را احترام می کرده اند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

درقرن هفت مسیحی چین ها متوجهٔ ممالك افغانستان وماوراالنهرشدند وبطوریکه هوتسن مذکورمیفهماند درحدود ٦٣٠ مسیحی نفوذ چینی‌ها به‌بدخشان و قطغن داخل شده بود ، بالآخره در همان قرن قشون چین تخارستان را از تورکها متصرف شده بخارا و ماوراءالنهررا اشغال کردند ، حتی بعضی گویند چینی ها قسماً افغانستان را از جیحون تارودبار سند مسخر نمودند ، ولی باآنچه میتوان اعتماد کرد اینست که چینی ها بعلاوهٔ بدخشان وقطغن ولایت بلورستان افغانی را درشرق شمال حالیه مملکت (نورستان وچترال) نیز اشغال نمودند باکل حال تسلط چینی ها درحصص مفتوحهٔ افغانستان مثل تسلط تورکها ناپایدار بود ودرهمان قرن هفت مسیحی دراثر شورش رؤسای محلی افغانستان که مقارن ظهور اسلام درآسیا بود، چینی ها ازافغانستان طردوتبعید شدند.

ساسانی ها :

ساسانی ها دولت معروفی در مملکت فارس بودند که از سال ٢٢٦ تا ٦٥١ مسیحی چندین نفر حکومت داشته و در ممالك همجوار فتوحاتی نیز نموده اند . نوشیروان یکی از پادشاهان این سلسله بود که در سال ٥٦٥ مسیحی ولایت بلخ وهرات وسیستان را از افغانستان مجزا و بمملکت فارس الحاق نمود ، تسلط ساسانی در ولایات مفتوحهٔ افغانستان از قرن شش تا هفت مسیحی درمدت تقریباً ٧٦ سال طول کشید ، ولی درتمام اینمدت رؤسای محلی افغانستان دارای استقلال داخلی بوده وساسانی ها استقلال شان را محترم میداشتند ، و ازانجمله بود سلسلهٔ شاهان محلی غور افغانستان (منسوب بسلسلهٔ سوری های پشتانه) حتی ماهوی سوری یکی ازشاهان همین سلسله وحکمران «مرو» بود که آخرین شاه فارس « یزد گرد » را درمرو بکشت وحصص مفتوحهٔ ساسانی ها درافغانستان بکلی آزاد گردید ، ازین بعد است که دورهٔ دومی درتاریخ افغانستان آغازمیشود .

اما زبان ، مذهب ، صنعت از قرن شش تا هفت مسیحی در افغانستان :

مدنیت مشهور افغانستان از دورهٔ باختریان آغاز نمود وازقرن اول‌مسیحی مخصوصاً صنایع مشعشع « گریکو بودیك» در افغانستان رو بعروج رفته وتاقرن پنج مسیحی عمر نمود ، حفریات علمی چند سال پیش در بامیان کوهدامن ، هده ، این مطلب را ظاهر نمود که آثار قیمتدار گریکو بود یك مکشوفه متعلق قرن اول تاپنج مسیحی است ، وبنوعیکه قبلاً متذکر شدیم هیاطله ها به‌تخریب این صنعت و مدنیت افغانستان سعی نورزیده اند ولی دراثر جنگهای داخلی وخارجی فرصت ترقی درمدت یکقرن از آنها مسلوب شده و خرابی های هم وارد مملکت گردید ، هجومهای تورکها وچینی ها بر تنزل صنایع وتخریبات مدنی مملکت افزود ، ساسانی ها هم درمدنیت وصنایع حصص مفتوحهٔ افغانستان تاثیرات مهمی نداشتند چونکه اصلاً مدنیت ساسانی دارای جنبه‌های مصنوعی بوده و علوم آنها منحصر میشد به تراجم یونانی ، هندی ، سامی ، کارهای ساختمانی در فارس توسط محبوسین «بیزانس» صورت میگرفت واز پهلوی اقتصاد هم نسبت بافغانستان ضعیف بودند چه وسیلهٔ تجارت آنها طلای بیزانس بود ودرتمام فارس شهر معموری مثل شهر های بلخ ومرو افغانستان وجود نداشت . بهر حال گویا تنزل مدنی وفنی افغانستان ازهمان قرن پنج شروع شده و در قرن هفت درنتیجه جنگهای مذهبی و محارب خارجی ها بکمال رسید واین قضیه ازتحقیقاتی که راجع بمابد واصنام بامیان شده بوضاحت آشکار گردیده است .

مذهب عمومی افغانستان درین دوره (قرن پنج تاهفت مسیحی) همان دیانت بودائی بوده و تا ظهور دیانت مقدسهٔ اسلام درمملکت باقی بود وضمناً بسیار کم مذهب نسطوری نصرانی درشهر های مرو و هرات افغانستان نیز نفوذ نمود وحتی معابدی برای پیروان این مذهب در آن بلاد آباد گردید . السنهٔ این دورهٔ افغانستان عبارت ازالسنهٔ مروجه عهدکوشانیان (قرن اول تاپنج مسیحی) بود، وبعلاوه السنهٔ وطنی چون تخاری ، داد یکی یا تاجکی ، باختری ، پشتو ، هروی ، زاولی ، سکزی ، باجوری ، بلوری ، بلوچی ، السنهٔ اجنبی یونانی و

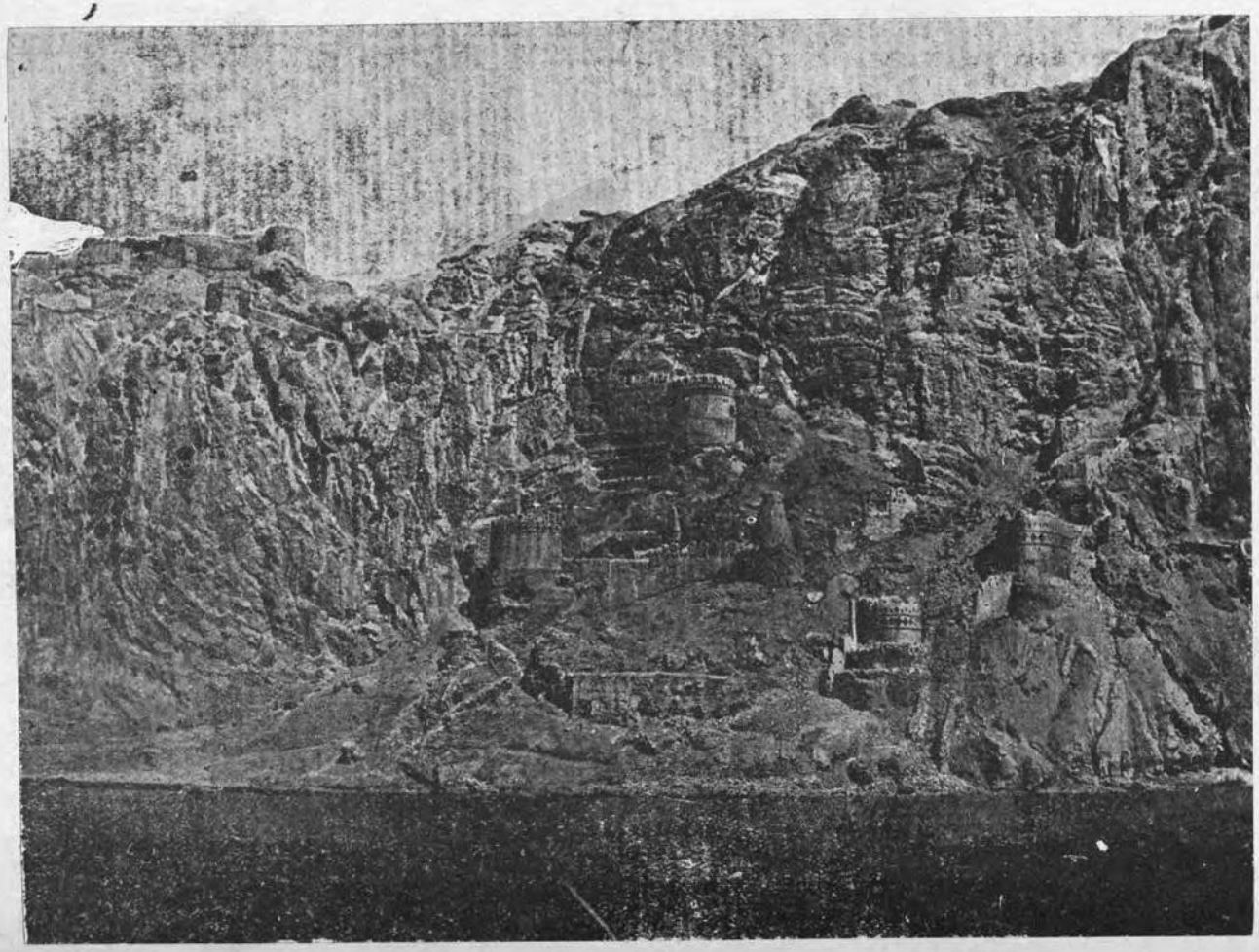

منظره عمومی خرابه های قلعهٔ نریمان در بامیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

حصهٔ مرکزی صحنهٔ منقوشیکه قسمت فوقانی طاق بود ا- ۳۵ متری را مزین نموده است
بامیان

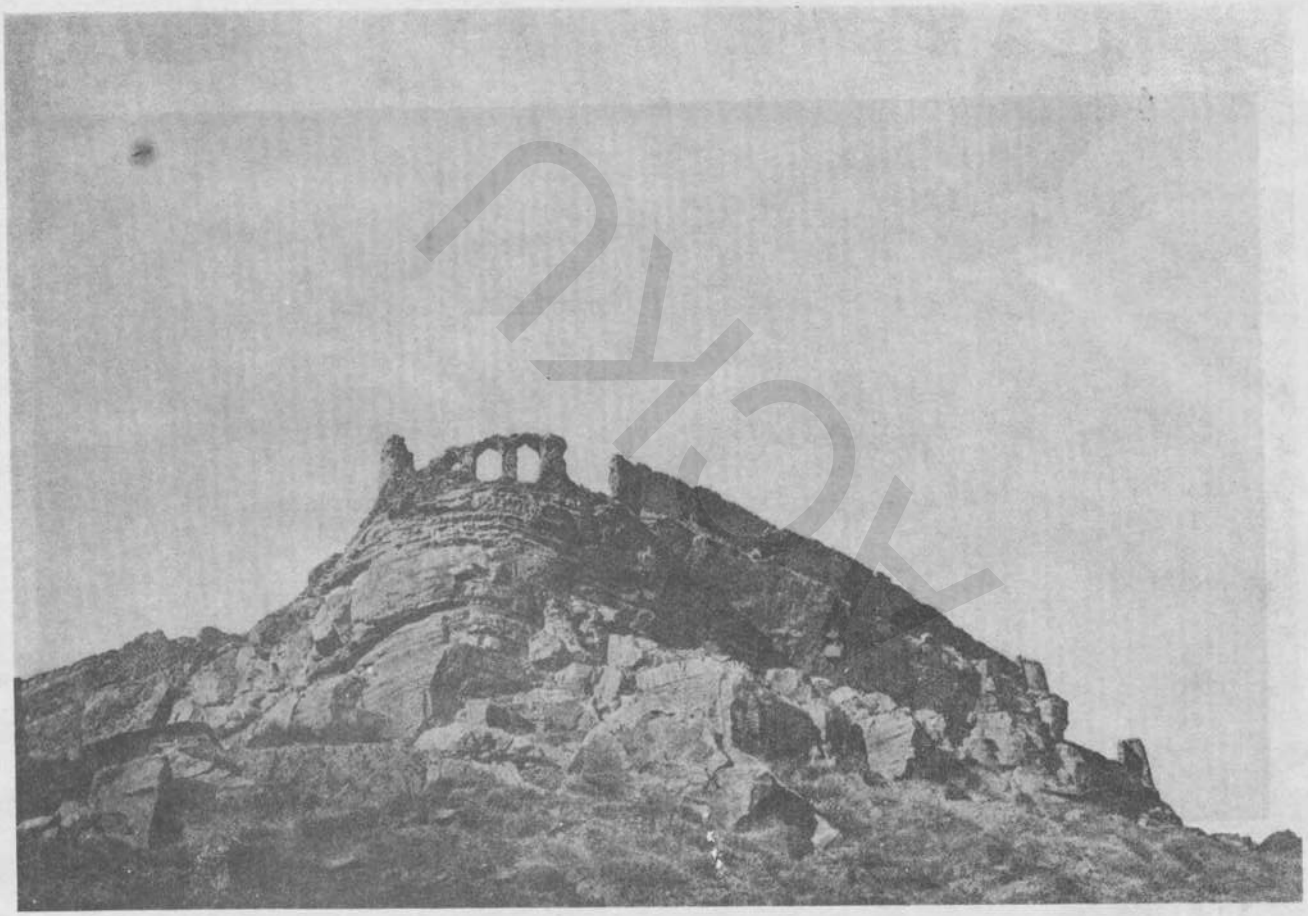

سمت جنوبی قلعهٔ زرمیان (بامیان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

منار چکری کابل (یادگار بودائی)

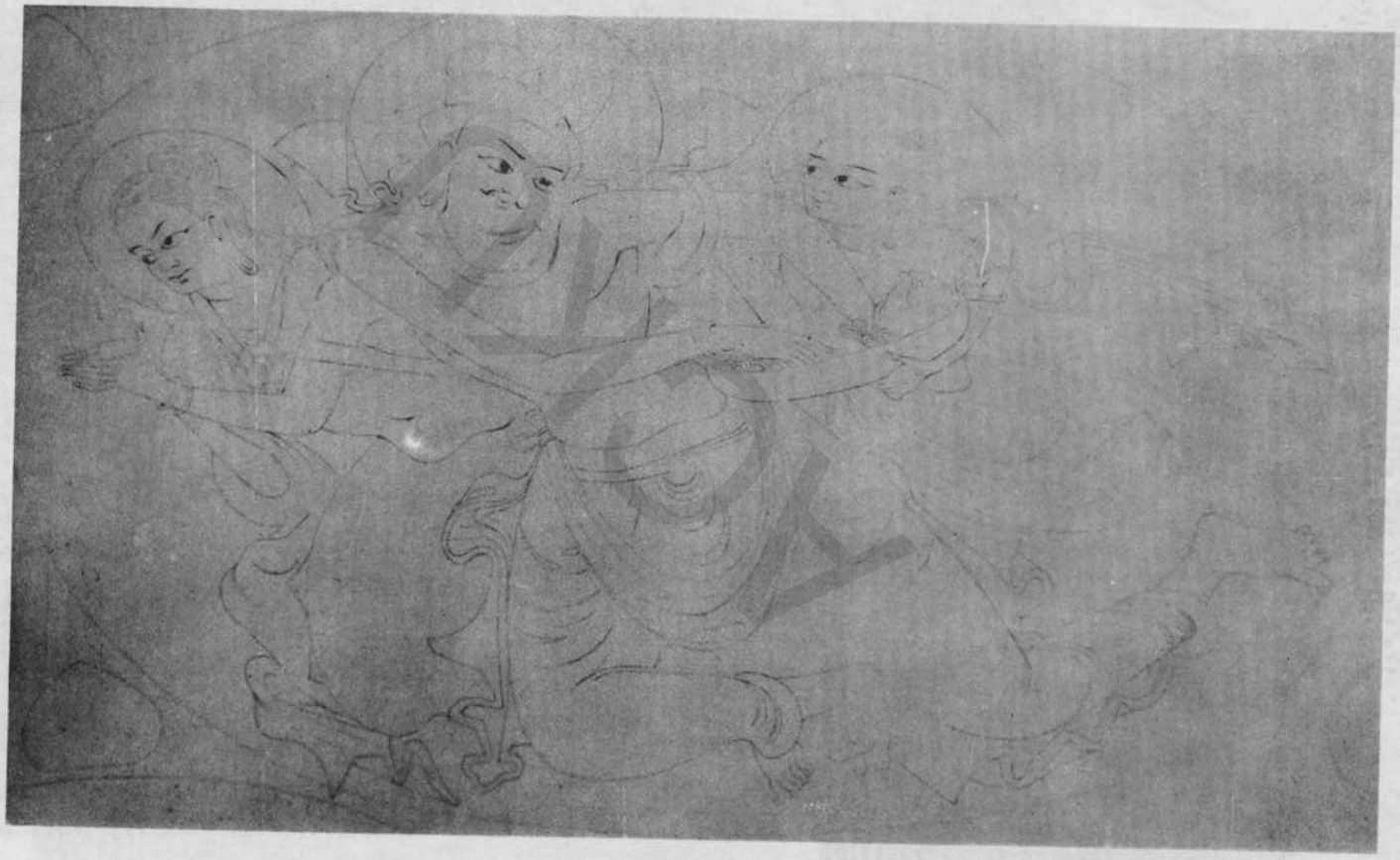

(ب) رسم دائرهٔ منقوش سوم
بامیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندی هم وجود داشت ، نفوذ تورکها و فارس ها لغات تورانی وساسانی (پهلوی) را نیز قسماً در السنهٔ وطنی افغانستان داخل نمود ، واین بود اوضاع افغانستان تا ظهور اسلام .

(دوره دوم)

از ظهور اسلام تاقرن حاضر

ازقرن اول تاهفت هجری = قرن ۷-۱۳ عیسوی:

محارب وتسلط مسلمین :

درعهد جناب خلیفهٔ اول رضی الله عنه مسلمین حیره را در عراق فتح کرده و تاخلیج فارس پیشرفتند ولی این پیشرفت را دوامی نبود، درعهدجناب خلیفهٔ ثانی رضی الله عنه ابوعبید ثقفی ومتعاقباً سایر رؤسای عرب فارس را مسخر نموده و در خراسان افغانستان قدم نهادند ، عبدالله عمر (رض) درسال ۲۳ هجری ولایت سیستان را از رؤسای وطنی انتزاع نمود . درعهد جناب خلیفهٔ ثالث رضی الله عنه آخرین شاه فارس «یزدجردشهریار» درمرو ازطرف «ماهوی» افغان سوری حکمران آنولایت کشته گردید وبلا فاصله مسلمین ولایات هرات و بلخ را کشادند اما شهر شهیر بلخ در مقاومتی که نشانداد خراب شد، درسال ۳۱ ه «احنف» بن قیس ولایت بدخشان وتخارستان را کشود ودر ٤٤ ه ولایت قندهار فتح شد . درمرور این اوان قسمتی از ولایت غور غربی به مسلمین تسلیم شدند ولی ولایت کابل که مرکز یکدولت وطنی بود با مسلمین حربهای سختی مینمودند . در دورهٔ خلافت امویها واواخر قرن اول هجری ولایات سند و ملتان حتی ماوراءالنهر وکاشغر ازطرف مسلمین فتح گردید در ۱۰۷ ه «اسد» سردارعرب باغرچستان (هزاره جات حالیه) وبامیان جنگهای صعبی کرد و درهمین قرن بلوچستان بتصرف مسلمین رفت . اینحصص مفتوحهٔ افغانستان اسماً تابع نایب الحکومهٔ عرب در خراسان بود ولی اهالی هنوز هوای آزادی درسر داشت و درین راه جنگهای متعددی بامسلمین نمودند ، جنگهای تخارستان بلخ، هرات، غور ، سیستان ، کابل ، از همین قبیل است . قایدین مشهور این محارب « ابرار» نام امیروطنی بلخ و «قارن» نام هراتی « ربتیل» های کابل وامرای سیستان بودند ، مقاومت های یکنیم قرنهٔ کابلی ها و ثبات غوریها وسیستانی ها در مقابل عرب قابل حیرت است . بالآخره مسلمین مجبور بشناختن استقلال داخلی رؤسای محلی افغانستان گردیده وفقط باخذ خراجی قناعت ورزیدند و از جملهٔ همان امرای مستقل داخلی است :- شاهان محلی غور (افغانهای سوری) پاد شاهان وطنی کابل (ربتیل ها) امرای محلی گردیز ، خانهای بلوچستان .

اما مسلمین را بسایر صفحات افغانستان دستی نبود ، ولایات چترال ونورستان ، سوات و باجور ، پاختیا (سمت جنوبی حالیه تاسند) هنوز مثل ولایت کابل تا خیبر در تحت ادارهٔ امرای وطنی بوده وبامذهب و السنهٔ قدیم خویش بسر میبردند ، چنانیکه کابل در عهد دولت صفاری افغانستان و پاختیا با گند ها رای شاهی در دورهٔ سلاطین غزنوی قبول اسلام نمودند ، کشمیر در دورهٔ سلاطین غور و چترال در قرن ده هجری و نورستان در قرن گذشته اسلام اختیار کرد .

بهر حال از قرن دویم هجری اقتدار عرب را در افغانستان سستی فرا گرفت چه قاید معروف افغانستان ابومسلم «مروزی» خلافت مسلمین را از امویها بعباسی ها منتقل نموده وباینوسیله در دربارعباسیان نفوذ خراسانیان را داخل کرد ، هر چند خلیفه منصور بن سفاح ابو مسلم را بکشت ولی اقتدار خانوادهٔ معروف افغانستان (برامکهٔ بلخ) دردربار بغداد ازفقدان ابو مسلم تلافی مینمود، خاندان برمکی یکی از فامیلهای قدیم و ماقبل الاسلام بلخ ومتولی معبد «نوبهار» بوده ازان جمله «خالد» بن برمك مسلمان شده و باابومسلم راه کوفه گرفت، علم وفضل خالد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب شد تا سناح اورا بوزارت خود برداشت، بعدازو «یحیی» پسرش و «فضل» و «جعفر» پسران یحیی درعهد هارون الرشید مراتب بلندی دردربار احراز کردند، اینها خراسانیان افغانستانرا هم تمدن اسلام وعرب دخل بزرگی دادند، ترقیات دربار و دولت هارون مرهون همت آنخاندان است، کتب بسیاری بفرمودهٔ آنها از السنهٔ هند، یونان، فارس بزبان عرب آورده شد. در عین زمان حادثهٔ دیگری در اثر حرکت یکی از رجال افغانستان رخداد که نتیجهٔ آن منجر بآزادی تام مملکت ازتسلط اعراب گردید، این حادثه عبارت بود از تقویتی که «طاهر فوشنجی» هراتی از مامون پسر خلیفه متوفای بغداد نمود، طاهر برله مامون نایب الحکومهٔ عربی خراسان (افغانستان) بر علیه امین خلیفهٔ جدید عرب عسکر ببغداد کشیده مرکز خلافت را بنام مامون ضبط و سر خلیفهٔ جدید را در خراسان تقدیم نمود، در مقابل این خدمت بزرگ حکومت خراسان از حضور خلیفه مامون به طاهر مشهور (ذوالیمینین) داده شد، طاهر نیز بعد از چندی نام خلیفه را از خطبه افگنده و مستقلاً حکمران خراسان گردید، این دروازهٔ اولی بود که در راه حریت افغانستان باز شد.

شاهان طاهری افغانستان:

شاهان طاهری فوشنج پنجنفر از سال ۲۰۵ تا ۲۴۹ هجری در خراسان حالیه و هرات و سیستان حکومت کرده از یکطرف بآبادی و عمرانات مملکت و ترقی زراعت همت ورزیدند، و از طرفی در مقابل حکمرانی اعراب بولایات سائرهٔ افغانستان سدی شمرده میشدند. این اوضاع طاهریان برای تشکیلات مستقله حکومات محلی در حصص مختلفهٔ افغانستان مساعد خوبی بود، چنانیکه در عهد آنها بعلاوهٔ حکومتهای محلی غور و کابل، گردیز و بلوچستان، چندین حکومت های مستقل محلی دیگر برخلاف تسلط اعراب در افغانستان متشکل گردید از قبیل سلسله‌های آل داؤد (شاهان محلی بلخ) گوز کانان‌خداة (شاهان محلی شبرغان ومیمنه) شارهای غرجستان (شاهان محلی هزاره جات حالیه) میران محلی بدخشان، امرای محلی سند و ملتان، اما حصص غیر مفتوحهٔ افغانستان از قبیل پاختیاوگندهار ای شمالی، کشمیر و بلورستان جداگانه تشکیلات مستقلهٔ محلی داشتند، رویهمرفته در تاریخها ازین سلسله شاهان محلی افغانستان فقط اسمای چندی ذکر شده و مابقی مجهول است. اما اسمای شاهان طاهری اینست: - امیر طاهر بن حسن جلوس ۲۰۵ هجری - امیر طلحه بن طاهر ۲۰۷ - امیر عبد الله بن طاهر ۲۱۳ - طاهر بن عبد الله ۲۳۰ - محمد بن‌طاهر ۲۴۸ - ۲۴۹ هجری.

سلاطین صفاری افغانستان:

خانواده صفاری از سیستان افغانستان بوده و یعقوب موسس این سلسله در کار نامهای خود قصه های اسلاف سکزی خویش را بیاد داد، این خاندان از سال ۲۵۳ تا ۲۹۱ ه در قسمتی از افغانستان حکومت داشته و حتی بر قسمتی از مملکت فارس تسلط جستند، حدود سیاسی اینها در وقت عروج شامل ولایات ذیل بود:- سیستان، زابلستان، کابلستان، هرات، بلخ، تخارستان، خراسان حالیه (در افغانستان) کرمان، ایالت فارس، طبرستان وامل، خوزستان (در مملکت فارس) یکوقتی هم از دربار خلافت منشور شحنه گی دار الخلافهٔ عرب و حکومت ماوراء النهر بانها داده شد. معهذا سلاطین صفاری بتوحید اداری افغانستان موفق نشده و حصص شرقی افغانستان کمافی السابق در تحت ادارهٔ رؤسای محلی مستقل بودند، بلکه حصص مفتوحه نیز فقط بادای باج مطیع شمرده میشدند. درعهد صفاریان دیانت اسلامیه درکابل منتشر گردیده ودرغالب حصص غربی افغانستان مخصوصاً سیستان عمرات ترقی زیاد نمود، «ذرنج» پایتخت آنها بسی مشهور شد، خزاین دولت معمور و عساکر منتظم گردید، و زبان جدید افغانستان که از آمیزش لغات عرب بالهجه غربی مملکت بوجود رسیده بود نیز درین دوره ترقی کرده و برای مقابله بازبان سامی خارجی حاضر میشد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهر حال دولت صفاری در اواخر قرن سوم هجری جای خود را به برادران بلخی خویش (سامانیان) گذاشتند . شاهان صفاری اینهاست : - یعقوب بن لیث ۲۵۳ هـ - عمر و بن لیث ۲۶۵ - طاهر بن محمد بن عمر ولیث ۲۸۷ - ۲۹۱ -

سلاطین سامانی افغانستان :

خاندان سامانی از بلخ بوده و «اسد» بن سامان ازآنخاندان باپسران خود در «مرو» بدربارمامون‌عباسی پیوست ، بعد ازآنکه مامون خلیفهٔ بغداد شد پسران اسد بحکومات خراسان مامور گردیدند ، در سال ۲۶۱ حکومت ماوراءالنهر به«نصر» نواسهٔ اسدداده‌شد واوثمرقندرا مرکز اختیارکرده بخارارا به«اسمعیل» برادرخودداد، اسمعیل بعد ازفوت برادر، خاندان صفاری را منقرض نموده و خودش مطابق منشور خلیفه رسماً سلطان افغانستان شمالی و غربی از بدخشان تاسیستان و ولایات جرجان ، طبرستان ، ری (مربوط بفارس) شناخته شد . سامانیان در حصص مفتوحهٔ افغانستان باستثنای « آل‌داؤد » بلخ دیگر شاهان محلی را مزاحمت نمودند بلکه خاندان جدیدی هم بنام امرای «چغانی» در چغانیان بظهور رسید ، در دورهٔ سامانیان مدنیت و علوم اسلامی در افغانستان زنده گردیده و مؤلفین بزرگی در وطن پیداشد ، و زبان فارسی افغانستان در عالم ادبیات ترقی شایانی‌نموده تمام ماوراءالنهر وحتی قسمتی از فارس را زیر پر گرفت . مشهور ترین شعرای آندوره از بلخ ومرو بودند، بهترین تمدن دورهٔ سامانی ها مربوط به بخارا و سمرقند بود چونکه مرکز دولت افغانستان درانعهد بلاد مذکوره بوده و شهر های هرات و بلخ و مرو در درجهٔ دویم رسمیت داشت . علی ای حال سامانی‌ها تا اواخر قرن چهار هجری زندگی کرده و بعد ها جایشان را در ماوراءالنهر «ایلك خانیهٔ» تورکستان ودر افغانستان وفارس «سلاطین غزنوی» اشغال نمودند. امیر «نصر» بن احمد سامانی جلوس۲۶۱ هـ . امیراسمعیل بن احمد ۲۷۹- امیر«احمد» بن اسمعیل ۲۹۵ - امیر نصر ثانی بن‌احمد ۳۰۱ - امیر نوح اول بن نصر ۳۳۱ - امیر عبدالملك‌بن‌نوح ۳۴۳- امیرمنصور بن‌نوح ۳۵۰ - امیر نوح ثانی بن منصور ۳۶۶- امیرمنصورثانی بن‌نوح۳۸۸- امیر عبدالملك ثانی بن نوح ۳۸۹ -

سلاطین غزنوی افغانستان :

«الپتگین» از ملازمین تربیه‌شدهٔ در بار امیر «احمد» سامانی بوده و از طرف امیر نوح نائب الحکومه و قوماندان نظامی خراسان ودرنیشاپور تمرکز داشت، نامبرده کدورتی نسبت بسامانیان بهمرسانده و درسال ۳۵۶ ازنیشاپور بشهر غزنی کشیده بلافاصله طرح یکدولت مستقلی ریخت، بعد از الپتگین داماد او«سبکتگین» پادشاه افغانستان شده و او شاهان برهمنی مذهب کابل را که در فتور صفاریان جانشین ریتیل ها شده و ده نفر حکمرانی نموده بودند منقرض ساخت و چند بار باپنجاب رزم داده و فتح نمود ، سبکتگین با خانمی از خانزادگان زابل (قندهار) از دواج کرد که ازو «محمود» زابلی بزرگترین شهنشاهان آسیا تولد شده و بعد از پدر به تخت افغانستان جلوس نمود . سلطان محمود تمام افغانستان را تابع مرکز واحد دولت ساخته و شاهان محلی را از قبیل : - آل فریغون کوزکان (میمنه و شبرغان) شهریار خلف (از احفاد صفاریان و پادشاه سیستان) آل سهراب (شاهان بلوچستان) آل شنسب (شاهان سوری غور) شارهای غرجستان (شاهان هزاره جات حالیه) امرای گردیز ، شاهان وطنی و بودائی پشاور ، خوارزمشاهیان قدیم ، شاهان لودی سند وملتان ، منقرض نمود. گویا محمود اولین پادشاه افغانستان در دور اسلام است که بعد از سقوط دولت هیاطله های افغانستان (قرن ٦ قبل المیلاد) برتمام مملکت افغانستان از جیحون تابحر عمان و از خوارزم و خراسان و سیستان تارود بار سند قابض بوده است ، بعلاوه محمود بر قسمتی از فارس تا ری و هندوستان نیز مسلط بوده دیانت اسلامیه و مدنیت و ادبیات و زبان افغانستان را در هند رواج داده است ، در عهد

(c) ketabton.com: The Digital Library

محموداسلامیت درتمام افغانستان باستثنای (بعض حصص شرق شمالی) تعمیم یافت، شهرها و بنداب ها تعمیر، زراعت و تجارت توسیع ، علوم وفنون مترقی ، مدارس و مکاتب تاسیس گردید . مؤلفین بزرگی در این دوره از افغانستان نشأت کرده و ادبا و فضلای معروفی قدم بصحنهٔ تاریخ جهان گذاشتند .

اخلاف محمود فتوحات وسیعتری در هندوستان نموده و دولت آنها یکی از بزرگترین دولت های مجاهد و مدنیت پرور اسلام بحساب رفت . سلطنت غزنویها تا اواخر قرن شش طول کشید ولی در انجام ضعیف شدند، سلاجقه برحصص خراسان وشمال افغانستان دست یافت، وغوریها سایرحصص مملکت را گرفه بقایای آنهارادرماورای سند راندند. سلاطین غزنوی: امیر الپتگین جلوس ۳۵۶ھ - امیرسبکتگین ۳۶۷- سلطان محمود بن سبکتگین ۳۸۷- مسعود بن محمود ۴۲۱ — امیر محمد بن محمود ۴۳۱ — مودود بن مسعود ۴۳۴ — مسعود ثانی بن مودود ۴۴۱- علی بن مسعود ۴۴۲ - عبد الرشید بن محمود ۴۴۳ - فرخزاد بن عبد الرشید ۴۴۴ — ابراهیم بن مسعود ثانی ۴۵۰ — مسعود ثالث بن ابراهیم ۴۹۲ - شیرزاد بن مسعود ثالث ۵۰۸ — ارسلانشاه بن مسعود ثالث ۵۰۹ - بهرامشاه بن مسعود ثالث ۵۱۲ - خسروشاه بن بهرام شاه ۵۴۴ - خسرو ملك بن خسرو شاه ۵۵۱ - ۵۹۸

سلاطین غوری افغانستان :

«خانوادهٔ غور» ازپشتانهای سوری وازشاهان محلی وقدیم ماقبل الاسلام غوربوده دردورهٔ غزنویه حکومت مستقله آنها سقوط نمود ولی هنوز بصفت حکام غزنوی درغور باقی بودند ، در اواخر دورهٔ غزنویه غوریها درتحت رایت «علاؤالدین حسن» یکی ازشهزادگان خود برعلیه دولت غزنی شوریده وبعد ازدوجنگ پایتخت را اشغال وسلطنت خود ها را اعلام نمودند و متعاقباً صفحات شمال افغانستان و خراسان را از خوارزمشاهیان که درفتور سلاطین غزنی مستقل شده بودند گرفتند ، دولت غوریه باخوارزمشاهیان جنگهای سختی کرده واز طرف دیگر کشمیر را عساکر آنها گذر کرد وبقیهٔ ملوك غزنی را درلاهور خاتمه دادند ، ازان بعد نقشهٔ اسلاف غزنوی را درفتح هند تعقیب نموده بالآخره قسمت بزرگی ازحوضه های گنگارا مسخر نمودند ودهلی عوض لاهورمرکز «حکومت افغانی هند» قرار گرفت ، پایتخت عمدهٔ سلاطین غورشهر معروف «فیروزکوه» بوده و بلاد غزنی وبامیان مرکز دوعین بشمار میرفتند ، بامیان مقر نائب الحکومه های غوری بود که تا بدخشان حکم میدادند وچون این نائب الحکومه هاچهار نفر (ملك فخرالدین مسعود ، ملك شمس الدین ، ملك بهاؤالدین سام ، ملك جلال الدین علی) ازخانوادهٔ شاهی غور بودند از طرف مورخین اسلام وافغان بنام ملوك هیاطله ذکر یافتند ، بهرحال سلاطین غور بعلاوهٔ تنظیم عسکر وفتوحات بزرگ در راه نشر مدنیت وترقی علوم و ادبیات درافغانستان و نشر اسلام درهندوستان سعی بلیغ ورزیدند ، شهرهای فیروز کوه وهرات درعهد آنها از مشاهیر بلاد آسیا شمرده میشد. دراواخر دولت غوریه ضعیف وتجزیه شده غور وغزنی علیحده ، بامیان و تخارستان علیحده و هندوستان جدا گردید ودر تمام این قسمت ها خانواده های غور حکومت داشته ومملکت برای ملوك الطوایفی آماده میشد ، تاآنکه هجوم بزرگترین قوت های آنزمان آسیا یعنی محمد خوارزمشاه سرازیر گردیده وبنیاد دولت غوری را در افغانستان برانداخت :- علاؤالدین حسن جلوس ۵۴۳- سیف الدین محمدبن علاؤالدین ۵۵۱ - غیاث الدین محمدبن سیف الدین ۵۵۸ - شهاب الدین پسر سیف الدین ۵۹۸ - محمودبن غیاث الدین ۶۰۲ بهاؤالدین سام بن محمود ۶۰۷ آتسزبن علاؤالدین ۶۰۷ - ۶۱۱ هجری .

علی کل حال درین دوره یعنی ازقرن اول تا اوایل قرن هفت هجری درنتیجهٔ حوادث مذکوره دیانت بودائی و برهمنی ازساحهٔ افغانستان رخت بربست وسوای اندکی ازمذهب قدیم آنهم مخلوط در نورستان وچترال، اثری نماند ، هکذا السنهٔ قدیم افغانستانی وهندی بالهجه های محلی از قبیل باختری ، تخاری ، هروی ، سکزی ، زابلی وغیرها بالتدریج نابودشد ، فقط السنه ولهجه های معدودی ازقبیل پشتو ، بلوچی ، سندی ، پنجابی، کشمیری

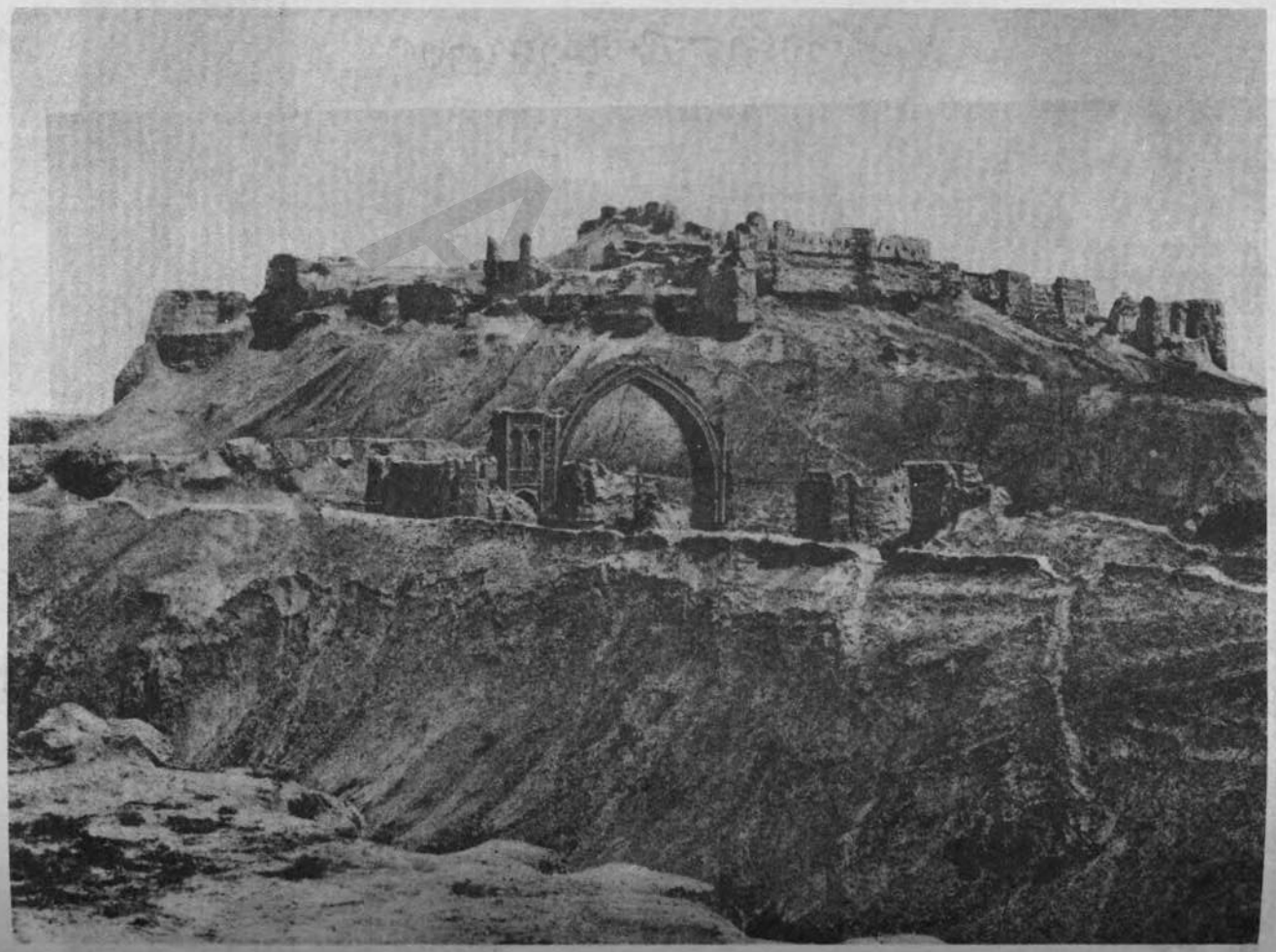

منظرهٔ خرابه‌زار قلعهٔ بست قندهار و رواق بزرگ جامع

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخل مقبرهٔ سلطان غیاث الدین غوری شهنشاه معروف افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

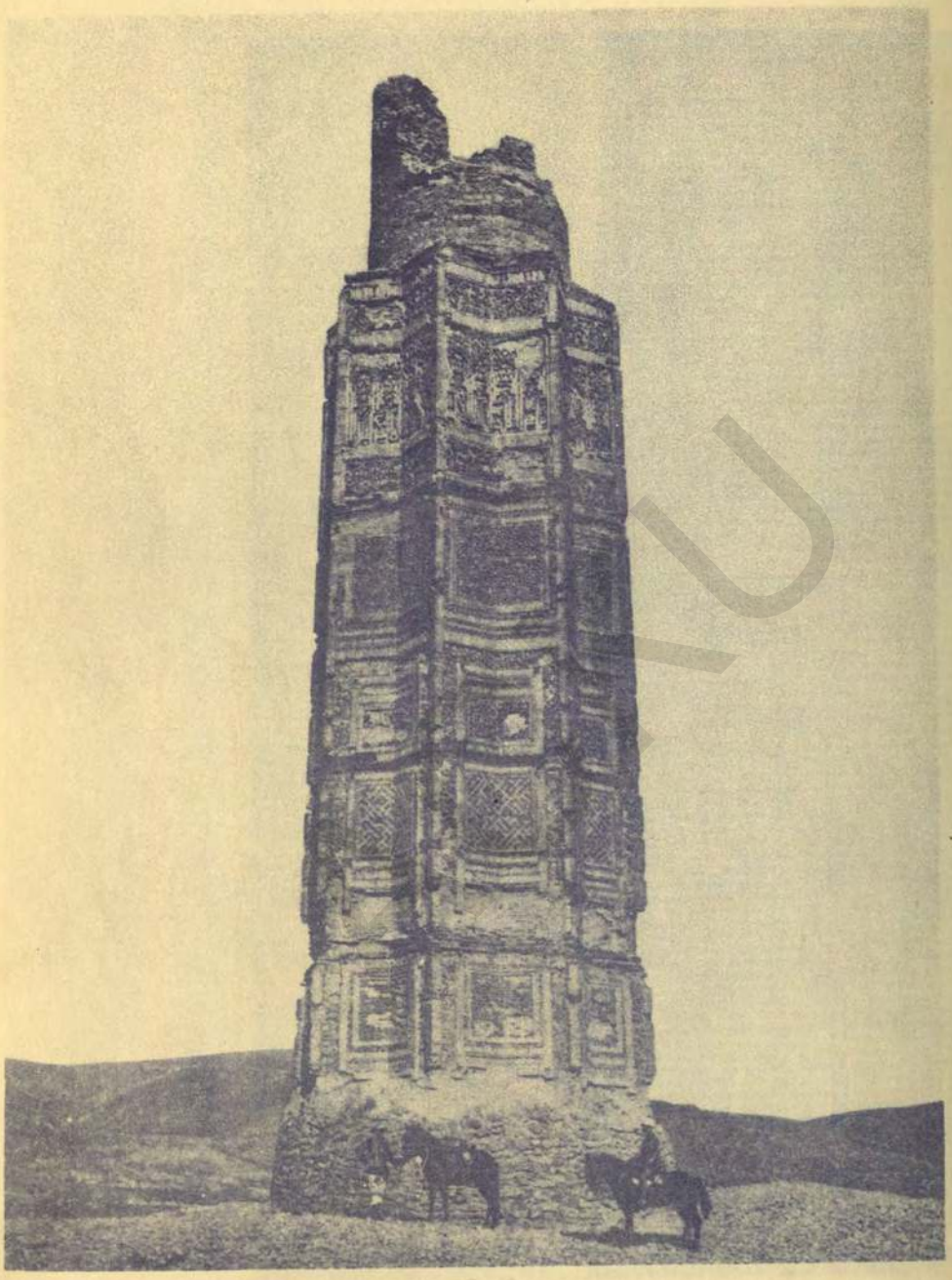

«مینار غزنین» از یادگار سلطان محمود زابلی شهنشاه معروف افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

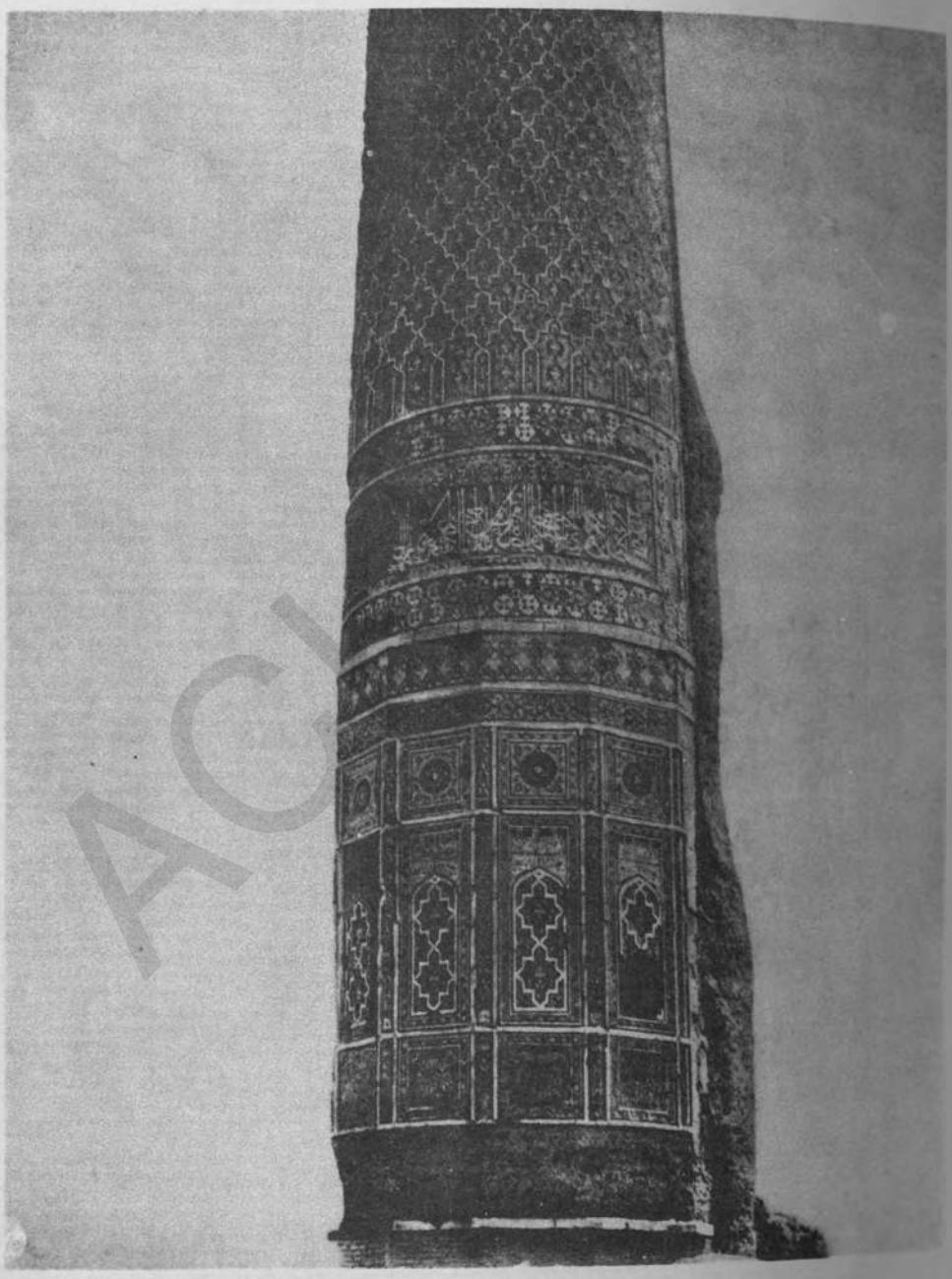

از مینارهای منقش مصلای هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

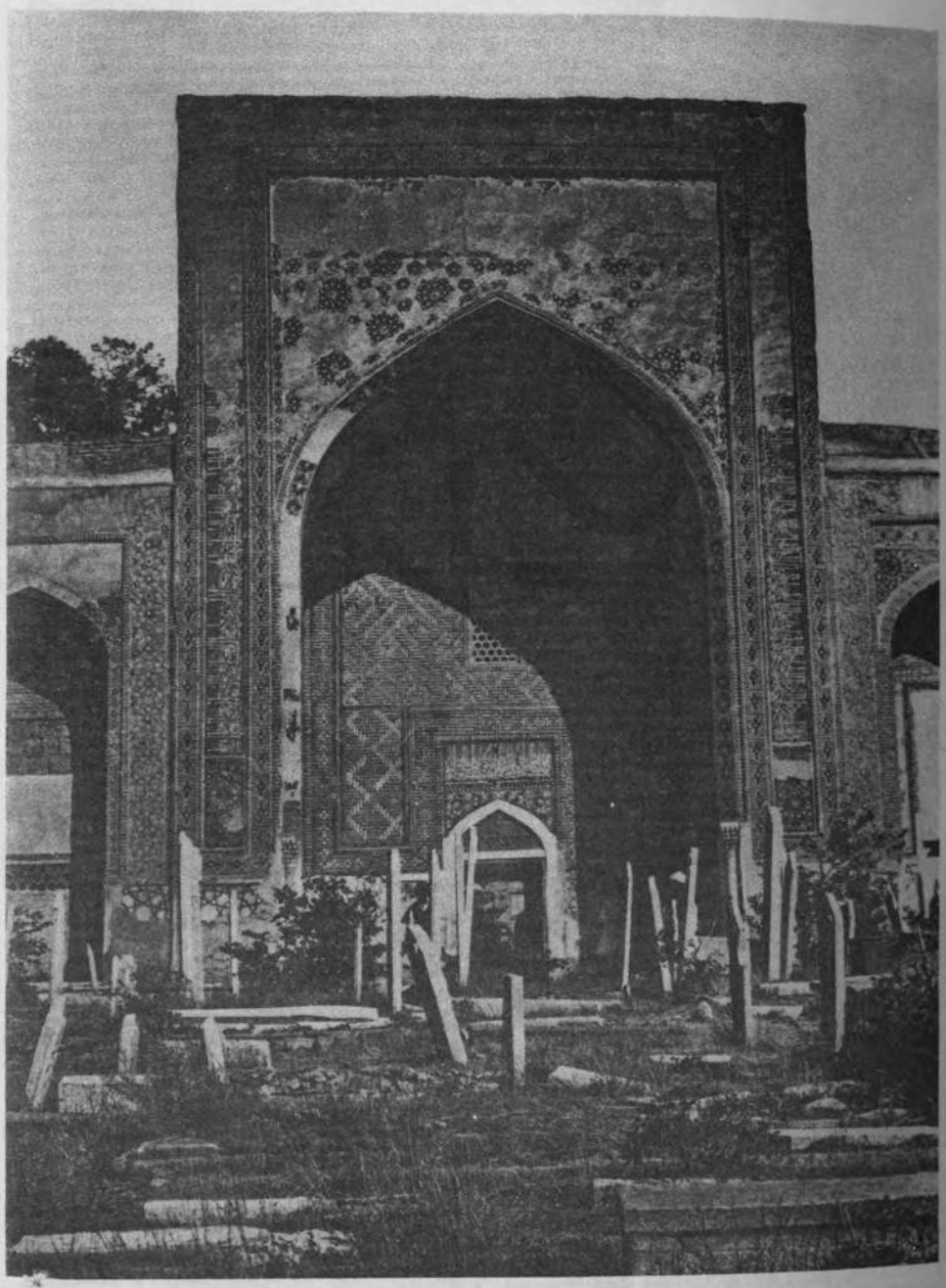

رواق مقبرهٔ حضرت خواجه عبدالله انصاری

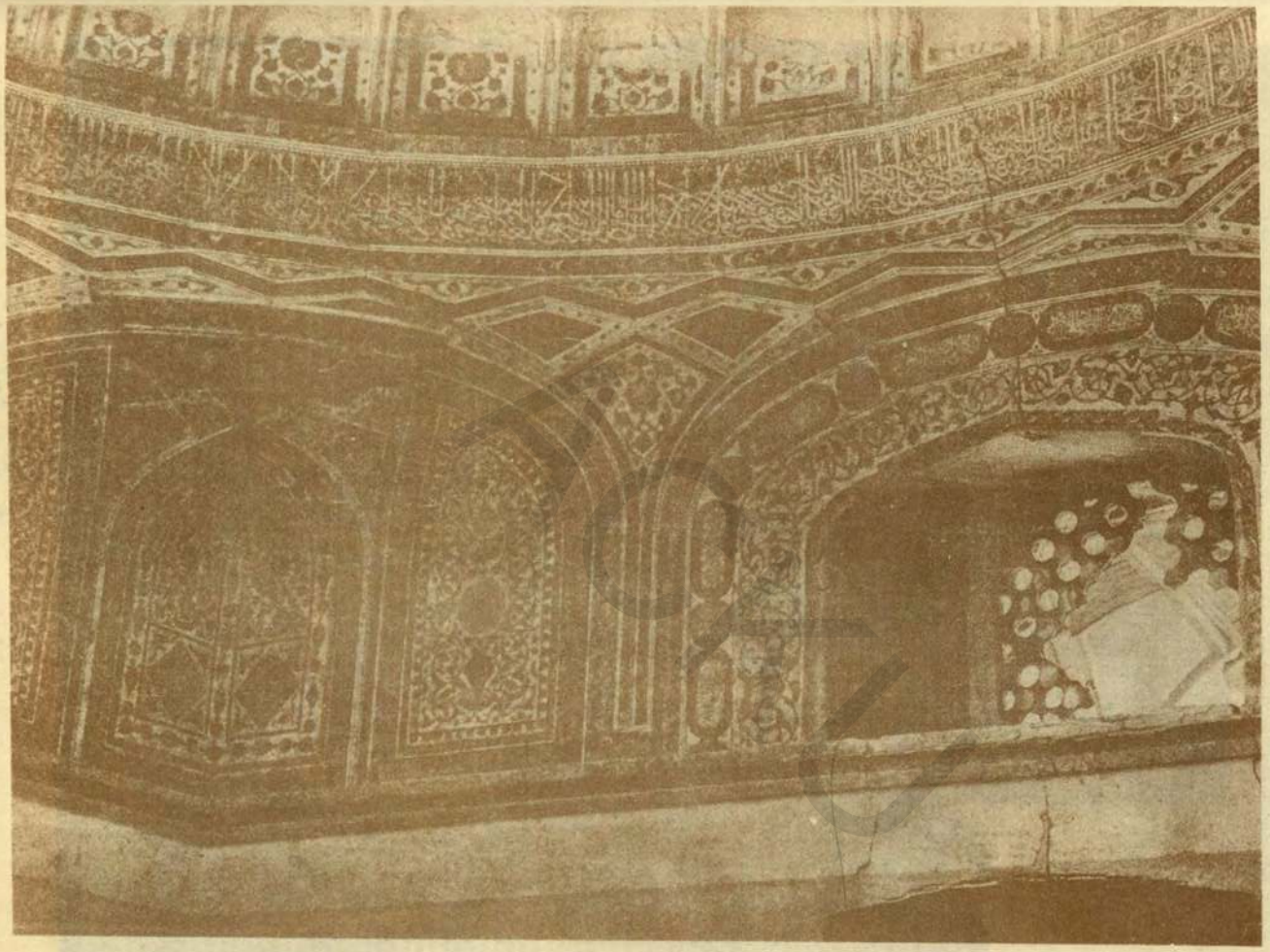

مقبرهٔ حضرت خواجه عبدالله انصاری رحمة الله علیه معروف به گنبد زنگاهرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایوان مسجد خواجه محمد پارسا در بلخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلوری وچترالی وغیره درقسمت های شرق وجنوب افغانستان باتیماندند ، درعوض خط وزبان عرب درافغانستان رواج یافته وزبان مذکور علمی وتایکوقتی رسمی قرار گرفت ، همچنین ازترکیب لغات عرب بالهجه های قسمت غربی افغانستان زبان جدیدی پابعرصهٔ شهود گذاشت که امروزه اورا «زبان‌فارسی» خوانند، در دورهٔ غزنویه دفاتر ازعربی بزبان جدیدافغانستان‌منتقل گردیده‌ودرمرورزمان رسم الخط‌هم ازعربی به‌نستعلیق‌تحویل‌یافت. مدنیت‌قدیم افغانستان درین‌دوره درنتیجهٔ محارب مذهبی وذوق جدید بکلی معدوم شد وکتب وآثار علمی وفنی آن زمان ناپدید گردید ، صنایع ظریفه مخصوصاً نقاشی وحجاری روبانحطاط رفت ، در عوض مدنیت جدید اسلامی باشیوهٔ افغانستانی و علوم عربی مخصوصاً علوم ریاضی ، طبیعی ، هیئت ، نجوم ، طب وغیره باادبیات فارسی درافغانستان ترقی زیادی نمود. شهرها آباد ، اراضی مزروع ، تجارت وصنایع سایره بامنسوجات ترقی کرد ، مدارس تعمیر وکتابها تالیف گردید ، بعدها نفر علما وحکما ، ادبا و فضلا در افغانستان پرورش یافت بحدیکه تاقرن ها نظیر آنها در آسیا موجود نشد و ازانجمله است : ـ حکیم ابو نصر فارابی ، شیخ الرئیس حکیم ابوعلی سینای بلخی ، علامه ابو ریحان برونی ، ابو معشر منجم بلخی ، حکیم ناصر خسرو بلخی ، امام اعظم کابلی ، امام احمد حنبل مروی، مولوی جلال‌الدین معروف بلخی، حکیم‌سنائی غزنوی، خواجه عبد الله انصاری هروی ، امام محمد واحمد غزالی ، ابوالفتح بستی ، حکیم عمر خیام او گری، عبد الملك جوینی و امثالهم هکذا نویسندها و فضلائی در افغانستان ظهور نمود که تا هنوز نظیری در ادبیات فارسی ندارند از قبیل : ـ ابو شکور بلخی ، شهید بلخی ، فرخی سیستانی، عسجدی ، عنصری، ازرقی، انوری، حسن غزنوی ، حمیدالدین محمود بلخی، رشید وطواط بلخی، ابوالفضل حسن بیهقی وغیر هم .

ازقرن ۷ تا ۱۲ هجری = قرن ۱۳ـ۱۸ مسیحی:

هجوم خوارزمشاهیان در افغانستان :

در اوایل قرن هفت هجری رؤسای افغان در صحنهٔ هندوستان مشغول جهاد و جهانکشائی بوده افغانستان را بخانوادهٔ غور گذاشته بودند ، اینها بعد از فوت سلطان مشهور شهاب‌الدین دو چار فترت گردیده و از طرفی در نتیجهٔ هجوم های خوارزمشاهیان ضعیف شده میرفتند بالآخره در سال ۶۰۷ هـ علاؤالدین محمد خوارزمشاه اردو های غزنی وغور را درحدود خراسان شکسته وقسماً علاقه های افغانستان‌را فتح نمود ، متعاقباً درسال ۶۱۱ هـ داخل افغانستان شده وبعد ازسقوط سلطنت‌غوریه شهرغزنی را مسخر ساخت (خوارزمشاهیان اخلاف نوشتگین نامی ازغلامان ملکشاه سلجوقی بودند که او از طرف سلاجقه بحکومت خیوا مقرر شده وبعد ها درانجا اعلان استقلال کردند اینها هشت نفر از سال ۴۷۰ تا ۶۲۸ هـ حکمرانی کرده ودروقت عروج خود مملکت ماوراءالنهروقسماً فارس‌را دردست داشتند ودراواخر برقسمتی از افغانستان نیز مسلط شدند) هنوز خوارزمشاهیان در افغانستان نفسی باستراحت نکشیده بودند که بزرگترین دشمنان بشریت یعنی چنگیز آنهارا بفنا واضمحلال تهدید نمود ، تسلط کوتاه خوارزمشاهیان در افغانستان سوای خرابی های که مستلزم عسکر کشی ومحارب آنزمان بود تاثیر عمیقی در افغانستان نکرده ، و سخت ترین ضربت او عبارت از همان تخریب بنیان دولت افغانستان شمرده میشد ، خوارزمشاه دولت افغانستان را که ممکن بود سد محکمی در برابر هجوم مغل گردد بر انداخت ، ولی خود نیز از اداره وتحکیم او عاجز آمده بعدازانکه از برابر دشمن مهیب خود فرار کرد ، مملکت بی اداره وسردار وفاقد تشکیلات دولتی و عسکری افغانستان را در برابرتقریباً یك ملیون دشمن دیوانه ووحشی بگذاشت. معهذا ملت دولت باخته وبیسر وسامان افغانستان درهجوم و محارب مغل باندازهٔ اظهار رشادت و دیانت پرستی نمودند که میتوان گفت نظیر آن در تاریخهای جهان کمتر است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیلاب مغول :

شخصیت چنگیز خان آنقدر ها در جهان روشن است که محتاج ایضاح نیست ، اما مغل ها تا قرن ده مسیحی بکلی در تاریخهای دنیا گمنام بودند، «عیسوغائی» نام سردار قسمتی از مغل های خانه بدوش صحرائی طایفهٔ خود را (در قرن ۱۲ مسیحی) از تسلط چینی ها آزاد نمود ، در آنوقت مغل ها بکشتن حیوانات ومحصول آنها زندگی کرده وبا برادران وحشی تورکی خود ها تجارت رمه ها وپوست حیوانات می‌نمودند ، عیسوغائی در سال ۱۱۷۵ مسیحی بمرد و رعایای خودرا که تقریباً بالغ برچهل هزار خیمه نشین در کنارهای دریای«ارتوك» میشد برای پسرخود«تموچین» نام گذاشت، تموچین‌همان‌چنگیزیست که بیست‌سال‌عمرخود رامصروف کشور کشائی بلکه تخریب مدنیت های جهان واحای نسل بشر نمود ، چنگیز بعد ازمطیع ساختن همه مغلها وهمجواران خود قسمتی بزرگ از شمال مملکت چین‌را فتح نموده ، ومتعاقباً دولت «قراختائیان» یا کورخانان‌را بر انداخته شهرهای ختن ، کاشغر و یار کند را اشغال و از دیگرطرف با حدود مملکت عظیم خوا رزم شاه در تماس او فتاد . اردوهای چنگیز بچندین حصص منقسم بوده وازانجمله قسمتی به تسخیرچین مشغول وقسمت دیگر بفتح آذربایجان و جارجیا پرداخته داخل جنوب روسیه گردیدند ، قسمت سوم نیز مشغول فتح خوارزم وافغانستان مع خراسان گردیده سرتاسر این مملکت های متمدن و ثروتمند را بباد فنا دادند .

بهرحال چنگیز خان و اردوهای او بالذات درسال های ۱۶ - ۶۱۷ هـ بافغانستان قدم گذاشته بعدازانکه ترمذرا خراب کرده بودند شهرهای بدخشان وطالقان، بلخ ، نصرت کوه (درمرغاب) مرو ، هرات ، بامیان ، غزنی ، سیستان ، وچندین شهرها و قصبات دیگر را بکلی خاکسترساختند ، چنگیز که در هرمملکت مثل چین ، خوارزم ، فارس وغیره بیك حمله فتوحات میکرد ، ازمقاومت تقریباً دوسالهٔ افغانستان و کشته شدن پسر وداماد خود وچندین شهزاده‌گان وهزارها نفر عسکر مغولی در جنگهای افغانستان ، حتی مقاومت شهر های کوچکی که چندین ماه دربرابر مغل نشان میداد ، سخت عصبانی شده و تمام قوت پر وحشت خودش را درتخریبات سرتاسر مملکت افغانستان تطبیق داد ، و لهذا تمام شهرها خراب ، بصدها هزار نفوس مقتول ، علوم وفنون برباد و ثروت عمومی تاراج گردید وبرای چندین قرن مملکت درحالت یك فقر عمومی ابقا شد ، علما وفضلا یا کشته یافرار گردیدند ، اخلاف درندهٔ چنگیز در تخریب افغانستان وخانه جنگی ها سلف خود را تعقیب نمودند چنانیکه درعهد «ترماشرین» چغتائی غزنی دوباره خراب شد وتیموری که او را صاحبقران خوانند مکرراً بلاد نیم جان گرفتهٔ افغانستان را ازقبیل هرات ، اسفزار ، جلال آباد (درسیستان) فراه ، و غیر ها بسختی منهدم ساخت ، والحاصل ازان بعد است که تا امروزافغانستان هنوز به تلافی آنهمه ضایعات مادی ومعنوی دورهٔ مغل موفق نگردیده است .

چغتائیان :

پس‌ازمرگ چنگیز خاندان اوبچندحصه وسلطنت‌منقسم گردیده فرقهٔ «اغتائیه» درچین و خاندان «طولونی» درمغولستان و«هلاکویان» درفارس و«چغتائیان» درماوراءالنهر وافغانستان حکمران گشتند، اما خاندان‌چغتائی که درماوراءالنهر تمرکز داشتند بر افغانستان از بدخشان وبلخ تا کابل وغزنی وگاهی تارودبار سند هم حکومت می‌نمودند ، درعهد اینها خراسان بمغلهای فارس مربوط شد وسند و کشمیر از افغانستان مجزا گردیده پنجاب هم جزو حکومات افغانی هند قرار گرفت ، در دورهٔ چغتائیه تاریخ افغانستان بسی تاریك است جز اینقدر که غالب ولایات مثل سیستان ، پاختیا ، سوات ، بلورستان، بلوچستان، کشمیر وغیره بصفت ملوك الطوایفی بومی اداره می‌شدند ، ومشهور ترین این ملوك همان خاندان « کارت سوری » در هرات (هشت نفر از سال ۶۴۳ تا ۷۹۱ هجری) وشاهان محلی سیستان و کشمیر است . درین دوره بدون بعض محاربات سرحدی بامغل های

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارس وبرخی تاخت وتازها درماورای سند ویامنازعات داخلی پادشاه گردشی‌ها دیگرواقعات مهمی در افغانستان رخ نداده است . شاهان چغتائی اینهاستند : - چغتائی خان جلوس ٦٢٤ هـ - قراهلاکو ٦٣٩- یسوع منگو ٦٤٥ قراهلا کو (مکرر) ٦٥٠- ارغان خاتون ٦٥٠ - الگو خان ٦٥٩ - مبار کشاه ٦٦٤ - براق خان ٦٦٤ — نکپائی خان ٦٦٨ - تغاتیمور ٦٧٠ - دعا خان ٦٧٢ - کنجوك خان ٧٠٦ - تالیکو ٧٠٨ - کبك خان ٧٠٩ پسون چغا ٧٠٩ - کبك (مکرر) ٧١٨ - الچی گدائی ٧٢١ - دعاتیمور ٧٢١ - ترماشیرین ٧٢٢- سنجر ٧٣٠ جنگلی‌شی ٧٣٤ - بوزون ٧٣٥ - لیون تیمور ٧٣٩ - علی (اغتائی) ٧٤٠ - محمد ٧٤٣ - قازان ٧٤٤ دانشمندجه (اغتائی) ٧٤٧ - بیان قلی ٧٤٩ - ٧٦٠ هجری . بعد ازین تا ورود امیرتیمور کورگان انقلاب های داخلی دراینخاندان حکمفرما بود .

تیمور و تیموریان :

امیر تیمور لنگ از نسل چنگیز ویکی از اجداد او وزیر چغتای خان بود ، تیمور در حدود ٧٣٦ هـ تولد ودرسن رشد ازطرف تغاتیمور چغتائی حکومت کشکی یافت ، بعدها تیمور بوزارت سویور غاتمش منصوب گردیده بعد از چندی حکومت چغتائی را غصب نمود ، تیمور ازسال ٧٧١ تاهشت سال بفتح افغانستان پرداخته و بعدها بفتح فارس مشغول گردید و در ٨٠١ بهندوستان تاخته تا دهلی پیشرفت و حکومت افغانی را در هند متزلزل ساخت ، تیمور بعلاوهٔ ماوراء النهر و افغانستان و فارس بر بغداد قابض شد و در ٨٠٤ یلدرم سلطان عثمانی را در اناطول اسیر گرفت و بعد ها به‌تسخیر چین عزیمت نمود ولی موفق ناشده درمقام «اترار» درسال ٨٠٧ هجری بمرد .

تیمور درجنگهای افغانستان چندین بلاد معمور را برویهٔ سلف وحشی خود چنگیز خراب کرد وملوك الطوائفی محلی را در افغانستان بر انداخت حتی یکباری ولایت دست نیافتنی شرق شمال افغانستان یعنی بلورستان را نیز گذر کرد ازان پس حکام تیموری برافغانستان مسلط شدند ، بعد از تیمور سمرقند و گاهی هرات افغانستان پایتخت اولاد تیمور قرار گرفت ، ولی عظمت گذشته عود نکرد ، در مغرب خاندان عثمانی و جلایرو در فارس سادات صفوی ترقی نمودند ، بعد ازفوت شاهرخ تیموری مملکت آنها تجزیه شد و در ماوراءالنهر حکومت ازبك های شیبانی پیشرفت زیاد کرد ، بحدیکه درقرن ده هجری شعبهٔ ازخاندان شیبانی سمرقند رافتح کرده وحکومت تیموریان را محدود به‌بخارا ساختند عاقبت بخارا نیز ازدست آنها برآمده و بکلی منقرض شدند، فقط درین میانه گورکانیان افغانستان بسر کرده گی بابرمیرزای مشهور بهندوستان تاخته و درانجا به تشکیل سلطنت بزرگی پرداختند ، بهرحال در دورهٔ تیموریان ، افغانستان تقریباً شکل ملوك الطوائفی اختیار کرد و درعهد شاهرخ پسر تیمور وحسین بایقرا خراسان و هرات از روی مدنیت وعمرانات ، ادبیات و نقاشی پیشرفت ، شعرا و مورخینی نیز در دورهٔ تیموریان درافغانستان بوجود رسیدند ، شاهان تیموری اینهاست :— امیرتیمور جلوس ٧٨١- خلیل ٨٠٧ - شاهرخ (پایتخت هرات) ٨٠٧ - الغ بیك ٨٥٠ - عبد اللطیف ٨٥٣- عبد الله ٨٥٤ - ابو سعید ٨٥٥ - احمد ٨٧٢ - محمود ٨٩٩ - پادشاه گردشی از ٩٠٠ تا ٩٠٦ هجری. اما ملوك فرعی تیموری در افغانستان اینهاست : - پیر محمد حاکم (بلخ) ٨٠٧ - ٨٠٩ - کیدو (بلخ ، قندهار، کابل) ٨٠٩ - ٨٢٠ - ابراهیم سلطان (بلخ) ٨١٧ - ٨١٢ - مسعود (کابل و غیره) ٨٣٠ - ٨٤٣ - سویور غاتمش (کابل قندهار) ٨٣١- ٨٣٠ - قراچهر (کابل) ٨٤٣ - بابر (خراسان) ٨٥٤ - شاه محمود (خراسان) ٨٥٤ - ابو سعید (هرات ، بلخ ، خراسان) ٨٦٣ - ٨٧٣ - الغ بیك (کابل) ٨٦٥ - ٩٠٧ - ابوبکر (بدخشان) ٨٦٥ - ٨٨٤ - یادگارمحمد (خراسان) ٨٧٥- سلطان حسین بایقرا (هرات ، خراسان ، قندهار) ٨٧٨ - ٩١٢ - بابر میرزا (کابل وغیره) ٨٩٩ - ٩١١ هجری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازبك ها :

در اوایل قرن ده هجری قبایل ازبك در تحت رایت آخرین بها در خاندان چنگیزی «محمد شیبانی» نام در ماوراءالنهر کسب اقتدار نمود ، محمد شیبانی با گروه خود از سایبریا در ماوراءالنهر آمده بود و ازسال ۹۰۶ خاندان کور گانی را در ماوراءالنهر انداخته و به تشکیل سلطنت ازبکیه پرداخت ، اینخاندان ۱۲ نفر از سال ۹۰۶ تا۱۰۰۷ هجری در ماوراءالنهر حکومت داشته و شاخهٔ از آنها در خیوا حکمرانی مینمودند، پایتخت عمدهٔ اینها سمرقند و گاهی بخارا بشمار میرفت ، اینخاندان گاهی هم بر ولایات مرو ، هرات ، خراسان ، بلخ، تخارستان یعنی حصص شمالی و غربی افغانستان مسلط میشدند ، در اوایل قرن یازده هجری خانوادهٔ دیگری بنام «خوانین استراخان» که از طرف روسها منقرض شده و بدربار شیبانیان بخارا پناه آورده بودند ، جای شیبانی هارا اشغال کردند و اینها (۱۳) نفر از ۱۰۰۷ تا ۱۱۶۷ هجری بربخا را و سمرقند حتی فرغانه و گاهی هم به بدخشان و بلخ حتی هرات و قندهار حکمرانی مینمودند ، رویهمرفته در دورهٔ ازبکیه ولایات تخارستان مع نفوذ امرای بومی بدخشان جز و حکومت آنها بوده و ولایات بلخ بین ازبك ها و صفویهای فارس و کور گانیان هند معرض کشمکش و گاهی مستقل شمرده میشد ، مشهور ترین حکمرانان ازبکی در بلخ ولی‌محمد از سال ۱۰۰۷ ه و سبحان قلی (۱۰۳۸ - ۱۰۶۱) است . ولایت هرات مثل بلخ در تمام دورهٔ از بکیه معروض کشا کش آنها و صفویها بوده بالآخره بصفویها مربوط شد ، اما در قرن (۱۱) تسلط از بکان را در قند هار دوامی نبوده و بزودی از طرف شاه جهان مغل هند وستان طرد شدند ، در دورهٔ استیلای از بك‌ها درولایات شمالی‌افغانستان سوای تاراج ها وتخریبات مدنی منافعی عاید مملکت نگردید ، و قسماً در بعض حصص شمالی نفوذ آنها تاظهور احمد شاه با بای ابدالی طول کشید .

صفویها :

«صفویها» یك‌خاندان سید وعربی نژادی بوده درمملکت فارس به تشکیل سلطنتی پرداختند ، اینها درتعداد یازده نفر از سال۹۰۷ تا ۱۱۴۸ هجری باستثنای (۷) سال بران مملکت حکومت کرده و ضمناً بر ولایات غربی افغانستان از قبیل خراسان ، هرات، سیستان و قندهار نیز متصرف گردیده اند ؛ چنانیکه اسمعیل اول در ۹۱۵مرو را از ازبك‌ها گرفت و طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴) مکرراً هرات را از از بك ها مسترد نمود، در عهد عباس اول (۹۵۸ - ۱۰۳۸) از بك ها از هرات گذشته بخراسان هم تاختند ، ولی طرد شدند ، همایون مغل هند در ۹۵۲ قند هار را بطهماسب اول گذاشته بود و باز بهند الحاق شد ولی از طرف عباس اول دو باره بفارس ضمیمه گردید ، بعد از کمی باز بهند الحاق شد ولی از عهد عباس ثانی (۱۰۵۲ - ۱۰۷۷) بکلی ضمیمهٔ فارس گردید ، هکذا در قرن دهم هجری صفویها ملوك محلی سیستان افغانستان را بر انداخته و آنولایت را متصرف شدند ، تسلط صفویها در ولایات مفتوحهٔ افغانستان تا ظهور دولت های ابدالی و هوتکی افغان در هرات و قند هار (قرن ۱۲ هجری) طول کشید . در طول اینمدت خرابی زیادی بولایات افغانستان در نتیجهٔ جنگهای صفویها با از بکان و رؤسای محلی افغانستان وارد گردید و نفوس زیادی مخصوصاً در ولایت و شهر هرات بقتل رسید ، بعلاوه چون صفویها نسبت بمملکت افغانستان بیگانه بودند به ترقی مملکت اعتنائی نداشته و حکام آنها در تاراج ثروت ملی و اجرای مظالم دقیقه ئی فرو نگذاشتند .

کور گانیان هند :

چنانیکه گفتیم بابر مرزا از خانوادهٔ تیمور در قرن دهم (۹۳۲ه) از افغانستان بهندستان عسکر کشیده و سلاطین لودی افغان را منقرض نمود ولی برای اندك مدتی سلاطین سوری افغان تاج و تخت هندوستان را

(c) ketabton.com: The Digital Library

از همایون پسر بابر مسترد نمودند ، عاقبت همایون بمدد فارسی ها هندوستان را اشغال و دولت افغانی را بکلی مستاصل نمود ، اولاد بابر درتعداد «۱۹» نفر از سال ۹۶۲ تا ۱۲۷٤ هجری برمملکت وسیع هندوستان حکومت نمودند وچون موسس این دولت درافغانستان پرورش یافته وبه آداب ورسوم افغانی مانوس گردیده بود لهذا در هندوستان زبان و ادبیات و مدنیت افغانستانی را ترقی داده و به تعقیب سلاطین افغان در هند بتمدن آن مملکت غلو ورزیدند ، بابر در کابل تعمیراتی نموده وتدفین خود را در باغ مشهور « بابر» توصیه نمود ، شاه جهان نیز در کابل تعمیرات جنگی بکرد ، این سلسله تا ظهور احمد شاه بابای ابدالی برولایات کابل ، کشمیر ، پنجاب ، سند و ملتان فرمانروا بوده وحکام آنها درحصص مذکوره تقرر داشتند ، ولی بعد ازعالمگیر و شاه جهان سایر شاهان کورگانی بولایات غربی سند توجهی نکرده ومحض باخذ خراجی قناعت مینمودند، افغانها هم در طول اینمدت در صفحات جلال آباد و پشاور تا اتك بر علیه آنها دایماً مشغولی جنگ بوده و سر باطاعت نمیدادند . تسلط کورگانیان هند در حصص مفتوحهٔ افغانستان رو بهمرفته چندان تاثیرات مهم مدنی وعلمی نداشت ومملکت سوای پرداختن مالیات عایدی نمود ، چونکه کانون تمدن و آبادی و پیشرفت علمی آنها در حوضه های گنگا بود .

والحاصل ایندورهٔ شش قرنهٔ تاریخ افغانستان ازهجوم مغل (قرن ۷ ه) تاظهور دولت ابدالی افغان (قرن ۱۲ ه) درنهایت نحوست عبور نمود بنوعیکه درطول اینمدت بسیار شهرهای معمور خراب و صدها هزار نفوس مقتول وهزارها نفر فرار گردیده درعوض غالبین «زرد» درحصص شمالی ومرکزی افغانستان وارد ولی بمرور زمان خوشبختانه بالغت تورانی خود یکجا درنفوس و زبان افغانستان به تحلیل رفت ، کساد تجارت وتنزل صنایع باملوك الطوایفی وتشتت اجتماعی وفقر مالی وضعف معنوی درافغانستان مخصوص این دورهٔ شوم بود مدنیت مشعشع افغانستان بکلی تباه گردیده، مدارس باعلوم وفنون یکجا رخت بربست، بحدیکه درطول این قرون متوالی فقط معدودی ازرجال علم وادب درافغانستان پیدا شدند ازقبیل علامهٔ تفتازانی وجامی هروی و چند نفر دیگرفقط فن تاریخ نسبةً پیشرفته وچند نفر مورخینی درافغانستان بوجود رسیدند از قبیل میرخوند مشهور وحافظ ابرو وغیره. درین میانه چندی (دردورهٔ کورگانیان هرات) شعروادب ونقاشی افغانستان نیز رنگ و رونقی بخود حاصل نمود، اما جغرافیای مملکت بسیار پریشان گردید ، چنانیکه «خیوا» از همان ظهور چنگیزالی یومنا ازافغانستان مجزا ماند، چه بعدازچنگیز به«جوجی» وباز بتوم «مطلا»رسیده وازظهور تیمور بماوراءالنهر مربوط شد ومتعاقباً شیبانی ها دولت مستقلی درانجا ساختند، نادر ترکمان برای یکسال اورا گرفت ولی مجدداً بتصرف ازبك ها رفت تاژنرال کافمان روسی در ۱۸۷۲ مسیحی آن ولایت را اشغال نمود . ولایت سند و کشمیر چندی ازافغانستان مجزا ومستقل شده آخراً بتصرف کورگانی های هند رفت ، بلوچستان جدا ومستقل گردید، گندهارای شمالی (حوضه های سوات و پشاور وغیره) درتحت ادارهٔ روسای بومی گاهی آزاد وگاهی محکوم چغتائی ها وکورگانی ها میگردید ، بلورستان تا آخر جدا ماند ، خراسان هم جزو فارس گردید .

ازقرن ۱۲ تا ۱٤ هجری = قرن ۱۸ـ ۲۰ مسیحی:

شاهان هوتکی قندهار :

درقرن(۱۲)هجری افغانها در قندهار دست تسلط فارس را قطع کردند و درسال ۱۱۲۱ = ۱۷۰۹ مسیحی قایدمعروف افغان «میرویس» خان بن شاه عالم ، گرگین نام فارسی را با (۲۲) هزارعسکر آندولت قتل عام نمود، فارسی ها بجنگ پرداخته ودولت آنها خسرو خان نامی را با (۲۵) هزار عسکر دیگر بافغانستان سوق کرد ولی نتیجه همان محو قطعی فارسی ها بود ، میرویس خان حکومت ملیه را درقندهار استقرار کرد واین شخص بزرگ و تاریخی درمدت حیات خود حکومت را فقط بصفت ریاست عمومی اداره کرده از قبول تاج

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتخت واسم پادشاهی انکار فرمود. بهرحال بعدازانکه میر ویس خان ازجهان بگذشت وجای او را برادرش «عبدالعزیزشاه» اشغال نمود، شهزاده «محمود» پسر میرویس عم خودرا از میان برداشته ودرجای پدر بنشست شهزاده محمود یکی ازبزرگترین رجال تاریخی افغانستان است واو در عنفوان جوانی بغرض اخذ انتقام دیرینه عسکر بفارس کشیده کرمان را مسخر کرد ، و باز در ۱۱۳۵ ه مجدداً به فارس تاخته و آن مملکت را قسماً باپایه تخت آن شهراصفهان فتح کرد وحسین خان صفوی شاه فارس را باسلسلهٔ اواز بیخ وبن برآورد ، ازین بعد تاسال ۱۱۴۲ هجری اصفهان پایه تخت قندهار وفارس قرار گرفت ، و بعدازشهریارمحمود کا کا زاده اش «شاه اشرف» دراصفهان جلوس نمود، اینها مملکت فارس‌را تامین نموده وازدشمنان بزرگ او (روس‌وتورك) جلوگیری نمودند چنانیکه درشمال فارس (در بند) مقابل عسا کر پطر کبیر را گرفتند و درشمال غرب مکرراً اردوهای تورکان عثمانی را بشکستند ، تورکها آخراً مجبور بشناختن دولت افغانی در فارس شده و معاهده ئی هم بین طرفین عقد گردید . بد بختانه شاه اشرف وقتیکه در یکی از جنگها با نادر قلی ترکمان (نادر شاه افشار) مغلوب شده و برای ترتیب عسکر عازم افغانستان شد درنواح قندهار از طرف رقبای خاندانی خود کشته شده وباینصورت سلسلهٔ آنها منقرض وبرای تاخت وتاز نادر شاه زمینهٔ مساعدی فراهم گردید . تا ورود نادرشاه بقندهار (۱۱۴۵ ه) سلطان حسین هوتکی عمزادهٔ اشرف شاه پادشاه قندهار بود . دورهٔ کوتاه هوتکی‌ها درایقاض روح ملی افغانستان عامل بس بزرگی بشمارآمد اسمهای شاهان هوتکی اینست :ـ میرویس خان جلوس ۱۱۲۱ه ـ عبد العزیزشاه ۱۱۳۰ شهنشاه‌محمود ۱۱۳۱ سلطان حسین ۱۱۳۴ ـ ۱۱۴۵ شاه اشرف (در فارس) ۱۱۳۸ ـ ۱۱۴۳ هجری .

شاهان ابدالی هرات :

درهمان قرن(۱۲) هجری هنگامیکه افغانهای هوتکی درقندهار دست فارس را قطع میکردند، افغانهای ابدالی در ولایت هرات اعلان استقلال کرده و «آزادخان» سر کردهٔ ابدالی های هرات خراسان حالیهٔ را معرض عسکر کشی های خویش قرارداد ، متعاقباً عبدالله خان ابدالی پسرحیات سلطان ، ریاست ملی را دردست گرفته وجعفرقلی حاکم فارسی هرات را با عسا کر ساخلوی آندولت قتل عام نموده وخود بنصب پادشاه هرات زمام امور دردست گرفت ، متأسفانه بین این دوخاندان ابدالی وهوتکی هرات وقندهار نقاری بهمرسیده بجای آنکه متحد شوند بهم جنگ نمودند ودرنتیجه اسدخان پسر عبدالله خان بدست شهزاده محمود هوتکی در «دل‌آرام» فراه کشته گردید ، بهرحال عبدالله خان مکرراً عسا کر اعزامی فارس را بشکست ، و بعد ازانکه شهزاده محمود فارس را متصرف شد، ابدالیان هرات بکلی آسوده شده مضافات (خاف)را بهرات‌الحاق کردند و چندین باربغرض فتح مشهدوخراسان تاختند ، اینها یك سلسله باپادشاه گردشی های بسیاری تا زمان ورود نادرشاه ترکمان بهرات (۱۱۴۴ه) باقی بودند ، وبعد از انقراض آنهابدست‌نادر ، باز احمدشاه ابدالی یکی از منسوبین همین خاندان بود که طرح سلطنت قوی وملی در افغانستان ریخت ، بهرحال ابدالیان هرات درتاریخ هیجانهای ملی مقام مناسبی دارند . اسمای شاهان ابدالی هرات :ـ عبدالله خان بن حیات سلطان ابدالی جلوس ۱۱۲۹ هجری زمان خان بن دولت خان ابدالی ۱۱۳۲ ـ محمدخان ولد عبدالله خان ابدالی ۱۱۳۵ ـ ذوالفقار خان بن زمان خان ابدالی ۱۱۳۶ ـ الله یار خان بن عبد الله خان ابدالی ۱۱۳۸ ـ ذوالفقار خان (مکرر) ۱۱۴۲ ـ الله یار خان (مکرر) ۱۱۴۳ـ ۱۱۴۴ هجری .

دولت ابدالی افغانستان :

بعد ازانکه اشرف شاه افغان در قندهار کشته شد ، نادر شاه افشار که مرد جنگی وعالی همتی بود فارس را تامین نموده ، خواست از راه افغانستان عسکر بهندوستان کشد، لهذا در سال ۱۱۴۴ هجری وارد

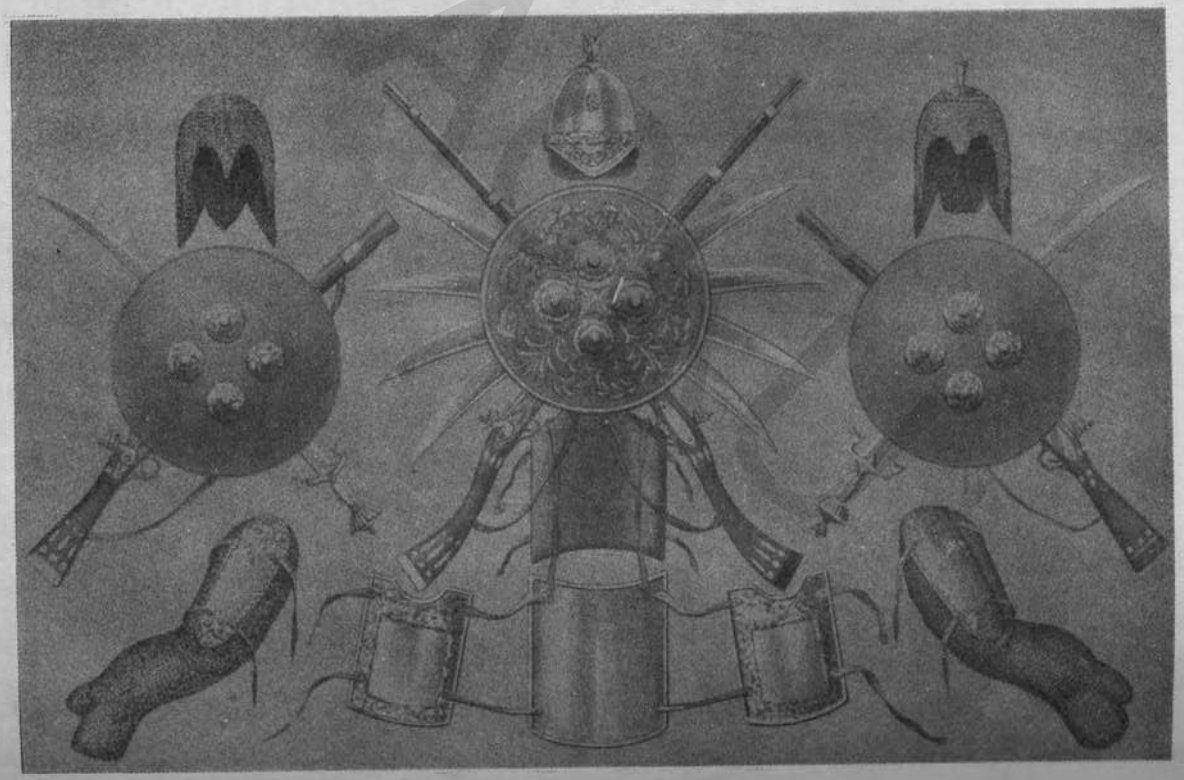

از یادگارهای تاریخی اسلحه و یراق حربی معمول سابق
اهالی وطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

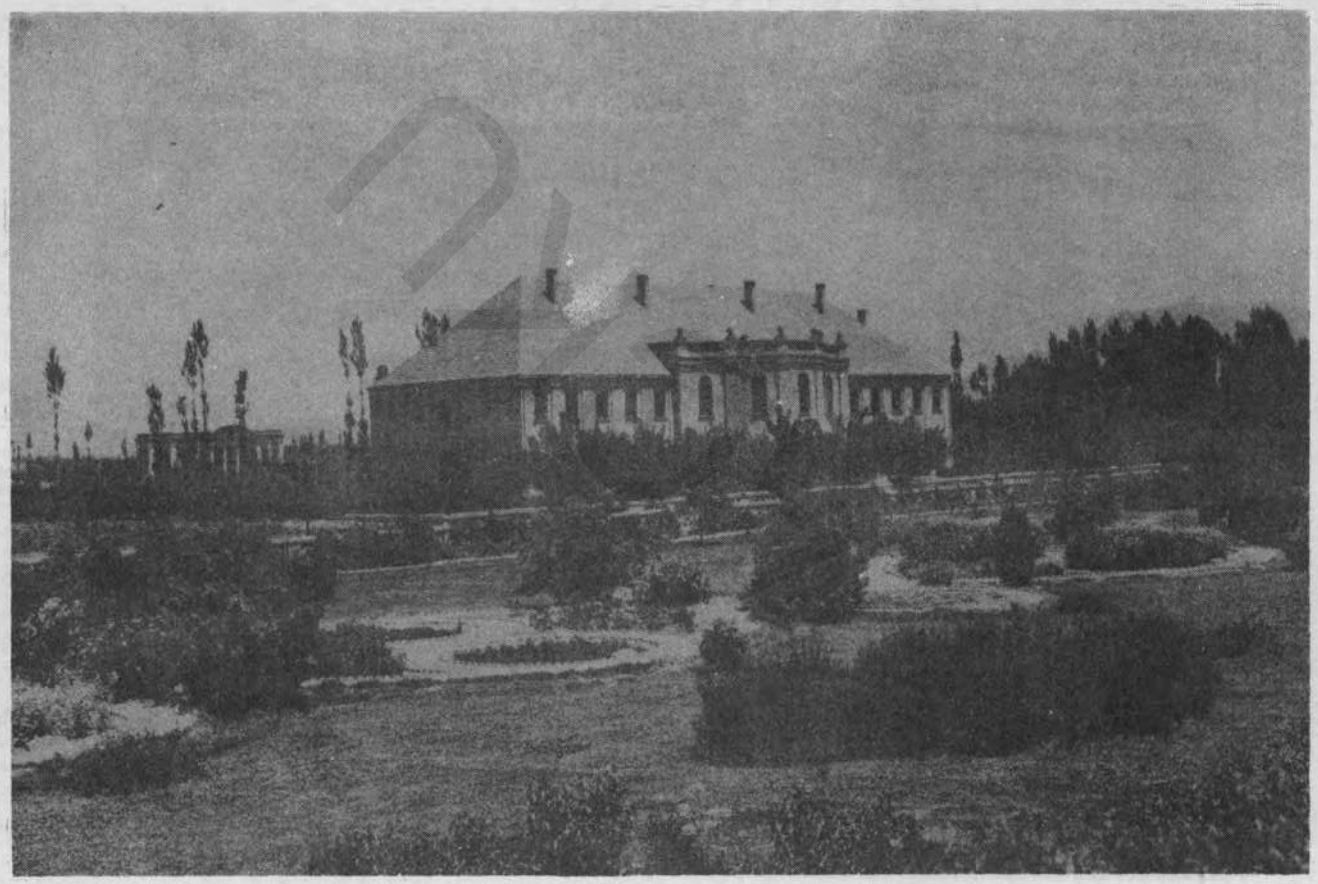

از عمارات جدید (موزیم) کابل دارالامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرات شده دوچار جنگهای افغانها گردید ، بالآخره هرات را فتح نموده وبا افغانها مصالحه کرد وبمدد افاغنهٔ ابدالی که باهوتکی ها مخالفت داشتند، بعد ازیکسال زحمت قندهار را از سلطان حسین هوتکی (۱۱٤٥هجری) منتزع نمود و ازانجا براه کابل عزیمت هندوستان کرد، نادرچون اصلاً فارسی نبود زیاده‌تر اعتماد اوبسرداران وعساکر افغان ودسته های نظامی تورك وترکمان بود وبهمین قوت او باتحمل مشکلات تا دهلی پیشرفت ، ازان بعد نادر پادشاهی بود که نه افغانستان بلکه تورکهای عثمانی وروس ها راهم بجایشان نشاند ، نفوذ حکام نادر درحصص مفتوحهٔ افغانستان تازمان مرگ او (۱۱٦۰ هجری) طول کشید .

وقتیکه نادرشاه کشته شد احمدخان ابدالی (احمد شاه با با) پسر زمان خان (پادشاه ابدالی هرات ۱۱۳۲ - ۱۱۳٥) باقطعات عسکری ابدالی در اردوی نادر بود واو بلافاصله عازم افغانستان شده در قندهار به تشکیل سلطنت افغانی پرداخت، احمدشاه‌درانی درعرصهٔ چند سال تمام حدود طبیعی افغانستان‌را از جیحون تادریای عمان وازفارس تارود بار سند (بدخشان وقطغن ، مزار ومیمنه ، مرو وهرات ، خراسان وسیستان بلوچستان ، سند ، پنجاب وکشمیر) داخل نقشهٔ سیاسی افغانستان نموده ودولتی قایم وقاهر بساخت ، تشکیلات عسکری وادارات دولتی وساختن راها وشهرها ازقبیل قندهار وتاشقرغان وغیره درعهد احمدشاه درانی منتظم گردید ، احمدشاه مکرراً بهندوستان و فارس و بخارا تاخته فتوحات محیرالعقولی نمود معهذا احمد شاه با آنکه درانعهد افغانستان یکی از بزرگترین دولتهای مقتدر آسیا بحساب میرفت ، اتحاد اسلام را همیشه نصب العین سیاسی خود داشته هندوستان‌را بعد ازفتح بشاهان کورکانی بخشید وبصدهاهزار «مراتهه» را که دشمنان اسلام ودهلی بودند معدوم نمود، ودربخارا بعد ازفتح مزاحمتی نه نموده فقط بگرفتن خرقهٔ حضرت رسول کریم قناعت ورزید ، هکذا درفارس باوجود غلبه وقدرت باستثنای خراسان که جزو قدیم افغانستان بود بگرفتن حدود او اقدام نه نمود . گویا دولت درانی افغانستان ازظهور مغل ببعد اولین دولت افغانی است که مجد و عظمت قدیم افغانستان را اعاده نموده ومملکت را از تجاوزات اجانب و ملوك الطوایفی هار هائی بخشید .

بعد ازسقوط «زمانشاه مشهور» نواسهٔ احمد شاه، خراسان از افغانستان بواسطهٔ عسکرکشی‌های« محمدخان قجر»شاه فارس منتزع شد ، و در پنجاب رنجیت سنگ نائب‌الحکومه زمان شاه اعلان استقلال کرد ، هکذا بلوچستان توسط خانهای‌محلی‌خود مستقل گردید . درهمین قرن (۱۹) بود که وادی کشك وقلعه‌مور از افغانستان مجزا وبتصرف خوانین خیوا رفت و بالآخره روسها (مرو) را در ۱۸۸٤ مسیحی اشغال نمودند . ازان بعد به تحریك«اجانب»خانه جنگی‌ها در افغانستان واقع شده ودرنتیجه، سلطنت ازخانوادهٔ سدوزائی به سرداران «بار کزائی» آنها تحویل‌یافت ، ومتعاقباً مداخلهٔ انگلیس ها درافغانستان باحرب اولین افغان و انگلیز زخداد ودرنتیجه مطابق معاهدات لاهور وقندهار (۱۸۳۸ مسیحی و ۱۸۳۹ مسیحی = ۱۲٥٤ قمری و ۱۲٥٥قمری) ولایات سند وملتان، کشمیر، پشاور، اتك ، دیره جات، از افغانستان جدا گردید . ولی شجاعت ووطن پرستی ملت افغان با کار نامه های قائدین ملی از قبیل نواب محمد زمانخان محمد زائی ، شجاع الدوله خان محمد زائی وزیر مشهور اکبر خان غازی محمد زائی ، سردار سلطان احمد خان محمد زائی ، سردار عثمانخان تگاوی، نائب امین‌الله خان لهوگردی ، محمد شاه خان با بکر خیل ، ملامومن غلجائی و امثالهم درین واقعه بطوریکه درتاریخها ضبط‌است اسباب افتخار ابدی افغانستان بشمار میرود. اسمای شاهان سدوزائی (درانی) : - احمدشاه بابا جلوس سال۱۱٦۱هجری- سلیمان شاه بن احمدشاه ۱۱۸٦- تیورشاه‌بن‌احمدشاه۱۱۸٦- زمانشاه بن‌تیورشاه ۱۲۰۷ - محمود شاه بن تیور شاه ۱۲۱٦ - شه‌شجاع بن تیور شاه ۱۲۱۹ - محمود شاه (مکرر) ۱۲۲۳ - ایوب شاه بن تیور شاه ۱۲۳۳ - دورهٔ فتور ابدالی ها و تسلط برادران وزیر فتح خان بار کزائی ۱۲۳۳- شه شجاع (مکرر) ۱۲٥٥ - فتح جنگ پسر شه شجاع ۱۲٥۸ - شاپور شاه پسر شه‌شجاع ۱۲٥۸هجری (درین میانه چندی در هرات شاخهٔ از ابدالی ها و الکوزائی ها و محمد زائی ها مسلط شدند و این ها

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ۱۲۷۹ هجری عمر نمودند و بعد ها هرات از طرف عمال دولت محمد زائیه اداره می گردید .)

دولت محمد زائیهٔ افغانستان :

وقتیکه سلاطین درانی افغانستان را فتور فرا گرفت وشهزاده کامران پسرشاه محمود وزیرفتح خان بارکزائی را کور نمود برادران وزیر که در سر تاسر مملکت نفوذ داشتندبرعلیه محمود شاه شوریده در سال ۱۲۳۳ هجری اورا بجانب هرات فرار ساختند ، و از طرف دیگر شه شجاع را بجانب شکار پور راندند ، رئیس برادران فتح خان سردار مشهور محمد عظیم خان بود ، بتحریك محمد عظیم خان شاه ایوب پسر تیمورشاه از پادشاهی دست کشید . در ۱۲۳٤ شه محمود و کامران پسرش از هرات بکابل عسکر کشیدند . ولی از برادران وزیر فتح خان شکست خورده هرات را مقر خود قرار دادند [ازین بعد تا سال ۱۲۷۹ هفت نفر ـ شه محمود (۱۲۳٤) شاه کامران (۱۲٤٤) وزیر یار محمد خان الکوزائی (۱۲۵٦) سعید محمدخان پسر وزیر مذ کور (۱۲٦۷) شهزاده یوسف ابدالی (۱۲۷۲) سردار سلطان احمد خان محمد زائی (۱۲۷۳) شهنواز خان بن سلطان احمد خان (۱۲۷۹) در هرات پادشاهی کردند و جنگهای مشهور فارس و افغان بعمل آمد ، در تمام این جنگ ها فارسی ها مغلوب ودر حمله های خود ناکام ماندند ، در سال ۱۲۷۹ هرات از طرف امیر دوست محمد خان ضبط گردید .] و الحاصل برادران فتح خان (بزیر دستی سردار محمد عظیم خان و بعد ازو بماتحتی سردار شیردل خان) باستثنای هرات و خراسان و پنجاب به تمام افغانستان مسلط شدند ، بعد از فوت سردار شیردل خان در سال ۱۲٤۲ میرهای سند اعلان استقلال کردند و افغانستان شکل ملوك الطوایفی اختیار کرد ، مشهور ترین این ملوك بارکزائی سردار دوست محمد خان حاکم کابل و سردار پردل خان حاکم قندهار بشمار میرفت ، در دورهٔ اینها ولایات پشاور واتك وکشمیر از افغانستان مجزا شده و بتصرف رنجیت سنگ مهراج لاهور رفت (۱۲٤۳ ـ ۱۲٤٤) ازسال ۱۲۵٤ برادران فتح خان، سرداردوست محمدخان را برای توحید اداری افغانستان بصفت پادشاه قبول نمودند ولی یکسال بعد (۱۲۵۵) شه شجاع واردوی انگلیزداخل افغانستان شده وامیرجدید (دوست محمدخان) مغلوباً فرار بخارا گردید، ودر۱۲۵٦ بانگلیزها تسلیم وروانهٔ هند شد ، گویا دورهٔ اول برادران وزیر فتح خان درینجاخاتمه یافت .

اماشه شجاع وانگلیس بهمان تفصیلی که بهمه کس معلوم است درافغانستان معدوم شده و درسال ۱۲۵۸ قمری حتی کوچکترین آثار آنها برافتاد ، فقط تاثیر بزرگی که ازآنها درمملکت باقی ماندهمان حکم عهد نامه‌های لاهور وقندهار (۱۲۵٤ـ۱۲۵۵هجری) منعقده بین انگلیز و شه شجاع ورنجیت سنگ بود ، مطابق اینعاهده بعلاوهٔ پنجاب تمام آن ولایاتی که در دورهٔ برادرا ن وزیر فتح خان مثل سند ، پشاور ، اتك ، کشمیر از افغانستان جدا گردیده بود ، رسماً تجزیه شد .

پس ازمغلو بیت انگلیس در افغانستان و کار نامه های پهلوان ملی وزیر اکبرخان غازی ، پادشاهی مملکت دو باره بامیر دوست محمدخان رسید . ولی مطابق معاهدات جرود منعقده بین امیردوست محمد خان و انگلیس ها (۱۲۵۸ ـ ۱۲۷۱ هجری) مواد معاهدات لاهور و قندهار و سلب استقلال سیاسی افغانستان از طرف امیر دوست محمد خان تصدیق وشناخته گردید . دربین سالهای ۲۸۵ـ۱۲۹٦ (سلطنت اعلیحضرت شیرعلیخان) مجدداً استقلال افغانستان اعلام و مدارس و علوم و تمدن جدید در مملکت آغاز یافت ، ولی متعاقباً حرب دومین افغان و انگلیز (۱۲۹٦ ـ ۱۲۹۷) واقع شده و بعد ازفوت شیر علیخان مطابق معاهدهٔ گندمك (منعقده بین امیر محمدیعقوبخان و انگلیز ۱۲۹٦ هجری) استقلال سیاسی افغانستان سلب و علاقهای شالکوت ، فوشنج تاجبال کرزك وعلاقهٔ کرم تاجبال جاجی ودرهٔ خیبر و لندی کوتل از افغانستان مجزا ، وداخل حدود هند

(c) ketabton.com: The Digital Library

انگلیسی گردید . (درین جهاد دوم ملی مبادا کار نامه های غازیان افغانی از قبیل جرنیل ملی محمد جان خان غازی وردك، ملادین محمد مشك عالم اندری ، سردار محمد ایوبخان و امثال هم فراموش ما گردد) درسال ۱۳۱۱ قمری مطابق معاهدات دیورند (منعقده بین امیر عبدالرحمن خان و انگلیز) حدود شرقی افغانستان و انگلیز معین ، و علاقه های سوات ، باجور ، چترال ، ارنوی ، وزیری ، داور ، چاکی و چمن از افغانستان رسماً مجزا ، و داخل حدود انگلیسی شناخته آمد . هکذا درهمین عصر « پنجده » در دست روسها افتاد، درسال ۱۲۲۳ قمری مطابق معاهدهٔ منعقده بین امیر حبیب‌الله خان شهید و انگلیس (فارن سکرتری هند) مواد معاهدات دیورند تائید و تصدیق یافت ، و هم درین دوره (۳۱۹-۱۳۳۷) مدارس وعلوم جدیده باتعمیرات نو در افغانستان رواج گردید . در سال ۱۳۳۷ هجری (دورهٔ امانیه) افغانستان استقلال سیاسی خود را اعلام نموده ، و حرب سومین افغان و انگلیز واقع گردید ، و درنتیجه معاهدهٔ راولپندی ، استقلال افغانستان و صلح ملتین اعلان شد، ازین بعد دور جدیدی درتاریخ افغانستان شروع میشود . (۱) در سال ۱۳۴۷هجری اغتشاشات داخلی رخداده ، و بچهٔ سقو تخت و تاج سلطنتی را غصب نمود ، درسال ۱۳۴۸ هجری اعلیحضرت محمدنادرشاه غازی بر غاصبین مرتجع تاج و تخت افغانستان تغلب جسته (باصرار ملت) زمام سلطنت‌را در دست گرفت ، ازین پس مجدداً مملکت در راه اصلاحات و تلافی مافات قدم می بردارد .

اسمای شاهان محمد زائی بقرار ذیل است :

اعلیحضرت امیر دوست محمد خان	جلوس سال	۱۲۵۹	قمری هجری
« شیر علی خان	«	۱۲۷۹	«
« محمد افضل خان	«	۱۲۸۳	«
« محمد اعظم خان	«	۱۲۸٤	«
« شیرعلی خان (مکرر)	«	۱۲۸۵	«
« محمد یعقوب خان	«	۱۲۹٦	«
« عبدالرحمن خان	«	۱۲۹۷	«
« حبیب‌الله خان	«	۱۳۱۹	«
« امان‌الله خان	«	۱۳۳۷	«
اغتشاش و تسلط حبیب‌الله بچهٔ سقو	«	۱۳٤۷	«
اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی	«	۱۳٤۸	«

(۱) ـ قوماندان فاتح این حرب بزرگ ملی و جهاد استقلال در محاذ سمت جنوبی اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی بودند که بیادگار فتوحات شان در کابل منار استقلال بر پا گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسامی حالیه و قدیمهٔ شهر ها ، ولایات ، مملکت افغانستان قدیم تا جائیکه بنظر رسید

در جدول ذیل ترتیب یافت (م . غبار)

نام حالیه	نام قدیم	ملاحظات
افغانستان (مملکت)	آریانا	یونانیان (اکسیمیا) وکاهی (ارا گواری) میگفتند. فارسی‌ها(آریاورتا) میخواندند . هندیها (باه لمکا) واعراب (خراسان) مینامیدند .
ای بك (شهر)	سمنگان	چینی‌ها(سی تین تسزیان) وعربها سمنجان نام نهادند .
ارگ هرات	قلعهٔ اختیارالدین	
اشکمش (علاقه)	وز والین	درحصهٔ قدغن حالیه واقع است .
بلخ (قلعهٔ قدیم)	هنداون	
بلوچستان (ولایت)	اوری‌شیا	یونانیان (گدروسیا) میخواندند .
پنجکوره (علاقه)	گواریس	
پنجشیر (علاقه)	پنجهر	
پنجاب (ولایت)	زت گوش	فارسی ها (ث ت گش) میخواندند .
تاشقرغان (شهر)	خلم	
جبل‌السراج (علاقه)	پروان	
جلال آباد (علاقه)	ننگ نهار	
جنوبی (ولایت)	پاختیا	یونانیان (پیکی پیکا) وهندوها (روه) مینامیدند . برای شناختن حدود اینولایت رجوع بشمارهٔ ۹ سال اول کابل شود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام حال	نام قدیم	ملاحظات
چترال (علاقه)	کتور ـ کاشگر	چینی ها (کاشکار) میگفتند .
خراسان (ولایت)	اپار تیا	یونانیان (پارتیا) و فارسی ها (پرتو) مینامیدند . و بقول هیرودت وتطبیق محققین فرنگی نام قدیم طایفهٔ افریدی پختانه هم (اپارتیا) بود.
خیوه (ولایت)	خوارزم	فارسی ها (خوارزمیش) میخواندند.
دولت آباد (شهر)	فاریاب	در ولایت مزار حالیه واقع است .
رستاق (شهر)	ولوالیز	عربها (و لوالج) ساختند . در علاقهٔ بدخشان واقع است .
زندجان (قصبه)	بوشنگ	عربها (فوشنج) میگفتند . در علاقهٔ هرات واقع ست .
سبزوار (شهر مخروبه)	اسپزار	عربها اسفزار گفتند .
سرپل (شهر)	انبار	در علاقهٔ مزار حالیه واقع است .
سند (ولایت)	اندوش	
سوات (علاقـه)	سواتس	
شبرغان (شهر)	شبرگـان	فارسی ها (سفید دز) میخواندند .
شلگر (علاقه)	هجویر	در حصص غزنی افتاده .
قدغن و بدخشان (ولایت)	تخار	فارسی ها (تخارستان) میگفتند
قندهار (ولایت)	زابل	یونانیان(اراکوسیا) وفارسی ها (هرخواتیش) وبعد ها زابلستان میخواندند وعربها (الرخاج) و (الرخذ) میگفتند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام حال	نام قدیم	ملاحظات
قنداوه (شهر)	قندابیل	دربلوچستان واقع است .
کشکك (شهر مخروبه)	فیروزوند	درولایت حالیهٔ قندهار واقع است .
کوهدامن (علاقه)	کاپیسا	
کابل (شهر وعلاقه)	وای کرت	
کشم (علاقه)	سکل کند	درعلاقهٔ بدخشان واقع است .
لغمان (علاقه)	لمپاکا	
مزار شریف (ولایت)	باخدی	یونانیان (باکتریان) وفارسی ها (باختریش) وهندیها (بالهیك دیس) و عربها (باختر) میگفتند و باکتریا و باختر درمورد عموم مملکت افغانستان نیزدرقدیم استعمال می شد .
مشرق (ولایت)	گندارا	یونانیان و فارسیان بااندك تحریفی گندهاره و گندار میگفتند، برای شناختن حدود این ولایت رجوع شود بشمارهٔ دهم سال اول کابل .
مرو و مرغاب (ولایت)	مرگیانا	اعراب (مرو الرود) نام نهادند .
میمنه و شبرغان (ولایت)	گوزگان	اعراب (جوزجان) میگفتند .
مزار (شهر)	ده خیر (قریه)	
غور و هزار جات (ولایت)	غرچ (و) غور	یونانیان (پاروپامسس) و فارسی ها واعراب (غرچستان) و غرشستان میگفتند .
فراه وچخانسور و سیستان (ولایت)	سکاستیانا	یونانیها [درنگیانا] و فارسیها [ذرنك - نیمروز - سیستان] و اعراب (ذرنج وسجستان) میخواندند برای شناختن حدود او رجوع شود بشمارهٔ ۷ سال اول کابل .
نورین (شهر)	لاچین	در علاقهٔ قدغن حالیه واقع است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام کنونی	نام قدیم	ملاحظات
نورستان و چترال (ولایت)	بولر (و) بلور	
وزیرستان (علاقه)	ویرسی	
هرات (ولایت)	آریه ـ آریانا	فارسی ها (هرای) و یونانیان آریانا میگفتند . (آریانا) در مورد عموم مملکت افغانستان نیز در قدیم اطلاق میگردید .
هدهٔ شریفه (شهر مخروبه)	نگار آرا	
یوسفزی (علاقه)	مندر	

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهرهاي مشهور و تاریخی افغانستان که بمرور دهور و حوادث جهان محو و نابود شده

تا جائیکه تاریخاً بنظر رسیده در جدول ذیل ترتیب یافت . (م. غبار)

نام شهرها	ملاحظات
آرتاگوان	در حدود شهر هرات حالیه واقع ویکی از قدیم ترین بلاد افغانستان در قرون قبل الاسلام بود .
آری گاؤن	دراراضی بین علاقهٔ کنر وپنجکوره ازطرف سکندر مقدونی بنا نهاده شده بود و از شهر های معمور افغانستان حساب می شد .
اسکندریه مرگیانه	در علاقهٔ مرغاب از طرف اسکندر بنا یافت و بعضا مستشرقین موضع آنرا مرو چاق حالیه می شناسند .
الکزاندریه اراکوسیا	در حوالی شهر حالیهٔ قندهار از طرف اسکندر بنا شد و در دورهٔ قبل الاسلام از شهر های معروف افغانستان بود .
الکزاندریه قفقاز	درنواح علاقهٔ کوهداهن حالیه واقع وآبادکردهٔ سکندربوده وحالیا حتی موضع آن بی نشان است .
آهنگران	در علاقهٔ غور واقع ویکی از خوبترین بلاد افغانستان دو دورهٔ اسلام شمرده میشد ، مغل آنرا خراب کرد .
انطاکیه	در حوالی شهر مرو قدیم واقع و ازقدیم ترین بلاد تاریخی افغانستان بود. (انتیوخ سوتر) آن را در قرن سوم قبلالمیلاد بنا نهاد .
اسفزار	در علاقهٔ هرات واقع ویکی از شهر های معمور افغانستان در دور اسلام بحساب میرفت مغول او را تخریب نمود .
بگرام	در اراضی بین خیبر و شهرحالیهٔ پشاور واقع بوده ازشهر های قدیم افغانستان حساب میرفت .
بهلول	درعلاقهٔ یوسف زئی واقع وازشهر های نفیس قرون ماقبل الاسلام افغانستان شمرده میشد .
بامیان	یکی از حزین ومعرو فترین بلاد عجیبهٔ افغانستان تاظهور اسلام بود بعد ازتخریبات اعراب ازطرف مغل محو قطعی گردید .
بست	درساحل هلمند رود واقع ویکی ازشهر های متمدنهٔ افغانستان تاظهور مغل بحساب میرفت ،آثار او هنوز باقیست .
بوشنگ (فوشنج)	درموضع قریهٔ زنده جان حالیهٔ علاقهٔ هرات افتاده وتاظهور مغلها ازبلاد متوسطهٔ افغانستان بود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام شهرها	ملاحظات
بلخ (قدیم)	یکی از بهترین وقدیمترین بلاد افغانستان بوده تاهجوم اعراب از خوبترین شهر های آسیا شمرده میشد بعد ها چندین بار خراب شد .
بدخشان	درمحل شهر (فیض‌آباد) کنونی واقع وتظهورمغل ازشهرهای معمورافغانستان بود، چنگیز اورا تخریب کرد .
بروفان	درجوار شهر (بلخ) قدیم دردورهٔ اعراب بنایافت ، بعدها درمحاربات خارجی منهدم گردید.
بالاحصار	شهر کوچك ومزینی بوده ازقرن ۱۸ تا ۱۹ پایه تخت افغانستان قرار گرفت ، درمحاربهٔ دوبمین افغان وانگلیز منهدم گردید .
پرشور (فرسور)	یعنی شهر (پشاور) قدیم که ازقرون قبل‌الاسلام تاظهور اسلام ومحارب آن از تاریخی ترین بلاد افغانستان محسوب بود .
پشین	در علاقهٔ (هزاره جات) حالیه واقع وتاظهور مغل از شهرهای مشهور افغانستان حساب میشد .
پشکلاویتی	درحدود چهار سدهٔ حالیهٔ پشاور واقع واز کهن ترین بلاد افغانستان بوده ،درهجوم اسکندر آبادان ومعمور بود .
پتاله	درعلاقهٔ سند افتاده ودرعهد سکندر بسی آبادان ومدتها ازبلاد معروف افغانستان حساب‌میشد .
پنجوای	در یك منزلی شهر حالیهٔ (قندهار) واقع و در دورهٔ اسلام تا ظهورمغل ازبلاد متوسطهٔ افغانستان شمرده میشد .
پیشاوران	درسیستان واقع وتاظهور مغل ها ازبلاد متوسطهٔ افغانستان بود .
تکین آباد	درمحل شهرحالیهٔ (قندهار) واقع و تاظهور مغل از مشهور ترین بلاد افغانستان در ولایت زابل شمرده میشد .
تالقان(اول)	درجوار شهر حالیهٔ‌تالقان (قطغن)واقع وتاهجوم چنگیز ازمهمترین شهرهای افغانستان‌حساب می‌شد .
تالقان(دوم)	در علاقهٔ مرغاب (هرات) واقع وتاهجوم چنگیز وتخریبات او شهر معموری بود .
تاق (طاق)	شهر کوچك ومستحکم نظامی بوده درنزدیکی شهر ذرنج (سیستان) واقع و تاظهور مغل معمور وآبادان بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام شهرها	ملاحظات
تهته	شهر قدیم و تاریخی افغانستان در نواح سند بوده ، وحالیا قصبهٔ جای آنرا گرفته .
جوین	دردورهٔ اسلام ازشهر های متوسط افغانستان محسوب و در علاقهٔ سیسان (فراه حالیه) واقع بود حالیا نشانی ندارد .
ذرنگ (ذرنج)	از قدیم و تاریخی ترین بلاد افغانستان و پایتخت ولایت سیستان بود در تخریبات مدهشهٔ مغول منهدم گردید .
ذرغون‌شهر	درعلاقهٔ لوگر حالیه واقع‌ودرقرون وسطی ازبلادمتوسط افغانستان محسوب‌بود حالیا حتی کوچکترین اثری ازو نمانده .
سمنگان (ایبك)	یکی ازبلاد تاریخی ونفیس افغانستان تاظهور و هجوم اعراب حساب میشد و حالیا قریهٔ ایبك جای آنرا گرفته .
سرخس (قدیم)	درطول تمام قرون وسطی ازبلاد مهم اقتصادی افغانستان بوده وبعد ها خراب وجای اورا سرخس کوچك جدید اشغال نمود .
سلطانیه (قامه)	شهر کوچك و مزینی بود در عهد مغل (شاهرخ) در جوار شهر مرو آباد شد و حالیا نشانی ندارد .
شورمین	در (هزاره جات) حالیه واقع وتاحمله‌های مغل از شهر های معروف افغانستان بود .
شائی(شاهی)	در جوار شهر ضحاك (بامیان) واقع و از شهر های معروف افغانستان در قرون وسطی بود .
شهرك	در علاقهٔ غور واقع وازبلاد مهمهٔ افغانستان در دورهٔ اسلام وبروایتی پایتخت سلاطین‌غور بود .
شیرین‌تگای	در علاقهٔ (میمنهٔ) حالیه واقع و تا ظهور مغل از بلاد معمورهٔ افغانستان بحساب میرفت.
ضحاك	درنزدیکی شهر (بامیان) قدیم اوفتاده و از شهر های تاریخی افتانستان حساب میشد .
غزنی (قدیم)	یکی از بهترین بلاد افغانستان بوده و تا ظهور دولت های غوری و مغلی معمور وآبادان بود .
غلغله	در مقابل اصنام بامیان واقع و از شهر های نفیس افغانستان بود مغل ها اورا منهدم ساختند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام شهر	ملاحظات
فاریاب	شهر مشهوری در افغانستان بوده و تا ظهور مغل معمور و آبادان بود حالیا قریهٔ دولت‌آباد در ولایت مزار جای آنرا گرفته .
فراه (قدیم)	در حوالی‌شهر حالیهٔ (فراه) واقع و از چهار قرن قبل‌المیلاد باینطرف معمور بود .
فیروز وند	در کشك حالیهٔ (قندهار) واقع و یکی از بلاد متوسطهٔ افغانستان بوده و حالیا اثری ازو نمانده .
فیروز کوه	درعلاقهٔ (غور) واقع و یکی از بلاد عمدهٔ افغانستان در عهد سلاطین غور بحساب میرفت .
قبصار	در علاقهٔ (میمنه) واقع و از بلاد متوسطهٔ افغانستان بوده و حالیا جای‌آنرا قریهٔ اشغال کرده.
قند هار (قدیم)	در نزدیکی شهر حالیهٔ (قندهار) واقع و تا هجوم نادرشاه ترکمان از بلاد مهمهٔ افغانستان بوده نادر او را تخریب نمود .
قصدار	در بلوچستان واقع و در قرون وسطی از شهر های عمدهٔ افغانستان بحساب میرفت .
قندز	در چند میلی خان آباد حالیهٔ (قطغن) واقع و از قرن ده تانزدهٔ مسیحی از بلاد مشهورهٔ افغانستان شمرده میشد .
قره باغ	در علاقهٔ غور واقع و ازشهر های متوسط افغانستان در دور اسلام بحساب میرفت .
کاپیسی‌نگارا	در کوهدامن حالیه (سمت‌شمالی کابل) واقع ودردورهٔ قبل‌الاسلام یکی ازبلاد ظریفهٔ افغانستان محسوب بود .
کارتنه	در حدود بگرام (جبل السراج) اوفتاده و یکی از شهرهای تاریخی افغانستان بود ، اسکندر اینشهر را بنا نهاد .
کوهسان	درعلاقهٔ (هرات) واقع ودردورهٔ اسلام شهرمعروفی بوده حالیا سوای‌خرابه‌ها اثری ازو نمانده.
گردیز (قدیم)	در ولایت پاختیا (سمت جنوبی حالیه) واقع و در دور اسلام ازشهرهای معروف افغانستان بوده خرابه های آن باقیست .
نگار آرا (هده)	درنواح شهر (جلال آباد حالیه) واقع و از مزین و نفیسترین بلاد قدیمی افغانستان تا ظهور اسلام بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام شهرها	ملاحظات
تملیك (یوکراتیدیا)	مابین (بلخ وشبرغان) واقع و یکی از کهن ترین بلاد افغانستان قدیم بود ، یوگراتید شاه بلخ در قرن ۲ قبل‌المیلاد اورا بنا نهاده بود .
نیشاپور (قدیم)	یکی از معمور ترین بلاد افغانستان بحساب میرفت ، عشایر غز وبعد ها مغل آنرا تخریب کرد محارب قجر و ابدالی اورا سقوط داد .
نکائی	بین اراضی کابل و کوهدامن از طرف سکندر بناشد و یکی از شهرهای تاریخی قبل الاسلام افغانستان محسوب بود .
هرات(قدیم)	درجای شهر حالیهٔ هرات واقع و یکی از معروف و بزرگترین بلاد افغانستان بود ، مغل آنرا منهدم ساخت .
هزار اسپ	پایتخت خوارزم (خیوه) و تاظهور و تخریبات مغل از بلاد مهمهٔ افغانستان حساب می شد .
مرو چاق	درمحل قریهٔ حالیهٔ مرو چاق درعلاقهٔ مرغاب واقع ویکی ازشهرهای قدیمی افغانستان محسوب بود.
مرو	در نزدیك قصبهٔ حالیهٔ مرو واقع و از بزرگ و متمدن ترین بلاد افغانستان شمرده می شد مغلها اورا منهدم ساختند .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

بقلم جناب غلام جیلانیخان اعظمی
معاون انجمن ادبی

نظری بجغرافیای وطن

وضعیت طبیعی :

وطن عزیز افغانستان از حیث موقعیت طبیعی خود بعد از تبت از بلند ترین ممالك شرق بوده و در قلب آسیای مرکزی جا دارد زمین کابل که مرکز ادارهٔ مملکت است از سطح بحر (٦٤٠٠) فیت ارتفاع داشته وبلند ترین قله های کوهای وطن مثل : قله معروف (مستاغ اتا) Mustaq ata از کوهای شمال مشرق به (٢٤٤٠٠) فیت ارتفاع وقلهٔ (سرابند) و (سکارام) ازکوهای کوه سفید و سپین غر درحصه های داخلی و شرق وطن به (١٥٨٠٠) و (١٥٦٠٠) فیت ارتفاع و قلهٔ فولادی ازسلسله کوه بابابه (١٦٨٧٠) فیت میرسد.

از مشهور ترین سلسلهٔ کوه های وطنی اول سلسله هندو کش است که از سطح مرتفع پامیر بر آمده ولایات شمالی ومرکزی مملکت را ازهم متمایز می گرداند . این سلسله عموماً برفگیر ونهرها وتالاب های مختلفی در اطراف خود جاری داشته موجب استفاده های مهمی بقصد سر سبزی و شادابی مملکت میشود آخراً بطرف غرب شمالی امتداد یافته در حدود کوهسان علاقهٔ سرحدی مملکت منقطع میشود ، حد اعظم ارتفاع این سلسله به بیست الی بیست ویك هزار (٢٠٠٠٠) الی (٢١٠٠٠) فیت بالغ میگردد.

سپس سلسلهٔ کوه سفید در داخلهٔ خاك است که ازحدود شرق کوه بابا پیداشده مستقیماً از حصهٔ وسطی بطرف مغرب مملکت امتداد میابد . سلسلهٔ سوم « اسپین غر » یاسفید کوه مشرقی است که بین علاقه جات مشرقی خاك موجوده ومحل سکنای افغانان سرحدی حایل میباشد .

رویهمرفته قسمت های مرکزی و شرقی مملکت دارای کوهستانات زیادی بوده وازین سلسله کوه های که مذکور شد شعب مختلفی بطرف مرکز امتداد یافته است که خود این کوها عموماً استحکامات قدرتی برای خاك وطن بوده ازنقطهٔ نظر عسکری اهمیت زیادی را دارا میباشد .

وطن عزیزدارای جلگه های سرسبز و وادی های زیادی بوده ازحیث موقعیت کوهستانات برفگیرمرکزی که منبع آب های تمام رودخانه های مملکت شمرده میشود میتواند غالب قسمت های اراضی را درموقع لزوم مشروب سازد.

رودخانه های معروف مملکت همانا اول رودخانهٔ آمواست که فعلاً بین افغانستان وبخارا حدفاصل قرارگرفته ومملکتین مساویانه ازآبهای این رودخانه استفاده مینمایند منبع این رودخانه کوه های هندوکش وپامیر بوده بعدازینکه ولایات خان آباد ومزاررا ازخاك ترکستان جدا میکنند مجرای خودرا بطرف شمال تغییرداده بدریاچهٔ آرال علاقهٔ خوارزم میریزد .

٢ : رود خانهٔ هری رود است که از آب های کوچك ومختلفی درحدود دولت یارحصهٔ مرکزی مملکت پیداشده جلگهٔ هراترا مستقیماً عبور وآخراًدر حدود غرب شمالی ولایت منحرف شده بعلاقهٔ عشق آبادمیریزد. این رود خانه خیلی فیاض وتمام آبادی ومزروعات حصهٔ مرکزی هرات مرهون آبها وچشمه سارهای وی است.

٣ : رودخانهٔ هلمند است که از آب های هزاره جات حصهٔ مرکزی وطن پیداشده بطرف جنوب مغربی جریان می نماید وآخراً در نقطهٔ مغرب خاك مستقیم شده بدریاچهٔ آمون هلمند میریزد ، در عهد سابق یعنی در حدود قرن ٥ و ٦ اسلام این رود خانه خیلی مورد استفاده در داخله خاك وطن بوده شهر معروف بست وعمرانات ومزروعات آن زمانه ها در ولایت زابلستان از وی مشروب ومعمور می گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤: رودخانهٔ کابل است که از کوه‌های غربی کابل وسرچشمه پیداشده ازوسط شهر گذشته بطرف مشرق مملکت جریان مینماید، درحدود ولایت مشرقی دیگر رودخانه های داخلی باوی نیز ملحق شده عموماً دررودخانهٔ اتك داخل میشود.

باقی رود خانه های مختلف ومتعدد دیگری مثل رود مرغاب ، رود کشك، فرارود ، ادرسکن ، کوکچه و غیره نیز در ولایات مختلفه جاری است که غالب آنها در داخله مورد استفاده میباشند .

آب وهوای مملکت نظر بوضعیات قدرتی خاك که بعضی نقاط آن نهایت مرتفع وبعضی پست میباشد خیلی مختلف است یعنی در بعضی نقاط مثل ولایات مرکزی که کوهستانات زیادی دارد در زمستان خیلی سردی حکمفرما بوده و برف های مهمی می شود ودر تابستان هوا اعتدال داشته بالعکس در ولایات مشرقی وجنوب غربی وبعضی حصه های شمال مملکت درزمستان هوا معتدل است ولی درتابستان حرارت زیادی پیدامیشود رویهمرفته درجهٔ برودت زمستان درسردترین نقاط از «۱۲» درجه تحت الصفر و درتابستان از« ۱۲۵» درجه فارهنیت زیاده نمیشود .

از حیث بلندی وارتفاع ودوری از بحر هوای مملکت خشك ولی آفتاب آن درخشنده وسفید است آب های زلال خوش مزه ومعدنی در هر نقطهٔ وطن موجود وهوای آن برای غالب امراض مفید ثابت شده از نقطهٔ نظر حفظ الصحه خیلی مساعد و اهالی آن در کمال تندرستی و خوبی صحت میباشند .

آبشار های زیادی هم در اکثریه نقاط وطن موجود است که فعلاً ازانجمله کوچکترین آن مثل آبشار شمالی کابل ماشین های الکتریکی بقوه (۸) هزار اسپ را دایر ساخته است .

حدود و مساحت :

خاك وطن از جهات اربعهٔ خود محدود است غرباً بخاك فارس ، شمالاً به بخارا و صحرای تورکمان جنوباً به بلوچستان وشرقاً بحصهٔ شمال مغرب هندضمناً ازجهت شمالی شرقی بتورکستان چین نیزاتصال وهمسایگی دارد .

محل وقوع خاك از نقطهٔ نظر درجات الارض واقع است در بین (۲۹) درجه و (۳۰) دقیقه و (۳۸) درجه و (۳۵) دقیقه عرض شمالی و (٦۰) درجه و (۵۰) دقیقه (۷٤) درجه (۵۰) دقیقه طول مشرقی .

رقبهٔ تمام خاك هائیکه فعلاً تابع ادارهٔ سیاسیهٔ مملکت است بالغ میشود به (٦۷۰۰۰۰) میل مربع طول مملکت از غرب بشرق ششصد میل از شمال بجنوب عرضاً بالغ میشود به پنجصد میل و رویهمرفته مساحت سطحیهٔ تمام خاك مملکت محدود است به (۷۰۰) هزار کیلو متر مربع که ازخاك فرانسه چیزی بیشتر میباشد .

وضعیات اقتصادي و پیداوار :

وطن عزیز عموماً یك خاك مستعد و توانا ئیست که منبع همه گونه ثروت های قدرتی بوده از حیث اقتصادیات طبیعی به بسی ممالك دنیا مزیت دارد ؛ چه اولاً زراعت و فلاحت که حوائج ضروریهٔ انسانی است وطن عموماً دارای این حیثیت عالی بوده درهمه نقاطش امور فلاحتی وزراعتی جریان دارد خصوصاً درنقاطیکه باران های بموقع میشود زراعت للمی بمقدار های زیادی بوجود آمده اهالی را از کثرت غله بی نیاز میگرداند محصولات زراعتی اگر چه فعلاً مورد تجارت خارجی نبوده و بقدر رفع حوائج داخلهٔ مملکت معمول داشته میشود ولی اگر استعداد زراعتی ملك با مصارف داخلیه تطبیق داده شود افغانستان میتواند سالانه یکمقدار زیاد غلهٔ زاید از احتیاج را درممالك خارجه صادر نماید: ـ گندم سفید ، جو ، جودر ، جواری ، برنج ، نخود ، باقلی، ماش ، لوبیا ، پنبه ، شرشم ، تربك ، رشقه ، شبدر ، نیشکر ، لبلبو ، خربوزه ، تربوز ، و هر رقم سبزیجات ، سیب زمینی وغیره از محصولات زراعتی افغانستان است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کذا اشجار میوه دار واشجارجنگل بقصد تعمیروفرنیچردرمملکت بکثرت پیدامیشود، مثلاًاشجاربلوت جوز،شیشم، زیتون، سفیددار، جلغوزه، ارچه، خار، وغیره حتی‌درخت اکاسیا زیتون دراکثرنقاط مملکت خیلی بسر میرسد.

نظر بآب وهوای مختلفهٔ وطن که ازجهت پستی ها وبلند یهای خاك طبی بعضی نقاطش خیلی گرم و بعضی سرد است ازین رو محصولات نباتی ممالك گرم سیر و سرد سیر را میتوان ازان بعمل آورد . فواکه و اثمار خیلی شیرین ومطبوع درهر هرجای مملکت بوجود می آید خصوصاً انگور بسیار شیرین واعلی که تعداد اقسام آنرا درتمام مملکت بالغ بصد رقم میتوان پید انمود انار هر قسم ، سیب، گلابی ، شفتالو ، آلو ، قیسی ، قندك، به، انجیر ، لکات ، پرتقال ، مته، سنتره ، لیمو ، توت ، گیلاس ، آلوبالو وغیره در هر گوشه وکنار مملکت بوجود می آید ولی میوه های ازقبیل لکات و نارنج ، وسنتره ولیمو مخصوص نقاط گرم سیرمملکت است.

گلهای هرقسم وخوشبو و هرنوع نباتاتیکه از آنها میتوان عطریات نفیس وادویه جات شیمی را ترتیب داد عموماً درهر گوشه و کنار وطن موجود است . جنگلات مختلفی را میتوان در اکثر نقاط وطن مشاهده کرد ولی قسمت عمدهٔ جنگلات چوب‌های‌هررقم درعلاقه های جنوبی ومشرقی وطن بوده وجنگلات پسته و بادام خود رو که سالانه یکمقدار زیاد از محصولات آن بخارج صادر میشود مخصوص ولایات تطغن و هرات و دیگر نقاط شمالی وشمال مغرب مملکت میباشد .

حیوانات وحشی واهلی بیك تعداد زیاد در مملکت بوده یك قسمت عمده سرمایه اهالی را تامین مینمایند : مثلاً اقسام اشتران باری، اشتر دو کوهانه بادی، اسپ ، استر، مرکب ، گاو ، گاومیش غشگاو ، گوسفند قره قلی، گوسفند معمولی ، بز ، قوچ ، خرگوش ، آهو ، گورخر ، زرافه موجود بوده وضمناً ازقسم بعضی حیوانات ضاره مثل شیر ، پلنگ ، شغال ، روبا، خرس و غیر نیز دربعضی نقاط مملکت پیدامیشود .

اسپهای وطنی مخصوصاً درولایات شمالی وجنوب مملکت خیلی محکم ودوند واعلی بوجود می آید، گوسفندقره‌قلی که‌سالانه یکمقدارزیاد محصولات پوست برئی آنها درخارج صادرمیشودمحل پرورش شان عموماًولایات شمال وشمال‌مغرب‌وطن‌است.

پت اعلی که غالباً درخود مملکت ازان به مصرف ساخت کرك و پتو وجراب و غیره میرسد درعلاقه‌جات قعلهٔ نوهرات ، نورستان مشرقی ، وعلاقه جات اسمار و بدخشان بعمل می آید .

معادن وطن یامهمترین سرمایه های که قدرت درخاك های ما ودیعه گذاشته خیلی زیاد وقابل تعریف است چه باوجودیکه تاهنوز اساساً بکشفیات آن مثل دنیای متمدنه آغاز نموده ایم بازهم معدنیاتیکه در اثر اتفاقات قبلاً مکشوف گردیده یا درین سالها اصولاً از طرف وزارت اقتصادیات ما بکشف آن اقدام کرده شده در احصائیه یکمقدار معتنابه‌را نشان میدهد وازانجمله است: معدن یاقوت‌جکدلك، لاجورد بدخشان، طلای قندهار، نفت تیربل هرات ، ذغال غوربند وکوهدامن ودیگر نقاط که معادن این شی کار آمد بکثرت در هرگوشهٔ وطن پیدا می شود ؛ کذا معدن آهن پغمان که دارای هفتادو دوفیصد آهن خالص که بقول کرست المانی بهترین معادن‌آهن دنیاست ومعدن‌جبل‌السراج وغیره جاها ومعادن مس که یکمقدار زیادآن درکوهستان جنوبی هرات وضمناً علاقهٔ میدان کابل مکشوف ومعلوم است که این معادن موخرالذکر یکمقدار بزرگ دارائی معادن مملکت‌را ظاهر میسازد . همچنان معادن‌چودن ، گوگرد ، ابرك ، زرنیخ ، طوتیا ، نمك ، نوشادر ، مرمر ، رخام ، سنگ کتان ، سرب وغیره که بلافاصله مکشوف وبعضی ازین معادن فعلاً طرف استناده هم میباشد .

رویهمرفته ملت عزیز نظر باستناده از صنایع مختلفهٔ معموله جهان ازمواد طبیعی‌خود بیشتر متمتع شده خاصتاً موقعیت زراعتی و فلاحتی آن جزو اعظم مشغولیت های اهالی شمرده میشود لهذا نظر بوجود این سرمایه های قدرتی که باعث تامین معیشت عامه میشود غالباً تاهنوز اهالی دست بصنایع مختلفه و مشکلهٔ امروزهٔ جهان نزده ودرین مطلب جز بقدر ضرورت معاشرتی خود انهماك ندارند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

صنایع وحرفت:

صنایع نسج ، معماری ، نجاری ، آهنگری ، سنگتراشی ، و دیگر حرفت ها بقدر ضروریات زندگانی مرسوم و معمول درهمه نقاط وطن بوده درین اواخر ماشین های مختلفی هم بمملکت وارد شده و در مطالب صنعتی باهالی کمك مینماید . ازانجمله است : ماشین های اسلحه سازی وترمیم اسلحه و سامان حربی ، باروت سازی ، چرمگری ، بوت دوزی ، قند سازی ، شیر سازی ، الکتریك، سمنت سازی ، شیشه سازی ، چوچه کشی ، قالین بافی ، نساجی ، گوگرد سازی ، یخ سازی ، وازقسم مطابع هر رقم مثل ، تیپو گرافی ، زینگو گراف رنگه ، آفسیت ، لیتو گرافی وغیره که در امور صنایع ومطبوعات مملکت کمك می نمایند .

اوضاع مدنی ووسایل مملکتی :

گرچه مملکت عزیز از حیث پیش آمد واقعات مدهشهٔ چندین ساله قبل ازقبیل مشغولیت ها بخانجنگی ها ومحاربات با خارجی ها نتوانست موقعی تامین کرده وبمصالح مدنی و امور ترقی داخله خاك خود متوجه شود وازین علل ودیگر بواعث معلومه چندین سال در حال تعطیل گذرانیده و از قوافل دنیای متمدن امروزه عقب افتاد ولی باوصف این نظر بطبایع ذاتی که این ملت عموماً علاقه مند بنظافت زندگی و قبول تمدن عصر استعدادی دارند فعلاًهم طرز معاشرت اهالی باهمان اسلوب مشرقیانه ولی پاکیزه و باقاعده بوده بتمدن شهری علاقه مند وحوائج زندگی خود شانرا بقدر دسترس باسباب و وسائل عصر تهیه وبلا فاصله تحویل میدهند .

معارف عصری فعلاً در همه نقاط مملکت جاری و بتعداد اشخاص صاحب سواد سالانه یکمقدار افزوده شده میرود . علوم سابقه‌هم خیلی رواج داشته اهالی به تحصیلی آن میل مفرطی دارند ، خطوط شوسه درهمهٔ نقاط مملکت و ولایات مختلفه کشیده شده و ازان نقاط در همه شهراه های عام سر حدی مقابل خاك های ممالك هم جوار امتداد یافته است که مسافرت را در داخلهٔ مملکت از یك نقطه بنقطه دیگر و همچنان از نقاط سرحدی خارج را بداخله بذریعهٔ موتر و دیگر عرابه جات سهل وآسان می نماید .

امورپستی درمملکت مرتب وحمل‌ونقل بذریعهٔ موتر وآیروپلان وسواران‌پستی بعمل می آید مخابرات درداخله بذریعهٔ تیلفون وتیلگراف بی‌سیم وهم سیمدار اجرا می شود .

رویهمرفته اوضاع مدنی مملکتی مدارج مقدماتی خودرا گامزن بوده وبطرف ترقیات عصر مشی مینماید .

تشکیلات مملکت :

ازنقطهٔ‌نظر اداره افغانستان منقسم است به‌پنج ولایت والی‌نشین وچهار حکومت‌اعلی که‌در رقبه‌ازایالت چیزی کمتر است وهم پنج حکومت کلان که‌از حکومت اعلی چیزی خوردتر است باین تفصیل : ـ ولایت کابل، هرات قندهار ، مزار شریف، خان آباد .

حکومات اعلی: میمنه فراه، جنوبی ، مشرقی .

حکومات کلان : شمالی ، غزنی ، پشت رود ، هزاره‌جات ، اسمار .

در تحت ادارهٔ این حکام و ولات بزرگ دیگر حکومات جز که بعنوان حاکم درجهٔ اول ۲، ۳ و علاقه داری ها نامیده میشوند نیز میباشند .

مرکزمملکت شهر کابل است که دوایر مهم وقصر پادشاهی درین‌شهر بوده وادارهٔ شهر واهالی متعلق‌بوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل وریاست بلدیهٔ کابل میباشد . امور دفاعیهٔ وطن متعلق بوزارت حربیه وعساکر مملکت خوش برضا و در بعض مواقع بصورت قرعه اخذمیشود امنیت داخلی بقوهٔ پولیس پیاده وسوار ومتعلق بوزارت داخلهٔ مملکت است.

طرز حکومت پادشاهی ومشروطه وازطرف دومجلس بزرگ شورای ملی واعیان قوانین مملکتی وبودجه تصویب میشود.

اعضای مجلس شورای ملی برای سه سال و ازطرف ملت مستقیماً انتخاب میشوند اعضای مجلس اعیان مرکب ازفضلا و نجبای مملکت است که ازطرف دولت برای دائمی انتخاب میشوند .

ادارهٔ مملکت بواسطهٔ صدارت عظما و هیئت وزرای دولت است ، ترتیب وزارت خانها ازینقرار میباشد وزارت حربیه، خارجه، داخله، عدلیه، معارف،تجارت، مالیه،ومدیریت های مستقلهٔ طبیه،مخابرات ، تربیهٔ حیوانات.

امور دربار پادشاهی از طرف وزارت دربار و دارالتحریر شاهی و دوائر یاوری های پادشاهی اداره می شود .

مصارف بلدیه های شهر از طرف اهالی و دولت مشترکاً و مصارف معارف مملکت ، مطبوعات ، دوائر صنعتی و مؤسسات علمی و ادبی ، موزیم ها و غیره عموماً از طرف دولت پرداخته میشود .

تعلیم ابتدائی در مملکت جبری و امور عدالت خانها باساس شرع مطهر دینی و بعضی امور و مجاری سیاسی وامورات اداری همه بروفق نظامات مخصوصه وقوانین دولت اجرا می یابد .

اهمیت تجارتی وطن:

از نقطهٔ نظر تجارتی وطن عزیز دارای خیلی موقعیت عالی بوده واین حیثیت را در اعصار سابقه بخوبی ظاهر ساخته است، چه یکطرف موقعیت مرکزی آن بین همسایه های شرق ودیگر سو نزدیکی طرق مواصلهٔ آن از جهات شمالی وشمال مغرب بخط آهن خارجه که اگر وسائل حمل ونقل مملکت مستعد شود میتواند مرکز مهمهٔ تجارت شرق و غرب واقع گردد ولی عجالتاً که از علت موانع راه ها و وسائل حمل ونقل نتوانسته بخوبی ازین موقعیت خود استفاده کندلهذا حاضراً با تجارت محدودی بسر برده و مناسبات تجارت افغانستان فعلاً درممالك خارجه مستقیماً درهند وروسیه وفارس وبلوچسان وضمناً در اروپا است وباین تازگی مملکت باجاپان هم داخل مقاولات تجارتی شده است .

امتعهٔ وارده در افغانستان از ممالك خارجه عموماً عبارت است از ماشین آلات ، قسماً اسلحه و تجهیزات نظامی ، قند،چای، ادویه جات طبی وشیمیائی ، کاغذ و بعضی اسباب لوکس ، نقره و غیره صادرات مملکتی بخارجه مشتمل است از : پنبه ، پشم ، میوه ، پت ، ابریشم ، قالین ، قالین چه ، پوست قره قلی ، پوست خام دیگر حیوانات ، میوه جات خشك بار و تازه ، زیره ، انگوزه ، ترنجبین ، شیر خشت ، پسته ، بادام چوب هر رقم ، روغن، بز غنج ، جلغوزه که عمده ترین این قسمت ها را میوه جات و پشم و پنبه و پوست وقالی تشکیل میدهد .

نمایند های تجارتی افغانستان در خارجه به نقاط لندن ، ماسکو ، هند و بخاراست .

مناسبات مملکت در خارجه:

سفرا و نماینده های دولتی از قسم سفرای کبیر ، وزرای مختار ، جنرال قونسل ها ، قونسل ها ویس قونسل های افغانی بدر بارهای : ماسکو ، طهران ، انقره ، لندن ، پاریس ، برلن ، روما ، مصر دهلی ، بمبئی ، کراچی ، مشهد ، تاشکند ، مرو ، سیستان ، تورکستان چین میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و بالمقابل نمایند های ممالك مذکوره در افغانستان بنقاط : کابل ، هرات ، مزار ، میمنه ، قندهار جلال آباد میباشد .

در مجلس خلع السلاح عمومی افغانستان نماینده داشته و درپوستهٔ بین المللی داخل است وضعیت سیاسی آن با دول متحابه دوستانه وبطرز بیطرفیست .

مهمترین طرق تجارتی و مسافرتی مملکت در حصهٔ مغرب وطن عبارت از : کشك و قره تپه اسلام قلعه و ماروچاق است . در ولایت شمالی : پته کیسر ، بندر انخوی ، ینگی قلعه ، بندر حضرت امام ، و درحصهٔ مشرقی تور خم ، در علاقهٔ جنوبی پیوار و گومل، در قسمت جنوب غربی ، چمن است . مایات در افغانستان از زمین مزروعی ومال مواشی وامتعهٔ تجارتیست که گویا عموماً از سه قسم تجاوز نمیکند .

تجارت آزاد و بجز مواد مضرهٔ که دیناً تجارت آن منع باشد دیگر تجار افغانی بهر نوع معاملات خارجی وداخلی وتشکیل کمپانی ها وشرکت ها آزاد میباشند . سرمایهٔ خارجی ها درافغانستان نیست وغالب شرکت ها بسر مایهٔ خود تجار افغانی دایر است .

خصوصیات مذهبی ، نژادی ، نفوس، زبان ، پادشاه:

دین رسمی ملت افغانستان دیانت مقدسهٔ اسلام و مذهب حنفی است که دیگر مذاهب جزئیه را نیز تحت تامین میگیرد، پاد شاهموجود افغانستان اعلیحضرت محمدنادرشاه غازی است که یکی از فرزندان نجیب و از افراد خانواده های بزرگ افغانستان میباشند و در سال ۱۳۰۸ بسلطنت افغانستان از طرف ملت در ازای خدمات متعدد وذیقیمتی انتخاب گردیده اند .

نفوس :

تعداد نفوس افغانستان عموماً زیاد است که یك قسمت معتنا به آن در سرحد وپنجاب وهند زیست میکنند همچنان عدهٔ بزرگی در سالیان متوالی بمملکت های بخارا ، فارس ، بلوچستان حتی افریقه ، امریکه جهة کار و پیشه های مخصوص رفته اند عجالتاً نفوسیکه در داخلهٔ ملك زندگانی داشته و تبعهٔ افغانی شناخته میشوند عبارت از (۱۲) ملیون نفر بوده عموماً شجاع، غیور، وطن پرست و دیندار میباشند .

نژاد ملت افغانستان آرین و مراکز قدیم شان عموماً بلخ ، هرات بوده سپس درجلگه ها و کوهستانات موجوده بمقصد زراعت و علف چر تقسیم و به قبایل چندی معروف شده اند که غالباً قبائل و اقوام داخلی باسم اوطان خود یاپدران قدیم خود معروف میباشند .

زبان های اساسی در افغانستان عموماً فارسی کوهستانی قدیم مملکت و زبان پشتو است که اصولاً این هردو زبان از یك منبع زبان آریانی مشتق شده و در لغات خیلی باهم نزدیك میباشند ولی در فروعات چندی اختلافات بین فارسی و افغانی موجود و هم خیلی جزئی لغات قدیمتر دیگر قبائل آریائی را نیز میتوان در بعضی نقاط مملکت مثل نورستانی ، و غیره پیدا نمود .

آثار قدیم و تاریخی که تمدن سابق افغانستان رانماینده گی میتواند در هر گوشه و کنار وطن موجوداست آثار مهمهٔ بلخ ، هده ، دیوار های فراز کوه های کابل ، بامیان ، غزنی ، بست ، هرات و غیره از مهمترین این آثار بحساب میروند ، همچنان آثار شهر های مهم و مدنی افغانستان مثل بست ، بلخ ، غزنی قدیم ، هده که در اثر حوادث خراب و منهدم گردیده یا بعضی شهر ها که مثل بالاحصار گردیز ، قلعهٔ هرات و غیره فی الجمله عرض موجودیت می نماید تمدن بزرگ و معمور گذشتهٔ وطن را تمثیل و نمایندگی می نمایند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب عالیقدر جلالتمآب والاحضرت سردار محمد هاشم خان برادر کهتر اعلیحضرت همایون غازی و صدر اعظم دولت علیهٔ افغانستان .

والا حضرت موصوف در سال (۱۲۶۳ هجری شمسی) تولد شده و بعد از فراغت تحصیل در سال ۱۲۸۲ به منصب سر سراوسی و در سال ۱۲۹۶ بقوماندانی عمومی قوای هرات برتبه نائب سالاری و در ۱۲۹۸ به منصب نائب سالاری و حاکم اعلای سمت مشرق و در ۱۳۰۰ بوکالت وزارت حربیه و در ۱۳۰۲ به سفارت ماسکو بالنوبه مقرر گردیده و وظایف خود را با جدیت ایفا نموده اند ، در انقلاب سال ۱۳۰۸ ریاست قوای ملی را در سمت مشرق افغانستان اداره کرده و از بدو جلوس شاهانه به صفت صدر اعظم ، کابینه را تشکیل نموده و الی حال مصروف خدمات افغانستان میباشند ، ترقیات موجوده و امنیت مملکت و ادارهٔ کل دوایر بفکر عالی و زحمت شباروزی شان صورت گرفته است .

ج.ع.ج والاحضرت سردار محمد هاشم خان صدر اعظم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشکیلات مملکتی

دوایر داخلی صدارت عظمی

صدر اعظم :	جناب عالیقدر جلالتمآب والاحضرت محمد هاشم خان .
مشاور اول :	عالیقدر صداقتمآب ذوالفقار خان .
مشاور دوم :	. . . . .
مشاور سوم :	عالیقدر صداقتمآب سید احمد خان .
رئیس ضبط احوالات :	عالیقدر صداقتمآب محمد شاه خان .
مدیر شعبهٔ اول :	عالیقدر خلیل‌الله خان .
مدیر شعبهٔ دوم :	. . . . .
مدیر شعبهٔ سوم :	عالیقدر عبدالله خان .
مدیر شعبهٔ عرایض :	صداقتمآب میر عبدالله خان .
سرکاتب قلم مخصوص :	صداقتمآب محمد نعیم خان .
سرکاتب محاسبه :	صداقتمآب خواجه ذکرالله خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب المراعلی نشان والاحضرت شاه محمودخان غازي سپه سالار و وزیر حرب افغانستان

برادر کهتر اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی متولد در سال ۱۲۶۵ هجری شمسی یکی از جنرال های معروف وطن در محاربهٔ استقلال بوده و در حکومات سابقه مصدر خدمات مختلفی به مملکت گردیده اند از قبیل قوماندانی نظامی بدخشان وحکومت اعلای سمت مشرقی ومستشاری و وزارت داخلهٔ افغانستان ، آخراً در محاربهٔ نجات وطن به معیت قائد بزرگ افغانستان تاجدار موجوده ، خدمات مهمی کرده برتبهٔ وزارت جلیلهٔ حربیه نایل و ازان به بعد که مستقیماً زمام ادارهٔ قشونی مملکت را بکف گرفتند ، چه در مورد تشکیلات و تنظیمات اردو های عسکری افغانستان چه در مسئلهٔ فرو نشانیدن آتش های شرارت و طغیان حوادث نا هنجار که مولودات انقلاب گذشتهٔ وطن بشمار بوده است از قبیل واقعهٔ شرارت مرتبهٔ دومین اشرار شمالی ، واقعهٔ ابراهم بیگ شقی ، فتنهٔ دری خیل های جدران که هر کدام این واقعات خیلی مدهش و سنگین بوده و فقط به کفایت و کار دانی این ذات شجاع و دوستدار صمیمی مملکت با نهایت جدیت وکفایت شعاری شان خاتمه یافته ، و وطن در اثر شمشیر ذات عالی شان مشمول این همه امنیت کامله گردیده است .

ع ج ، ا ، ا والاحضرت وزیرصاحب حربیه سپه‌سالارغازی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت حربیه

وزیر حربیه و سپه سالار: عالیقدر جلالتمآب المراعلی نشان والاحضرت شاه محمود خان غازی.

وکیل وزارت حربیه: عالیقدر جلالتمآب والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان.

رئیس ارکان حربیه عمومیه: عالیشان شجاعت همراه محمد عمر خان فرقه مشر ثانی.

وکیل ریاست ارکان حربیه عمومیه: عالیشان شجاعت همراه محمد افضل خان فرقه مشر اول.

معاون ریاست ارکان حربیه عمومیه: حمیت مند مصطفی خان غند مشر ثانی.

مدیر عمومی حرکات ریاست ارکان: حمیت مند سراج الدین خان غند مشر ثانی.

آمر شعبه (ا) دائرهٔ حرکات: شجاعتمند عبد الغفار خان کند کمشر.

آمر شعبهٔ ب دایرهٔ حرکات: شجاعتمند محمد امین خان کند کمشر.

وکیل شعبهٔ ج دائرهٔ حرکات: غیرتمند میر مظفر الدینخان تولیمشر.

مدیر عمومی تعلیم و تربیه: حمیت مند سید محمد اکبر خان غند مشر ثانی.

آمر شعبه ا مدیریت تعلیم و تربیه: شجاعتمند داد محمد خان کند کمشر.

آمر شعبه ب مدیریت تعلیم و تربیه: شجاعتمند آقا محمد خان کند کمشر.

وکیل شعبه هوا بازي: غیرتمند محمد شیرین خان تولیمشر.

آمر شعبه ترجمانی: شجاعتمند محمد اکبر خان کند کمشر.

رئیس اردو و معین اول وزارت حربیه: عالیشان شجاعت همراه احمد علیخان فرقه مشر اول.

مدیر عمومی مامورین: حمیت مند میرزا عبد الخالق خان غند مشر ثانی.

مدیر اخذ عسکر: حمیت مند حبیب الله خان غند مشر اول.

مدیر عمومی نقلیه: حمیت مند محمد یعقوبخان غند مشر اول.

ع ، ع ، ش شیر احمد خان نائب سالار رئیس لوازم وزارت حربیه

ع ، ش محمد عمر خان فرقه مشر رئیس ارکان حربیه ونمایندهٔ افغانستان درمجلس خلع سلاح

ع ، ش محمد افضل خان وکیل رئیس ارکان حربیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ، ش احمدعلیخان فرقه مشر رئیس اردو

ع ، ش سید حسن خان فرقه مشررئیس ریاست حربیه

یاور والاحضرت وکیل وزیر حربیه :

رئیس عمومی لوازم :

معاون ریاست لوازم :

مدیر محاسبه ریاست لوازم :

مدیر لوازم ریاست لوازم :

مدیر تحریرات وزارت حربیه :

مدیردائرهٔ خصوصی وزارت حربیه :

مدیراستخبارات :

آمرشعبهٔ اول استخبارات :

حمیت مند شیر محمد خان غند مشر اول .

عالیشان عزت و شجاعت همراه شیر احمد خان نائب سالار .

حمیت مند حسین علیخان غند مشر ثانی .

شجاعت مند عبدالقیوم خان کندکمشر .

شجاعت مند میرزا حبیب‌الله خان کندکمشر .

شجاعت مند میرزا محمد قاسم خان کندکمشر .

شجاعت مند محمد یوسف خان کندکمشر .

شجاعت مند محمد عمر خان کندك مشر .

شجاعت مند عبدالباقی خان کندك مشر .

مدیرشعبه میخانیکی مدبریت نقلیه :

مدیر شعبه حیوانات :

مدیر شعبه صحیه :

مدیر شعبه تعمیرات :

وکیل ۲ ریاست حربیه :

آمر شعبه اسلحه ریاست حربیه :

آمر شعبه جباخانه :

آمر شعبه آلات و ادوات فنیه :

آمر شعبه تدقیق و معاینه :

آمر شعبه جباخانه :

آمر شعبه میکزین :

یاور والا حضرت وزیر حربیه :

شجاعت مند ذکریا خان کندکمشر .

شجاعت مند محمد حسن خان کندك مشر .

شجاعت مند امیر محمد خان کندکمشر .

حمیت مند میر اعظم شاه خان غند مشر ثانی .

عالیشان شجاعت همراه سید حسن خان فرقه مشر ثانی .

حمیت مند عبد القیوم خان غند مشر ثانی .

حمیت مند سید غریب شاه خان غند مشر ثانی .

حمیت مند محمد اسلم خان غند مشر ثانی .

حمیت مند محمد اکرم خان غند مشر ثانی .

حمیت مند محمد عثمانخان غند مشر .

حمیت مند عبد الرشید خان غند مشر .

حمیت مند غلام سعید خان غند مشر ثانی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ، ع ، ش محمد غوث خان نائب سالار و قوماندان قول اردوی مرکزی

مدیر سپورت وکلوپ :

رئیس فابریکه ها :

معاون ریاست فابریکه ها :

قوماندان فرقه توپچی :

قوماندان مکتب حربیه :

معاون قوماندان مکتب حربیه :

قوماندان طیارهٔ (قوهٔ هوائی) :

رئیس قبایل -

معاون ریاست قبایل :

مدیر تعلیمگاه پیاده :

مدیر تعلیمگاه سواری :

معاون « «

قوماندان قول اوردو:

قوماندان فرقه شاهی:

معاون فرقه شاهی:

قوماندان فرقه اول قول اوردو :

« « ۲ « «

« « ۳ « «

آمر شعبهٔ ۲ استخبارات:

آمر شعبهٔ ۳ استخبارات :

رئیس محاکمات :

معاون ریاست محاکمات :

رئیس انجمن اصلاح و ترقی:

مدیر اوراق وزارت حربیه :

شجاعت مند ظهرالدینخان کندك مشر .

عزت وشجاعت همراه سید عبدالله خان نائب سالار .

حمیت مند سید جعفر خان غند مشر ثانی .

عالیشان شجاعت همراه عبدالقیوم خان فرقه مشر اول .

« « علیشاه خان فرقه مشر اول .

حمیت مند محمد علیخان غند مشر اول .

« محمد احسانخان « «

« سید محمد حسین خان غند مشر ثانی .

« شیر باز خان غند مشر ثانی .

« محمد هاشم خان غند مشر اول .

« سلطان احمد خان غند مشر ثانی .

شجاعت مند ذکریا خان کندك مشر .

عالیشان عزت وشجاعت همراه سرداراعلی محمدغوث خان نائب سالار.

عالیشان شجاعت همراه سردار اسدالله خان فرقه مشر اول .

« « « عبدالغنی خان فرقه مشر ثانی .

« « « غلام محمد خان فرقه مشر ثانی .

« « « عبدالغنی خان « «

« « « نور محمد خان « «

شجاعت مند محمد ایاز خان کندك مشر .

شجاعت مند عبد الله خان کندك مشر .

حمیت مند سید علیخان غند مشر اول .

شجاعت مند گل علیخان کندك مشر .

عالیشان شجاعت همراه محمد عمرخان فرقه مشر اول .

شجاعت مند عبد الشکور خان کندك مشر .

قوماندانهای عسکری در روسای محترم وزارت حربیه افغانستان
که در وسط صف والاحضرت سردار شاه محمود خان وزیر حربیه
و والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان وکیل حربیه تشریف دارند

(c) ketabton.com: The Digital Library

نائب سالارها و فرقه مشران عساکر کابل که در وسط صف والاحضرتین
وزیر صاحب حربیه و وکیل صاحب حربیه تشریف دارند

ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

صف نشسته ازطرف راست به چپ

۱ — سرکی خان فرقه مشر احمد زائی
۲ — غلام نبی خان نائب سالار ناصری
۳ — سیداحمدخان نائب سالار هزاره
٤ — زرخان نائب سالار وزیری
٥ — سربلند خان نائب سالار جاجی
٦ — محمدنعیم خان نائب سالار بدخشی
۷ — والاحضرت وزیر صاحب حربیه
۸ — والاحضرت‌شهزاده وکیل وزارت جلیلهٔ حربیه
۹ — محمدعمرخان نائب سالار محمدزائی
۱۰ — زلمی خان نائب سالار منگلی
۱۱ — عبدالغنی خان نائب سالار محمد زائی
۱۲ — مهردل خان نائب سالار قندهاری
۱۳ — اصیل خان فرقه مشر منگلی
۱٤ — محمد ابراهیم خان فرقه مشر احمد زائی

صف دوم استاده از راست به چپ

۱ — اصیل خان فرقه مشر وزیری
۲ — غلام نبی بیك فرقه مشر هزاره
۳ — خان محمد خان لوامشر کنری
٤ — سیدمحمد خان فرقه مشر اندری
٥ — نور احمدخان فرقه مشر هراتی
٦ — غلام نبی‌خان فرقه مشر هزاره درهٔ‌صوفی
۷ — محمد رمضان خان فرقه مشر مسعودی
۸ — محمد شاه خان فرقه مشر تره خیل
۹ — نور محمدخان فرقه مشر گردیزی
۱۰ — اعظم‌گل‌خان فرقه مشر طوطاخیل
۱۱ — محمدانور خان لوامشر بلوچ

صف سوم استاده ازراست به چپ

۱ — امین الله خان لوامشر هراتی
۲ — فضل احمد خان فرقه مشر فوفل زائی
۳ — داؤد شاه خان فرقه مشر تره خیل
٤ — امیرخان فرقه مشر مسعودی
٥ — فتح محمد خان فرقه مشر هزاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع، ع، ش مرحوم عبدالوکیل خان نائب سالار که در راه امنیت وطن حیات عزیز خود شانرا در محاربهٔ اشرار شمالی سال ۱۳۰۹ ایثار نموده وبتقدیر جان بازی وفدا کاری‌شان منار یادگاری از طرف ذات همایون محمد نادرشاه غازی‌در سرك دارالامان بنام شان دوشرف بنا وتعمیر است

Nwlistan

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوماندان عسکری غزنی : عالیشان شجاعت همراه خان زمان خان فرقه مشر ثانی .

« « قندهار : « « عبدالاحد خان « «

« « هرات : « « محمد شعیب خان « «

« « مزار شریف : « « عبدالغفورخان « «

وکیل قوماندان عسکری تخار و بدخشان: حمیت مند محمد علم خان غند مشر اول .

قوماندان عسکری فراه وچخانسور: عالیشان عزت وشجاعت همراه محمد انور خان نائب سالار .

« « مشرقی : عالیشان شجاعت همراه محمد داؤد خان فرقه مشر ثانی .

« « جنوبی : « « پیر محمد خان فرقه مشر ثانی .

« « « « عبدالرؤف خان فرقه مشر ثانی .

مدیر تعلیمگاه توپچی : حمیت مند عبدالغفور خان غند مشر ثانی .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر شجاعت مآب شهزاده اسد الله خان قوماندان فرقهٔ شاهی مرکز ، فرزند اعلیحضرت شهید امیر حبیب الله خان و همشیره زادهٔ اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی تولد در سال (۱۳۲۸ قمری) جناب شان از محصلین مکتب حبیبیه و مکتب عالیهٔ امانیهٔ کابل بوده بعد فراغ تحصیلات مکاتب مذکوره بقصد تحصیل فنون عسکری شامل تعلیمگاه پیادهٔ عسکری مرکز شده درین فن نیز موفقیت حاصل و بگرفتن شهادت نامهٔ درجهٔ اول کامیاب گردیدند در سال ۱۳۰۸ شمسی سرسروس (یك قطعه از قشون خاصهٔ) حضور همایونی مقرر گردیدند و پس از اینکه مهارت و کفایت بسزا در این ماموریت از خود ابراز نموده توانستند برتبهٔ جلیلهٔ فرقه مشری و قوماندان عمومی فرقهٔ شاهی ارتقا یافته فعلاً بهمین ماموریت خود مؤظف میباشند.

ع ، ش سردار اسدالله خان فرقه مشر قوماندان فرقهٔ شاهی

ACKU

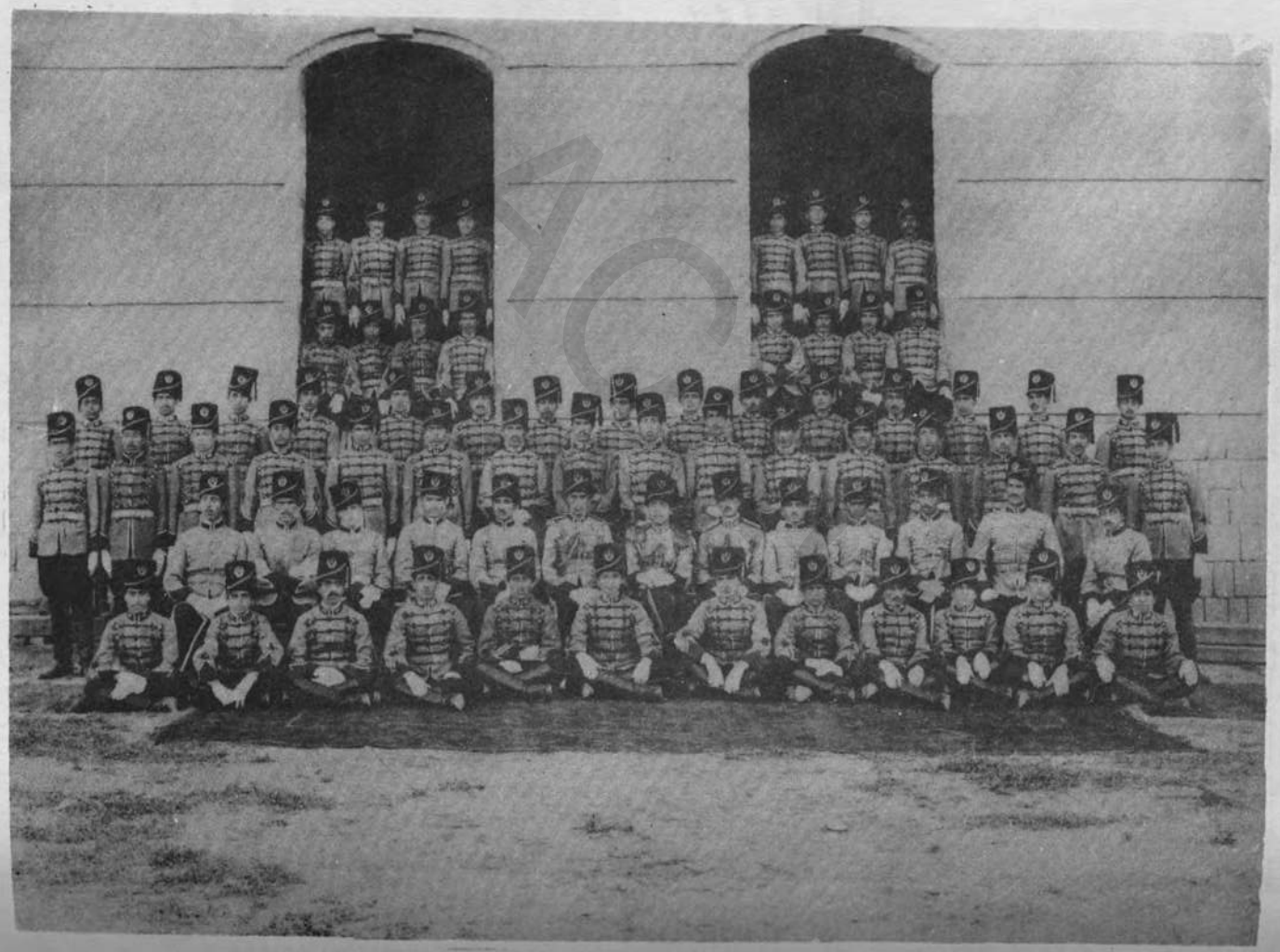

یکعده از صنف سروس ها متعلق بقشون شاهی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

یکصد و از ضعف پروانه متعلق بقبو رشاهی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت جلیله خارجیه

ع ، ج جناب فیض محمد خان وزیر خارجه که یکی از فارغ التحصیلان مکاتب مملکت و در ادوار گذشته بوزارت معارف، سفارات و نمایندگی های خارجه برای مملکت خود مصدر بسی خدمات مهمه عرفانی و سیاسی شده و درعصر حاضر نیز با تمام جدیت و مساعی متصدع امور وزارت خارجه میباشند .

ع ، ص آقای غلام یحیی خان معین اول وزارت خارجه

وزیر امور خارجه : ع ، ج فیض محمد خان.

معین اول : ع ،ص غلام یحیی خان .

معین دوم : ع ، ص محمد عثمان خان .

معین سوم : ع ، ص حبیب الله خان.

مدیر عمومی سیاسی : . . . . . .

مدیر عمومی تشریفات و معاهدات : ع ، عبدالصمد خان.

مدیر عمومی اداری : ع ، سلطان احمد خان .

مدیر عمومی اوراق : ع ، عبدالغفار خان .

مدیر دول شرق : ص ، سید عبدالله خان .

مدیر دول غرب : ص ، محمد هاشم خان .

مدیر مطبوعات : ص ، عبدالعزیز خان .

مدیر شفر : ص ، عبدالغفور خان .

مدیر مامورین : ص ، محمد ابراهیم خان .

مدیر تابعیت و تونـگری و ویزه : ص ، عبد الجبار خان .

مدیر محاسبه : ص ، حفیظ الله خان .

مدیر خارجهٔ قندهار : ص ، غلام فاروق خان.

مدیر خارجه مزار شریف : ص ، سید مؤمن خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیر خارجه هرات : ص، عبدالعزیز خان نسمل.

مدیر خارجه میمنه : ص ، عبد الواسع خان .

مدیر خارجه مشرقی : ص ، محمد اسماعیل خان .

مدیر خارجه فراه : ص، آخندزاده غلام محمد خان.

مدیر خارجه جنوبی : ص ، محمد امین خان .

مامور خارجه قطغن و بدخشان: ص، میرعنایت الله خان .

ع ، ص محمد عثمان خان معین دوم وزارت خارجه

ع ، ص حبیب الله خان طرزی معین سوم وزارت خارجه

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب المر اعلی نشان والاحضرت شاه ولیخان درسال ۱۲۶۰ متولد شده و مراتب تعلیم و تربیهٔ شان با اعلیحضرت همایونی یکجا صورت گرفته است .

والا حضرت ممدوح درسال ۱۳۲٤ قمری بمنصب رکاب باشی ودر ایام جهاد استقلال برتبهٔ جنرالی بمعیت اعلیحضرت همایونی مصروف حرب شده ، بعداز تسخیر وزیر ستان وعودت ازسمت جنوبی بهمان رتبهٔ لوامشری بوده و بعد ازان دروزارت حربیه بحیث وکالت اجرای امور میفرمودند در سال ۱۲۹۶ الی ۱۳۰۳ به رتبهٔ نائب سالاری قوماندان قول اردوی مرکزی بودند، و در موقع حوادث جنوبی در سال ۱۳۰۳ خدمت بزرگی نموده و عسکر گردیز را باقوماندانهای آن وجمیع افسران از محاصره نجات دادند ، و در همان سال رتبهٔ یاوری پادشاه را یافتند .

ع،ج،ا،ا سردار شاه ولیخان وزیر مختار اعلیحضرت در پاریس

در دوران انقلاب از فرانسه با ذات همایونی در سمت جنوبی تشریف آورده و در آنجا مظهر مجاهدات عالی گردیدند .

فتح کابل از مساعی جمیله ورشادتهای تاریخیهٔ این ذات فرزانه میباشد .

در اول جلوس شاهانه وکیل ذات همایونی بوده و بعد ازان به وزارت مختاری اعلیحضرت درلندن انتساب یافتند ، سپس بوزارت مختاری پاریس تعیین شده و تاحال بایفای وظیفه‌درین ماموریت اخیر اشتغال دارند..

والا حضرت شاه ولیخان یکی از فرزندان رشید وبااخلاق و دانای این آب و خاك است که در مواقع مهمه از جانبازیهای رشیدانه و عزم خلل نا پذیر شان وطن از تهلکات مدهشه نجات یافته است واین ذات‌عالی دردل‌هرفرد ملت جای مخصوصی داشته و محبوبیت فوق اداه دارند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفرای کبار و وزرای مختار وجنرال قونسلها وقونسلهای اعلیحضرت درخارج

سفیر کبیر افغانستان درطهران:	ع ، ج شیر احمد خان .
سفیر کبیر افغانستان درانقره :	ع ، ج سلطان احمد خان .
سفیر کبیر افغانستان درماسکو :	ع ، ج عبدالحسین خان .
وزیر مختار افغانستان در برلین :	ع ، ج محمدعزیز خان .
وزیر مختار افغانستان درپاریس :	ع ، ج شاه ولیخان .
وزیرمختار افغانستان درلندن:	ع ، ج احمدعلیخان .
وزیر مختار افغانستان درروما :	ع ، ج محمد نعیم خان .
وزیر مختار افغانستان درمصر :	ع ، ج محمد صادق خان .
جنرال قونسل افغانستان درمشهد :	ع ، ص محمد صدیق خان .
جنرال قونسل افغانستان در تاشکند :	ع ، ص باز محمد خان .
جنرال قونسل افغانستان درهند :	ع ، ص عبدالرسول خان .
قونسل افغانستان درسیستان :	ع ، گل محمد خان .
قونسل افغانستان درکراچي :	ع ، یار محمد خان .
قونسل افغانستان دربمبئی :	ع ، صلاح‌الدین خان
قونسل افغانستان درمرو :	. . . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعهٔ المناك

در موقعیکه ما سالنامهٔ کابل را از طبع خارج و شیرازه بندی داشتیم ، زمانیکه هنگام نشر سالنامه قریب و همه کس منتظر آن بودند و مخصوصاً ما که نظر بگراور فوتوهای خدام صادق و اولاد های صحیح افغانستان در این سالنامه بیشتر خورسند و علاقه مند بوده ومیخواستیم خاطر آن خدام و دوستداران وطن خود را که عملاً برای ترقی و سعادت افغانستان ما خدمت وایثار مینمایند به تذکاری خورسند ساخته و نسبت به آن ها اظهار قدر شناسی نمائیم در عین این آمال متأسفانه واقعهٔ شهادت والاحضرت سردار مغفور (محمد عزیز خان) وزیرمختارافغانستان مقیم برلین برادر بزرگ ذات همایون اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی را شنیدیم (تیلگراف بی‌سیم) خبر داد که بروزسه شنبه ۱۶ برج جوزا والاحضرت ممدوح دربرلین بدست سیدکمال‌نام جام‌شهادت نوشیده داعی اجل را لبیك و طائر روحش بآشیانهٔ جنت پرواز نمود .

ورود اینخبر نه تنهاما را متأثر و غمگین‌نمود بلکه ملت‌قدرشناس افغانستان ازاین واقعه‌بقدری المناك وعصبانی گردیدند که میتوان گفت‌ازهیچیك حادثهٔ مشئومهٔ تاریخی باین اندازه متأثر وعصبانی نشده‌بودند. چه این ملت نجیب وحساس دربرابر خدمات وجان بازی های مردانه و شریفانهٔ که اعلیحضرت غازی و خانوادهٔ نجیب شان برای افغانستان سال ها کرده و الآن هم مصروف فدا کاری میباشند البته نمی خواهند اقلاً خاری بکف پای شان اذیت نماید تا چه برسد باین جسارت ناقابل بخشایش و بایراد این خسارهٔ بزرگ !

این صدمهٔ بزرگ راما وسائر حساسین ملت ما نه تنها صدمهٔ می دانیم که به پیکر یکفردی از خانوادهٔ سلطنت افغانستان از دست یك خائن رذیل وارد شده ، بلکه صدمهٔ بود که تمام ملت افغانستان الم و درد آنرا احساس کرده است بهرحال ! ...

صورت جریانات تعزیه داری در مرکز وولایات و همدردی های صمیمانهٔ ملت را باحکومت متبوع شان وهمچنین اظهاریه های همدردانه و تلگرافات تعزیت وعرض تسلیت ازطرف شاهان ورؤسای جمهور ودیگرمقامات عالیه‌که بحضور اعلیحضرت غازی ووزارت خارجه واصل شده است عموماً جرائد داخله ازان ها بحثی نموده است، ما صرف درینجا از تأثرات قلبی خود متذکر شده وازعموم دوستان وقدر شناسان داخلی وخارجی که درین مصیبت باحکومت متبوع‌ما اظهار همدردی فرموده شکریه وامتنان می نمائیم ...

انجمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب والاحضرت سردار محمد عزیز خان برادر بزرگ ذات همایونی که در عصر اعلیحضرت شهید عهدهٔ وزارت خارجیه دولت را متکفل بوده و دران دوره بلیاقت و افتخار زیسته وایفای وظائف نموده اند - والاحضرت ممدوح در عصر حکومت امانی بحیثیت مستشار سفارت افغانی در پاریس و مفتش عمومی طلبهٔ افغانی در آنجا موظف بوده این ماموریت شان را خیلی بخوبی انجام داده بعد ازان الی اوائل شورش مملکت درمعیت اعلیحضرت غازی بجنوب فرانسه بسر می بردند .

در اوائل جلوس اعلیحضرت غازی بسفارت کبرای افغانی در ماسکو عز تقرر یافته الی آغاز سال جاری باین عهده موظف و مناسبات و امور راجعه بمعاملات همجواری و دوستی افغانستان را با حکومت شوروی با نهایت کفایت انجام دادند - آخراً در سال جاری بوزارت مختاری افغانستان در برلن منصوب و تا حال ذات والاحضرت شان باین ماموریت خود مشغول میباشند .

ع،ج والاحضرت سردار محمد عزیز خان وزیر مختار اعلیحضرت در برلن

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب سردار محمد نعیم خان

فرزندوالاحضرت سردار محمدعزیزخان سفیرافغانی در برلن از طلاب فارغ التحصیل مکاتب حبیبیه و امانیهٔ کابل بوده بعد تحصیل در سال ۱۳۰۹ شامل وزا عمومی سیا ۱۳۱ به ا روما تعین

ع ، ج سردار محمد نعیم خان وزیر مختار اعلیحضرت در ایطالیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت داخله

وزیر داخله : عالیقدر جلالتمآب المر اعلی نشان محمد گل خان .

معین اول : عالیقدر صداقتمآب عبدالرشیدخان .

معین دوم : . . . . . .

معین سوم : عالیقدر صداقتمآب نیک محمد خان .

مدیر عمومی پولیس: عالیقدر عبد الحکیم خان .

مدیر عمومی معابر : عالیقدر سعد الدین خان .

مدیر مامورین : صداقتمآب عبدالرحیم خان .

مدیر محاسبه : صداقتمآب میرزابدرالدین خان .

مدیر اوراق : صداقتمآب غلام نقشبند خان .

مدیر تحریرات : صداقتمآب محمد حسن خان .

مهندس مدیریت معابر: مستر تسیمبهٔ آلمانی .

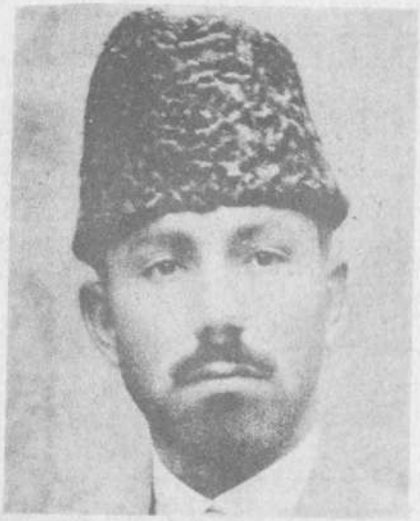

ع، ج ا، ا نشان محمدگل‌خان وزیر داخله که ذات عالی یکی از تعلیمیافته‌های مکاتب عسکری افغانستان و در دورهٔ گذشته مصدر خدمات مهمهٔ عسکری وسیاسی‌در داخل و خارج مملکت برای وطن خود شده مخصوصاً درین دوره درخشنده خدمات ذیقیمتی را نسبت به فرو نشانیدن آتش شورش بمعیت ذات همایونی ودیگرخدمات‌را از قبیل ریاستهای‌تنظیمه در قندهار، مشرق ،شمالی ، و باقی ولایات ابرازنموده‌اند .

ع ، ص عبدالرشید خان معین اول وزارت داخله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ، ص نیک محمد خان معین سوم وزارت داخله که
جناب‌شان درموقع شورش اشرار درسمت مشرق خدمات
و مجاهدات زیادی ابراز نموده اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت عدلیه

وزیر عدلیه : . . . . . .

معین عدلیه : عالیقدر صداقت مآب فضل احمد خان .

رئیس تمیز : جناب فضایل مآب عبدالرب خان .

رئیس اصلاحیه : عالیقدر صداقت مآب امین‌الله خان .

رئیس جمعیة العلما : . . . . . .

کفیل رئیس جمعیة العلما : جناب فضائل مآب ملا بزرگ صاحب .

مدیر مامورین : صداقت مآب عبدالسلام خان .

مامور محاسبه : صداقت مآب محمد ناصر خان .

ع.ص جناب فضل احمد خان معین وزارت عدلیه

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت مالیه

وزیر مالیه :	عالیقدر جلالتمآب محمد ایوب خان .
معین اول، رئیس محاسبات :	عالیقدر صداقتمآب محمد حسین خان .
معین دوم، رئیس اداری :	عالیقدر صداقتمآب میرزا غلام مجتبی خان .
مدیر عمومی تصفیهٔ محاسبات :	عالیقدر محمداسلم خان .
مدیر بودجه :	صداقتمآب محمد انورخان .
مدیر مامورین :	صداقتمآب محمد افضل خان.
مدیر اوراق :	صداقتمآب محمدحسین خان.
مدیر معاش و مصرف مرکز وزارت:	صداقتمآب محمد هاشم خان.
مدیر تحریرات :	صداقتمآب محمد رضاخان .
مدیر واردات ریاست محاسبات :	صداقتمآب محمد عثمانخان .
مدیر معاش و مصرف کل ریاست محاسبات:	صداقتمآب محمدسرورخان.
مدیر تحصیلی و بقایای ریاست محاسبات:	صداقتماب محمد حسین خان.
مدیر خزائن ریاست محاسبات :	صداقتمآب حاجی میرزا محمد عمر خان .

ع ، ج محمد ایوب خان وزیر مالیه یکی از خدام صادق مملکت بوده در دورهٔ سابقه و حالیه خدمات ومساعی جمیله به مملکت خود نموده وی نمایند

ع ، ص میرزا محمد حسین خان معین اول وزارت مالیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع . ص میرزا غلام قادرخان رئیس ضرابخانه

، ص میرزا مجتبی خان معین دوم وزارت مالیه

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریاست عمومی مطابع

ع ، ص عبدالحمید خان رئیس عمومی مطابع

رئیس مطابع : عالیقدر صداقتمآب سوفی عبدالحمید خان.

معاون اول : عالیقدر سید محمد ایشان خان .

معاون دوم : « سید محمد رسول خان.

خطاط ریاست مطابع: صداقتمآب سید محمد داؤد خان .

مدیر زینکوگرافی « « محمد نوری خان .

مدیر محاسبه « « میر حسام الدین خان .

رسام « « عبد الغفور خان برشنا .

خزانه دار « « محمد سرور خان .

متخصص « موسیو اتو موزر .

ریاست ضرابخانه

رئیس ضرابخانه : عالیقدر صداقتمآب غلام قادر خان .

معاون ریاست ضرابخانه : صداقتمآب غلام رسول خان .

مدیر محاسبه ضرابخانه : صداقتمآب محمد سرور خان .

مامور تحلیل ضرابخانه : صداقتمآب عبد الوهاب خان .

« « « « نور الحق خان .

« « « « حکم چند .

صداقتمآب ، محمد نوری افندی مدیر شعبهٔ زینگو گرافی مطبعهٔ عمومی کابل که در قسمت کار های زینگو گرافی این سالنامه مساعی بکار برده مخصوصاً فوتوی رنگهٔ ذات همایونی از آثار برجستهٔ شان بحساب میرود .

عالیقدر، سید محمد ایشان خان معاون اول ریاست عمومی مطابع خطاط ماهر کابل که نمونه های خطی شان سابقا در مجلات مرکز طبع و از مدتیست در شعبهٔ مطبوعات کابل با نهایت جدیت وفعالیت ابراز خدمت ومجاهدت میفرمایند.

صداقتمآب، عبدالغفور خان برشنا ،دپلومهٔ آلمان در رسامی،معلم صنایع نفیسهٔ کابل ومتخصص رسم درمطبعهٔ عمومی ورسام انجمن ادبی کابل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب انور علیخان متعلم افغانی که در برلین تحصیل نموده
و در کیمیا بدرجهٔ دکتوری دیپلوم حاصل داشته است .

صدا قتمآب عبدالغیاث خان مدیر تعمیرات
دولتی که یکی ازخدام صادق وطن خود اند

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت تجارت

وزیر تجارت :	عالیقدر جلالتمآب میرزا محمد خان .
معین اول :	عالیقدر صداقتمآب محمد حسین خان .
معین دوم :	عالیقدر صداقتمآب غلام غوث خان .
رئیس فیصلهٔ منازعات تجاریه :	عالیقدر صداقتمآب غلام حیدر خان .
مدیر عمومی گمرکات :	عالیقدر عبدالقیوم خان .
مدیر عمومی زراعت:	عالیقدر محمد اکبر خان .
مدیر عمومی فابریکه ها :	عالیقدر محمد کریم خان .
رئیس شرکت اسهامی :	عالیقدر صداقتمآب فیض محمد خان .
رئیس تنویرات :	عالیقدر صداقتمآب اعظم خواجه خان .
رئیس جادهٔ شکاری :	عالیقدر صداقتمآب عبدالله خان .
مدیر مامورین :	صداقت مآب سید محمد سرور خان .
مدیر تحریرات :	صداقت مآب میر محمد ضیاء الدینخان .
مدیر دارالترجمه :	صداقتمآب عبدالمجید خان.
مدیر محاسبه:	صداقتمآب محمد عنایت الله خان.
مدیراوراق :	صداقتمآب عبدالودود خان.
مدیر تجارت :	صداقتمآب غلام احمد خان.
مدیر مجلهٔ اقتصاد :	صداقتمآب محمد زمان خان تره کی .
مدیر حمل و نقل :	صداقتمآب محمود خان .
مدیر جادهٔ غوربند :	صداقتمآب احمد شاه خان.
مدیر محاسبهٔ ریاست تنویرات :	صداقتمآب محمدعمر خان.

ع ، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت که جناب شان از خدام صادق و در امورات سیاسی سابقاً و در اموراقتصادی مملکت افعلا ایرازخدمت میفرمایند

ع ، ص جناب محمد حسین خان معین اول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ، ص غلام‌غوث خان معین دوم وزارت تجارت

ع ، ص اعظم خواجه خان رئیس شرکت تنویرات

مامور فابریکه نجاري دارالامان :
مامورفابریکه نختابی جبل‌السراج :
معاون رئیس جادهٔ شکاری :
» » »
مامور جادهٔ ایبك :
مامور جادهٔ غوري :
مامور معدن ذغال سنگ غوربند:
مامور ریاست تنویرات .
مامور جنگلات نواحی کابل .

معاون شرکت اسهامی : صداقتمآب حبیب الله‌خان.
معاون‌شرکت اسهامی : صداقتمآب محمدیعقوب‌خان.
معاون ریاست جنگلات : صداقتمآب سیدمحمد خان.
کفیل مدیر برق : صداقتمآب کمال‌الدین خان.
مامور خزائن خارجی : صداقتمآب‌غلام رسول‌خان.
مامور احصائیهٔ زراعت : صداقتمآب محمدکبیر خان.
مامور املاك : صداقتمآب محمود خان.
متخصص معادن : صداقتمآب سید عبدالاحد خان .
متخصص زراعت : صداقتمآب نور محمد خان.
» » صداقتمآب محمدکریم خان.
انجنیر برق جبل السراج : صداقتمآب غلام محمدخان.
» » » صداقتمآب امیرالدین خان.
ترجمان دارالترجمهٔ وزارت : صداقتمآب عبدالله خان .
مامور برق قندهار : صداقتمآب فضل احمدخان.
انجنیر برق قندهار : مستر کر روزه .
مامور فابریکه نساجی : صداقتمآب عبدالغفورخان.
مامور فابریکه نجاری : صداقتمآب نظام‌الدین‌خان.
مامور فابریکه ترمیم موترها . صداقتمآب عبدالعزیزخان .
صداقتمآب حبیب الله خان.
صداقتمآب امیر محمدخان .
صداقتمآب محمدطاهر خان .
» محمدآصف خان .
صداقتمآب شمس‌الدینخان.
صداقتمآب شاه ولی خان .
صداقتمآب محمداسمعیل خان .
صداقتمآب غلام علیخان .
صداقتمآب عبدالرزاق خان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجینیر ریاست تنویرات :	صداقتمآب محمد نعیم خان .
» » »	» غلام صفدر خان .
معاون انجنیر ریاست تنویرات :	صداقتمآب غلام علیخان .
مهندس جادهٔ شکاري :	صداقتمآب میراحمد خان .
» » »	مستر کیش .
مهندس جادهٔ غوربند :	صداقتمآب محمدایوب خان .
مهندس جادهٔ ایبك :	صداقتمآب محمدحسن خان .
سرکاتب محاسبه شرکتها :	صداقتمآب محمدحسن خان .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت معارف

ع ، ج علی محمد خان وزیر معارف از فارغ التحصیلان مکاتب عالی داخله که در دورهٔ سابقه و حالیه مصدر خدمات خوب سیاسی و عرفانی برای وطن خود شده‌اند

ع ، ص جناب سید محمد قاسم خان معین وزارت معارف یکی از فضلاو نویسندگان وطن که در موقع گذشته و حالیه مصدر خدمات عرفانی وقلمی برای وطن خود شده اند

وزیر :	عالیقدر جلالتمآب علی محمد خان .
معین :	عالیقدر صداقت مآب سید محمد قاسم خان .
معاون دایرهٔ تعلیم وتربیه :	عالیقدر صداقت مآب هاشم خان شائق .
عضو دایرهٔ تعلیم وتربیه :	صداقت مآب جمال الدین احمد خان .
عضو دایرهٔ تعلیم وتربیه :	صداقتمآب زیدان بدران خان.
عضو دیرهٔ تعلیم وتربیه :	صداقتمآب شیخ محمد رضا خان .
مدیر تحریرات :	صداقتمآب محمد قاسم خان.
مدیر مادورین :	صداقتمآب عزیز الرحمن خان .
مفتش :	صداقتمآب عبدالغفار خان.
مفتش :	صداقتمآب محمد صدیق خان.
مدیر تنظیمات :	صداقتمآب عبدالله خان .
مامور محاسبه :	صداقتمآب محمد یونس خان .
مامور ضبط اوراق :	صداقتمآب عبدالله خان.
مدیر موزه :	صداقتمآب غلام محی الدین خان.
مدیر مکتب حبیبیه:	« محمد نبی خان .
« « امانیه:	« موسیو بوانی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

1932

مدیر مکتب امانی: « داکتر ایون .

« « دار لمعلمین : « سید محمد فاروق خان .

« « استقلال وغازي: « فتح محمد خان .

« « صنائع نفیسه : « غلام محمد خان .

مدیریت مستقلهٔ طبیه

ج محمد اکبر خان مدیر مستقلهٔ طبیه

مدیر مستقل : جلالتمآب محمد اکبر خان .

مامور محاسبه : صداقتمآب میرزا محمد محسن خان .

سرمحرر مجموعهٔ صحیه : صداقتمآب عبد الرشید خان لطیفی .

ترجمان : صداقتمآب محمد اقبال خان .

« « عبد الرشید خان .

مدیر شفاخانهٔ ملکی مرکز: « عبد الغفار خان .

مدیرهٔ شفاخانهٔ مستورات: « ( ) .

معاون مدیره « « «

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیریت مستقله پست و تلگراف و تیلفون

ج رحیم‌الله خان مدیر مستقلهٔ پست و تیلگراف، تیلفون

مدیر مستقل :	جلالتمآب رحیم الله خان.
مامور محاسبه و مامورین :	صداقتمآب میر محمد حسن خان.
سرکاتب شعبهٔ پوسته :	صداقتمآب میرزا نیک محمد خان .
سرکاتب شعبهٔ تلگراف و تیلفون:	صداقتمآب میرزا سید جانخان.
سرکاتب ارتباط خارجی :	صداقتمآب میرزا عبد المجید خان .
کاتب اول شعبهٔ اوراق :	صداقتمآب میرزا گل احمد خان.
متخصص :	موسیو بوناتس . Bonatz
»	موسیو رنمارگ .
»	صداقتمآب محمد حسین خان .
»	صداقتمآب محمد کریم خان .
»	صداقتمآب عبدالمجید خان .
ترجمان آلمانی :	صداقتمآب غلام فاروق خان .
مامور حمل و نقل پوسته :	صداقتمآب غلام جیلانی خان .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشکیلات ولایات

وحکومتی هاي اعلی

ولایت کابل

والی : والاشان جلالتمآب محمد عمر خان .

مستوفی : عالیقدر صداقتمآب سید حبیب خان .

قاضی مرافعه : فضیلت مآب صالح محمد خان .

قوماندان کوتوالي: حمیت مند طره باز خان .

قاضی ابتدائیه : فضیلت مآب ملا احمد خان .

مدیر گمرك : صداقتمآب غلام حیدر خان .

مدیر معارف : . . . . . .

« مکتب زراعت : محمد زمانخان (وکیل) .

« دارالعلوم عربیه: قاری عبدالرسول خان .

رئیس خزانه : عالیقدر نظر محمد خان .

مدیر زراعت : . . . . . .

وکیل مخابرات : صداقتمآب غلام صفدر خان .

منتظم تلگراف بیسیم: « علی گل خان .

منتظم تلگراف سیمدار: صداقتمند محمد امانخان .

مامور معابر : « جلال الدین خان .

والاشان جلالتمآب محمد عمر خان والی کابل

ع ، ص سیدحبیب خان مستوفی ولایت کابل

حمیت مند طره باز خان قوماندان کوتوالی کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

والاشان جلالتمآب غلام فاروق خان نائب الحکومهٔ قندهار

ولایت قندهار

نائب الحکومه : والاشان جلالتمآب سردار اعلی غلام فاروق خان .

مستوفی : عالیقدر صداقتمآب عبدالله خان .

قاضی مرافعه : فضیلت مآب ملا غلام دستگیر خان .

قوماندان کوتوالی : حمیت مند محمد اکبر خان .

قاضی ابتدائیه : فضیلت مآب اختر محمد خان .

مدیر گمرك : صداقتمآب ماهتاب الدین خان .

« معارف : صداقتمآب صالح محمد خان .

« خزانه : صداقتمآب سیف الدینخان .

مامور زراعت : صداقتمند عزیزالله خان .

« مخابرات : صداقتمآب احمد شاه خان .

منتظم تلگراف سیمدار : « محمد حسین خان .

مامور معابر : « محمد عمرخان .

مدیر طبیه : « عبدالرسول خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولایت هرات

والاشان جلالتمآب عبدالرحیم خان نائب الحکومه هرات

نائب الحکومه :	والاشان جلالتمآب عبدالرحیم خان .
مستوفي :	عالیقدر صداقتمآب عبدالوهاب خان .
قاضی مرافعه :	فضیلت مآب ملا محمد صدیق خان .
قوماندان کوتوالي :	حمیت مند حاجی محمد عظیم خان .
قاضی ابتدائیه :	فضیلت مآب احمد علیخان .
مدیر گمرك :	صداقتمآب غلام حیدر خان .
« معارف :	صداقتمآب محراب الدین خان .
« خزانه :	« عبدالوهاب خان .
« زراعت :	« خیرالدین خان .
« مخابرات :	« پاینده محمد خان .
منتظم تلگراف بیسیم :	صداقتمآب عبدالاحد خان .
مامور معابر :	« نوروز علیخان .
مامور طبیه :	« عبدالرحمن خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولایت مزار شریف

نائب الحکومه : والاشان جلالتمآب عبدالجمیل خان وکیل نائب الحکومه .

مستوفی : عالیقدر صداقتمآب سیدکمال خان .

قاضی مرافعه : . . . . . .

قوماندان کوتوالی : حمیت مند سید محمد امیر خان .

قاضی ابتدائیه : . . . . . .

مدیر گمرك : صداقتمآب نورالدین خان .

مدیر معارف : « عبدالسلام خان .

مدیر خزانه : . . . . . .

مدیر زراعت : صداقتمآب محمد علیخان .

« مخابرات : « محمد امانخان .

منتظم تلگراف بی‌سیم : « غلام سرور خان .

مامور معابر : . . . . . .

« طبیه : « عبدالرحیم خان .

والاشان جلالتمآب عبدالجمیل خان وکیل نائب الحکومهٔ مزار شریف

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولایت قطغن و بدخشان

وکیل نائب الحکومه:	والاشان جلالتمآب شیر محمد خان وکیل نائب الحکومه .
مستوفي :	عالیقدر صداقتمآب قطب الدین خان .
قاضی مرافعه :	فضیلت مآب ملا عبدالعلیم خان .
قوماندان کوتوالی :	حمیت مند فقیر شاه خان .
قاضی ابتدائیه :	. . . . .
مدیر گمرك :	صداقتمآب محمد انور خان .
« معارف :	« فدای احمد خان .
خزانه :	« سکندرشاه خان .
« زراعت :	« سخی داد خان .
« مخابرات :	« عبدالسلام خان .
مامور معابر :	. . . . .
« طبیه :	« حبیب الله خان .

و ، ج شیر محمد خان وکیل نائب الحکومهٔ ولایت قطغن و بدخشان یکی از نجبای افغانی و سابقهٔ خوبی در خدمات عرفانی مملکت داشته مخصوصاً در موقع شورش وطن مساعی و مجهودات زیادی بمقابل اشرار نموده و بالآخره در ازای خدماتیکه صادقانه در امور عرفانی و مدنی میمنه در موقع حکومت اعلای خود ابراز نمودند به مکافات آنهمه خدمات وکالت نائب الحکومه گی قطغن را حاصل نموده اند . که ما شخصیت واحساسات وطن پرورانهٔ این خادم صمیمی مملکت را تقدیر مینمائیم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت اعلای میمنه

حاکم اعلی :	عالیقدر عزت وصداقتمآب عبدالرزاق خان .
سررشته دار :	صداقتمآب محمد اسلم خان .
قاضی مرافعه :	فضلیت مآب ملا محمدیوسف خان .
قوماندان کوتوالی :	. . . . .
قاضی ابتدائیه :	فضلیت مآب عبدالرسول خان .
مأمور گمرك :	صداقتمند فخرالدین خان .
مأمور معارف :	« عبدالواحد خان .
« خزانه :	« عبدالمجید خان .
« زراعت :	. . . .
وکیل مامور مخابرات :	« ابوالخیر خان .
مامور معابر :	. . . . .
مأمور طبیه :	. . . . .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع . ع . ش محمد انور خان نائب سالار و حاکم
اعلای فراه

ع . ع . ص عبدالرزاق خان وکیل حاکم اعلای میمنه

ع . ع . ص محمد قاسم خان وکیل حاکم اعلای سمت مشرقی

ع . ص نصرالله خان حاکم اعلای سمت جنوبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ، ش سردار محمد داؤد خان فرقه مشر قوماندان
عساکر سمت مشرقی

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت اعلای فراه و چخانسور

حاکم اعلی و وکیل قوماندان عسکري :	عالیشان عزت وشجاعت‌مآب محمد انور خان نائب‌سالار .
سررشته دار :	صداقتمآب نور محمد خان .
قاضی مرافعه :	فضلیت مآب عبداللطیف خان .
قوماندان کوتوالی :	حمیت‌مند غلام حیدر خان .
قاضی ابتدائیه :	صداقتمآب ملا احمد جانخان .
مامور گمرك :	صداقتمند غلام محی‌الدینخان .
« معارف :	« گل‌بدن خان (وکیل)
« خزانه دار :	« محمد امین خان .
« زراعت :	. . . . .
وکیل مامور مخابرات :	صدا قتمند میرزا محمد نبی خان .
مامور معابر :	. . . . .
مامور طبیه :	. . . . .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت اعلای سمت مشرقی

حاکم اعلی :	عالیقدر عزت وصداقتمآب محمد قاسم خان (وکیل) .
سررشته دار اعلی :	صداقتمآب شیرمحمد خان .
قاضی مرافعه :	فضیلت مآب فیض محمدخان .
قوماندان کوتوالی :	شجاعت همراه محمدجانخان .
قاضی ابتدائیه :	فضیلت مآب ملا محمداسحق خان .
مأمور گمرك :	صداقتمند عبدالکریم خان .
« معارف :	« عبدالاحمد خان .
« خزانه :	« محمدجانخان .
« مخابرات :	« سید جلال خان .
« معابر :	« عبدالحق خان .
« طبیه :	« میرضیاء الحق خان .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت اعلای سمت جنوبی

حاکم علی :	عالیقدر عزت وصداقتمآب نصرالله خان .
سررشته دار :	صداقتمآب عصمت‌الله خان .
قاضی مرافعه :	فضیلت مآب ملاعبدالجلیل‌خان .
قوماندان کوتوالی :	شجاعت همراه مدد خان .
قاضی ابتدائیه :	فضیلت مآب سیدکاظم خان .
مامور گمرك :	صداقتمند عبدالمجید خان .
مأمور معارف :	« عبدالصمد خان .
مأمور خزانه :	« جمال‌الدینخان .
مأمور زراعت :	« عبدالرحیم خان .
مأمور مخابرات :	« غلام علیخان .
مأمور معابر :	. . . . .
مأمور طبیه :	. . . . .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشکیلات دوائر ملی

ریاست شورا

هیئت رئیسه

رئیس شوري ملی :	عالیقدر جلالت مآب عبدالاحد خان .
معین «	ع،ص عبدالحق خان .
منشی «	ص، میرزاعبداللطیف خان.
سرکتابت مجلس :	« « عطا محمد خان.
« پیشنهادوعرایض:	« « عبدالباقی خان.
« محاسبه	« « خان محمد خان.
« اوراق	« « عبدالودودخان.

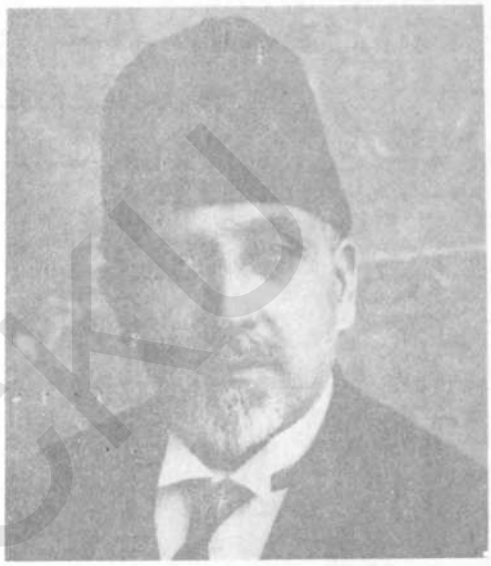

ع،ج عبدالاحد خان رئیس شورای ملی که دائما مصدرخدمات بزرگ شده و یکی از اشخاص موقر مملکت بشمار بوده و از جانب وکلا به ریاست شورای ملی انتخاب گردیده اند .

وکلاء

وکیل شهر کابل .	عالیقدر جلالتمآب عبدالاحد خان .	مربوط ولایت کابل
« «	ص غلام محی الدینخان .	« «
وکیل غزنی .	« شهاب الدینخان .	« «
« شش کروهی کابل :	« حاجی سیف الدینخان .	« «
« وردك :	« عبدالقیوم خان .	« «
« مدان :	« عبدالرشید خان .	« «
« وایزنگی ودایکندي :	« سید غلام رضا خان .	« «
« سیغان وکهمرد :	« امالیق خان .	« «

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیل بامیان :	ص سید محمدحسن خان.	مربوط ولایت کابل
« چهاریکار :	« عبدالستار خان .	« «
« تکاب :	« محمد سرورخان .	« «
« نجراب :	« غلام حیدر خان .	« «
« ریزه کوهستان :	« عبد الرؤف خان .	« «
« پنجشیر :	« حاجی ایشان خان .	« «
« بهسود هزاره جات :	« میرمحمد علیخان .	« «
« سرخ وپارسا :	« محمد سرورخان .	« «
« غور بند :	« فقیر محمد خان .	« «
« جبل السراج :	« عبدالغفور خان .	« «
« کوهدامن :	« سید احمد خان .	« «
« جاغوري :	« نادر علیخان .	« «
« سربی :	« حبیب الله خان .	« «
« لهوگرد :	« محمد عمرخان .	« «
« یکاولنگ :	« سید شاه میرزا حسین خان .	« «
کوچی دامانی غزنی :	« میرزا سیف الدینخان .	« «
« شهر قندهار :	« عبدالقیوم خان .	مربوط ولایت قندهار
« علاقه داري هاي مربوط مرکز :	« عبدالصمد خان .	« «
« کنك نخود :	« نظرمحمد خان .	« «
« فلات :	« محمد شریف خان .	« «
« کرم سیر :	« حاجی عبدالعزیز خان .	« «
« کدنی :	« محمد شاه خان .	« «
« دهراهود :	« بازمحمد خان .	« «
« دمله :	« حاجی محمد عثمان خان .	« «
« تهرین :	« داد محمد خان .	« «
« ترنك وجلدك :	« غلام دستگیر خان	« «

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیل زمینداور:	ص عبدالرزاق خان .	مربوط ولایت قندهار
. ارغ تان :	« احمد شاه خان .	« «
. کرشك :	« محمد فاضل خان .	« «
. گیزاب :	« حاجی میرحسین خان .	« «
. اجرستان :	« عبدالغنی خان .	« «
. ارزگان :	« محمد انبیا خان .	« «
. کوچی دامانی :	« خدای رحم خان .	« «
. شهرهرات :	« ع ، ص عبدالحق خان معین شوری .	مربوط ولایت هرات
. علاقه داری‌های مربوط مرکز :	ص حاجی غلام حیدر خان .	« «
. سبزوار :	« ملا شیرین خان .	« «
. غوریان :	« امین الله خان .	« «
. بالامرغاب:	« ملاحضرت نور خان .	« «
. اوبه:	« جلال الدینخان .	« «
. توالك وتگابستان :	« ملا سعیدمحمدخان .	« «
. چقچران :	« حاجی عبد القدوس خان .	« «
. غور :	« ملا عبد الوهاب خان .	« «
. شهرك :	« محمد خان .	« «
. قلعهٔ نو :	« بهرام خان.	« «
. شهر مزار شریف :	« عبد الکریم خان .	مربوط ولایت مزار شریف
. علاقه‌داري‌هاي مربوط مرکز :	« میرزا محمد قاسم خان .	« «
. سنگ چارك :	« ملا حیدر قل خان .	« «
. تاشقرغان :	« ملا محمد ناصر خان .	« «
. سرپل :	« محمد یوسف خان.	« «
. بلخ :	« محمد امین خان .	« «
. دولت آباد :	« ملا قربان بای خان .	« «
. شبرغان :	« قاری عبد الصمد خان .	« «

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیل آقچه :	ص محمد شریف خان .	مربوط ولایت مزار شریف
« آیبك :	« میرزا محمد یعقوبخان .	« «
« درهٔ سوف :	« غلام علی خان .	« «
« شهر خان آباد :	« سلطان محمد خان .	مربوط ولایت قطغن و بدخشان
« علاقه داریهای مربوط مرکز :	« محمد کریم خان .	« «
« نهرین :	« حاجی محمد اکرم خان	« «
« حضرت امام :	« ملا شاه مردان قل خان .	« «
« اندراب :	« شاه سعید خان .	« «
« غوری :	« ملا علی محمد خان .	« «
« تالقان :	« ملا عبد الادل خان .	« «
« بدخشان :	« شاه عبد المجید خان .	« «
« رستاق :	« میرزا رحمت الله خان .	« «
« کشم ودرایم :	« شیرین بیگ خان .	« «
« جرم :	« میر عالم خان .	« «
« ینگی قلعه :	« محمد نبی خان .	« «
« چال واشکمش :	« میر فضل احمد خان .	« «
« درواز :	« شاه منصور خان .	« «
« واخان :	« محمد ضمیر خان .	« «
« شهر جلال آباد :	« عبد الحلیم خان .	مربوط حکومتی اعلای مشرقی
« سرخ رود :	« عبد الرسول خان .	« «
« مهمندره :	« عبد الله خان .	« «
« شنوار :	« میرزاده خان .	« «
« کامه :	« میا عبد الرحیم خان .	« «
« لغمان :	« عبد الله خان .	« «
« نورستان :	« شیر محمد خان .	« «
« خوگیانی :	« میرزا محمد خان .	« «

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیل حصارك غلجائی :	ص دین محمد خان .	مربوط حکومت اعلای مشرق
« مرکز کنر :	« ملا عبد الخالق خان .	« «
« برکنر :	« عبدالغفار خان .	« «
« درهٔ پیچ :	« عبدالحنانخان .	« «
« رودت :	« ملا میر گل خان .	« «
« کنر خاص :	« ملا محمد معظم خان .	« «
« کوچی نگهاري :	« ملك عابدین خان .	« «
« گردیز :	« سید نادرشاه خان .	مربوط حکومت اعلای جنوبی
« زرمت:	« خیر محمد خان .	« «
« کتواز :	« محب‌الله خان .	« «
« ارگون :	« گل محمد خان .	« «
« خوست :	« صاحب جانخان .	« «
« «	« جان‌نور خان .	« «
« «	« سید نور شاه خان .	« «
« منگل :	« میر حسن خان .	« «
« جاجی :	« نیاز محمد خان .	« «
« چمکنی :	« وزیر محمد خان .	« «
« مرکز وعلاقه‌داری های فراه:	« سلطان محمد خان .	مربوط حکومت اعلای فراه
« « «	« محمدانور خان .	« «
« چخانسور :	« سید محمد خان .	« «
« مرکز میمنه:	« میرزا عزت‌الله خان .	مربوط حکومت اعلای میمنه
« علاقه داری های مربوط مرکز:	« محمد ابراهیم خان .	« «
« قیسار :	« میرزا قهرمان خان .	« «
« درزاب وگرزیوان :	« حاجی سلیمان‌قل خان .	« «
« اندخوي :	« محمد یعقوب خان .	« «

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکلای محترم دورهٔ اول مجلس شورای ملی افغانستان

ع، ص عبدالحق خان معین شورا

ص، عبداللطیف منشی اول شورا

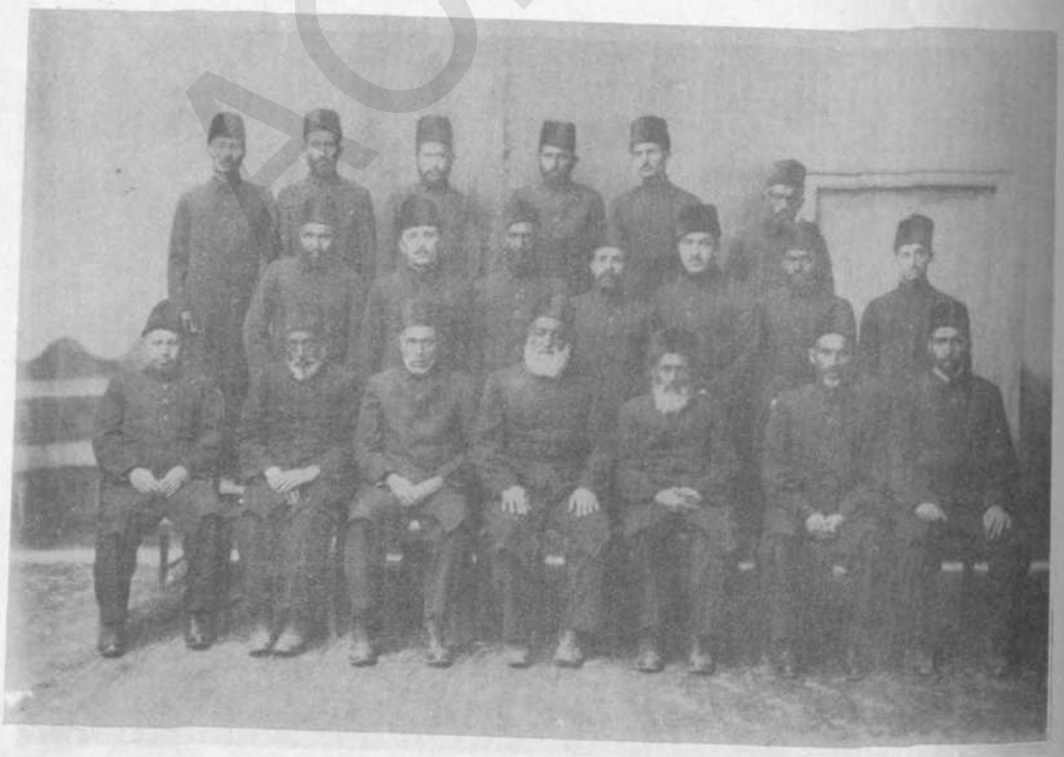

وکلای ولایت کابل

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

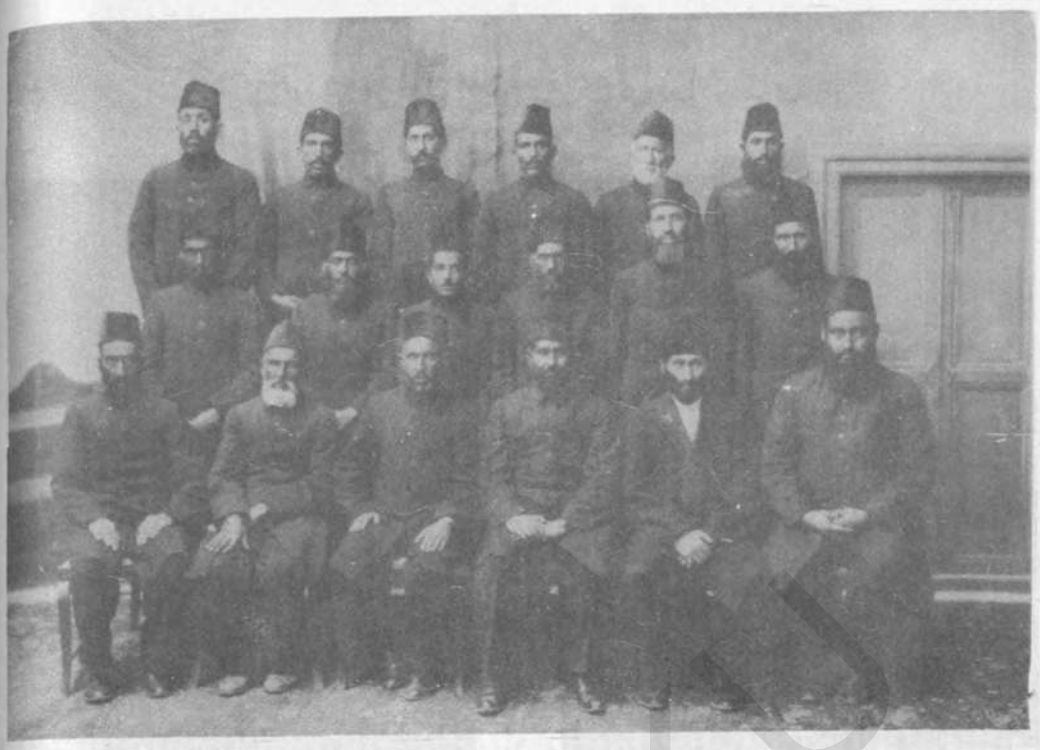

فوتوی کلای ولایت قندهار و حکومت اعلای فراه

فوتوی کلای ولایت هرات و حکومتی اعلای میمنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکلای ولایت مزارشریف

وکلای ولایت قطغن و بدخشان

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکلاے سمت مشرقی

وکلاے سمت جنوبی

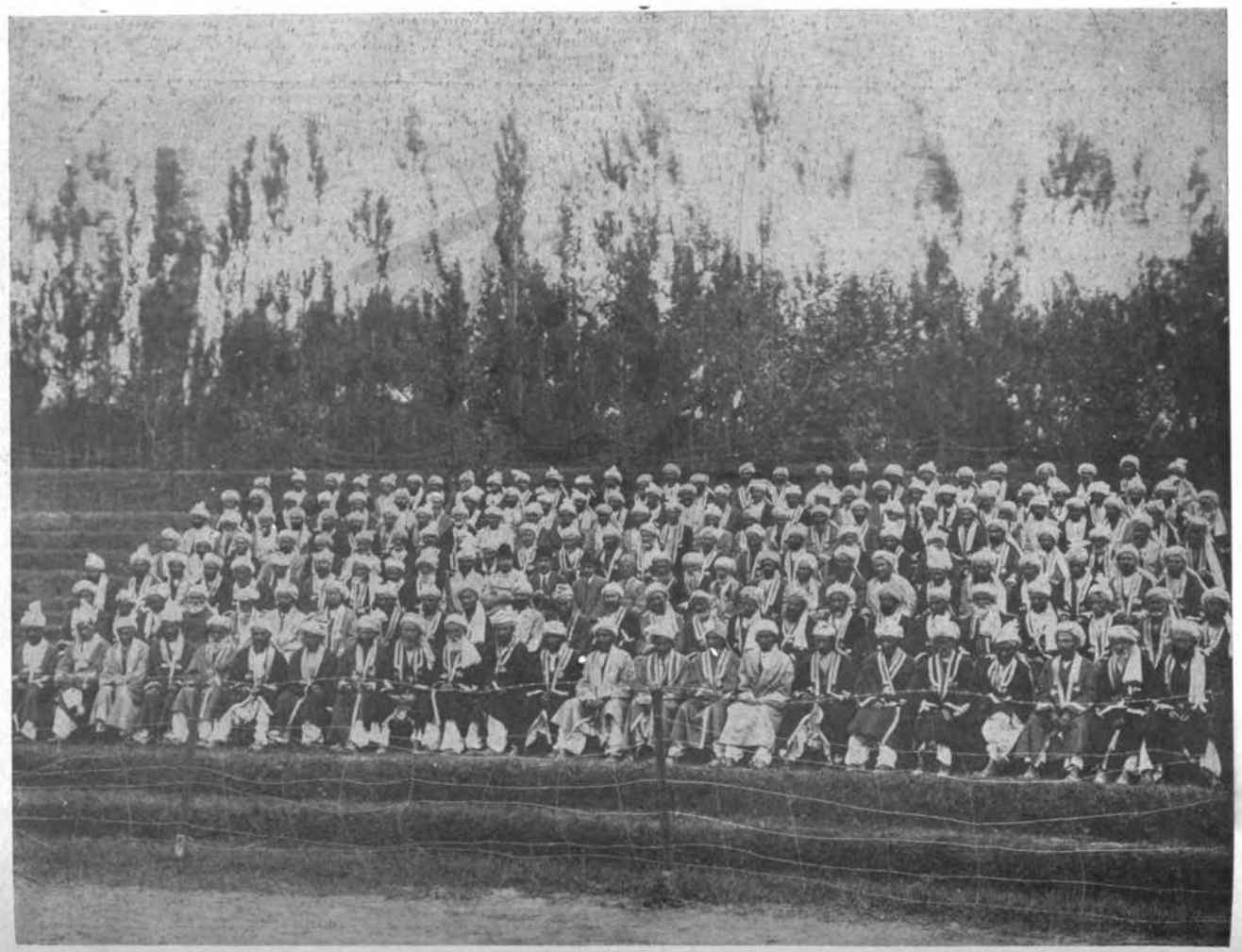

نماینده های ولایات و معززین قومی افغانستان در موقع شمولیت بجشن استقلال سال ۱۳۱۱ در کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلان شوندگان و روحانیون عظام و باقی نماینده های ملت افغانستان که در جشن استقلال سال ۱۳۱۱ در کابل شامل شده بودند

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلس اعیان

رئیس : عالیقدر جلالتمآب میر عطا محمد خان .

معاون اول، ورئیس - انجمن تحقیقیه : عالیقدر صداقتمآب حاجی محمد اکبر خان .

معاون دوم رئیس انجمن- تدوین اصول: عالیقدر صداقت مآب عبدالرحیم خان .

رئیس دائرهٔ تمیز : فضائل همراه قاضی ملا عبدالله خان .

رکن مجلس : صداقتمآب سردار گل محمد خان .

» صداقتمآب حافظ عبد الغفار خان .

» صداقتمآب حاجی عطا محمد خان فرقه مشر توخی.

» صداقتمآب حاجی خیرمحمد خان فوفلزائی قندهاری .

» صداقتمآب عبدالحکیم خان بارکزائی .

» سردار محمد سرور خان محمد زائی .

» سلطانعلیخان بارکزائی .

» معاذالله خان طوطاخیل .

» شرف الدینخان حاجی .

» حاجی محمد خان سلیمان خیل .

» عبدالله خان جاغوری .

» سید یاقوت شاه خان چرخی .

» ملك رحمدل خان خوشی .

» ایشان امان الدینخان رستاقی .

» شاه محمودخان محمد زائی .

» حاجی عبدالرحیم خان .

» میرزا غلام معروف خان .

» عبدالحمید خان محمد زائی .

» خان آغا خان .

» محمد مهدی خان .

ع ، ج میرعطا محمدخان رئیس اعیان که ذات عالی شان یکی از فضلای عالیمقام و خدام صادق کشور خود میباشند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکن مجلس : صداقتمآب آخندزاده محمد رسول خان قندهاری .

» عبدالصمد خان .

» سیدعبدالحمید خان.

» عبدالغفور خان احمد زائی .

» حاجی عبدالحکیم خان توخی .

» سید فیض‌الله خان کنری .

» میرزا عبد اللطیف خان حکیم .

» حاجی میرزا محمود خان .

» محمدعمر خان محمد زائی .

» امین‌الله خان محمد زائی .

» عبدالستار خان کوهستانی .

» راز محمد خان سلیمان خیل .

» میر محمد علی خان .

» دولت پناه حکم‌چند .

دائرهٔ تحریرات : میرزا محمود خان سرکاتب .

سرکاتب محاسبه : میرزا محمد یوسف خان .

سرکاتب اوراق : میرزا محمد اکبر خان .

ACKU

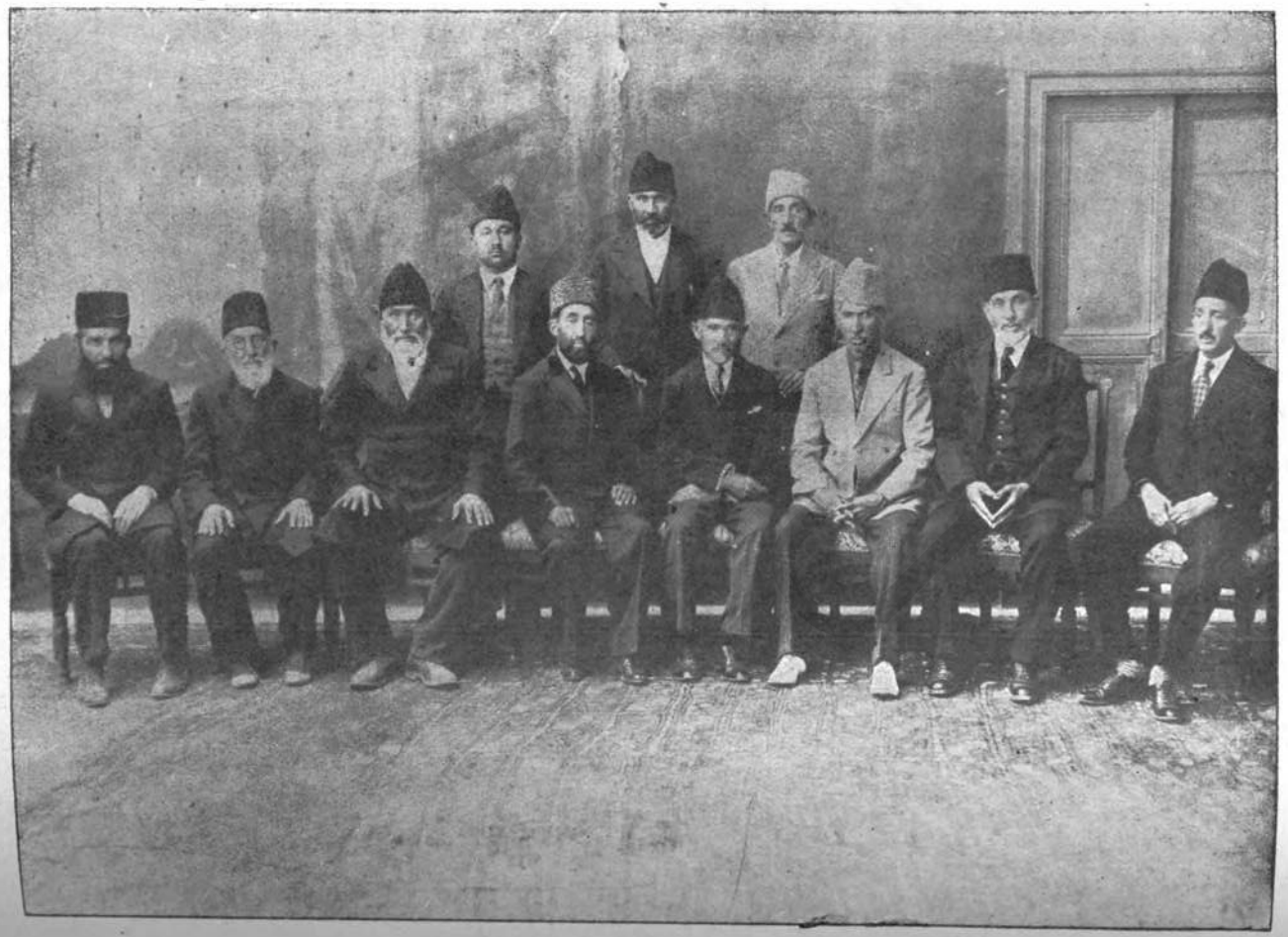

اعضای محترم مجلس عالی اعیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعضای محترم مجلس عالی اعیان

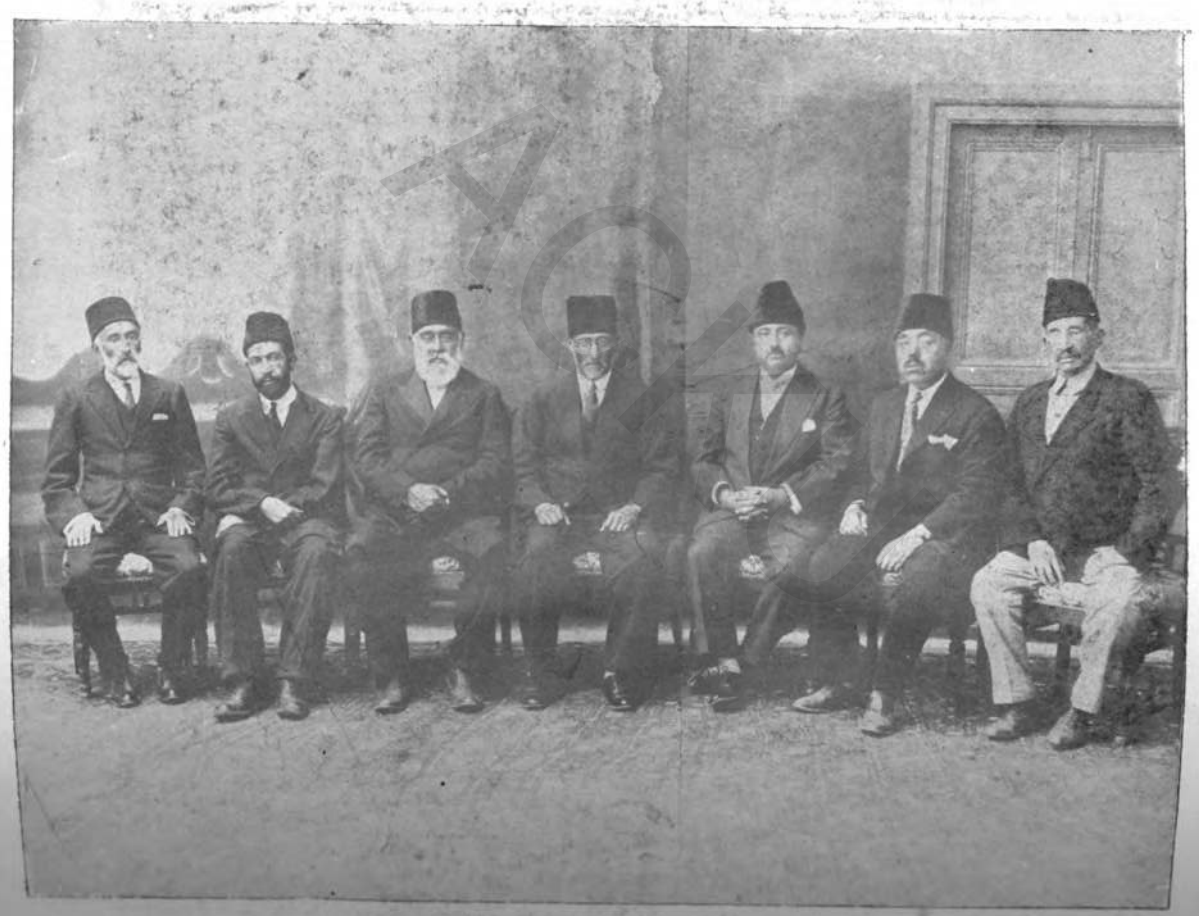

اعضای محترم مجلس عالی اعیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعضای محترم مجلس عالی اعیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب حاجی محمد نواب خان صاحب حضور شاهانه یکی از بجها و معززین قومی لهوگر دکه نظر بلیاقت و فضائل شخصی و خدماتی را که در محاربهٔ نجات وطن ایفا نموده اند بشرف مصاحبت حضور ملوکانه نائل میباشند

جناب صالح محمد خان سپه سالار سابق مصاحب حضور همایونی ویکی از بجهای مملکت که بپاداش سابقه خدمت صنف جلیل عسکری شرف مصاحبت حضور ملوکانه را حاصل داشته اند

جناب محمد سرور خان مصاحب حضور همایونی یکی از خانزادهای معروف و از خدام سابقه که در معیت ذات ملوکانه موقع محاربهٔ نجات وطن خدمت کرده و بپاداش آن شرف مصاحبت حضور ملوکانه را حاصل نموده اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل، قصرشاهی «دلکشا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریاست بلدیهٔ کابل

و، ج گل احمد خان رئیس بلدیه

رئیس بلدیه : والاشان جلالتمآب گل احمد خان .

معاون : صداقتمآب سید جلال الدینخان .

مدیر تحریرات : صداقتمآب میرزا عبدالله خان .

مدیر محاسبه : صداقتمآب میرزا محمد ابراهیم خان .

مامور تحصیلی : صداقتمآب تاج محمد خان .

مامور خزانه : صداقتمآب محمد عثمان خان .

مهندس : مستر سایلوف .

صداقتمآب تاج الدینخان .

ترجمان : صداقتمآب کمال الدینخان .

معمار باشی تعمیرات : صداقتمآب محمد نعیم خان .

سرکاتب اوراق : صداقتمآب میرزا عبدالواحد خان .

مفتی دائرهٔ ممیزی : صداقتمآب فتح محمد خان .

نجارباشی دائرهٔ ممیزي : صداقتمآب محمد زمانخان .

معمار باشی دایرهٔ ممیزي : صداقتمآب حبشو خان .

مامور تنظیمات : صداقتمآب عبدالرشید خان .

ناظم دارالایتام : صداقتمآب محمد ابراهیم خان .

مامور محاسبهٔ دارالایتام : صداقتمآب میرزا محمد سرور خان .

مامور مندوي : صداقتمآب عزیزالله خان .

مامور محروقات : صداقتمآب سید احمد خان .

مامور فواکه : صداقتمآب سلطان محمد خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب والا حضرت سردار احمد شاه خان وزیر دربار وپسرعم اعلحضرت همایونی که ذات‌عالی‌شان درعصر اعلیحضرت شهید درجملهٔ مصاحبین حضور و رسماً سرمیر اسپور یك دسته از قشون خاصهٔ دربار پادشاهی بوده موقعیت معززی در آنحکومت داشتند .

درعصر امانی بجملهٔ مصاحبین شاه منسلك بوده درزمانهٔ شورش‌وطن بمسافرت‌اروپا تشریف داشتند وپای تخت های بزرگ اروپا را سیاحت کرده کسب اطلاعات مفیده مینمودند ، آخراً موقع‌تأسیس حکومت سنیهٔ نادر شاهی بوطن عودت فرموده نظر به شخصیت عالی‌واخلاق و اوضاع خیلی پسندیدهٔشان بوزارت دربار همایونی مقرر و تا حال این وظیفه را با نهایت خوبی و انتظام ایفا می نمایند .

عالیقدر جلالتمآب والاحضرت سردار احمد شاه خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشکیلات دوائر حضور همایونی

وزارت دربار شاهی

وزیر دربار : عالیقدر جلالتمآب والاحضرت احمد شاه خان.

معین وزارت دربار : عالیقدر صدا قتمآب محمد حیدر خان .

مدیر محاسبه : صداقتمآب عزیزالله خان .

مدیر تنظیمات و تشریفات : « عبدالرحیم خان .

معاون اول « جمعه خان .

« دوم « محمد اکرم خان اول .

« سوم « محمد اکرم خان دوم .

مدیر نقلیه : « میرا کبر خان .

مدیر خزانه : « سراج الدین خان .

سرکاتب اوراق : « محمدعظیم خان .

عالیقدر صداقتمآب محمد حیدر خان معین دربار که یکی از نجبای مملکت و خدمات مهمه را درامورات مرجوعهٔ سابقه و حالیه با نهایت کفایت و لیاقت ابراز فرموده اند .

ACKU

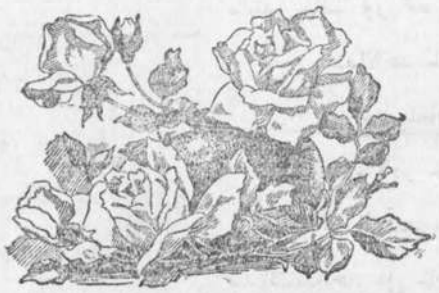

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب محمد نوروزخان سر منشی حضور همایونی . جناب شان یکی از خدام صمیمی حکومت حاضره و از اشخاص لایق بوده در دورهٔ حکومت سابق زمانی در دستهٔ منشی های دار التحریر شاهی و اوقاتی بریاست یکی از شعبات امور دار الامان مصروفیت داشته در موقع شورش بقصد نجات مملکت در سمت جنوبی بهمیت ذات شاهانه شامل خدمت گردیدند .

دران موقع که مملکت عزیز خیلی بخدمات ومساعی اولاد صادق خود محتاج بود جناب سرمنشی خدمات مهم و خیلی جدیانه را ابراز داده در موقع جلوس ذات همایونی بپاداش خدمت بمقام سرمنشی حضور شاهانه تعیین گردیدندوپس ازان به تنظیم وتشکیلات دار التحریر وخدمات حضور خیلی مساعی ومجهودات بکار برده تاحال باهمان عزم و ارادهٔ صمیمانه و فعالیت خسته گی نا پذیر مصروف این وظیفه میباشند .

عالیقدر جلالتمآب محمد نوروز خان سر منشی حضور همایونی

دار التحریر شاهی

سرمنشی حضور همایونی:	عالیقدر جلالتمآب محمد نوروز خان .
مدیر شعبهٔ اول :	عالیقدر حافظ نور محمد خان .
مدیر شعبهٔ ۲ :	« عبدالاحمد خان .
مدیر شعبهٔ ۳ :	« سراج الدینخان .
وکیل مدیریت شعبهٔ ٤ :	« غلام قادر خان .
سرمترجم انگلیسی :	« عبدالرشید خان .
مترجم فرانسه :	صد اقتمند احمد علی خان .
« عربی :	« سید مبشر خان طرازی .
« انگلیسی و اردو :	« محمد یعقوب خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب جناب الله نواز خان یاوراول حضورهمایونی. جناب‌شان ازخاندان‌های نجیب افغان‌های قدیم هند و یکی از فارغ التحصیلان مکاتب عالی پنجاب است جناب مشارالیه مدت مدیدی است که بخاك افغانستان مهاجرت اختیار نموده و این مملکت مقدس را وطن قرار داده اند .

ع ، ج جناب الله نواز خان یاور اول حضور همایونی

ودرموقع شورش وحرب استقلال‌وطن خدمات خوبی‌مثل دیگرخدام صحیح‌افغانستان انجام داده بسمت جنوبی‌شتافته وبمعیت ذات شاهانه‌شامل خدمات نهایت شانداری گردیده اند.

جناب شان در فتح کابل بمعیت والا حضرت وکیل شاهانه افتخار آنخدمت مهم را دارا بوده بعد جلوس ذات شاهانه برتبهٔ یاور اول حضور همایونی مقرر وتاامروز مصدر بسی خدمات ذیقیمت وبرجسته برای خاك وطن شده اند . جناب الله نواز خان یاور همایونی یکی از خدام با تربیه وفعال وصادق این دوره بشمار میروند .

دائرهٔ یاوری حضور شاهانه

یاور اول حضور همایونی :	عالیقدر جلالتمآب الله نواز خان .
مدیر اول :	صداقتمآب محمد یونس خان .
« ۲ :	« عبدالغیاث خان .
« ۳ :	« احمد علی خان .
« ٤ :	« عبدالکریم خان .
مامور تحریرات :	« محمد علیخان .
مامور خزانه :	« عبدالحسین خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ، ش ، سید شریف خان سر یاور حربی حضور همایونی اعلیحضرت غازی .

جناب شان یکی از نجبای مملکت و فارغ التحصیلان نمرهٔ اول مکتب حربیهٔ افغانستان است که در سال ۱۲۹۸ شمسی بعد فراغ تحصیلات وموفقیت بحاصل کردن شهادت نامهٔ درجهٔ اول کامیاب ودردورهٔ حکومت سابقه مرتباً درسایهٔ حسن لیاقت و کیاست وصداقت خویش بمدارج رفیعهٔ عسکری ترفیع یافته نشان دولت را حاصل کردند اخیراً نظر بابراز خدمات ومقابلات باپیش آمد انقلاب وبدبختی وطن که در موقع مختلفه ابراز نموده وآخرین صمیمیت و صداقت شانرا درینموضوع بمیت ذات همایون اعلیحضرت یگانه ناجی وطن، محمد نادر شاه غازی بمنصهٔ ظهور رسانیدند درازای لیاقت وصداقت شخصی وپاس آنهمه سابقهٔ خوب خود بمقام رفیعهٔ سریاوری حربی حضور ملوکانه افتخار یافته وتا این زمان متوالیاً در ابراز دیگر خدمات خوبی هم مساعی جمیله بکار میبرند .

ع،ش سیدشریف خان سریاورحربی حضور اعلیحضرت غازی

دائرهٔ یاوری حربی ذات همایونی

سر یاور حربی :	عالیشان شجاعتمآب سیدمحمد شریف خان فرقه‌مشر اول .
معاون سر یاور :	« عبداللطیف خان فرقه مشر ثانی .
یاور :	« فیض محمد خان فرقه مشر ثانی .
یاور :	حمیت مند محمد صفر خان غند مشر اول .
یاور :	شجاعتمند عبدالله خان کند کمشر .
سر کاتب تحریرات :	صداقت همراه پاینده محمد خان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاوران حضور ہمایونی

ع، ش عبداللطیف خان فرقہ مشر معاون بہر ماورجرے

ع، ش فیض محمد خان فرقہ مشر یاور ہمایونی پسر جناب
حاجی محمد نواب خان، مصاحب حضور

ح، محمد صفر خان یاور حضور ہمایونی

ش، عبداللہ خان یاور حضور ہمایونی پسر جناب
برک خان مرحوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر حافظ نور محمد خان مدیر شعبهٔ اول دارالتحریر شاهی

عالیقدر عبدالاحمد خان مدیر شعبهٔ ۲، دارالتحریر شاهی

عالیقدر سراج الدینخان مدیر شعبهٔ ۳، دارالتحریر شاهی

ACKU

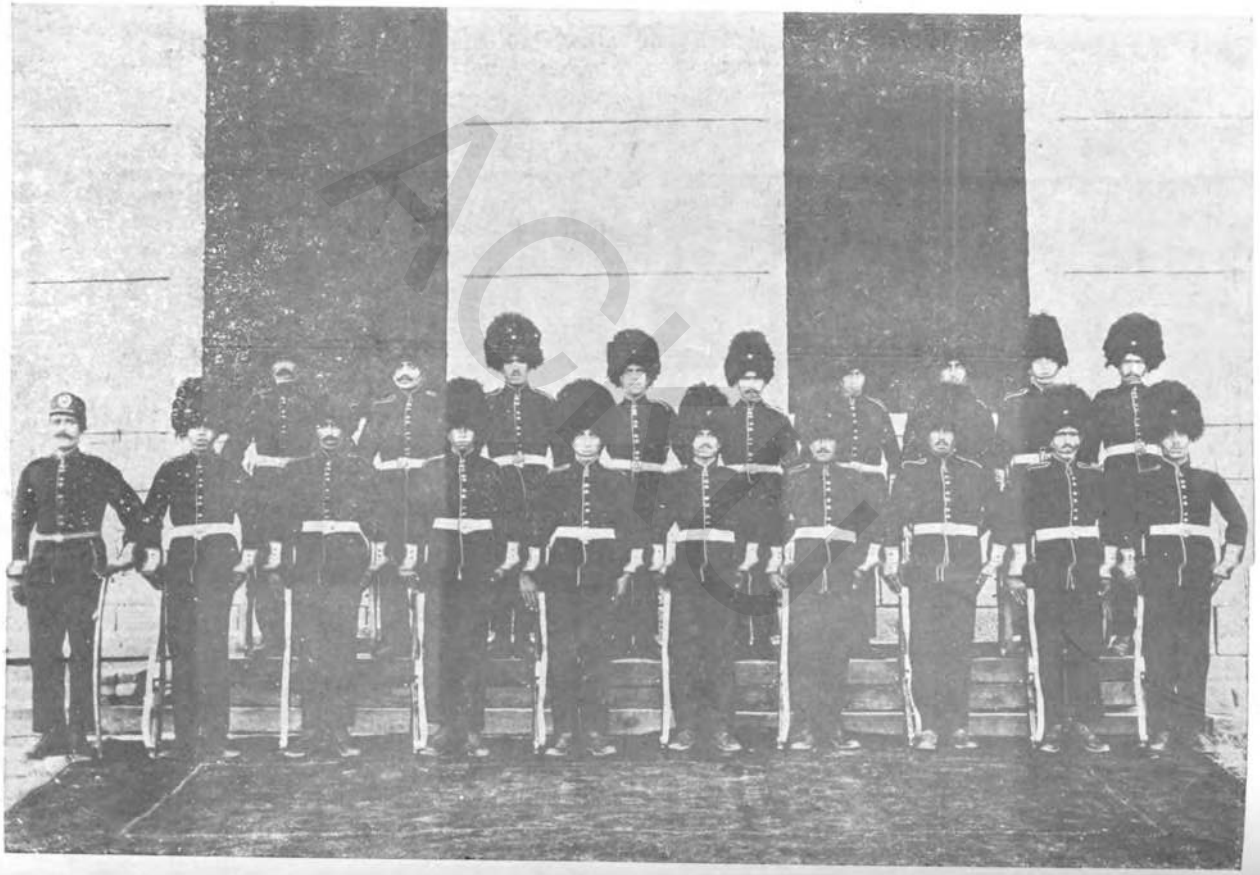

یکعده از صنف پیادهٔ فرقهٔ شاهی بلباس رسمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

از تعمیرات جدید مسجد قشلهٔ عسکری کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

از صنف سوارهٔ فرقهٔ شاهی کابل

از صنف پیاده عساکر کابل بلباس جنگی

از صنف پیاده عساکر کابل بلباس جنگی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازصنف پیادهٔ فرقهٔ شاهی

ازصنف پیادهٔ عساکر کابل بلباس جنگی

از صنف پیادهٔ عساکر کابل بلباس جنگی

(c) ketabton.com: The Digital Library

از صنف پیادهٔ عساکر کابل بوضع انداخت

ازصنف پیادهٔ عساکر کابل بوضع انداخت

از صنف پیادهٔ عساکر کابل بوضع پروت

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیشان شجاعت مآب عبدالغنی‌خان فرقه مشرمعاون قوماندان فرقهٔ شاهی و قلعه بیگی ارگ .

جناب شان‌یکی ازجوانان لایق مملکت وازخانزاده های‌معروف گردیز بوده وریاست قومی گردیز همیشه بفا میل محترم آنها متعلق بوده است .

عالیشان‌شجاعت‌مآب‌عبدالغنی‌خان فرقه مشر شاهی وقلعه‌بیگی‌ارگ

آقای عبدالغنی خان دورهٔ حکومت سابقه موقع شورش جنوبی بحمایت حکومت خود خیلی جدیانه محاربات کرده وزخم های متعددی در راه خدمت بامنیت وطن دران معرکه برداشته اند حتی بپا داش آنخدمات، حکومت یك قسمت جنوبی و کندکمشری یك قطعهٔ عسکری را نایل شده و یکمقدار معاش شخصی را نیز بطور مکافات حاصل کردند .

جناب قلعه بیگی درموقع شورش عمومی مملکت از بدو حال الی آخر باتمام افراد قومی خویش بدفاع اشرارجدیانه قیام‌ورزیده ومخصوصاً بمعیت ذات‌ملوکانه مجاهدات وخدمات صادقانه وبرجستهٔ را ابراز نمودند موقع جلوس ذات شاهانه بمکافات آنخدمات‌خوب‌خود برتبهٔ غند مشری و عهدهٔ قلعه بیگیت‌ارگ شاهی نایل گردیده سپس در مورد تنظیمات فرقهٔ شاهی وانتظام امور قلعه ودیگر خدمات متعلق بامور امنیت وطن خدمات برجسته کردند اخیراً برتبهٔ فرقه مشری ومعاونی‌فرقهٔ‌شاهی، ترفیع یافته‌بحالهٔ بهمین‌عهده‌وادارهٔ امور قلعه بیگیت ارگ موظف میباشند .

دائرهٔ قلعه بیگیت ارگ

قلعه بیگي و معاون قوماندان فرقهٔ شاهی :	عالیشان شجاعت مآب عبدالغنی خان فرقه مشر .
سرکاتب محاسبهٔ دائرهٔ قلعه :	صداقتمآب میرزا غلام علیخان .
کاتب تحریرات اول :	« محمد عمر خان.
کاتب ۲ تحریرات :	« رکن‌الدین‌خان .
کاتب ۳ :	« گلدین خان.
کاتب ٤ :	. . . . .
گدام دار :	خواجه عبدالرشید خان.
مامور توقیف :	سراج‌الدین‌خان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیشان شجاعت مآب سردار علیشاه خان

قوماندان عمومی مکتب حربیه فرزند دویمین جناب سردار محمد سلیمانخان مرحوم .

در عصر اعلیحضرت شهید شامل مکاتب مقدماتی و سپس داخل مکتب حربیهٔ کابل بوده در عصر حکومت امانی بعد فراغ تحصیل و کامیابی بدواً در صنف قشون پیادهٔ مرکز بحثیت تولیشر و پس ازان در اثر خدمات و ابراز قابلیت و لیاقت خویش الی رتبهٔ غند مشری اول ارتقا جسته مخصوصاً در هنگام شورش ، مقاومت خیلی عسکرانه در مقابل اشرار بکار برده و دچار خیلی زحمات و مرارت های شدید از طرف اشرار گردیده اند .

ع . ش علیشاه خان فرقه مشر قوماندان مکتب حربیه

موقع جلوس ذات شاهانه چندی بعلت مرارت و جرحیکه در عین محاربهٔ نجات وطن بوجود شان رسیده بوده مصروف معالجه و آخراً بسمت معین وزارت حربیه مقرر و عجالتاً وظیفهٔ قوماندانی مکتب حربیه را عهده دار میباشند .

عالیشان عزت و شجاعتمآب سید عبدالله خان شاه جی

یکی از فارغ التحصیلان مکاتب عالی پنجاب و ازمدتیست در خاك افغانستان هجرت کرده تابعیت و توطن اختیار نموده اند در موقع شورش وطن مثل دیگر اولاد صحیح افغانستان ابرازصمیمت و جان فشانی بخاك وطن کرده درسمت جنوبی مجاهدات مهمه درمعیت اعلیحضرت غازی ابراز نموده اند .

جنابشان در موقع جلوس شاهانه در ازای آن خدمات برتبهٔ فرقه مشری افتخار حاصل کرده درشورش ثانی نظر بکفایت و خدمات ذیقیمت شان برتبهٔ نائب سالاری نایل گردیدند . عجالتاً با همین منصب ، ریاست فابریکه های حربی را دارا بوده بخدمات مملکت میپردازند .

ع . ع . ش سیدعبدالله خان شاه جی رئیس فابریکات حربی

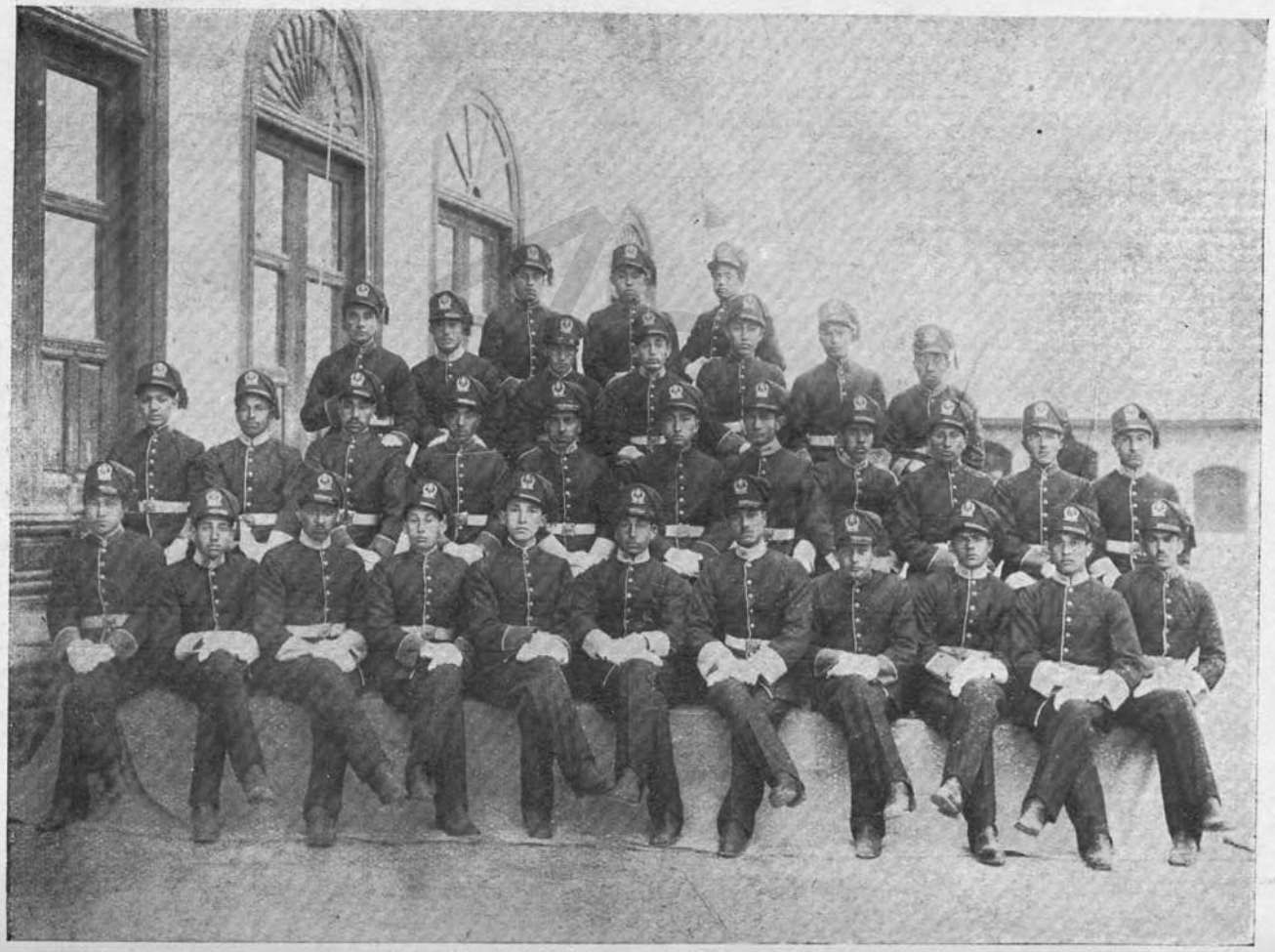

یکعده از طلاب مکتب حربیهٔ کابل بفورم مکتب

(c) ketabton.com: The Digital Library

یك قسمت از طلبای مکتب حربیهٔ کابل بفودم حربی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

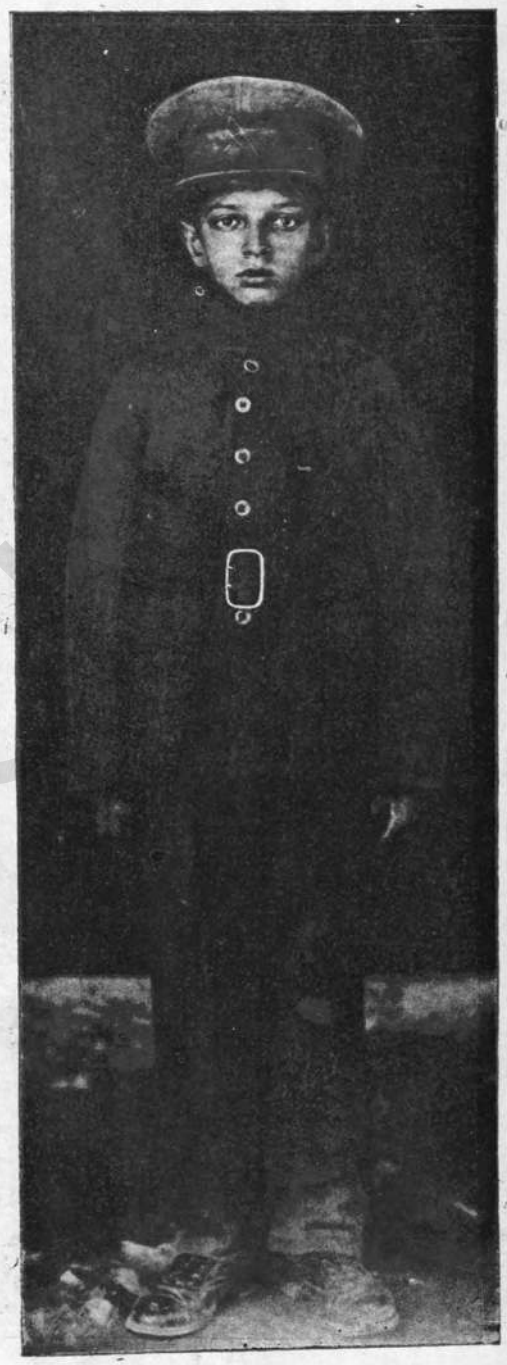

یکی از طلاب مکتب قبائل مربوط مکتب حربیهٔ کابل
که مکتب قبائل از مؤسسات جدید عصر همایونی نادرشاهی
ودرین تازه گی ها بنا یافته است

از مؤسسات جدید عصر نادر شاهی محل رهایش وبستره‌های خواب طلاب مکتب قبائل مربوط مکتب حربیه کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

یك قسمت از توپخانهٔ سریع‌الآتش متعلق قول اوردوی مرکزی کابل در اثنای مانوره در جشن نجات وطن سال ۱۳۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمارت سابقهٔ مکتب حربیهٔ کابل واقع شهرآرا

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ،ش عبدالغنی خان فرقه مشر و معاون قوماندان
و باقی غند مشران و کندکمشران فرقه شاهی

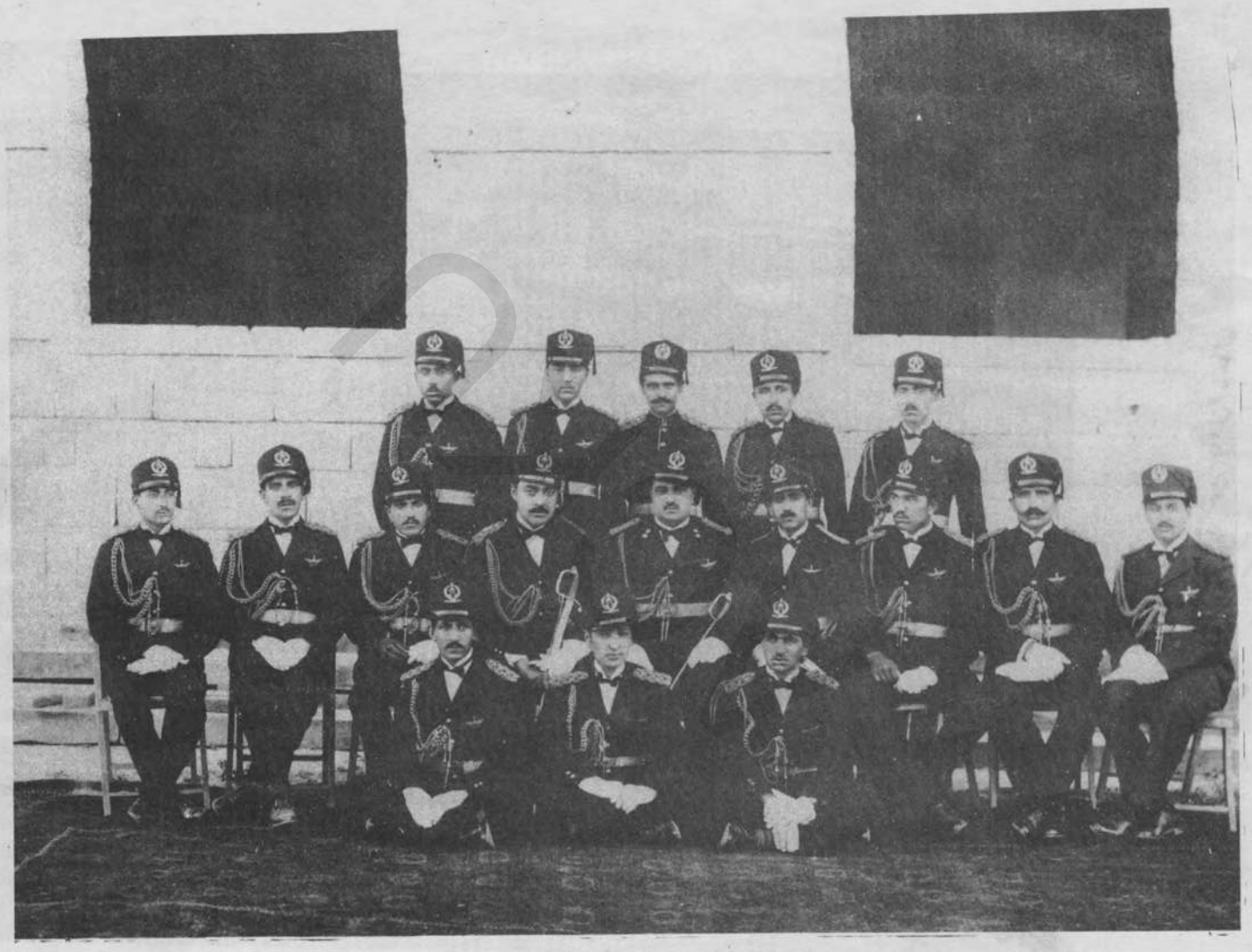

ح محمد احسان خان قوماندان و باقی منصبداران صنف
هوابازی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجرا آت دوائر مملکتی

وزارت حربیه

جمیت‌مند محمد احسان خان قوماندان طیاره که جنابشان از تعلمیافته های افغانستان درخارجه و تخصص در فن هوا بازی حاصل کرده اند خدمات و مجاهدات قوماندان موصوف در مواقع مختلفه قابل وصف است .

وزارت حربیه در دورهٔ نادرشاهی در اثر فکر رسای افسر بالیاقت ونیرومند خود والاحضرت شاه‌محمودخان غازی سپه سالار و وزیر حربیه. در حالیکه بعد از انقلاب هیچ اساسی موجود نبود به تشکیلات و تأسیسات ذیل پرداخته است :

«تشکیلات صحیحهٔ اردو، تعلیم و تربیه، تدارك و احضاراسلحه و تجهیزات، تأسیس وانشای تهانه جات، انشای قشله های نظامی بصورت عصری در بی‌مارو، جمع آوری عموم صاحبمنصبان ، ترتیب و تنظیم بودجه بیك مقیاس صحیح، اصول اخذعسکر بصورت اساسی تهیه وسایل نقلیه بطور عصری ، ساختن شفاخانه های عسکری درمرکز وولایات ، تنظیم فابریکه های حربی ، ترمیم وبکارانداختن قوماندانی طیاره که در اثر انقلاب بیك احوال اسف اشتمالی برباد شده بود ، تشکیل ریاست قبایل، تعلیمگاه های ضابطان: (پیاده ، سواری ، توپچی، جلب معلمین) تشکیل کندك مخابره ، تشکیل سپورتها ، افتتاح مکتب حربیه ، تراجم کتب مفیدهٔ عسکری . »

هر یك ازین تشکیلات ، وتأسیسات ، عمرانات ، ترمیمات ، که والاحضرت سپه سالارغازی به آن توجه فرموده اند . برای ترقیات عالم عسکری افغانستان از حتمیات بوده است ، ونظربکمی اوقات از اجرا آت عمدهٔ وزارت حربیه بحساب میآید .

وزارت حربیه از توجه و زحمت کشیهای خستگی ناپذیر وزیر حربیهٔ دانا والاحضرت شاه‌محمودخان غازی دارای یك اردوی منظم که ازهمه جهت صاحب تعلیمات ولوازم عصری وروح عسکریت میباشد گردیده‌است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت امور خارجیه

وزارت امور خارجیه دردورهٔ سلطنت نادر شاهی موفق به جلب دوستی و مناسبات صحیحهٔ دول متحابه گردیده و در ضمن دیگر امورات قرار داد هائی را که برای دولت افغانستان از هر حیث مفید است عقد نموده.

اجمال اجراآت وزارت خارجیه در عصر فرخندهٔ اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی قرار آتی است :

اول : تعرفه رسمی شخصیت منعوی افغانستان به دول متحابه ذریعه متحدالمآل تلگرافی از طرف جنرال شاه ولی خان فاتح کابل بتاریخ ۲۰ میزان ۱۳۰۸ ش به وزارت خارجیه دول متعاهد افغانستان .

دوم : تاسیس و تجدید روابط و مناسبات پس ازانقراض حکومت سابقه دربدو جلوس اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی با دول متعاهد افغانستان و تصدیق معاهدات عمومیه افغانستان در سنه ۱۳۰۸ .

سوم : عقد ، امضاء ، تصدیق ، تعاطی ، معاهدات : ـ سیاسی و مودت ، قرار داد ها ، موافقه ها ، مقاولات بادول متحابه موافقه قونسلوسی فیمابین افغانستان و ترکیه به عصر حکومت نادر شاهی تجدیداً تصدیق و به طی اجرا آورده شد .

ع، ج جناب شیر احمد خان سفیر کبیر افغانستان در طهران

ع ، ج جناب عبدالحسین خان سفیر کبیر افغانستان در ماسکو

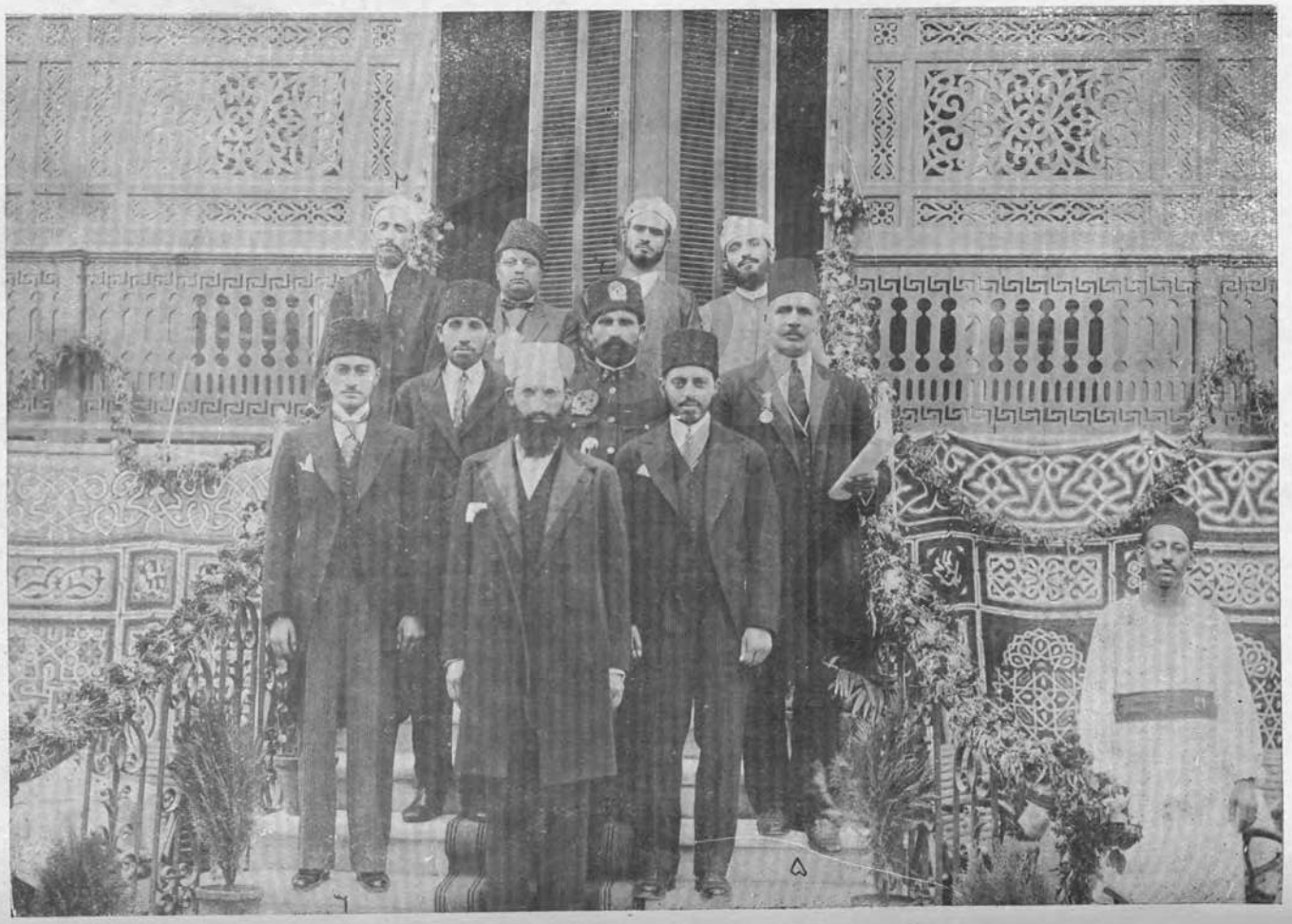

ع ، ج محمد صادق خان مجددی وزیر مختار با هیئت سفارت افغانی در قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ — عقد و تعاطی معاهده مودت فیما بین افغانستان و جاپان توسط ع ، ج والاحضرت شاه ولی خان وزیر مختار لندن و سفیر کبیر جاپان در لندن بتاریخ ۱۹ نومبر ۱۹۳۰ مطابق ۲۷ عقرب ۱۳۰۹ .

۲ — امضا و تعاطی : قرداد راجع باعادهٔ مجرمین فیمابین افغانستان وایران توسط ع ، ج فیض محمد خان وزیر امور خارجیه افغانستان و ع ، ج خلعتبری سفیر کبیر سابق ایران در کابل بتاریخ ۲۵ جوزا سنه ۱۳۰۸

۳ — تعاطی معاهدهٔ مودت فیمابین افغانستان وفنلاند توسط ع ، ج والاحضرت سردار محمد عزیز خان سفیر کبیر ماسکو و ع ، ج وزیر خارجیه فنلاند ا ج - ژ - ژان پروکوپه در شهر السنکی .

۴ — عقد وامضاء معاهدهٔ مودت فیمابین افغانستان واستونی توسط ع ، ج والاحضرت سفیر کبیر ماسکو و ع ج آقای (یاآیان لاتیك) وزیر امور خارجه استونی در شهر تالین .

۵ — عقدوامضاء معاهدهٔ مودت فیمابین افغانستان ولیتوانی درشهر (کاونا) توسط ع ، ج والا حضرت سفیر کبیر ماسکو و ع ، ج (داکتر داواز اونیو) وزیر امور خارجیه لیتوانی .

۶ — عقد و امضاء موافقت کمیسران سرحدی افغانستان با ایران توسط ع ، ج فیض محمد خان وزیر امور خارجیه و ع ، ج آقای

ع ، ج سردار سلطان احمد خان سفیر کبیر افغانستان در انقره

عالیقدر جلالتمآب سردار احمد علیخان وزیر مختار افغانستان درلندن ، پسر جناب والاشان جلالتمآب سردار محمدسلیمان خان مرحوم سابق نائب الحکومه ولایات هرات وخان آباد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

درعصر اعلیحضرت شهید «سرخان اسپور» یکدسته ازقشون خاصه دربار ودرعصر امانی ازجله مصاحبین سلطنت بودند. تحصیلات شان از بدو حال الی هنگام شمولیت در جله مامورین دولتی در مکاتب داخلهٔ وطن صورت گرفته و بدرجه عالی فارغ التحصیل شده اند .

درعصر همایون اعلیحضرت غازی بدوآبوزارتمختاری افغانی در پاریس و پس از مرور یکسال وسه ماه مرور خدمت بوزارت مختاری لندن تبدیل شده عجالتاً درآن نقطه مصروف خدمات سیاسی وطن خود میباشند .

عالیقدر صداقتمآب عبدالرسول خان جنرال قونسل افغانستان دردهلی که یکی ازفضلاءوطن ودارای قریحه عالی میباشند .

میرزا نصر الله خان خلعت بری سفیر کبیر سابق ایران در کابل .

۱ ـ عقد و امضا و تعاطی معاهده راجع به بیطرفی و عدم تجاوز متقابله فیمابین افغانستان واتحاد جماهیر شوروی توسط ع ، ج فیض محمد خان وزیر امور خارجیه و ع ، ج لیورینند سنارك سفیر کبیر شوروی در کابل .

۲ ـ راجع به عقد معاهدهٔ مودت فیمابین افغانستان و حکومات: آستریا ـ نارویج ـ سویدن ـ هالیند ـ دنمارك ، اعتماد نامهای صلاحیت عقد معاهده از حضور ملوکانه توسط وزارت امور خارجیه افغانستان بوزیر مختار برلین اعطا گردیده تابدول موصوفه عقد معاهده نماید .

۳ ـ معاهدات مودت که در شرف انعقاد است :ـ

معاهدهٔ مودت با حکومت برازیل .

معاهده مودت باحکومت اسپین .

معاهده مودت باحکومت هنگری .

٤ ـ تعرف و تقرر نمایندگان سیاسی و قونسلوسی افغانستان بدول متحابه .

٥ ـ استرداد اراضی دوکالم .

٦ ـ تسویه و فیصله مسائل قرضه حکومت آلمان .

۷ ـ ابتیاع اسلحه وآلات حربیه از جرمنی و فرانسه .

۸ ـ فیصله مسائل خریداری فابریکات از جرمنی و جمع آوری اسلحه و آلات حربیه که در زمان انقلاب بخارج برده شده بود .

۹ ـ استخدام مهندسین و ماهرین فن برای وزارت حربیه ، داخلیه ، مالیه ، معارف ، تجارت ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریاست شورای ملی ، مدیریت مستقله طبیه،مدیریت مستقله پست و تلگراف ، رفقی سنا توریم ، گوگرد سازی، ریاست مطابع و مکوکات .

۱۰ ـ تثبث و داخل مذاکره شدن برای قرار داد پستی و تلگرافی بین حکومتین افغانستان واتحاد جماهیر شورائیه که قرارداد مذکور ازطرف مدیرمستقل پست افغانستان و نمایندگان پستی شوروی امضاء گردیده .

۱۱ ـ تثبث و داخل مذاکره شدن برای قرار داد پستی بین حکومت افغانستان و حکومت بریطانیا .

۱۲ ـ امضای معاهدهٔ مودت بین افغانستان و عراق بتاریخ ۲۰ دسمبر ۱۹۳۲ در طهران .

۱۳ ـ امضای معاهدهٔ مودت بین افغانستان و حجاز بتاریخ ۲۹ ذی‌الحجه ۱۳۵۰ در مکهٔ معظمه .

عالیقدر صداقت‌مآب محمدصدیق‌خان جنرال قونسل افغانستان در مشهد مقدس

عالیقدر صداقتمآب بازمحمدخان جنرال قونسل افغانستان در تاشکند

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت داخله

وزارت داخلیه بتأسی فرمایشات اعلیحضرت همایونی غازی بکشیدن جادها در اطراف واکناف مملکت سعی بلیغی بکار برده ودر ایالات ومحالاتیکه جاده بسی ضرور بوده وازمدتها توجهی بآن نشده بود باصول خیلی صحیح جادها ساخته شده‌وبرای حمل و نقل اشیا و عبور ومرور اهالی تسهیلات فراهم گردیده است . شعبهٔ پولیس وزارت داخلیه نیز ترقیات شایانی کسب نموده واز هر حیث کار روائی پولیس قابل تمجید وتقدیر میباشد زیرا ادارهٔ پولیس بکشف بسی سرقتها واسرار موفق گردیده وخیلی اموال دولتی را که در زمان انقلاب تلف شده بود با اموال رعیتی پیدا کرده وبمقاماتش سپرده ، بالخصوص بامور انضباطیهٔ شهر خدمات خوبی را انجام‌داده است . کذا در امور تقسیمات کشوریه تجدید نظر نموده ، بنقاطیکه علاقه داریهای جدید لازم مینمود تعیین وبعضی علاقه داریها را که ازروی مناسبت وربط وضبط اداره باناحیه ها مغایر دیده میشدآنرا مجدداً ترتیب وتشکیل نموده است .

وزارت عدلیه

وزارت عدلیه در اثر خیالات خدا پرستانه وشریعت خواهانهٔ ذات همایونی برای اعلای کلمة الله و اجرای احکام نبوی کوشیده واحکام نافعه مطابق اوامر الهی‌نشرنموده است وبعضی کتب دینی را تشریح وترجمه کرده تشکیلات دوائر عدلیهٔ مرکز وولایات را مجدداً اجرا وتنظیم وقضاتی فاضل وپاك نفسی درولایات ومحالات تعین نموده وبه امور حقوقی وجزائی مطابق بمقررات شرع انور رسیده‌گی کرده دعاوی اهالی را مرتباً فیصله واجرا داشته است .

وزارت مالیه

وزارت مالیه در اثر نیات اعلیحضرت همایونی که خواهان آسایش و آرامش عموم طبقات ملت افغانستان میباشند اوراق باقیات سنوات ماضیه را حریق نموده ، و دربعضی ولایات ومحالات که مالیه بطور عادلانه‌وضع نشده بود مالیهٔ موزون تعیین کرده است ، وبمنابع دیگریکه از آن برای دولت ثروت حاصل میشود نیز توجه نموده وبتوسعهٔ آن کوشیده ودوائر وزارت‌را اصلاح وبعضی‌دائره‌های جدیدیکه لازم‌بوده‌است‌علاوه گردانیده ودر حصول باقیات ذمگی اهالی سعی مخصوصی ورزیده است .

کذا به تنظیم امور محاسبات عمومی و تشکیل وترتیب دوائر مالیاتی اعم از مرکز وولایات پرداخته بودجهٔ دخل وخرج مملکت را همه ساله با اندازه های صحیح ومناسب مقرون بمفاد مملکت ترتیب وتنظیم کرده بمجلس شورای ملی سپرده است .

زمینهائیکه‌قابل زراعت بوده و لامزروع مانده درباب مزروعی‌ساختن آن‌اقدامات ورزیده ، وقنوات خراب را ترمیم نموده است . و زمین های چمنی را که قابل زراعت و بهزار ها جریب میشود ، بقیمت نازل ومناسب بفروش رسانیده وازین رهگذر بدولت وملت فائده عاید گردیده است .

و جریمهٔ وجه مالیات که بوقت آن تحویل نشده بود معاف نموده ، وبرای باقیدهان تسهیلات خوبی پیش نموده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هشت قطعه تصاویر ذیل نمونه ایست از کار های دستی طلبهٔ مکتب صنایع نفیسهٔ کابل

شعبهٔ رسامی

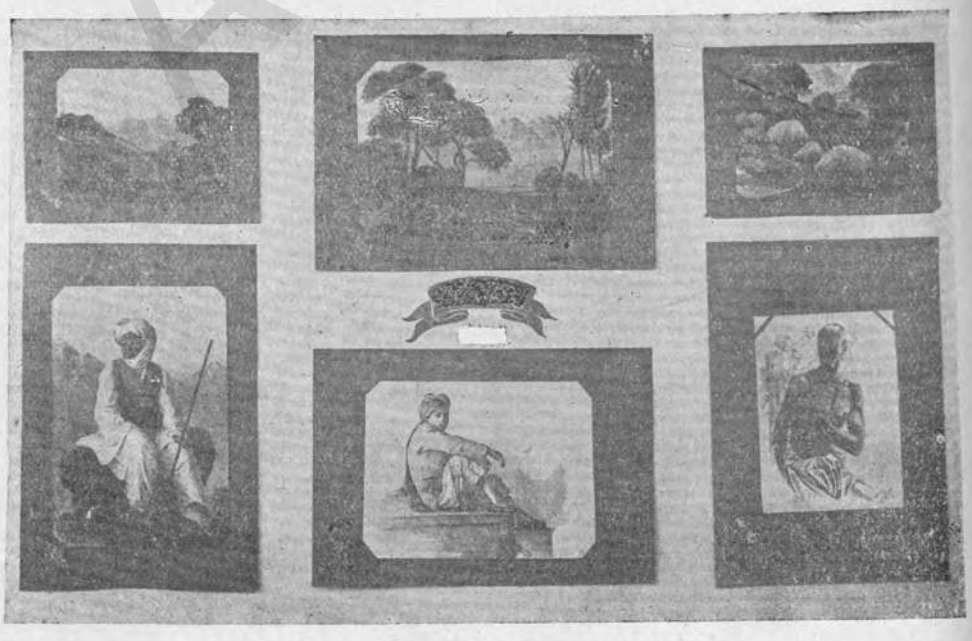

شعبهٔ رسامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

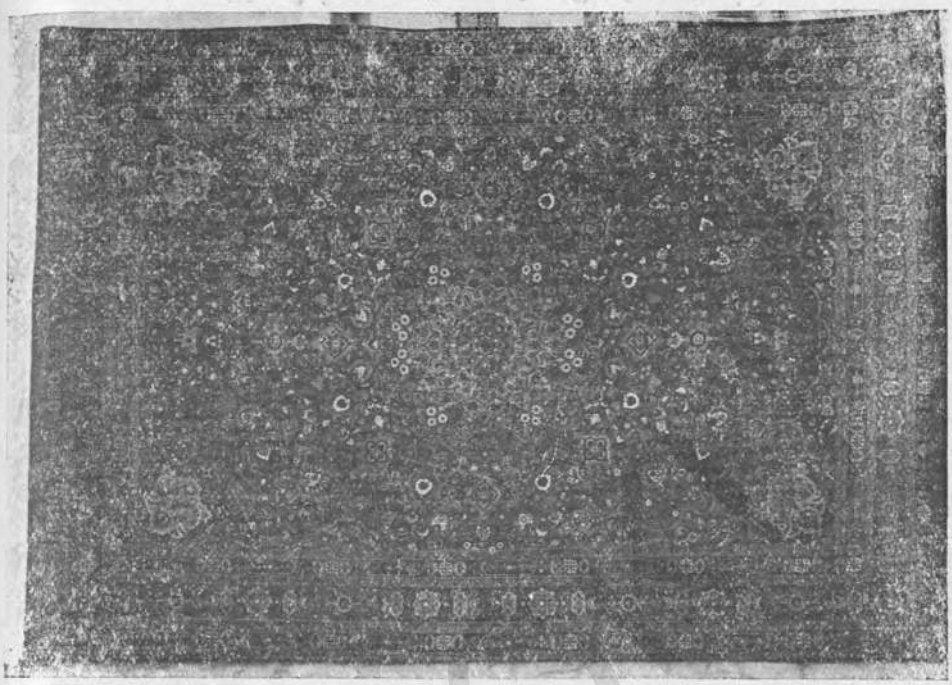

شعبهٔ ولین باف
رشدیهٔ دوم

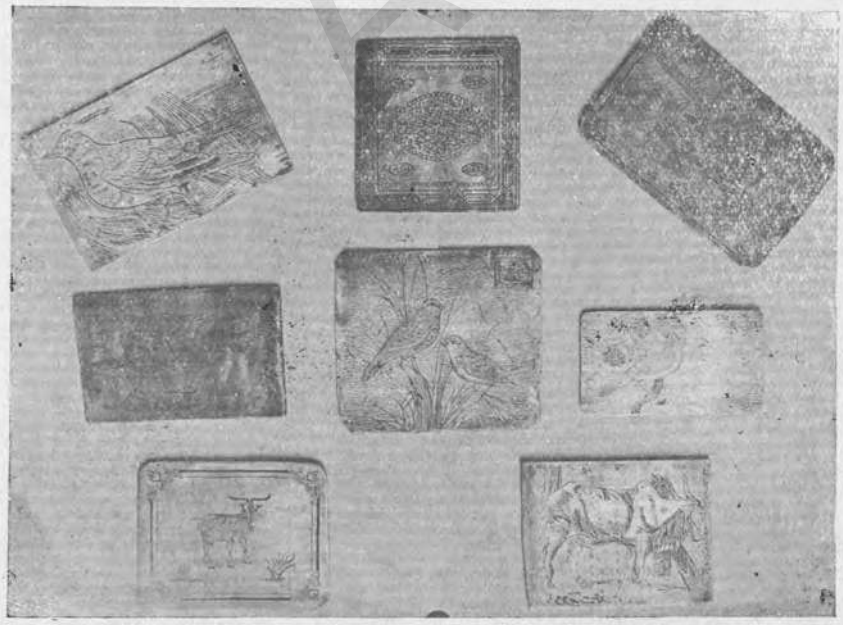

شعبهٔ حکاکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

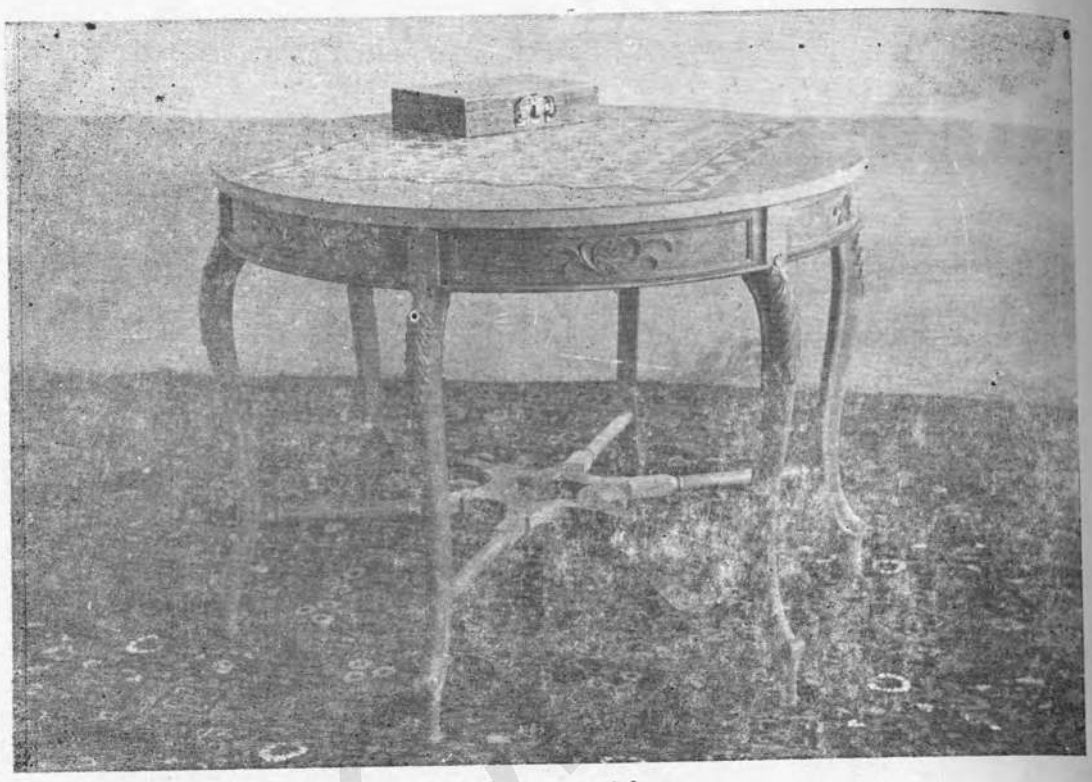

شعبهٔ نجاری رشدیهٔ دوم

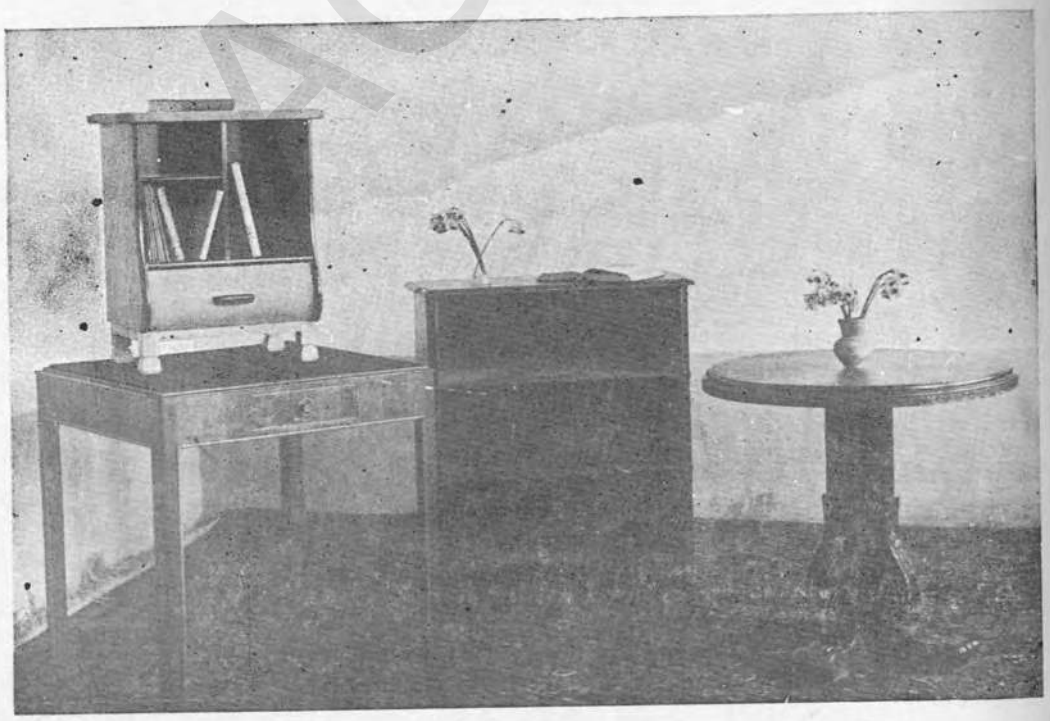

شعبهٔ نجاری رشدیهٔ سوم

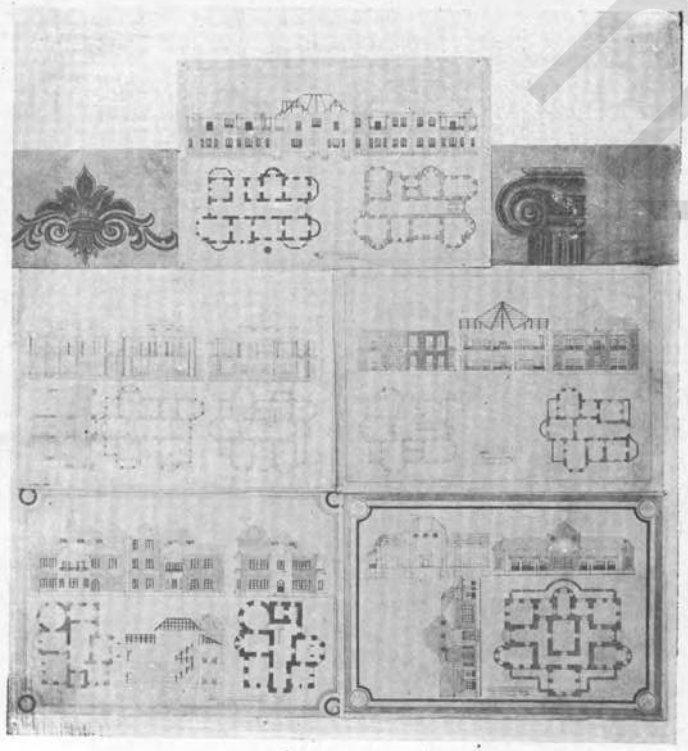

شعبهٔ معماری رشدیهٔ سوم

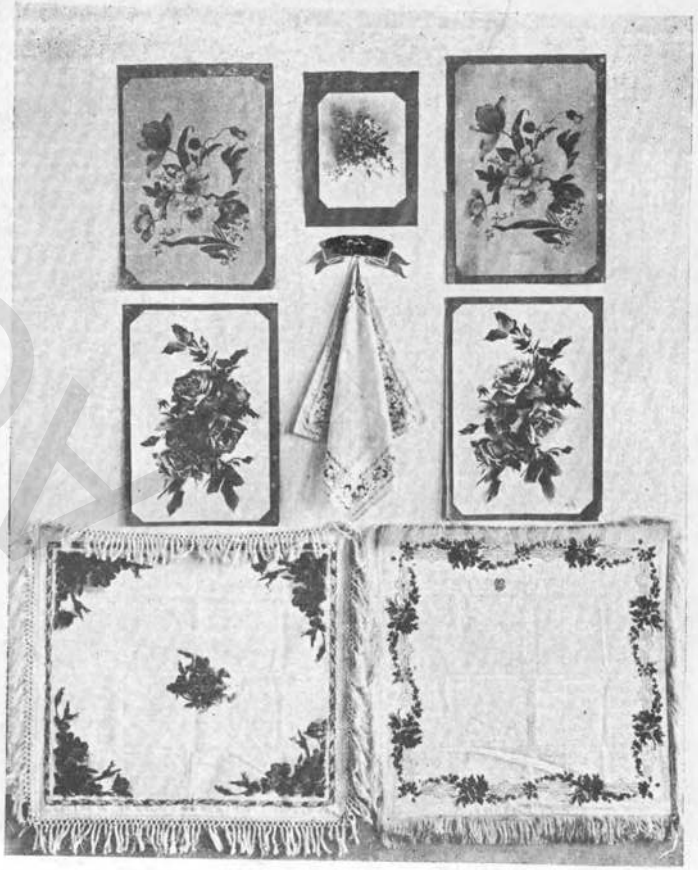

شعبهٔ تزئینات

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب غلام محمد خان پروفیسر رسام شهیر وطن مدیر مکتب صنائع نفیسهٔ کابل

جناب عبدالعزیز خان رسام معلم رسامی مکتب صنائع نفیسهٔ کابل

ایس - ایم - دین معلم رسامی مکتب صنائع نفیسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طلبای افغانی که در اروپا تحصیلات خود را اکمال نموده و در شعبات مختلفه تخصص و دپلوم حاصل کرده اند .

سید عبدالاحد خان متخصص معدن

امرالدینخان انجنیر الکتریک

غلام محمد خان انجنیر برق

محمد حسین خان انجنیر رادیو الکتریک

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد سعید خان متخصص تلگراف

محمد کریم خان متخصص تیلفون

عبدالمجید خان متخصص تیلفون

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور محمد خان متخصص در دائرهٔ نسلگیری حیوانات

محمد نعیم خان انجنیر و میخانیک برق

محمد کریم خان متخصص زراعت

محمد یعقوب خان متخصص شرکت اسهامی

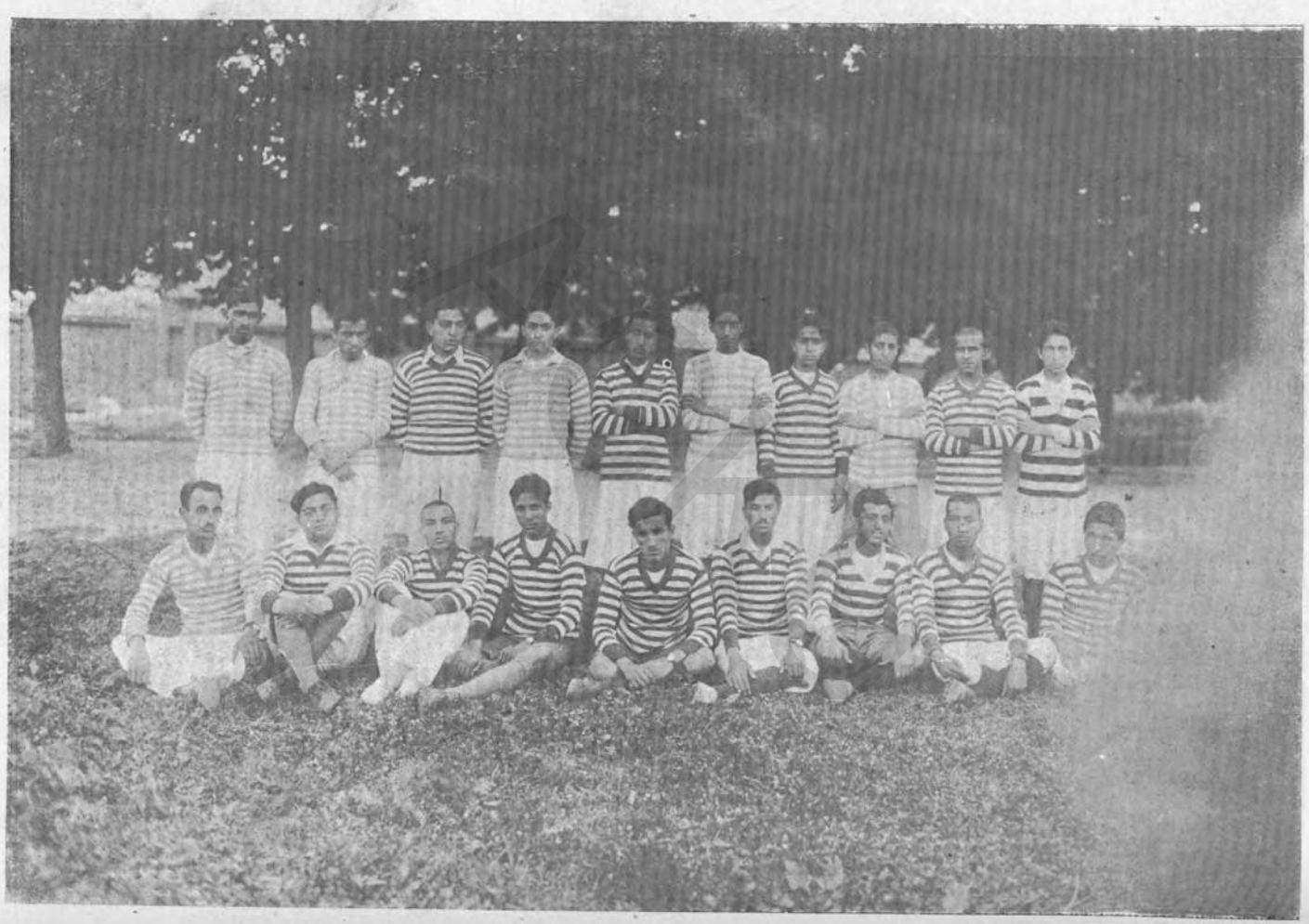

یکعده از محصلین نمره (۱) (۲) (۳) صنوف اعدادی و رشدیهٔ چهارم مکتب حبیبیه
و اعدادیهٔ مکتب امانیهٔ کابل بلباس (اسپورت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

یکعده از محصلین نمره (۱) (۲) (۳) صنوف أعدادی و رشدی مکتب امانی صنایع نفیسه ، دارالمعلمین ، استقلال . بلباس سپورت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزارت تجارت

وزارت امور تجارت درعصر نادر شاهی ترقی زیادی درامور مربوط یافته و معادن جدیدی که هریك آن درحدذات خود دارای اهمیت است کشف نموده ومتخصصین ماهر نیز برای امتحان وتجربه ازخارج جلب نموده است وهم برای نگاهداشت جنگلات وتکثیر آن مساعی مخصوصه بخرج داده ومنافع عمده ازان حاصل نموده ، هکذا درساختن بند ها وکشیدن نهر ها و مشروب ساختن زمین های لامزروع تجاویز مفیده تقدیم و به تعمیر وآبادی آن ها آغاز واقدام ورزیده است .

شعبات مهمهٔ که در وزارت تجارت تاسیس گردیده بقرار آتیست .

تاسیس شرکت اسهامی - تاسیس شعبهٔ نقلیه جهته تسهیلات مسافرت عمومیه وحمل ونقل سامان ولوازمات سلطنتی ، تاسیس شعبهٔ تعمیرات در خود وزارت تجارت ، تأسیس مأموریت خزائن خارجی ، تاسیس شعبهٔ احصائیه عمومی وترتیب واردات وصادرات مال التجارهٔ مملکتی ، ترتیب اتخاذ محصول نواقل موتر .

تاسیس و تشکیل مدیریت تجارت در مرکز وزارت ، تشکیل اطاق تجارتی (وظیفهٔ این اطاق اجمالاً مراقبت ودقت دراوضاع تجارتی مملکت واصلاح آن میباشد) ، وضع اصول توزیع جواز نامه تجارتی (که تجار داخله وخارجه درخاك افغانستان مکلف بداشتن آن میباشند) ، تاسیس و تشکیل ادارهٔ نمایندگی تجارتی افغانی درلندن وپشاور ، تاسیس و تشکیل یك شعبه تجارتی در مزار شریف ، فرستادن طلبه برای آموختن اصول شورت نمودن پوست قره قلی در لندن .

تاسیس وافتتاح فابریکه صابونسازی ، تاسیس فابریکه ترمیم موتر ، تیل کشی ، کانسروه ، جریان فابریکه سمنت‌سازی جلب واستخدام متخصصین برای دائر نمودن فابریکه سنگتراشی ، تکمه سازی ، نخنابی وپنبه ریشی وپارچه بافی وفابریکه های قندهار ، بخاری ، رنگمالی ، خربداری فابریکه حفظ گوشت ، تاسیس کار گاه های بافت ، تاسیس کار خانهٔ خیاطی ، ساخت کار گاههای صنعتی بجهة محبوسین ، تبدیل کار گاهای دستکی باصول عصری ، تاسیس شعبهٔ حکاکی ، تاسیس فابریکهٔ جدید برق در گل باغ ، حفر ذخیرهٔ آب باصول فنی درجبل السراج بجهة فابریکه برق ، تاسیس فابریکه برق در قندهار و هرات .

وزارت معارف

دوائر داخله و زارت معارف و سامان ولوازم مکاتب وطن که دراثر شورش وارتجاع بکلی تباه واساس آن ازبین رفته و تمام کتب درسی و غیر درسی حریق آتش بیداد گردیده بود در اولین روزی که پادشاه معارف خواه ترقی پرور افغانیان بر تخت سلطنت جلوس فرمودند ، بمعارف وطن توجه و دران وقت که خزانه بکلی ازپول تهی بود بایکمقدار پول شخصی خود غمخواری بمعارف وطن نموده و تاکید کردند که ازهمه اولتر و زارت معارف را کشوده ، معلمین جلب و طلاب جمع آوری شوند .

بنابران نسبت بتوجهات ذات همایونی و زارت معارف مجدداً تشکیل یافت و موفق باحضار طلبهٔ مدارس گردید کتب درسی وغیره لوازم و سامان عرفانی را تهیه و معلمین فاضل را جلب کرده ، بالآخره مکاتب بصورت عصری و منظم دایر گردیده درنتیجهٔ مساعی این وزارت یك عده طلاب فارغ‌التحصیل گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و درین تازگی یك شعبهٔ دارالفنون ازطرف ذات شاهانه افتتاح یافت .

دار الفنون در تاریخ افغانستان سابقه نداشته واولین دفعه در عصر اعلیحضرت نادر شاه غازی افتتاح و تاسیس یافته است تالیف و ترجمه بعضی کتب مفیده ازشعبهٔ دارالتالیف این وزارت و تجدید نشرمجله‌شریفهٔ آئینهٔ عرفان از خدمات و زحمات قابل قدر این وزارت بشمار میرود .

مدیریت مستقله طبیه

مدیریت مستقله طبیه در عصر نادرشاهی توسعه یافته و موسسات جدیدیکه بحال وطن نافع بود افتتاح نموده وبعضی نواقص را اصلاح و تکمیل کرده است از آنجمله « تاسیس مکتب طبی معاون دکتوری که فن دکتری را می آموزند و دورهٔ تحصیل شان دوسال بوده و اکنون بدورهٔ ثانی شامل گردیده اند گویا طلاب این مکتب پس از اکمال دورهٔ تعلیمی بصفت دو کتور حتی متخصص می برایند ـ مکتب کمپوندری:درین مکتب کمپوندر های موجوده شفاخانه همه روزه بعد ازفراغ کار رسمی خود بمعلمی کیمیا گر و کمپوندر ماهر خارجی اکمال تعلیم مینمایند، تحصیل این‌مکتب بقسم لیلی‌بوده تماماً حوائج لازمه ازقبیل خوراك وموبل ازطرف حکومت تهیه گردیده است .

تاسیس مکتب پرستاری، تعلیم قابله ها ـ بشفاخانه مستورات ، دیسپانسر ها برای معاینه وتداوی مریضان، تحلیل و تجزیه و ترتیب ادویات ، استخدام دوکتوردای متخصص ، شفاخانه مجانین ، تاسیس صنف دوم مکتب طبی ، کذا مدیریت مستقلهٔ طبیه در نظر دارد شفاخانه‌را بصورت اساسی وعصری مجدداً بنا و تعمیرنماید و در محالات نیز شفاخانه ها تاسیس نموده و شفاخانهٔ سیار در تمام قصبات بفرستد و مکتب آبله کوبی نیز دائر نماید .

(مدیریت مستقله پوست ، تلگراف و تلفون)

برای اینکه امور پسته باصول صحیحه درجریان افتد و کار تلگراف و تیلفون توسعه یابد . مدیریت پوسته، تلگراف و تیلفون از وزارت داخلیه منفك و باداره مستقل تحویل و تشکیل گردید ، این مدیریت که داخل اتحادیه بین‌المللی پسته و تلگراف بوده ازحقوق شمولیت خود استفاده کرده است . و برای تنظیم پوست و تلگراف متخصصین از خارج استخدام نموده ، و بادول همسایه داخل مذاکره شده و به عقد معاهدات پستی و تلگرافی موفق شده است ، در اکثر ولایات و حکومات و دوایر جدیده تیلفون تمدید و تلگراف سیم دار و بی سیم کشیده است ، درهمه ولایات فعلاً امور پوسته و تلگراف بصورت خوب در جریان‌است، تلگراف خانه و پوسته خانه های جدید ساخته شده و تکت های پستی خیلی زیبا و قشنگ بطرز جدید بطبع رسیده ، برای سرعت رسیدن پوسته ها بولایات و محالات اتوموبیل خریداری گردیده و بواسطه‌آن پوسته ها حمل ونقل میشود ، وتمام لین های تیلفون و تلگراف اصولی تمدید گردیده نواقص آن اصلاح شده میرود امور پسته هوائی از راه روسیه بذریعهٔ طیارات و پوسته هند بوسیلهٔ موتر وپوسته های ولایات داخله بواسطهٔ مستخدمین پستی دایر است مدیریت مستقله پوست ، تیلفون ، تلگراف در عصر نادرشاهی مانند دیگر دوایر دولتی ترقی یافته واصلاحات لازمه در آن بعمل آمده است .

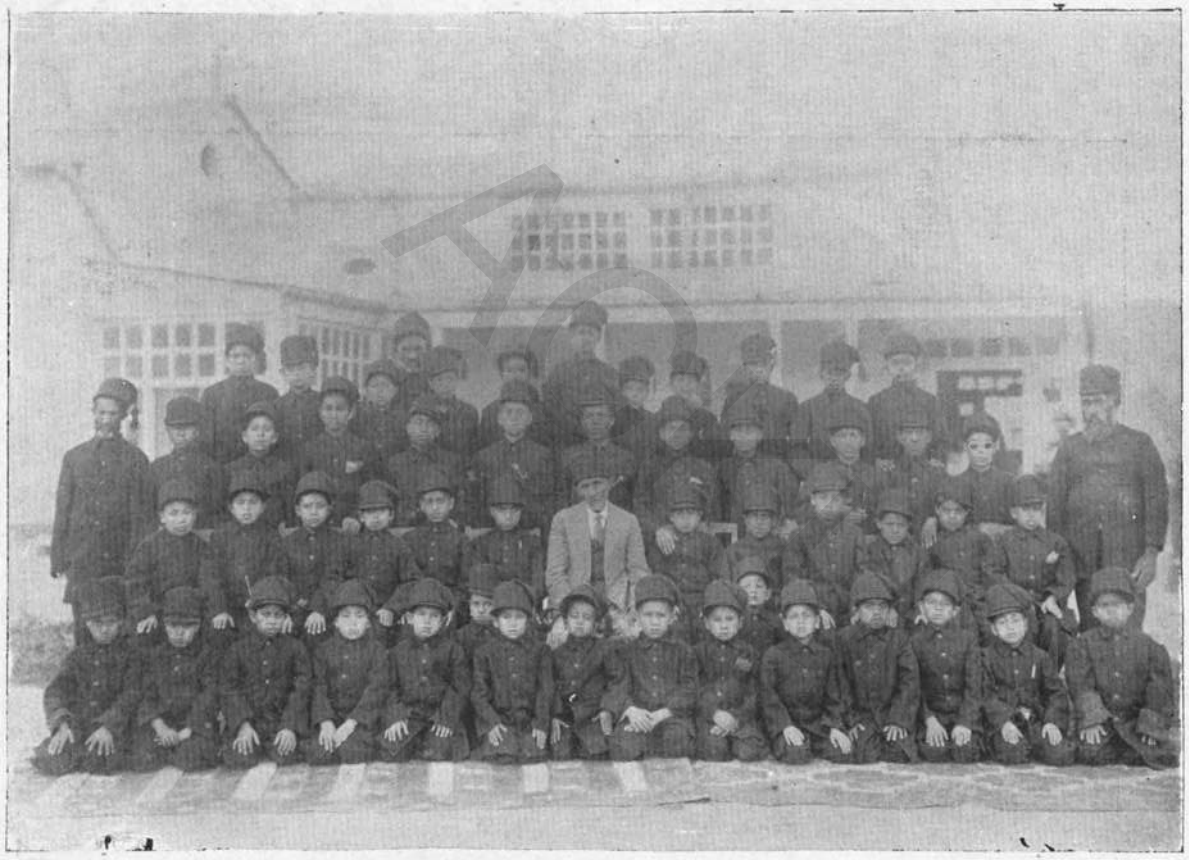

از مؤسسات عصر نادر شاهی (یتیم خانهٔ نادری) کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطفال یتیم که از طرف دولت تعلیم وتربیه میشوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلس محترم شورای ملی

مجلس مقدس شورای ملی ازبدوتاسیس خود بلا فاصله به تدوین و تنظیم اصولنامه ها ، وتصویب و اصلاح لوائح وارده پرداخته و دربودجه مملکتی وارسی نموده است .

مجلس محترم شورای ملی وظایف خویش را بوجه نیکو انجام داده‌است که ازهیئت رئیسه ووکلای محترم ، دولت وملت کمال رضائیت دارند .

مجلس اعیان

گرچه دربدو جلوس ذات شاهانه مجلسی مرکب ازشرفا واعیان مملکت تشکیل یافت ودر امورات حکومت معاونتی مینمودند ولی از آنجا که حکومت متبوع درنظر داشت شورای ملی را تاسیس و سپس مجلس رسمی اعیان را افتتاح بفرمایند لهذا شورای ملی چندی بعد باراده سنیه ملوکانه تاسیس یافته وبعد ازان مجلس اعیان که ازموسسات جدیدهٔ این عصر است بتوجه واراده سنیهٔ ملوکانه رسماً افتتاح گردید که مختصر شرح آن درموسسات عصر نادرشاهی ذکر یافته .

این مجلس مرکب از یکنفر رئیس و ۲ نفر معاون و فعلاً دارای (۳۸) نفر اعضا و بقدر لزوم منشی واجزا می باشد .

رئیس مجلس واعضا عموماً ازفضلا و اشراف و معززین لایق و محترم مملکتی است از بدو تاسیس خود این مجلس خیلی بجدیت بکارها آغاز کرده ودرحدود وظایف رسمیهٔ خود مصدرافادات وخدمات خوبی شده‌است.

ریاست بلدیه

تشکیلات ریاست بلدیه درعصر موجودهٔ نادر شاهی بقدر کافی توسعه یافته وبکار های سود مند عموماً بقرار ذیل پرداخته است :

ترمیم وتعمیر مساجد شریف،وزیارات متبرك،وتهیهٔ فرش وتنویر مساجد،کشیدن جاده ها وترمیم شوسه‌های سابقه شهر، تعمیر و ترمیم منازل اشخاص ناتوانی که دارائی نداشتند ، تعیین نرخ ارزاق و تهیهٔ آن وتقسیم آب بشهر بقدر ضرورت ، ساختن مارکیتها ، تعمیر عمارات شخصی موافق دستور دائرهٔ مهندسی بلدیه وساختن آن باصول عصری ، ومسدود نمودن زیر دکانی های مضرصحت،وتشکیل مدیریت احصائیه مولودات و وفیات ومنع تعمیرات جدیده در دامنه های جبال آسمائی وشیر دروازه ، ومعین نمودن کرایه گادیهای کرائی ونظافت جادهای بین شهر وفراخ نمودن بازار ها ومعاونت‌مساکین و سرپرستی دارالایتام .

شرکت تنویرات

این شرکت از مدتی ست در کابل تاسیس یافته و از طرف فابریکهٔ بزرگ الکتریك دولتی بآن امداد کرده میشود .

این موسسه‌ازسابق نواقصی داشته‌وبحال بی‌ترتیبی مانده وفاقد ادارهٔ فنی‌وغیره بود امادرینوقت‌شرکت‌تنویرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

بمدد و معاونت دولت رفع نواقص نموده ادارهٔ محاسبهٔ اصولی دائر و دائرهٔ فنی تشکیل و ماهرین فن استخدام کرده است . لین‌های عمومیه اصلاحات اساسی یافته و سامان ضروریه تکمیل شده است .

اندازهٔ مصرف الکتریك منازل سابق ازین درتحت سنجش نبوده ، برای معلوم شدن مصرف الکتریك در عموم‌منازل (میتر) نصب گردیده و درتمام استیشن های برق‌درشهرتیلفون‌نیزنصب شده تا از حادثات فوری جلو گیری بعمل آید .

گویا شرکت حاضرهٔ تنویرات با یك نظام مرتب وربط وضبط جدی امور تنویرات شهری را دایر کرده در حسن مجاری فابریك الکتریك جبل السراج از قبیل ساختن آب ذخیرهٔ کافی بمقصد کمك کردن بفابریکه درموسم زمستان و دیگر اصلاحات لازمهٔ آن ازطرف مهندسین این شرکت توجهات مهمی بعمل می‌آید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصصین و مستخدمین خارجی که در افغانستان به شعبات مختلف خدمت میکنند

هرگرمپه "آلمانی" مهندس بند ها و انهار

هرموزر "آلمانی" متخصص مطبعه

هرمایور خرستین "آلمانی" معلم تعلیمگاه پیاده

Major Christen

هرشمید "آلمانی" معاون مایور خرستین
تعلیمگاه پیاده

هربوناتس "آلمانی" متخصص پوسته

Bonatz Post

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسیو لنس متخصص زراعت

موسیو مایزرت متخصص دکه سازی

هرارمین مالکوتیس آلمانی متخصص انهار

موسیو کتنر متخصص رنگ مالی

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکی بیگ «ترکی» معلم استحکام مکتب حربیه

کمال عاطف بیگ «ترکی» مشاور حقوق
در وزارت خارجه

موسیو روزنادی «ایطالوی» انجنیر

موسیو رغارک «سویدنی» متخصص پوسته

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسیو کافیرو « ایطالوی » توپچي

موسیو جنو مینچیو « ایطالوی » مشاور مالیه

موسیو تکاکی « جاپانی » معلم جوجیدس مکتب حربیه

سیو چرویلا « ایطالوی » توپچي

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

New Institut. estab. during N.S.

موسسات جدید عصر نادر شاهی

اعلیحضرت همایون غازی پس از نجات بخشیدن مملکت بسی موسسات مفیده را تشکیل داده اند که برای ترقی افغانستان هر کدام آن خیلی مفید ودر تاریخ این سر زمین حایز مقام عالی میباشد :

اول تشکیل صدارت عظما ست :

که بتاریخ ۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ارادهٔ سنیهٔ شاهانه بتاسیس آن ظاهر گردیده و فرمانیکه راجع با آن اصدار یافته است مضمون آن قرار آتی است :

جناب عالیقدر جلالتمآب سردار اعلی محمد هاشم خان ! از آنجائیکه بلطف ومهربانی خداوند جل وعلاشانه افغانستان از انقلاب خانمانسوزی نجات یافت وملت غیور افغانستان مرا به پاد شاهی خود انتخاب نمود ازین رو میخواهم افغانستان بعدامروزیك مملکت مترقی وباساس دین مقدس اسلام همیشه متین ومستحکم باشد وادارهٔ امور جهان بانی این مملکت از پیشتر بهتر اجرا شود مسئولیت اداری نزد ملك وملت نسبت باشخاص معین باشد وملت مسئولیت اشخاص را واضح بشناسد وبتوانیم اصلاحات امور را بآسانی وبدون اختلال عمومی حاصل کنیم لازم دیدم که موافق باصول دین مقدس اسلام ومطابق به عقل وتجربه که در دیگر ممالك متمدنه امروز اسباب سهولت را فراهم کرده صدر اعظم انتخاب وتعین کنم وصدر اعظم کابینهٔ خویش را تشکیل کرده بحضورم معرفی کند .

شما را که شخص بادیانت و در ملت خود بحسن اخلاق و فعالیت مشهور و معروف می بینم بصدر اعظمی اینوطن انتخاب نمودم لهذا بخدای قادر توانا توکل کرده کابینهٔ خود را تشکیل و بحضورم معرفی کنید .

دوم جمعیت العلما :

این موسسه از بیست نفر علمای متبحر پاك نفس جیدالقریحهٔ افغانی تشکیل یافته است مرام این جمعیت سنجش طرق صحیحه است ازبرای اعلای کلمةالله ومنشورات وموعظات حسنهٔ اسلامیه از برای رفع تعدیات وتجاوزات واطلاع از عقاید صحیحه وشیوع امر معروف ونهی عن المنکر ، وتعیین درجات علمیهٔ علما وعدم مداخلهٔ نااهلان درساحت مقدس شرع انور نشر صحایف هفته وار ومجلهٔ ماهوار وترجمهٔ بعضی کتب مفیدهٔ دینی واخلاق وتردید عقاید باطله وکشودن باب مراسلات باجمعیت العلمای مصر، شام، هند وبربعضی کتب وتجلات اظهار رای کردن و در وحدت ملی کوشیدن، کذا درحفظ حقوق ملت ودولت توصیه نمودن ودراطراف شجاعت همت، صدق، خلوص، ثبات ، استقامت، خدمت خلق الله، رافت، شفقت، عدل ، احسان، استقلال فکری وغیره مقالات ترتیب دادن .

مرام نامهٔ جمعیت العلما در بدو جلوس شاهانه تدوین وتصویب گردیده ودر اول جوزا ۱۳۰۹ رسما این جمعیت افتتاح وآغاز بکار نموده است .

سوم مجلس عالی شورای محترم ملی :

مؤسسهٔ عالی مجلس شورای محترم ملی است که در تاریخ افغانستان این مؤسسهٔ بزرگ ملی سابقه ندارد ، به تاریخ ۱۸ سنبله ۱۳۰۹ شورای ملی تاسیس وبتاریخ ۱٤ سرطان ۱۳۱۰ ذات همایونی رسماً مجلس شورای ملی را بدست حق پرست خویش افتتاح و یکی از بهترین عمارات دولتی را برای آن اختصاص فرمودند .

شورای محترم ملی دارای (۱۱۱) نفر نمایندگان ملت است وهیئت رئیسه ازخود نمایندگان انتخاب میشود.

اسامی هیئت رئیسه :

رئیس ع ، ج ، عبدالاحد خان ، معاون ع ، ص ، عبدالحق خان ، منشی ص ، میرزا عبد اللطیف خان.

چهارم : مجلس اعیان :

بانی ومؤسس این محفل عالی نیز ذات شوکتسمات اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی میباشد چه از حیث

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطن پروری وملت خواهی خویش که فراهم آوردن اسباب رفاه جامعه و بهبود امور مملکت را همیشه مطمح نظر ملوکانه میدارند دربرج میزان ۱۳۱۰ بتاسیس وتشکیل مجلس موصوفه عزم واراده فرموده رئیس واراکین مجلس ازاعیان واشراف مملکت که اشخاص بصیر و مامورین بزرگ صاحب تجربه سابقه بوده‌و سزاوار عضویت این محفل بودند تعیین گردیده و بتاریخ ۲۴ عقرب ذات همایونی در قصر دلکشاه این مجلس را رسماً افتتاح فرمودند .

پنجم مجلس اصلاح وترقی عسکری :

این مجلس درسال (۱۳۰۸) تشکیل گردیده و مرکب است از صاحبمنصبان باتعلیم وتربیه و باتجربه. این مجلس راجع به ترقیات عسکری افغانستان پیشنهادات نافعه و نظریات مفیده بوزارت حربیه هر وقت تقدیم میکنند ، وبعضی کتب مفیده عسکریرا نیز ترجمه وتالیف مینمایند .

ششم ریاست فیصلهٔ منازعات تجاریه :

این‌موسسه درسال (۱۳۰۹) تشکیل ردیده رئیس واعضای آن از اشخاص تاجر وکارآگاه میباشند . درین موسسه هر گونه دعاوی تجارتی حل و فیصله میگردد ، وشعبات جدا گانه‌در ولایات مملکت نیز دارد .

هفتم شرکت اسهامی :

این اولین مؤسسه ایست که در افغانستان در عصر درخشنده اعلیحضرت همایونی تاجدار غازی قائد اعظم افغانستان در کابل دایر گردیده ، و تسهیلاتی به امور تجارتی و بروات معاملاتی‌بخشیده است .

هشتم دار لایتام :

دارالایتام بتاریخ ۲۲ ثور۱۳۰۹ تاسیس یافته اطفال بی سر پرست ، درینجا تربیه و پرورش میشوند، این مؤسسه دارای تمام لوازمات ضروریه برای اطفال یتیم است و بودجه مناسبی دارد این اطفال در مکتب صنایع نفیسه شامل تعلیم و تحصیل اند .

و برای مساکین شهری نیز مدد معاش منظور است که از طرف ریاست بلدیه به ایشان پرداخته میشود و هم‌درنظراست دارلمساکین‌علیحده تاسیس شود .

نهم : دارالمجانین:

در سال ۱۳۱۰ از طرف ذات شاهانه دارالمجانین تاسیس گردیده و دران تمام اسباب رفاه مجانین مهیا بوده وازطرف متخصصین معالجهٔ مجانین‌بعمل میآید .

۱۰ : انجمن ادبی هرات نیز از موسسه های این عصر فرخنده نادرشاهی است‌که درسال ۱۳۱۱ تشکیل گردیده مجلهٔ نیز ازین انجمن ماهوار نشر میگردد و صفحات آن بقسمت های تاریخی و ادبی مزین است .

۱۱ : انجمن ادبی قندهار نیز در سال ۱۳۱۱ تشکیل گردیده و موسوم به (جرگه گوتی دپشتو) میباشد مرام این انجمن نشر یك مجلهٔ علمی ، ادبی ، اجتماعی ، تاریخی در زبان افغانی و تدوین لغات افغانی و فراهم کردن کتب وترجمهٔ کتابهای درسی وتاسیس یك کتابخانهٔ افغانی میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیئت انجمن ادبی کابل

عالیقدر میر غلام محمد خان غبار

عالیقدر محمد کریم خان نزیهی

عالیقدر غلام سرور خان جویا

عالیقدر امین الله خان زمرلای

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر حفیظ اللہ خان

عالیقدر سرور خان گویا

صد اقتمآب عبد الباقیخان لطیفی سرکاتب

صد اقتمآب سید قاسم خان مترجم

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع ص عبد الرب خان رئیس تمیز وزارت
محترم عدلیه

ع ص امین الله خان رئیس محکمهٔ اصلاحیه
وزارت عدلیه

ع ص قاری عبد الرسول خان رئیس
دار العلوم عربیه

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

ع،ص محمد یوسف خان رئیس دایرهٔ تربیهٔ
حیوانات و نسل گیری

ع ص غلام حیدرخان رئیس فیصلهٔ
منازعات تجارتی

ع ص خواجه جانگل‌خان رئیس دایرهٔ
خصوصی حضور همایونی

ACKU

دستهٔ « فتبال » مکتب حربیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

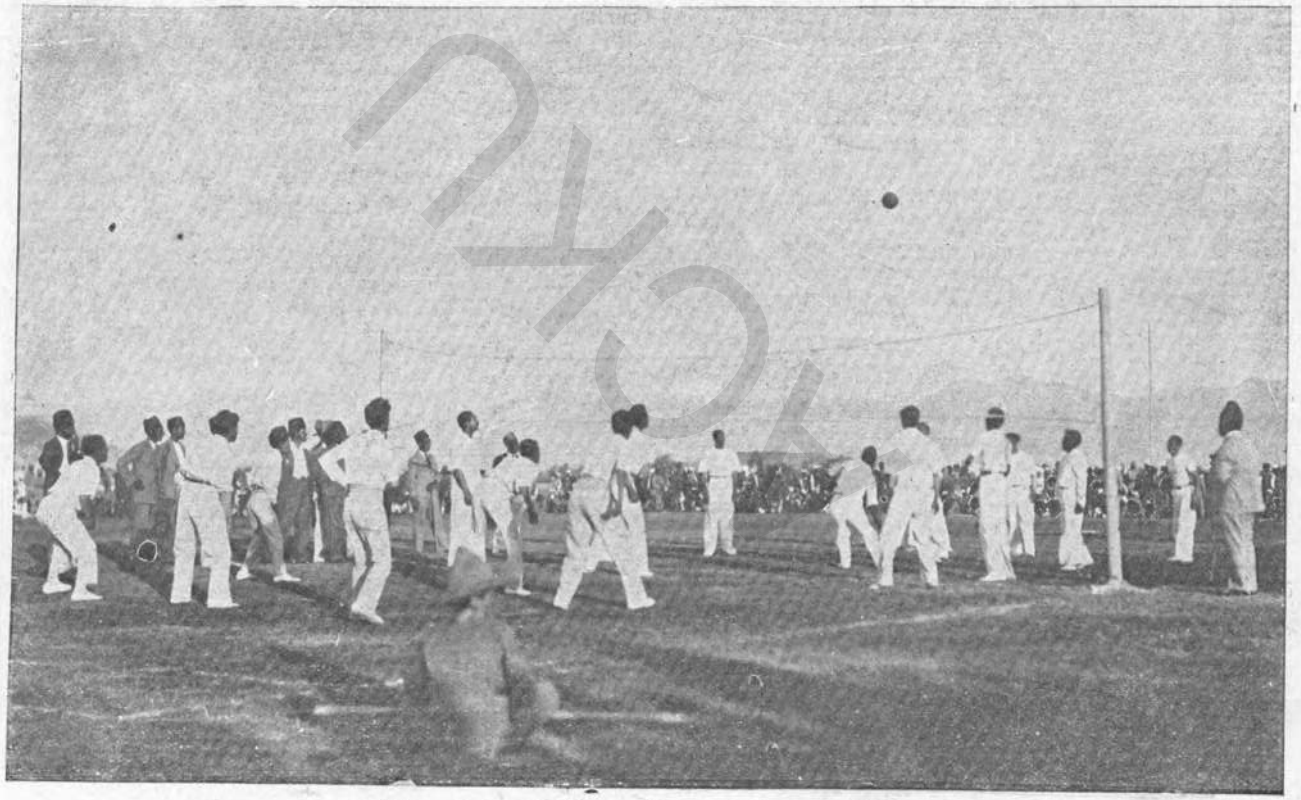

مسابقهٔ (والی بال) بین طلاب وزارت حربیه و معارف

(c) ketabton.com: The Digital Library

از طیارات حربی خریداری جدید وزارت
حربیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

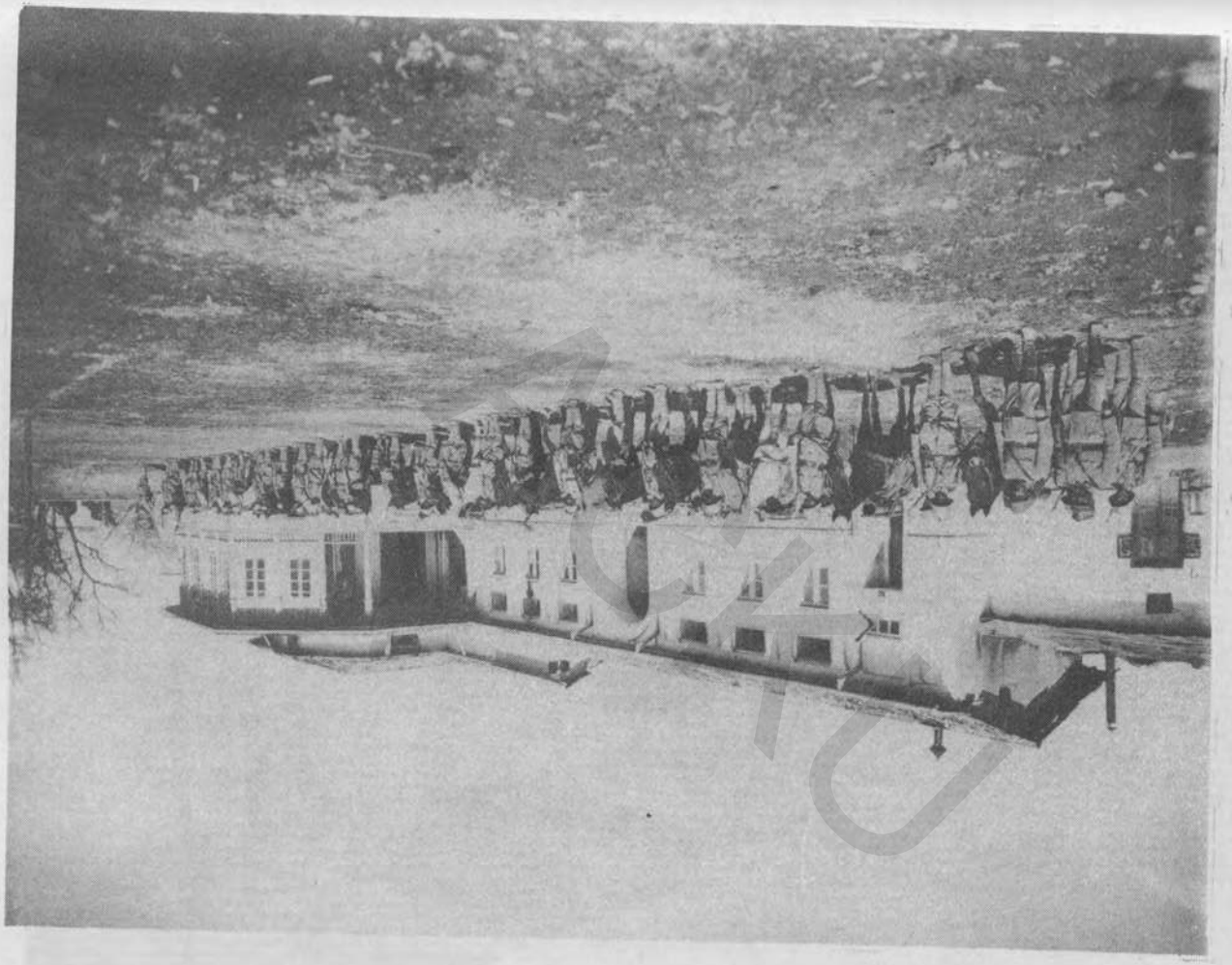

(c) ketabton.com: The Digital Library

از موسسات عصر نادر شاهی قشله های جدید عسکری
در کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

یکمد از صف پیاده عساکر کابل بلیس جنگی

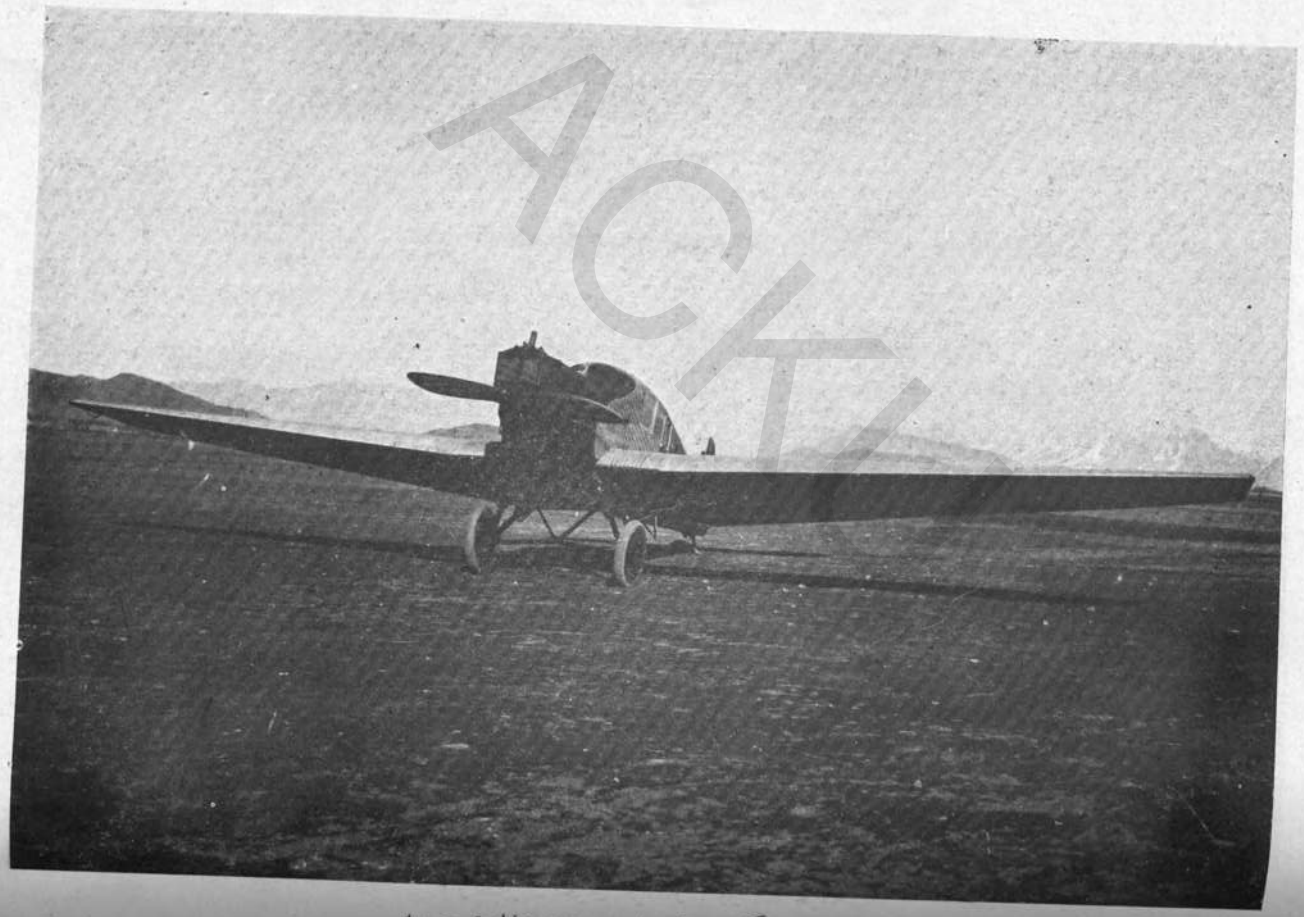

از طیارات پونکرس خریداری جدید وزارت حربیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

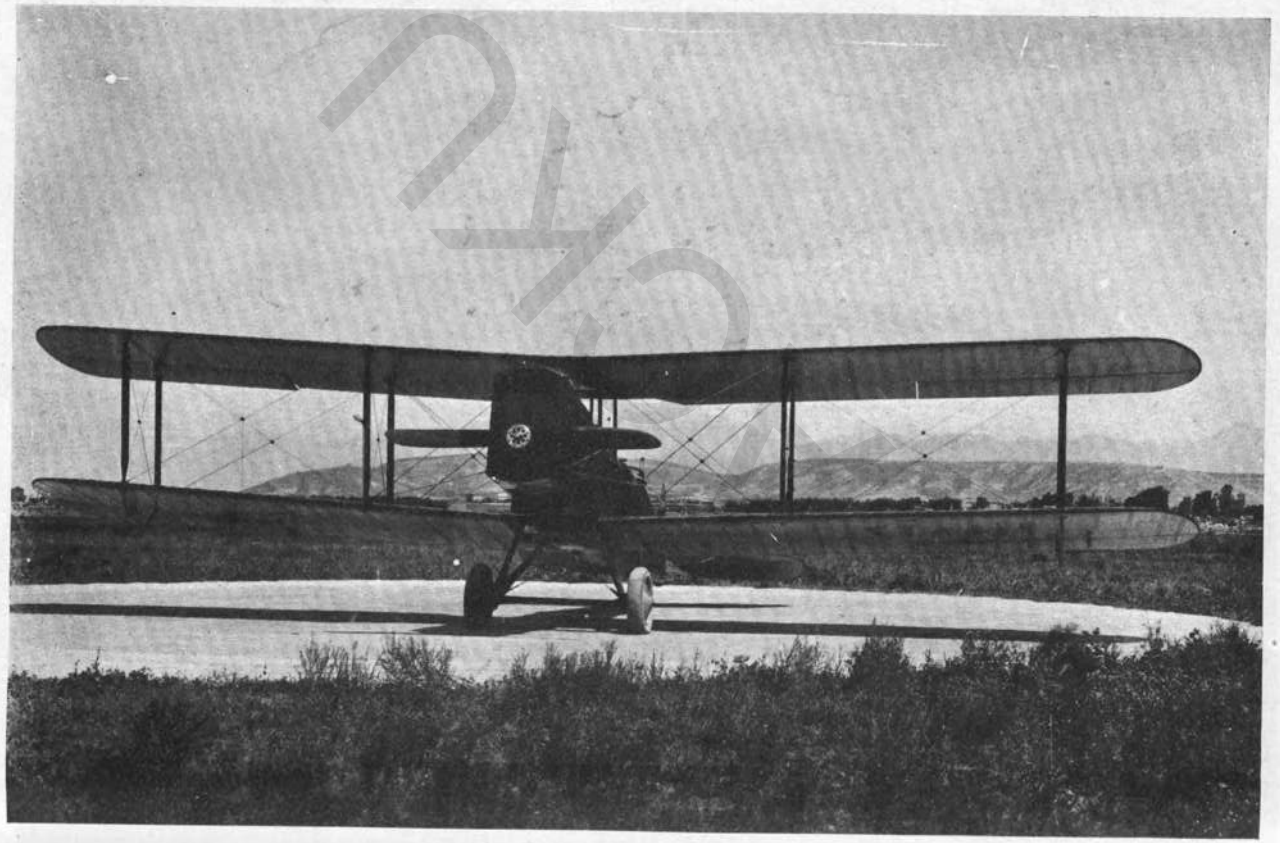

از طیارات حربی خریداری وزارت حربیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

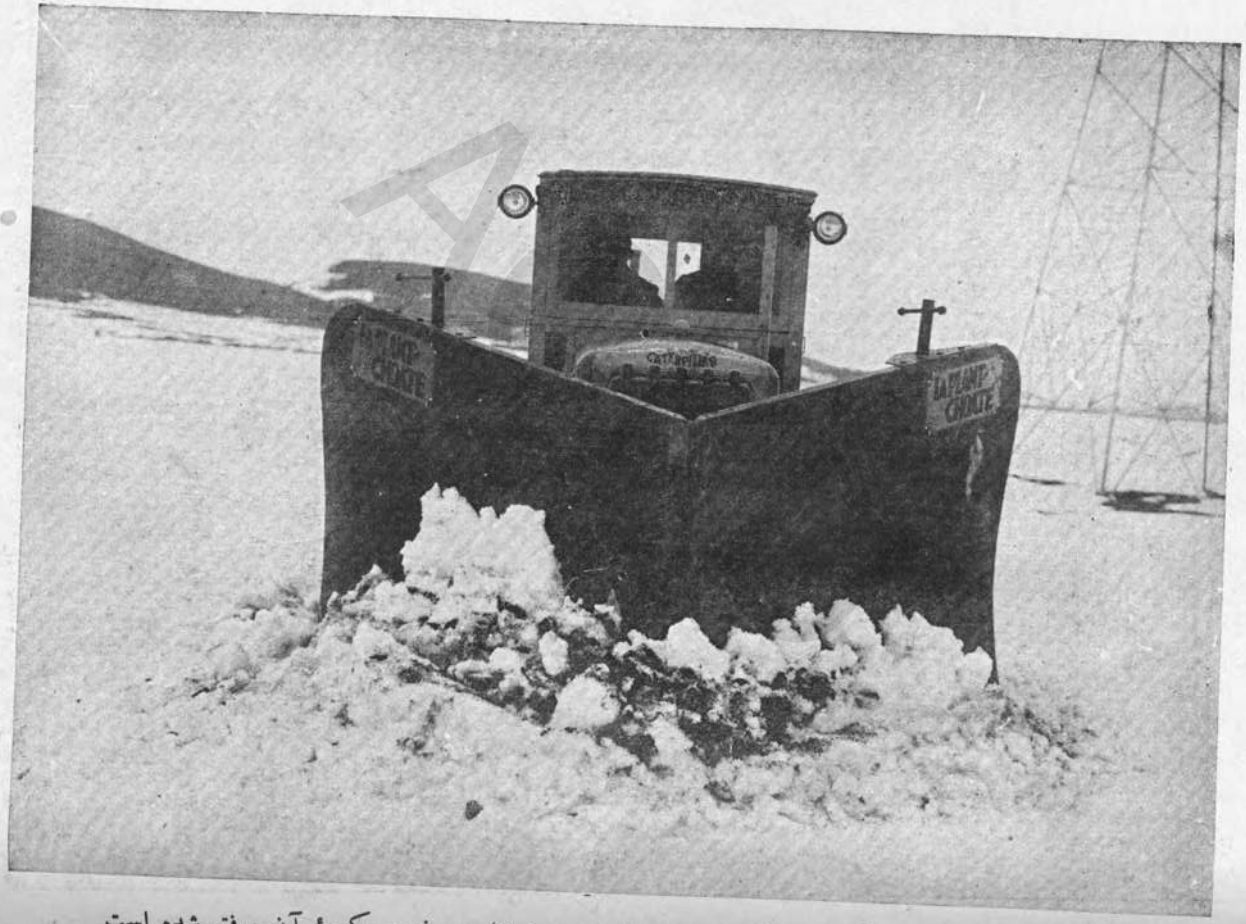

از تراکتور های حربی که در سال ۱۳۱۱ وزارت حربیه بجلب و خرید یکعدهٔ آن موفق شده است

(c) ketabton.com: The Digital Library

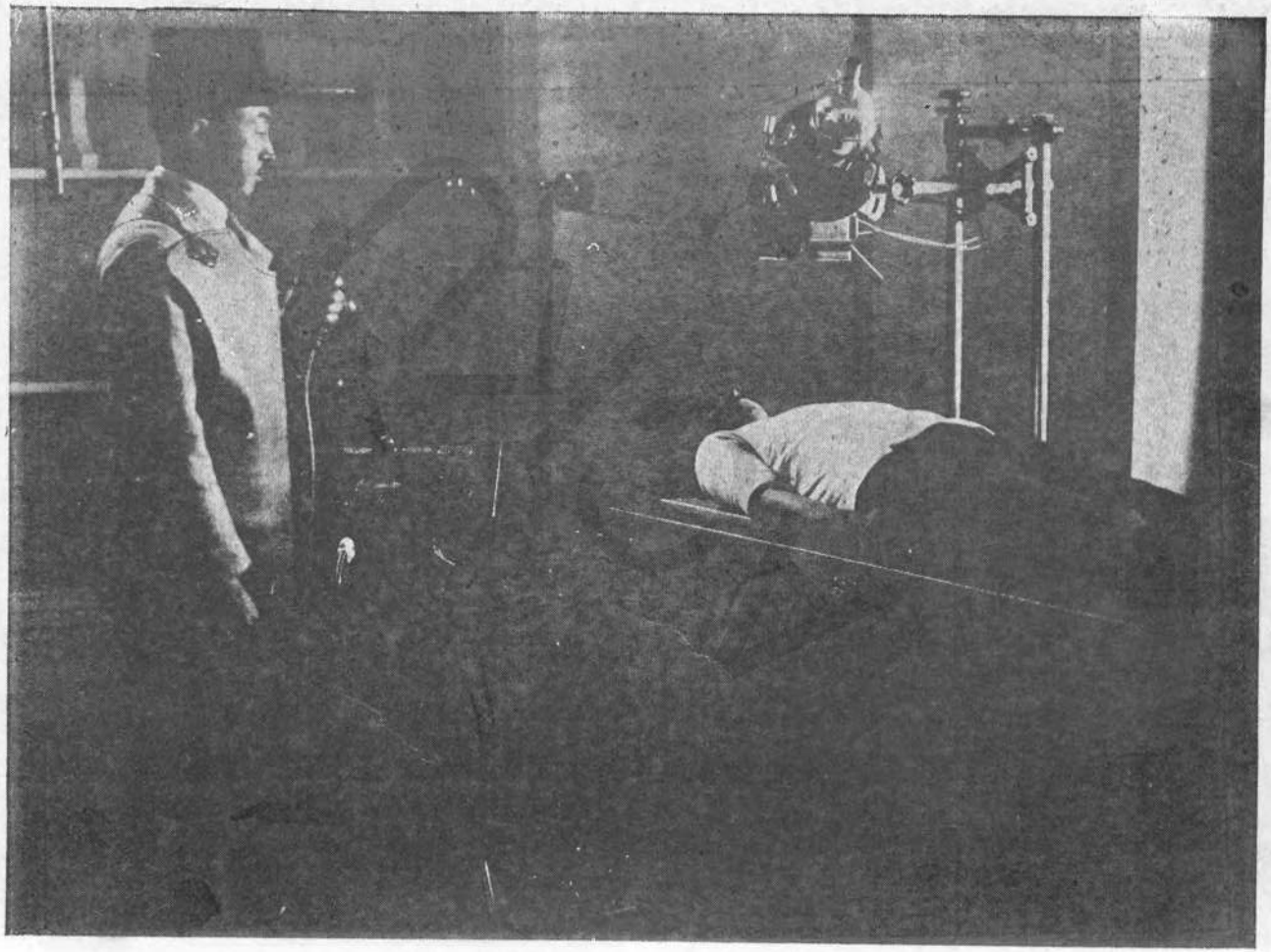

ماشین جدید اکسریز کابل که برای معاینهٔ امراض داخلی وهرگونه معالجات الکتریکی ساعد وهمه روزه برای عموم حاجت مندان حاضر است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرات :

جادهٔ جدید از هرات الی بالا مرغاب و از میمنه الی بالا مرغاب و از میمنه بطرف مزار شریف الی حدود شبرغان احداث گردیده .

جادهٔ شکاری :

این جاده مخصوصاً اهمیت فوق العادهٔ دارد زیرا علاقه جات شمال هندو کش را با جنوب مربوط میسازد و یکی از کار های بزرگ عصر نادر شاهی است .

مزار و مضافات آن و علاقه قطغن و میمنه که ازحیث حاصل خیزی غله ومال‌مواشی از قبیل گوسفند، اسپ و اموال تجارتی مانند پنبه ، پوست ، پوست قره قلی ، پشم ، پسته و غیره خیلی توانگر است ولی سلسلهٔ جبال برف گیر و صعب المرور هندو کش در ایام زمستان و چندی از ماهای بهار مانع عبور و مرور عابرین ورسیدن اشیا و اموال ازانجا بسائر علاقه جات می شد ، و مشکلاتی در امور تجارت پیش میکرد ، و استفادهٔ لازمه بعمل نمی‌آمد لهذا حکومت متبوعهٔ ما به کشیدن این جاده امرفرموده است که بتوجهٔ مخصوص اعلیحضرت همایون تاجدار نامدار، جادهٔ شکاری در شرف اختتام است و بعد از اندك مدتی مانند سمت مشرقی قوافل تجارتی و موتر ها به خیلی آسانی ازین راه عبور و مرور خواهد نمود .

بر علاوهٔ جادهای قند هار ، هرات،میمنه ، مزار ، قطغن و بدخشان در سائر نواحی وطن عزیز جاد های نوین دیگری هم در شرف تاسیس است .

بندها و نهرها

درین عصر که تمام‌وسایل آبادی مملکت وترقی زراعت را دولت در نظر گرفته است ، برای کشیدن نهرها و ساختن بند ها و مشروب ساختن اراضی لامزروع توجه فرموده ، به ساختن بند ها و نهر هائیکه در ذیل ذکر میگردد اراده فرموده است .

درظرف این مدت قلیل بعضی از ین بند ها ونهرها عنقریب تمام میشود و ملت ازان مستفید میگردد. و کاردیگر بندها و انهار در جریان بوده نظر بتوجه و مساعی اولیای امور بهمین نزدیکیها تمام میشود :

۱: در زنه خان‌غزنی برای آبیاری (۱۰۹۷۷) جریب زمین به ساختن (بندی) اقدام شده و پول کافی برای آبادی آن منظور گشته .

۲: در سرخاب لوگر نیز بندی ساخته میشود که (۹۰۰۰) جریب زمین ازان مشروب میگردد . واین بند اهمیت زیادی برای آبادی سرخ آب دارد نقشه و اندازهٔ مصارف این بند تماماً از طرف حکومت متبوع تدارك گشته و تاحدی آباد هم شده .

۳: بند خروار (۳۰۰۰۰) جریب زمین را آبیاری میکند ، این بند نیز از یادگار های برجسته دوره نادر شاهی است .

٤: در قرغهٔ پغمان بندی زیر تعمیر است و ازان (۲۵۰۰۰) جریب زمین سرسبز میگردد ، این بند در بین پغمان و کابل درحدقرغه‌ساخته‌میشود و یکحصهٔ بزرگ از اراضی لامزروع را صالح الزراعت میگرداند

۵: بندسرده غزنین نیز یکی از کار های مهم عصرهمایون نادرشاهی بحساب میرود (۱۰۸۰۰۰) جریب زمین

(c) ketabton.com: The Digital Library

در تحت آن قابل زراعت میگردد .

٦: بندسراج غزنین قابل آن دیده شده که (١،٥) متر دیگر دیوار مذکور بلند شود زیرا بواسطهٔ این ارتفاع (٤٥٠٠) جریب زمین تحت آبیاری می آید .

٧: نهر سراج جلال آباد که ١٤هزار جریب زمین در تحت آن آباد و آبیاری میشود ازسال ها خراب مانده در عصر اعلیحضرت همایونی یکمقدار پول مکفی برای آبادی و تکمیل آن منظور و مجدداً بکار افتاده حال در شرف اتمام است .

٨: برای رفاه مسافرین کاریز خیر آباد در علاقه مزار شریف ساخته شده .

٩:احداث یك نهر جدید در دکه : دکه سرحد مهم سمت شرقی افغانستان است دریای بزرگ کنر بدون آنکه زمین های بایرآنجارا مشروب کند از (دکه) عبور کرده بهند میریزد اینك در عصر اصلاح پسند نادر شاهی نهر جدیدی که کلیه زمین های خشك و بایر آنجارا مشروب خواهد کرد از دریای مذکور جدا گردیده و کار آن در شرف اتمام است .

تاسیس کلوب ها

اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی تمام شعب ترقی ملت را در نظر گرفته و وسایل تعالی ملت و مملکت را فراهم مینمایند وبهمین منظور برای حس تولید اتفاق و استحکام معاشرت اخلاق وادبی و تربیهٔ بدنی بتاسیس کلوپ ها امر و ارادهٔ سنیه شاهانهٔ شان صادر گردیده و در عصر تاریخی نادر شاهی کلوپ های ذیل که هر یك دارای مرام بسی عالی میباشد تاسیس یافته است :

١: کلوب وزارت حربیه ٢: کلوپ وزارت خارجیه بنام (محفل ستور) ٣: کلوپ وزارت معارف .

تاسیس کورسهای السنه خارجیه

برای مامورین دوائر دولتی وباقی ارباب ذوق که میل لسان خارجی دارند ، درسال حاضر کورسهای السنه ذیل بارادهٔ دولت متبوعه ازطرف وزارت معارف مجانی تاسیس یافته یکعدهٔ بزرگ افراد حساس وعلم دوست وطن داخل این کورسها شده ومشغول تحصیل اند :

١ کورس زبان پشتو .

٢ کورس زبان فارسی برای خارجیها که مستخدم دولت میباشند .

٣ کورس لسان آلمانی .

٤ کورس لسان فرانسوی .

٥ کورس لسان انگلیسی .

حضور اعلیحضرت ہمایونی موقع گذاشتن سنگ تہداب کلوپ عسکری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

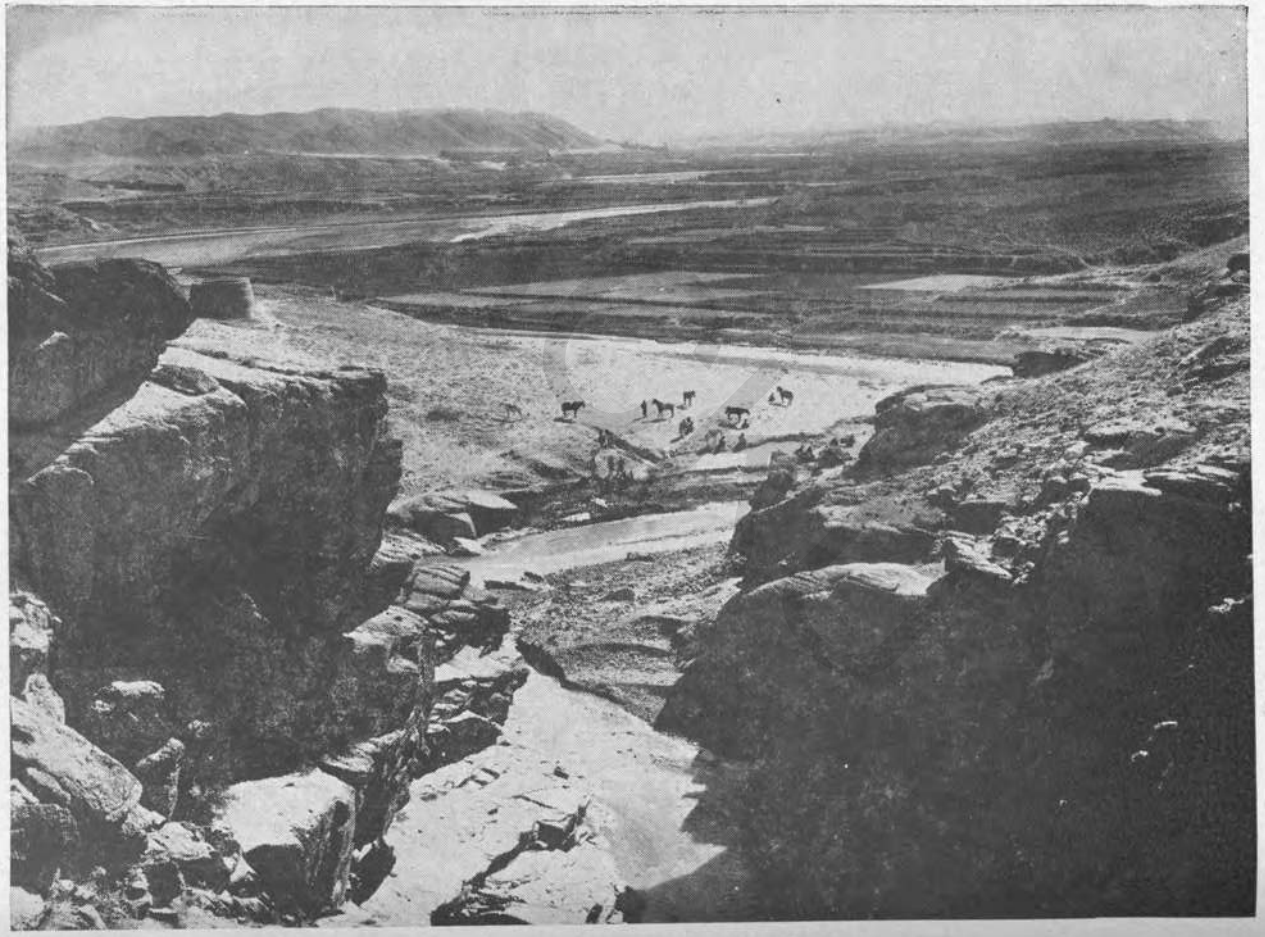

از عمرانات جدید عصر نادر شاهی بند خروار لهوگرد

(c) ketabton.com: The Digital Library

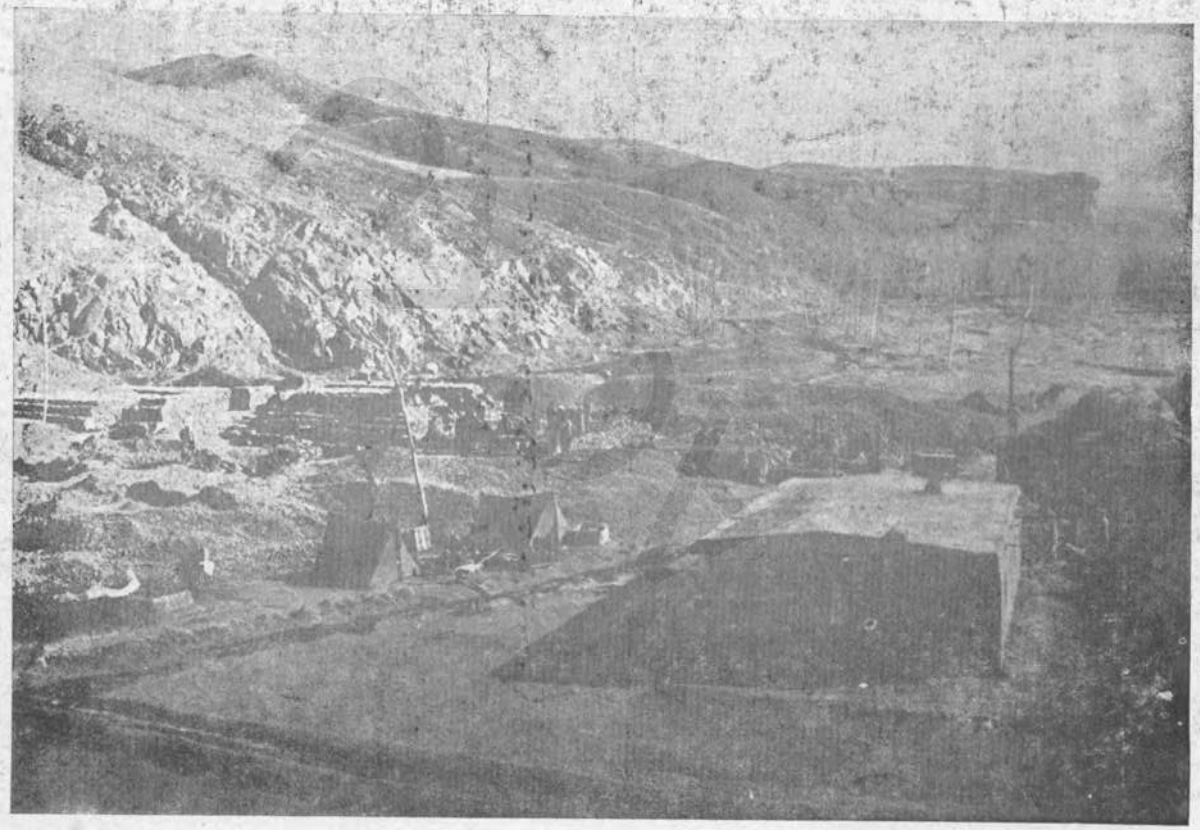

از عمرانات جدید عصر نادر شاهی بند سرخاب لهو گرد

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

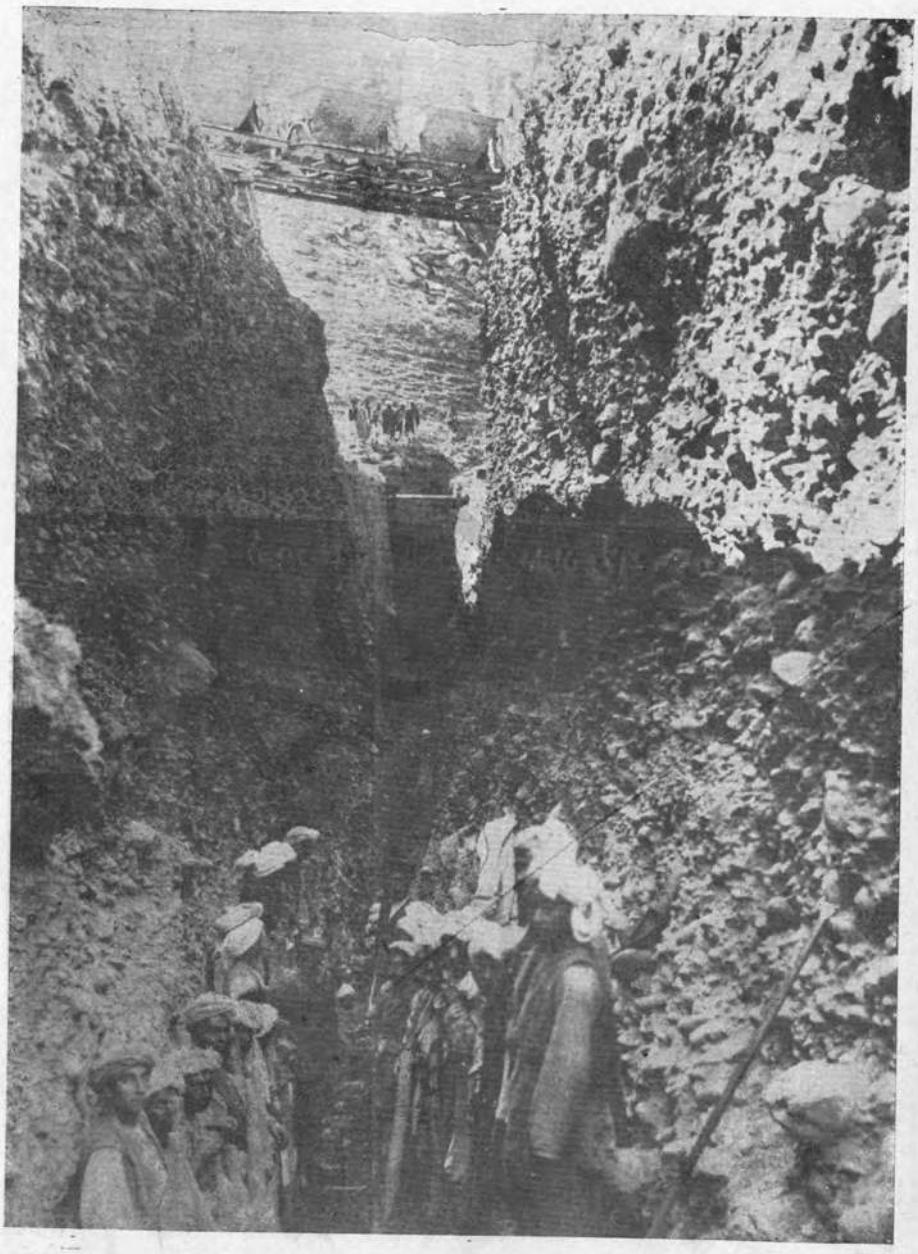

از عمرانات عصر نادر شاهی بند قرغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

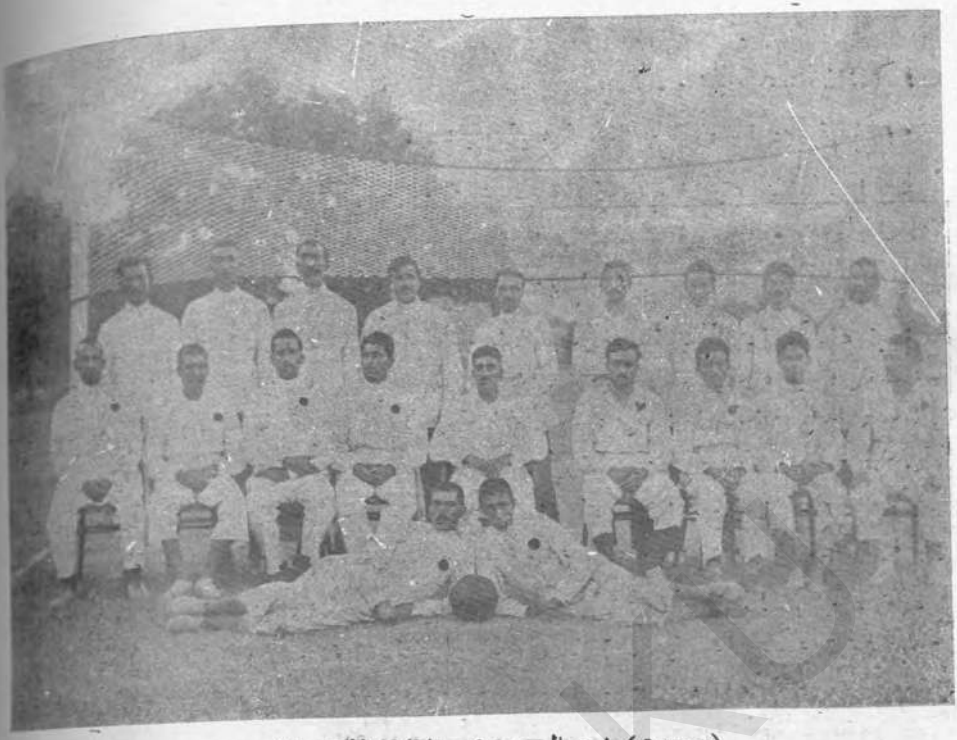

(سپورت) فوت بال بین منصبداران ولایت مزارو میمنه

(سپورت) والی بال بین منصبداران ولایت مزار و میمنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجمن کشافان

یکی از موسسات مهم عرفانی که درینعصر درخشان نادری بروی کار آمده انجمن کشافان افغانستان است که بفرمان مبارک نمبر ۲۲۵۲ ذات همایونی تاسیس شده : مقاصد این انجمن این است که اطفال افغانستان را بدون تشخیص قوم و حیثیت امداد کند تا آنها بتوانند افراد صحیح وطن خود شده در عین زمان تابع فرائض خداوندی وشریعت نبوی (صلی الله علیه وسلم) بوده به ملت خود وفادار باشند ومفاد شخص خود را برای مفاد اجتماعی ایثار کنند - وازبدی افکار - وافعال سوء اجتناب ورزند .

روح این مسلک همانست که بچه ها به تعهد شخصی درتحصیل معاش خود اقتدار پیدا کنند وابداً منحصر بر امداد دیگران نباشند برای قیام صحت خوب اقسام سپورتها بکنند:- درمملکت خود، ماحس کرده میتوانیم که از کدام بدو فکراً واخلاقاً ومن حیث صحت عمومی پست شده میرویم واگر بخواهیم بچه صورت میتوانیم این نقائص را دفع کنیم همان است که اسباب ترقیات ماضیه اسلام را باطرز زندگانی موجوده تطبیق داده پروغرام صحیح تعلیم وتربیهٔ اسلامی - اخلاق- مدنی را حسب ارشادات ذات ملوکانه درلباس کشافی وزارت جلیلهٔ معارف به افغانستان معرفی کرده ازطلاب مکاتب مرکز (کابل) یکعدهٔ متعلمین را برضا ورغبت خود جمع آوری نموده به لباس مخصوص کشافی بار اول بتاریخ ۲۳ میزان ۱۳۱۰ درجشن نجات وطن درمعرض نمائش گذاشت .

نظریهٔ وزارت معارف اینست که اساس اخلاق صحیح اسلامی - ایثار - حلم وصداقت را از ایام طفولیت بطرز تعلیم مخصوص درقلوب اطفال جای بدهد درینجا تذکار میکنیم قبل ازین که یکنفر داخل این مسلک میشود وعدهٔ آتی را میدهد :-

بشرف اسلامیت وانسانیت خود قسم میخورم : -

۱ متابعت فرائض خداوندی - شریعت غرای محمدی - احکام پادشاه وخدمت مملکت را میکنم .

۲ درهمه وقت به بنی نوع بشر امداد میکنم .

۳ متابعت اصولنامهٔ کشافی را مینمایم .

٤ اصولنامهٔ کشافی مشتمل برده مواد آتی است .

۱ شرف کشاف را اعتماد باید کرد (زیرا که کشاف همه وقت راست میگوید) .

۲ کشاف وفا دار پادشاه ومملکت خویش آمران، والدین، بالا دستان خود میباشد .

۳ فریضهٔ کشاف است که خودش مفید وبردیگران امداد برساند .

٤ کشاف رفیق همه کس وبرادرهر کشاف دیگر میباشد بدون لحاظ اینکه موخرالذکر چه حیثیت دارد .

٥ کشاف حلیم میباشد .

٦ کشاف برحیوانات مهربان میباشد .

۷ کشاف احکام مشروعه، والدین، دلگی مشر ومعلم خود را بدون عذر تعمیل میکند .

۸ کشاف در جمیع مصائب قوی دل و صابر میباشد یعنی مصیبت که به او می آید بکمال صبر آنرا برداشت میکند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ کشاف مقتصد میباشد .

۱۰ کشاف در افکار، کلام وافعال خود پاك میباشد .

پس اگر بنظر دقیق تعلیم کشافی دیده شود معلوم میگردد که اصولنامهٔ کشافی مبنی بر اساس صحیح اسلامی واخلاقیست .

(راپورت مختصر یك ساله کشافی)

اولین دفعهٔ که این انجمن تاسیس شد تعداد طلاب شاملین تعلیم در آنوقت یکصدنفروبعد ازان در ۱۳۱۱ به سه‌صدنفر رسید درهمین سال شعبهٔ شیر بچه ها نیز افتتاح گردیده ریاست آن ازحضور والاحضرت کشاف اعلی (صدر اعظم صاحب) به سردار ذلمی خان خلف‌الرشید ع ، ج ، ا، انشان وزیر صاحب حربیهٔ غازی تفویض شد . تعداد آن اکنون سی‌وشش نفر است .

بتاریخ ۱٤ میزان ع،ج،ا، نشان والاحضرت وزیر صاحب حربیهٔ غازی به قوماندانی اعلی کشافان افغانستان بموجب فرمان نمبر۳۳۳۹ مورخه ۱٤میزان ۱۳۱۱ والاحضرت کشاف اعلی مقرر گردیدند .

درین دورهٔ یکسالهٔ خود کشافان کابل درهر سه جشن های ملی، نجات‌وطن ۱۱-۱۳۱۰ استقلال ۱۱) در رسم گذشت عسکری شمولیت ورزیدند ودر مانورهٔ عسکری ۱۳۱۱ وظائف ومواظبت فوری را بکمال جدیت وفعالیت ابراز نموده مورد تحسین گردیدند همچنان درجشن استقلال ۱۳۱۱ درصحن چمن حضوری نمائش مواظبت فوری اطفای نار، پل‌سازی، خیمه سازی وغیره را بکمال مهارت داده مورد رضامندی وتحسین اعلیحضرت غازی وجمیع ناظرین شدند .

نشان ابتدائی را تقریباً کل نفری حاصل کرده اند.

تشکیلات موجوده .

سرپرست والاحضرت شهزاده محمدظاهرخان .

کشاف اعلی ج،ع،ج والاحضرت محمدهاشم خان (صدر اعظم‌صاحب) .

قوماند اعلی ملی ع،ج ا،ا نشان والاحضرت شاه محمودخان وزیر صاحب حرب .

قوماندان بین‌المللی وکابل ع،ج، علی‌محمدخان وزیر صاحب معارف وکفیل وزارت خارجه .

رئیس شیربچه ها سردار ذلمی خان .

سکرتری تشکیلاتی انجمن محمد یعقوب خان .

بتاریخ اول جنوری ۱۹۳۲ انجمن کشافان رسماً از طرف انجمن بین‌المللی کشافان لندن شناخته شده درکومیته بین‌المللی شمولیت‌ورزیدند .

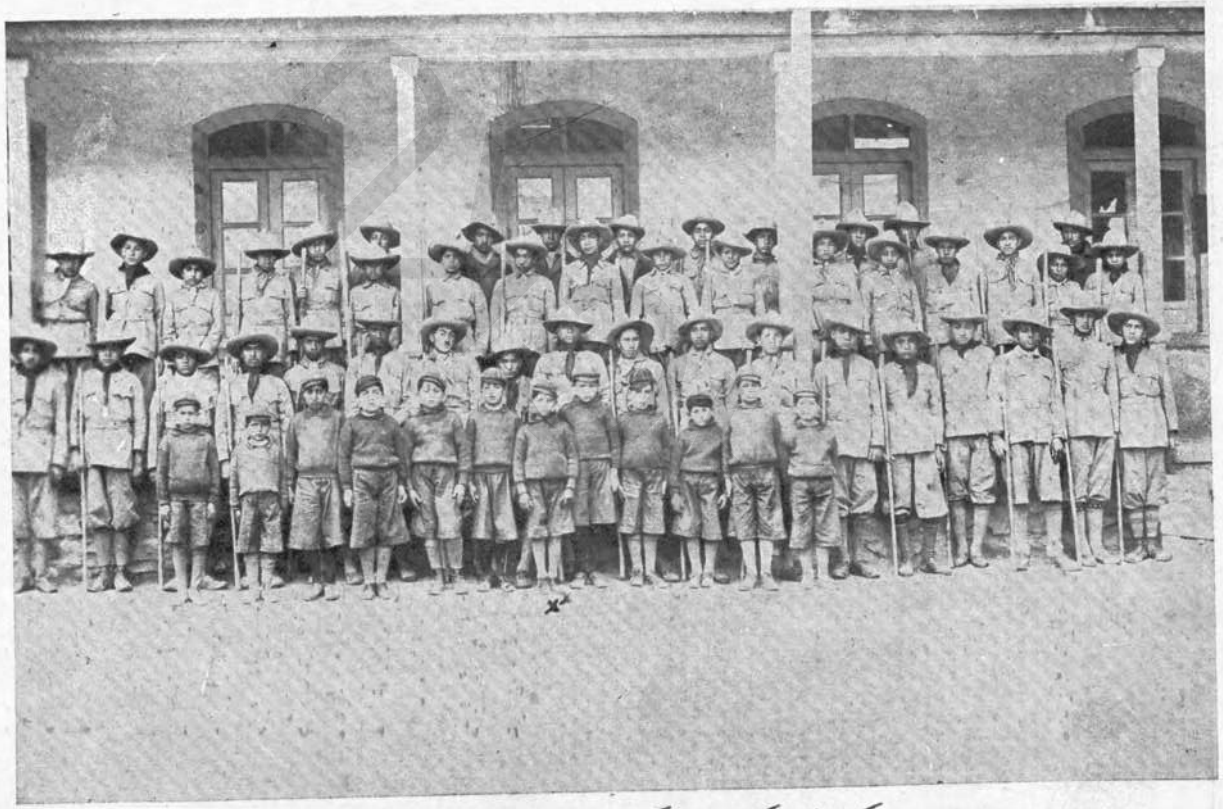

یکعده از سکوت ها (کشافان) و شیربچه های کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

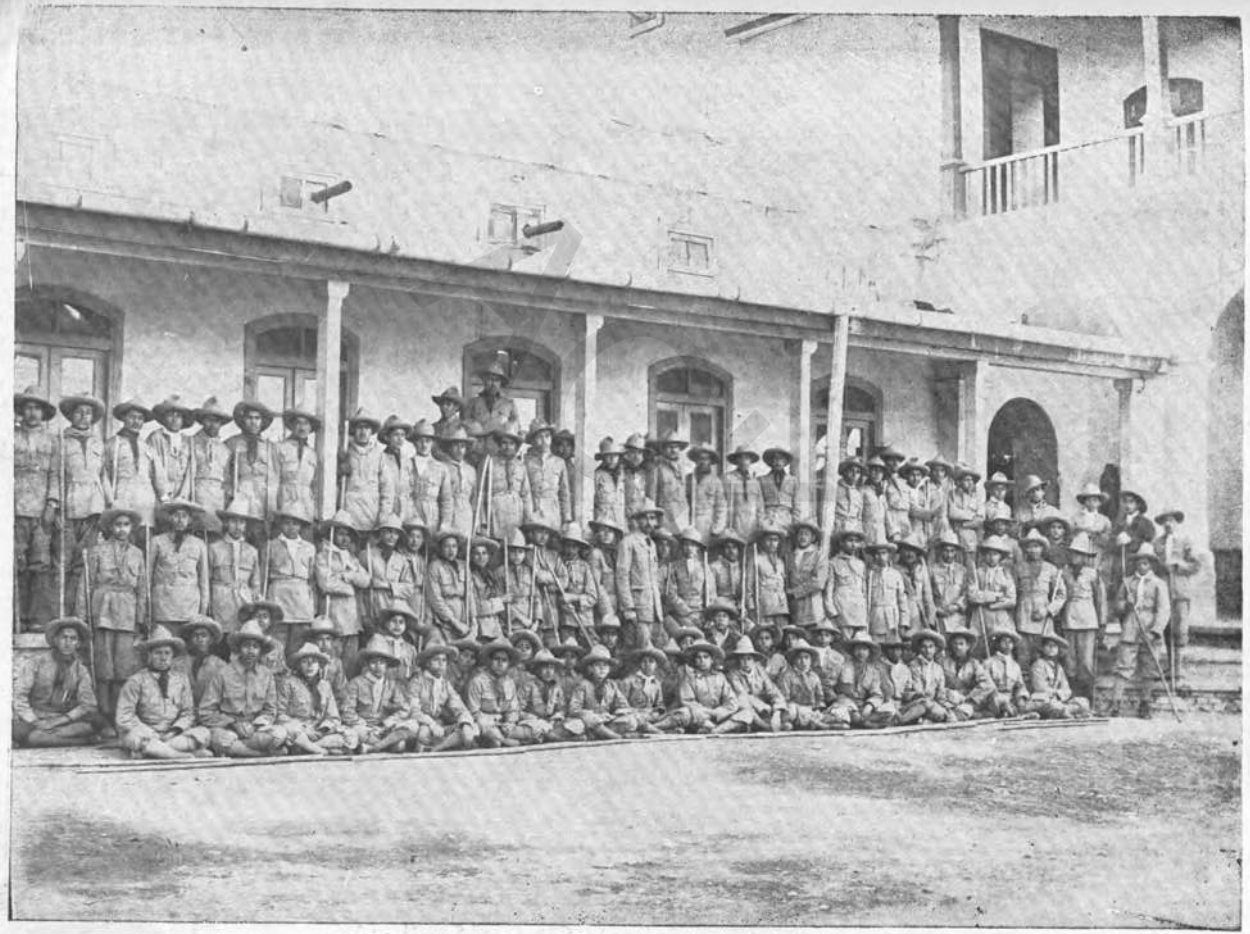

یکعده از پای سکوت (کشافان) کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

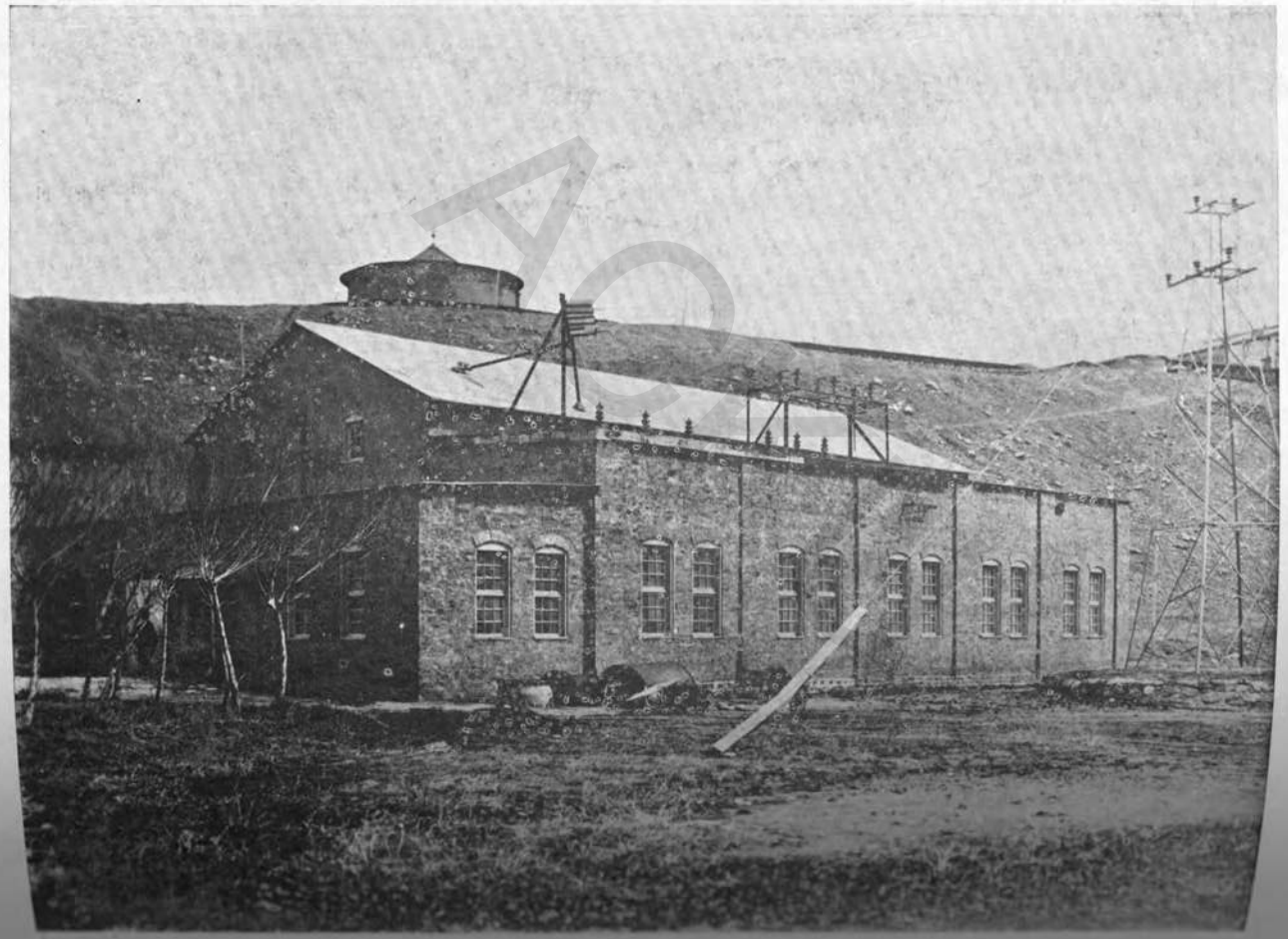

يك قسمت از فابريكة برق جبل السراج محالى كابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

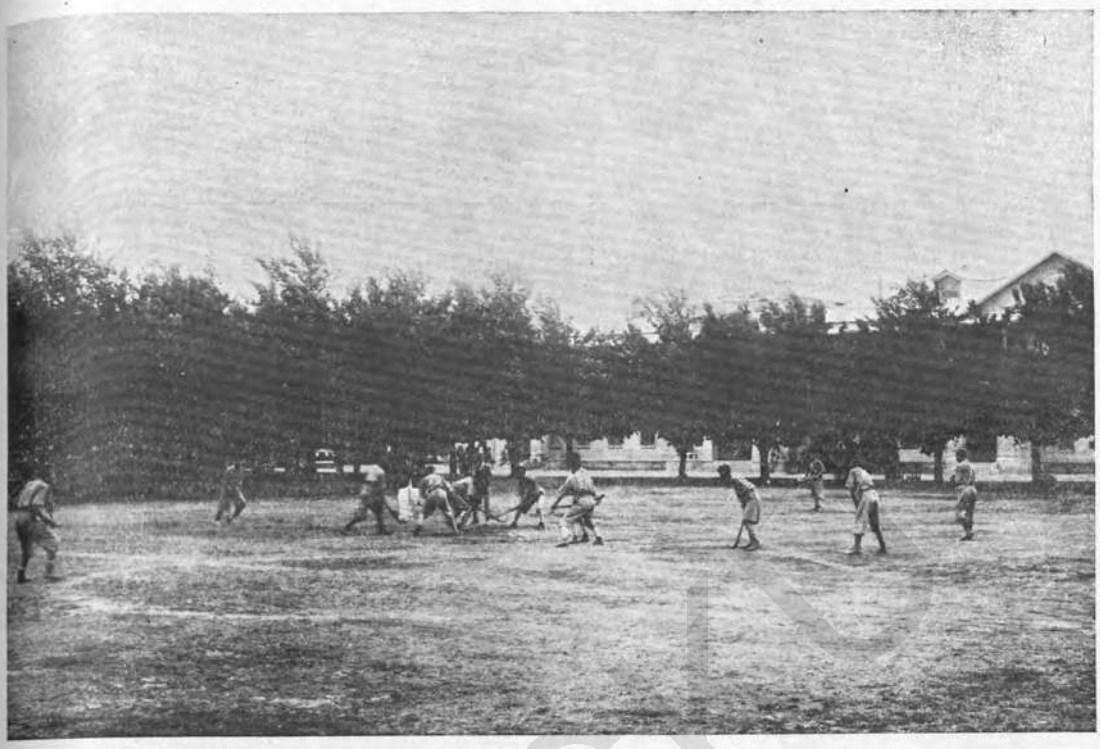

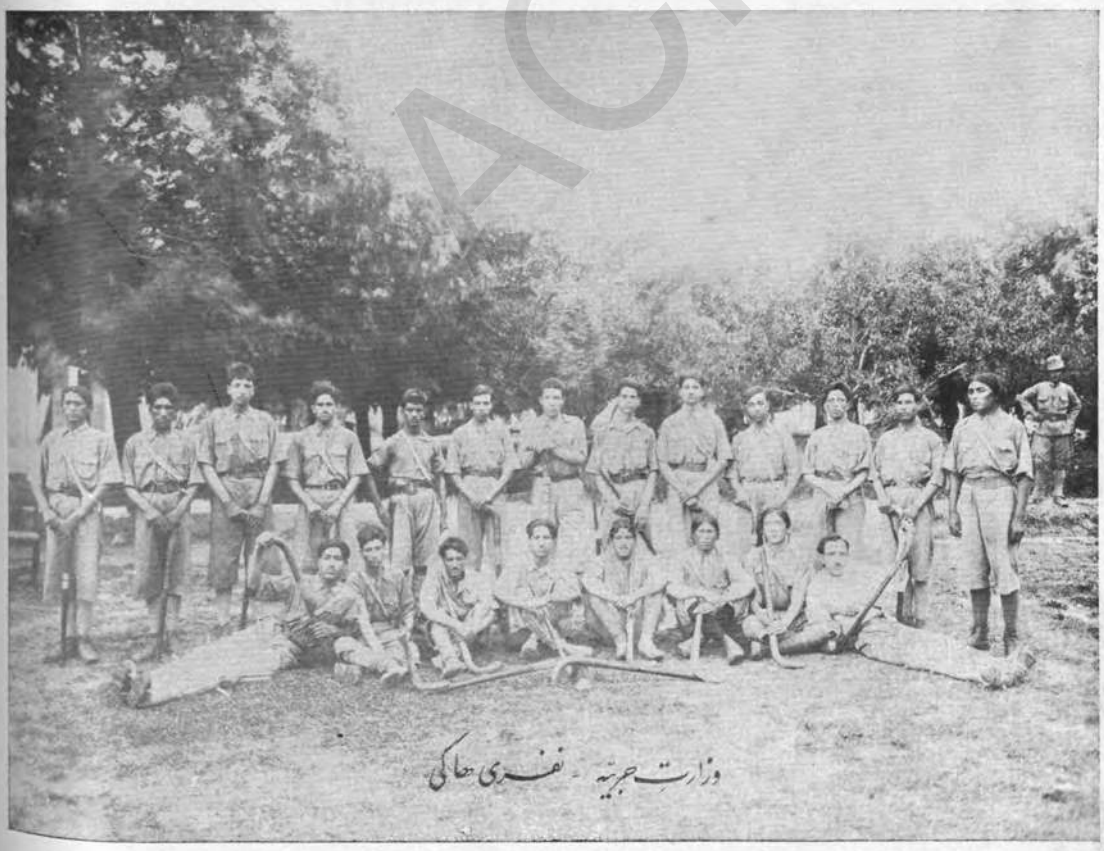

وزارت حربیه - نفری هاکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

داکتر نور محمد خان داکتر شفاخانهٔ عسکری

داکتر عبدالغنی شاه خان سر طبیب شفاخانهٔ عسکری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤسسه های صنعتی که در عصر همایون نادرشاهی تأسیس یافته

۱ ـ فابریکه صابون سازي: در ماه دلو ۱۳۰۹ تاسیس و در ماه جوزا ۱۳۱۱ افتتاح گردیده دارای (۱۲) پایه ماشین سیستم جدید است که می تواند روزانه (۳۰۰۰) قالب صابون بسازد .

۲ ـ فابریکه ترمیم موتر: بتاریخ ٦ سنبله ۱۳۱۰ تاسیس و بتاریخ ۱۰ حمل ۱۳۱۱ افتتاح گردیده دارای (۱۸) پایه ماشین بوده هر نوع ترمیمات موتر را میتواند .

۳ ـ فابریکه کانسروه : (حفظ میوه وغیره) در ۱۵ سنبله ۱۳۱۱ تاسیس ودر ۱۰ اسد ۱۳۱۱ افتتاح گردیده (۱۰) پایه ماشین های جدید ویك عدد دیگ بخار دارد برای اقسام میوه وسبزیجات وانواع گوشت قتی میسازد .

٤ ـ فابریکه تیل کشی : در ٦ سنبله ۱۳۱۰ تاسیس و در ۱۰ حمل ۱۳۱۱ افتتاح گردیده دارای (۱۱) پایه ماشین میباشد و از اقسام دانه های نباتی روغن میکشد .

٥ ـ فابریکه تکمه سازي: در اول قوس ۱۳۰۹ بکار افتاده دارای (۱۲) پایه ماشین ویك عدد دیگ بخار است و از هر نوع مواد از قبیل شاخ استخوان هر قسم تکمه ساخته می تواند .

٦ ـ فابریکه نجاري مرکز: دراول قوس ۱۳۰۹ بکار آغاز نمود و در ۷ میزان ۱۳۱۱ عدهٔ ماشین هازیاد گشته فعلاً (۲٥) پایه ماشین دارد اقسام موبل (چوکی ومیزوغیره) به کمال نفاست ومتانت درفابریکهٔ مذکور ساخته میشود.

۷ ـ فابریکه جراب و بنیان بافي: در قوس ۱۳۰۹ بکار آغاز نمود (۱٤۹) پایه ماشین جراب و (۱۰) پایه ماشین بنیان و (٦) پایه ماشین دوخت و نخ باز کردن و غیره موجود دارد از نخ و سند و پشم جراب ، بنیان ، مفلر ، جاکت های زنانه و غیره بافته می تواند .

۸ ـ فابریکه نختابی وپارچه بافي: در ۸ سنبله ۱۳۱۱ در جبل السراج تعیین یافته (۱٥) پایه ماشین پاك کردن و آماده ساختن پنبه و (۱۹) پایه ماشین نختابی و (۳) پایه ماشین بیلن و مشله و (٥۰) پایه ماشین بافت و (۱۰) پایه ماشین رنگ آمیزی و اتو و غیره دارد ، سان ، کشمیرهٔ نخی ، جوت ، جیم تسر نخی ، تکه های پیراهنی و غیره دران ساخته میشود .

۹ـ فابریکه پشم تابی وپشمینه بافي: این فابریکه بقندهار تعیین یافته .

۱۰ ـ فابریکه نجاري دارالامان: این فابریکه دارای (۱۳) پایه ماشین نجاری میباشد که در ابتدا بذریعهٔ موترهای تیلی گردش داشته و در ۱٥ عقرب ۱۳۱۱ وسعت یافته وموتر برقی در ان نصب گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعطای نشان

ذواتیکه درازای خدمات ازحضور ملوکانه نایل نشان‌های دولت گردیده اند:

المر اعلی :	ع،ج،سردار اعلی والاحضرت شاه ولیخان وزیرمختار افغانی متعینهٔ پاریس نسبت بفتح کابل.
» »	ع ، ج ا ، ا نشان والا حضرت شاه محمود خان سپه سالار و وزیر حرب نسبت بدفع غایلهٔ اشرار قطغنی .
» »	ع ، ج ، ا ، ا نشان محمد گل خان وزیر داخله و رئیس تنظیمیه مزار شریف نسبت بخدماتی که در حین انقلاب وریاست تنظیمیه مشرقی ، شمالی ، قندهار وغیره نموده اند .
سردار اعلی :	ع ، ع ، ش محمد غوث خان نائب سالار قول اردوی مرکزی نسبت بدفع غائلهٔ اشرار قطغنی .
» »	ع ، ج ، حکمت بیگ سفیر کبیر ترکیه مقیم کابل نسبت بحسن خدماتیکه در روابط دوستانه مملکتین ابراز فرموده اند .
» »	و ، ج ، س ، ا، محمد یعقوب‌خان مرحوم رئیس‌تنظیمه و والی سابق کابل نظر به خدماتیکه در دفع غایله شرارت اشرار قطغنی نموده بودند .
سردار عالی :	ع ، ش محمد افضل خان فرقه مشر اول وکیل ریاست ارکان حربیه‌نسبت بخدماتیکه در دفع غایله اشرار قطغنی نموده اند .
» »	ع ، ش احمدعلیخان رئیس اوردو نظربخدماتیکه بدفع غایله اشرار قطغنی و ریاست تنظیمه مزار ابراز نموده اند .
» »	ع ، ع ، ش محمد عمر خان نائب سالار نسبت بدفع شرارت اشرار قطغنی .
استور درجه اول :	جناب عزتمند موسیو ریکس سرکاتب سفارت دولت شوروی مقیم کابل در ازای خدماتیکه نسبت بروابط دوستانه دولتین ابراز نموده اند .
» »	عزتمند دکتر فوشارد آلمانی نسبت بخدماتیکه بپرستاری مریضهای شهری نموده‌اند .
» »	و ، ج گل‌احمد خان‌رئیس بلدیه نسبت بخدماتیکه در دورهٔ وکالت نائب‌الحکومه‌گی و عضویت ریاست تنظیمه مزار شریف خدمات خوبی نموده اند .
» »	عالیقدر میجر فریزر شازدافر سفارت دولت برتانیا مقیم کابل نسبت‌بخدماتیکه برای حسن مناسبات دولتین نموده اند .
» »	ع ص محمد حسین خان معین وزارت مالیه نظر بحسن خدماتیکه بمعیت والاحضرت وزیر صاحب حربیه در ولایت خان آباد نموده اند .
استور درجه دوم :	ع ، ش عبدالله‌خان فرقه مشر اول در ازای دفع غایلهٔ اشرار قطغنی .
» »	ح ، محمد علم خان غند مشراول » » »
» »	ع ، ش عبدالغفورخان فرقه مشر » » » »
» »	ع، ش بجان خان فرقه مشر اول : » » » »

(c) ketabton.com: The Digital Library

درجه دوم استور : ع ، ش عطامحمد خان فرقه مشر اول در ازای خدمت دفع اشرار قطغنی .

» » ع، ش فیض‌محمدخان فرقه مشر ثانی » » » »

» » ع ، ش شاه بهرام خان » » » »

» » ع، ش رمضان‌خان مسعودی فرقه مشرملکی » » »

» » ع ، ص عبدالحکیم خان معاون حکومت کلان شمالی که در غایلهٔ اشرار کوهدامنی خدمت نموده اند .

» » ص عبدالمقیم خان منشی رئیس تنظیمیه شمالی که درغایلهٔ اشرار کوهدامنی خدمت نموده اند .

درجه سوم استور : ص میرزا گلشاه خان مامور استخبارات ریاست تنظیمیه شمالی که در غایلهٔ اشرار کوهدامنی خدمت نموده اند .

» » ف مولوی محمد قاسم خان عضو جمعة العلما نسبت بغایلهٔ اشرارقطغن .

» » ح گل میر خان غند مشر اول » » »

» » ح محمد جعفر خان غند مشر اول » » »

» » ح غلام حیدر خان غند مشر اول » » »

» » ح‌عبدالقیوم خان غند مشر اول » » »

» » ح احمد شاه خان غند مشر اول » » »

» » ح پیر محمد خان غند مشر اول که بمعیت رئیس تنظیمیه مزار خدمت نموده اند .

» » ح عبدالقیوم خان غند مشر- قوماندان عسکری میمنه » » »

» » ص میرزا محمد قاسم خان مزاری » » »

» » ص علی احمد خان » » »

» » ع سید عبدالله خان مدیر عمومی- شعبه شرق وزارت خارجه » » »

درجه ٤ استور : ص علی احمد خان مامور استرداد که بمعیت رئیس تنظیمیه شمالی خدمت نموده اند.

معارف درجه اول : ع شیر محمد خان خان خروتی که در راه تعالی معارف خدمت نموده اند .

نشان معارف : ع محمد زمان خان مرحوم نسبت بترجمه کتاب تمدن عرب .

نشان صداقت : ص میرزا محمد جانخان شمالی نسبت بخدمات درمعیت رئیس تنظیمه شمالی

» » ص نور محمد خان‌کلانتر کلکان » » »

» » ص محمود خان فوفلزائی » » »

نشان خدمت : ح محمد ایاز خان غند مشر دکه نسبت بحسن ایفای وظائف و خدمات خود

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشان خدمت :

عزتمند داکتر محمد صالح خان هاشمی نسبت بحجاج افغانی درموقع تاسیس حاجی‌خانه خدمت نموده اند .

» » نفری عسکری که بمقصد سرکوبی شمالی خدمات خوبی انجام داده‌اند دارای یك یك نشان خدمت گردیده اند .

» » نفری اقوام جدرانی که در دفاع اشرار قطغنی خدمت نموده اند یك یك نشان خدمت از دولت متبوع خود حاصل داشته اند .

» » برای تمام نفری عسکری که درولایات مزار و خان آباد در مقابل اشرار خدمت کرده اند دارای یك یك نشان خدمت شده اند .

» » دوصد و بیست و یکنفر مامورین ملکی و خوانین وکلان شنوندگان و عمله ریاست تنظیمهٔ مزار و غیره اشخاصیکه درغایله قطغن وبدخشان مقابل اشرار خدمت نموده اند دارای یك یك نشان شده اند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسامی و انواع مکاتب در افغانستان

اسم مکاتب	نوع مکاتب	ملاحظات
فاکولته طبی	دارالفنون	یکی ازشعبات دارالفنون که فعلاً تاسیس شده .
حبیبه	عالی	
امانیه	«	
امانی	«	
دارالمعلمین	خصوصی	
استقلال	متوسط	
صنائع	تخنیکی عالی	
زراعت	« متوسط	
دارالعلوم وحفاظ	عالی دینی	
نجم المدارس (سمت مشرقی)	متوسط «	
دارالحفاظ میمنه	« «	
« اندخوی	ابتدائی	
ابتدائی نمبر ۱ شهر	«	
« نمبر ۲ «	«	
شیوه کی	«	
ده خدایداد	«	
سرآسیا	«	
چهل ستون	«	

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مکاتب	نوع مکاتب	ملاحظات
ابتدائی مرکز (مزار شریف)	ابتدائی	
تاشقرغان	«	
آقچه	«	
ولایت هرات	۲ باب ابتدائی	
« قندهار	۲ « «	
« قطغن و بدخشان	—	
خان آباد	ابتدائی	
فیض آباد	«	
رستاق	«	
اندراب	«	
جلال آباد	«	
لغمان	«	
میمنه	«	
اندخوی	«	
شرین تگاب	«	
فراه	«	
گردیز سمت جنوبی	«	
غزنی	«	
دایزنگی	«	
چهاریکار	«	

(c) ketabton.com: The Digital Library

طلابیکه درعصر اعلیحضرت نادرشاه غازی بخارج اعزام گردیده اند:

اسم	شعبهٔ تحصیل	محل تحصیل	تاریخ عزیمت	ملاحظات
عبدالظاهر خان	داکتری	نیویارك کلوم بیایونورستی امریکه	سنه ۱۳۱۰	
عبد الرحیم خان	میوه جات	کارنل یونورستی امریکه	»	
محمد طاهر خان	داکتری	نیویارك کلوم بیایونورستی امریکه	»	
محمد یوسف خان	معادن	» » »	»	
وحدت شاه خان	بند سازی	کارنل یونورستی امریکه	»	
همایون خان	داکتری	لندن	»	
محمد امیرخان	معادن	نانسی فرانسه	۱۳۱۱	
عبدالقیوم خان	داکتری	شهردریانسون فرانسه	»	
عبدالشکور خان	معادن	نانسی فرانسه	»	
نجم الدین خان	دندان سازی	یونورستی کلومبیا امریکه	»	
محمد کبیر خان	بندسازی	کارنل یونورستی امریکه	»	
عبدالمجید خان	زراعت	» »	»	
اورنگ زیب خان	داکتری	لندن	»	
احمدولیخان	جدیدالشمول	فرانسه	»	
عبدالولی خان	»	»	»	
محمد کریم خان	تیلفون	ستاکهالم	۱۳۱۰	این دو نفر کامیابانه وارد وطن گردیده و بعد بریاست پست مصروف شد
عبدالمجید خان	»	»	»	
غلام اعظم خان	پست	لندن	»	
حبیب الله خان	»	»	»	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرد معمر در بغلان

میربازخان قوم ملاخیل که ساکن قریهٔ کوکچنار بغلان میباشد بااینکه سنین عمرش به ۱۰۴ میرسد هنوز موی سر و ریشش سیاه و دندانهایش مکمل و براق و در قوای بدنی خود کامل بوده منازل بعیده را پیاده می پیماید و چنان تصور میشود که سنش متجاوز از چهل نخواهد بود .

مرد معمر در بغلان علاقه خان آباد موسوم بمیر باز خان

میر بازمذکور پدر ۳۳ اولاد گردیده که ازان جمله ۱۲ نفر فوت و ۲۱ نفر آنها حیات دارند .

پسر کلانش که دارای سن (۷۵) میباشد ازچشمها معیوب بوده باعصا راه میرود .

میر باز خان در سال گذشته با یکدختر جوان از دواج نموده است .

این مرد مدت ۳۶ سال در نظام اعلیحضرت شیرعلیخان واعلیحضرت عبدالرحمان خان و اعلیحضرت شهید ملازمت نموده و اکثر محاربات قرن ۱۹ وطن را از روی مشهودات خود حکایت مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جدول حرکت و مواصلت پوسته

پوسته عموماً در تمام پوسته خانه ها در هفته سه روز حرکت و مواصلت دارد . و پوسته هائیکه از پوسته خانه مرکز باطراف و همچنین از اطراف بمرکز مواصلت میکند به تفصیل جدول ذیل است

ایام صدور پوسته			پوسته خانهٔ مبداء	پوسته خانهٔ مرجع	میعاد ایام مواصلت	ملاحظات
یکشنبه	سه شنبه	پنجشنبه				
〃	〃	〃	پوسته خانهٔ کابل	پوسته خانهٔ مزارشریف	۱۱ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 تاشقرغان	از ۸ الی ۹ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 ایبک	۷ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 کهمرد	۶ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 بامیان	۶ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 خان آباد	از ۶ الی ۷ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 چاریکار	از یک الی دو روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 پغمان	از یک الی دو روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 سروبی	از یک الی دو روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 اندخوی	از ۲۱ الی ۲۲ روز	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جدول حرکت و مواصلت پوسته

پوسته عموماً در تمام پوسته خانه ها در هفته سه روز حرکت و مواصلت دارد . و پوسته هائیکه از پوسته خانه مرکز به اطراف و همچنین از اطراف بمرکز مواصلت میکند به تفصیل جدول ذیل است

ایام صدور پوسته			پوسته خانهٔ مبدأ	پوسته خانهٔ مرجع	میعاد ایام مواصلت	ملاحظات
یکشنبه	سه شنبه	پنجشنبه				
〃	〃	〃	پوسته خانهٔ کابل	پوسته خانهٔ قندهار	از ۷ الی ۸ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 فراه	از ۱۵ الی ۱۶ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 قلات	۷ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 غزنی	٤ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 ارزگان	از ۱۲ الی ۱۳ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 پشت رود	از ۱۲ الی ۱۳ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 وردک	٤ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 میدان	از ۳ الی ٤ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 تورخم و جلال آباد	از یک الی ۲ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 لهوگرد	۳ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 گردیز	٥ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 دایزنگی	از ۹ الی ۱۰ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 بهسود	از ۷ الی ۸ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 میمنه	از ۲۱ الی ۲۲ روز	
〃	〃	〃	〃 〃	〃 〃 هرات	از ۱٦ الی ۱۷ روز	

(c) ketabton.com: The Digital Library

محصولات پستی ارسالی در خارج

نمبر	نوع مراسلات	اوزان ابتدائی گرام از	اوزان ابتدائی گرام الی	حصه محصولات ابتدائی	برای هر صد گرام و دیگر از	برای هر صد گرام و دیگر الی	حصه محصولات اضافی پست بین اوزان ابتدائی	وزن انتهائی	تفصیلات حدود عرض و طول مراسله
۱	مکاتیب	۱ گرام	۲۰ گرام	۷۵ پول	۲۱ گرام	۴۰ گرام	۴۵ پول	۲ کیلوگرام	اقل طول پاکت ۶ سانتی متر عرض ۴ سانتی متر . انتها درجه طول و عرض از هر جانب پاکت ۴۵ سانتی متر . درصورت لوله ۷۵ سانتی متر طول ۱۰ سانتی متر قطر .
۲	پست کارتهای عادی	۱ قطعه	. 〃	۴۵ 〃	.	.	.	.	حداکثر عرض ۱۵ سانتی متر طول ۱۰ ½ سانتی متر حداقل عرض ۱۰ سانتی متر طول ۷ سانتی متر
۳	پست کارتهای جواب طلب	〃 〃	.	۹۰ 〃	.	.	.	.	〃 〃 〃 〃 〃 〃
۴	کاغذهای کاری	۱ گرام	۵۰ گرام	۷۵ 〃	۵۱ گرام	۱۰۰ گرام	۱۵ پول	۲ کیلوگرام	طول و عرض از هر جانب پاکت ۴۵ سانتی متر حداکثر آن است درصورت لوله طول ۷۵ سانتی متر و قطر ۱۰ سانتی متر .
۵	مطبوعات و اخبارها و امثال آن	۱ 〃	۵۰ 〃	۱۵ 〃	۵۱ 〃	۱۰۰ 〃	۱۵ پول	۲ کیلوگرام الی ۳ کیلوگرام	عرض و طول از هر جانب پاکت ۴۵ سانتی متر درصورت لوله ۷۵ سانتی متر طول ۱۰ سانتی متر قطر :- درصورت قات شده { حداقل طول ۱۰ سانتی متر عرض ۷ سانتی متر حداکثر 〃 ۱۵ 〃 〃 〃 ۱۰ ½ 〃
۶	نمونه های تجارتی	۱ 〃	۵۰ 〃	۳۰ 〃	۵۱ 〃	۱۰۰ 〃	۱۵ 〃	۵۰۰ گرام	حداکثر :- طول ۴۵ سانتی متر عرض ۲۰ سانتی متر ارتفاع ۱۰ سانتی متر
۷	انواع فوق که جستری شود ۱- یکطرفه ۲- جواب طلب	. . . . .	. . . . .	۷۵ پول ۱۵۰ پول	.	.	.	.	

(c) ketabton.com: The Digital Library

محصولات پارسل هائیکه بداخل مملکت از یکجا بدیگر جا ارسال میشود

نوع پارسل	وزن از	وزن الی	ذریعهٔ حمل و نقل	ناحیه اول کروه از	ناحیه اول کروه الی	ناحیه اول محصول	ناحیه دوم کروه از	ناحیه دوم کروه الی	ناحیه دوم محصول	ناحیه سوم کروه از	ناحیه سوم کروه الی	ناحیه سوم محصول	ناحیه چهارم کروه از	ناحیه چهارم کروه الی	ناحیه چهارم محصول	ناحیه پنجم کروه از	ناحیه پنجم کروه الی	ناحیه پنجم محصول	ملاحظات
پارسل	۵۰۰ گرام	۱ کیلوگرام	وسواری پیاده	۱	۲۵	۲ افغانی	۲۵	۵۰	۳ افغانی	۵۰	۱۵۰	۴ افغانی	۱۵۰	۲۵۰	۵ افغانی	۲۵۰	سرحد	۶ افغانی	در محالاتیکه پوسته ذریعهٔ موتر حمل و نقل نمیشود زیاده از دو کیلوگرام پارسل ها پذیرفته نمیشود.
〃	۱۰۰۱ گرام	۲ کیلوگرام	〃	〃	〃	۳ 〃	〃	〃	۴ 〃	〃	〃	۵ 〃	〃	〃	۶ 〃	〃	〃	۷ 〃	
〃	۵۰۰ گرام	۱ کیلوگرام	موتر	〃	〃	۲ 〃	〃	〃	۳ 〃	〃	〃	۴ 〃	〃	〃	۵ 〃	〃	〃	۶ 〃	
〃	۱ کیلوگرام	۲ 〃	〃	〃	〃	۳ 〃	〃	〃	۴ 〃	〃	〃	۵ 〃	〃	〃	۶ 〃	〃	〃	۷ 〃	در محالاتیکه پوسته ذریعهٔ موتر حمل و نقل داده میشود پارسل ها باندازهٔ بیست کیلوگرام قبول و فرستاده میشود.
〃	۲ 〃	۳ 〃	〃	〃	〃	۴ 〃	〃	〃	۵ 〃	〃	〃	۶ 〃	〃	〃	۷ 〃	〃	〃	۸ 〃	
〃	۳ 〃	۴ 〃	〃	〃	〃	۵ 〃	〃	〃	۶ 〃	〃	〃	۷ 〃	〃	〃	۸ 〃	〃	〃	۹ 〃	
〃	۴ 〃	۵ 〃	〃	〃	〃	۶ 〃	〃	〃	۷ 〃	〃	〃	۸ 〃	〃	〃	۹ 〃	〃	〃	۱۰ 〃	
〃	۵ 〃	۶ 〃	〃	〃	〃	۷ 〃	〃	〃	۸ 〃	〃	〃	۹ 〃	〃	〃	۱۰ 〃	〃	〃	۱۱ 〃	
〃	۶ 〃	۷ 〃	〃	〃	〃	۸ 〃	〃	〃	۹ 〃	〃	〃	۱۰ 〃	〃	〃	۱۱ 〃	〃	〃	۱۲ 〃	محصول پارسلات از روی بعد و مسافهٔ راه تعیین و تحصیل میشود تمام حصهٔ خاک مملکت در پنج ناحیه تقسیم یافته است :-
〃	۷ 〃	۸ 〃	〃	〃	〃	۹ 〃	〃	〃	۱۰ 〃	〃	〃	۱۱ 〃	〃	〃	۱۲ 〃	〃	〃	۱۳ 〃	
〃	۸ 〃	۹ 〃	〃	〃	〃	۱۰ 〃	〃	〃	۱۱ 〃	〃	〃	۱۲ 〃	〃	〃	۱۳ 〃	〃	〃	۱۴ 〃	
〃	۹ 〃	۱۰ 〃	〃	〃	〃	۱۱ 〃	〃	〃	۱۲ 〃	〃	〃	۱۳ 〃	〃	〃	۱۴ 〃	〃	〃	۱۵ 〃	
〃	۱۰ 〃	۱۱ 〃	〃	〃	〃	۱۲ 〃	〃	〃	۱۳ 〃	〃	〃	۱۴ 〃	〃	〃	۱۵ 〃	〃	〃	۱۶ 〃	ناحیهٔ اول الی ۲۵ کروه
〃	۱۱ 〃	۱۲ 〃	〃	〃	〃	۱۳ 〃	〃	〃	۱۴ 〃	〃	〃	۱۵ 〃	〃	〃	۱۶ 〃	〃	〃	۱۷ 〃	〃 دوم 〃 ۵۰ 〃
〃	۱۲ 〃	۱۳ 〃	〃	〃	〃	۱۴ 〃	〃	〃	۱۵ 〃	〃	〃	۱۶ 〃	〃	〃	۱۷ 〃	〃	〃	۱۸ 〃	〃 سوم 〃 ۱۵۰ 〃
〃	۱۳ 〃	۱۴ 〃	〃	〃	〃	۱۵ 〃	〃	〃	۱۶ 〃	〃	〃	۱۷ 〃	〃	〃	۱۸ 〃	〃	〃	۱۹ 〃	〃 چهارم 〃 ۲۵۰ 〃
〃	۱۴ 〃	۱۵ 〃	〃	〃	〃	۱۶ 〃	〃	〃	۱۷ 〃	〃	〃	۱۸ 〃	〃	〃	۱۹ 〃	〃	〃	۲۰ 〃	〃 پنجم 〃 نقطهٔ سرحد
〃	۱۵ 〃	۱۶ 〃	〃	〃	〃	۱۷ 〃	〃	〃	۱۸ 〃	〃	〃	۱۹ 〃	〃	〃	۲۰ 〃	〃	〃	۲۱ 〃	
〃	۱۶ 〃	۱۷ 〃	〃	〃	〃	۱۸ 〃	〃	〃	۱۹ 〃	〃	〃	۲۰ 〃	〃	〃	۲۱ 〃	〃	〃	۲۲ 〃	محصول پارسل ضروری سه چند محصول پارسلات معمولی اخذ میشود.
〃	۱۷ 〃	۱۸ 〃	〃	〃	〃	۱۹ 〃	〃	〃	۲۰ 〃	〃	〃	۲۱ 〃	〃	〃	۲۲ 〃	〃	〃	۲۳ 〃	
〃	۱۸ 〃	۱۹ 〃	〃	〃	〃	۲۰ 〃	〃	〃	۲۱ 〃	〃	〃	۲۲ 〃	〃	〃	۲۳ 〃	〃	〃	۲۴ 〃	
〃	۱۹ 〃	۲۰ 〃	〃	〃	〃	۲۱ 〃	〃	〃	۲۲ 〃	〃	〃	۲۳ 〃	〃	〃	۲۴ 〃	〃	〃	۲۵ 〃	

(c) ketabton.com: The Digital Library

نرخنامهٔ محصولات تلگرافی برای تبادل داخلی افغانستان

محصولات اصلی

شماره	نوع تلگرام	محصول فی کلمه	تشریحات	ملاحظات
۱	تلگرامات معمولی	۵۰ پول	در محصولات تلگرامات داخله بعد مسافت قید نیست	محصول درجهٔ ابتدائی تلگرام ده کلمه و برای یک تلگرام منتهی درجهٔ ابتدائی صد کلمه است
۲	تلگرامات ضروری	۱۵۰ پول	〃 〃 〃 〃 〃 〃	〃 〃 〃 〃 〃
۳	تلگرامات الماسک (مستعجل)	۲۵۰ پول	این نوع تلگرام قبل از همهٔ تلگرامات حق مخابره دارد	〃
٤	تلگرامات اخباری	۲۵ پول		〃
٥	تلگرامات مکتوبی	٥ پول		〃

محصولات زوائد

٦	رسید اخذ محصول	فی نسخه ٥ پول	این پنج پول صرف برای خریدن همان ورقهٔ رسید است که از دفتر بمرسل داده میشود	
۷	تلگرامات (لوکس) زینت دار که در فارم های مخصوص تحریر و بمرسل الیه تحویل داده میشوند	فی نسخه (علاوه بر محصول اصلی) یک افغانی	تلگرامات زینت دار آن تلگرامات میباشند که مرسل محصول یک افغانی را بمرضی خود قبول نموده بدفتر مبدا تادیه مینماید سپس بقرار علامهٔ مخصوصهٔ دفتر مبدا که در اصل تلگرام تحریر میباشد دفتر مرجع تلگرام مذکور را روی فارم زینت دار تحریر و بمرسل الیه تحویل میدهد .	
۸	تلگرامات جواب طلب که مرسل جواب آنرا خواهش کرده محصول پیشکی میدهد .	محصول ده کلمه از همان نوع تلگرام را قبلاً مرسل به ادارهٔ مبدا تادیه میکند	اگر مرسل الیه خواهش مخابرهٔ بیشتر از ده کلمه را داشته باشد محصول تعداد الفاظ زائده مذکور از خود مرسل الیه گرفته میشود .	
۹	تلگرامیکه رسید آن بذریعهٔ پوسته میرسد .	فی تلگرام ۳۰ پول	اگر مرسل بخواهد که رسید تلگرامش بذریعهٔ پوسته برسد علاوه از محصول مقرره فی تلگرام ۳۰ پول اخذ میگردد .	این سی پول محصول پستی فرستادن همان ورقهٔ رسید است که ذریعهٔ پوسته فرستاده میشود
۱۰	محصول پس گرفتن تلگرام قبل از مخابره شدن	فی تلگرام ۳۰ پول	اگر مرسل بخواهد تلگرام خود را قبل از شروع مخابره واپس گیرد ۲۰ پول خواهد پرداخت .	اگر مخابره شده باشد حق پس گرفتن آنرا ندارد .
۱۱	محصول اخذ سواد تلگرام	الی (۱۵۰) لفظ یک افغانی و برای هر پنجاه لفظ اضافی ۲۰ پول دیگر		حق درخواست سواد تلگرام را صرف مرسل و مرسل الیه همان تلگرام دارد و بس
۱۲	محصول رساندن تلگرام از نقطهٔ آخرین دفتر مرجع ذریعهٔ پوسته بآن نقاطیکه خط تلگراف موجود نیست	بطور رجسٹری یک قبضه ۳۰ پول		دفتر پوست آخرین رسید تلگرام مذکور را که از مرسل الیه گرفته بدفتر خود محفوظ نگهمیدارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳	تلگرامات متحد المال که آدرس های مختلفهٔ آن در یکمنطقه باشند	علاوه از محصول مقرره الی صد لفظ فی آدرس یک افغانی و برای هر پنجاه لفظ اضافی پنجاه پول دیگر محصول اضافه تر اخذ میشود		تعداد الفاظ تمامی آدرس های مذکور بوقت تعیین محصول مقرره حساب میشود .
۱۴	محصول تکرار تلگرام در صورت اشتباه	مرسل الیه محصول مقرره هر تعداد الفاظ را که تکرار آن را بخواهد می پردازد		تلگرافخانه های مرجع حسب تلگرام وظائفی محصولی تصحیح آن تلگرام را از دفتر مبداء خواسته اشتباه مرسل الیه را رفع میسازد .
۱۵	محصول مقابلهٔ تلگرام	محصول ربع همان تلگرام بقسم عادی اخذ میشود	مقصد از مقابله این است که یک تلگرام یک مرتبه از دفتر مبداء مخابره ولی بعد از ختم مخابرهٔ تلگرام ، دفتر بمقابلهٔ آن تلگرام جهة رفع اشتباه و ایقان واپس تکرار مینماید .	
۱۶ (ملاحظه شود دستور تشریح)	محصول عدم تعیین علامهٔ عقب فرستادن و تبدیل ادرس	محصول فقط در صورت تبدیل ادرس که به تلگرافخانه خبر داده شده باشد اخذ میشود و محصول کلمات ادرس به محصول تلگرام علاوه شده از مرسل الیه گرفته میشود .	در صورتیکه علامهٔ مخصوصهٔ عقب فرستادن در یک تلگرام ذکر شده باشد و یا مرسل الیه ادرس محل جدید خود را رسانیده تلگرام خانه معرفی نکرده باشد تلگرام مذکور مسترد میشود و اگر در تلگرام مذکور علامهٔ عقب فرستادن ذکر نشده باشد مگر مرسل الیه آدرس محل جدید خود را رسانیده تلگرام خانه معرفی کرده باشد درینصورت تلگرام مذکور بمرسل الیه رسانده میشود ولی کلمهٔ محل جدید آدرس مرسل الیه به تعداد الفاظ اصلی تلگرام اضافه نموده از مرسل الیه مذکور محصول اخذ میشود .	
۱۷	محصول عنوان مخفف	یک آدرس سالانه سی افغانی	اگر شخصی بخواهد عنوان مخفف خود را رجسٹر کرده باشد برای یکسال ۳۰ افغانی تادیه خواهد نمود .	

انواع مراسلات پستی و محصولات آن در داخل مملکت

نمبر	نوع مراسلات	موضع ارسال	وزن ابتدائی گرام از	وزن ابتدائی گرام الی	محصول ابتدائی	برای هر میزان اضافی گرام دیگر از	برای هر میزان اضافی گرام دیگر الی	محصول اضافه بمیزان ابتدائی	وزن انتهائی	ابعاد عرض و طول مراسلات	تفصیلات
۱	مکاتیب الف	در منطقه بلدیه	۱ گرام	۵ گرام	۱۰ پول	۶ گرام	۱۰ گرام	۱۰ پول	۵۰۰ گرام	حداقل: طول ۶ سانتی متر، عرض ۴ 〃 〃	قراریکه از یک الی پنج گرام ۱۰ پول اخذ محصول میشود همچنان برای هر وزن پنج گرامه ده، ده پول محصول گرفته میشود که از وزن انتهائی پنجصد گرام ۱۰ افغانی محصول گرفته خواهد شد این تقررات اخذ محصول متعلق بمراسلات منطقه بلدیه است حدود منطقه ریاست بلدیه عبارت از سه کیلومتر مسافه است. محصول مکاتیب خارج از منطقه بلدیه برای هر پنج گرام ۱۵ پول اخذ میشود که محصول پنجصد گرام وزن انتهائی آن باید ۱۵ افغانی گرفته شود.
										حداکثر: ۴۵ سانتی متر از هر جانب	
										بصورت لوله حداکثر: طول ۷۵ سانتی متر، قطر ۱۰ 〃 〃	
	ب	خارج در منطقه بلدیه	۱ گرام	۵ گرام	۱۵ پول	۶ گرام	۱۰ گرام	۱۵ پول	〃	ابعاد مکاتیب خارج از منطقه بلدیه نیز قرار تشریح فوق است که تفاوت ندارد	
۲	کارت مکتوبی الف	در منطقه بلدیه	.	.	۱۰ پول	.	.	.	۵ گرام	حداقل: طول ۱۰ سانتی متر، عرض ۷ 〃 〃	کارت مکتوبی میزان ابتدائی ندارد میزان انتهائی آن پنج گرام است صرف محصول آن در منطقه بلدیه ده پول و خارج از منطقه بلدیه ۲۰ پول تعین گردیده.
	ب	خارج از منطقه بلدیه	.	.	۲۰ پول	.	.	.	〃	حداکثر: طول ۱۵ 〃 〃، عرض ۱۰ ½ 〃 〃	
										〃 〃 〃 〃	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳	پوست کارت											
	الف	منطقه بلدیه	.	.	۵ پول	.	.	.	.	۵ گرام	〃 〃 〃	〃 〃 〃 〃 〃 〃
	ب	خارج از منطقه بلدیه	.	.	۱۰ پول	.	.	.	.	〃	〃 〃 〃 〃	محصول در منطقه بلدیه ۵ پول وخارج از منطقهٔ بلدیه ۱۰ پول اخذ میشود .
۴	پوست کارت جواب طلب											
	الف	در منطقه بلدیه	.	.	۱۰ پول	.	.	.	.	.	ابعاد پوست کارت های جواب طلب مطابق نمبر ۲ فوق است که تفاوتی ندارد .	پوست کارت های جواب طلب دارای دو ورق میباشد که قیمت هر دو ورق در منطقه بلدیه ۱۰ پول وخارج از منطقه بلدیه ۲۰ پول تعین گردیده ولی در هر یک از ان که ورق مذکور در منطقه بلدیه پنج پول وخارج از منطقه بلدیه ۱۰ پول تعین شده است .
	ب	خارج از منطقه بلدیه	.	.	۲۰ پول	.	.	.	.	.		
۵	اوراق کار											
	الف	در منطقه بلدیه	۱ گرام	۲۵۰ گرام	۳۰ پول	۲۵۱ گرام	۵۰۰ گرام	۳۰ پول	۵۰۰ گرام	حداقل } نظر معاهدهٔ بین المللی مد نظر گرفته نشده		تعریف اوراق کار :- ۱- تحریرات واسناد یکه کاملاً به قلم تحریر یا بعضی حصه آن نقاشی شده ووصفات خبر های شخصی وخصوصی را دارا نباشد . ۲- کاغذات محکمه جات از قبیل قباله خط ضمانت خط اقرار خط فیصله خط وغیره وغیره که بکاغذ نمبر دار یا غیر نمبر دار بوده باشد . ۳- اسناد وحسابیه از قبیل شهریه صورت حسابات وثبتی ها وغیره جداول دفتر که در آنها اجراآت تحریر شده باشد ولی اوراق صکوکات وبرات های خزانه ورسید های عوض ومعاوضه خزانه وحجت های نقدی وجنسی در جمله ارسالات قیمت داشمرده میشود از جمله کاغذ های کار مستثنی است .
	ب	خارج از منطقه بلدیه	〃	〃	〃	〃	〃	〃	〃	حداکثر } از هر جانب ۴۵ سانتی متر		
										〃 〃 〃 〃		

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواع مراسلات پستی و محصولات آن در داخل مملکت

نمبر	نوع مراسلات	موضوع ارسال	اوزان ابتدائی گرام: از	اوزان ابتدائی گرام: الی	اصل محصول ابتدائی	برای هر میزان اضافی گرام دیگر: از	برای هر میزان اضافی گرام دیگر: الی	محصول اضافی بمیزان بست	وزن انتهائی	ابعاد عرض و طول مراسلات	تفصیلات
	اوراق گا	.	.	.	.	.	.	.	.	. . . .	٤ ـ مقاله های که برای شائع نمودن بدوائر جرائد عنوان میشود . ٥ ـ سواد تحریراتیکه برای طبع برای مطابع ارسال میشود . ٦ ـ سواد اصلی کتاب های ناول وغیره که بدست تحریر شده باشد . ٧ ـ کتابچه های عملیات طلاب مکاتیب . ٨ ـ اوراق وکتابچه های نوطه موسیقی که بدست تحریر شده باشد
	مطبوعات										
الف	در منطقه بلدیه	١ گرام	٥٠ گرام	١٠ پول	٥١ گرام	١٠٠ گرام	١٠ پول	١ ـ الی ٣ کیلوگرام	حداقل: ندارد حداکثر قات شده در صورت لول: ٤٥ سانتی متر از هر جانب طول ـ ٧٥ سانتی متر قطر ـ ١٠ 〃 〃		مطبوعات بشکل دیگر ارسالات میزان های اضافی تدریجی ندارد که نظر بمیزان ٥٠ گرامه متدرجاً اضافه شده میرود بقیاس اضافی میزان بر بست ذیل محسوب میشود مثلاً از یک تا ٥٠ گرام ١٠ پول از ٥٠ تا ١٠٠ گرام ٢٠ پول از ١٠٠ تا ٢٥٠ گرام ٣٠ پول از ٢٥٠ تا ٥٠٠ گرام چهل پول از ٥٠٠ الی یک کیلوگرام ٥٠ پول اخذ محصول میشود . وزن انتهائی مطبوعات اگر قابل انفصال باشد یعنی از هم جدا شده میتواند یک کیلو گرام مساوی یکهزار گرام است وهرگاه غیر قابل انفصال بوده باشد وزن انتهائی آن الی سه کیلوگرام است .
						١٠١ 〃	٢٥٠ 〃	١٠ 〃			
						٢٥١ 〃	٥٠٠ 〃	١٠ 〃			
ب	اگر خارج در منطقه بلدیه باشد	〃	〃	〃	〃	٥٠١ 〃	١٠٠٠ 〃	١٠ 〃			
		〃	〃	〃	〃	〃	〃	〃			

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

	ج												
	جراید و مجلات	داخل منطقه بلدیه و خارج منطقه بلدیه	فی نسخه	۰	۲ پول	۰	۰	۰	〃	〃	〃	〃	〃

تعریفات :-

مطبوعات چیست و چه چیزها در زمرهٔ مطبوعات حساب میشود انواع مطبوعات قرار ذیل است :-

۱- تالیفات :-
۲- کتاب های شیرازه شده .
۳- مجلات و اوراق موسیقی .
۴- کارت های خبری و ملاقات .
۵- البوم های که حاوی عکس ها بوده باشد .
۶- کارت های آدرس .
۷- تصاویر .
۸- نقاشی ها .
۹- نقشه های مختلفه .
۱۰- نقشه های جغرافیائی .
۱۱- کتالوک ها .
۱۲- اعلام نامه ها و اشتهارات .
۱۳- اعلانات مختلفه .
۱۴- نمونه های که برای طبع سپرده میشود با نسخه های مربوطه اش

چهارده مواد فوق بصورتی در زمرهٔ مطبوعات شمرده میشود که شرایط ذیل را دارا باشند مثلاً بوسیلهٔ چاپ حروفی یا چاپ سنگی یا چاپ های انتقالی یا چاپ های سرنی تهیه شده باشند که بسهولت بالای کاغذ یا پوست یا پارچه های مقواطبع شده باشند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواع مراسلات پستی و محصولات آن در داخل مملکت

۱۳۱۱

نمره	نوع مراسلات	موضوع ارسال	اوزان ابتدائی گرام		برای هر میزان اضافی گرام دیگر		محصول ابتدائی	محصول اضافی بابت هر میزان ابتدائی	وزن انتهائی	ابعاد عرض و طول مراسلات	تفصیلات
			از	الی	از	الی					
۷	نمونه های مال التجاره	در نقاط داخل ولایات	۱ گرام	۲۵۰ گرام	۲۵۱ گرام	۵۰۰ گرام	۵۰ پول	۵۰ پول	۵۰۰ گرام	حداقل: ندارد حداکثر: ۴۵ سانتی متر از هر جانب	محصول نمونه های مال التجارة از یک گرام تا ۲۵۰ گرام ۵۰ پول اخذ میشود هرگاه وزن آن تجاوز نمود یعنی ۲۵۰ الی ۵۰۰ گرام که وزن انتهائی آن است محصول آن یک افغانی گرفته خواهد شد ارسال داشتن نمونه مال التجارة در داخل منطقهٔ بلدیه و خارج منطقه بلدیه یکسان محصول دارد ؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸	راجستری انواع فوق الف: یکطرفه ب: دوطرفه یعنی جواب طلب	〃	.	.	.	.	.	۱۵ پول	.	.	.	.	تمام مراسلات فوق الذکر اگر راجستری ساده شود صرف برای حق راجستری شدن علاوه بر اصل محصولات معمولی ارسالات مذکور ۱۵ پول اخذ میشود این اضافه محصول برای این است که ارسال مذکور بدفتر و کتاب های اداره مخابرات ثبت وقید میشود و طور محفوظانه بمرجعش ارسال میگردد . وهرگاه شخص مرسل رسید مرسل الیه را مطالبه کند باید قرار حصه ب علاوه از محصول معمولی و راجستری یکطرفه سی پول حق راجستری دوطرفه تحصیل شود بلحاظ اینکه یک پارچه رسید راجستری در مالکت مذکور از اداره مرسل نصب و بسمت مرسل الیه ارسال میشود صرف محصول همین پارچه بطور معمولی گر تصور کنید ۱۵ پول میشود و بالعکس وقتیکه رسید مرسل الیه در پارچه مذکور حاصل و دوباره بسمت مرسل فرستاده میشود محصول ارسالی بازگشتی آن هم بطور معمولی ۱۵ پول میشود پس معلوم شد که محصول همین پارچه رسید ۳۰ پول و حق ثبت دفتر مخابرات ۱۵ پول میباشد که جمله ۴۵ پول مثلاً اگر یک مکتوب ۵ گرامه تحت عنوان راجستری جواب طلب بکدام ولایت داخله ارسال شود محصول معمولی آن ۱۵ پول و محصول راجستری شدن آن ۴۵ پول که جمله ۶۰ پول شود محصول گرفته خواهد شد علی هذا القیاس .
		〃	.	.	.	.	.	۳۰ 〃	.	.	.	.	
۹	محصول تابع مراسلات ذیعه قاصد فوری		.	.	.	.	.	۵۰ پول	.	.	.	.	در منطقه بلدیه
۱۰	محصول صندوق وجه بابای مفصل بانه						.	۲ افغانی	.	.	.	.	
۱۱	محصول ورقه نادی تحقیقیه						.	۵۰ پول	.	.	.	.	

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکت های پستی و محصولی وقت حاضر افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوسه های معروف افغانستان

از کابل الی جلال آباد .
از جلال آباد الی طورخم .
از جلال آباد الی لغمان .
از کابل الی بامیان و از بامیان الی یکاولنگ .
از کابل الی قندهار .
از قندهار الی چمن .
از قندهار الی فراه و از فراه الی هرات و از هرات الی سرحد کشك و سرحد ایران و اسلام قلعه .
از هرات الی میمنه و از میمنه الی اندخوی و مزار شریف .
از هرات الی قلعهٔ نو مرغاب .
از کابل الی گردیز و از گردیز الی ارگون .

شوسه هائیکه از خط عمومی به بعضی قرا وقصبات ممتد گردیده

سمت شمالی :

از سرك عمومی الی شکردره حد سرای نورك .
از سرك عمومی الی گل‌دره حدود ده‌نو .
از سرك عمومی الی ده فرزه .
از چهاریکار الی دولتشاهی .
از منتهای سرك بگرام الی قلعهٔ سید هاشم .
از شوخی الی کوتل سولانك .
سرك بولغین از جوی نوآباد کاریزی الی مرکز حکومت محلی .

هزاره :

از سرچشمه الی جوقول بهسود .

لهوگرد :

از پل برکی برك الی برکی را جان و مرکز حکومتی .
از قریهٔ برکی راجان الی قریهٔ شاهمزار و چرخ .
از حد حصارك الی زرغون شهر .
از حد برکی برك براه تنگی وردگ الی شیخ‌آباد وردگ که بسرك عمومی قندهار وصل میشود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمت مشرقی :

از حد بلول بطرف اشپان الی تنگی حصارك .

از حد گندمك الی کندی خیل .

از دشت فتح آباد الی کجه و از کجه به نمله و هم به وزیری

از هده الی تنگی آ گام وپچیر .

از ثمر خیل الی مزینه و سرشاهی .

از حد مارکو الی اسمار .

از شیوه الی اسمار .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعرای معاصر کابل

شاعر شیرین کلام و شهیر کابل جناب قاری عبدالله خان
عضو انجمن ادبی

جناب عبدالعلیخان مستغنی شاعر شهیر کابل
عضو انجمن ادبی

آقای میر محمد علی خان آزاد شاعر کابلی

جناب صوفی عبدالحق خان «بیتاب» شاعر کابل

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

آقای میر غلام حضرت خان شائق شاعر کابل

جناب آخندزاده حبیب الله خان منجم کابل

جناب قاضی میر محمد حسن خان منجم

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب غلام محی الدین خان مدیر موزهٔ کابل

جناب عبداللطیف خان طبیب عضو مجلس

جناب شیخ محمد رضاخان عضو دائرهٔ
تعلیم و تربیهٔ وزارت معارف

جناب عبدالقدوس خان طبیب کابلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسیو ژوزف هاکن رئیس هیئت اعزامی حفریات فرانسه درافغانستان .
سال تولد (۱۸۸٦)
دکتور ادبیات دارالعلوم پاریس (۱۹۱٦)
مدیر موزه خانه های ملی (موزه گیمه) (۱۹۲۳)
پروفیسر مکتب « لوور » (۱۹۲۸)
مدیر مؤسسهٔ روابط علمی فرانسه وجاپان (۱۹۳۰)
عضو محفل مشاورهٔ انجمن آسیائی (۱۹۲۷)
رئیس هیئت اعزامی حفریات حکومت فرانسه درافغانستان (۱۹۲٤ ـ ۱۹۲۵)
(۱۹۲٤ ـ ۱۹۳۰) (۱۹۳۳)
نمایندهٔ وزارت معارف فرانسه درهیئت کاروان زرد آسیای مرکزی .
پرفیسر مذکور حایز نشان افتخاری فرانسه ونشان مهم (فرمان فرمای خزانه مقدسهٔ جاپان) وعده نشانهای دیگر میباشد .

کتبی که پروفیسر مذکور راجع به افغانستان نوشته قرار ذیل است :ـ
(۱) کتاب (آثار عتیقه بودائی بامیان) به همکاری موسیو ومادام گودار
(۲) کتاب(آثار عتیقه بودائی) که در ۱۹۳۳ درتوکیو به طبع رسیده وخلاصه نتائج حفریات ۱۰ سالهٔ فرانسه ها درافغانستان میباشد .
(۳) کتاب (تجسسات جدید عتیقه شناسی بامیان) که درین روز ها به طبع رسیده ،
(٤) رسالهٔ (هیکل تراشی ویونان وبودائی درکاپیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الوازی انجنیر بند قرغه

دروما معاون انجنیر بند قرغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترمینیکه با مجلهٔ کابل اظهار همدردی و کمك قلمی نموده اند:

فاضل محترم عبدالهادیخان داوی عضو افتخاری
انجمن ادبی کابل

آقای سردار عزیزالله خان

عالیقدر سید عبدالله خان مدیر عمومی
شعبهٔ شرق وزارت خارجه

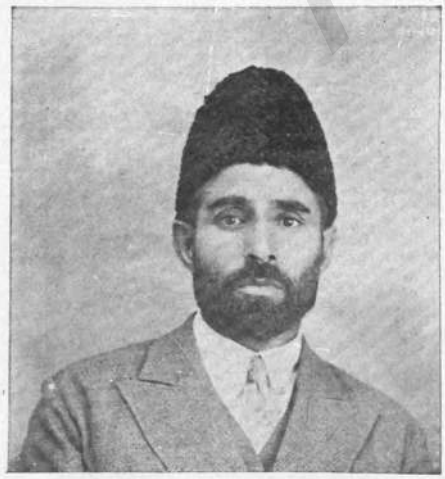

جناب محمدیعقوبخان مترجم انگلیسی

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب زیدان بدران عضو دائرهٔ تعلیم
وتربیهٔ دارالتالیف معارف

جناب محمد یعقوبخان کندکمشر افغانی
فارغ التحصیل مکاتب عسکری فرانسه

جناب احمدعلیخان مترجم فرانسه در
دارالتحریر شاهی. از فارغ التحصیلان
مکاتب کابل

آقای عبدالملک خان منعم مکتب امانی

جناب میرغلام احمدخان ضابط افغانی
فارغ التحصیل مکاتب عسکری تورکیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب میر غلام حامد خان ضابط فارغ التحصیل
درروسیه

جناب سکندر خان معلم دارالمعلمین

جناب نجیب الله خان متعلم مکتب

جناب عبدالله خان افغان نویس

جناب محمد شریف خان فارغ التحصیل افغانستان
در برلن متخصص سقف پوشی

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب رجب‌علیخان متعلم مکتب حبیبیه

جناب محمد زمانخان فارغ‌التحصیل افغانستان
در فرانسه

محمد صدیق خان انجنیر رادیوتلگراف

حافظ محمد اکبر خان (فارغ) کاتب انجمن ادبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصولنامه ها و ضمایم آن و لوائحیکه

در سنه ۱۳۱۱ تصویب و ترتیب شده

اصولنامه :

۱ : اصولنامهٔ تقاوی تجاریه .

۲ : « محصول مال مواشی .

۳ : « امورموتررانی وگادی‌رانی .

٤ : « اجرا آت معادن نمك .

٥ : « خزانه های دولت .

ضمایم :

۱ : ضمیهٔ اصولنامهٔ حاضری و رخصتی مامورین .

۲ : « « اساسی راجع بمنع ورود مسکوکات.

۳ : « « اساسی راجع به اینکه با تباع خارجه حق استملاك داده نشود.

٤ : « « اساسی راجع بمنع ازدواج مامورین خارجه وحربیه ومحصلین افغانی در خارج .

لوایح تشکیلات و وظائف دوائر دولتی که ترتیب یافته است :

۱ : لایحهٔ تشکیلات و وظائف وزارت حربیه .

۲ : « « « وزارت خارجه .

۳ : « « « « داخله .

٤ : « « « « عدلیه .

٥ : « « « « مالیه .

٦ : « « « « معارف .

۷ : « « « « تجارت .

۸ : « « « « مدیریت مستقل طبیه

۹ : « « « « مستقل پست وتلگراف.

۱۰ : « « « « دوائر ولایات

۱۱ : « « « « وظائف ریاست بلدیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطبوعات وطن

کتبیکه درعصر همایون اعلیحضرت غازی ازطرف مولفین ومترجمین محترم تالیف و ترجمه شده قرار آتی است :

۱ : کتب کلاسیك که از شعبهٔ دارالتالیف وزارت معارف تالیف و ترجمه شده :

قواعدادبیه :	جناب قاری عبدالله خان، هاشم خان شایق، صلاح الدین خان	برای رشدیهٔ سوم	سنه ۱۳۰۸
»	» » »	» رشدیهٔ چهارم	»
کیمیا	عبدالستارخان	» »	۱۳۰۹
»	»	» »	»
تاریخ	محمد علی خان	» اعدادی دوم	»
فن تعلیم	محمدچراغ خان	مخصوص معلمین	»
اصول ارتقای تربیه	محمد ابراهیم خان	»	»
هندسه	نجف علیخان	»	»
اصول تدریس	میرغلام احمد خان	»	»
کتاب آتالا	محمدرضا خان	»	»
طریقهٔ استعمال پشم	نورالله خان	جهة مکتب صنایع	»
روحیات اطفال	محمد اسمعیل خان	» استفادهٔ معلمین	»
معرفة الارض	محمد زمان خان	» » مکتب	۱۳۱۰
هندسهٔ تحلیل	عبدالغفور خان و محمدطاهرخان	» » اعدادیهٔ سوم	»
فیزیك	عبدالستار خان	» » اعدادی	»
المنهج الجدید	قاری عبدالله خان (عضو انجمن ادبی)	» » معلمین	»
قانون نظام المدارس	محمد ابراهیم خان	» » »	»
تاریخ اعوادی سوم	سکندر خان	» اعدادی سوم	»
ادبیات	قاری عبدالله خان (عضو انجمن ادبی)	» » دوم	»
جغرافیا	محمد علی خان	» » سوم	»
گلهای پژمرده	جلال الدین خان طرزی	» ستفادهٔ عموم	»
صول زراعت افغانستان	میر غلام حامد خان	» استفادهٔ عموم	»
معرفة الارض	علی اختر خان	» اعدادی دوم	۱۳۱۱
قرائت فارسی	سرور خان گویا عضو انجمن ادبی	» ابتدئیه چهارم	»
فارسی	قاری عبدالله خان (عضو انجمن ادبی)	» ابتدائیهٔ سوم	»
دینیات	قاضی عبدالحق خان	» اعدادیهٔ دوم	»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : ترجمه و تألیفیکه بوسیلهٔ دیگر محررین وطن بعمل آمده که اکثر آن طبع و بعضی در تحت طبع میباشد :

جلال الدین خوارزمشاه ترجمهٔ ع ، ص شاهزاده احمد علیخان درانی (مدیرانجمن ادبی)

گیتان جلی تاگور ترجمه « « « « « (« «)

کتاب « اخلاق عسکری » تألیف آقای غلام جیلانی خان اعظمی (معاون انجمن ادبی) .

کتاب « حقوق بین‌الملل » ترجمهٔ آقای حبیب‌الله خان طرزی .

کتاب « مورها در هسپانیا یا اعراب در اندلس » ترجمهٔ آقای حبیب‌الله‌خان طرزی .

کتاب « منتخبات بوستان » حضرت سعدی از نشرات انجمن ادبی کابل .

کتاب « آثار هرات » در ۳ جلد تألیف آقای خلیل‌الله‌خان « خلیلی » .

جلد اول جغرافیای هرات ،جلد دوم تذکرهٔ مشاهیرشعرای هرات ، جلدسوم تذکرهٔشعرای معاصرین‌هرات.

کتاب « رسالهٔ مزارات هرات » باتعلیقات جدید آن مطبوع مطبع دانش هرات .

کتاب « اندرز و نصائح خواجه عبدالله انصاری » رحمةالله علیه چاپ مطبع دانش هرات .

کتاب « رهنمای فراه و چخانسور » تألیف آقای ملامحمد یعقوب خان فراهی .

« ترجمهٔ تاریخ فتوحات اسلام » از آثار مطبوع هرات .

کتاب « سکینة الفضلا یابهار افغانی » تألیف ملاعبدالحکیم خان رستاقی .

کتاب «چراغ انجمن» تذکره ایست از مشاهیر ونوابغ علمی وادبی افغانستان تالیف عبد الحکیم‌خان رستاقی.

کتاب « آثار بودا در بامیان » ترجمهٔ آقای احمد علی خان ترجمان فرانسوی .

کتاب « الفاروق » ترجمهٔ علیا جناب مرحومه همشیرهٔ اعلیحضرت غازی.

از دارا تا امان‌الله ترجمهٔ آقای حبیب‌الله خان طرزی .

کتاب « دیوان احمد شاه بابا » .

کتاب تتمة البیان فی امة الافغان مولفهٔ سید جمال‌الدین‌افغان ترجمهٔ محمد امین خان‌خوگیانی مدیر جریدهٔ انیس.

شرح فارسی شاطبی تالیف آقای میر حبیب‌الله خان .

ناول تاریخی مادام سان ژی ترجمهٔ آقای حبیب‌الله خان طرزی که در انیس بقسم پاورقی نشرشده است .

نظام منزلی ترجمهٔ غلام جیلانی خان جلالی مدیر تحریرات نائب الحکومه گی قطغن و بدخشان که در دورهٔ دوم اصلاح بقسم پاورقی نشر گردیده .

کتاب تمدن عرب ، تألیف موسیو لوبون ترجمهٔ مرحوم محمد زمانخان طرزی .

یك منظرهٔ عسکری ، نگارش آقای سید شریف خان سرپاور حربی .

« علت پس ماندگی مسلمانان و پیش رفت اغیار » تألیف شکیب ارسلان مترجم آقای محمد ابراهیم‌خان که در انیس بقسم پاورقی نشرشده است .

اکسیرالقلوب درفن روحیات و تصوف تالیف جناب «محمد» صاحب زدادهٔ کاموی مشرقی .

« ستیده » قاموس لغات افغانی تألیف آقای ع ، ج ، محمد گل خان وزیر داخله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب لغات افغانی تألیف ع ، ص ، سید محمد قاسم خان معین معارف .

کتاب اجتماعی انواع‌الدول و حریت ملل تألیف مولانا منصور انصاری .

کتاب حکومت الهی یا دستور اساسی امامت امت تألیف مولانا منصور انصاری .

شذرات‌العربیه تالیف عبدالحکیم خان رستاقی .

رسالهٔ نگارش ونگارندگان تألیف‌استاد محمد کردعلی: ترجمه آقای سرور خان گویا عضو انجمن ادبی کابل که در دورهٔ سال چهارم « انیس » مرتباً نشر شده است .

جلد اول نادر افغان تألیف برهان‌الدینخان کشککی .

بحران و نجات تالیف غلام محی‌الدینخان مؤسس وصاحب امتیاز انیس .

تردید شایعات باطله از طرف لوی جرگه .

فیصلهٔ دیوان عالی راجع بمحاکمهٔ مظنونین از طرف شورای ملی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

استرداد دو کالم

در موقعیکه حدود سرحدی افغانستان تعیین میبافت (۱۳۱۲ هجری قمری ۱۸۹۵ میلادی) موضعیکه (دیوك عالم) یا (دوکالم) نام برده میشود ، تابه چند فرسخ بطرف شمال دریای کنر وجنوب (ارندو قول یا نهر ارنوی) خط سرحد برقله های کوه تعیین گردیده ، و دولتین آبریزهٔ کوه ها را برای ملکیت اراضی نزدیك خط استناد قرار دادند ، لیکن درینموضع (مینار) یانشانی قایم نکرده به همینقدر اکتفاشد ، ازانوقت تابه اخیر دورهٔ امان‌الله خان دوکالم درتصرف دولت افغانستان بود، اما درخصوص این موضع در زمان اعلیحضرت حبیب‌الله خان شهید بین دولتین افغانستان و برطانیا مذاکرات جریان داشته وتا اواخر سلطنت امان‌الله خان دوام کرد ونسبت باین مذاکرات مهتر چترال دو کالم را ازخود تصور کرده درزمانیکه افغانستان دچار انقلاب گردید مهتر چترال درعین انقلاب از فرصت استفاده کرده و (دوکالم) را استیلا ، و برتپهٔ دو کالم قلعهٔ عسکری تعمیر وبنا نمود .

زمانیکه اعلیحضرت همایون نادر شاه غازی پادشاه باعزم ودانا وقائد باتدبیر وتوانا بما به پادشاهی افغانستان ازطرف عموم طبقات ملت پذیرفته شدند ، ازین قضیه واقف شده وخیلی متاثر گردیدند ، لهذا بوزارت امور خارجیه امر شاهانه را صادر فرمودند که بادولت بریطانیا راجع به استرداد این موضع که از جملهٔ خاك های وطن است داخل مذاکره شوند .

دراثر هدایات مکملهٔ همایونی وزارت امور خارجیه موفق به موافقت دولت بریطانیا راجع به استرداد دوکالم شده ، وازطرف دولتین عالیتین افغانستان و بریطانیا برای دور وتسلیم دوکالم ذوات ذیل مامور وتعیین گردیدند.

ازطرف دولت افغانستان : ع ، ص ، حبیب‌الله خان معین خارجیه رئیس . و ، ش ، سید حسین خان کند کشر عضو .

ازجانب دولت بریطانیا : کپطان ولیم رابرت هی‌پولتیکل ایجنت دیر صوات و چترار رئیس ، و نصیرالملك پسر بزرگ جناب مهتر چترال عضو دوم .

بتاریخ ۱۲ سرطان مطابق ۳ جولائی هر دو هیئت در دو کالم اجتماع نموده هیئت دولت افغانستان بنام اعلیحضرت غازی دو کالم را تسلیم شده و داخل خاك افغانستان نمودند .

اصلاً این تپهٔ مرتفع (دوکالم) واراضی مذکور مشتمل بر (۱۱۱) جریب انگلیسی بود ولی نسبت به تدبیر عاقلانهٔ زمامدار فهیم وخیر خواه افغانستان اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی باندازهٔ (۱۸۱) جریب ویك بسوه تسلیم دولت افغانستان شده وهم باندازهٔ ۳۰ تا ۴۰ خانه وار مالکان سابقهٔ همین اراضی دو باره داخل جمعیت خاك وطن شده و در دوکالم مسکون گردیده اند .

قلعهٔ که مهتر چترال در دو کالم تعمیر نموده بود منهدم گردید ، ومسئلهٔ دوکالم که از سالها بین افغانستان ودولت بریطانیا متنازع فیه مانده و موجبات سوء تفاهم سرحدی را تولید کرده بود بعزم خلل ناپذیر و توجهات اعلیحضرت غازی ومنجی افغانیان برحسب مطلوب فیصله یافت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثروت های طبیعی افغانستان

معدن طلا :

این معدن بفاصلهٔ ۲ میل بطرف شمال شهر قند هار واقع است که در سال ۱۲۷۷ هجری کشف گردیده وچندین رگ اعلی واوسط دارد .

قرارمعلومات صحیح ، ایزمعدن بشرط تهیه وتکمیل آلات معدن کنی وبکار انداختن آن بصورت اساسی وفنی برثروت وطن وسیلهٔ معتنائی خواهد شد .

علاوه برمعدن مذکور ذرات طلائی را از دریای کوکچه علاقهٔ بدخشان میتوان بدست آورد ، درجوی های لغمان نیز به مقدار کم ذرات طلا یافت میشود که در نتیجهٔ کاوش و تحقیقات علمی معلوم گردیده است دربعضی حصص دیگر افغانستان مخصوصاً (گیاوهٔ نجراب) هم معدن طلا وجود دارد .

معادن نقره :

درزمانهٔ قدیم نقره ازسروادی پنجشیر استخراج میگردید ، دربعضی حصه های هندوکش اسباب خام سیم بافراط یافت می شد ، سابقاً نمونهٔ آن از غوربند و کوه بند شوئی نیز بوزارت تجارت رسیده بود در دیگر حصص افغانستان مخصوصاً هزاره جات نیز معادن مهم نقره وجود دارد.

معادن آهن :

معدن بزرگ آهن در جبل السراج وپغمان موجوداست معدن آهن پغمان قسم بهترین آهن را داراست که ۷۵ فی صد آهن خالص دارد، در کوه کنجی باف ، کوت عشرو، دهن درهٔ شصت پنجشیر وکوه خاك، تپهٔ ده سبز و طرف شمال ده سرخ و منار چکری و موسهی لوگر و ارغندهٔ علیا و کوه خورد کابل ولولنج و دهن درهٔ پنجشیر و یخدره و درهٔ میاداد و دایمیرداد وردك و کوه سرخ منار و سیاه بنی و سیاه کوه تتنگ نواب جبار خان سرخ رود و کوه قلعهٔ خواجه صاحب و باجور و فرملی و کرم و جدران و دره های بامیان وارزگان و درهٔ صوف و قندهار وهرات و مزار شریف و غیره علاقه های افغانستان ترکیبات معدنی آن یافت شده و تا اکنون تقریباً (۵۰) قسم نمونهٔ آن از مواضع مختلفه بدایرهٔ عمومی معادن رسیده است .

معادن مس :

معادن مس در افغانستان بکثرت وجود دارد و نمونهٔ آن از علاقه های مختلف یافت شده است ، در کهنه خمار میدان به کوه چرغائی جمیع ترکیبات معدنی مهمهٔ مس موجوداست واین معدن دارای ذخیرهٔ بزرگ و اهمیت اقتصادی میباشد و هم معادن عمدهٔ آن در چهل ستون و چهار آسیا و سر آسیا ویخدره و منار چکری وسیاه بنی و گندره و سرخ منار شیوکی وکری و کوتل خاواك و علاقهٔ تاواخ پنجشیر وارزگان و مقر و جلال آباد و قندهار و هرات و واصل آباد و غیره علاقه جات مختلفهٔ افغانستان کشف گردیده و تا حال تخمیناً (۵۸) قسم نمونهٔ معدنی آن بدائرهٔ معادن وزارت تجارت رسیده است .

معادن ذغال سنگ :

در موضع فرح گرد غوربند یك معدن بزرگ ذغال موجود است در سال گذشته بطور اساسی بکار افتیده و فعلاً با حتیاجات داخلی ما خدمت میکند ، معدن مهم و ذخیرهٔ بزرگ آن در تاله وبرفك و تهرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

و درهٔ صرف مزار و تا شقرغان میباشد ، نمونه های آن از زرمت وغزنی و جدران و تله وتیزین و غزگی علاقهٔ خورد کابل و کارندهٔ سرای خواجه و قریهٔ دانشمند و درهٔ کوت جلال آباد و موضع ده بالا و کهی شنوار و ارزگان و هرات و میمنه و غیره جاهای مختلفهٔ افغانستان بمدیریت عمومی معادن وزارت تجارت رسیده است ، دربعضی جاها مکمل ودر بعضی مواضع خام است وتاا کنون تقریباً (۲۵) معدن آن کشف گردیده است.

معادن ابرک :

ابرك تخته های بزرگ آن دارای اهمیت تجارتی بوده و در صنعت آلات برقی از قبیل چای جوش و بخاری و دیگدان و غیره و در ساختن گرمای گراموفون و تیلگراف بی سیم و جهازات جنگی و تجارتی و در بعضی عملیات تجزیه خانه ها و غیره استعمال زیاد دارد ، معادن عمدهٔ آن در تنگ نواب جبار خان سرخ رود و کوه تمنبه و کوه نروچ درهٔ شصت پنجشیر و قریهٔ گاین درهٔ تپهٔ نجراب و قریهٔ پچی خیل درهٔ پچه غان نجراب و کوه تسوبی علاقهٔ جگدلك موجود است ، بعلاوه نمونه های ابرك قسم مسکویت از موضع جاغین تکانهٔ سفلی و تلعهٔ نرنجن دهن درهٔ شکر دره وموضع برج گل جان غوربند وکوتل خیر خانه و موضع کاشمند و اسلام درهٔ لغمان و غیره مواضع افغانستان بدائرهٔ معادن وزارت رسیده است در نتیجهٔ معلومات متیقنیم که معادن ابرك در جمیع نقاط افغانستان بکثرت یافت میشود .

معادن تیل خاك و بیتومن :

چشمه های مهم تیل خاك درتیرپل هرات موجود است معلومات بیتومن که شیست های روغن پترول دار (نفت سیاه) است و در مجاورت شعلهٔ آتش سوخته بوی قیرازان متصاعد میشود معدن بزرگ آن در سر پل ولایت مزار شریف یافت شده است .

معادن گوگرد :

گوگرد در افغانستان بکثرت یافت میشود در چین زائی علاقهٔ نرخ میدان و شیوکی و سیغان و قطغن و درهٔ صوف لغمان ومیمنه معادن عمدهٔ وجود دارد ، در هرات تکه های خورد آنرا از زمین میکنند ، طبقات بزرگ آن در هزاره‌جات و سرحد سیستان وافر است .

معادن‌سرب وجست وسرمه وغیره :

در افغانستان سرب بیشتر بصورت سلفاید به گالینت بفرمول (که ترکیبی است از سرب وگوگرد) یافت شده است که از کلیهٔ ترکیبات معدنی سرب مهمتر وتقریباً (۸٦) در صد سرب دارد ، کلانترین ومهمترین معدن سرب در فرنجل (غوربند) واقع است واز زمان قدیم تاچند سال قبل چندین مراتبه بکار افتیده ولی کار انداختن آن طور اساسی وبصورت فنی نبوده است ، در نواحی هرات نیز معادن مهمهٔ سرب موجود ودر هزاره جات رگهای آن بسطح زمین نمایان است .

نمونهٔ آن از پنجشیر وارزگان وبهسود وبامیان و کهمرد وشنوار نیز بدائرهٔ معادن رسیده است .

خاك جست: ازعلاقهٔ ژوب می برآید که صیقل گران آنرا مورد استعمال قرار میدهند ودر بلخاب نیز پیدا میشود . قلمی در علاقهٔ بدخشان یافت شده است .

سرمه: نزدیك ار غنداب بشمال مغرب کلات غازائی ودر تپه های وردك بشمال غزنی ودر وادی غوربند ودر علاقهٔ افریدی وغیره جاهای افغانستان یافت شده است ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

معدن نیکل: در موضع سر کوخ جدران کشف گردیده است .

معادن سنگ ریشه :

سنگ ریشه ویا پنبهٔ کوهی بمقدار زیاد یافت شده است و دارای اهمیت تجارتی میباشد ، این سنگ مانند پیلهٔ ابریشم از تارهای نازك تشکیل گردیده ودر ممالك متمدن دارای اهمیت بوده استعمال زیاد دارد ، از سنگ مذکور برای عملهٔ اطفائیه دریشی ودست کش وکلاه وغیره میسازند که در حین حریق میان آتش رفته اطفال واموال را بیرون نمایند وهم ازان دستمال ها درست میکنند که هر وقت چرك شود به آتش می اندازند تاچرکش سوخته وخودش پاك وصاف گردد معادن آن در غزنی وجدران والمره وعلاقهٔ خوگیانی وارغنده وکوه باکوان قلات وهزاره جات وشنوارو کوه ازر جاجی ومزار وکوه شیر دروازهٔ کابل (زیر کاسه برج) وغیره مواضع مختلفهٔ افغانستان کشف گردیده است .

سنگ شاه مقصود :

معدن عمدهٔ سنگ شاه مقصود که ازان تسبیح ها واسباب سنگی وغیره می سازند در قند هار موجود بوده ودرتنگ غارو وغوربند نیزمعدن آن مکشوف و دردیگر حصص مختلفهٔ افغانستان‌هم امکان پیدایش دارد .

گرافیت :

گرافیت یك جنس ذغال سنگ ومشهور به سرب سیاه ودر ساخت قلمهای پنسل وخمیر کتابی ها وغیره استعمال زیاد دارد ، به مقدار زیاد یافت میشود مخصوصاً در شاهٔ کابل خورد علاقهٔ میدان وکره قرغ چوکی ارغنده وکوه جوانمرد قصاب واستالف وچهاریکر وغیره جاها معادن عمدهٔ آن کشف گردیده است . جوهر باروت را نیز از گرافیت بدست می آورند .

آهك ، شوره ، چونه ، مرمر وغیره :

آهك درمیدان قندهار بکثرت موجود است ، شوره درجنوب مغرب افغانستان ودیگر جاها بمقدار زیاد پیدایش دارد ودر آب کاریز ها سرایت میکند ، چونه در غوربند ودرهٔ میادادو کوه قرغ وده‌سبز واوگر ودر نزدیکی قرغه ودر حدود بند غازی وغیره جاها بمقدار وافر یافت میشود ، معادن عمدهٔ سنگ مرمر درعلاقهٔ میدان وخواجه بغرا وهزارهٔ بغل در کره تنگی نجراب وکوه قرغ ورخام درمیمنه وقندهار وهزاره‌جات وجود دارد .

سنگ صابون را میتوان ازکوه تنگی نجراب وکوه سالنگ وموضع گیاوه وغزنی وجلال آباد وغیره جاها بدست آورد بالآخره سنگ کوارتز یا بلور طبق از اکثر حصص افغانستان مخصوصاً شیوکی وغزنی ولولنج ودرهٔ نازیان وچهار آسیا وغیره جاها دستیاب میشود .

نمك ونیا تمتاونه شادر وغیره :

نمك در اکثر حصص ولایات شمال (مزار وقطغن) ودرهٔ نمك آب غوربند بمقدار وافر یافت شده است در موضع شاتوت تنگی سیدان وعلاقه‌جات مختلفهٔ دیگری نیز بوجود آن میتوان پی برد .

نیل توتیا در کوه زیارت میرسید مراد بلخاب وکوه جوانمرد قصاب ونوشادر در غوربند ومیمنه وزاك (زمج) و نوشادر از سر سیستان و مضافات آن استخراج میگردد ، خاك زمچدار (زمه یا پتکری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

از غوربند و لولنج و بلخاب و نمك میگنیشیا از غوربند و دیگر ترکیبات معدنی را میتوان از اکثر نقاط افغانستان بدست آورد .

جواهرات :

معادن جواهر در میان کابل وجلال آباد وبدخشان وهلمند وغیره جاهای افغانستان موجود است معدن یاقوت درجگدلك وکوه ارغنده ومقر ومیداز ومرکی خیل خوگیانی ونور ستان ، وزمرد به وایگل درهٔ پیچ وجود دارد، لعل ولاجورد ، بدخشان را شهرهٔ آفاق ساخته است، یك معدن ای‌تست (یاقوت کبود یا یاقوت رمانی)جدیداًدرقندهار کشف گردیده که درساخت‌نگینه‌ها وآلات زیور ، دارای قیمت‌وتفاست خوبی میباشد .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

(طلا و ترکیبات معدنی)

ومعادن معروف آن

طلاء فلزیست مشهور به سلطان فلزات که انسان ها آنرا از زمان قدیم شناخته اند چنانکه در نتیجهٔ حفریات بعضی زیورات و آلات و ظروف طلائی را از (۳۵۰۰) سال قبل بدست آورده اند.

این فلز بمناسبت اینکه غیر قابل فساد است عموماً بطور خالص یافت میشود که مطابق قانون کرستلوگرافی (بلوریت) وغالباً در رگهای معدنی کوارتز (سنگ بلوریانخك) وجود دارد که بعضی اوقات در نتیجهٔ اثرات هوابآب قطعات کوارتز منهدم واز هم پاشیده بهریگ تبدیل میگردد واین ریگها دارای خاك طلاء میباشند که موسوم هستند به ریگهای طلائی هرگاه ریگ های مذکور درمحل جریانات آب واقع باشند آب آنها را در رودها ودریا چه‌ها وبالآخره در بحرها نقل میدهد که میتوان ذرات طلا را از آب چنین دریا ها بوسیلهٔ عمل زرشوئی بدست آوردومقدارطلاء در هزار کیلو گرام آب دریاهای زرخیز $\frac{5}{1000}$ تا $\frac{11}{1000}$ گرام‌وجوددارد.

علاوه بر اینکه طلاء بدون مواد خارجی یعنی بطور خالص در معادن یافت شده است بعضی ترکیبات معادنی آن بصورت سلفاید (ترکیب یك عنصر را با کوگرد سلفاید می نامند) نیز درقدرت وجود دارد.

وگاهی باترکیبات معدنی مس وسرب و نقره بمقدار خیلی کم مخلوط میباشد؛ که ترکیبات کانی طلاء دار عبارت‌انداز: آیرن پیرمیت(مرکب آهن‌وگوگرد) وکاپرپریت‌مرکب‌مس‌وآهن، گوگردوگلینت(مرکب‌سرب‌وگوگرد).

استخراج طلاء از مواد معدنی مذکوره وسایل مختلفه دارد
ملتفت‌بایدبود که‌طلاء بامادهٔ‌تیلوریم بصورت مخلوط‌نیز یافت میشود.

صفات طبیعی وکیمیاوی طلاء :- فلز طلاء هیچ وقت در مجاورت‌هوا فاسد نمی‌شود. رنگ آن زردوبعضی اقسام آن برنگ زرد مایل به سرخی دیده می شود. اگر آن برتختهٔ کاشی مالیده شود اثری ازان برنگ زرد درخشنده جلوه افروزی میکند، جلای فلزی شدید دارد؛ قابلیت ورق‌ساختن وسیم ساختن‌این فلز از کلیه فلزات بیشتراست بطوریکه ورق‌طلاء را باندازهٔ نازك میتوان کرد که‌ضخامت بیست ورق آن باندازهٔ ضخامت یك ورق کاغذ گردد استقامت زیاد ندارد و بمناسبت نرمی در هیچ موردی مستعمل نیست زیرا که بزودی سائیده شده وازوزن آن‌کاسته می‌شود وبهمین جهت برای اینکه طلاء قابل سکه وساختن اسباب شده از سی تا چهل وپنج قسمت مس بان شامل می‌کنند تاسخت ومضبوط گردد (در ممالك غرب معیاراشیای طلائی ازینقرار است که ساختن سکه‌ها در ۹۰۰ گرام طلاء ۱۰۰ گرام مس وبرای ساختن نشانها در۹۱۶ گرام طلاء۷۴ گرام مس وبرای‌ساختن‌آلات زینت وزیوردر۹۲۰گرام‌طلاء ۸۰ گرام مس‌ودرساختن‌ظروف‌با۷۵۰گرام‌طلا۲۵۰گرام‌مس مخلوط میکنند)درجهٔ سختی طلا از ۵ ، ۲تا ۳ وزن مخصوصش ؛ ۱۵۷، ۱۹ بهمین جهت از مخلوط بودن فلز دیگر بآلات طلائی قلت وزن مغشوشی بودن آنرا ثابت میسازد و وزن مخصوص طلای مغشوش عبارت خواهد بود ازه‌و ۱۵ تا۳ ، ۱۹ فلز مذکوردرتحت اثرچکش پهن‌میگردد وبهمین صفت میتوان آنرا از ترکیبات معدنی همرنگ آن تمیز داد زیرا که‌دیگر مواد معدنی طلائی رنگ در تحت اثر چکش میده‌می شوند.

طلاء موصل حرارت و برق است در ۱۰۶۴ درجهٔ میزان الحرارت سانتی گرید ذوب می شود و در درجات بلند تر یعنی در حدود ۲۵۰۰ درجه سانتی گرید بصورت بخار مبدل خواهد شد، اگر طلاء را بوسیلهٔ بلو پائیپ (کج پفك) حرارت شدید رسانیده شود ذوب شده شکل مدور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختیار میکند ؛ با اکسیجن بلا واسطه ترکیب نمی شود ، هوای خشك یا مرطوب در هیچ درجهٔ حرارت در آن موثر نیست ، درسیماب حل میشود وازنتیجهٔ انحلال ملغمهٔ طلاء بدست می‌آید . که عرب آن را (عمل‌القوام) مینامند،هیچ تیزاب به‌تنهائی حتی بدرجات‌عالی حرارت نمی تواند که درطلاء تاثیر کند صرف مخلوط از یك حصه تیزاب شوره وسه حصه تیزاب نمك که موسوم به‌تیزاب ساطانی (تیزاب فاروق) است طلاء را بسهولت حل می کند ومهمترین ملح مستعمل طلاء را که عبارت از (گولد کلورائید) است تشکیل میدهد .

طلاء درآب کلورین نیز حل می‌شود ومحلول سی‌انانائیدهای پتاسیوم وسودیم‌را نیز طلاء حل می توان کرد.

موادمعدنی که‌مانند طلاء دارای‌رنك‌زرد هستند عبارت اند ازکاپربریت $Gu\ Fes^2$ وآیرن پریت Fes^2 وبسموت وابرك زرد ، ولی مهمترین هدایت وشناخت طلاء این است که طلاء درتحت اثر چکش پهن و دیگر ترکیبات معدنی همرنگ آن درنتیجهٔ ضربت میده می شوند ، این خاصیت یکی از صفات متمایزهٔ طلا است .

طریق استخراج طلاء ، برای استخراج طلاء (ازسلفاید) مواد معدنی‌است سلفاید را درمجاورت جریان هوا حرارت میدهند درین صورت گوگرد آن سوخته و باآکسیجن (مولدالحیات) هوا آمیخته به صورت غاز سلفرودای اوکساید So^2متصاعد میشود و درنتیجهٔ عمل طلاء رسوب می کند .

برای استخراج طلاء از قطعات (سنگ گوارتز) در مجاورت جریان آب تحت اثر خود سنگها را میده و خورد میکند، جریان آب آنها را در سطح مؤرب که بلافاصله بعد از چکش ها قرار گرفته عبور میدهد وذرات طلاء نسبت به‌سنگینی‌خود درمجاورت جدارها که بفاصله های‌متساوی برمحل جریان آب ساخته شده اند متوقف می گردد. درنتیجهٔ این عمل بعد از هرچند دقیقه مقداری سیماب بران میریزند تاطلاء را بصورت ملغمه جذب نموده نگاه دارد ، باقیمانده گل و لای را که اندکی دارای ذرات طلاء می باشند درآب کلورین داخل می کنند که درنتیجه (گولد کلوراید) بصورت محلول تولید خواهد شد .

برای استخراج طلاء از (ریگهای طلائی) نیز عمل بطریق فوق‌الذکر است زیرا درین مورد به‌چکش های جرثقیل احتیاج نمی افتد .

بالآخره برای بدست آوردن طلاء از سیماب ، همان عمل را که برای جدا کردن نمك از آب انجام داده می شود مجری میدادند یعنی ملغمه‌را دریك قسم قرع وانبیق تقطیر مینمایند ، سیماب درتحت اثرحرارت تبخیر شده در حصه های سرد ظرف بصورت تقطیر جمع میشود وطلاء در قرع باقی میماند که می توان سیماب آن را مجدداً بکار برد .

باید دانست طلائیکه بدینطریق دستیاب شده خالص نیست و معمولاً بامقدار مس وآهن ونقره وسرب وفلزات‌دیگر مخلوط‌است لهذا برای تصفیهٔ آن طلای غیرخالص را دردیگهای پلاتینی (طلای‌سفید) که دران تیزاب گوگرد باشدقرارداده‌تیزاب گوگرد را جوش میدهند درین حالت تیزاب گوگرد ماسوای طلاء و طلای سفید جمیع فلزات دیگر را حل کرده وبدین وسیله تصفیهٔ طلاء صورت میگیرد .

استخراج طلاء واسطهٔ برق بسیار رواج یافته است معادن طلا دردنیا ازین قرار است :

(۱) افریقای جنوبی :ـ در اراضی جنوبی ترانسوال در سال ۱۳۰۳ هجری طلاء مخلوط با کوارتز وخاك رس یافت شد ، بعدها معادن مهم طلاء در تمام نقاط افریقای جنوبی کشف گردید ، چنانچه این نقطهٔ زرخیز در ابتدای قرن حاضر از حیث حاصلات طلاء مقام اول داشت در سنه ۱۳۳۲ تقریباً (۳۹۰۰۰۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیلو گرام طلاء معادل قریب (٥٥٧١٤) سیر کابل (هفت کیلو گرام مساوی است با یك سیر کابل) از کلیه معادن این ناحیه بدست آمد ، اما بعد از جنگ عمومی تنزل کرده در سال ۱۳۳۸ ه از (۲٦۸۰۰۰) کیلو گرام زیاد تر استخراج نمیگردید .

(۲) ممالك متحدهٔ امریکا :— در سال ۱۲٦٥ ه در موضع کالیفورنیا خاك طلائی را بدست آوردند تا اینکه کالیفورنیا مدت زیاد در ممالك متحده از حیث دارائی طلاء درجهٔ اول‌را داشت، بعد ها نقاط زر خیز دیگری کشف شده و از کالیفورنیا سبقت کرد و در سال ۱۳۳۲ مقدار طلای ممالك متحدهٔ امریکا به (۱۳٤۰۰۰) کیلو گرام رسیده بود اما بعد از جنگ عمومی از (۹٤۰۰۰) کیلو گرام تجاوز نمیکرد .

(۳) استرالیا :— معدن طلا را نئوساؤته و یلز و ویکتوریا در سال ۱۲٦ ه کشف کردند و با وجود مشکلات زیاد از قبیل فقدان وسایل حمل و نقل وعدم کفایت آب برای شست وشو وغیره به استخراج آن اقدام نمودند و فعلاً مقدار زیاد از قسمت استرالیای غربی بدست می‌آید .

زلاند جدید نیز از حیث دارائی معادن طلاء اهمیت دارد و در سال ۱۳۳۸ مجموعاً از استرالیا در زمانهٔ جدید تقریباً (٤۱۰۰۰) کیلو گرام طلاء استخرج شد .

(٤) مکسیکو : در سال ۱۳۳۸ ه متجاوز از (۲۸۰۰۰) کیلو گرام طلاء از معادن این مملکت بدست آورده اند و معادن آن در حال ترقی است .

(٥) کانادا :— وجود طلاء در سواحل اکثر رود خانه های کانادا ثابت است اما نقاط زرخیز مهم این مملکت دربین رود خانهٔ میکنیزی والاسکا وجود دارد در سال ۱۳۳۸ ه از معادن این مملکت مقدار (۲٤۰۰۰) کیلو گرام طلاء استخراج کرده اند .

سیبیریا : بعد ازسال ۱۲٤٦ چون درنواحی یورال الطائی اقدام به‌عمل طلا شوئی نمودند طلاء این مملکت اهمیت پیدا کرد و پس از چند مدت در سیبیریای غربی و مرکزی مخصوصاً در مرسوبات زرخیز شعبات دریای آمو نیز به استخراج طلاء پرداختند تا اینکه در سال ۱۳۳۲ ه بیش از (۳۳۰۰۰) کیلو گرام طلاء ازسیبیریا حاصل کرده بودند ولی در سال ۱۳۳۸ ه طلای این قطعه به (۱۲۰۰۰) کیلو گرام تنزل کرد .

دیگر از قطعات زرخیز دنیا افغانستان ، جاپان ،هندچینی و هنگری والمان ، دول امریکای جنوبی و هندوستان است .

در سال ۱۳۳۸ ه از کلیه معادن عالم مجموعاً (٥٤٥۰۰۰ کیلو گرام طلاء استخراج گردیده بود ، معدن طلای قندهار نسبت به سوابق در خشان خود خالی از اهمیت نمیباشد این معدن در سال ۱۲۷۷ ه کشف و در همان وقت و هم در سال ۱۲۹۱ ه از طرف حکومت بتوسط انگریز ها بکار افتید بعد ها از سال ۱۳۲۹ تا ۱۳۳٦ ه در عهد حکومت اعلیحضرت شهید بحفر و استخراج این معدن اقدام کرده شد ولی از باعث فقدان آلات واسباب کان کنی وغیره موفقیت حاصل نشد ، که حسب مطلوب ازان فائده گرفته می‌شد ، در عصر امانی از سال ۱۳٤٦ تا ۱۳٤۷ ه عبیدالله خان متخصص هندی در یازده نقطه ، معدن مذکور کار انداخته از کشف چندرگهای گرانمایهٔ جدید حکومت را اطمینان داد ، ما بعد از چند ماه انقلاب خانانسوز در افغانستان رویداد که این کشفیات و زحمات نیز بی نتیجه ماند ، یقین است که در این عصر مشعع طلائی در نتیجهٔ توجهات مامورین فعال حکومت نادر شاهی این معدن قیمتی بعدازمعاینهٔ علمی و حفریات ابتدائی بطور

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساسی و فنی بکار افتیده ـ و ثروت وطن رو بازدیاد رفته ما را از احتیاج برهاند .

فعلاً زرشوئی دریای کوکچه بطور فنی تحت مراقبت وعملیات ابتدائی گرفته شده است وبرای پیشرفت این مقصد به تهیهٔ ماشین ها و سامان زرشوئی وغیره، دولت اقدامات اساسی نموده است .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاصهٔ تاریخ جرائد در افغانستان

جراید دراروپا قبل از قرن ۱۹ مانند امروز رونقی نداشته است ، پیش ازقرن ۱۷ هروقتیکه نشرخبر مهمی را خیال میداشتند مطالب خودرا بهصحیفه نگاشته بدیوار میچسپانیدند یابمقامات طوایف میفرستادند تامردم آنرا میخواندند .

افغانستان نیز که مدتها دچار کشمکشهای داخلی وخارجی بوده باوجود آن از ینگونه نشرات وآثار خالی نبوده اما متأسفانه آن آثار پامال مَعَر که جویان گردیده وامروز اثری ازان موجود نیست .

زمانیکه افغانستان تااندازهٔ سکون یافت دورهٔ سلطنت اعلحضرت شیر علیخان (۱۲۸۵ هجری قمری) بود ازین تاریخ بهبعد افغانستان نشرات ، وجریدهٔ مانند دیگر جراید دنیا داشته است که اسامی آنها بطور مختصر ذیلاً نگاشته میشود :

جریدهٔ شمس النهار :

عبارت از مجموعهٔ هفته واریست که در۱٦ صفحه بهچاپ سنگی درسال ۱۲۹۰ قمری حاوی مقالات اجتماعی، اخلاقی ، خبرهای داخله وخارجه از بالاحصار کابل نشر میيافت.

سراج الاخبار افغانستان :

جریده ایست که درسال ٤ سلطنت اعلحضرت شهید فقط یك شمارهٔ آن بهچاپ سنگی نشر شده و مدیر آن مولوی عبدالرؤف خان بوده است .

سراج الاخبار افغانیه :

یکی از جراید نامدار وباقدر وطن است که درسال ۱۲۹۰ شمسی تاریخ ۱٦ میزان بهسر محرری فاضل شهیر محمود بیگ طرزی نشر گردیده است .

سراج الاطفال :

این جریده نیز در کابل بمدیریت فاضل محمود بیگ طرزی بتاریخ ۱۵ میزان ۱۲۹۷ ، بهنشر آغاز نهاده ومضامین آن برای تنویر افکار اطفال بوده است .

امان افغان :

اولین شمارهٔ آن درکابل دراوائل حمل ۱۲۹۹ بهسرمحرری جناب عبدالهادیخان شروع شده بعدازان آقای پاینده محمدخان وسپس آقای عبدالجبار خان، آنرانشر مینمودند ،بعد ازانجناب فاضل دانشمند سیدمحمدقاسمخان سردبیرآن بوده ومدتی هم آقای غلام احمد خان مرحوم بوکالت سردبیر ایفای وظیفه مینمودند ، بعد از آقای غلام احمدخان ، غلام نبی خان جلال آبادی بوکالت کار میکرد .

اتحادمشرقی :

مؤسس این جریده اعلیحضرت همایونی محمد نادرشاه غازی است که دران زمان رتبهٔ سپهسالاری (وزیرحربیه) داشتند شمارهٔ اول آن بتاریخ ۱۳۳۸ قمری مطابق ۱۲۹۸ شمسی ازجلال آباد بمدیریت آقای برهان الدینخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارباب جرائد و مجلات معاصر وطن

جناب محی الدینخان انیس موسس و صاحب امتیاز
جریدهٔ انیس

جناب مولوی برهان الدینخان کشککی مدیر جریدهٔ
فریدهٔ اصلاح

جناب محمد امین خان خوگیانی مدیر جریدهٔ انیس

جناب سید اکبر خان مدیر تعلیم و تربیه سر محرر مجلهٔ
اوردوی افغان

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب هاشم شایق مدیر مجلهٔ شریفهٔ آئینهٔ عرفان
معاون دارالتألیف

جناب محمد زمانخان ترکی مدیر مجلهٔ اقتصاد

جناب رشید لطیفی مدیر مجلهٔ صحیه

جناب میر غلام خان مدیر مجلهٔ شریفهٔ حی علی الفلاح

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب عبدالصمد خان جاهد مدیر جریده بیدار

جناب شمس الدینخان قلتعکی مدیر جریدهٔ اتحاد مشرقی

جناب میر محمد عثمانخان سرمحرر جریدهٔ اتفاق اسلام
هرات

جناب غلام جیلانی خان جلالی مدیر و نگارندهٔ
دورهٔ سوم اتحاد خان آباد

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلمین معارف کابل

جناب فاضل مولوی جمال الدینخان عضو شعبهٔ دار التألیف معارف
که در قسمت معلومات خارجهٔ سالنامهٔ کابل امداد شایانی فرموده اند

جناب مولوی برکت علیخان سر معلم ریاضی مکتب حبیبیه
که در تراجم بعضی قسمت ها بسالنامهٔ کابل کمک کرده اند

جناب مولوی محمد علیخان سر معلم تاریخ وجغرافیا در مکتب حبیبیه
که در تراجم بعضی قسمت ها بسالنامهٔ کابل کمک نموده اند

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتکی نشر گردیده و بعد ازان محمد بشیر خان و عبدالجبار خان و محمد امین خان خوگیانی یکی بعد دیگر این جریده را نشر کرده اند نگارندهٔ فعلی آن شمس‌الدینخان قلعتگی است .

ستارهٔ افغان :

در اواسط سال ۱۲۹۹ به سر محرری میر غلام محمد خان غبار از جبل‌السراج نشر میگردید .

اتفاق‌اسلام :

شمارهٔ اول آن بتاریخ اول سنبله ۱۲۹۹ به نگرانی مرحوم ملا احمد خان و مدیریت عبدالله خان قانع از شهر هرات نشر شده‌بعد ازان عبدالکریم خان احراری و صلاح‌الدینخان سلجوقی این جریده را نشر کرده‌اند وبکبار هم اسم این جریده به (فریاد) تبدیل یافته است و سرورخان جویا نیز نگارندگی جریده رانموده‌واسم اولیهٔ آنرا (اتفاق اسلام) قبول نمود نگارندهٔ فعلی آن میر محمد عثمان‌الحسینی میباشد .

بیدار :

بنام اتحاد اسلام در سنه ۱۳۰۰ شمسی در مزار شریف شایع شده نگارندگان این جریده عبدالعزیز خان ، حافظ عبدالقیوم خان مرحوم میرزا ثاقب خان ، نور محمد خان ، محمد حنیفه خان غلام حسن خان غزنوی و نگارندهٔ فخری آن علی احمد خان منشی بوده است و بعد ازان به نگارندگی میرحیدر خان و عبدالصمد خان و عبدالرحیم خان نشر میگردید ، نگارندهٔ حاضر آن جاهد میباشد ، این جریده بنام (رهبر اسلام) نیز مدت کمی نشر یافته است .

طلوع افغان :

در شهرقندهار از اوایل سرطان ۱۳۰۰ به مدیری وسرمحرری مولوی صالح محمد خان نشر گردیده است بعد ازان عبدالعزیز خان مدیر آن بوده و چندی خواجه محمد خان بنام معاونی و مدت قلیلی سیدحسین خان کفالةً درغیاب‌مدیر وظیفهٔ نشررا ایفانموده اند، ومدت کمی هم تغیراسم یافته بنام(مؤیدالاسلام) نشر شده‌است مدیر فعلی‌آن عبدالحی‌خان است وا کنون جریدهٔ مذکور بزبان افغانی نشر میابد .

اتحاد :

این جریده نیز یکی از مؤسسه های اعلحضرت همایون غازی است که اولاً بنام اصلاح درخان آباد قطغن نشر میگردید اواین شمارهٔ آن از مورخه ۲۹ داو ۱۳۰۰ و مدیرآن محمد بشیر خان میبا شد ومدت قلیلی بنام (نهضت‌الحبیب)هم‌اشاعه‌میشد ، عبدالرزاق خان و محمد ابراهیم خان وبرهان الدین خان خوگیانی ومحمد یوسف خان یکی بعدازدیگر به نشراین جریده موظف بوده اند نگارندهٔ فخری فعلی‌آن غلام جیلانی خان جلالی است .

ارشاد النسوان:

مدیرهٔ این جریده (اسمارسمیه) و سر محررهٔ آن (روح افزا) از خانمهای افغان بوده ، شمارهٔ نخستین آن درکابل بتاریخ ۲۷ حوت ۱۲۹۹ شایع شده است .

افغان :

این روز نامه درکابل به مدیریت میرزا محمدجعفرخان قندهاری بتاریخ ۱٤سرطان ۱۲۹۹چندی نشر میشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الغازی :

این اخبار بسال ۱۲۹۸ درسمت جنوبی نشر میگردیدودر زمانیکه والاحضرت ع ، ج ، ا، انشان شاه محمودخان وزیرحربیهٔ حالیه درانسمت حاکم اعلی وسر افسر نظامی بودند تاسیس گردیده بود .

ابلاغ :

یکی ازنشرات رایگان کابل بوده که درسال ۱۳۰۰ آغازبه نشرو وظیفه دارترتیب آن دراول میرزا محمداکبر خان وثانی سید محمدایشان خان خطاط بوده است .

اخبار حقیقت :

مدیرآن برهان الدینخان کشککی بوده درتاریخ ۲۲ اسد ۱۳۰۳ اولین شمارهٔ آن درکابل نشرگردیده است.

ثروت :

مدیر آن صلاح الدینخان سلجوقی بوده اولین شمارهٔ این جریده در کابل بتاریخ اول برج قوس ۱۳۰۳ نشر شده است .

انیس :

مؤسس و نگارنده این جریده در کابل محی الدین خان انیس است که بتاریخ ۱۵ ثور ۱۳۰۶ به نشرآن پرداخته است ، بنابعلت ناخوشی محی الدین خان چندی این جریده معطل و بعد باثر توجه اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی این جریده ملی دو باره حیات یافته و سرور خان جویا آنرا اداره و نشر نموده است ، سپس موظف نگارندگی آن محمدامین خان خوگیانی تااینوقت میباشد .

نسیم سحر :

در قوس ۱۳۰۶ در کابل تاسیس وسرمحررآن احمد راتب خان بوده است .

نوروز :

شمارهٔ اول آن درکابل به اول اسد ۱۳۰۷ به مدیری ع ، ج ، محمد نوروز خان سرمنشی حضور ذات همایونی و نگارندگی میرزا میر غلام خان از طبع خارج و نشر شده است .

جریدهٔ مکتب :

در سال ۱۳۰۸ در کابل تأسیس شده و نگارندهٔ آن جلال الدینخان طرزی بوده است .

اتحاد افغان :

این اخبار در زمان اغتشاش افغانستان درچمکنی درتحت اثر والاحضرت ع،ج ، ا، ا نشان شاه محمود خان وزیر حرب و نگارندگی یعقوب حسن خان در سال ۱۳۴۷ قمری نشر میشد .

اصلاح :

مؤسس این جریده ذات اعلیحضرت همایون محمد نادر شاه غازیست که اولاً در سمت جنوبی بتاریخ ۱۶ اسد ۱۳۰۸ شایع گردیده ، و بعد ازان در کابل بتاریخ ٤ عقرب ۱۳۰۸ بمدیریت و نگارش حسن سلجی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشر شده و بعد ازان محمد زمانخان ترکی معاون ادارهٔ اصلاح آنرا نشر نموده است سپس محمد امین خان خوگیانی مدیر و مؤظف به نشر این جریده گردیده است .

بعد از محمد امین خان خوگیانی برهان‌الدینخان کشککی به مدیریت آن منصوب شده و از تاریخ اول حمل ۱۳۱۱ هر روزه نشر و اشاعه میگردد .

دکورغم و غیرت اسلام :

این دو جریده در زمان انقلاب در مشرق موقتاً تاسیس گردیده و نشر میافت (دکورغم) در زمان والاحضرت صدراعظم صاحب بسمت مشرقی باهتمام ع ، ج محمد گل خان وزیر داخلیهٔ حاضره ونگارندگی ع ، ش سید حسن خان حال معین سوم وزارت حربیه شایع میگشت وغیرت اسلام در زمانیکه والی علی احمد خان درسمت مشرقی بود به اداره و نگارش عبدالحکیم خان نشر میشد .

الایمان :

درآوان اغتشاش از قریهٔ بابری سرخ رود متصل جلال آباد بنگرانی تیک محمدخان رئیس محلی ونگارندگی جناب مولوی محمد ابراهیم خان کاموی شایع میگردید شمارهٔ اول آن از تاریخ ذیقعدهٔ ۱۳۴۷ قمری میباشد .

حبیب‌الاسلام :

دراواخرماه رمضان «حوت» ۱۳۰۷ اولاً بمدیریت غلام‌محی‌الدینخان انیس پس‌ازان بمدیریت محمدحسین‌خان رئیس تدریسات وزارت معارف و ثالثاً به نگارندگی برهان‌الدینخان کشککی نشر میگردید .

معرف معارف :

تاریخ تاسیس این مجله اول سنبله ۱۲۹۸ شمسی است مدیرآن مجله در اول محمد حسین خان رئیس تدریسات وزارت‌معارف بوده است .

مجموعهٔ اردوی افغان :

این مجله در اول عقرب ۱۳۰۰ شمسی بنام مجموعهٔ عسکری بمدیریت عبداللطیف خان غند مشر نشر یافته است ، بعد ازان بمدیریت وسرمحرری آن ع ، ج محمد گل خان وزیر داخلیهٔ حاضره که دراوقت غندمشر بودند اشاعه میگردید ، سپس به مدیری عبدالحمید خان غند مشر و محمد عمر خان غند مشر (رئیس ارکان) و محمد یعقوب خان مدیر شعبهٔ ترجمه و محمد اکبر خان مدیر ترجمه نشر میشد ، اکنون از طرف یکعده جوانان فاضل و تربیه شدگان نظامی افغانستان نشر و اشاعه میابد .

آئینهٔ عرفان :

بدواً در جوزای ۱۳۰۳ تاسیس شده ولی بنابر معاذیر چند معطل مانده ، پس از جلوس اعلیحضرت نادر شاه غازی دوباره از حمل ۱۳۱۰ باسطور در خشنده تری بمدیریت هاشم خان شایق به نشر خود دوام دارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجموعهٔ صحیه :

تاریخ تاسیس آن اول قوس ۱۳۰۶ است ، اما مدتی دچار عوایق گردیده ، تاریخ نشر ثانی آن ۳۰ جوزا ۱۳۱۰ و به مدیریت رشیدلطیفی تدوین و نشر میگردد .

پشتون ژغ :

مدیر مسئول آن فیض محمد خان ناصری است ولی یکعده از فضلای وطن مانند میرسید قاسم خان و عبدالهادیخان در نشر این مجله اشتراك داشتند ، اما متأسفانه این مجله بعد از انقلاب سمت مشرقی سقوط اختیار نمود .

حی علی الفلاح :

این مجلهٔ شریفه اول جوزا ۱۳۰۹ تاسیس یافته سرمحرر آن محمد میر غلام خان است .

اقتصاد :

بتاریخ اول حمل ۱۳۱۰ تاسیس گردیده مدیر ونگارنده مسئول آن محمد زمانخان ترکی است .

کابل :

مجلهٔ کابل در ۱۵ جوزای ۱۳۱۰ = ۵ جون ۱۹۳۱ از شهر کابل قدم در صحنهٔ مطبوعات وطنی گذاشته وباقطع وحجم مناسب وزینکو گرافی های مطبوع ماهانه در ۶۰ صفحه (بدورهٔ سال اول) و ۱۰۰ صفحه (بدورهٔ سال دوم) نشر گردیده ، این مجلهٔ که حاوی مضامین علمی ، ادبی ، اجتماعی ، تاریخی بوده ودر ردیف مطبوعات خوب افغانستان قراردارد از « انجمن ادبی کابل » اشاعه می‌یابد وهنوز مراحل دوم از عمر خویش را می پیماید .

هرات :

مجلهٔ ادبی هرات ۱۶ حمل ۱۳۱۱ اولین شمارهٔ خودرا شایع نموده واین مجله در تحت نظارت قاضی محمد صدیق خان انجام میابد .

پشتو :

مجلهٔ پشتو اولین شمارهٔ خودرا بتاریخ ۱۵ جدی ۱۳۱۱ نشر نموده است .. این مجله ماهواره در تحت نظر انجمن ادبی قندهار نشر میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفرای کبار و وزرای مختار دول خارجه در کابل

عالیقدر جلالتمآب لیوند ستارگ سفیر کبیر دولت اتحاد جماهیر شوروی

عالیقدر جلالتمآب آقای محمد تقی خان سفیر کبیر دولت علیهٔ ایران

عالیقدر جلالتمآب سر ریچارد میکانیکی وزیر مختار دولت بهیهٔ برتانیا

عالیقدر جلالتمآب ون چن رو کلانتی وزیر مختار دولت شاهی ایتالیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیقدر جلالتمآب دکتور شوربل وزیر مختار دولت بهیهٔ آلمان

عالیقدر جلالتمآب جناب بودار وزیر مختار دولت بهیهٔ فرانسه

عالیقدر جلالتمآب جناب سعدالله فرید بیگ شاز دافر سفارت
کبرای دولت علیهٔ جمهوریهٔ تورکیا

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

«سفرای کبار و وزرای مختار دول خارجه در کابل»

سفیر کبیر دولت اتحاد جماهیر اشتراکیه شورویه : ع ، ج آقای لیوندستارك .

سفیر کبیر دولت علیه ایران : ع ، ج آقای محمد تقی خان اسفندیاری .

وزیر مختار دولت بهیه بریطانیا : ع ، ج آقای سر ریچارد میکانیکی .

وزیر مختار دولت شاهی ایطالیا : ع ، ج آقای ون چن زو کلانتی .

وزیر مختار دولت بهیه المان : ع ، ج آقای دکتور شور بل .

وزیر مختار دولت بهیه فرانسه : ع ، ج آقای بودار .

شارژدافر سفارت کبرای دولت علیه جمهوریه ترکیه : عالیقدر آقای سعدالله فرید بیك .

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخچه شهر کابل

نام کابل، اسمی است که ازقرون قدیمه درصفحات جغرافیا وتاریخ آسیای کهن اخذمقام کرده است . این نام اطلاق بشهری میشد که غالباً مرکز تمدن وسلطنت پادشاهان با اقتداری بود . هرچند موقعیت سیاسیهٔ کابل درازمنهٔ قبل‌الاسلام چندان روشن وآشکارا نیست . با آن این قدر معلوم است که شهر کابل ازعصرهای زیادی حتی زمانهٔ اسکندر مقدونی درصحنهٔ حیات موجود فی‌الخارج بوده است . مورخین اسکندر از آن مکرر نام برده اند، وجغرافیای بطلیموس بقول شمس‌الدین سامی ـ از کابل بنام (کابوره) و (اورتوسپانه) تذکرداده است.

کابل از قدیم الایام معبر فاتحین و مهاجمین بزرگ و مختلف دنیا واقع بوده و نفوذ ملل متنوعهٔ هند چین ، یونان ، فارس ، مغول را گرفته وازیك بدیگر تحویل داده است .

چنانیکه نفوذ یونان ، عرب، فارس را ازین راه درهند ، ونفوذ هند ، چین را بفارس عزیمت داده است.

کابل نظر بموقعیت ومکان خویش ازابتدا مرکز تجارت دوبراعظم آسیا یعنی هندوستان وترکستان بوده است و بقول هیرودت مورخ یونان مال‌التجارهٔ کابل درتمام بازار های یونان وروم مشتری داشته است. ممکن است لاجورد افغانستان که منظور حضور فراعنهٔ سلسلهٔ دوازد هم مصر بوده و برای نقش و نگار قصور سلطنت بکار میرفت ، بعضاً از تجارتگاه کابل بکاروان ها سپرده میشد .

کابل درعهد یونانیان :

درحدود دونیمقرن قبل‌المیلاد یعنی بعد از اسکندر وعهد دولت های یونانی ـ باختر (بلخ) بالطبع مدنیت و اقتصاد کابل رو به ترقی و عروج رفت . زیرا مدنیت یونان از همین راه در مملکت هندستان وسیع انفاذ و ادخال میگردید .

بعد از آغاز قرن اول قبل‌المیلاد که دولت یونانیان بلخ بواسطهٔ حمله های میدیا از شمال و پارت ها ازغرب داخل دورهٔ انحطاط وانقراض گردید . دولت آنها درصفحات جنوب هندوکش استقرار یافت، پس به ترقیات ومدنیت کابل بیشتر افزود ، واین تمدن تابلادغزنی وبست (گرشك) وسیستان وسواحل سند امتداد یافت .

بعد ازتحقیق وحفریات مسیو فوشهٔ فرانسوی درافغانستان ، مسکوکات نقرئین و مسین (هرمایوس) آخرین پادشاه یونانی کابل بدست آمده ، وبه دانهٔ آن در۱۹۲۸ مسیحی به موزهٔ نفسیهٔ کابل تحویل یافت. این پادشاه درآغاز صدی اول بعدالمیلاد در شهر کابل سلطنت کرده است .

واقعاً نه تنها کابل بلکه مملکت افغانستان درعهد یونانیان درمنتهای عروج وترقی بوده است. مسیوفوشه میگوید شاهد این مطلب مسکوکات دی میترسن پادشاه یونانی بلخ درسال ۱۹۰ قبل‌المیلاد است . ازان به بعد مسکوکات یونانی افغانستان نشان میدهد که برخلاف اوایل حکمرانی یونانیان ، در یکروی سکه ها حروف یونانی ، و درروی دیگر آن حروف آریانه ثبت گردیده است . این حروف آریانه نه پهلوی ونه سانسکریت است . پس گفته میشود اگر نوشته جات تخت رستم فارس بانوشته جات کابل و جلال آباد مقایسه گردد معلوم میشود که نوشته هایمذکورهٔ مسکوکات ازآن زبان آریانی است که بعلاقهٔ آریانه یعنی از کوهای هندوکش گرفته تاقرب و جوار پرسی پولیس رواج داشته است .

این مطلب بمامیفهماند که یونانیان حکمدار نیز آهسته آهسته درتحت مؤثرات وعوامل مدنیت افغانستان گرفتار و آمیخته شده اند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازسیر یونانیان در افغانستان ، این قضیه مسلم میشود که شهر کابل درآن عهدها موجود بوده ، اماکی و ازطرف کیها اعمار شده، هنوز به نویسنده موضح و آشکارا نیست . تنها میتوان فهمید که کابل نام شهری قبل از ورود یونانیان درافغانستان وجود داشته است .

در یکی ازآثار آلمانی که اسم آن را فراموش کرده ام ، وقتی دیده بودم شهرکابل در ۷۷۰ قبل المیلاد از طرف پادشاه آثور سالماناساردویم بنا گردیده است .

کابل درعهد کوشانی :

کابل بعد از زوال یونانیان در افغانستان تاظهور اسلام ، مراحل مختلفی را در دوره های حکومات متعددهٔ طی کرده است، بعدازانقراض یونانیان سلسلهٔ بنام کوشان ازطایفهٔ تخارها (طخارستان= قطغن و بدخشان) ازشمال کابل نشأت کرده وقسمت عمدهٔ هندوستان رامسخر نمودند . این سلسلهٔ کوشانی خود هارا حامی دین بودا میدانستند ، ودر ترجمهٔ جغرافیای تاریخی فارس تالیف أستاد بارتولد مستشرق شهیرروسی شرحی درین‌زمینه نگاشته آمده است . کابل تا قرن پنجم بعد المیلاد در تحت سلطنت کوشانی ها زندگی کرده است . مسکوکات (تا بیکی مالیك) پادشاه کوشانی کابل در قرن پنجم بعدالمیلاد ، در موزهٔ کابل موجود است .

در عهد سلاطین کوشانی برعلاوهٔ مدنیت وترقیات مادیه ، شهر کابل اهمیت یکنوع مرکزیت مذهبی را نیز پیدا کرد ، روابط مذهبیهٔ بلخ ، بامیان ، هده ، با مرکز کابل قایم گردید ، و این مرکزیت دران عهد خود بسی بر ترقیات کابل وجلال این شهر بیفزود .

کابل ویفاتله :

از قرن پنج بعدالمیلاد سلسلهٔ کوشانی- مثلیکه قبلاً طخار ها ازهندوستان طرد شده بودند - غالباً از بلاد جنوبی هندو کش نیز بجانب بلخ رانده شدند . در همانوقت از طایفهٔ تخار ها سلسلهٔ دیگری بنام یفاتله - که مؤرخین عرب آنها را هیاطله خوانند . عروج و در بلخ به تشکیل سلطنتی پرداختند .

یفاتله ها متعاقباً صفحات جنوب هندوکش را استیلا کردند ، وکابل تا نیمهٔ قرن ششم بعد المیلاد درزمرهٔ بلاد مشهورهٔ یفاتله ها امرار حیات مینمود . در نیمهٔ قرن شش تورکان با ساسانیان فارس متفقاً باستیصال دولت یفاتله پرداختند . بعد از انقراض یفاتله ، ترکان بر مملکت تخارستان که مشتمل بر ۲۷ ولایت بود تسلط یافتند ، واین تسلط تا ظهور اسلام طول کشید .

کابل وسلطنت هاي بومی :

در وقتیکه ترکان بر طخارستان مسلط شدند ، در کابل یك سلطنت بومی متشکل گردید ، عمراین سلطنت تا ظهور اسلام بلکه ظهور صفاریان سیستانی امتداد یافت . کابلشاهان یعنی پادشاهان کابل در حدود فتوحات مسلمین ملقب به (رتبیل) بودند ، و دامنهٔ حکمرانی شان گاهی از جنوب شرقی هندو کش گرفته تا جوار هند دامنه می کشید ، نام کابل هم چنانیکه یاقوت اشاره میکند اطلاق به ولایت کابل میشد که تا حدود هند تماس مینمود . در بعض از منهٔ معاصرین بومی پادشاهان کابل ، شاهان بومی بلخ مشهوربه آل داؤد وپادشاهان گردیز بودند . سلسلهٔ اول الذکر در عهد خلفای عباس و شاهان طاهری وصفاری حتی سامانی ها مشهور بودند بآل داؤد ، چه ابو داؤد محمد ابن احمد در اواخر قرن نهم در بلخ سلطنت داشته است . از پادشاهان گردیزیکنفر را باسم ابومنصور افلح ابن محمدابن خاقان ، صاحب زین‌الاخبار درمحاربهٔ یعقوب صفاری دکرمیکند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهر حال از وقتیکه سلاطین بومی کابل به تشکیل سلطنت پرداختند تا زمان محاربات صفاریان سیستان هیچ یك ازفاتحین عرب بفتح حقیقی کابل وبلاد جنوب هندوکش کامیاب شده نتوانستند ، چنانیکه حجاج مشهور نیز درین زمینه ناکام‌ماند وصاحب‌طبری وهفت اقلیم بدان اشارتی می کند تنها اعراب بگرفتن خراجی ازشاه کابل قناعت مینمودند . فقط یعقوب لیث بانی سلسلهٔ صفاریان در قرن نهم بعدالمیلاد توانست در نتیجهٔ محاربات سنگین زابلستان را لگد کوب ، وشارستان غزنی را تخریب ، ونوشار بلخ را باابنیهٔ آل داؤد متأسفانه هدم ، وهم پادشاهی‌کابل را بصورت قطعیه ضمیمهٔ ممالك اسلامی‌ساخت ، وهمین یعقوب بود که ازپادشاه‌گردیز خراج گرفت .

اما بعد سقوط سلسلهٔ صفار دو باره در شهر کابل سلطنت بومی متشکل وبرقرار گردید .

سپس از کوهستان مشرقی کابل یکقوم دیگری قوت‌یافت که مذهب بر هماداشتند سرکردهٔ آنها (کالاله) نامی بود که‌تاسیس یك سلسلهٔ شاهی جدیدیرا در کابل نمودند .

درزمان سلطنت این‌سلسلهٔ‌مذهب برهما درکابل رواج یافت پادشاه آخرین اینقوم موسوم به (جایاپایا) ست .

کابل در سنه (۳٦٦هـ۹۷۷ م) داخل فتوحات سبکتگین شاه (۳٦٦ـ ۳۸۷) غزنی شد ازان بعد اهمیت پای تختی کابل به شهر غزنی انتقال یافت .

در سنه ٥٤۷ هـ علاؤالدین غوری غزنی را مستاصل گردانید کابل هم بدست غوریان درآمد، در سنه٦۱۸ که چنگیزبغزنی رسیدکابل‌هم بتصرف سپاه مغل درآمد.

در وقتیکه امیر تیمور کورگان بنای جهانگیری را گذاشته بود کابل در تحت ادارهٔ امیرحسین‌ابن‌صلای ین امیرقزغن بود . وچون امیر تیمور کورگان با امیر حسین قرابت دامادی داشت در اول باوی یکجا بکابل آمده و کابل را ازدست (پولاد بوقا واقبوقا) که اظهار بغاوت کرده بودند فتح نمود ونیز بعد ازانکه امیر تیمور امیر حسین را کشت خود پادشاه گردید کابل هم درتحت ادارهٔ او در آمده چندی امیر جا کو برلاس و چندی ابوسعید نامی را در آنجا گماشت .

بعد از فوت تیمور در ۸۰۷ هـ میرزا پیرمحمد ابن میرزا جهانگیر بکابل پادشاه گردید ، سیور غتمش که در کابل و زابل الی حدود هند والی بود در سنه ۸۳۰ وفات نمود رامیر شیخ علی مغل والی کابل شد .

بعدازان سلطنت بمیرزا ابوسعید بهادرخان‌شهید رسیده، میرزا الغ‌بیگ پسرش کابل‌را اداره مینموددرسنه ۹۰۷مشار الیه در کابل فوت گردیده در اواخر سنه۹۰۷ هـ محمد مقیم‌نام پسر امیر ذوالنون کابل‌رامتصرف‌شد.

ظهیر الدین محمد بابر در آخر ربیع الثانی ۹۱۰ کابل را تسخیر نمود و تا سنه ۹۳۲ کابل ازطرف بابرشاه پای تخت جنوب هندوکش بود .

بتاریخ روز سه شنبه ۳ ربیع الاول ۱۱۵۱ هـ نادر شاه ترکمان درهندکی (چهل ستون) وارد شد و کابل را گرفت .

چون در سنه ۱۱٦۰ اعلیحضرت احمد شاه درانی پادشاه افغانستان گردید بواسطهٔ اینکه کابل تقریباً در وسط افغانستان واقع بود میخواست مرکز را در کابل نقل بدهد . چنانچه برای همین مطلب درسنه ۱۱٦٦ هـ امر تعمیر یك دیوار بزرگ را در شهر کابل داده باهتمام سردار جانخان پوپلزائی سپهسالار سر انجام آنرا گماشت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت معظم غازی در اثنای ملاحظه و نهادن سنگ تهداب عمارت مکتب فنون حربیه در « بالاحصار »

(c) ketabton.com: The Digital Library

در نمرهٔ (۲۲) مجلهٔ کابل ، انجمن ادبی شرحی از قدر شناسی و تقدیم تشکرات خود را بحضور اعلیحضرت غازی نسبت بتجدید تعمیر مقام تاریخی وطن (بالاحصار کابل) نگاشته و بملاحظهٔ قارئین محترم خود رسانیده بود .

بروز دوشنبه (۱۷) ثور سال حاضر مراسم افتتاح تعمیر و گذاشتن سنگ تهداب آن بدست حقیرست همایونی صورت یافته بروز های ما بعد که برای تسطیح میدان بالاحصار عموم اعزه و اشراف ، مأمورین و اهالی کابل محض نشاندادن احساس ملی و علاقه داشتن به آبادی اینخاك تاریخی درانجا برای کار کردن حاضر شده بودند تخمین کارکردن از طرف خود ذات همایونی شروع گردیده بود .

اینك مابطور بشارت بأولاد وطن که از کابل دور و آنروزهای پرسرور راندیده اندفوتوهای فوق را بملاحظهٔ شان میرسانیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و سردارجانخان این دیوار را چهارماه دور کابل اعمار نموده و باختتام رسانید ، یك ضلع دیوارمذکور ازحد ماشینخانه اندرابی را دربرگرفته الی آخر گلستان سرای و ضلع دیگرحدسلامخانهٔ خاص و بالای زیارت بابه کیدانی را عبور نموده بهمین وضع از کدام حدی کج شده تا در وازهٔ لاهوری میرسید ، همچنین قسمت دیگر آن باپیچ و تاب بالای چند اول را عبور کرده در حدود ماشینخانه تمام میگردید ، و در و ازه های این دیوار از اینقرار است :

در وازهٔ قند هاری ، در ده‌مزنگ.

در وازهٔ سفید ، در حد سلامخانهٔ خاص .

در وازهٔ سردار جانخان ، در حد بابه کیدانی .

در وازهٔ پیت ، در حد و انتهای پشت مسجد عید گاه .

در وازهٔ گذر گاه ، لاهوری ، خافیا ، شاه سمند ها ، کبری ها ، قرت ها ،شیرازیها ، نیز دروازه‌های این دیوار بود .

این دیوار بزرگ یازده مهره داشت وامروز یکحصهٔ آن که در یك گوشهٔ اندرابی داخل عمارت است وتابحال مانده بعرض ۳ ½ متر میباشد ، و یك گوشهٔ دیگر آن در مندئی خربوزه فروشی داخل خانقاه آنجا تاهنوز است .

تاریخ حصار های کوه هـای کابل خـوب معلوم نمیشود از کدام زمانه است بعضی میگویند از زمانهٔ رتبیل های کابل قبل از ظهور اسلام است و بعضی مینویسند بابر شاه حصار کوهـا را کشیده و جهانگیر ترمیمی نموده است اما تپهٔ حصار کوها از زمان بابر و جهانگیر بسیار پیشتر بوده ولی این حصار ها تازمان تیمور شاه در هر دور ترمیم یافته و بعد ازان ترك شده است .

در عهد اعلیحضرت تیمور شاه افغان در سنه ۱۱۹۰ هـ ۱۷۷۶ م رسماً کابل مرکز سلطنت قرار داده شد و دوایر از قند هار بکابل انتقال یافت که تا اینحال بهمین صفت پایه تختی افغانستان بر قرار است و روز بروز در ترقی و عمرانات آن میفزاید . تنها در سال ۱۲۹۶ بسبب قتل کیوناری سنیر انگلیز بالا حصار آن که اصل کابل شمرده میشد خراب گردید .

اما تاریخ خورد کابل و بگرام در پروان که میگویند کابل قدیم بوده هنوز روشن نشده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخهای قابل دانستن از زمانه های قبل المیلاد الی امروز

نقل یهودیان ازفلسطین به بابل بواسطه بخت‌النصر :	۵۸۶ ق ، ۲
تولد بدها درهند :	۵۵۷ »
« کنفوسیوش درچین:	۵۵۱ »
جنگ ماراتن هافیا بین ایران ویونان :	۴۹۰ »
تولد هیرودت مورخ یونانی :	۴۴۸ »
جنگ اربیلا ـ اسکندر ودارای ۳ :	۳۳۱ »
قتل دارای سوم :	۳۳۰ »
سکندر درافغانستان :	۳۲۷ »
مرفوع شدن حضرت مسیح :	۳۰ میلادی
جلوس قسطنطین امپراطور :	۳۰۶ »
« خسرو اول نوشیروان :	۵۳۱ »
ولادت حضرت رسول اکرم :	۵۷۰ »
سال هجرت :	۶۲۲ »
رحلت حضرت رسول اکرم :	۶۳۰ »
جنگ یرموك ـ خالد ابن ولید وهرقل :	۶۳۴ »
فتح یوروشلم درزمان خلیفهٔ ثانی :	۶۳۸ »
فتح نهاوند بواسطهٔ نعمان ابن مقرن :	۶۴۱ »
ورود مسلمانان درهسپانیه :	۷۱۱ »
فتح اول هند واسطهٔ محمد ابن قاسم بعمر ۱۷ سالگی :	۷۱۳ »
جنگ تور فی‌مابین مسلمانان ومسیحیون عبدالرحمن و شارل‌مارتل:	۷۳۲ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

انقراض دولت اموی :	۷۵۰ میلادی
جلوس هارون‌الرشید :	۷۸۶ «
جلوس سلطان محمود غزنوی (زابلی) :	۹۹۷ «
فتح سومنات :	۱۰۲۶ «
وفات حکیم ابو علی سیناوی بلخی :	۱۰۳۷ «
جلوس سلطان صلاح‌الدین ایوبی :	۱۱۶۹ «
فتح بیت‌المقدس بواسطهٔ صلاح‌الدین :	۱۱۸۷ «
وفات ابن‌الرشد فیلسوف اسلامی در هسپانیه :	۱۱۹۸ «
تأسیس حکومت اسلامی درهند واسطهٔ قطب‌الدین افغان آیبك :	۱۲۰۶ «
حملهٔ چنگیز برعالم اسلام :	۱۲۱۸ «
انقراض دولت عباسی و خرابی بغداد به آشوب هلاکو خان :	۱۲۵۸ «
شروع سیاحت مارکو پولو :	۱۲۷۱ «
تاسیس سلطنت عثمانی در انقره :	۱۳۰۰ «
وفات تیمور کورکان :	۱۴۰۵ «
فتح قسطنطنیه بدست سلطان محمد ثانی :	۱۴۵۳ «
کولمبس درامریکه :	۱۴۹۲ «
انقراض دولت اسلامی در غرناطه .	« «
اعلان استقلال میرویس در قندهار :	۱۷۰۸ «
فتح ایران بواسطهٔ شاه محمود افغان ـ وانقراض دولت صفوی:	۱۷۲۲ «
واقعه دربند وشکست پطر اعظم ذریعهٔ سیدال خان افغانی :	۱۷۲۴ «
اولین معاهدهٔ دوستی ترك وافغان عهدشاه اشرف :	۱۷۲۷ «
جلوس اعلیحضرت احمد شاه بابای غازی :	۱۷۴۷ «

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتح احمدشاه بابا درپانی پت :	۱۷۶۱	میلادی
پای تخت شدن کابل :	۱۷۷۶	«
جنگ میوند :	۱۸۸۰	«
جنگ روس وژاپان :	۱۹۰۴ـ ۱۹۰۵	«
جنگ عمومی :	۱۹۱۴ـ ۱۹۱۸	«
حصول استقلال افغانستان :	۱۹۱۹	«
انقلاب درافغانستان :	۹ـ ۱۹۲۸	«
جلوس اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی ونجات وطن:	۱۹۲۹	«

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقایع مهمهٔ دنیا

درسال ۱۳۱۱

سال ۱۳۱۱ بآخر رسید ویکرشته مطالب مهمهٔ درصحنهٔ سیاست عالم زیر ورو گردید ، این مسائل خواه از اقوال تجاوز کرده و بساحهٔ عمل آمد یا تنها سیاسیون را ثانیه های سر گرم مجالسی ساخت بهر حال برای مطبوعات وجراید نیز مشغولیتی فراهم آورد ، غرض کسی که بخواهد گذارشات معتبرهٔ یکسالهٔ دنیا را پیش خود اجمالی بسازد، بکمتر مهماتی بر میخورد که در ظرف یکسال اساس گرفته و انجام یافته باشد ، مثلاً بعضی مسائل معتنابهائی هستند که ازچندین‌سال پیشتر وازطرف اشخاصی پیش‌نهاد گردیده واساس گذاشته‌شده اما نتیجهٔ آن ذریعهٔ افراد دیگری و درین سال به تغییر زمان ومکان ظهور نموده وهمچنان مطالبی هستند که درین سال تازه بصحنهٔ سیاست دنیا ظاهر شده و ممکن است خاتمهٔ آن درسال های بعد تری توسط عوامل دیگری آشکار گردد .

در امتداد سال ۱۳۱۱ در ممالك بزرگ وکوچك جهان قضایای بسیاری از قبیل تغیرات وتبدلات طرز ومشی سیاسی حکومت‌ها، تمنیات وکشمکش‌های داخلی احزاب ملت‌ها، معاهدات دولی بادول دیگر مسافرت های سیاسی وغیره امور بسیاری رخ نموده که هیچکدام آنها در مقام خود خالی از اهمیتی نیستند . ولی متاسفانه بعلت ضیق وقت ولزوم اختصار کلام ازاینچه تقدیم آن بانظار یك ملت وجامعه قابل اهمیت بوده است صرف نظر کرده وقناعت کردیم بچیدن چند نکات مهمتری که ازنقطهٔ نظر عمومی مهمتر شناخته شده اند :

کانفرانس خلع سلاح :-

از زمرهٔ مهمترین واقعات که درین سال فضای دنیا را پرازولوله ساخته ودرساحهٔ مطبوعات عناوین بلند ومقام ارجمندی یافته موضوع خلع وتقلیل سلاح است این مسئله چون ازحیث لفظ ومعنی واجد صلح دنیا ومفاد بشریت تعبیر میشود عامهٔ اهل سواد عالم را بلااستثنای اقوام وطبقات بسوی درك مقصود ومفهوم آن بی اختیارانه می‌کشاند وازین جلب شد گان کمتر کسی خواهد بود که بمحض شنیدن ویا خواندن این کلمات فوراً یك امید آینده دردل خود ها احساس نکرده وزود باور نشوند مگر مدققین فهمیده اند که بهر اندازه عظمت نام و معنی آن ظاهر است دوچندان عملی شدنش مشکلاتی در پیش دارد .

چه ما نباید واقعهٔ امسالهٔ خلع سلاح را از صداهای امروزه شنیده به آن تازه گی بدهیم ویا از اقدامات جدیدش تلقی نمائیم همین موضوعات صلح وسلاح است که توجه بعضی از دول اروپا را از اواخر قرن ۱۹ بخود معطوف داشته وآنها را به قرار داد تاریخی ۱۸۸۷ وادار نمود که اخیراً کانفرانس صلح پاریس ۱۹۱۹ بعد از جنگ جانشین اوست .

همین مسایل صلح پسندی است که نیکلای دوم قیصر روسیه را ۲۹ سال قبل برای معاهدات وقرارداد هائی بادول دیگر بر انگیختانده ودرعین زمان خودش را بازاپان دست وگریبان ساخت .

بالآخره همین صلح عام وخلع سلاح ملل است که بعد ازجنگ درظرف این چهارده پانزده سال در هرکجائی مانند پاریس، واشنگتن ، لندن، جینوا وغیره نقل محافل ونقل مجالس شده وآوازه های آن بنابرنوع پرستی وبشر خواهی اسباب سرگرمی ومشغولیت اهل دنیا را فراهم آورده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگرچه همیشه حدوث مصائب ونفاق اقوام مختلفهٔ عالم بوده که برای تاسیس ویااقدام به‌انعقاد اینگونه محافل سبب گشته وآن ها را اهمیتی بخشوده اما این نکته را نیز بایستی اعتراف کنیم که این جنگ جهان سوز عمومی قویترین عاملی بود برای ملل وایجاد اتحادیه های دول وهمچنان بجا نخواهد بود اگر اقدامات بعد جنگ راهم تااندازهٔ درین مذکوره مهمتر وبمقصد قریبتر بخوانیم مخصوصاً بحرانهای یکی دوسال اخیرهٔدنیا که آنهارا تائید کرد برای آینده های طولانی ازین قبیل پیشنهادات بسیار بعرصهٔ بشریت تقدیم و بیادگار خواهد گذاشت .

آخرین کانفرانسی که بنام تقلیل‌سلاح درجنوبماه فروری ۱۹۳۲ تاسیس شد گویا تاریخ آن یکماه و چند روزی از اوایل سال ۱۳۱۱ تقدم دارد اما مذاکرات وجریانات آن قسمت بیشترمطبوعات امساله رافرا گرفت . درین مرحله علاوه برکانفرانس های گذشته یکعدهٔ زیادتری بتقریب پنجاه تا شصت ممالك کوچك و بزرگ نماینده فرستاده‌اند وهم بعضی‌دول مانند افغانستان وشوروی و ایران و غیره که درین موضوع شمولیت نداشتند شامل‌شده اند، مباحث این کانفرانس هم تا اندازهٔ خالی از اهمیت نیست ولو اکثریه مذاکرات بگذشته ها ارتباطی داشته و بلکه از همان مسائل لاینحل مجالس قدیم بوده اند اما نظریه به تغیرات زمان و مقتضیات فوا وپیشرفتهای چندین ساله بعضی‌دول لهجه‌های مذاکرات درین مرتبه طوری تبدیل گردیده ودرخارج مذاکرات نظریات و عملیات جدید و متنوعی بآنها اضافه شده که طالبین اطلاعات صحیحه اصلاً در اسم و رسم کانفرانس دچار ترددی می شوند : آیا این کانفرانس تجدید سلاح است یاتقلیل سلاح و یاخلع سلاح ؟

بهرحال‌ما اگر بعقیده صلح جویان حقیقی خلع سلاح ویااقلاً تقلیل سلاح یادش کنیم دور لزنزاکت نخواهد بود کانفرانس خلع‌سلاح درظرف‌مدت همین‌سال چنددفعه تعطیل‌شده وباز مفتوح گشته وباترتیبات‌عمومی کمسیونهای خصوصی بری،بحری،هوائی نیز درآن‌تعین‌شده‌است تا هرکدامی به‌تخصص خود رسیدگی درامور وارده بنمایند.

دول مشمولین عموماً مرام کانفرانس را بانطق های ابتدائیه خویش بخوشوقتی تامی استقبال کرده وهریکی بنوبهٔ‌خود پیشنهاداتی داده وبیك صدا تقلیل سلاح والغاء بعضی تجهیزات مضره تعرضی وجنگ های شیمیائی وبمباردمان هوائی را خواستار شده وفقط لزوم قوای دفاعی ممالك خویش را جالب توجه کانفرانس قرار داده اند چنانچه به نطق ابتدائیه آقای عبدالحسین خان نمایندهٔ افغانی هم در کانفرانس به نسبت این مسایل اشاره رفته وقوای حربی افغانستان را تدافعی و برای وقایه امنیت داخلی خاطرنشان آن مجمع گردانیده است .

گویا ندای خلع سلاح بدواً بلا استثنا از حنجرهٔ ضعفا واقو یابلند است تنها اختلافات نظری که اصل این مرام‌را درخاتمه دچار مشکلاتی مینماید ازطرف چند دولت های بزرگ ومشهوری است و آنچه درمطبوعات هم منتشر گردیده مذاکرات همان‌دول میباشند، متاسفانه ازدول کوچك کمتر اطلاعاتی بدست می‌رسد مگر درمواردی که عدهٔ ازان ممالك مصدق رای و پیرو یکی از دول بزرگ میگردند .

غرض از جلسات اولی که پیش ازتعطیل نیمهٔ مارچ سه پیشنهاد مهم مطرح مذاکره واقع شد مخالفت ها شروع والی آخر دوام ورزیدند مثلاً پیشنهادات اولی عبارت بود از الغاء سلاح تعرضی ، خلع سلاح نسبی ، پلیس بین‌المللی .

الغاءسلاح بدواً ذریعهٔمسیوگراندی نمایندهٔایطالیا اظهار گردید، یعنی آنچه اسلحه‌رامعاهده ورسای‌اززرهٔ توپ‌تانك‌طیاره وگاز وغیره برای‌آلمان ممنوع‌شناخته دیگران‌هم بایستی ازنگاه کردن‌آن ممانعت شوندواین‌پیشنهاد تقریباً ثلث نمایندگان را باو متحد نشان داد اما درحین حال برخلاف نطق های ابتدائی مخالفت هائی هم از اطراف ظاهر آمد یعنی بعضی ها تفریق سلاح تعرضی وتدافعی را مشکل پنداشتند و برخی این معنی را بدون

(c) ketabton.com: The Digital Library

تفتیش و اقدام عملی بین‌المللی برای نابود ساختن مؤسسات صنعتی آن عیث دانستند واز همه رنگین تر آنکه یکعده اظهار عقیده نمودند که بدون این سلاح جنگ بی نظم وباصول قدیم شده وفتح ناممکن میگردد !

نقشهٔ دومی واسطهٔ لیتو نوف نمایندهٔ شوروی طرح شد که اگردولت ها دارای دوصد هزار فردعسکری باشند پنجاه در صد تقلیل و آنانکه بین دوصد هزار وسی هزار باشند کمتر تقلیل و سی هزار نفری بحال خود بماند واین نظریهٔ اولی اوست که بعدها تغییر مینماید با آنهم چون دربین کوچك وبزرك تفاوت های درستی قایل نشده بود چندان قابل قبول نگردید .

پیشنهاد سوم از نمایندهٔ فرانسه و ایراد کنندهٔ آن تاردیو بوده یعنی توسط پلیس بین‌المللی و گذاشتن قوای کافی اجرائیه بمجمع ملل ممکن است بعمل خلع‌سلاح امید وارشد. این نظریه فوق‌العاده جالب استغراب و تعجب عامهٔ نمایندگان شده ومایهٔ بسی مذاکرات گردید ولی چیزی نگذشت که در مذاکرات جلسات دیگر تقریباً در ۲۰ جون نظریهٔ پلیس بین‌المللی‌را کابینهٔ جدید فرانسه ترك گفت .

بعد از ماه اول و دوم هم تا اواخر سال ۱۹۳۲ واوایل ۳۳ دراوقات جریان کانفرانس همینطور آنچه بیشتر در کانفرانس محل غور و تحقیق گشته پیشنهادات ویامسایل مربوطهٔ دول مشهور و بزرگ دنیاست که تعداد آنها از پنج شش دولتی مانند امریك ، انگلیس آلمان ، فرانسه ، شوروی ژاپون تجاوز نمی کند سایرین هرکدامی بیکی یاچندی دیگر ازین ها توافق نظر داشته است .

درمذاکرات ما بعد نظریات امریکا هم در روی زمینه تقلیل نسبتی با شورویها کمتر نزدیکی دارد بلکه امریکائی ها نظر به پیشنهاد هور رئیس جمهور که خود را بیشتر موسس کانفرانس و مؤید قویتر خلع سلاح میدانند طرفدار آنند که بعلاوه الغاء اساسی بعضی اجناس‌مانند جنگ‌شیمیائی‌تانك ها توپهای سنگین طیارات بم انداز که همه خراب و سرنگون گردند اصلاً از اصل قوای حربی عالم ثلث آن بنام دفاع ملی نگهداشته و از بقیه صرف نظر شود .

پیشنهادهای انگلیس ها با آنکه اکثرجنبه طرفداری خلع سلاح داشته ولی مذاکرات شان کمتر مشعر یك لهجهٔ فصیحی هستند مثلاً در موارد تمنای آلمانها همیشه بظاهر در خواست آلمان را خالی از استحقاق ندانسته ولی در مقابل فرانسه چون بعضی دول کوچك را طرفدار او دیده اند از تصدیق و احترام معاهده ورسای‌خودداری کرده نتوانسته اند فقط چیزی که از جانب آنها قابل اهمیت شناخته شود توجه نماینده گان آنها در ادامهٔ استقرارکانفرانس و تشویقات بسایر ملل در تقلیل نوعی از سلاح تدافعی و الغاء برخی از سلاح تعرضی است در اروپا. ژاپون ها کمتر به این مفکوره تمایل دارند بلکه با الغای تحت البحریها هیچ اظهار موافقتی نداشته و وجود قوای سنگین را هم اسباب دفاع ملی می شمارند .

واما مذاکراتی که‌درین کانفرانس بیشتر ازهمه‌جالب توجه وموردا‌ختلاف واقع می‌شود موضوع‌آلمان هاست، بزرگترین حریف آلمان درین مذکراة فرانسه واقع می شود و آلمان بعد ازانکه نظریات خویش را در اوایل با شدت و حدتی تساوی تسلیحات قرارداد، جریان کانفرانس را بنظر استخفاف دیده و بلکه از شمولیت نماینده گان خویش تامدتی استنکاف ورزید، آلمان ها مقر و مصر اند که تخفیف اسلحه و خلع سلاح باین مذاکره ها صورت گرفتنی نیست پس آنچه دیگران دارند ماهم باید داشته باشیم فرانسویها میگویند این ادعای آلمان مبنی بر تجدید سلاح آنها و در هم شکستن معاهده‌ورسای است و بس ، بلکه نظریهٔ آنها را که فرانسویها در جراید خود انتشار داده اند در ده مواد است که ازانجمله عده عسکر سه‌صد هزار نفری است باتوپهای بزرگ، تحت‌البحریها و غیره بالخاصه ۳۵ کارخانهٔ اسلحه سازی درین مقابل تشبثات آلمان از وسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

متنوعی معلوم می شود که در صدد تکذیب دعاوی فرانسه است و تعقیب مفاد این جملات که در نطق صدر اعظم آلمان در جامعه مقارن اوایل سال هم گنجیده « هیچ کسی نمیتواند ملت آلمان را وادار نماید بیش ازین بحال فعلی که بحیثیت وشرافت و تامین او لکه وارد می نماید باقی بماند » اضافه برین آلمان ها در هر کجائی پیشنهادات فرانسه را نسبت به پلیس بین المللی و مسلح ساختن جامعهٔ ملل را به کامیابی فرانسه و سروری آنها یا محویت دول ضعیف تصریح میکنند .

بالآخره اصرار امریك، توجه انگلیس و اکثریت ملل یاجهد فرانسه، آلمان را هم که عدم شمولیت او اسباب ناکامی کانفرانس بلکه خطراتی تصور میشد بواسطهٔ انعقاد معاهدهٔ پنج گانه بطرف این کنفرانس کشیدند دول پنجگانه امضا کنندگان این قرارداد منعقدهٔ جنوه عبارت اند از امریکا ، انگلیس ، ایطالیا ، فرانسه ، آلمان. و مواد قرار داد حاوی این چهار مطلب است ، اولاً فرانسه و ایطالیا تصدیق می نمایند که اساس کانفرانس باید شناختن تساوی حقوق آلمان و ممالك خلع سلاح شده قرار گیرد این تساوی بشرطیکه تمام دول دنیا در تأمین باشند .

دوم : راجع بحضور داشتن آلمان ها درکانفرانس های آتی است سوم: شرط تعهدات فرانسه وآلمان و ایطالیا بادول دیگر که برای حل اختلافات متوصل بزور نشوند چهارم: توجه درمجله مقررات تقلیل آیندهٔ سلاح.

گویا پس ازین تاریخ هم جلساتی که دائر شده و مذاکراتی را که کانفرانسهای ۱۹۳۳ نیز تعقیب نموده اند همان پروگرام لاینحل (هور) در فضای کانفرانس دوران دارد فقط کشمکش آلمان و فرانسه هم اخیراً با آن ضمیمه شده ، سوای اینها اقدامات عملی زائیدهٔ این مؤسسه بشمار نمیرود مگر برای فهمیدن نتایج قطعی آینده های طولانی تری را انتظار بکشیم ، یکی از مسایل مهمی که کانفرانس لازم داشت شمولیت آلمان بود و دیگری که فرانسه و طرفدارانش احتیاج شدیدی در آن احساس میکردندتامین صلح آینده از طرف آلمان، این هر دو تا حدی بظاهر حال صورت گرفته باز چیزی که در نظر حساسین دنیا برای صلح پیش بینی میشود غیر ازین هاست ، چنانچه یك نفر از ژنرالهای انگلیسی در مقالهٔ مبسوطی (که ترجمهٔ آن در جراید منتشر گردیده) پس از شرحی در اطراف این کانفرانس واغراض سیاسی دول مقتدر متذکر میسازد : « کانفرانس بجای آنکه جنگ را محدود و اسلحهٔ تعرضی غیر قابل تعینی را منظور پندارد بهتر است تصمیمی برای محدود داشتن فاتح اتخاذ و استفاده از جنگ وغصب اراضی و مستملکات حتی غرامات را قانوناً غیر مجاز شمارند . » بلی تا افکار فتوحات وهوس غالبیت در مغز اقویا باقی است تا دول بزرگ بکثرت قوای بری وبحری و هوائی خود شان مغرور بوده و در مقابل دیگران از اولویت و سیادت خویش گذشت نکنند، تا اختلافات نظر و باغراض سیاسی مانع تولید روح صمیمت واتحاد حقیقی است هیچ فکری نمیتواند صلح آینده را پیش بینی کرده و نا بودی جنگ را باینچنین اقدامات تصور نماید خاتمه این کانفرانس هم مانند صلح ورسای خواهد شد که یك نویسندهٔ اروپائی پس از ختم معاهدهٔ کلوك وبریان در ۱۹۳۰ درتحت عنوان (جنگ های بعد ازصلح) مقالهٔ انتشار داده و تعداد جنگ های بعد از صلح ورسای را تا ۱۹۳۰ هجده جنگ شماریده و تفصیلات داده است ، چه در همین موقعیکه قضایای کانفرانس خلع سلاح را نوشته و مذاکرات صلح جویانهٔ ملل عالم را میخوانیم جراید موجوده یکجا ساختمان های آلات حربی آلمان و دول دیگر را ذکر میکنند دیگر جا حمل ونقل سلاح کثیره را ازایطالیا به هنگری و از انگلستان بجاپان می نویسند ، فقط وقت و فرصتی لازم است تا وقوعات ضد صلح عمومی هنگام جریان یا بعد اختتام این کانفرانس نیز در رشته نگارش کشیده آید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

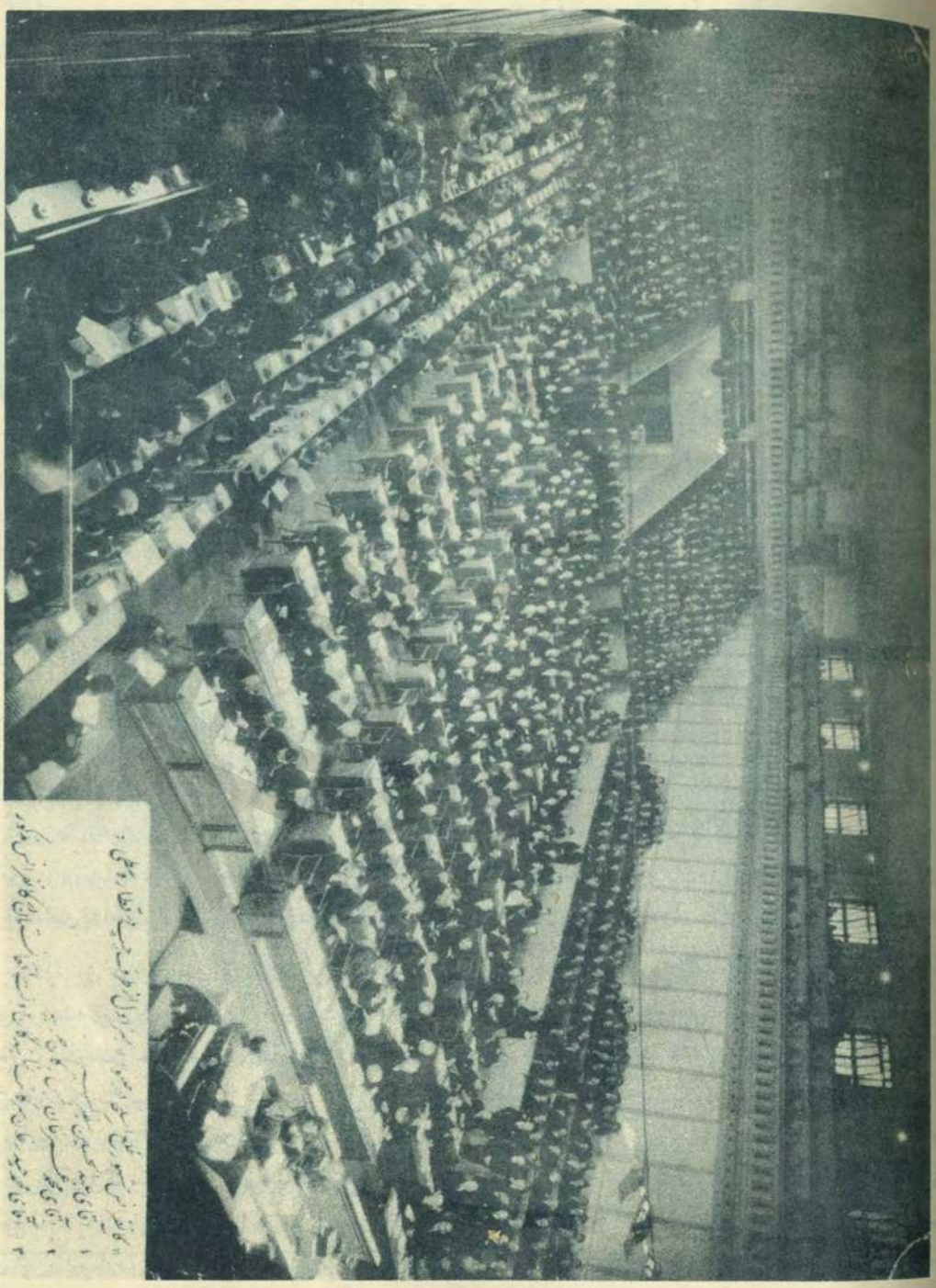

مجلس خلع السلاح عمومی که نماینده گان افغانستان جناب عبدالحسین خان سفیر کبیر افغانستان مقیم ماسکو وآقای محمدعمرخان رئیس ارکان حربیهٔ عمومیه نیز دران شامل بوده و از جاهائیکه به عکس نشان شده دیده می شوند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجزیه منچوریا و طلب استقلال آن :

واقعهٔ دیگری که در ظرف سال ۱۳۱۱ از شرق اقصی بروز نموده و در ردیف مهمات امور دنیا قرار یافت تشکیلات جدید منچوریا یا منچو کو است ، قارئین محترم هر گاه ملتفت شده باشند در زمرهٔ اطلاعاتی که جراید در اوایل سال بمناسبت شرق اقصی انتشار داده بدواً قضیهٔ تجزیهٔ مانچوریا از چین و قرار گرفتن هانتك بریاست جمهور آن خطه و متعاقباً اقدامات جاپان برای شناختاندن استقلال منچوکو بوده که تماماً این قضایا در خاتمهٔ آخرین جنگ ۱۹۳۱ جاپان و چین رخ نموده .

هانك تن شاه جدید مانچوریا

اگر چه بظاهر استقلال برخی ملل از قضایای عادی وحقوق فطری است که در دنیا همیشه بنابر بعضی مقتضیات ملی و مملکتی اتفاق افتاده است ولی این واقعات منچوریا چون در اثر مداخلهٔ علنی جاپانی ها صورت گرفته و بر رغم رضائیت اکثریت ملت مانچوریا واقع گردیده اینست که بالطبع از هرزبان وقلمی در اطراف این مسائل گفتن ونوشتن تکرار میشود، جمعی عقیده دارند که تصرف منچوری بایستی ناشی از عداوتهای قدیم چین و جاپان باشد و جمع دیگر برآنند که این اصرار جاپان درطلب استقلال مانچوکو درحالیکه معنیً زیر استیلا ونفوذ خودشانست فقط برای سهولت انجام آرزو های سیاسی آیندهٔ توکیو خواهد بود .

بهر حال عداوت یااغراض سیاسی ، هرکدام باشد چنانچه در اوایل مقاله متذکر شده ایم این نوع مسایل از امور آنی نبوده و بی سابقه نیست چه‌وقتی گذشته های این دو حریف را مورد مطالعه قرار دهیم بعلل اقتصادی و سیاسی مکشوف میگردد که باعث تولید عداوات و نقاصت هائی گردیده باشد .

مناقشه بین دولتین چین وجاپان تقریباً ازاواخر قرن ۱۹ بدینطرف شروع شده ومخصوصاً آغاز تجاوزات جاپانی بر علیه چین ازمحاربهٔ ۹۶ — ۱۸۹۵ است که ژاپان برای عظمت وسیادت خویش میخواست حصص از چین را در سواحل بحراصفر مالك گردد و تا اندازهٔ هم کامیاب گردید که شرح آن پر تفصیل است و درین‌مقاله نگنجد. جاپان بعد از ختم جنگ با روس ها و غلبهٔ که در نتیجه نصیب خودش گردید در تصرفات خود افزوده وامتیازاتی چند را نیز در منچوریا دارا شد و همچنان بعد هر یك وقفه باز معاهدهٔ دیگری روی کار آورده و منافع خودش با مضا میرسانید ، چنانچه در حین جنگ عمومی (۱۹۱۵) باغتنام موقع پیشنهادی موسوم به (۲۱ خواهش) را از چین تمنای تصدیق نمود، که گویا بعقیدهٔ اغلب سیاسیون قبول این تعهدات برای چین اسارت کامل آن را ایجاب میکرد و جاپان در قبولاندن این پیشنهاد بحدی مصر بوده که شمولیت او را در زمرهٔ متحدین جنگ عمومی نیز از همین رهگذر پنداشته اند و لو چینائی ها قبول این تعهدات را بزرگترین مصائب ملی دانسته و با وجود ضعف و نا توانی نسبتی آنعصر خود هرچه بذرایع بعضی یا یکوت

(c) ketabton.com: The Digital Library

های اموال جاپانی که یك حرب اقتصادی گفته شود از قبول آن مخالفت میکردند کمتر چاره پذیر میشد تابالآخر کانفرانس ۱۹۲۱ - ۲۲ واشنگتن و تهدیدات امریك و انگلیس تسهیلاتی برای چینی ها فراهم آورده وجاپان را از اقدامات تجاوزی ممانعت کردند . بترتیب معموله مدت این تسهیلات هم برای دایمی باچینی ها وفانکرده تا آنکه واقعهٔ شب ۱۸ ستمبر ۱۹۳۱ به آرائ دولتین خاتمه داده قوای جاپانی بغتةً بنام انتقام قتل کپطان (تاکامورا) مأمور تفتیش خط آهن و یا جلوگیری از خرابی های آیندهٔ راه آهن منچوری مربوط بجاپان ، در چهاونی بزرگ ماکدن (پی تاین) حمله برده یك عدهٔ بیست هزار نفری را خلع سلاح کردند و صبح آن شهر ماکدن اشغال و هم نیوچون را ذریعهٔ یك جهاز جنگی بتصرف آوردند یعنی در ظرف ۱۲ ساعت تمام نقاط مهمهٔ سوق‌الجیشی مانچوریا بدست ژاپونی ها افتاد ، بدون آنکه کمترین دفاعی از طرف مقابل دیده شود اگرچه اخیراً جنگ شعله ور شده و طرفین باستعمال سلاح پرداختند ولی چین از اوایل بامید عدالت پسندی واقتدار جامعهٔ ملل فریب بزرگی خورده و بنهایت ساده گی قوای حربی و مناطق مهمهٔ خود را بعساکر جاپان تسلیم کردند، باصطلاح خودرا دست بسته بدست دشمن سپردند غافل ازانکه ژاپان این مراتبه تنها بتوسعه اقتصادی خویش در چین قانع نبوده و اراده دارد بوسعت نفوذ سیاسی خود بپردازد ، فقط اقدامات چین پس ازان تسلیم فاحش عده های کثیر در مقابل تعداد قلیل عساکر جاپان ، در بدوحال در خارج عبارت بود از ارسال راپورتهائی بجامعهٔ ملل و در داخل همان بایکوت های ضد اموال ژاپانی و بس که قوای متجاسر ابداً بیاد داشت های واردهٔ مجمع ملل و دول دیگر وقعی نگذاشت و بلکه کمسیونی را که بریاست (لتن) مرکب از نماینده های دول امریك، فرانسه، ایطالیا، آلمان، انگلیس و غیره برای تحقیق اوضاع دولتین در دسامبر ۱۹۳۱ معین کردند همانست که تا کنون‌را پورت های موهوم آن مطرح بحث انجمن ۱۹ گانه است درقضایای موجودهٔ مانچوکو ، چیزی که بسیار قابل توجه و اهمیت شناخته می‌شود طول مدت مذاکرات و تحقیقات است که در امتداد این زمان حصص مفتوحه بفراغتی تامه زیر سلطهٔ جاپانی مانده ومنچوریا بکلی مستعد تجزیه گردید دراثر همین‌علت بود که درفروری ۱۹۳۲ رؤسای منچوریا، خاربین، کیرن وموکدن درموکدن اجتماعاتی کرده ودرصدد اعلان استقلال منچوری برآمدند وهمچنان درماه مارچ همان سنه(حمل ۱۳۱۱) مراسم معرفی هانگ تن (۱) امپراطور خورد سال سابق چین بریاست جمهور مانچوریا در چانك چن پایتخت جدید بحضور نماینده های بزرگ عسکری وسیاسی وغیره مانند (هانچو) جنرال وقوماندان قوای جاپانی در منچوری و (کنت یوشی وا) وزیر خارجهٔ سابق ژاپان بعمل آمد .

متعاقباً درستمبر همان سنه که بامیزان ۱۳۱۱ مطابقت داشته باشدجاپان معاهداتی باحکومت جدید در میان آورده هم خودرسمیت اورا شناخته وهم بطرزی درپی آن برامد تا دیگران او را برسمیت بشناسند .

تجزیهٔ منچوری به نسبت این اقدامات جاپان نه تنها تاثیرات شدیدی درمجامع ملی چین ایجاد کرد بلکه رسمیت مانچو کو مورد تردیدات و اعتراضات فوق العاده در نزد سیاسیون امریکا و اروپا واقع گردید که تا کنون مسئلهٔ رسمیت آن معوق مانده و موجب تشبثات عدیدهٔ سیاسی طرفین وصلح طلبان جنبهٔ ثالث شده ومی شود ، تشبثات چینی ها گرچه بطور معتاد بعضی پروپاگند های ضد جاپانی وتقدیم نوته‌ها درمجمع ملل وبعضی جاهای دیگر

(۱) هانك تن یاهنری پو ویاپوئی اسما و القاب همین پادشاه جدید منچوکو است که ازیادگار های خاندان سلطنت دو نیم صدساله مانچورها بوده ودر ۱۹۱۱ باخورد سالی‌خود یعنی درپنج سالگی برتمام‌مملکت وسیعهٔ‌چین حکمرانی داشت واز ۱۹۱۱ به‌بعدبواسطهٔ انقلابات داخلی مخلوع و آواره گشت در ۱۹۲۶ چندی شغل صرافی داشت بعد در شانگهای بعتیقه فروشی اقدام ورزید اخیراً در چانك چون که حالا بنام سنگ کنك معروف شده اقامت می نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانند لندن، و اشنگتن، پاریس ، رم میباشند مع هذا از تحریکات مختصر حربی نیز دریغ نمی کند رویهمرفته وضعیت چین رنگ یك انقلاب مظلومیت را گرفته وباثبات ومتانت توام است .

امریکا طوری برسمیت مانچو کو مخالف شد که حتی‌دران موقع‌از اظهار این جمله هم‌خود داری‌نتوانست: «هرگونه اقدامات رسمی که از طرف قونسل ژنرال امریکا درخاربین بعمل آید دلیل برین نخواهد بود که حتی بطور غیر مستقیم هم دولت منچوری برسمیت شناخته شده باشد » دولت شوروی گذشته از سکوت در قبول رسمیت مانچوکوبه نسبت مفاد خویش هراسان شده‌اظهار بل‌اخطار نمود که‌بموجب معاهدات‌پکن و ما کدن راه آهن‌شرقی چین متعلق بروسیه و تحت مدیریت طرفین میباشد.

غرض اظهار عمومی منافی تأمین یا تائید رسمیت استقلال مانچو کو بوده بلکه مجمع ملل مسائل را بموجب اظهارات دولتین و راپورت های (لتن) در کمیتهٔ ۱۹ گانه تحت مذا کره گرفت، مقاصدچین همان دادخواهی است که ژاپان را متعرض بر تمامیت حاکمیت و اراضی ملی خودش میداند واین مضمون بسیار تکرار شده‌ولی جاپانی ها بآن گوش نداده و اعمال‌تجاوزی خود را در زیر تمنیات ملی و آزادی خواهی منچوریها پنهان میکند در عین حال اینقدر میگویند دولت ژاپان مسئول امنیت شرق اقصی میباشد و بهمین لحاظ قیام عسکر جاپانی در منچوریا بمعاهدهٔ قید آمده و همچنانکه مانچو کو ضامن حفظ منافع جاپان است ژاپان هم مجبور است از هیچ نوع اقدامی راجع‌بامنیت مانچوکو دریغ‌ندارد وبتائید مقال ژاپان این نکتهٔ اخیر یعنی لفظ امنیت که مجمع ملل‌باید حاضر قبول رسمیت مانچو کو شوند در داخل منچوریا نیز عده های تقریباً ده هزارنفری بر انگیخته‌شده که صدای امنیت منچوریا را بتا کید رسمیت استقلال آن ذریعهٔ تلگرامات بگوش مجمع برساند از طرف دیگر به پالیسی دیگری در داخل منچوریا مخالفین بتعداد کثیر ونام های مختلفی یعنی مخل امن وآسایش از بین برداشته می‌شوند ، علاوهٔ درکمیتهٔ ۱۹ گانه مخالفت اولین نماینده های جاپان بر عدم شمولیت امریکا و شوروی است ولی مجمع همین تمنارا هم بشرط قبول شدن سائر تجاویز حاضر اجرا شد ، مگر در ساحت تصدیق جاپان پذیرفته نشد تالزوم کمیتهٔ کوچك بامید کامیابی بریاست نمایندهٔ آلمان و اعضائی از نمایندگان فرانسه، ایطالیا، هسپانیه، انگلستان ، سویدن ، یوگسلاویه، بلجیم، سویتزرلیند منعقد گردید .

این کمیته هم پس از غور و تحقیقات لازمه تسویداتی حاضر ساخته و اظهار نظریه کرده اند که انجمن ۱۹ گانه این تسویدات را بنظر مخالفت ندیده ونباید رسمیت مانچوریا را به این رژیم موجوده اعتراف نمایند.

علی ای حال از طرفی مذا کرات آخری تا معلوم است و ازطرفی هم جاپان ها چون موقع را غنیمت دانسته روسها را مشغول تنظیمات جدید داخلی و تکمیل قوای نظامی ، و امریك را مستغرق اصلاح بیکاریها وبحرانهای اقتصادی می‌بیند خودش صحنهٔ چین را معرض تاخت وتاز قرارداده و از اقدامات خویش در جیهول و جیفنگ بچینی ها می دانانند که اوتنها بخطهٔ منچوریا قانع نیست، بااینهادرحل قضایا ونتیجهٔ آیندهٔ اوباین زودی وآسانی امیدوری نیست جاپانی ها و قتی زحمات بسیار ومصارف گزاف‌چندین سالهٔ خویش رامدنظر گرفته وهم به نسبت اقتدار موجوده کامیابی های اقتصادی وسیاسی آینده را ازحیث تصاحب این چنین یك خطهٔ حاصل خیز و نقطهٔ مهم سوق‌الجیشی پیش‌خود جلوه میدهند محال‌است بسهولیت ازنفوذخود درمنچوری صرف نظرنمایند در مقابل گرچه هرکدام از دول اروپائی که در چین منافعی دارند بمنچوریا علاقه مندند ولی بیشتر امریك ازجهة رقابت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسیادت ، روسیه ازپهلوی منافع وچین ازواسطهٔ که هستی خودرا برسراین مطلب خواهد گذاست ۳ حریف قوی پنجه میباشند که سد راه اوشده بلکه بالای این طعمه با جاپان دست وگریبان خواهند شد. درین‌میانه تنها انگلیس اگرمدد کاری خودش را باجاپان دوام هم بدهدباز اسباب پیشرفت او نشده واصرار ژاپان علاوه برینکه شعلهٔ جنگ آیندهٔ دنیارا دامن بزند بکامیابی حقیقی ژاپانی ها تمام نخواهد شد .

آلمان وتمنیات او :

دولت آلمان گرچه از بعضی جهات در اغلب مواقع سطوت و تجمل اوهم از زمرهٔ مقتدرین دول درجهٔ دوم دنیا بحساب رفته ودر اولویت آن ترددی موجود بوده ، ولی بسا امتیازات و خصوصیاتی ازان دیده شده و میشود که مطلعین نا گزیرند وضعیات آنرا قابل اهمیت قرار داده وبلکه به نسبت تغیرات زمان محور مهمترین وقایع دنیا بشمار آرند .

هرهتلر رئیس الوزرای آلمان

دول قویه و معظمهٔ دنیا نظربه زبردستی که از آلمان درحین جنگ عمومی دیده‌بودند درختم جنگ اورا برای حفظ ماتقدم وبنام اطمینان آیندهٔ دنیا از خطرات مدهشهٔ جنگجوئی و جهانگیری طوری به زنجیر های اسارت مقید ساخته ، از اقتداراتش کاستند و بار گران غراماتی را بردوش اوگذاشتند که برای ابدی قدراست نتوانسته وبایستی از صفحهٔ هستی محو و نابود گردد ولی اطلاعات اخیره باثبات رسانید که آلمان علاوه برانکه در زیر فشار مصائب ترك هستی نگفت، روح زندهٔ آن نیز دوباره بوضع جوانتری تجدید شد ، وبواسطهٔ تشکیل پارتی های سیاسی ونیم نظامی ملی ودیپلوماسی موشگافانهٔ خود باقد راست و قدمهای فراخ درصحنهٔ سیاست عالم مقابل رقبای ظاهری وباطنی عرض اندام نمود ، وبرویهٔ تازه تری بسوی مقصود روان گردید .

درظرف همین سالی که ماوقایع مهمهٔ آنرا گرد می‌آوریم بزرگترین مسائل که از محیط آلمان بفضای عالم تراوش یافته عدم پرداخت غرامات وطلب تساوی سلاح است ، گویا ملت آلمان پس ازچهارده پانزده سال بعد از هزیمت نظامی در اثر استقامت و پافشاری یا مجاهدات فوق العاده استعداد آن را بهم رسانید که شکست وریخت ظاهری ومعنوی خودش را ترمیم ومالك یك حکومت غیور و فداکار مثل حکومت‌هتلر گردیده سلاسل معاهدهٔ ورسای را پاره کرده برای یکبار بل تکرار صدای انکار تادیهٔ غرامات وتساوی سلاح را از حنجرهٔ قوی بایك لحن آزادانه اصرار آمیز درمجامع مهمهٔ دنیا اظهارنماید. کسانی که وضعیت آلمان را بعد از جنگ درنظر گرفته و باقتدار موجوده اش تطبیقاتی دهند میدانند که این اقدامات امر سهلی نیست چنانچه تحمیلات ومصایبی هم که پس ازجنگ عمومی و معاهدهٔ ورسای برین ملت واقع گشته خالی ازمشقات ومهماتی نبوده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهر حال نخستین موضوع نوشتن ما درین مبحث مسائل غرامات جنگ است ویقیناً این مسئله هرچه زودتر شن تر بتائید قول ما اهمیت اوضاع آلمان را خوبتر ظاهر خواهد ساخت .

غرامات جنگ تاکنون بمیزان ابتدائی خود باقی نمانده ودرهرسالی تبدلاتی دیده بلکه دراوائل تعیین مقدار آن نظریات مخالفی بوده مثلاً بدواً در۱۹۱۹ بحساب فرانسه کلیه مبلغ غرامات را بالغ بر ۲۰۰ ملیارد دلار نوشته اند، وبه‌نظریهٔ امریکا ۲۵ملیارد دولار، تاآنکه تعیین یك‌میزان حقیقی ومعتدلتری که بکلی اسباب انکار آلمان‌ها نشده وقابل برداشت آنها باشد بکمیسیون‌غرامات محول شد وازکمیسیون دراوایل سال۱۹۲۱ جمله مبلغ پرداختی آلمان بیك صد وسی ودوملیارد مارك طلا بانفع صد پنج معین گردید .

قرار قول اکثر جرائد چون در ۱۹۲۲ و۲۳ فشار غرامات سبب تجزیهٔ رن وتسلیم آن بفرانسه گردید امریك و انگلیس یك اندازه از اظهار تاثر خود داری نتوانسته و تجدید نظر این قرار داد را هم خواهش نمودند ، تا وجه پرداخت غرامات بحساب صحیح تری با قدرت و توانائی آلمان توافق داشته باشد ، اثر این کفتکوپلان داویس را روی کار آورد و در ۱۹۲٤ مورد قبولی متفقین گردید ، این نقشه هم بواسطهٔ که اقساط اوایل او سهل و اواخرش مشکلتر شده میرفت چندان همدردی با آلمان کرده نتوانست بلکه آن‌دولت را به سایر قروض خارجی نیز مبتلا گردانید .

متعاقباً در ۱۹۲۹ پلان یونك تشکیل و مواد مرتبهٔ آن در ۱۹۳۰ بتصویب رسید و این نقشه قروض‌را بدو قسمت تعیین کرده بود یکی مربوط باقساط سالیانه و دیگری غیر مشروط که هیچ موردی ممکن نباشد تابع استمهال بشود و این ترتیب هم بنوبهٔ خود در اقساط اخیراً اضافه تر میگردید .

غرض در ظرف این اوقات بهر پایهٔ که متفقین در اول مرحله تشدد داشتند بعد تر ملایم تر شده و به ترتیبات متنوع سهل تری مانند سهولت ابتدائیه قرار داد داویس اقساط طولانی تر یونك ، فکر تجارت به پول غرامات و تاسیس بانك بین‌الملل طالب غرامات گردیدند، بالآخر گذشته ازاینها سر تشویق‌را پیش گرفته و بزرگترین مایهٔ تشویق تخلیهٔ رن را در ۱۹۳۰ قرار دادند ، اما بحران های مهم عمومی دنیا که درین یکی دو سال اخیر شروع شد و کسر فاحشی هم در بودجهٔ آلمان رخداد آلمان ها را علاوه بر سر تکانی از پرداخت غرامات و اصرار در استمهال به بعضی افکار وتحریکات ملی و سیاسی نیز متوجه گردانید ، چنانچه اتحادیهٔ گمرکی (۱۹۳۱) بین آلمان و اطریش نتایج همان تحریکات بود که آلمانها بهانهٔ چاره های اقتصادی گرفته و مجامع فرانسه بنام اتحاد سیاسی آلمان و همجوار های او تعبیر کرده و بجدی مخالفت کردند تا مساعی آلمانها دران زمینه عقیم ماند .

مقارن این اوقات در اواخر جون ۱۹۳۱ در اثر مذاکرات برونتگ صدر اعظم آلمان و وزیر خارجهٔ آن ، هور رئیس جمهور امریکا پیشنهاد یکساله مهلت نمود و چون این مهلت هم بهبودی اوضاع آلمان را تأمین‌نه نمود در جنوری ۱۹۳۲ صدراعظم آلمان صریحاً اظهارداشت‌که دولت آلمان پس‌از اتمام‌مدت مهلت‌هم دیگرتوان‌تحمل غرامات راندارد و همین پیشنهاد متعاقباً دراپریل‌همان سنه از طرف وزیرمالیهٔ آلمان‌تائیدو تقویت گردید، تااخیراً در۷ جولائی۱۹۳۲ که مصادف‌است با۱۷ سرطان۱۳۱۱مسئلهٔ غرامات درکانفرانس لوزان بترتیب دیگری‌خاتمه یافت، یعنی‌در زمرهٔ پنجنفره قطعنامه های که دران کانفرانس بامضای‌دول،شمولین‌مجلس مذکور رسیده یکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قطعنامه مربوط بعدم پرداخت غرامات است و نتیجه چنان ظاهر شد که آلمان بوسیلهٔ بروات و قبوضیکه مجموع آن ۳۰۰۰ ملیون مارك باشد مبلغی پرداخت خواهد نمود ولی نه در۳سال اول ودول طلبکار درقسمت مصارف این وجه اختیار دارند که بموقع مقتضی باتصمیماتی که در لوزان بنام ترمیمات اقتصادی اتخاذ گردیده اقدامات لازمه بعمل آرند .

اگرچه متأسفانه در امتداد مدت ۱۲ ساله یعنی از ۱۹۱۹ تاسال ۱۹۳۱ میزان صحیح مجموع پرداختی آلمان طوریکه قناعت نویسنده را حاصل کند معین نشده چرا که نشرات جراید داخله و خارجه جائی میزان پرداخت کلیه غرامات را ٤٥٧٨ ملیون مارك نوشته اند و جائی ۳۰۰۰ ملیون دلار ؛ بهر تقدیر هر چه باشد ولی مسائلیکه برای تادیهٔ دیون ویا هنگام پرداخت، آلمان هارا دچار سختی ها و فلاکت های اقتصادی نمود یکی قروض سنگینی است که از خارجه برای اصلاح وضعیت اقتصادی خویش گرفتند، میگویند در بین‌سالهای ۱۹۲٤ و ۱۹۳۰ در حدود هفت ملیارد دلار سرمایه های خارجی داخل مملکت آلمان گردید .

موضوع دیگری که این دولت را درپرداخت غرامات ناتوان ساخته و ازقوای‌طبیعی اوکاست تجزیه وانتقال بعضی حصص و مستعمراتی آن خطه بقیمومیت متفقین بود که کلاً متجاوز از ده ملیون مربع اراضی بیشتر حصص مستعمراتی در افریقا و قسمتی درافیانوس کبیر بوده قسمت های معادن : آهن ، سرب ، روی ، ذغال در اثر جدا شدن الزاس لورن، تقسیم سلزی علیا، تولیه وتفویض موقت حوضهٔ ذغال راین یاسار بفرانسه و غیره از دست آلمان ها رفت ، محصولات فلاحتی در صد (۱۵) بدولت لهستان منتقل گردید همچنان بعضی مفاد تجارتی با مستعمرات دور از آلمانها ماند بالخاصه تجارت بحریه و امتیازات آن در چین سیام مراکش وغیره منسوخ شد اینها همه خسارات اقتصادی است که برای آلمان ها زائیدهٔ جنگ مانده و در وقت عسرت مزید فشار گردید. ازقضیهٔ غرامات که بگذاریم تحدید سلاح وتقلیلاتی که درنظام وارد آمد هم بنوبهٔ خودش خالی ازمصائب ملی وشکست سیاسی نبوده مثلاً حدمعین عدهٔ عساکر بصد هزار نفر ، منع گرفتن نظام اجباری و نگهداشت عسکر احتیاطی ، محرومیت اسلحهٔ سنگین از قبیل تانك ها ، توپخانهٔ سنگین ، گاز ، هوا پیمائی جنگی وغیره که شرح وبست آنرا درینجا اگر بنویسیم تکرار خواهدبود ودرقسمت کانفرانس‌خلع‌سلاح تفصیلاتی داده شده فقط آنچه قابل ذکر است اقدام و اصرار رسمی آلمان درطلب تساوی سلاح میباشد بعد از فراغت مسئلهٔ غرامات که درختم کانفرانس لوزان تااندازهٔ افاقه و تسهیلاتی بهاحوال آلمان‌ها فراهم آمد شروع مذاکره بمجامع دنیا وآغاز قلم فرسائی در جرائد به‌نسبت نوتهٔ جرمنی بفرانسه وبعد در امریك و انگلستان از نیمهٔ سال ۱۳۱۱ به‌بعد است (ستمبر ۱۹۳۲) چنانچه نطق فون پاپین صدراعظم آلمان که بوسیلهٔ بی سیم ایراد گردید مؤید آنست : سیستم غرامات گذشته سپری شده و ضمناً بانظر تحسین باید اظهارات سابق جنرال سچلیشر را تکرار کرد دایر براینکه بی‌عدالتی که دروضعیت کنونی تسلیحات وجوددارد برای آلمان غیرقابل‌تحمل است.

بااینها آلمان ازطرف دول ذی علاقه درین موضوع چندان جواب فصیح وبمقصدنزدیك نشنید چرا که دول طرف مقابل گاه بخموشی گذرانیدند و گاه به‌مظنهٔ مشورهٔ نمایندگان خلع سلاح حواله نمودند، حقیقةً جواب این سؤال آلمان را ازمذاکرات کانفرانس خلع‌سلاح خوبتر میتوان‌فهمید. برگردیم به قضایای اخیری که‌درآلمان رخداده واینهم درسیاست عالم خالی ازتاثیری نیست، موفقیت هتلر بریاست وزرائی مملکت‌آلمان چنانچه پیشتر گفتیم باموضوعات غرامات و طلب تساوی تسلیحات ارتباط تامه دارد بلکه اگر نظری بسوابق حزبی آلمان و تمنیات قدیمتر حزب‌نازی بیفگنیم آن دو موضوع اولی را نشأت یافتهٔ همین مقصد متأخرالذکر خواهیم یافت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هتلر سر دستهٔ حزب نازی یا ملیون سوسیالست است، مرامنامهٔ حزب هتلر که تقریباً ٦ـ ٧ ماه پیشتردر جرائد وطنی هم انتشار یافته مرکب‌از ٢٥ ماده و مقاصد مهم آن عبارت اند از تساوی حقوق آلمان ، استرداد آراضی متصرفهٔ سابق او ، الغای معاهدات اسارت آلمان ، مبارزه با منافع خارجی و طرد اتباع خارجه از وطن، رواج قشون‌اجباری بالآخره ایجاد روح وطن پرستی و غیره چیزهائیکه به بزرگواری آلمان تعبیر شود .

در عالم سیاست کمتر فکری کامیابی هتلر را برتبهٔ ریاست وزرائی در کابینهٔ آلمان حدس میزد علاوه بر مجامع سیاسی مخالفین خارجی این دولت احزاب ، سیاسی داخلی هم از کوچك و بزرگ مخالف و رقیب او شناخته میشدند حتی شخص رئیس جمهور در اوائل به هتلر نظریات نیکی نداشته مع هذا هتلر تمام این موانعات را بجهد خستگی نا پذیر خویش و قوای طرفداری نازیها از پیش راهٔ ترقیات برداشته و بعزم دیرینهٔ خود فایق آمد .

فشار های نا قابل برداشت بعد از جنگ و وضعیات اخیرهٔ آلمان مقتضی همین سیاست شد که برخلاف رویهٔ معتدلانه اوائل برای تخویف حریفان و جلب توجه آنها در تسهیلات آیندهٔ خویش از سیاست های احزاب تندرو بیشتر کار بگیرند .

انتخاب هتلر بریاست وزرائی آلمان دول ذی علاقه و یا هم چشمان آن را بسیار بهیجان آورد، آنها تنها بروی کار آوردن این کابینه را از زمرهٔ تند رویهای آلمان حساب نمی کنند بلکه از آغاز کابینهٔ فون پاپین تغیر با رزی در سیاست آلمان دیده و عقیده دارند کابینه های چند سال پیشتر آلمان معتدل و زمامداران متکی بحزب سوسیال د موکرات بوده و بمناسبات هر موقعی تمنیات خود را با لحن ملایمی ظاهر میساخته گویا مصادر امور رضا نداشتند اختلافات وتنفر جدیدی بروز کند کابینهٔ فون‌پاپین وبعدازان کابینهٔ فون‌سچلیشر در حالیکه هم وزارت حرب و بحریه را داشته و هم ریاست کل قوای اجرائیهٔ مملکت را دارا شد تغیر کلی در اوضاع داد ، در صورتیکه فون پاپین و فون سچلیشر در حالت بحران های مالی و سیاسی آلمان تندروی داشتند کابینهٔ هتلر که ازنقطهٔ نظر جریانات اخیره ومرام قدیمهٔ حزب او بمراتبی باید شدید تر باشد آنهم در اوقاتیکه وضعیت سیاسی ومالی آنها روبه بهبودی است وبار سنگین غرامات هم با آنها آزاری نمیرساند شاید بیشتر اسباب نارضائیت اطراف مخالف را فراهم نماید .

درین تراکم اطلاعات خارجی و واقعات داخلی آلمان چیزی که متفحص را بر اوضاع و خیم آینده متوجه میسازد اینست که مخالفین ومخوفین موجوده که سردستهٔ آن فرانسه ولهستان و بعد انگلیس است عاجز خواهند بود از فراهم آوردن اتحاد قوا و اعداد ممالکی مانند متفقین قبل از جنگ ، تا بتوانند با آن ذریعه باز آلهٔ تهدیدی برای آلمان حاضر آورده و از خطرات آینده جلو گیری نمایند ، چه حوادث داخلی آلمان در ٦ ـ ٧ ماه اخیر سال ١٣١١ از قبیل شور و غوغای احزاب مختلف ، مخصوصاً نمایشات جم غفیری متجاوز از یك لك نفر کلاه فولادی ها در حضور ولیعهد سابق آلمان ، توازن حزب نازی وسوسیالست در انتخابات که نتیجهٔ آن تغیرات کابینه ها و تعلیم اجباری در مملکت وترزیق فکرالغاء معاهده ورسای در روح طلاب مدارس، بالآخره جریان ساختمان آلات وادوات حرب وبااعمال دیگری که ازنظر دنیا پوشیده است همه تعقیب مفکوره‌هائیست که بایستی اساس جمهوریت را متزلزل ساخته و جامعهٔ آلمان را بسوی امپراطوری و مطلقیت سوق بدهد وقتی که اعادهٔ وضعیت قدیم و یا انجام آرزو های آتیهٔ آلمان از تصور به صحنهٔ عمل و ثبوت رسیدنی باشد اکثر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملل دنیا بالخاصه مخالفین آلمان ناگزیر خواهند شد از ترس انتقام زره پوشیده وامکان نخواهد داشت بوضعیت ساده و آرام موجودهٔ خود ها قانع بمانند .

مقتولین راه سیاست :

از جملهٔ واقعات قتل و قتالی که درظرف سال ۱۳۱۱ بدنیا اتفاق افتاده مهمتر آن که جالب توجه سیاسیون گشته کشته شدن (پول دومر) رئیس جمهور فرانسه و (انیوکا) رئیس الوزراء جاپان است و این هر دو قضیه همینطوریکه در تفاوت چند روز قلیلی پیش و پس اتفاق افتاده چندان بعید نیست اگر در معنی هم بیك زمینهٔ سیاسی اشتراك داشته باشد، متأسفانه جراید هم به تعقیب نظریات دوایر سیاسی منسوبهٔ فرانسه و جاپان طوری که شایستهٔ مقام آنها باشد کنجکاوی واظهار نظریه نه نموده اند مسیو دومر در ۶ می ۱۹۳۲ (۱۷ ثور ۱۳۱۱) هنگامیکه در نمایش سالیانهٔ کتب از اطاق به اطاق دیگر میرفت از طرف گور گولف روسی (که درنژاد سفید وسرخ بودن اواشتکاکی است) هدف چند فیر تفنگچه گرفته شده مجروح و در ۷ می بشفاخانه بدرود حیات گفت. دولت فرانسه و مصادر کلیه امور آن تنها باستنطاق قاتل واعدام آن اکتفا ورزیده و در اقدامات دیگری علی الظاهر متشبث نگردیدند .

آنچه در استنطاق گور گولف از اقرار خودش ظاهر شده اینست که اومخاصمت شخصی بارئیس جمهور نداشته و اقدام برین جنیه را اثر فکر مستقیم خودش گفته و بلکه برای دانستن ملت فرانسه صریحاً اظهار نموده که فکرش مقتضی آن بود تا نه تنها روسیه بل تمام عالم بخصوص آلمان و فرانسه را ازجنگ نجات داده وبرعلیه آدم کشی مبارزهٔ کرده باشد اخیراً اگرچه ازطرف زن دومر نزد رئیس جدید جمهور فرانسه در خواست عفو او هم گردید اما مشار الیه شخصاً تقاضای عفو نکرده و آرزو داشت مانند سربازی تیر باران گردد .

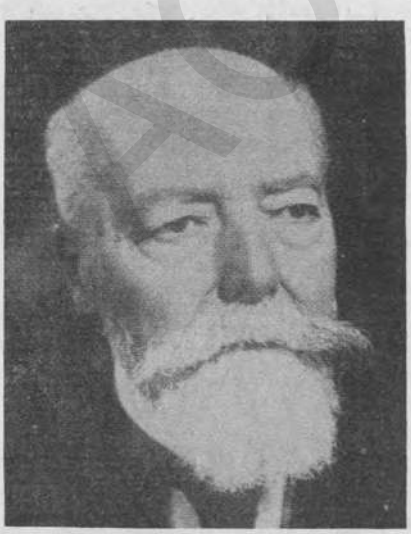

رئیس مقتول فرانسه پل دومر

بهر حال نظر شخصیت دومر قتل او در داخل وخارج فرانسه قسمت های بسیار ممالك وملل راتحت تاثیر آورد.

انیوکا رئیس الوزرای جاپان در روز ۲۶ ثور ۱۳۱۱ درحین ملاقات اوبا شخصی ، به اقامت گاه رسمی اش بچند فیر تفنگچه مجروح و شب بیست و هفتم فوت نمود ولی قاتل مذکور تنها نبوده و با یکعدهٔ ۱۸ نفری که همه لباس های عسکری در بر داشتند برو حمله نمودند و همچنان چندین نفر دیگر که حاضر اقامت گاه رسمی او بودند با شخص ملاقات کننده مجروح گردیدند و هم شام روزمذکور پنج مرتبه حادثهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بم‌اندازی از جانب اشخاص مجهولی بوقوع آمد که همه ملبس بلباس عسکری بری و بحری بودند ، از جملهٔ نفری فیر کننده پنج نفر که خود را تسلیم پولیس نمودند بلو کمشرهای نظامی و ۱۳ نفر دیگر از شاگردان مکتب حربیه شناخته شدند ، اخیراً درنتیجهٔ تحقیقاتی اساس این اقدام از طرف ملکی ها ظاهر گردیده وهم بعضی جرائد به‌پارتی کمونستی نسبت میدهند ولی نتیجهٔ روشنی که حاوی اثرات آن در سیاست خارجه وداخلهٔ ژاپونیها باشد چندان بدست نیامد مع هذا چون قضایا در هنگام کشمکش های چین و جاپان بوقوع رسیده و شخصیت انیو کا نیز در محیط جاپان حایز اهمیتی بوده است بی شبهه توطئه قتل او دور از تحریکات چینی و مداخلهٔ دول ذی نفع در چین شناخته نخواهد شد .

رئیس الوزرای مقتول جاپان انیو کا

مناقشه ایران وانگلیس درسر نفت :

تیره گیهای مختصری که درین سه چار ماه اخیر سال بسیاست دو دولت متحد مشرقی و مغربی واقع شده وسبب خرابی یابرهم زدن یك روابط حسنه وبسیار پایداری گردیده ویاخواهد گردید، مسایل الغای امتیاز کمپانی نفت انگلوپرشین میباشد ازطرف ایران، چون بظاهر حال اسم ورسمی از الغای یك امتیاز یا طرف شدن یك دولت بایك کمپانی داخلی درمیان است شاید خوانندگان مهمترین وقایع دنیا در نظر اول آن را چندان قابل اعتنا واعتباری ندانند اماوقتی دقیق شده وبکنه مطلب رسیدند میدانند نفط جنوب اگر درنظر ایرانی ها بزرگترین سرمایه وموجودیت طبیعی ایران بحساب رفته ، کمپانی انگلوپرشیا نیز که ذریعهٔ ایصال این منافع بدولت انگلیس شناخته شده درجای خود بلندتر ازین قدر ومنزلت را درنزد آنگلیس‌ها خواهد داشت. چه مفادنفت در دستگاه حربی انگلیس روح وهستی قوائی قرار یافته که بهمان قوا انگلیس ها تازیده وسیادت بحری خود شان را دردنیا میخواهند

جناب داور وزیر عدلیه و نماینده ایران در مجمع ملل نسبت بقضیهٔ نفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثابت کنند درینجا گذشته ازاینکه اصل نفت را که موضوع مذاکره شده قابل اهمیت پنداریم آنچه ازین هم مهمتر بشمار می آید اقدام فداکارانهٔ ملتی ازملل مشرق است که برای احیای حقوق خویش باوضعیتی فوق التصور مقابل یکی از دول استعماری معظمهٔ اروپائی حاضر مبارزه شده ومقاومت می نماید .

اگرچه آغاز مناقشهٔ دولتین راجع بالغای کمپانی انگلوپرشین بطور رسمی وعلنی از اوائل ماه قوس ۱۳۱۱ میباشد ولی جرائد ایران ازاوایل سال یعنی از ماه جوزا باینطرف مباحثی در اطراف عواید نفت وقلت پرداخت سهمیهٔ ایران از طرف این کمپانی در عالم مطبوعات افتتاح کرده و از هرقلمی بوضع واسلوبی جداگانه مطالبی می نوشتند اما لهجه های اوائل بسیارملایم بوده وبرضد حدت وشدت کنونی است که ازطرفین تعاطی میشود.

مبداء اعطای این امتیاز نفت از سال ۱۳۱۹ قمری یا ۱۹۰۱ مسیحی است که دولت ایران در دورهٔ سلطنت مظفرالدین شاه مناطق نفت خیز جنوب ایران‌را در ازای ۲۰ هزار پوند نقد و ۲۰ هزار اسهام موعد ۶۰ سال بمسیو دارسی استریائی وا گذار گردید ، و از ۱۳۲۱ قمری که دارسی امتیاز خود را بیك شرکت انگلیسی دارای ششصد هزار پوند سرمایه فروخت تا سال ۱۳۲۷ شرکت های دیگری روی کار آمده ، مداخلهٔ انگلیس دران قویتر شده و تعداد سرمایه هم افزونی گرفت تا شرکت انگلوپرشین با سرمایهٔ چهار ملیون و دو صد هزار پوند قایم شد و همچنان مساحهٔ مناطق نفت خیز هم از یك میل مربع به پنجصد هزار میل مربع توسعه یافت درحالیکه اصلاً مساحت سطحیهٔ ایران‌را ۶۲۸هزار مربع‌میل می‌نویسند گویا قسمت بیشتر اراضی ایران در زیراستیلاو نفوذ این امتیاز می آمد و همین حالت تا انقضای شصت سال بایستی دوام‌ورزد .

با اینها سهم دولت ایران پس از وضع مصارفات شرکت از عوائد خالص صدی ۱۶ معین شده بود که دولت کنونی ایرانی اخیراً این مبلغ را علاوه بر مصارفات بودجهٔ عمومی بطور ذخیره نگهمیداشت ، تا برای بهبودی‌وموازنهٔ اقتصادیات ازان کار بگیرد ولی در ۱۹۳۲ آنچه بابت محصولات سال (۱۹۳۱) سهمیهٔ‌ایران را شرکت مذکور معین نموده دارای یك تنزل فاحشی است در صورتیکه دولت ایران بابت سهمیهٔ خویش از محصولات ۱۹۳۰ یکملیون و ـ ۳۰۰ هزار پوند از شرکت اخذ نمود درین اواخر بابت ۱۹۳۱ ، کمپانی انگلوپرشین سه صد وشش هزار وششصد وهفتاد و دوپوند تقریباً چهار برابر کمتر ازسان پیشتر حق السهم ایران را معین گردانید .

دولت ایران که فقط از بدو سلطنت شاه پهلوی بدینطرف برای بر انداختن بعضی امتیاز های سنگین و استقلال شکن مانند الغای کاپیتولیسیون از ایران ، فسخ امتیاز بانك انگلیسی ، منع بعضی امتیازات ریلوی انگلیس در دزداب و غیره مقتدر گشته و بشجاعتی تمام در پاره کردن اوراق بوسیده و مضرهٔ ایران اقدام می ورزد ، از مدتی کمپانی انگلوپرشین را نیز مناقی مفاد و مصالح ملی و مملکتی دانسته و در صدد بودند قوه و موقعی بدست آورده وسیلهٔ بیابند تا این امتیاز را نیز ملغی و منسوخ نمایند ، چون وضعیت چند سال پیشتر آنها مقتضی چنین ادعائی‌نبود مسئله را مسکوت عنه‌گذاشته بودند درین اواخر که از طرفی تغیر وترقیاتی درطرز ادارهٔ دولتی و اقتدار ملی و سیاسی آنها رخ نمودواز طرفی هم این حرکت کمپانی صدمهٔ باقتصادیات مملکتی و شئونات اداری آن وارد آورد زعمای امور ایران را سخت متغیر و متأثر ساخته بر ان وا داشت تا این قلت پرداخت را علی‌الظاهر وسیله گرفته و در الغای امتیاز کمپانی مذکور اقدام نمایند ، همان بود که از تاریخ پنجم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آذر (قوس ۱۳۱۱) اعلامیهٔ در الغای امتیاز نامهٔ دارسی بامر شاه پهلوی از وزارت مالیهٔ ایران بنام کمپانی انگلوپرشین صادر گردیده وبلکه درخاتمهٔ آن متذکر شدند: «نظر با آنکه دولت ایران قصدی جز تأمین منافع مملکت ندارد اگر کمپانی نفت انگلیس و ایران بر خلاف گذشته حاضر شود منافع مملکت را مطابق نظر دولت ایران بروفق عدالت و انصاف تأمین نماید دولت ایران از اعطای امتیاز جدیدی بآن کمپانی اصولاً امتناع نخواهدداشت. »

متعاقب این اوقات در اطراف این موضوع باب مکاتبه از سفارت انگلیس در ایران با وزارت خارجهٔ آندولت کشوده شده مکاتیب و یادداشتهائی فی مابین مبادله گردید ، از آخرین مکتوب ۱۷ آذر (قوس) سفارت بریطانیا ظاهر است که تمنیات آندولت در روی این سه اساس قرار میگیرد : یعنی انگلیس ها در مرحلهٔ اول الغاء قرارداد یکطرفه را خلاف قانون بین الملل دانسته تصدیق نکرده خود را مجبور می دانند برای حفظ منافع اتباع خویش موضوع راموردااقدام قرار بدهند در مرحلهٔ دوم اخطار آنکه اگر در ظرف یکهفته یعنی تا ۲٤ آذر الغاء امتیاز را ایران حاضر نشود مسترد نماید انگلیس بداوری بین المللی لاهه مراجعه خواهد نمود .

در مرحلهٔ سوم ایرانیها را مسئول تمام خسارات شرکت درحال وآینده شمرده اند .

دولت ایران علاوه بر آنکه موضوعات سه گانه را جوابهای تردید آمیزی گفته اصلاً معاملات شرکت‌را ازوقایع داخله دانسته‌ومداخلهٔ انگلیس هارادرین امر بیجامیداند وعقیده دارند که بایستی‌شرکت برای‌حل قضیه نمایندهٔ درطهران فرستاده‌وقرارجدیدی بگذارند، اگرچه انگلیسها قبل‌از شنیدن جواب ایران ودرحین مذاکره ذریعهٔ مطبوعات خویش ازانچه لازمهٔ تهدید هم بود دریغ نکرده و تخویف ایران از گراوزرهای مهیبی که در خلیج فارس وسواحل هند منتظر امر داشتند تذکری دادند ولی ثبات ایرانی‌ها ومخصوصاً اشارهٔ جریدهٔ شفق باینکه : (دروضعیت حاضره گلولهٔ اولی که از یکطرف بطرف دیگر فیر کرده شود جنگ عالمگیر را دعوت میکند)بهامید واری انگلیس از راه اقدام مسلحانه خاتمه داد .

مقصد ، ایران نه به استرداد الغای کمپانی رضاداد ونه مسئولیت خسارات را پذیرفت بلکه بداوری بین‌المللی لاهه هم حق رسیده گی درین امور را قایل نشد تاآنکه این قضیه به‌توافق نظر دولتین بشورای ملل درژنو حواله گردید ومذاکرات مذکوره درحضور نماینده گان دولتین که از طرف ایران آقایان داور وزیر عدلیه وعلاء وزیر مختار سابق ایران درپاریس واز طرف انگلستان وزیر امور خارجه و مشاور عالی قانون آنوزارت بودند مطرح گشت ، تفصیلات غالباً همان مقولاتیست که دریاد داشت ها تذکر داده شده اضافه بر آن انگلیس اصرار دارد : ازطرف شرکت قصوری واقع نشده وحتی درظرف این مدت سی سال متجاوز از (۱۱) ملیون پوند بایران پرداخته وآینده هم بایست تا ۱۹٦۱ که میعاد اصلی انقضای شرکت است مداومت ورزد ، ایران برعکس،نظر بمنافع کثیرهٔ انگلستان ازحق طبیعی خود این مبلغ راشیء ناچیز پنداشته واظهار دارند که شرکت هیچ وقتی ایران را حق مداخله در رسیده گی امورمحاسبه نداده ونمی دهد و همیشه بمخارجات گزاف خساراتی بمنافع ایران وارد می‌آورد بالآخره بهیچ صورت باین قرار داد رضایت نداده ومیگویند از گذشته ها هم این قرار داد بفشار برایران تحمیل شده‌وفعلاً هم موافق مصالح دولت وملت مانیست ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بعضی از اعضای ممتاز کانفرانس میز مدور

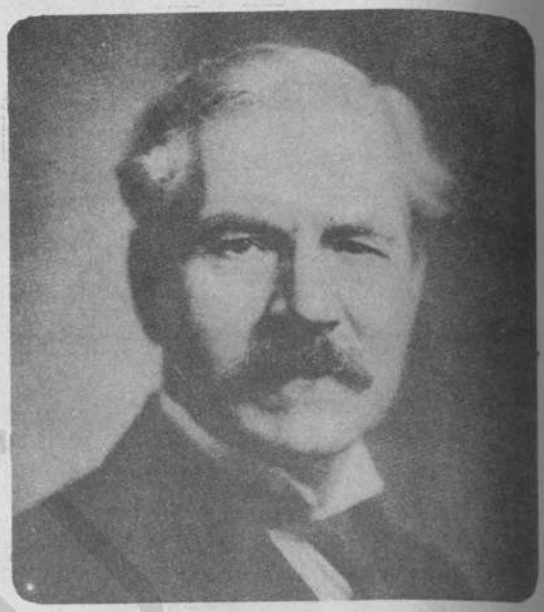

رمزی مکدانلد صدر اعظم برطانیه
حزب لیبر

سر جان سائمن وزیر خارجه
حزب لبرال

سر سیموئیل هور وزیر هند
حزب کنزرویتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر تیج بہادر سپرو
نمایندہ حزب لبرل فیدریشن

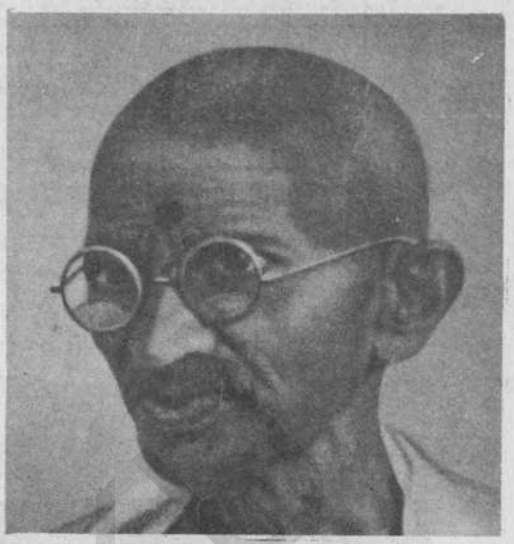

موہن داس کرم چند گاندہی
نمایندۂ حزب کانگریس

پندت مدن موہن مالویہ
نمایندہ حزب ہندو مہاسبھا

سروجنی نیدو
نمایندہ نسوان

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

والاحضرت سر آغاخان

سر محمد اقبال صاحب

نمایندہ ہاے مسلم

ڈاکٹر امبیدکر
نمایندۂ اچھوت غیر قابل لمس

سر فیروز سیتھنا
نمایندۂ فارسی ہای ہند

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنفرانس میز مدور
لندن

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطلاعاتی که اخیراً از مطبوعات گرفته شده گویا در اوائل فروری ۱۹۳۳ (۱۳ـ ۱۵دلو) اطمینان رئیس وشورای بین‌المللی بحل و تصفیهٔ قضیهٔ مذکوره بوده همچنان قرار هائیرا که از نقطهٔ نظر موافقت دولتین برای آینده پیش بینی شده بدینقرار منتشر داشته اند :

۱ — موضوع مشاجره را تاجلسهٔ که درماه می ۱۹۳۲ انعقاد شود مسکوت عنه بگذارند ۲ ـ شرکت باحکومت ایران شامل مذاکره‌شده ومواد قانونی‌را پوشیده نگه خواهند داشت ۳ ـ نظریات نیزمخفی‌خواهد بود که اگر به‌نتیجهٔ منتج نشد باردیگر تقدیم مجلس ودرآنوقت هرکدام‌از نمایندگان‌مجلس باآزادی ازحقوق خویش دفاع خواهند نمود ٤ — ادامهٔ عمل شرکت انگلو پرشین است بموجب تلگرام ۱۹ ستمبر ۱۹۳۲ حکومت ایران الی هنگامیکه نتیجهٔ قطعی از مذاکرات بدست آید .

بهرتقدیر اگرچه نتیجهٔ قطعی وخاتمهٔ مقصود به‌آتیه‌موکول گردیده‌اما ملایمت های‌موجودهٔ انگلستان‌وپافشاری های ایران درین جریان معاملات ومذاکرات تااندزهٔ مطالب راتصریح داشته وباین پایه مطالعین را مجاز خواهد دانست که رجحانیت مطلوب را یك حدی بطرف ایران پیش بینی کندچه‌ازطرفی رویهٔ انگلیس‌ها ظاهرساخت که آندولت بواسطهٔ که ایران‌را درعالم سیاست درمقابل‌خود تنها نمی‌بیند ازاستعمال‌قوای مسلحانه خودداری نموده به‌تدابیر دیگری‌خواهندپرداخت وازطرف دیگر آنچه مقدمات‌آرزوهای ایران بود رو به‌تأمین میرود یعنی برعلاوهٔ آنکه تصفیهٔ مناقشه ازداوری بین‌المللی لاهه منصرف‌شده وبه‌شواری ملل‌تولیه گردید ودرشوراء مداخله انگلیس به‌امور شرکت محق و رسمی شناخته نیامد، درعوض حضور یك نمایندهٔ شرکت برای مذاکره درطهران رئیس شرکت حتی وزیر امور خارجهٔ انگلیس تصمیم به‌آمدن به‌طهران گرفتنداینها همه وسائلی هستند که جنبهٔ ایرانی‌را قوی نشان میدهد فقط چیزی که در این میانه برداشتن اساس کمپانی انگلوپرشین را بتصور نمی آرد، دلچسپی وعلاقه مندی فوق‌العادهٔ انگلیس ها است که هم ازین جریان وقایع بنظر می رسد ، پس بجرئت میتوان گفت اگرکمپانی مذکور بکلی ازمیان نرود امتیاز دارمی بیقین ملغی شده و امتیاز جدیدی روی کار خواهد آمد که نسبت صد ۱٦ سهمیهٔ موجودهٔ ایران یکمیزان بلند تری برای آنمملکت در آینده قایل‌شده و ازهمه حیث بنفع ایرانی ختم عمل یابد .

هند و کانفرانس میز مدور :

ملت کثیرالتعداد هند با آنکه از جیث وسعت اراضی و دیگر مزایای عدیدهٔ طبیعی بهرهٔ کافی داشته و مستعد همه نوع تعالی و ترقی هستند از مدتی بدینطرف فقط عدم استقلال ملك و ملت خود را فاقد شئوناتی دانسته اند که بتوانند در ردیف ملل حیهٔ دنیا یا مقابل کوچکترین ممالك و ملل مستقل شرق قرار گیرند .

احساس این مسئلهٔ مهم بطور حتم در اولین مرتبهٔ که عملی بشود بایستی مناقشهٔ بزرگی را بین هندیها و انگلیس بوقوع آرد چنانچه از عرصهٔ تقریباً پنجاه سال است آزادی خواهی هندیها بدواً بصورت یك مناقشهٔ خفیفی ظاهر گردید و بتدریج قوت گرفته تا این دوسه سال اخیر که فوق‌العاده کسب تشدد ورزیده است .

انگلیس‌ها تا کنون منکر آزادی هند نشده بلکه اعطای استقلال هندیها را بالتدریج قائل و بمرور زمانه های طولانی حواله میدهند چنانچه وایسرای هند در ضمن اعلان انعقاد اولین کانفرانس صریحاً بیان نمود « حصول درجهٔ دومینیون مقصود غائی طبیعی اصلاحات دستور اساسی هند میباشد » اما نظر بمطبوعات انگلیسی چیزی که هندیها را از قطع این رشته های طولانی مواعید و زود رسیدن بمقصود ناکام گذاشته اختلافات فرق وحزبی است که آنهارا دوراز اختلاط واتحاد مانده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انگلیس ها بسال ۱۹۰۹ در هند برطانوی مجلس مقننهٔ با اختیارات محدود انعقاد و بتعقیب آن پس از ده سال در ۱۹۱۹ قانون اساسی جدیدی از پارلمان لندن تصویب نمودند یعنی در هر مرحله و اقدامی ظاهر ساختند که ادارهٔ حکومت هند بصورت قانونی انجام میگردد و آنها هم بمرور در صدد ایفای وعدهٔ خویش هستند تا در اثر آن به ۱۹۲۱ دستور موجوده بنام دی آرکی (۱) شروع گردید ، چون در قانون اساسی ۱۹۱۹ تذکر یافته بود که بعد ده سال در دستور اساسی هند دو باره عطف نظر خواهد شد یکی دوسالی پیشتر از بسر رسیدن این میعاد یعنی در ۱۹۲۷ رئیس الوزرای انگلیس تقرر هیئت تفتیشیه را مرکب از ۷ نفر سیاسیون بریطانیا در پارلمان بتصویب رسانید گویا همین هیئت بود که بنام رئیس آن به سائمن کمیشن معروف گردید بهر صورت تقرر هیئت ودوره های مسافرت های آنها درهند ومذاکرات ایشان با نماینده های مرکز و صوبه جات هندی تقریباً دوسه سالی وقت گرفت تا در اواسط ۱۹۳۰ نتایج مقررات کمیسیون مذکور شایع گردید ، ولی بواسطهٔ که هیچ حزب سیاسی وهیچ مجلس ملی هند بقبول آن رضانداده اند لذا کانفرانس میز مدور بزرگترین چارهٔ اقناع آنها سنجیده شده وازجانب انگلیس ها پذیرفته گردید و تا کنون ۳ کانفرانس است که به این اسم و رسم در لندن منعقد گردیده و مطالب آزادی هند مورد مذاکرات قرار می یابد .

اولین کانفرانس که مشتمل از نمایندگان حکومات برطانیه و هند واهالی ولایات و حکومات نوابان و راجه گان هندی بود به ۱۲ نومبر ۱۹۳۰ در لندن انعقاد یافت ، اما گاندی وحزب کانگرس که ازین وسیله امیدوار به کامیابی نبودند نه تنها شمولیت نورزیدند بلکه به تحریکات Civil disobedience سول دلس اوبی دینس عدم اطاعت قوانین کشوری هم شروع کردند .

ازانجا که کانفرانس اولی بمذاکرات ابتدائی واعلامیه های چندی اختتام گرفته و ناتمام ماند بعدازیك معاهدهٔ بین گاندی و لارد ارون وایسرای هند دراواخر ۱۹۳۱ کانفرانس دومی روی کار آمد درین مراتبه گاندهی هم شمولیت ورزید اگرچه مسائل اقلیت ها که انگلیز ها مداقمه میکردند آنهم باستثنای سك ها تا (۱۱۶) ملیون اهالی بهم متحد شده واصول اتحادیه های ریاسات وولایات برای تسهیل ارتباط ریاسات و مرکز که درجملهٔ لوازم مصوبه های کانفراس بود قبول گردید ولی کلیه مطالب آزادی موافق بمرام استقلال طلبان هند خاتمه نیافت انگلیز ها عدم موفقیت همین کانفرانس را به عدم اتفاق اهالی هند (یابعبارت دیگر عدم اتفاق اقلیت ها استناد میدهند) طرف مقابل یعنی گاندهی می گفت که انتخاب اعضای میز مدور یکطرفه و بدست حکومت بوده وحکومت کسانی را که نامزد کرده نمایندهٔ هندوستان نیستند لهذا فدا کاریهای مابی نتیجه میماند تاآنکه گاندهی درمراجعت خویش پس از ختم کانفرانس دوم همان شورشهای عدم اطاعت ومنازعات قدیم را مجدداً بین اهالی هند تحریك نمود ودر ٤ جنوری ۱۹۳۲ محبوس گردید ، بلکه متعاقباً کانگرسی ها و احرار دیگری هم که از پیروان وطرفداران فکر گاندهی بودند بمسائلی متشبث گردیدند تایکی بعددیگری تسلیم محابس شدند، شخص گاندهی در محبس هم فارغ ازین خیال نمی بود چنانچه در اگست ۱۹۳۲ که رئیس الوزراء انگلیس فیصلهٔ خود را راجع به اقلیت ها اعلان نمود (یعنی برای افرادیکه هنودهم آنها را قابل لمس نمی دانند مانند مسلمین وهنود حوزه

(۱) حکومت دوگانه است یعنی بموجب قانون اساسی هند در مرکز و ولایات مجالس مقننه و منتخبه موجوداست ودر ولایات اموراداری بدو شعبه منقسم است قیام امن و اجرای قانون و پلیس و بعضی امور دیگر در قبضه انگلیس هاست وبقیه مانند تجارت وغیره امور بلدی و فواید عامه مربوط وزراء هندی است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

های انتخاب جداگانه تعیین بشود) گاندهی تجزیهٔ آن قوم را از هنود باعث افتراق وتشتت قومی دانسته و تصمیم گرفت اگر تجزیه شودرها عملی بشود روزهٔ طولانی گرفته و بوسیلهٔ فاقه گی انتحار خواهد نمود بالآخره گاندهی تااندازهٔ فایق المرام گردید و نمایندگان شودرها با هندو ها اتفاق کردند واو نیز ترك فاقه گفت. غرض چون برای تصفیهٔ مسایل باقیماندهٔ کانفرانس های گذشته باز یکرشته مذاکراتی لازم بود لذا انگلیس ها کانفرانس سوم‌را دراکتوبر ۱۹۳۲ مصادف باعقرب۱۳۱۱منعقد ساخته وآنچه از نتایج آن بانظریهٔ حکومت انگلیس دراواخر حوت همان سال بنام کاغذ سفید انتشار یافته قرار آتی است :

مجالس مقننه :

در مرکز هند تقنینیه دارای دو مجلس [(۱) اسمبلی (۲) کونسل آف ستت] ودرصوبه جات دارای یك مجلس [کونسل] میباشد باستثنای ولایات بنگال ، آگره واوده وبهار که دومجلس خواهند داشت .

تازمانیکه نصف ریاست ها (از قرار نفوس وعدهٔ مبعوثین) شامل اتحاد نگردند مواد قانون اساسی راجع بمرکز وضع وبمعرض اجرا آورده نخواهد شد، بنابران حکومت های طرز توصوبه ها قبل از تغیرات حکومت مرکزی بعرصهٔ وجود خواهند آمد اما حکومت برطانیه اصرار داردکه ترتیبات اساسی جدیدهٔ صوبجات طوری اجرا نشوند که تأسیس اتحاد هند بصورت احتمالی بماند .

دوائر مرکزي :

برای مشوره ومعاونت گورنر جنرال هند یك هیئت وزراء مسئول جهت ادارهٔ امور معین خواهد گردید باستثنای امور مدافعه ، خارجه وامور مربوطهٔ دین مسیحی که درین ۳ مسایل آخرالذکر ۳ نفر مشیر های غیر مسئول به اختیار خود گورنر جنرال تعیین وتقرر خواهد یافت وگورنر جنرال دراغلب امور از قبیل قیام امن توازن مالی ، مفاد اقلیت ها ، حقوق ریاست حکومات هندی ، حقوق مامورین و امتیازات تجارتی که منافی مسئولیت خودش باشد میتواند رعایت وزرا را نه نماید .

تقنینیهٔ مرکزي :

مجالس مقننهٔ مرکزی بدوتفریق منقسم است : سفلی وعلیا ، مجلس علیا برای ۷ سال و سفلی تا ۵ سال دوام خواهند ورزید مجلس سفلی دارای ۳۷۵ عضو خواهد بود که ۲۵۰ نفر ازطرف مجالس ولایات و۱۲۵ دیگر از ریاست حکومات هندی انتخاب خواهند گردید . مجلس علیا مرکب از (۲۶۰) اعضا باید باشد که ۱۰۰ نفر آن ازحکومات نوابان وراجه گان منصوب خواهند شد بقیه ازاهالی هند برطانوی که قرار قانون اساسی موجوده حق رای دارند انتخاب خواهند شد درصورت اختلاف مجلس گورنرجنرال مختار است که اجلاس مشترکه را برای تصفیه منعقد نماید .

مجالس ولایات :

اختیارات گورنر ها در مجالس مقننهٔ ولایات شبه اختیارات گورنر جنرال در مجالس مرکزی بوده ودر صورت منحل شدن مجالس و یا وقوع کدام حادثهٔ غیر قانونی در مجالس مرکزی و ولایات اختیارات مطلقهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

گورنر جنرال و گورنر ها حکمفرما خواهد بود ولی درقوانین مصوبهٔ مجالس مرکزی و ولایتی هرگاه ضدیتی اتفاق بیفتد قانون مرکز واجب الاجرا شناخته خواهد شد و در ریاست ها همان قانون معتبر است که قناعت قانونی رؤسای حکومات را حاصل کرده باشد .

محصولات و عوائد شخصی Incom tax فی ما بین حکومت مرکزی و حکومات ولایات بیك نسبتی که درآینده معین شود تقسیم خواهد شد اما درچند سال اول حکومت مرکزی اختیاردارد که برای توازن بودجهٔ خود ازحصهٔ صوبه ها مبالغ خطیری اتخاذ کند .

بانك احتیاطی :

قبل ازانکه هیئت وزراء مرکزی بوجود آید بایستی دراثر تصویب مجلس مرکزی هند یك بانك احتیاطی تاسیس یابد که عاری از مداخلهٔ سیاسی باشد ولی بواسطهٔ که این تأسیس براوضاع اقتصادی عالم منحصربوده و از قواء اختیارات برطانیا خارج میباشد ممکن است همه شرایط باقیماندهٔ اتحاد هند بجا آید وبانك قایم نشود درین صورت حکومت برطانیه متعهد میشود که یك کانفرانس از نمایندگان هندی منعقد نماید تا این مسئله نیز حل و فصل گردد .

عدلیه :

یك محکمهٔ اتحادیه « فید رال » دردهلی تأسیس شود که برای تصفیهٔ منازعات تشکیل اساسی و قرار داد های فیمابین اتحاد هند واجزای آن وفی مابین صوبه‌ها وریاست ها صلاحیت داشته باشد .

یك محکمهٔ مرافعهٔ عالی برای هند برطانوی قایم شود که حتی شورای شاهانهٔ انگلستان (پریوی کونسل) هم درمرافعه بدون استیذان محکمهٔ مذکور حق سماعت نخواهد داشت .

محکمه های صوبه هاهم بحال خود مانده ودوام خواهند ورزید .

وزیر هند :

بعد اجرای قانون اساسی هند مجلس شورای وزیر هند (اند یا کونسل) ملغی شناخته میشود اما بوزیر هند اجازه داده خواهد شد که شش ویااقلاً ۳ نفر مشیر برای خود نگهدارد مشروط برانکه دو نفر آنها کم از کم ده سال درهند دورهٔ خدمت رسمی خودراازطرف حکومت برطانیا طی کرده باشند ، اگرچه‌استفاده ازمشورهٔ مجموعی یاانفرادی آنها بسته بمیل وزیر است ولی تاوقتیکه مراقبت احدی از مامورین هند بوزیر هند تعلق دارد مجبور است مسائل وقواعد متعلقهٔ مأمورین را بموافقت مشیران خود فیصله نماید .

مامورین :

مجالس انتخاب مامورین درمرکز وصوبه‌ها تعین خواهدشد، مجلس مرکزی راوزیر هند وباقی را گورنرها مقرر خواهند نمود که صلاحیت وشرایط استخدام مامورین را معین نمایند .

تاپنج سال آینده تقرربعضی ازمأمورین عالی ملکی (اندین سول سروس) وپلیس(اندین پولیس سروس)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشعبه ریلوی باختیار وزیر هند خواهد بود اما بعداز انقضای آ نمدت راجع به تفویض این مسایل بحکومت هند یك هیئت تفتیشیه مقرر خواهد شد .

عراق :

آنچه درظرف سال ۱۳۱۱ از ملت ومملکت عراق در عالم سیاست ظاهر شده ، دردنیا دور از اهمیت و نزد بهی خواهان شرق خالی از مسرتی نیست .

عراق از تاریخ ۱۹۱۷ که دراثر پیشقدمی های قشون انگلیسی درجنگ عمومی ازعثمانی مجزا گردیده وقرار معاهدهٔ ورسای تحت نگرانی بین‌الملل بغرض اداره با نگلیس ها سپرده شد ، انگلیس ها آن را در ردیف مستملکات خویش قرار داده وبافراغت خاطر دراداره و عمرانش پرداختند ، طوری که نزد سیا سیون معروف ، و مطبوعات عالم نیز ها ره موضوع عراق رامورد بحث قرار داده اند ، گویا انگلیس ها در اوائل تصرف درین خاك از وجه نزدیکی عراق و هند و دیگر مناسبات سیاسی مائل بودند این خطه را همچنانکه چندی زیر ادارهٔ هند بوده بهتر خواهد بودا گربکلی وبرای همه‌یشضمیمه امپراطوری انگلستان بماند اماشورش های اهالی بغدادو موصل مخصوصاً بدویهای اعراب و کرد که بر علیه فرمان روائی انگلیس درعراق ظاهر گردید(یابعقیده‌ونظریه مطبوعات انگلیسی عایدات عراق مصارف آنرا تکفیه نکرده و بربودجهٔ انگلستان فشاری تحمیل می کرد) سبب‌شد تا عراق بصورت یك‌دولت جداگانه‌تحت ادارهٔ یکنفر پادشاه ، وقیمومیت انگلیس ها تأسیس شود .

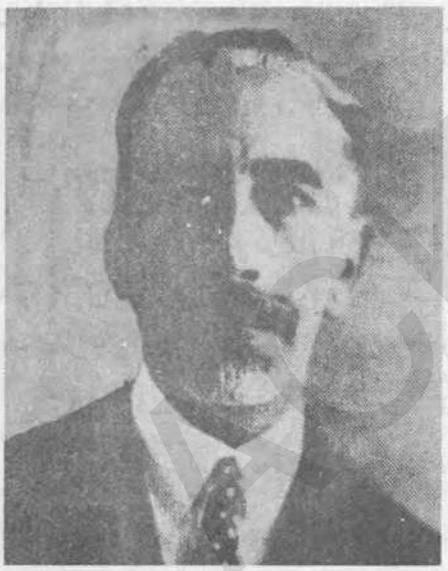

اعلیحضرت فیصل شاه عراق

چنانچه در جولائی ۱۹۲۱ که جلسه از طرف وزراء عراق انعقاد یافت‌شاه‌فیصل پسر حسین‌شریف‌سابق مکه بپاد شاهی عراق انتخاب و در اکتوبر ۱۹۲۲ حکومت مشروطه در عراق قائم گردید در نومبر همان سنه معاهده برای استحکام روابط عراق وانگلیس نیز منعقد و باآنکه مواد این معاهده طرف نارضائیت اکثریت ملیت عراق معروف بود در اثر مجاهدت واصرار کابینه به اپریل ۱۹۲۳ معاهدهٔ مذکور به نماینده های عراق قبولانیده شد .

اگرچه بعد ازین تاریخ حکومت عراق صورت یك دولت شاهی را بخود گرفته ومعاهدهٔ مذکور نیز برای بیست سال بایستی روابط حسنهٔ طرفین را تحفظ مینمود ولی رضائیت عامه چون مراعات نشده بود نهضت های ملی برای استحصال استقلال حقیقی ادامه‌ورزیده و درهر زمانی انگلیس هارا متوجه‌اهمیت موضوع میساخت تا آنهابرای اسکات و طنبون عراق متوسل بمعاهدات جدیدی شوند این بود که در سنواة ۱۹۲٤ ـ و ۲۵ و ۲۷ و ۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

بتکرار نظر بوضعیت زمان تغیراتی در معاهده راه یافت بلکه معاهدات نوینی جانشین مقررات سابقه میگردید.

آخرین معاهده که باستقلال حقیقی عراقیها نزدیکتر دیده میشد مقرات معاهدهٔ ۱۹۳۰ بوده و درین مراتبه دخول عراق در جمعیت ملل که یکی از مطالب محبوب عراق بنظر میخورد نیز تائید شده بود چنانچه انگلیس ها درین سنه راپورت مفصلی راجع بترقیات ۱۳ سالهٔ عراق از ۱۹۱۷ تا ۳۰ تهیهٔ و بمجمع ملل تقدیم دادند.

مقصد، دراثر مجاهدات ملت عراق ومقررات دولتین در ۱ کتوبر ۱۹۳۲ که مصادف بمیزان ۱۳۱۱ باشد دولت عراق بشمولیت جامعهٔ ملل موفقیت یافته و درین سال به بسی آمال دیرینهٔ خویش نایل گردیدند، مثلاً معاهدات سنگین استقلال شکن را تاحدی بمنافع ملی خویش تغیر داده و ترمیم کردند، و حتی کاپیتولاسیون بعضی‌دول را مانند: فرانسه،سوید،یونان، اطریش، اسپانیا، پرتقال، هالیند، رومانی، بلژیك و غیره را ملغی نمودند. روابط اتحادیه بابرخی دول قائم کردند و ازانجمله است معاهدهٔ مودتی که بتاریخ ۲۰ دسامبر ۱۹۳۳ (۲۸ قوس ۱۳۱۱) فی مابین افغانستان و عراق صورت انعقاد یافت.

دارالعلوم اسلامی در هسپانیه :

حکومت جمهور هسپانیه در ماه اکتوبر ۱۹۳۲ مطابق میزان و عقرب ۱۳۱۱ موفق بتأسیس دارالعلومی در هسپانیه گردیده اند که جراید،بعضی محل تأسیس آن را مادرید و برخی غرناطه نوشته اند، این دارالعلوم برای تدریس و تحقیق علوم عربیه تاسیس یافته و بر شش شعبه ها مشتمل است.

شعبهٔ اول : فلسفه، دینیات، تاریخ علوم عربیه.

« ۲ : تاریخ عرب، و حکومت های عربیه.

« ۳ : فقه، قانون و نظامات و مؤسسات اسلامی.

« ٤ : ادبیات ولسان عربی.

« ٥ : آثار عتیقهٔ اهل عرب.

« ٦ : السنه و مسائل مراکش.

هر یکی از شعب فوق تحت نظارت یکی از مستشرقین فاضل هسپانیه دائر شده و مدیریت آن به پرفیسور آسین هسپانوی تعلق گرفته است.

نسبت به نشرات اغلب‌جرائد عمومی، سیاسیون اروپا این اقدام‌را از بیداریهای اسلام درین اعصار اخیره دانسته و فوق‌العاده بنظر تشویش دیده اند مخصوصاً از برخی مجامع فرانسه و ایطالیا چنین اشاراتی ظهور نموده که یعنی این دارالعلوم شاید مرکز تحریکات اسلامی در اروپا واقع شده علاوتاً این گونه مؤسسات بعالم اسلام موقع خوهد داد تا بر علیه اروپا تفوق یابند، مع‌هذا چون مملکت هسپانیه مدفن شوکت علمی اندلس اسلامی میباشد یقین واثق است بتأسیس این مؤسسهٔ نافعه آثار مدنی محوشدهٔ اسلامی دوباره تجدید زندگی نماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلان پنجسالهٔ روسیه:

مملکت شوروی روسیه دراثر تلفات بسیار وخسارات بی‌شمار حرب عمومی بحدی متضرر گشت که وضعیت عمومی حیاتی آن بلد و اهالی نزدیك بسقوط و تباهی گردید ، چنانچه مطبوعات موجودهٔ شوروی نیز مقراند که از سال ۱۹۱۷ تا ۱۹۲۱ اغتشاشات داخلی، مداخلات خارجی ، قحط سالی ، و وبا نه تنها حالت رفاه گذشته را ازمیان برده بودند بلکه برای ترقیات آینده نیز موانعی تولید مینمودند مخصوصاً در سنوات ۲۱ ـ ۱۹۲۰ صنایع مسدود وزراعت طوری تنزل کرد تااهالی دچار قحط شدند وعلاوهٔ ذرایع حمل ونقل هم از بواعث خرابی راه آهن و قلت محروقات بسکتهٔ شدیدی مبتلا گردید فقط از سال ۱۹۲۲ بدینطرف که روسیه موقع یافت بترمیم وضعیت گذشته وترقیات آیندهٔ خویش ترتیباتی بگیرد زعمای شوروی باجاهدات خستگی نا پذیری مشغول اقدامات چاره جوئی شده و برای ترقی اقتصادیات آن مملکت (قرار نشریات‌خود شان) نقشه های منظمی را تعقیب کردند .

وازانجمله است پلان پنجسالهٔ که درنومبر ۱۹۳۲ (قوس ۱۳۱۱) درمملکت شوروی به تکمیل رسید ، این پلان اگرچه در اول اکتوبر ۱۹۲۸ آغاز شده وی بایست به ستمبر ۱۹۳۳ خاتمه یابد ولی بواسطهٔ که اغلب مقاصد مهمهٔ آن پیش از اختتام میعاد صورت گرفت لذا در اخیر پلان پنجسال را چهار سال نامیدند مثلاً درجداول پلان در زراعت یکمقصد بزرگ آنها قانع ساختن زارعین بود براینکه دهاقین زراعت منفردانه را ترك گفته تا اخیر ۱۹۳۳ درصد ۲۵ داخل در زراعت اشتراکی شوند درنتیجه دولت شوری احساس کردند که پیش ازبسر رسیدن میعاد معینه یعنی تا اخیر ۱۹۳۱ درصد ۶۰ آنها زمین های خصوصی خود را بصورت دهقان خانه های اجتماعی تبدیل دادند همچنان در شعبهٔ صنعتی با مقایسهٔ بحران های عالمگیر یك عده کارخانجات صنایع مختلفه بجای سال ۱۹۳۳ در سال ۳۱ به تکمیل رسید وقس علی هذا در دیگر منظورات اشتراکی پلان که پیشتر از پنجسال در محل اجرا آمده .

گویا بعقیدهٔ مطبوعات آن‌مملکت واضعین این‌پلان تنها نمیخواستند کلیه مقاصد انتظامات شوروی را درمدت پنجسال حاصل نمایند بل اراده داشتند قدم اولینی بسوی سرمنزل ترقیات عالیه و رفاهیت تامه حیات عامه اهالی روسیه‌برداشته بدواً دولت‌شوروی را بدرجات‌اقتصادی وتخنیکی ممالك‌مترقی دنیاهم قطار گرداند و در مرحلهٔ ثانی یك دولت اشتراکی تعمیر کرده باشند .

غرض ازاوایل ۱۹۳۳ (اواخر ۱۳۱۱) دولت شوروی پلان پنجسالهٔ ثانوی را ترتیب کرده و اراده نمودند بمعرض اجرا گذارند اگرچه در دورهٔ پلان چهار سالهٔ گذشته به‌بسی مرام های اشتراکی و صناعتی وزراعتی نایل آمده اند،باآن نقشهٔ پنجسالهٔ ثانوی آنها نیز دارای همان اساس های سوابق است بل تا جائیکه ازراپورت های منتشرهٔ علمای ریاضی وپروفیسر های‌موظف ترتیبات پلان مذکور استفهام میشود قسمت های عمدهٔ مقررات پلان ثانوی آنها از طریق منابع معدنی ، توسعهٔ زراعت ماشینی ، استفاده از اراضی بایر ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تربیهٔ مواشی به‌اصول‌عصری ، تزئید باغات میوه ومزارع چراگاه، تأسیس کارخانجات جدید درمقاماتیکه ازانجا مواد خام بیشتر بدست آید (مخصوصاً درقسمت های شرق) ترقی مؤسسات و قوای برق، بسط تجارت و وسایل حمل ونقل وغیره اموری است که ترقی اقتصادی و تزئید قرای عایداتی آن مملکت را تامین نماید .

رئیس جمهور جدید امریکا

وسوء قصد بر آن

سرزمین امریکا باوجود آنکه درعالم یکی از نقاط ثروتمندی ،معروف بوده و هم ازلحاظ آنکه این قطعهٔ‌خاك ازقطعات دیگر دنیا کناره‌تر افتاده ونسبتاً ملت ومملکت آن از عالیترین مزایای مدنیت متمتع‌اند می بایست باکمال آسوده‌گی وعدم تشویش مراحل ترقیات مادی ومعنوی را پیموده وازانواع لذائذ حیاتی بهره بر دارند ، مع هذا وقتی گذارشات سال ۱۳۱۱ آن مملکت زیر نظر گرفته شود برخلاف تصور آنچه در حصص عقب افتاده و پاماندهٔ دنیا دیده شده از آنجا بیشتر عرض وجود مینماید .

مستر روزلت رئیس جمهور امریکا

از اوائل امسال بعضی اغتشاش ها و انقلابات بل محاربات داخلی فی‌مابین دول متحدهٔ امریکا اتفاق افتاده مانند محاربه های بولیویا و پراگوئی ، پرو و کلومبیا و یا انقلاب ها و اغتشاشات چلی ، برازیل و و نیزویلا و غیره که برخی واقعات عمدهٔ آن تاکنون هم فیصله نشده و در مجمع ملل تحت مذاکره و تحقیق است .

همچنان بحران اقتصادی در سر تاسر این سال امریکا را تحت فشار گرفته و بحدی این مسئله مهم است که سر دستهٔ مصائب آن ملت قرار یافته حتی مطلعین، اکثر واقعات مدهشه رااز قبیل اختلال های سیاسی ناکامی های رئیس جمهور قدیم و حزب او ، تنزل فلاحت ، تقلیل پول ، تولید بیکاری و بالآخره مشکلات رئیس جمهور جدید را که در توازن بودجه و غیره امور اداری و اصلاحات آتیه متحمل بشود ناشی ازهمین موضوع شناخته اند .

در انتخابات اخیره که حزب جمهوری خواهان شکست خورده و قادربه تجدید انتخاب مسترهور نگردیدند مستر « روزلت » حاکم ایالت نیورك، در اثر کثرت آراء عمومی بمقام ریاست جمهور نایل آمد ، چون‌مشارالیه ازروسای پارتی دمکرات بود لذارژیم سیاسی امریکا نیز تغیر یافته وزمام اقتدار مملکت دردست طبقهٔ جدیدی یعنی دموکراتها سپرده شد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مستر روزلت قرار است از ٤ مارچ (١٤ حوت ١٣١١) بر مسند رسمی ریاست جمهور جا گرفته و بکار آغاز نماید طوریکه جراید خارجه اطلاع میدهند : رئیس جمهور جدید ازاوائل آوان انتخاب خود تاتاریخ آغاز کار در مسائلی که هور با او میخواست تعاطی فکر نموده و آنهارا در محل اجرا گذارد نخواست اظهار نظریه نماید ، ازین رو مسائل مهمهٔ چهار گانهٔ را که کنگرهٔ امریکا مورد مذا کره داشتند موقوف به اقدام شخص روزلت ماند تا خود او طوریکه مقتضی بداند حل و فصل کند ، مسائل مذ کوره عبارت اند از قروض جنگ (که این موضوع در اواخر ١٩٣٢ نیز چندین مراتبه مورد مذا کره وتعقیبات قرار گرفت ولی باعدم مهلت بدول مقروض بدون ازموافقت و یکقسمت پرداختی‌های انگلستان ازاطراف دیگرچندان ثمری عائدامریکا نشد) مساعدت بزارعین ، الغاء قانون منع مسکرات و مسائل تنظیم بودجه با فکر صرفه جوئی و ایجاد منابع عایدات جدید ، حالا معلوم شود نقشه های رئیس جمهور جدید در پیشبرد این موضوعات چسان از قوه بفعل خواهد آمد ، چه در بین دمکراتها هم اتحاد آراء موجود نیست .

بهر حال حادثهٔ دیگری هم که در سیاست امریکا خالی از تاثیری نخواهد بود سوء قصدی است به رئیس جمهور جدید ، در ١٥ فروری (٢٦ دلو) قبل ازانکه « روزلت » رسماً برمسند ریاست جمهور قرار بگیرد در حالیکه او بمقام « میامی » مشغول نطق بود از طرف یکنفر ایطالوی موسوم به‌زنکارا هدف چند فیرتفنگچه واقع شد ولی گلوله بشخص رئیس جمهور اصابت نکرده و رئیس بلدیه شیکاگو (انتون سرمك) را سخت مجروح ساخت قاتل که در ابتدا از طرف محکمهٔ قضائی محکوم به‌بیست سال حبس گردیده بود اخیراً بواسطهٔ وفات رئیس بلدیه اعدام شد .

اگرچه از استنطاق ، زنکارا که در دوائر قضائی مکشوف گردید قاتل از جملهٔ عملهٔ کشتی سازی بوده‌و چون اخیراً بیکار مانده است ارادةً برای آنکه چرا از طرف حکومت جهة رفع بیکاری اقدامی نمی شود ، درصدد قتل رئیس جمهور برآمده ولی بعضی ها عقیده دارند که زنکارا در جمعیت کمونیستی بوده و این حرکت او ناشی از تحریکات کمونیستی است چنانچه بعد از حدوث این قضیه چندین نفراز روسای کمونیستی در امریکا نیز توقیف گردیدند .

(سرور جویا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختراعات مهمه در سال ۱۳۱۱

کوچکترین طیارهٔ دنیا

مستر تائی لر که یکی از انجنیر های معروف ارجنتائن است ، اخیراً طیارهٔ اختراع کرده که از روی حجم و ثقل کوچکترین طیاره های عالم بشمار میرود و ماشین آن دارای ۷۵ اسپ قوه میباشد .

اختراع طیارهٔ جدید

موسیو کورسیس مهندس فرانسوی سفینهٔ هوائی جدیدی اختراع کرده که اسم آن استرا توفر میباشد و در هر ثانیه ده متر طی کرده به ارتفاع ۱۵ هزار متر بلند میشود .

بنزین مصنوعی

داکتر لند مدیر قسمت شیمیاوی دارالفنون میشوتا (امریکا) از (هیدر و کاربون) بزیر فشار الفاء (در رادیوم) یك نوع بنزین تیار کرده که در ساختمان و صفات مثل بنزین معدنی است .

ماشین جدید برای حفر زمین

یك نفر انجنیر المانی ماشینی اختراع کرده که شبیه به رول جاده سازی میباشد و زمین را به اندازهٔ ۸ × ٦ بیك حرکت ، می شکافد و تهداب احداث می نماید .

دروازه هائیکه خود بخود باز می شود

در یك هوتل امریکه دروازه هائی ساخته اند که بمجرد نزدیك شدن انسان خود بخود باز می شود . این دروازه از اثر شعاع برقی مخفی بسته میشود و موقعیکه شخص به آن نزدیك گردد چون جسم او میان شعاع مذکور و فنر های دروازه حائل میگردد ، قوهٔ شعاع برقی از بالای فنر ها دور شده ، دروازه باز میشود و بمجرد داخل شدن شخصی دو باره شعاع به فنر ها متوجه گشته در خود بخود بسته میشود .

اختراع یك ماشین عجیب

مستر لیستر که یکی از مخترعین مشهور امریکاست ، ماشینی اختراع نموده که میتواند از فاصلهٔ یك هزار میل جمیع موانع وعوائق را که در راه او باشد محو و شهر ها را تباه نماید و اشخاصیکه در بین آن مصروف کار اند ، از هر گونه صدمه محفوظ بمانند .

ساختمان این ماشین مشتمل بر پانزده هزار یونت برق و هریونت عبارت از دو صد خریطهٔ مملو از گازهای مختنق و آتش گیر است که منجمد ترین اشیاء را آب مینماید از قرار معلوم عملیات این ماشین در هوا بوده وظیفهٔ انتشار گاز را به حد انتها میرساند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محصلین جدید افغانستان که درعصر همایونی بخارج اعزام شده اند: . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخترع مذکور به کابینهٔ وزراء امریکا اظهار کرده که تا قسم یاد نکنند که اسرار این اختراع را پنهان ی دارند ، اسرار مذکور را نخواهم گفت .

اختراع موتر جدید در فرانسه

موسیو استپ مهندس فرانسوی موتری اختراع کرده که ۳۷۵ میل راه را در یك ساعت طی میتواند . این موتر سه ماشین رقم جوپیتر دارای ۸۰۰ اسپ قوه دارد و علاوه برین یك ماشین دیگری بقوهٔ ۶۰اسپ دران تعبیه شده که در موقع ضرورت به ماشین های قبل الذکر کمك مینماید .

بوره وقند از چوب

مدتی بود دکتور های جرمنی مصروف تهیهٔ بوره و قند از چوب بودند که اخیراً به این نظریه موفق و یك فابریکهٔ جدیدی برای ساختن آن در جرمنی تاسیس شده است بورهٔ که از این فابریکه حاصل می شود بسیار طرف توجه جرمنی ها واقع و تعمیم آن در سائر تجارتخانه های بوره و قند تشویشی تولید خواهد کرد .

برای محافظت میوه

یکی از تجار کالیفورنیای امریکا به تجربه رسانیده که اگر کاغذهائیکه میوه در بین آن پیچیده میشود درمحلول یکی ازاملاح (کوسیور) مس گذاشته شود ، میوه را مدتی از گندیدن وفاسد شدن محافظت خواهد کرد .

مادهٔ محترقه بجای نفت

علما اخیراً متیقن شده اند که مادهٔ مستحصله ازنیشکر واشجار صاحب نموی سریع بقسم نفت قابل احتراق شده میتواند این ماده درتجربه کامیاب شده است واگرتقطیر شود قابل سوختن وگداختن میگردد و نیز مواد نشویه وقندی دیگری هم پیدا کرده اند که دراثر تخمیرمادهٔ الکلی قابل احتراق ازآن خارج میشود .

تیلفون مخصوص وسری

خیلی اشخاص هستند که میل دارند در موقعیکه باتیلفون صحبت میکنند سائرین اسباب زحمت شان نشود باآنکه می خواهند صحبت شان را دیگری نشنود برای این مقصود آلهٔ اختراع شده که بدهانهٔ گوش تیلفون وصل نموده صدا بقدری تخفیف می یابد که بگوش اشخاص مجاور بمنزلهٔ زمزمهٔ خفیفی می نماید اما طرفین تیلفون کننده و مستمع بخوبی مکالمهٔ همدیگر را می شنوند .

میزان درجهٔ صوت

موسیو سیلری مدیر دارالفنون صنائع درپاریس اخیراً دستگاهی برای میزان درجهٔ صوت وشدت آن اختراع کرده است دستگاهی که مشار الیه اختراع نموده برای شناسائی اصواتی که از کار خانه جات مختلفه در خیابانها وفضای شهر منتشر است بکار می خورد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دو اختراع مهم

یکی عبارت از گلوله ئیست که از ۱۶ کیلومتر فاصله تختهٔ فولادی را که ۳۳ میلیمتر ضخامت داشته باشد سوراخ کرده میتواند ، این گلوله پس ازطی مسافت مذکور قوهٔ فرورفتن را بعمق ۱۶میلیمتر خواهد داشت .

اختراع دیگر عبارت از یك میتر الیوز سبکی میباشد که وزن آن قدری از تفنگچه های جدید انگلیسی بیشتر واز میترالیوز های مستعمله خیلی کمتر بوده دریك دقیقه از ۴۰۰ الی ۴۵۰ فیر خواهد نمود .

عکاسی درهوابارنگهای ملون

یکی از فنونیکه امروز مورد توجه اهل فن است عکاسی است ودرین اواخر ترقیات قابل توجهی درین فن پیدا شده :

مسیو شمپل فرانسوی در ۱۹۲۷ شروع به‌تجربیاتی نموده که درحین سیردرهوا عکس های رنگه بردارد. اینك این تجربیات تکمیل و برداشتن عکس های رنگه درهوا جزو یکی از قسمت های عملی فن عکاسی شده است .

هادی طیارات

یکی ازاهالی کالیفورنیا (امریکه) یك ماشین اتومانیك برای هدایت ورهنمونی طیارات شبگرد تهیه نموده که محتاج نیست دست دیگری آن را بکار بیندازد بلکه بواسطهٔ ساعت مقناطیسی که در جوف آن تعبیه شده عملیات میکند و چراغ دستگاه رانیم ساعت قبل از غروب هرروز روشن وهنگام طلوع صبح خاموش میسازد، چراغ مذکور یك ماه کامل مرتباً کار کرده و در اخیرماه کوك میشود .

قلب مصنوعی

یکی از علمای طبیعی انگلیس موسوم به « داکتر گب » یك قلب مصنوعی اختراع نموده است که ذریعهٔ آن میتواند در جسم جانوران خون را به جریان بیاورد این قلب از برنج ساخته شده و تجربه گردیده است با آن امتحان مزید در اطراف آن جریان دارد .

این قلب کیمیاوی برای اطبا و طلاب در تعقیب و سراغ دورهٔ خون وترسیم‌وضعیت آن و معلومات مختلفه بسیار مفید ثابت خواهد شد .

اختراع یك طالب العلم بنکال

« مستر بام جی داس » طالب‌العلم تحقیقات کالج کیمیاوی یك طریقهٔ جدیدی برای فلم گویا اختراع نموده است که این اختراع محتاج به لوازم ماشین های سابقه نیست امید است که در اثر مساعی و تحقیقات علمی این طالب العلم جوان ، در آتیهٔ قریبی فلم های گویا به نازل ترین قیمتی میسر شود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

این اختراع فی‌الحال مراتب امتحان و تجربه را طی نموده است .

تیلفون سه نمره در یك وقت

اخیراً یکی از امریکائیها دستگاهی از تیلفون جدید اختراع نموده که ممکن است با سه نمره در یك آن بواسطهٔ دستگاه مزبور حرف زد بدون اینکه اصطکاکی بین هر یك از نمره ها پیدا بشود و این اختراع را (تیلفون سه نمره) اسم گذاشته اند .

طلا و غذای مصنوعی

بطوریکه اغلب عقیده دارند عنقریب بعضی از اطعمه را با ترکیبات مصنوعی و شیمیاوی از مواد غیر عضوی ساخته و قیمت آن بمراتب از غذا های طبیعی ارزان تر تمام خواهد شد .

بعضی از اشخاص قند مصنوعی را تعقیب کرده نمونهٔ از آن بدست آورده و تا حدی موفقیت پیدا نموده اند ولی چیزیکه هست هنوز نتوانسته اند آنرا داخل بازار کرده و با قند طبیعی داخل رقابت نمایند ، این خبر ازچند سال قبل در بارهٔ طلای مصنوعی وساختن آن از جیوه بی قیمت هم انتشار یافته اگرچه خبرصحیح است ولیکن قیمت طلاء قیمتی پسیکولوژی بوده و از اینکه وسیله از برای مبادلات است زیادتی پیدا نمی نماید چیزیکه هست بعضی از فلزات مانند قلعی و غیره گاهی در میزان استخراجی آن نقصان فاحشی پیدا شده و از میزانی که کارخانجات آنرا لازم دارند تقلیل پیدا میکند و بااین وصف تهیهٔ مواد مصنوعی بجای آنها بمورد نیست.

معالجه ذریعهٔ موسیقی

یك دکتور « الی نوئس » عقیده دارد که ذریعهٔ موسیقی علاج امراض ، کمر ، سل ، سرفهٔ سیاه رامیتوان بدرستی نمود بنابرین نظریه دکتور مذکور میخواهد طرز موجودهٔ معالجه را ترك نموده مرضا را بطریق موسیقی معالجه وتداوی نماید زیرا او متیقن است که موسیقی نه تنها برای قوای دماغی مفید است بلکه برای سائر نواقص طبیعی دارای اهمیت میباشد .

ونیز پیشگوئی میکند که چندی نخواهد گذشت معالجین موجوده طرز فعلی علاج را ترك داده بطرز موسیقی عمل خواهند نمود ودرنسخ ادویه مثلیکه اکنون اسم ومقدار ادویه نوشته میشود ، دران صوت وآهنگ ونوته های متنوعهٔ موسیقی ورقص وسرور و غیره را تحریر خواهند نمود .

ریل ژیپلین

آخرین وسیلهٔ که از حیث اهمیت درحمل و نقل شوروی افزود گردیده ریل ژیپلین است و تجویز نموده اند تا ذریعهٔ این ماشین جدید بلاد بزرگ روسیه را بهم وصل نمایند .

مخترع آن مدعی است که سرعت سیراین اختراع فی ساعت ۲۳۵ میل است ، صفاتیکه ریل ژیپلین را از سائر وسائل نقلیه ممتاز مینماید اینست که بخط آهن منفرد نیز میتواندطی مسافه بنایدودارای دوپلو پلر (ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوقیه) است که یکی آن درقسمت پیشروی ودیگری درعقب فیوس لیج واقع است که روی هم رفته شکل آن را شبیه به‌ژیپلین مینماید اراده دارند که ریل ژیپلین را به‌آلهٔ گیروسکوب (آلهٔ عراده نمائیکه‌به‌موتر یاسائر ماشین های اتوماتیکی جهة تسویهٔ توازن نصب می شود) مجهز نمایند تا از جستن آن جلو گیری نماید قسمت درونی‌آن منقسم بدوحصه است فوقانی وتحتانی که حصهٔ بالا برای مسافرین وحصهٔ‌زیرین جهت‌باربرداری وآلات رادیو وغیره تخصیص یافته .

اختراع جدید

یك نفر تیونسی معروف به (السید ابراهیم ابن عباد) در پاریس یك آلهٔ اختراع کرده که ذریعهٔ آن میتوان دروقت افتادن طیاره مسافرین وطیاره را به احتیاط برزمین فرود آورد ، اسم این آله به نام مخترع مذکور « ابن‌عباد » موسوم ووزیر پروازفرانسه یك مبلغ کثیری‌را جهة خریداری امتیاز این آله به مخترع آن تقدیم نموده است .

درتاریخ این بار اولی است که‌تیونسی ها به‌چنین یك اختراع فوق‌العادهٔ موفق شده اند .

قدم زدن درفضا

یکی از اهالی رومانیه که فعلاً در لندن اقامت دارد ماشینی اختراع نموده است که بواسطهٔ آن میتوان در فضا تا هر اندازهٔ مطلوب قدم زد اما تا حال از فرود آمدن بزمین اطمینانی حاصل نشده که آیا میتواند ازخطر جلو گیری کردیانه؟ این مخترع مستر سمسی وهمان شخصی است‌که درمحافل اهل فن‌بسبب اختراع باتری خشك وچندین آلات دیگر و تغیرات مهمی که درگراموفون رادیو داده است شهرت خوبی دارد .

نمایندهٔ دیلی اکسپرس مخترع مذکوررا درهوتل وکتوریه ملاقات وعلت اوضاع شگفت آمیزش را استفسار نموده‌است‌مسترسمسی‌جواب داده: می‌بینم‌که درشهرپرنفوس‌لندن‌مردم‌چقدربزحمت‌از بازار ها وکوچه‌های‌پرنفوس میگذرند و بسیاری زیر پای دیگر پامال می شوند اگر درین‌وقت یك ماشینی موجرد باشد که این نفری‌را بالای شهر در فضا از یك مقام بدیگر مقام ببرد از تمام زحمات نجات خواهند یافت .

نماینده استفسار نمود که آیا ممکن است یك شخصی بدون طیاره و بالون از راه فضا از « کیرنك کراس » به « فلیت ستریت » « محلات لندن » رسیده بتواند ؟ مستر سمسی گفت بلی من‌میتوانم شمارابذریعهٔ یك ماشین که آن را درسینهٔ شما بسته ودکمه را فشار دهم زکیرنگ کراس تافلیت ستریت برسانم وشماحسب دلخواه بهر اندازه ارتفاعی که بخواهید رفته میتوانید .

نمایندهٔ مذکور ازین جواب خیلی متعجب شد،مخترع گفت تعجب مکن زیرا وائرلیس نسبت باین امر تعجب آورترست ، که شمامیتوانیدذریعهٔ آن ازلندن‌تااسترالیا حرف‌بزنیدماشین‌من‌نودفیصدکامیاب ودهفیصددیگرآن نیز عنقریت‌کامیاب خواهد شد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر چه فعلاً نیز میتوانیم ذریعهٔ این ماشین تاحدی که بخواهیم درفضا سیاحت بنمائیم اما چیزی دیگری که فکر مرابخود متوجه نموده اینست که این ماشین درعودت مساعدت نمی نماید، عنقریب دریك ده خاموشی که در جوار پارس است رفته بکار خود ادامه خواهم داد.

گیلاسی که نمی شکنند

در بازار پاریس گیلاسی به معرض فروش گذاشته شده است که شکل آن عیناً مثل گیلاس های شیشه ئی عادی و بیك شلنگ فروخته می شودفرقی که این گیلاس باسائر گیلاس ها دارد اینست که این گیلاس قطعاً نمی شکنند.

طیاره برای پیمودن بالاترین درجهٔ هوا

اخیراً درپاریس طیارهٔ مخصوصی اختراع نموده و آنرا بطیارهٔ (جبرش) موسوم داشته اند این طیاره بدین جهت تهیه شده که بالاترین درجهٔ هوا را بتوانند باآن به پیمایند، وضع ساختمان طیارهٔ مزبور ازیك نوع فلزی درست شده که ابداً هوا درآن نفوذ نمی نماید وبالاترین درجهٔ سیر طیاره را می توان بااین طیاره درظرف چهل دقیقه و ۲۵ ثانیه طی نموده .

معالجهٔ حیوانات با رادیو

تاکنون درتاریخ طبابت سابقه نداشته که اشعهٔ ایکس (رادیو) را برای تحقیقات احوال حیوانات استعمال نمایند وفقط استعمال اشعهٔ مزبور منحصر بانسان بود ولیکن اخیراً درشهر سیدنهٔ استرالیا در صدداینکاربرامده وبرای تشخیص اسپ های نجیب ازغیر آن اشعهٔ ایکس را بکار میبرند ونیز امراض حیوانات را بواسطهٔ اشعهٔ ایکس تشخیص داده و در معالجهٔ آن اقدام مینمایند .

طیارهٔ جنگی جدید

دولت فرانسه اخیراً ساختمان طیارهٔ عجیبی را انجام داده وآن را جز و قوای جوی نظامی خود قرار داده است این طیاره حامل دو هزار وپنجصد کیلوگرام گلوله و سه متراليوز است و میتواند بسرعت پرواز نماید طول این طیاره بیست ویکنیم متر وامتداد جانبی آن ۳۸ متر ودارای چهارموتر بقوهٔ دو هزار چهار صد اسپ می باشد .

مریض خانهٔ که باآفتاب دور میزند

آنچه معروف است در مریض خانه ها مرضا را باتخت خواب روز ها از جائی بجای دیگر نقل میدهند تا ازاشعهٔ آفتاب بقدر کفایت استفاده کنند ، بطوریکه ثابت شده اشعهٔ آفتاب در نسج بدن بی اندازه مساعد بوده وقوای آن را تجدید مینماید ونیز بعد ازمرض قوای بدن را برمیگرداند اخیراً درفرانسه مریض خانهٔ بطرز جدید ساخته اند که در منطقهٔ کوهستانی بلند بوده و دارای هوای صاف و سالم است چیز تازهٔ که درین

(c) ketabton.com: The Digital Library

مریضخانه است اینست که مریضخانهٔ مزبور بشکل طاحونهٔ هوائی بناشد و اطاق های مرضا در دو بال این طاحونه قرار گرفته ودر برابر آفتاب واقع شده ودوبال حرکت کرده مرضا را در برابر آفتاب وا میدارد.

تانك فضائی

در امریکه یك تانکی ساخته شده که علاوه بر رفتار در زمین غیر مسطح میتواند که پرواز هم کند این تانك چون دارای عراده های رابری است میتواند بر سطح زمین ۱۰۰ میل فی ساعت رفتار نماید .

اختراع جدید

در لندن یك ماشین قلبه اختراع شده است که بدون معاونت انسان خود بخود کار میکنند چون کار را به اتمام میرساند خودش ایستاده میشود و نسبت به کار یك انسان و دو گاو دوازده صد مرتبه بیشتر کار میکنند .

ماهرین فن زراعت خیال میکنند که ازین اختراع چون کار زیاد گرفته و حاصلات زیادی فراهم می شود ممکن است که قیمت اجناس تنزل کند .

ماشین نصب شیشه های بزرگ

حمل و نصب شیشه بواسطهٔ خطر شکستن کار مشکلی است و مخصوصاً نصب شیشه های قد نما (ویترین) درمغازه های خیلی بزرگ ، کار مشکل و پر خرجی است مسیو دبا کر نام مهندس ماشینی اختراع کرده که بوسیلهٔ آن میتوان شیشه های بزرگ را که تا سه خروار وزن داشته باشد بلند کند و در قاب مخصوصی نصب نماید .

ماشین مذکور دارای دسته ایست که سر آن دارای یك صفحهٔ فلزی است که با جست پوشیده شده ، وسط دسته و صفحهٔ فلزی سوراخی است که با ماشین مخصوصی که دارای یك مخزن و یك میزان الهوامیباشد مربوط است برای بلند کردن شیشه با آئینه دسته را بآن میگذارند و بوسیلهٔ ماشین هوا را از سوراخ دسته استخراج مینمایند دسته بشیشه محکم می چسپد و آنرا بلند کرده در مکان مطلوب جا میدهد ، این ماشین کاری را که ده عمله در چند ساعت باید بکنند در ده دقیقه بکمك دو نفر انجام میدهد .

تلسکوب عجیب

در رصد خانهٔ (برکنس) که تابع مؤسسهٔ اوهایوویزلیان امریکا است تلسکوب عجیبی ساخته شده که از تمام تلسکوب های دنیا ممتاز است ؛ این تلسکوب دارای شیشه ایست که قطر آن به ۲۹ گره میرسد (درآنجا تلسکوبهای دیگری که شیشهٔ آنها بزرگتر است موجود خواهد بود .) تلسکوب مزبور مخصوص از شیشه ساخته شده و برای رصد گیری استعمال میشود وزن این شیشه در حدود ۳۷۹۰ رطل است و وزن تمام

(c) ketabton.com: The Digital Library

لولهٔ تلسکوب ۱۷ هزار رطل خواهد بود ، شیشهٔ تلسکوب مربوط بسیم مقناطیسی خیلی دقیق است (کرونومتر) که با افلاك حرکت می نماید بطوریکه تلسکوب دائماً باافلاك گردش خواهد کرد شخص راصدمیتواند ستاره های خیلی کوچك را که صد وبیست بار کوچك تر ازستاره های مرئی است با این تلسکوب مشاهده نموده در اطراف آن تحقیقات نماید .

معالجه با رادیو

درکانادا شخصی موسوم به داکتر ایف ایس متخصص معالجه که طریقهٔ جدیدی برای علاج دریافت نموده و از سه سال باین طرف در پیش برد نظریهٔ خود کار میکرد اخیراً موفق گردیده است تا مریض ها را که به فاصلهٔ ۱۵۰۰ و ۲۰۰۰ میل دور باشند بدون دیدن ذریعهٔ رادیو علاج کند .

اطفای آتش بدون آب

« کارپوریشن آف ریرد کار » یك انجن اطفائیه اختراع کرده است که بدون معاونت آب آتش رامنطفی می نماید این انجن از دارائی بکت (لوله های آهنینیکه آب از آن عبور می کند) عاری است اگرچه مثل انجن های سابق آبی لوله های که بکار اطفائیه مستعمل می شود دارد مگر هیچ نوعی از مایعات از لولهٔ مذکور خارج نمیشود با این هم به نسبت انجن آبی در اطفای آتش مفید ثابت شده است که در اندك وقت آتش را منطفی مینماید .

حقیقت آن اینست که عمل این آله ذریعهٔ گاز است چه هر کس می فهمد که گاز کاربون ایسد به نسبت هوا خیلی ثقیل است و میتواند بزودی آتش را منطفی نماید .

این ماشین که دارای شش سلندر است در حصص تحتانی خود ذخیرهٔ کاربون ایسد را بصورت مائع موجود دارد وقتیکه دکمهٔ مخصوص آن فشار داده شود از دهن لولهٔ اطفائیه گاز کاربون ایسد بصورت غیر مرئی خروج و بهر جائیکه میرسد فوراً آتش را منطفی مینماید .

نقصی که انجن اطفائیهٔ آبی دارد اینست که بعد از اطفای آتش فرش های نفیس و اثاث البیت ذی قیمت همان عمارت محروق را خراب مینماید ولی این انجن گاز دار ازین نقص هم مبرا بوده در اطفای آتش بیشتر خدمت میکند .

اختراع کاغذ دافع آتش

دکتور «ایچن گریوئن» جرمنی یك نوع کاغذی اختراع نموده که آتش رادفع میکند این کاغذ که ازتجارب مقدماتی کامیاب برامده برای پوش دادن سقف و دیوار ها بطور حفظ ماتقدم حریق نهایت سودمند است و از طرف بااشخاصیکه تعمیر مینمایند مورد استعمال واقع شده چنانچه سقف وبام قلعهٔ برلین را نیز بهمین کاغذ پوشانیده اند ، باین کاغذ چنان موادی استعمال شده است که از آتش مدافعه مینماید چه وقتیکه آتش نزدیك

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاغذ میرسد بسبب حرارت آتش از موادیکه بر کاغذ استعمال شده است دود پیدا شده آتش را خاموش میکند .

داکتر مذکور در اثنای امتحان در یك اطاق از بالا تا پائین یك نل مخصوص فلزی تیار و آنرا در بین اطاق مثل دود کش معلق نمود حصص پائین آن را بذریعهٔ آن کاغذ مسدود و در قسمت فوقانی مشعلی را مشتعل کرد وقتیکه گرمی مشعل بذریعهٔ نل بکاغذ رسید فوراً دودی ازان متصاعد و مشعل را گل کرد .

کاغذی که نمی سوزد

یکنفر آلمانی موسوم به (باول براونی) کاغذی ساخته که نمی سوزد این اوراق بشکل کاغذ های معمولی بوده و تمام خصایص کاغذی را داراست و برای اوراق اسکناس ونوت بانك و اوراق بهادارو وثایق مهمه صلاحیت دارد . مخترع کاغذ مزبور علاوه برین تا کنون پنجاه اختراع از خود نموده که هر کدام آنها در دفاتر مخترعات آلمان ثبت است .

اختراع خیمهٔ دافع گاز مختنق

علاوه بر آلاتی که جهت دفاع از گاز زهر دار اختراع شده مورد استعمال بود اخیراً درفرانسه خیمهٔ اختراع نموده اند که در اثنای انتشار گاز ه ، ٦ نفر داخل آن خیمه شده بواسطهٔ اینکه دران هوا نفوذ کرده نمی‌تواند از صدمهٔ گاز محفوظ میمانند .

درین خیمه هوا جهة تنفس انسان بقدر کافی نگهداشته میشود .

اختراع چرم جدید

در (زبکو سلاویه) یکی از کار خانه ها تجربه نموده است که میتوان تخنهٔ چوب را بواسطهٔ عمل کیمیاوی مثل چرم نرم نمود مؤسسهٔ موصوف ادعا می نماید عنقریب تل بوت ها و تمام حصص بوت نیماق ازین چرم جدیدی که ازچوب بعمل میآید ساخته خواهد شد .

برای تقویت صدا

اخیراً « انتوان ویرئی » طبیب دندان در ویانا دستگاهی کوچك برقی ساخته است که باندازهٔ حجم قطی کبریت معمولی است و این دستگاه را روی هر نوع آلات و ادوات موسیقی سوار نموده و صدای آنها را چندین بار اضافه مینماید ، این دستگاه مخصوصاً در مجالس و محافل موسیقی صلاحیت تام را دارا خواهد بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

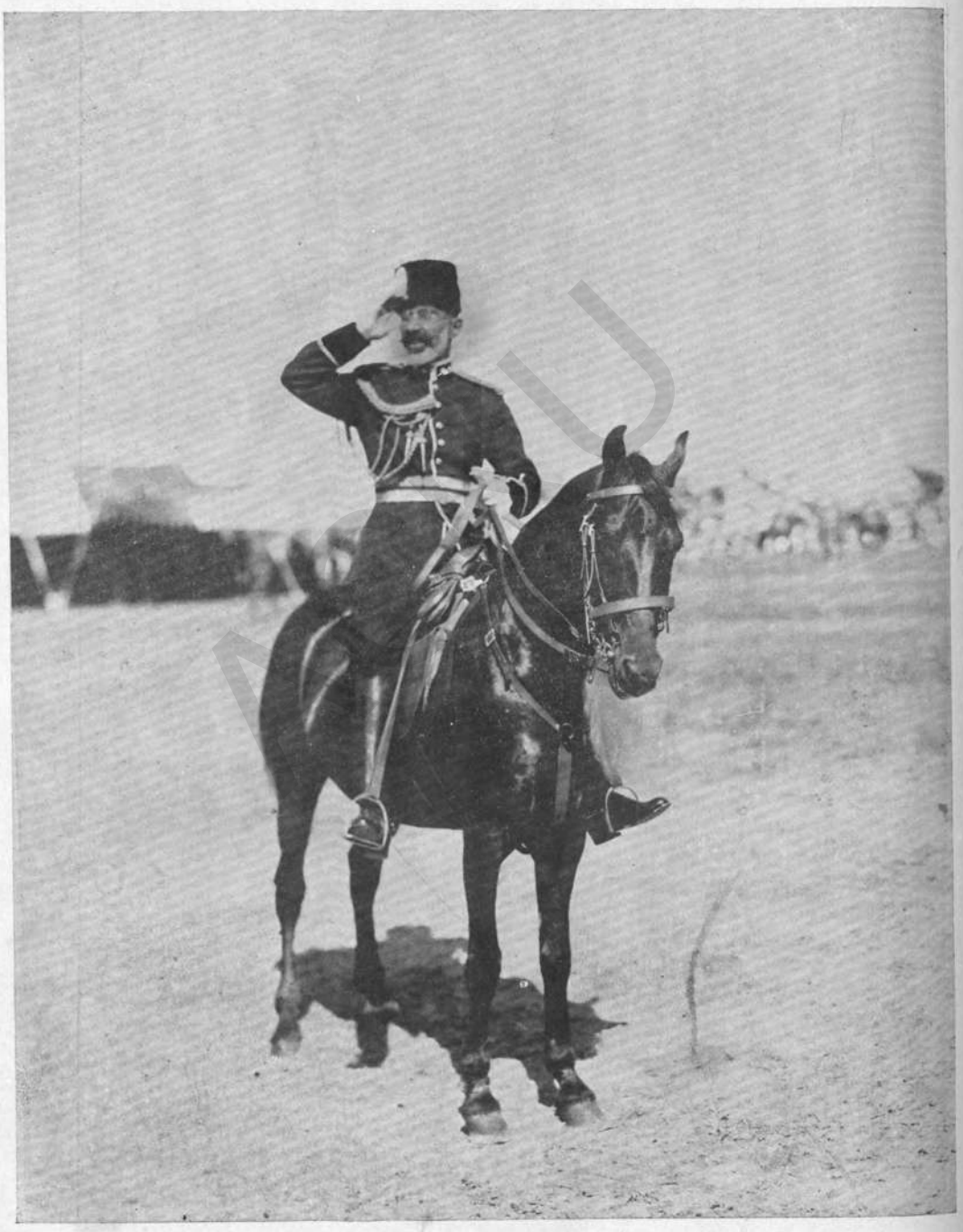

اعلیحضرت همایونی موقع ملاحظهٔ رسم گذشت عساکر کابل

ازعمرانات عصر نادر شاهی قشله های عسکری در شیر پور

(c) ketabton.com: The Digital Library

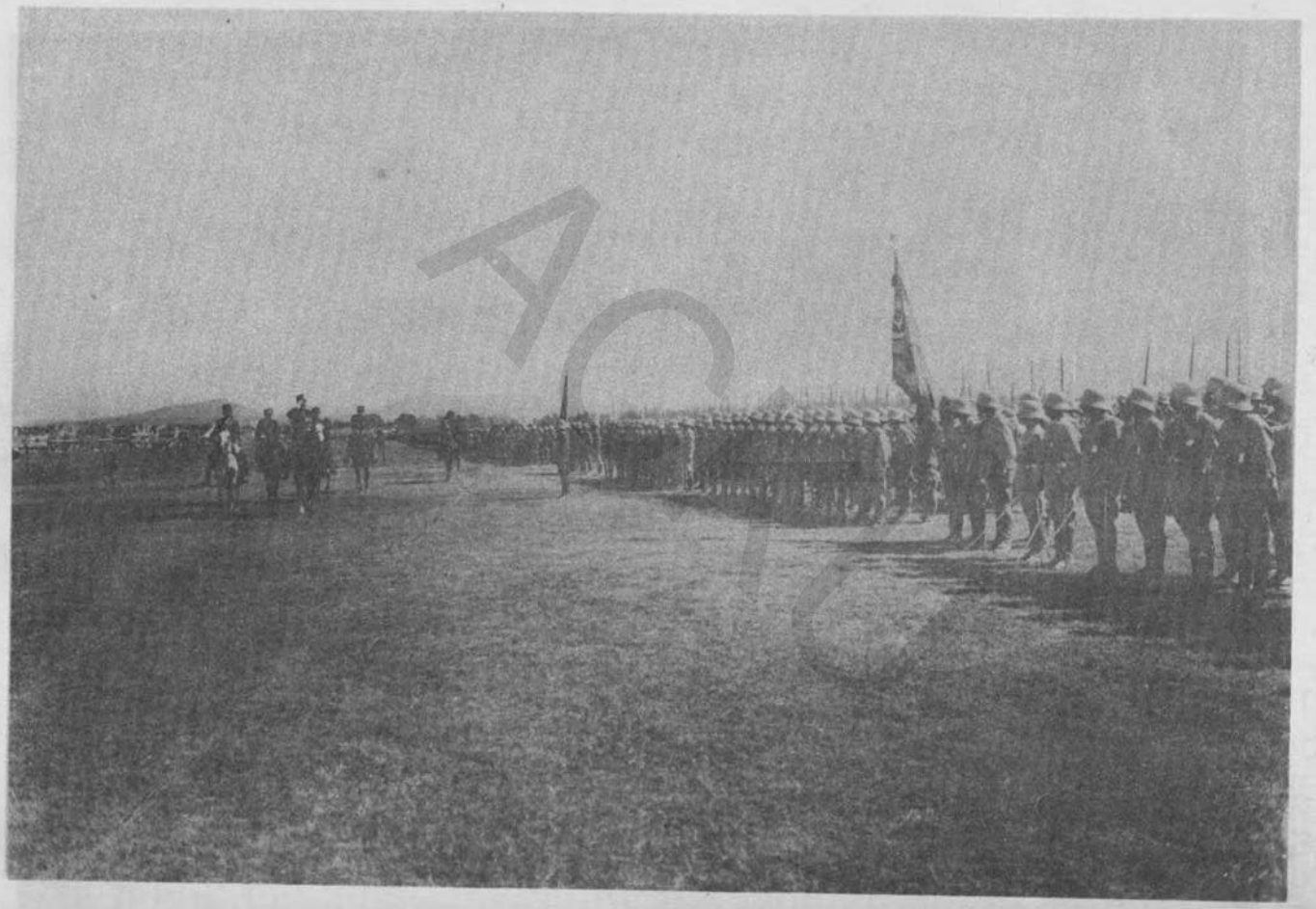

ذات همایون اعلیحضرت محمد نادرشاه غازی موقع ملاحظه عساکر
کابل در رسم گذشت جشن استقلال سال ۱۳۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات همایونی با معززین و وزرا و هیئت کور دیپلوماتیک
در جشن استقلال سال ( ) موقع گذشت عسکری

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختراع پارچهٔ که از صدمهٔ گله محفوظ است

یکی از اهالی او ساکا (جاپان) از ابریشم پارچهٔ بافته که مطابق ادعای صانعش گله در آن تاثیری ندارد ، پارچهٔ مذکور زیر تحقیقات ارباب قشون توکیو است، قیمت این پارچه یك شلنگ فی گز است.

اختراع حیرت آور جدید

یکنفر دکتور آلمانی ماشینی اختراع نموده است که چون کتاب را باز نموده بالای آن ماشین را بگذارند ماشین مذکور محتویات کتاب را به آواز بلند قرائت می نماید .

این ماشین جهة نطاق خیلی مفید ثابت شده درمراکز وانجمن های علوم طبیعی هیجانی تولید نموده است .

بشارت برای کورها

«دکتر ژوزف کارتلگوبر» به تازه گی یك دستگاه برای کورها اختراع کرده است که هر کور به وسیلهٔ آن میتواند اشباه وهیاکل را دیده رنگ هارا تمیز دهد و حروف درشت را بخواند مخترع مزبور در حضور بسیاری ازدانشمندان اختراع خودرا درجماعتی از کوران تجربه کرده و کامیابی تام حاصل کرده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مختصر جغرافیای عالم

ابی سینیا

این مملکت که اسم دیگر آن حبشه است برای ما مسلمانان اهمیت تاریخی دارد ، زیرا قبل ازهجرت حضرت رسول اکرم (ص) بعضی از مسلمانان از ظلم وتعدی قریش نزد پادشاه حبشه ملقب به (نجاشی) پناه بردند. ابی‌سینیا کوه های سرسبز دارد و وادیهای آن حاصلخیز است- قهوه - تیف (قسمی ازحبوب است) جو- بافلا- جوار- گندم وکمی پنبه ازحاصلات آن است.

نجاشی — هیلی سلاسی اول
HILE SILASSIE I

معدنیات آن عبارت است از آهن - زغال سنگ - مس - گوگرد - نمک- پوتاس، میگویند که درین نزدیکی ها پلاتینم هم درانمملکت کشف شده است - در افریقه تنها همین یك ملکی است که از اسارت اروپائی بر کنار مانده است - شهنشاه ابی‌سینیا (هیلزسیلاسی) نام‌دارد وشاهی‌است‌ترقیخواه، درمملکت خود برده فروشی رامنع کرده وبرای رعایای خودمکاتب جاری نموده است- رقبه‌خاك آن ۹۰۸,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس از ۱۰ الی ۱۱ملیون تخمین شده است پای تخت آن (عدیس ابابه) است .

ارجنتائین

سابق بنام لاپلاتا (یعنی‌دریای‌نقره) موسوم‌بود،وحال‌جمهوریتی است درامریکهٔ جنوبی - این مملکت زراعتی است: گندم ، جواری، الفافا ، زغر ، پنبه ، جو ، تمباکو از محصولات مهم آنست ، تعلیم ابتدائی مفت و

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبری است. این مملکت مشتمل است بر چهارده علاقه هرعلاقه بدرجهٔ اتم آزادی داخلی داشته ومختار است که حکام خود را منتخب کند و قوانین خود را وضع نماید ـ علاوه بران ده‌علاقهٔ آن بطوریست که رئیس جمهور برای آنها حکام را انتخاب می‌کند ، باید صدر جمهور مذهباً رومن کاتولیك بوده و درخود ارجنتائین پیدا شده‌باشد ،رئیس‌جمهور برای شش‌سال منتخب‌میشود وباز باردوم‌منتخب شده نمیتواند، پارلمان‌راجلس‌ملی‌مینامند وبر دو اطاق مشتمل است یکی (سنا) و دیگری اطاق نمایندگان ، سنابرای ۹ سال منتخب میشود ، ثلث اعضاء بعد ازهر سه سال انتخاب میشوند ، عده اعضاء سنا ۳۰ میباشداطاق پائین‌تر ۱۵۸ عضو دارد ، اعضاء برای میعاد چهارسال انتخاب میگردد ونصف اعضاء بعد ازهردوسال تبدیل‌میشود ـ رای‌دادن مطابق قانون جبری است . مساحت آن ۲,۹۸۷,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۱٤٤,۱۹۲ پای تخت آن (بونوس آیرز) مستقیماً تحت حکومت مرکزی است .

آستریا

چندی قبل یکی از قوی ترین دول اوروپا شمرده می شد و زیاده از ۵۹ ملیون نفوس داشت ، حال کمتر از هفت ملیون نفوس دارد منجملهٔ آن تقریباً ۲ ملیون در شهر ویانه سکونت دارند ، بعد ازانعقاد صلح بتاریخ ۱۲ نومبر ۱۹۱۸ جمهوریت اختیار کرده است .

رئیس جمهور — ولهلم مکلاس
WILHELM MIKLAS

استریا مملکتی است متحده که عبارت است از۹ علاقه ، اختیارات اتحاد آن بسیار وسیع میباشد و محکمهٔ دارد که جمله دعاوی علاقه های مذکور دران انفصال می یابد.

پارلمان حکومت عبارت است از دو اطاق ـ بندرزات یعنی (اطاق بالا) مرکب از پنجاه عضو ونیشنلرات (یعنی‌اطاق پائین) مرکب از ۱٦۵ عضو است ، اعضای آن به آرای عموم برای چهار سال منتخب میشوند ، هردو اطاق یکجا باتفاق رئیس را برای چهار سال منتخب می کنند رئیس مذکور میتواند دو دفعه منتخب شود ـ اطاق بالا هیچ اختیار ساختن قانون را ندارد تنها مثل مشیر اطاق پائین کار می کند البته حق دارد که جمله مواد را برای نظر ثانی پس بفرستد .

بموجب قانون اساسی عقایدومذهب‌آزاد است ، تعلیم ابتدائی جبری است، جمله امتیازات خصوصی منسوخ گردیده، عملاً هرمتنفس آستریا موید وفاق واتحاد باجرمنی است زیرا خیال می کنند برای حل مسئله اقتصادی همین یك طریق است وبس ـ لیکن قرار معاهده ورسای وفیصله مجلس اقوام اتحاد باجرمنی ممنوع‌است ، زراعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت فقط ۳۰ فیصد نفوس را پرورش کرده میتواند ـ صنایع مهم آن ماشین سازی ، انجن و آلات زراعتی وصنعتی،نساجی،چرمگری ، اسباب نفیسه (که معروف است درتمام دنیا) کار چوب ، اسباب خانه وکاغذ است ویانه که پای تخت مملکت است از حیث سائینس وصنعت مشهور است ، جراحی ترمیمیه آن خیلی ترقی دارد (اگر بعضی عضو انسان ضایع و یا بدنماء باشد درآنجا عملیات کرده میشود) مساحت ۸۰,۰۰۰ مربع کیلومتر، نفوس ۶,۶۷۵,۲۸۳ ، شهر ویانه پای تخت آن دارای ۱,۸۶۸,۳۲۸ نفوس است ، رئیس جمهور دا.کتر ولهلم میکلاس به ۵ دسمبر ۱۹۲۸ بار اول وبه ۱۹ اکتوبر ۱۹۲۱ بار دوم منتخب شده است .

استونیه

قبل از ۱۷۲۱ جزو مملکت سویدن بودودرهمین سال روس ها آن را تصاحب نمودند، اما در ۲۴ فروری ۱۹۱۸ ـ آزاد و مستقل گشت، مجلس ملی آن مرکب از ۱۰۰ عضو و برای موعد سه سال منتخب میشود جمله اهالی زن ومرد حق رای دارند، رئیس و وزرا را مجلس ملی انتخاب می نماید ، اعضای پارلمان به اعتبار عدهٔ نفوس منتخب میشوند، تعلیم ابتدائی مفت وجبری است ـ زراعت ولبنیات پیشه های مهم اهالی آنست ـ رقبهٔ استونیه ۴۷,۵۴۷ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱,۱۱۷,۰۰۰ پای تخت تالین (ریول) دارای ۱۳۱,۵۰۰ نفوس میباشد.

اضلاع متحده امریکه

جمهوریتی است اتحادی که از ۴۸ ریاست و یك علاقهٔ متحده تشکیل یافته ، رئیس جمهور بکثرت آرا برای مدت چهار سال منتخب میشود ، در صورت عدم اکثریت، مجلس وکلاء از جملهٔ سه نفر فهرست شده یکی را انتخاب میکند، اگر رئیس جمهور فوت کند نایب رئیس جمهور مدت باقیمانده را تمام می کند .

اختیارات قانونی تعلق به مجلس سنا و مجلس وکلاء دارد ، مجلس عالی سنا ۹۶ عضو دارد که از هر ریاست دو نفر برای مدت شش سال منتخب و ثلث عدهٔ آن دو سال بعد تبدیل میشود ، ۴۳۳ نفر نماینده بکثرت رای برای دو سال منتخب می شوند .

ریاست های متحدهٔ امریکه با ثروت ترین ممالك دنیا است ، حساب کرده اند که یك امریکائی متوسط الحال ۲۹۷۷ دالر دارد، ثروت مجموعی مملکت تا به ۳۶۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ دالر بالغ میشود .

رئیس جمهور ـ فرنکلن روزولت
FRANKLIN ROOSEVELT

امریکه تقریباً مالك نصف طلای دنیا است، پولیکه بطور قرض به ممالك خارجه داده است به ۱۱,۴۶۶,۰۲۸,۵۶۲ دالر می رسد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساحت ریاستهای متحده امریکه ۹,۴۲۰,۶۷۰ مربع کیلومتر، نفوس مجموعی ۱۳۷,۰۰۸,۴۳۵ است، امریکه هر سال قریباً ۱۵۳,۷۱۴ مهاجر خارجه‌را در وطن خود جای میدهد، ۳۹۲,۶۶۸ امریکائی بخارج سکونت دارند. واشنگتن پای تخت جامیر امریکه است و ۹۴ شهر دیگر است که زیاده از ۱۰۰,۰۰۰ نفوس دارد، نیویارك بزرگترین شهر های آنست که دارای ۶,۹۳۰,۴۴۶ نفوس است.

مقبوضات خارجه آن قرار ذیل است :-

آلاسکا، گو آم، هاوائی، منطقهٔ کانال پانامه، جزائر فلپائین، پورتوریکو، ساموآ، جزائر ورجن.

مساحه ونفوس اضلاع متحدهٔ امریکه و مستملکات آن

براعظم	اسم ممالك	مساحه به مربع کیلومتر	تعداد نفوس
امریکه	جماهیر متحدهٔ امریکه	۷ ۷۱۳ ۰۶۰	۱۱۲ ۷۷۵ ۰۴۶
	آلاسکا	۱ ۵۲۰ ۴۴۰	۵۹ ۲۷۸
	پورتوریکو	۸ ۹۱۰	۱ ۵۴۳ ۹۱۳
	کانال پانامه	۱ ۴۲۰	۳۹ ۴۶۷
	مجموع	۹ ۲۴۳ ۸۳۲	۱ ۶۴۲ ۶۵۸
آسیا	فلپاین	۲۹۶ ۷۲۰	۱۲ ۰۸۲ ۳۶۶
اوقیانوسیه	جزائر ورجن	۳۴۵	۲۲ ۰۱۲
	ساموا	۱۹۷	۱۰ ۰۵۵
	گوام	۵۳۴	۱۸ ۵۰۹
	مجموع	۱ ۰۷۶	۵۰ ۵۷۶
بحرالکاهل	جزائر هاوائی	۱۶ ۶۱۸	۳۶۸ ۳۳۶
	مجموع کل	۹ ۵۵۸ ۸۶۵	۱۳۷ ۰۰۸ ۴۳۵

جزائر فلپائن :

مجمع الجزائر است بجنوب شرق آسیا ۷۰۸۳ جزیرهٔ خورد و کلان دارد، در سنه ۱۸۹۸ امریکه آنرا اشغال نمود، ازان تاریخ تاحال درفلپائین چهار نوع حکومت دایر گردیده است: اول حکومت عسکری تا به ماه فروری ۱۹۰۰ - بعدازان حکومت بدست هیئت اداری امریکانی و مجلس خود فلپائینی هاقایم و درسال ۱۹۰۶ حکومت نیم آزاد حالیه بوجود آمد.

اکنون باشندگان فلپائین آزادی تام میخواهند، امریکه وعده نموده است : زمانیکه اهالی قابلیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت مستقله را پیدا کنند آزاد خواهند شد ، فعلاً یك نفر حاکم از طرف ریاستهای متحدهٔ امریکه درآنجا مقرر است ، پارلمان دارای دو اطاق است سنا ۲٤ واطاق سفلی ۹٤عضودارد، ناریال- قند- تمباکو - برنج - سندمانیلا - چوب وطلا ازصادرات مهمه آنجا میباشد .

تعلیم ابتدائی درزبان انگلیسی ومجانی است،مساحت آن ۲۹٦,۷۲۰مربع کیلومتر ونفوس آن ۱۲,٦۰٤,۱۰۰- ازان جمله ٤٤۳,۰۳۷ مسلم اند و مورو نامیده میشود ، مرکز حکومت شهر مانیلا دارای ۳۲٤,۵۲۲ نفوس است .

البانیه

مملکت خوردیست زراعتی در جزیره نمای بلقان ، منابع مهم آن جنگلات ، و ثروت قلیل دیگر آن معادن میباشد ولی هیچیك آن بکار انداخته نشده ، چراکه تسهیلات حمل ونقل وجود ندارد، بعد از یك مدت شورش و اغتشاش احمد زوغو را صدر جمهور البانیه در ۱۹۲۵ اعلان نمودند ، سه سال بعد مملکت به شاهی رجوع نموده طرز حکومت ترمیم یافت واحمد زوغو را بادشاه ساختند ، پارلمان مشتمل است بر۵۹ عضو - تعلیم ابتدائی مفت وجبری است ، مساحت البانیه ۵۷۱ ، ۲۷ مربع کیلومتر ، نفوس آن ۱,۰۰۳,۰٦۸ منجمله ۵۸٤,٦۷۵ مسلمان میباشند ، پای تخت تیرانه و شهر های مهم دیگر آن دورازو ، سقوطری ، البسن ، والونه است .

البانیه تنها مملکتیست در اروپا که پادشاه آن مسلمان است .

شاه - احمدزوغو اول (سکندر بیگ ثالث)

آیسلاند

جزیرهٔ ایست در بحر منجمد شمالی ، اگرچه از سنهٔ ۱۹۱۸ بصفت مملکت مستقله شناخته شده است ولی شاهٔ آن شاه دنمارك و حکومت آن به‌شاه و پارلمان مربوط است - پارلمان ٤۲ عضو دارد که ۳٦ آن برای چهار سال ازطرف علاقه داری‌ها وباقی آن ازجانب کل ملت برای هشت‌سال انخاب میشود - جمله اهالی مردوزن که مقروض ومشهور به بداخلاقی نباشدحق رای‌دارند - ٤۲ عضو پارلمان دو مجلس را تشکیل میدهد ۱٤ نفر مجلس علیا را و ۲۸ نفر مجلس سفلی را .

تعلیم ابتدائی جبری‌است. ماهی- حیوانات- چربو- پشم وبوست صادرات مهمهٔ آن است، مساحت ۱۰۲,۸٤٦ مربع کیلو متر و نفوس ۱۰۸,٦٤٤ است ، دارالسلطنهٔ آن ریاك یاویك دارای ۲۸,۱۸۲ نفوس میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایران

مساحت ایران (۱,٦٤٥,۰۰۰) مربع کیلو متر ، نفوس آن ده ملیون تخمین شده که باین ترتیب میباشد :-

کوچی وبادیه نشین (۳,۰۰۰,۰۰۰) ملیون ، عرب (۲٦۰۰۰۰) تورك (۷۲۰۰۰) کرد (٦۰۷ ٥۰۰) بلوچ (۲۰۰,۷۰۰) لر (۲۳٤,۰۰۰) یهودی (٤۰,۰۰۰) ارمنی (٥۰,۰۰۰) و باقی ازنسل ایرانی میباشد که ازان (۱۰,۰۰۰) فارسی زرتشتی است .

علاوه بهارمنی های فوق یکعده از دیگر نصاری هم جزو نفوس آنخاك میباشد؛ نفت ، ادویه ، میوه برنج ، گندم وغیره از پیدا وار آن است .

شاه ـ رضا شاه پهلوی

خدمت نظامی درایران امروزه اجباریست، قالین بافی از صنایع معروفه آنملك ودیگر صنایع‌را جدیداً نیز تربیه میکنند. درسال ۱۹۲٥ مطابق ۳۱ اکتوبر پارلمان ایران (احمد شاه) آخرین خانوادهٔ قاجار را خلع و به ۱۳ دسمبر اعلیحضرت رضاشاه پهلوی‌را بسلطنت خود پذیرفتند ـ ۱٥ دسمبر پاد شاه حلف نمود که مشروط وحکومت ملی راحافظت خواهد نمود .

بنابران بروز دوم ـ سلطنت شاه حاضره اعلان وبرتخت حکمرانی جلوس فرمود .

مجلس شورای ایران دارای (۱۳٦) عضو وبرای سه‌سال انتخاب میشوند .

دولت ایران از بدو جلوس شاه حاضر تا حال همه گونه امتیازات و معاهدات مضرهٔ سابقهٔ خارجه را که قبول کرده بودند منسوخ نموده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایطالیا

سلطنتی است در یورپ جنوبی،مساحت آن ۲۸۶,۶۱۰ مربع کیلومتر ونفوس آن (۴۱,۲۲۰,۴۳۴) نفر است ۰ زراعت پیشه مهم اهالی است، ایطالیه ۲۵ دارالعلوم دارد ، تعلیم ابتدائی درایطالیا جبری است.

فرقهٔ فاشیست در ایطالیا از اکتوبر سنه ۱۹۲۲ بر سر کار و صاحب اختیار گردیده است،رئیس حزب فاشیست با هزارها نفر پیروان خود که لباس سیاه فاشیستی داشتند در روما هجوم نموده پادشاه را مجبور کرده حکومت را بدست گرفت، سپس درعرصهٔ کمی بر پارلمان نافذشده دکتاتور گشت،حزب فاشیست رژیم پادشاهی را تائید میکند ولی نمایندگی حکومت هیچ عقیده ندارد وجملهٔ مباحثات را به محکمه های خصوصی مراجعت میدهد دیگر احزاب باستثنای فاشیست خلاف قانون اعلان شده اند،جراید مخالف ممنوع گشته و یاآنها بهجراید فاشیستی انتقال یافته اند، رئیس حزب فاشیستی مسولینی است که مرام فاشیستی را در ایطالیه در موقع اجرا آورده است مسولینی و رفقای مهاجم او در روما اعضای دائمی مجلس کبیر فاشیست میباشند ، مجلس کبیر مذکور حاوی اجرای امور حکومت ایطالیا است،فاشیستی ها درباب اصلاح اخلاق سعی خصوصی دارند،(روما)پایتخت مملکت دارای ۹۹۹,۰۶۴ نفوس است (ونیس) یکی ازشهرهای مقبول وبافضای ایطالی است،(میلان)دارای یك ملیون نفوس ویکی ازمهمترین مراکز ریل دراوروپا است ، کوه های آتش فشان و سویوس و اتنا اکثراً مشتعل بوده و باعث خسارهٔ عمومی میگردند .

شاه — وکتور ایمانیول ثالث
VICTOR EMANUEL III

مساحه و نفوس ایطالیه و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه- مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	ایطالیا	۲۶۰ ۶۳۱	۳۶ ۲۷۵ ۹۰۲	شاهی
	سسلی	۲۵ ۷۴۰	۳ ۹۷۲ ۳۷۹	مستقیماً
	ساردینیا	۲۴ ۱۱۹	۹۷۲ ۱۵۳	«
	مجموع	۳۱۰ ۴۹۰	۴۱ ۲۲۰ ۴۳۴	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساحه و نفوس ایطالیه و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه ـ مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
آسیا	جزائر ایجین	۲ ۰۳۱	۹۷ ٤۳۰	مستعمره
افریقه	ایرطریا	۱۱۸ ٦٥۲	٥۱۰ ۰۰۰	»
	سومال ایطالوی	٤۹۲ ۸۰۲	۹۰۰ ۰۰۰	»
	طرابلس	۸۷٥ ۳۷۲	٥۷۲ ۷۰۰	»
	قیروان	۹۳٦ ۲۷۲	۲۲٥ ۰۰۰	»
	مجموع	۲ ٤۲۳ ۱۱۹	۲ ۲۰۷ ۷۰۰	
	مجموع کل	۲ ۷۳٥ ٦۱۹	۷۹ ۸۰۱ ٤٦٦	

طرابلس و قیروان :

این مملکت افریقائی بساحل مدیترانه بغرب مصر واقع است ، سابقاً یکی از ولایات عثمانیه بود در سنه ۱۹۱۲ ع ایطالیه آنرا اشغال نمود ـ اکثر خاك آن ریگ زار است ولی بسیار نقاط زرخیز دارد خصوصاً حصهٔ ساحلی آن نهایت حاصل خیز است و خرما و زیتون ونارنج شیرین و مالتا و بادام وتوت و چنار و صنوبر و ارچه و مغیلان و انجیر و انگور و دیگر فواکه و تمباکو و حنا ، شتر و خر و قاطر و اسپ تجارت عمدهٔ آن است ، نمك وقالین ، قماش پشمی و سگرت بمقدار زیاد ساخته می‌شود ، مساحهٔ آن ۱,۹۱۱,٦٤٤ مربع کیلومتر و تعداد نفوس ۷۰۰ , ۸۳۹ تخمین شده است که ازان جمله ۰۰۰ ، ۷۷۷ مسلم اند .

طرابلس غرب مرکز حکومت بساحل واقع و دارای ٦۰,۰۰۰ نفوس است ، بنغزی شهر حاکم نشین قیروان ۷۹٤ , ۳۳ نفوس دارد .

ایکوادور

مملکتی است در امریکه جنوبی ، مذهب رسمی ندارد و هر کس هر مذهب را که بخواهد اختیار کرده میتواند ، این مملکت در معدنیات بسیار متمول است معادن طلا و نقره و نفت و گوگرد و جنگلهای وسیع دارد ، قریباً یك خمس کاکاؤ کل دنیا ازایکویدور بدست می‌آید ، رئیس جمهور برای موعد چهار سال راساً بواسطهٔ آرای عموم منتخب میشود ، این مملکت دارای دو مجلس است : مجلس اعیان دارای ۳۲ عضو برای چهار سال و اعضای مجلس وکلاء ۳٦ نفر برای میعاد ۲ سال منتخب می شوند ، هر با سواد از زن و مرد حق رای دارد ، رقبه ۷۱٤,۸٦۰ مربع کیلو متر ، نفوس ۲,٥۰۰,۰۰۰ مرکز حکومت (کیتو) است که بربلندی ۹۳٥۰ فیت واقع شده و خط استوا از نزدیك آن میگذرد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برازیل

قریباً نصف امریکه جنوبی‌را دربر میگیرد و ازحیث بزرگی مساحت چهارم مملکت دنیا محسوب شده است لیکن نفوس آن فقط ۴۰,۲۷۲,۶۵۰ است، اگرچه در منابع قدرتی یکی از متمول ترین ممالک دنیا است ولی آن ثروتها هنوز بدرستی ترقی نیافته است ، قطعات بزرگ هنوز غیر مکشوف است ، مقدار زیاد قهوهٔ دنیا از برازیل می‌آید درزراعت پیداوار نیشکر در دنیا بدرجهٔ چهارم است ـ کاشت پنبه را حکومت بسیار تشویق می‌کند تمباکو ورابر فراوان پیدامیشود ـ حکومت بهرگونه صنعت امداد و کمك میرساند، اقوام مختلفهٔ که درین مملکت آباد شده اند اینقدر زیاد است که برازیل را محل اختلاط بنی نوع انسان گفته میتوانیم ـ اینجا حبشی ها اطالوی ها ، جرمنی‌ها ، فرانسوی ها ، سکندی نیویها ، بلغارها ، ترك‌ها ، عربها ، جاپانی‌ها ، پولندیها ، و هسپانویها و غیره آباد شده اند .

برازیل دولت متحده است ـ ۲۰ ریاست آن حکومت صیح ، آزادیٔ تام‌داخلی دارد ـ پارلمان ازمجلس‌سنا و اطاق نمایندگان مرکب است ، از اعضای مجلس عالی سنا ۶۳ نفربآرای اهالی برای ۹ سال منتخب و ثلث آنها بعد از هر سه سال تبدیل میشوند ـ مجلس سفلی ۲۱۲ عضو دارد که برای سه سال منتخب میشوند رئیس‌جمهور بآرای اهالی برای‌چهار سال منتخب میشود ـ مجلس سزای اعدام‌را منسوخ قرار داده الادر نظام ، خدمت عسکری جبری ـ تعلیم ابتدائی مجانی است مگر جبری نیست ، در بعضی شهر های آن در سال ۱۹۳۰ انقلاب برپاشده بود ، قریباً ۴۰۰ آبشار درمملکت جریان دارد، آبشار های بزرگ ایگو آسو از عجائبات قدرتی عالم شمرده‌میشرد، مساحت ۸,۵۵۰,۰۰۰ مربع کیلومتر مرکز رایودی جنیرو، رئیس جمهور آن دکتور کینولیو وار گاس در ۳ نومبر ۱۹۳۰ منتخب گشته .

برطانیه

برطانیه حکومت مشروطه دارد ـ پادشاهی بوراثت میرسد، پاد شاه شخصی‌میشود که پیر ومذهب پروتستانت باشد ، تا زمانیکه پاد شاه اولاد ذکور داردبه زن سلطنت نمیرسد ، جمیع قوانین تصویب شده برای منظوری بحضور پاد شاه تقدیم میشود ، شاه حالیه جارج پنجم است ، که به ۶ می ۱۹۱۰ ، برتخت نشست .

پارلمان بلند ترین قوهٔ مقننهٔ برطانیه است ـ وهروقت بخواهد موادتشکیل اساسی راتبدیل کرده می‌تواند . پارلمان عبارت است ازدواطاق ، دارالامرا ودارالعوام ، دارالامراء مرکب است از :ـ

۱ امراء موروثی .

۲ منتخبین پادشاه .

۳ منصبداران بزرگ عدلیه .

۴ پروتستانت .

۵ امراء منتخبه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عـدهٔ دار الامراء (۷٤۳) نفر است ، زن حق شمولیت ندارد .

اعضاء دارالعوام (٦۱٥) نفر و به آرای عموم منتخب میشوند .

در۱۹۲۸ پارلمان به زنهائیکه سن شان بزرگتر از ۲۱ سال میباشد حق رای بخشیده است .

در دارالعوام چندین رسوم قدیمه هنوز باقیست- مثلاً قبل از شروع کار اسقف دعا میخواند ، روبروی رئیس مجلس گرزی برمیز میباشد بطوری که همه اعضا آنرا دیده می توانند این عصا چوبی است که تماماً بورق طلائی مرصع و یك تاج طلائی برسر آن نصب است که مراد ازنشان وفا داری میباشد .

شاه و امپراطور — جارج خامس
GEORGE V

اختیارات اداری بدست هیئت وزراء است که بحضور پادشاه وپارلمان مسئول میباشند ، صدر اعظم از حضور شاه انتخاب میشود ، باقی وزرا بمشورهٔ صدر اعظم از حضور پاد شاه مقرر میگردد .

تعلیم ابتدائی مفت واجباری است،برطانیه دارای (۱٦) دارالعلوم است که‌مشهور ترین آنها آکسفورد، وکیمبرج میباشد ، برای خرابی صحت بیمه اجباری است ، وبرای اشخاص مسن تقاعد وبرای بیکا ران مخارج روزانه ازطرف دولت داده میشود .

مساحت (۲٤٥,٤٥۰) مربع کیلو متر وتعداد نفوس آن (٤٤,۲۰۰,۰۰۰) نفر است .

لندن پای تخت و بزرگ ترین شهر عالم میباشد نفوس شهر مذ کور (۸,۲۰۲,۸۱۸) نفر و شهر بزرگ دوم برطانیه گیلاسکو دارای (۱,۰۸۸,٤۱۷) نفر میباشد .

مقبوضات امپراطوری بریطانیا

براعظم	اسم ممالك	مساحه‌مربع کیلومتر	تعدادنفوس	طرزحکومت
اوروپا	بریطانیا و آیرلیند شمالی	۲٤٥ ٤٥۰	٤٤ ۲۰۰ ۰۰۰	شاهی
	آیرلیند	۸٤ ۳۹٤	۲ ۹۷۲ ۰۰۰	ایالت آزاد
	جبل الطارق	٥	۲۱ ۰۰۰	مستعمره
	مالتا	۳۱٦	۲۲٥ ۰۰۰	»
مجموع		۳۳۰ ۱٦٥	٤۷ ٤۱۸ ۰۰۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

امپراطوری بریطانیا

براعظم	اسم ممالک	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
آسیا	عدن و غیره	٤٠ ٠٠٠	٥٥ ٠٠٠	تابع بمبئی
	بحرین	٥٥٠	١٢٠ ٠٠٠	خلیفه تحت حمایت
	بورنیو- برونی - سراواك	٢٢٠ ٠٠٠	٧٧ ١٠٦ ٠٠٠	سلاطین تحت حمایت
	سراندیب	٦٦ ٠٠٠	٥ ٣٠٨ ٠٠٠	مستعمره
	هانك کانگ	١ ٠٥٠	٣٩١ ٠٠٠	«
	هند بریطانوی	٢ ٨٣٠ ٠٠٠	٢٤٦ ٠٥٥ ٠٠٠	امپراطوری
	هند ریاستی	١ ٨٤٠ ٠٠٠	٧١ ٩٣٩ ٠٠٠	نوابان و راجا های تحت حمایه
	ستریت سطلمنتس	٤ ١٠٠	١ ١١٤ ٠٠٠	مستعمره
	ملایا	٧١ ٠٠٠	٢ ٩٢١ ٠٠٠	سلاطین تحت حمایه
	قبرس	٩ ٣١٥	٣٤٨ ٠٠٠	مستعمره
	فلسطین	٢٣ ٠٠٠	٩٤٨ ٠٠٠	وکالت مجلس اقوام
مجموع		٥ ٢٠٥ ٠١٥	٣٣٣ ٨٥٤ ٠٠٠	
افریقه	کینیا	٦٤٠ ٠٠٠	٣ ٠٤٩ ٠٠٠	مستعمره
	یوگندا	٢٩٠ ٠٠٠	٣ ٥١٤ ٠٠٠	تحت حمایه
	زنجبار	٢ ٦٠٠	٢١٧ ٠٠٠	سلطان تحت حمایه
	جزیرهٔ ماریشس وغیره	٢ ١٠٠	٤١٥ ٠٠٠	مستعمره
	نیا سالیند	١٠٠ ٠٠٠	١ ٣٩٥ ٠٠٠	تحت حمایه
	جزیرهٔ سینت هلینا وغیره	٣٠٠	٤ ٠٠٠	مستعمره
	جزائر شایلز	٤٠٠	٢٨ ٠٠٠	«
	سومال	١٨٠ ٠٠٠	٣٤٥ ٠٠٠	«
	باسوتولیند	٣٠ ٠٠٠	٤٩٨ ٠٠٠	«
	بچو آنالیند	٧١٠ ٠٠٠	١٥٣ ٠٠٠	«
	رودیشیای جنوبی و « شمالی	١ ١٤٠ ٠٠٠	١ ١٠٩ ٠٠٠ ١ ٣٤٠ ٠٠٠	« «
	سوازی لیند	١٧ ٠٠٠	١١٣ ٠٠٠	«

(c) ketabton.com: The Digital Library

امپراطوری بریطانیا

براعظم	اسم ممالك	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
افریقه	اتحاد افریقهٔ جنوبی	۱ ۲۳۰ ۰۰۰	۷ ۲۳۶ ۰۰۰	دومینیون
	نایجریا	۸۷۰ ۰۰۰	۱۹ ۷۳۲ ۰۰۰	مستعمره
	گمبیا	۱٤ ۰۰۰	۲۰۰ ۰۰۰	»
	ساحل طلا	۲۱۰ ۰۰۰	۳ ۱۲۱ ۰۰۰	»
	سیرالیون و غیره	۸۰ ۰۰۰	۱ ۵٤۱ ۰۰۰	»
	سودان مصری وبرطانوی	۲ ۵۵۰ ۰۰۰	۵ ٦۰٦ ۰۰۰	مشترکاً تحت حمایهٔ انگلیس و مصر
	تانگانیا کا	۹٤۰ ۰۰۰	٤ ۸۵۹ ۰۰۰	مستعمره
	افریقه جنوب مغربی	۸۳۵ ۰۰۰	۲۷۵ ۰۰۰	وکالت جمعیت اقوام
	کیمرون	۳٤۰ ۰۰۰	۷۰۰ ۰۰۰	»
	توگولیند	٤۲ ۰۰۰	۲۷۵ ۰۰۰	»
مجموع		۱۰ ۲۲۳ ٤۰۰	۵۰ ۷۰٤ ۰۰۰	
امریکه	برموداس	۵۰	۲۸ ۰۰۰	مستعمره
	کانادا	۹ ٦٦۰ ۰۰۰	۹ ۹۳٤ ۰۰۰	دومینیون
	جزائرفاکلیند	۱٤ ٦۰۰	۲ ۰۰۰	مستعمره
	گیانای بریطانوی	۲۳۰ ۰۰۰	۳۱۲ ۰۰۰	»
	هاندوراس بریطانوی	۲۲ ۳۵۰	۵۱ ۰۰۰	»
	نیوفاوندلیند	۱۱۰ ۰۰۰	۲۷۲ ۰۰۰	»
	لابرادور	۳۱۰ ۰۰۰		»
	بهاماس	۱۱ ٤۰۰	٦۲ ۰۰۰	»
	باربادوس	٤۳۰	۱۷۲ ۰۰۰	»
	جمیکا و غیره	۱۱ ۵۰۰	۱ ۰۲۲ ۰۰۰	»
	جزائر لی‌ورد	۱ ۸۵۰	۱۲۵ ۰۰۰	»
	تری‌نیداد و توباگو	٤ ۸۰۰	٤۱۳ ۰۰۰	»
	جزائر وندورد	۱ ۳۷۰	۱٦۳ ۰۰۰	»
مجموع		۱۰ ۳۷۸ ۳۵۰	۱۱ ۱٤۲ ۰۰۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

امپراطوری بریطانیا

براعظم	اسم ممالک	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
اوقیانوسیه	آستریلیا	۷ ۷۱۰ ۰۰۰	۵ ۴۳۶ ۰۰۰	دومینیون
	پاپوآ	۲۳۰ ۰۰۰	۲۷۷ ۰۰۰	مستعمره
	نیوزی لیند	۲۷۰ ۰۰۰	۱ ۵۱۳ ۰۰۰	دومینیون
	فیجی	۱۹ ۰۰۰	۱۸۲ ۰۰۰	مستعمره
	جزائر بحرالکاهل	۴۲ ۰۰۰	۲۶۵ ۰۰۰	«
	نیوگنی	۲۴۰ ۰۰۰	۴۰۵ ۰۰۰	وکالت جمعیت اقوام
	ساموای غربی	۲ ۶۰۰	۴۵ ۰۰۰	«
	نارو	۲۶	۳ ۰۰۰	«
	مجموع	۸ ۵۱۳ ۶۲۶	۷ ۷۹۵ ۰۰۰	
	مجموع کل	۳۴ ۵۵۰ ۵۵۶	۴۴۹ ۸۹۰ ۰۰۰	

اتحاد افریقهٔ جنوبی :

اتحاد افریقهٔ جنوبی مشتمل بر کیپ کالونی ، نتال ، ترانسوال ، ایالت آزاد اورنج است ، حاکم اعلای آن ازطرف شاه انگلستان تعین میشود ، ولی بموجب تشکیلات اساسی پارلمان اتحاد افریقهٔ جنوبی اختیار تام دارد ، وپارلمان مرکب از دومجلس است یکی مجلس علیا که دارای ۴۰ عضومیباشد، ۸ نفر ازآنجمله برای مدت العمر مقرر ومابقی برای ده سال انتخاب میشود . دوم مجلس سفلی ۱۴۸ عضو دارد وبرای پنجسال انتخاب میگردند قوانینی را که هر یك ازین ایالات متحده وضع میکنند، قبل از اجرا، رؤساء اتحاد باید آنرا تصویب نمایند .

مساحت ۱ ، ۲۳۰ ، ۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس ۷ ، ۲۳۶ ، ۲۵۸ نفر است . که ازین جمله ۱ ، ۸۲۷ ، ۱۶۶ اروپائی الاصل، و ۷۳۱ ، ۱۶۵ هندوستانی و ۸۱۳ ، ۴،۶۹۷ بومی وباقی ۵۴۸ ، ۵۴۵ از اقوام دیگر است .

پیشه های مهم اهالی زراعت وکان کنی است، ومعادن عبارت از معادن طلا، الماس، زغال سنگ ، مس ، قلعی میباشد .

پریتوریا ، مرکز حکومت ، وکیپ تاون محل پارلمان است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آستریلیا :

مستعمرهٔ برطانوی است،درابتداء خیال میکردند که این قطعه چندان مفید نیست بنابران آن را مقرمجرمین قرار داده بودند، بالآخره مهاجرین آزاد درین مملکت آباد شده و مملکت شروع بترقی نمود ، بتاریخ اول‌جنوری ۱۹۰۱ دولت متحدهٔ استریلیا بوجود آمد - دولت متحده عبارتست از مستعمرهٔ اصلی نیوساؤتهویلز وکتوریا ، کوئینزلیند -استرالیای جنوبی‌استریلیای مغربی‌وتسمانیه - گورنرجنرال ویك‌کابینهٔ متحده امور حکومتی را اجرای کنند، پارلمان‌مرکب‌ازدو اطاق‌میباشدسناواطاق‌نمایندگان - اعضای سنا مساویانه ازهرشش علاقه منتخب میشود وعبارت است از ۳۶ عضو یعنی ٦ عضو ازهر علاقه بدون لحاظ نفوس برای موعد شش سال منتخب میشوند واعضای آن بقرار تناسب آبادی از هرعلاقه می آیند باید هرعلاقه اقلاً پنج نماینده انتخاب کند، فعلاً دارای۸٦ عضو است وعموم اهالی حق‌رای دارد. طرزحکومت چنان‌است‌که کل حقوق اجرائیه بخود علاقه ها داده شده و مرکز اختیاراتی ندارد هر علاقه پارلمان از خود دارد درینوساؤتهویلز اعضای اطاق علیا را حکومت برطانیه تاحیات شان منتخب می کند اما درعلاقه های دیگر اهالی اعضا را انتخاب می کنند - برای اشخاص مسن (زن ویامرد) بالاتر از ٦٥ سال حکومت فی هفتهٔ پانزده شلنگ تقاعد مقرر میکند - کورها نیز حق تقاعدرا دارند، برای کثرت اولاد هم ازطرف حکومت پول داده میشود - تعلیم ابتدائی جبری است استریلیا بالعموم‌مملکتی است زراعتی، گوسفند برای‌اخذ پشم به تعداد خیلی زیاد پرورش داده میشود - گندم واجناس دیگر ، چوب و لبنیات بخارج فرستاده میشود . معدنیات عبارت است ازطلا ، نقره ، سرب ، مس، قلعی، رقبه ۷۷۱,۰۰۰مربع کیلومتر- نفوس ٦,٥۰۰,٥۳٦نفر و (کان بیرا) مرکز حکومت است.

(مملکت آزاد)آیرلند :

آیرلند بعد از کشمکشهای زیاد در سنه ۱۹۲۲ آزادی داخلی حاصل کرد .

مستر دی‌ولیرارئیس هیئت وزرای آیرلند میخواهد حقوق باقیماندهٔ برطانیه نیز از آنجا رفع ، و آیرلند که بدوحصه شمالی و جنوبی تقسیم شده است یکی شود ، و حلف وفا داری لغو گردد .

پارلمان آیرلند دو اطاق دارد ، یکی اطاق وکلا و دیگری سنا ، اطاق وکلای ملت دارای ۱٥۳ عضو است‌که برای پنجسال منتخب میشوند ، و مجلس عالی سنا دارای ٦۰ عضو میباشد . عموم اهالی که سن شان متجاوز از ۲۰ سال است حق رای دارند .

زراعت پیشهٔ مهم اهالی‌ست، دبلن پای تخت آیرلند دارای ٤۰٥,۱۲٦ نفوس میباشد . مساحت آیرلند ۸٤,۳۹٤ مربع کیلومتر و نفوس‌آن ۲,۹۱۲,۰۰۰ نفر است .

بحرین :

مجمع‌الجزائریست در خلیج فارس، حکمران آن خلیفه عیسی ابن خلیفه علی میباشد که در سنه ۱۸٦۹ بر سرحکومت آمد از سبب کبرسن پسرش شیخ حامد بن عیسی‌الخلیفه وکالت می نماید، مساحت ٥٥۰ مربع کیلومترو تعداد نفوس۱,۲۰۰,۰۰۰میباشد، مرکب های سفید بسیار اعلی‌درآنجا تربیه می شود اکثر تجارت نجداز بحرین وارد و صادر می‌گردد، بحرین تحت حمایهٔ برطانیه میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برونی :

این مملکت اسلامی در جزیرهٔ بورنیو تحت حمایت برطانیه میباشد، رابر و ساکودانه پیداوار مهم نباتی آن‌جا است معادن تیل خاك نیز دارد . مساحت آن ٦,٥٠٠ مربع کیلومتر و تعداد نفوس آن ٣٠,١٦٢ نفر تخمین شده است . مذهب اهالی اسلام و عنوان حکمران سلطان است .

زنجبار :

زنجبار چند جزیره درساحل افریقه وتحت حمایهٔ دولت بریطانیاست . مساحت آن ٢,٦٠٠ مربع کیلو متر ونفوس آن ٢٣٥,٤٣٨ است .

حاصلات زنجبار قرنفل وناریال است وقرنفل آن در تمام دنیا میرود شهر زنجبار ٤٥,٢٧٦ نفوس دارد وبزرگترین‌شهریست‌درافریقهٔ مشرقی . تعلیم ابتدائی مفت وبرای مسلمین اجباری ست .

سلطان زنجبار سید خلیفه ابن هاروب به ٩ دسمبر ١٩١١ برتخت جلوس نمود .

فلسطین :

فلسطین ارض مقدس اسلام و مسیحین و یهود است که آنرا حکومت انگلیس اداره می‌کند ، در انتخاب هیئت مقننه جمله ذکور بالغ فلسطین حق رای دارند. انگلیسی ، عربی وعبرانی زبانهای رسمی قرار داده شده وملت یهودی در باب معاملات داخلی ، مذهبی ، اخلاق وملی آزادی داشته و بر پیروان خود بعضی محصولات گذاشته میتواند ، یك مجلس عالی دیگر برای مسلمانان است که معاملات مسلمانان را وارسی مینماید ، رقبهٔ فلسطین ٢٣,٠٠٠ مربع کیلومتر ونفوس‌آن ١,٠٣٥,١٥٤ که ازان جمله ٧٥٩,٩٥٢ مسلمان و١٧٥,٠٠٦ یهود و٩٠٦٠٧عیسوی و٩٥٨٩ نفرادیان مختلفه دارند، چادرنشینان ١٠٣,٠٠٠ نفر علاوه بران‌میباشند، بیت‌المقدس مرکز آن است ، و بنادر مهم آن یافه ، حیفه ، عکه میباشد .

کویت :

یك ریاست عربی است که بکنار خلیج فارس از عراق عرب تا به نجد ممتد و تحت حمایهٔ حکومت برطانوی است پایه تخت آن کویت بندریست مهم بر خلیج فارس - اسپ ، پشم ، خرما و مروارید پیدا وار آن است و بخارج میرود ، مساحت ٥,١٥٠ مربع کیلومتر ، نفوس ٥٠,٠٠٠ حکمران آن سلطان احمد ابن جابرالصباح است که در ٢٣ فروری ١٩٢١ بر تخت نشست .

کانادا :

اواین مستعمرهٔ برطانوی است که آزادی داخلی را نایل شده است،حاکم اعلای آنرا حکومت برطانوی به اتفاق حکومت کانادا مقرر مینماید - پارلمان مرکب است از دو اطاق: مجلس عالی سنا و اطاق عوام- مجلس عالی دارای ٩٦ عضو که‌آن را حاکم اعلی (گورنر جنرل) تا آخر عمر منتخب می‌کند، اعضای اطاق عوام٢٤٥ برای پنج سال‌منتخب میشوند ، هر علاقه دارای اختیارات زیاد است مگر اختیارات مهمه دیگر بدست اداره مرکزی میباشد - هر علاقه حاکم دارد که او را حکومت کانادا مقرر می کند حکام با حکومت برطانیه راساً

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیچ تعلق ندارد کانادا در اضلاع متحدهٔ امریکه وبرطانیه وفرانسه جاپان سفرای جداگانه تعین نموده است.

نفوس کانادا اکثراً مرکب است از انگلیس ها و فرانسوی‌ها مگر بدون این دوقوم آبادی های بزرگ دیگر اقوام یوروپی نیز در آنجاست انگلیسی وفرانسوی زبان های رسمی میباشند هردو زبان درپارلمان مروج است،قوانین و اعلانات در هر دو زبان شایع میشود ، کانادا بالعموم مملکتی است زراعتی ، گندم و حبوبات لبنیات ، میوه و مال مواشی بکثرت دران پیدا میشود - من حیث پیداوار گندم کانادا در دنیا درجهٔ دوم را حائراست- تجارت بزرگ پوست سمورنیز دارد،صنایع بسیار ترقی کرده است ، کانادا قریباً سه صد هزارموتر سالانه تهیه می کند و فابریکه موتر شورلت که به لحاظ کثرت استعمال درتمام دنیا درجهٔ دوم را دارا است درین جا میباشد .

حاصلات مهمهٔ آن عبارت است از طلا - نقره - نکل - مس- سرب - جست - ذغال سنگ - سنگ ریشه تفت - نمك - سمینت .

کانادا دارای آبشار های بزرگ است و بزرگ ترین آبشار های عالم (نیاگارا) در کانادا است- مساحت کانادا ۹,٦٦٠,٠٠٠ مربع کیلومتر ونفوس آن ۱۰,۳۷٤,۱۹٦ - مرکز حکومت (اتاوا) دارای ۱۲٤,۹۸۸ نفوس میباشد (مجلس امتیازات اقتصادی امپراطوری برطانیه در آنجا در سال ۱۹۳۲ انعقاد یافت) .

ماوراي بوردان :

جمعیت اقوام این مملکت را بعد ازجنگ عمومی تحت اختیار برطانیه گذاشت، سابقاً جزو سلطنت عثمانی بود. بتاریخ ۲۰ فروری ۱۹۲۸ قانون اساسی نفاذ یافت واستقلال داخلی مملکت اعلان گردید ومجلس مقننه تشکیل شد. عسکر ومراودات خارجه بدست برطانیه است .

تاحال حدود آن تعیین نشده است،عدهٔ نفوس (۲٦۰,۰۰۰) نفر تخمین میشود که تقریباً همه عربی نژاد ومسلمان اند،امیر آن عبدالله ابن حسین برادر فیصل شاه عراق است .

ملایا :

نه ریاست اسلامی ذیل در جزیره‌نای ملایا واقع و تحت حمایهٔ برطانیه میباشد .

اسم ریاست	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	رئیس
ریاست های متحدهٔ ملایا سیلانگور	۸ ۲۰۰	٤۰۱ ۰۰۹	سلطان علاء الدین سلیمان شاه ابن المرحوم راجا مودا موسی
« نگری سمبیلان	٦ ٦۰۰	۱۷۸ ۷٦٤	محمدابن المرحوم انطه ینگ‌وی پرتوان بیسار
« پاهانگ	۳۵ ۸۰۰	۱٤٦ ۰٦٤	المعتصم بالله السلطان عبد الله ابن المرحوم السلطان احمدالمعظم شاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

	اسم ریاست	مساحه مربع کیومتر	نفوس	رئیس
ریاست های متحدهٔ ملایا	پیراك	۲۰ ۲۵۰	۵۹۹ ۰۵۵	پادوکا سری سلطان اسکندر شاه ابن ادریس .
جوهور		۱۵ ۰۰۰	۳۴۳ ۰۶۳	سلطان ابراهیم
کیده		۹ ۴۵۰	۴۲۹ ۶۴۵	سلطان عبد الحمید حلیم شاه ابن المرحوم سلطان احمد تاج الدین مکرم شاه
پرلیس		۸۲۰	۴۹ ۲۹۷	راجه سید علوی
کیلانان		۱۴ ۸۵۰	۳۶۲ ۶۲۲	سلطان اسمعیل
ترنگانو		۱۴ ۳۰۰	۱۷۹ ۶۶۴	سلطان بدر العالم شاه

اکثر اهالی این ریاست‌ها مسلمان است ـ ناریل ـ مرچ سیاه ـ نیشکر ـ رابر ـ چوب ساگوان ـ چرم ـ تیل خاك ـ قلعی ـ طلا ـ قند ـ سیگار وسگرت از صادرات عمدهٔ این ریاست‌ها میباشد .

نیوزیلاند :

این جزایر را برطانیه در سنه ۱۸۴۰ استعمار نمود و در سنه ۱۸۵۲ نیوزیلاند آزادی داخلی حاصل کرده ، ودر ۱۹۰۷ نام مستعموره به دومینیون تبدیل شد .

مساحت نیوز یلاند ۲۷۰ ۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱ ۴۴۳ ۰۷۰ میباشد و ازین عده تعداد بومیان ۶۸ ۸۵۰ است ، زراعت پیشهٔ مهم اهالی است .

ولنگتن مرکز دارای ۱۴۳ ۰۰۰ نفوس است .

تعلیم ابتدائی مفت واجباری ست ، خدمت نظامی نیز قانوناً جبری است اما عملاً خوش برضا میباشد ، نیوزیلاند قوهٔ بحری وهوائی نیز دارد .

پارلمان نیوزیلاند دارای دواطاق است ، یکی مجلس واضع قانون ودیگری اطاق نمایندگان . مجلس واضع قانون ۳۵ عضو دارد که برای هفت سال انتخاب میشوند ، و اطاق نمایندگان ۸۰ نفر عضو دارد که بموجب آرای عمومی برای ۳ سال منتخب میگردند .

از سال ۱۸۹۳ برای زنان نیز حق رای داده شده .

هندوستان :

مساحت هند وستان ۴,۷۱ ۰۰۰ مربع کیلومتر ، منجمله ۶۱ فیصد آن هند برطانوی و باقی ۳۹ فیصد ریاستهای هندی است . نفوس هند ۳۵۲,۹۸۶,۸۷۶ است که خمس نفوس دنیا میباشد . هند برطانوی دارای ۲۷۱,۷۴۹,۳۱۲ و ریاستهای هندی دارای ۸۱,۲۳۷,۵۶۴ نفوس است .

۳۷ شهر زیاده از ۱۰۰,۰۰۰ نفر نفوس دارد . تعداد قریه ها ۶۸۵,۶۶۵ است. زیاده از ۷۲فیصد اهالی بزراعت وتربیهٔ مواشی مشغول اند و اضافه از ۳۳ ملیون درصنایع مختلفه مصروف میباشند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بعد از انقراض حکومت مغلیه هند بتصرف انگلیس آمد و پادشاه برطانیه در سنه ۱۸۵۸ لقب امپراطور هند را اختیار کرد.

حکومت هند برطانوی را گورنر جنرال و مجلس اداری که دارای ۷ عضو میباشد در تحت نظارت وزیر هند برطانیه اجرا میکند . وازجمله ۷ عضو مجلس اداری دوعضو هندی وباقی انگلیز است .

قوهٔ مقننه بدومجلس منقسم است . یکی مجلس عالی که دارای ۶۰ عضواست و۳۳ عضو آن برای پنجسال انتخاب میشود ، دیگر مجلس مقننه است که دارای ۱۴۵ عضو میباشد و ۱۰۴ نفر آن برای ۳ سال منتخب میشود وباقی از طرف کورنرجال تعین میگردد . هند برطانوی درپانزده ولایت تقسیم یافته:

(۱)مدراس ۲)بمبئی وسند(۳)بنگال(۴)آگره واوده(۵)پنجاب(۶)برما(۷)بهار واوریسه(۸) صوبهٔ متوسطه وبرار(۹)آسام (۱۰) فرنیتر(۱۱)بلوچستان(۱۲)اجمیر (۱۳) کورگ(۱۴)دهلی(۱۵)جزائر اندمان ونکوبار .

درده ولایت اول مجالس مقننه میباشد وبعض امور اداری از قبیل معارف،صحیه ، فواید عامه ، زراعت ، بلدیه و غیره بوزرای هندی که نزد مجلس مسئول میباشند مفوض گردیده است :

اکثر اهالی سنده وبنگال وپنجاب وفرنیتر وبلوچستان وریاست کشمیر مسلمان است .

گندم ، برنج ، شرشم ، پنبه ، سند ، پوست ، چای قهوه ، افیون ، تیل خاك منگانیز از صا درات مهم هند است .

تعداد السنهٔ هند بصدهاست که معروفترین و تعداد نفوسیکه بآن زبانها تکلم میکنند ذیلاً ذکر میشود :

زبان هندوستانی : ۲۵۰ ملیون نفوس باین زبان تکلم میکند ، علاوه بر انگلیسی ، زبان هندوستانی زبان رسمی مملکت است و اکثر جراید ورسایل باین زبان نشر میگردد . این زبان دونوع رسم الخط دارد:

یکی خط نستعلیق فارسی ، دوم خط دیوناگری که از چپ بطرف راست تحریر میشود .

زبان بنگالی : بدرجهٔ دوم است ۵۰ ملیون نفر باین زبان تکلم میکند .

زبان تلیگو : یکی از السنهٔ قدیم دکن میباشد و قریباً ۲۵ ملیون نفر بآن متکلم اند .

زبان پنجابی : باین زبان نیز قریباً ۲۵ ملیون حرف میزند .

بزبان های ذیل از ده الی ۲۰ ملیون حرف میزند .

مرهتی ، تامل ، راجستانی ، کناری ، اوریه ، گجراتی .

از ۵ الی ده ملیون بزبان های : برمی ، ملایالم تکلم میکند .

از یك الی ۵ ملیون زبان شان قرار آتی است :

افغانی (پشتو) ، خرواری ، سندی ، بهلی ، آسامی ، پهالی ، گندی ، کشمیری .

مرکز هند دهلی ست ، اما درتابستان دوایر به شمله نقل میکند ، دهلی درسنه ۱۹۱۲ ع مرکز هند قرارداده شد ، قبل ازان مرکز هند کلکته بود .

ماسوای هند برطانوی ۵۶۰ ریاست های هندی است که خورد ترین آنها برچند قریه مشتمل است وکلان ترین «حیدآباد دکن» ۲۱۰,۰۰۰ مربع کیلو متر مساحه واضافه ازچهاده ملیون نفوس دارد ـ ریاست

(c) ketabton.com: The Digital Library

رامهمه: حیدرآباد دکن - کشمیر - میسور - قلات - بروده - گوالیار - اندور - اودیپور - حودپور - بیکانیر - کولهاپور - بهوپال - تراونکور - جیپور است وحکمرانان ریاستهای ذیل مسلم اند :

اسم ریاست	رئیس	مساحت مربع کیلومتر	تعداد نفوس
امب	نواب		
بهاولپور	نواب صادق محمد خان خامس	۳۹ ۰۰۰	۷۸۱ ۱۹۱
بهوپال	نواب محمد حمیدالله خان آفریدی	۱۷ ۹٤۰	٦۹۲ ٤٤۸
پالن پور	دیوان مهاخان طالع محمد خان یوسف زائی	٤ ۵۸۰	۲٤۳ ۹۱۲
پهلیرا	خان		
تونك	نواب حافظ محمد سعادت علیخان سالار زائی	٦ ۸۲۰	۲۸۷ ۸۹۸
جاورا	نواب محمد افتخار علیخان تاجك خیل	۱ ۵٦۰	۸۵ ۷۸۸
جنجیره	نواب سیدی محمد خان	۸٤۰	۸۷ ۵۳٤
جوناگدهه	نواب مهابت خان ثالث	۸ ٦۷۰	٤٦۵ ٤۹۳
چترال	مهتر شجاع الملك	۱۱ ۷۰۰	۸۰ ۰۰۰
حیدرآباد دکن	میرعثمان علیخان نظام الملك آصف جاه سادس	۲۱۰ ۰۰۰	۱٤ ۳۹۵ ٤۹۳
خیرپور	میرعلی نواز خان طالپور	۱۵ ۹۰۰	۱۹۳ ۱۵۲
دیر	نواب عبدالمجید خان یوسف زائی	۱۳ ۰۰۰	۸۰ ۰۰۰
رادهن پور	نواب جلال الدینخان	۲ ۹۹۰	
رامپور	نواب سید رضاعلیخان توری	۲ ۳۰۰	٤۵۳ ٦۰۷
ساچین	نواب سید محمد حیدر محمد یعقوبخان	۱۲۷	۱۹ ۹۷۷
ساوانور	نواب عبدالمجید خان	۱۸۰	۱٦ ۸۳۰
قلات	بیگلر بیگی میراعظم خان والی	۱٦٤ ۵۰۰	۳۷۹ ۰۰۰
کمبی	نواب میرزا حسین باور خان	۹۰۰	۷۱ ۷۱۵
لس بیلا	جام میرغلام محمد خان	۱۸ ۵۰۰	۵۰ ٦۹٦
لوهارو	نواب	۵۷۰	۲۰ ٦۱٤
مالیرکوتله	نواب احمد علیخان غزنوی	٤۳۵	۸۰ ۳۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروده :

این ریاست در گجرات (بمبئی) واقع و از سنه ۱۷۷۲ تحت حمایهٔ برطانیه است . مجلس مقننه آن ۲۷ عضو دارد که ده نفر آن از طرف اهالی منتخب وباقی از طرف رئیس مقرر میشود . تعلیم در بروده بسیار ترقی کرده چنانچه ۲,۷٤۲ مکتب خورد وکلان دارد .

لقب رئیس آن (فرزند خاص دولت انگلیشیه مهاراجه گیکوار سینا خاص خیل شمشیر بهادر) است . مساحهٔ بروده ۲۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس آن(۲,۱۲٦,۵۲۲) نفر ومرکزشهر بروده‌است که۹۱,۱۷۸ نفوس دارد .

حیدرآباد دکن :

حیدر آباداز بزرگترین‌و آباد ترین ریاست های هندی است که به‌قلب هندجنوبی واقع میباشد در سنه ۱۷۲٤ میرقمرالدین علی چنقلیچ خان نظام‌الملك بهادر که از طرف سلاطین مغلیه والی دکن بود اعلان استقلال کرد .

کمپنی های تجارتی فرانسه و انگلیس در قرن هژدم در جنوب هند تحت حمایهٔ این ریاست بودند و چون دولت برطانیه رفته رفته تمام هند و علاقه جات چار طرف آن را تصرف کرد ، مناسبات ریاست حیدر آباد دکن و انگلیس عملاً بالعکس گردید . اگرچه رسماً حلیف برطانیه شناخته میشود .

در هند تنها همین ریاست است که فوج از خود استخدام میتواند و فعلاً ۲۰,۰۰۰ عسکرداشته و علاوه بران سکه،پوسته ، تیلگراف و ریل از خود دارد و یونیورستی بنام جامعهٔ عثمانیه تأسیس کرده که دران تمام علوم و فنون بزبان اردو تدریس میشود . اکثر اهالی دکن هندو و شغل آنها زراعت است پنبه ، زغر، برنج از محصولات و پارچه های نخی و سمنت سازی از صنایع مهم آن دیار است . مساحهٔ آن ۲۱۰,۰۰۰ مربع کیلومتر وعدهٔ نفوس ۱٤,۳۹۵,٤۹۳ نفراست، مالیات آن سالانه بیشتر از ۸ ملیون روپیهٔ سکهٔ عثمانی میباشد ـ لقب فرمان روای حیدر آباد نظام الملك آصف جاه است .

راجپوتانه :

راجپوتانه ازبیست ریاست تشکیل یافته که نزدهٔ آن از زمانهای قدیم قبل‌الاسلام و یکی ازان اسلامی است که چندی قبل بآن ضمیمه گردیده است .

کلانترین این ریاستها (جوده‌پور) یا (مارواد) است که ۹۱,۰۰۰ مربع کیلومتر وسعت دارد .

اما در تاریخ هندوستان (اودی پور) یا (میوار) بلحاظ قدامت اهمیت مخصوصی دارد و رئیس آن نیز نزد اهل هنود مقدس و از نجیب ترین خانواده های هنود است .

مساحت تمام راجپوتانه ۳۳۰,۰۰۰ مربع کیلومتر است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قلات (بلوچستان) :

این ریاست تحت حمایهٔ بریطانیه ودرجنوب افغانستان واقع است . یك علاقهٔ آن که عبارت است از شهر ومضافات کویته (شالکوت) به‌حکومت هند اجاره داده شده . باقی حصص آن تحت ادارهٔ خان بلوچ‌میباشد. اکثر اراضی آن ریگستان وبیابان است درسنهٔ ۱۹۲۶ طریق اسارت (برده‌فروشی) دربلوچستان موقوف گردید.

مساحت بلوچستان (۱٦٤,٥٠٠) مربع کیلو متر وعدهٔ نفوس (۳۲۸,۲۸۱) نفر میباشدکه عموماً مسلم‌وزبان شان بلوچی،بروهی‌وپشتو است. لقب رئیس (بیگ لربیگی‌والی وخان) میباشد . مرکزریاست‌شهرقلات‌است .

کشمیر:

یکی از قشنگ ترین کشور های عالم واز بهترین مناظر خوش آب وهوای دنیا محسوب میشود، واز زمان های قدیم تاحال شعرای هردیار درمدح آن داد نکته سنجی داده اند، کشمیر به قسمت شرقی افغانستان اتصال دارد ، انگلیس درسنه ۱۸٤٦ کشمیر را دربدل یك مقدار پول بدست مهاراجه گلاب سنگه سپرد .

موقعیت جغرافیائی مملکت، کوهی ووادی های شاداب وقشنگ آن ازعجایب عالم محسوب است.

محصولات وصنایع مهم آن زعفران ، ابریشم وشال‌کشمیری وغیره میباشد . ساکنین آن بصنایع ظریفه خیلی مائل ودران یدطولی دارند مساحهٔ آن ۲۲۰,۰۰۰ مربع کیلو متر وعدهٔ نفوس آن ۳,۳۳۰,۵۱۸ است که اکثر آن مسلمان میباشد.

حکمران آن سکهه ولقب رسمی او (سری مهاراجه ادی راج) میباشد .

گوالیار :

این ریاست که در مرکز هند واقع است در ایام اختلال سلطنت مغلیه در سنه ۱۷۰۰ تأسیس یافته و در سنه ۱۷۸۲ تحت حمایهٔ برطانیه در آمد انهار و ذرائع آب رسانی گوالیار خیلی مترقی است مساحهٔ آن ٦۸,۵۰۰ مربع کیلومتر وعدهٔ نفوس ۳,۵۲۳,۰۷۰ نفر و مرکز شهر گوالیار (لشکر) است .

لقب رئیس (مهاراجه سندیا عالیجاه بهادر) میباشد .

میسور :

یکی از ریاست های باثروت وبجنوب‌هند واقع است ، ریاست میسور در قرن‌پانزدهم عیسوی تأسیس یافت ودرقرن‌هژدهم حیدرعلی راجهٔ آن را معزول نموده و خود بجایش نشست واین پدر و پسر نامورش سلطان صلاح الدین تیپو به‌توسیع حدود وآبادی این ناحیه کوشش های زیاد نموده اند ، در سنه ۱۷۹۹ سلطان صلاح الدین درمقابلهٔ‌انگلیس‌ها شهید گردیده ریاست مذکور دوباره به راجه های سابق تعلق گرفت ، منابع ثروتی آن از قبیل معادن طلا وغیره بوده وزراعت مهم آن قهوه وصندل‌وآبنوس میباشد. درسال دونیم ملیون کلدار بنام خراج میسور عاید خزانهٔ انگلیس میشود ، مساحهٔ آن ۸۰,۰۰۰ مربع کیلو متر است وعدهٔ نفوس آن ٦,٤۲۳,۱۸۹ بوده، قسمت بزرگ آنرا طایفهٔ هندو تشکیل میدهد لقب رسمی حکمران‌آن مهاراجه‌است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلجیم

نظر باندازهٔ خاك خود پر نفوس ترین مملکتی درعالم است که دارای ۲٦٦ نفر فی مربع کیلو متر میباشد ـ ساکنین آن بدو گروه مهم تقسیم اند: فلیمش ها و والون ها ـ فرانسوی و فلیمشی زبان های رسمی مملکت است، انها پسندان فلیمشی برای حصهٔ فلیمشی آزادی داخلی میخواهند ـ کاتولیك مذهب اکثر اهالی است عقاید مذهبی تماماً آزاد است. بلجیم چهار دار العلوم دارد که دوی آن یونیورسیتی دولتی است .

شاه ـ البرت اول
ALBERT I

پارلمان بلجیم مشتمل است بر مجلس سنا واطاق نمایندگان ـ سنا ۱۵۳ عضو و اطاق نمایندگان عبارت است از ۱۸۷ عضو . هیئت های انتخابیه ۹۳ عضو سنا را انتخاب می کنند و چهل عضو دیگر را مجالس ولایات منتخب می کنند و ۲۰ عضو را خود سنا انتخاب مینماید ، تمام شهزادگان که عمر شان متجاوز از ۱۸ است اعضاء سنا میباشند اما تاعمر ۲۵ حق بحث را ندارند. ذکور بعمر ۲۱ سالگی بالعموم حق انتخاب دارند از طبقهٔ نسوان بیوه گان مقتولین نظامی جنگ عمومی (بشرطیکه نکاح ثانی نکرده باشند) و در صورت نبودن بیوه ، مادران مقتولین (بشرطیکه آنهاهم بیوه باشند) و زنهائیکه در جنگ عمومی اسیر دشمن بودند تماماً حق رای دارند . انتخاب اطاق سفلی به آرای کل اهالی مملکت بر اصول تناسب آبادی بعمل می آید ، بعض اهالی ممتاز و معروف اعضای اعزازی اطاق علیا میباشند.

برای مزدوران انشورنس (بیمهٔ حیات) جبری است ، صنعت شیشه ، نساجی ، قند سازی ، فیته بلجیم خیلی مشهور است . در نساجی پنبه نیز خیلی ترقی کرده است .

مساحت آن ۳۰,٤٤۳ مربع کیلومتر ، نفوس ۸,۰۹۲,۰۰٤ پای تخت برسلز دارای ۸۳۹,۵۸۱ نفوس است ، پادشاه البرت ـ در سنه ۱۹۰۹ بر تخت نشست .

مساحه و نفوس بلجیم و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحهٔ مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	بلجیم	۳۰ ٤٤۳	۸ ۰۹۲ ۰۰٤	شاهی
افریقه	کانگو	۲ ۳٦۵ ۸۰۰	۸ ۸۲۸ ٦۰۱	مستعمره
	رواندہ یوراندی	۵۰ ۰۰۰		وکالت جمعیت اقوام
	مجموع کل	۲ ۸۹٦ ۲٤۳	۱٦ ۹۲۰ ٦۰۵	

(c) ketabton.com: The Digital Library

کانگوی بلجیمی :

مستعمرهٔ بلجیمی است در افریقه ، مساحت آن ۲,۳۶۵,۸۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۸۸۲۸۶۰۱ است که ازانجمله بلجیمی ۱۷۴۳۲ و اوروپائی های دیگر ۷۶۳۷ و بقیه بومیان است ، معادن آن : مس ، الماس ، طلاء ، قلعی ، ریدیم ، آهن ، سنگ ذغال است . تجارت عاج آن اهمیت زیاد دارد . خرما نیز فراوان است و از حیث پنبه - رابر ، ککاو ، ناریال بسیار با ثروت است ، مرکز آن لیو پولدویل است .

بلغاریا

یکی ازسلطنت های خورد یوروپ است که دارای ۶ ملیون نفوس میباشد، مرکز آن صوفیه ۲۱۳۱۶۲ نفوس دارد ، دو ثلث اهالی آن در زراعت مشغول میباشند صنایع در بلغاریا چندان ترقی نیافته است . صادرات آن تمباکو، جواری ، گندم ، چرم خام، جو ، تیل خاك ، وعطر گلاب میباشد؛ تعلیم ابتدائی مجانی وجبری است. مرکز آن دارای یك یونیورستی است. اختیارات قانون وضع به یك اطاق واحد مربوط است - نام اطاق سوبرانی است که دارای ۲۲۷ عضو میباشد و اعضاء آن برای مدت چهار سال بقرار آرای عموم منتخب میشوند ، سن عضو لایق انتخاب از ۳۰ سال بزرگتر میباشد . بقرار معاهدهٔ ورسای ، بلغاریا ازسواحل بحیرهٔ ایجیان مشمول مقدونیه محروم گردید - اما بقرار معاهدهٔ که بایونان درسنه ۱۹۲۴ نموده است برای بلغاریه اجازه داده شده که زیر مراقبت و نگرانی انجمن اقوام از راه بحیرهٔ ایجیان تجارت کرده میتواند -

زار - بورس ثالث
BORIS III

اما بلغاریا باین قانع و مطمئن نیست و چشم بر مقدونیه دوخته است ، بعض بلغاریان زندگی خود را درین راه وقف کرده اند و برای حصول این علاقه برای فدا کردن خود را آماده ساخته اند گویا این علاقه برای شان زمینی است موعود، مساحت بلغاریا ۱۱۰۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس آن ۶۰۰۰۶۰۰ ، حکمران زاربورس سوم، ولیعهد وارث تخت وتاج شهزاده سائیرل برادر حکمران است. حکومت موجوده به ۱۳ جولائی ۱۸۷۸ بعد از معاهدهٔ برلن بوجود آمده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوتان

این مملکت کوهی درحصهٔ شرقی کوهستان هالیه واقع است، مراودات خارجهٔ آن تعلق به برطانیه دارد ودرمعاملات داخلی کاملاً آزاد است، اهالی آن بودائی میباشد، مشك وبرنج ولاك وموم وشهد وابریشم وفیل و اسپ وچاوری واشمشیر، صادرات عمدهٔ آن ملك است ، مساحه ۱۸۰۰۰ مربع کیلومتر وتعداد نفوس ۳۰۰,۰۰۰ تخمین شده است. پونا کهی مرکز حکومت است وحکمران حالیه مها راجا جکمی وانگ چوك است .

بولیویا

مملکتی است درمرکز امریکهٔ جنوبی که هیچ بندر ندارد، ایالت چاکو که رقبهٔ آن ۲۵۰,۰۰۰ مربع کیلومتر است دربین بولیویا و پاراگوی متنازع فیه است- ۵۰ فیصد اهالی بولیویا بومی میباشند- پیشه های مهم اهالی آن، دهقانی مال چرانی وکان کنی است، رئیس جمهور بآرای کل اهالی برای چهار سال منتخب میشود، پارلمان مرکب است از سنا که دارای ۱۶ عضو میباشد ، این اعضاء برای موعد شش سال منتخب و ثلث آنها بعد از هر دو سال تجدید میشود . درپارلمان یك اطاق نمایندگان نیز است که عدهٔ آنها ۷۰ نفر و برای چهار سال منتخب ونصف آنها بعد ازهردو سال تجدید میشوند، ذکور صاحب سواد بالاتر از ۲۱ سال که دارای معاش معلوم اند حق رای دارند . بعد از انقلاب داکتر دانیال سلامانکا به ۱۰ مارچ ۱۹۳۱ رئیس منتخب شد . مساحت ۱۵۶۸,۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس ۲۹۷۴۹۰۴ - مرکز رسمی آن (سوکر) دارای ۳۴۵۷۷ نفوس ومرکز حقیقی (لاپاز) دارای - ۱۴۶۹۳۰ نفوس میباشد .

پاراگوی

جمهوریتی است در امریکهٔ جنوبی ، رئیس جمهور آن برای مدت چهار سال وهیئت شوری که مرکب از ۲۰ نفر است برای شش سال انتخاب و ثلث آنها هر دو سال بعد تجدید میگردد ، و یك مجلس نمایندگان که مرکب از ۴۰ نفر اعضا است برای چهار سال منتخب و نصف اعضاء بعد از هر دو سال تبدیل میشود. تعلیم ابتدائی مجانی وجبری است، صادرات آن تمباکو ، نیشکر، برنج و جواری میباشد - مساحت ۲۵۳,۰۰۰ مربع کیلومتر - و نفوس ۸۰۱۵۶۴ ، مرکز آن آسنشن است .

پاناما

جمهوریتی است در امریکهٔ وسطی ومساحت آن ۸۰,۱۰۳ مربع کیلومتر و نفوس ۴۶۷۴۵۹ میباشد قهوه ، ناریال ، کیله پیداوار آنجاست ، زبان اهالی هسپانوی است ، ازطرف عموم ملت بکثرت آرا یك نفر رئیس جمهور برای موعد چهار سال انتخاب میشود ، مجلس نمایندگان دارای ۴۶ عضو برای چهار سال انتخاب میگردد، تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است، فشون ندارد .

پیرو

پیرو در سنه ۱۸۲۱ از سلطنت هسپانیه جدا گردیده استقلال و جمهوریت خود را اعلان کرد ، رئیس جمهور برای پنج سال منتخب می شود ، مجلس مالك اختیارات قانونی است و مشتمل است بر مجلس عالی : که دارای ۳۵ نفر اعضا میباشد و اطاق نمایندگان ۱۱۰ عضو دارد . خدمت عسکری و تعلیم ابتدائی جبری است ، مملکت از حیث معدنیات تمول زیاد دارد ، پیرو دارای ۸۰ فیصد مقدار وانادیوم Vanadium دنیاست ، مساحت ۱,۴۳۴,۰۰۰ مربع کیلومتر - نفوس ۶۱۴۷۰۰۰ مرکز آن لیما است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتکال

بعد از انقلاب سنه ۱۹۱۰ جمهوری شده و شاه مانول دوم خلع گردید ، تشکیلات اساسی آن مرکب است از یك مجلس ملی دارای ۱٦٤ عضو که بکثرت رای عموم برای سه سال انتخاب میشود و اطاق عالی دارای ۷۱ عضو که مجالس بلدیه آنها را منتخب می کنند ، نصف اعضای مجلس عالی بعد از هر سه سال تبدیل میشود. هردو اطاق رئیس جمهور را برای موعد چهار سال انتخاب می نماید ، تعلیم ابتدائی و خدمت عسکری جبری است .

رئیس جمهور — ای . او . دی فراگوسا کارمونا
A. O. DE FRAGOSA CARMONA

قریباً یك ثلث زمین بذر میشود ، باغستان انگور بکثرت است ، شراب ، روغن زیتون ومیوه و کارك بافراط پیدا میشود، شراب سازی صنعت مهم مملکت است ، مساحت پرتگال ۹۱,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس ٦,٦٥٤,٨١٥ـ سلطنت استعماری پرتگال ۲۱,۲٦,۰۰۰ مربع کیلو متر مساحت دارد و نفوس مستعمرات ۷,۷۸۳,۱۱۵ است . در ۱۹۱٤ آزادی جزئی داخلی برای هر مستعمرهٔ پرتگالی داده شده که برای نظم مملکت و اقتصاد قانونهای خود را وضع کنند.

مرکز حکومت شهر لزبن یکی از بنادر مهم جنوب غربی اوروپا و خیلی قشنگ است. نفوس ۵۹٤,۳۹۰ میباشد .

مساحه و نفوس پرتکال و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه مربع کیومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	پرتگال	۹۱ ۰۰۰	٦ ۱۹۰ ۹۹۹	جمهوری
جزائر آتلانتیك	جزائر آرزو	۲ ٤۰۰	۲۵۳ ۵۹٦	مستقیماً
«	مدیرا	۸۱۰	۲۱۰ ۲۲۰	«
مجموع		۳ ۲۱۰	٤٦۳ ۸۱٦	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساحه و نفوس پرتکال و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
آسیا :	هند	۳ ۸۰۰	۵۷۶ ۴۲۶	مستقیماً
	تیمور	۱۹ ۰۰۰	۴۵۱ ۶۰۴	»
	مکاؤ (چین)	۱۰	۱۵۷ ۱۷۵	»
مجموع		۲۲ ۸۱۰	۱۷۹ ۲۰۵	
افریقه :	جزائر راس ورد	۴ ۲۰۰	۱۵۰ ۱۶۰	»
	گنی	۴۰ ۰۰۰	۳۴۳ ۹۶۱	»
	جزائر پرنسپ و غیره	۸۰۰	۵۹ ۰۵۵	»
	انگولا	۱ ۲۶۰ ۰۰۰	۲ ۵۲۱ ۹۵۶	»
	موزمبیق	۷۶۰ ۰۰۰	۳ ۵۲۸ ۷۷۸	»
مجموع		۲ ۱۰۰ ۰۰۰	۶ ۶۰۳ ۹۱۰	
مجموع کل		۲ ۲۱۷ ۰۲۰	۱۴ ۴۳۷ ۹۳۰	

پولیند

جمهوریتی است در یوروپ ، دارای مساحت ۳۸۶,۰۰۰ مربع کیلومتر و ۳۱,۹۲۷,۷۷۳ نفوس، هفتاد فیصد سکنهٔ آن پولندیها میباشند ، بقیه مرکب اند از جرمن ها ، یوکرانی ها و یهودیها ، تشکیل اساسی عبارت است از دومجلس یکی سنا که ۱۱۱ عضو دارد، دوم مجلس وکلا که دارای ۴۴۴ اعضامیباشد. رئیس جمهور برای موعد هفت سال انتخاب می شود، حکومت پولیند برای رفع جهالت و بی سوادی ملت کوشش انتهائی خودرا بمصرف میرساند ، تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است ، وارسا مرکز آن ست. برای پیر ها و مسکین ها شفاخانه های رایگان و جهة غربا در تمام مملکت دارالمساکین است .

رئیس جمهور — اگناسی موسیکی
IGNACI MOSCICKI

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکیه

در ترکیه به ۱۹ اکتوبر سنه ۱۹۲۳ جمهوریت اعلان وغازی مصطفی کمال پاشا رئیس جمهور آن انتخاب شده است .

در سنه ۱۹۲۸ خط لاتین را قبول و رائج نمودند، اکثر سکنهٔ ترکیه مسلمان وعدهٔهم نصاری و یهودی میباشد.

پارلمان ترکیه موسوم به مجلس کبیر ملی است ۳۱۶ عضو دارد که برای چهارسال منتخب میشوند، رئیس جمهور نیز برای چهار سال انتخاب میگردد، غازی مصطفی کمال پاشا بار سوم به ٤ می سنه ۱۹۳۱ منتخب شده است . زراعت پیشهٔ مهم اهالی است ، حاصلات ترکیه تمباکو که قریباً بکل بازار های دنیا فرستاده میشود ، پنبه ، حبوبات ، صمغ ها و میوه های متنوعه است ، ترکیه معادن با ثروت دارد ، انقره مرکز حکومت ترکیه است ، مساحت ترکیه ۷۷۲ , ۳۵۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱۲,٦۰۷,٦۰۱ میباشد .

رئیس جمهور — غازی مصطفی کمال پاشا

جاپان

مملکتی است خورد اما یکی ازدول بزرگ و مقتدر دنیا بشمار می آید . درثروت قدرتی تمول زیاد دارد، ذغال‌سنگ‌را از مانچوریاحاصل‌وپنبه وپشم‌را ازخارج خریداری‌میکنند ، ماشین های‌آن ازیوروپ آورده میشود، بااینهمه بواسطهٔ سعی حیرت انگیز خود مملکت بزرگ صنعتی شده است ، چنانچه در این ایام جاپانی ها در تجارت باجماهیر متحدهٔ امریکه وانگلستان مقابلهٔ شدیدی دارد .

سلطنت جاپان باعلاقه های ملحقهٔ آن ٦۷۸,٥۰۰ مربع کیلومترمساحت دارد،نفوس جاپان ٦٤,٤٤۷,۷۲٤ واز کل‌حکومت مجموعاً ۹۱,۷۹۲,٦۳۹ میباشد،جاپانی‌هائیکه بخارج سکونت‌دارند ۷٦۲,٥٦۹ نفراست.تعلیم ابتدائی جبری است ، جاپان ٥ دارالعلوم شاهی و ۳۲ تعلیمگاه دیگرکه با دارالعلوم ها مساوی میباشد دارد .

مملکت‌جاپان کوهستانی است، زلزله اکثردرانجا واقع‌میشود؛ زیاده‌ازششم‌حصهٔ رقبهٔ آن قابل‌زراعت نیست. جاپان دارای بندرگاهای نفیس بوده یك دولت شهنشاهی است، شهنشاه‌آن قابد اعلای عسکر وبحریه میباشد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخص پادشاه حق اعلان جنگ ، صلح، بستن عهد نامه ها را دارد . پارلمان جاپان مشتمل است بردو اطاق : یکی اطاق اعیان که ٤٠٤ عضو دارد ، دوم اطاق وکلا که دارای ٤٦٤ عضو است برای چهار سال منتخب میشوند ، تمام مرد ها بزرگتر از ۲۵ سال آزادی رای دارند و امتیازات جایداد و تیول و غیره بر طرف شده است ، عقاید مذهبی آزاد وخدمت عسکری عمومی و جبری است. توکیو مرکز جاپان دارای ۲,۰۷۰,۹۱۳ نفوس است. شهر توکیو و یوکوهاما در ۱۹۲۳ از آتش و زلزله تباه ولی باز بصورت شهر های بزرگ تعمیر گردیده است. حکمران مملکت میکادو هیروهیتو، به ۲۵ دسمبر سنه ۱۹۲٦ برتخت نشست .

امپراطور — هیروهیتو
HIROHITO

مساحه و نفوس جاپان و مستملکات آن

براعظم	نام ملك	مساحهٔ مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
آسیا	جاپان	۳۸۰ ۰۰۰	٦٤ ٤٥٠ ۰۰۵	امپراطوری
	کوریا	۲۲۰ ۰۰۰	۲۱ ۰۵۷ ۹٦۹	مستقیماً
	کرافوتو	۳٦ ۰۰۰	۲۹۵ ۱۸۷	مستعمره
	فورموسا	۳٦ ۰۰۰	٤ ۵۹۲ ۵۳۷	»
	کوانگ تونگ	۳ ٤۰۰	۱ ۳۲۸ ۰۱۱	»
مجموع		٦۷۵ ٤۰۰	۹۰ ۳۲٦ ۰۷۱	
اوقیانوسیه	جزایر متفرقه	۳ ۱۳۰	٦۹ ٦۲۷	وکالت جمعیت اقوام
	مجموع کل	٦۷۸ ۵۰۰	۹۰ ۳۹۵ ٦۹۸	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرمنی

در نومبر ۱۹۱۸ بعد از خلع ایمپراطور ویلهلم ثانی اعلان جمهوریت کرده مجلس نمایندگان ملی در برلن عنان حکومت را در دست گرفت، حکمرانان ایالات متحده بعضی برطرف گردیدند وبعضی خودرا خلع وپارلمان امپراطوری را منحل و برای انعقاد یك مجلس ملی ترتیبات گرفت ، تمام جرمنی ها از زن و مرد که سن شان متجاوز از ۲۰ سال بود ، در جنوری ۱۹۱۹عیسوی ۴۲۳ اعضای مجلس ملی را انتخاب کردند .

رئیس جمهور — مارشل پال فون بینیکندورف اند فون هندنبورگ
PAUL VON BENECKENDORFF UND VON HINDENBURG

مجلس ملی بار اول در ٤ فروری ۱۹۱۹ در مقام (وائی مر) انعقاد یافت و در ۱۱ فروری نخستین رئیس جمهور جرمنی فرائید ریش ایبرت انتخاب گردید و تا ۲۸ فروری ۱۹۲۵ یعنی روز مرگش رئیس جمهور بود .

مارشال فون هندن بورگ رئیس دوم در۲٦ اپریل ۱۹۲۵ منتخب گردیده و در ۱۲ مئی ۱۹۲۵ شروع بکار نمود و در ۱۰ اپریل ۱۹۳۲ بار دوم انتخاب گردید .

حق انتخاب رئیس را تمام اهالی جرمنی زن و مرد متجاوز از عمر ۲۰ دارند ، روز انتخاب رئیس رخصتی و تعطیل عمومی می باشد ، رئیس برای هفت سال انتخاب میگردد ، تشکیلات اساسی جمهوریت در ۳۱ جولائی ۱۹۱۹ بواسطهٔ مجلس ملی در وائی مر ترتیب یافت و در ۱۱ اگست ۱۹۱۹ اجرا گردید ، بقرار قانون اساسی دولت جرمنی جمهوری قرار یافت و قوهٔ حکومت ماخوذ از ملت است ، و برای نمایندگی ایالات مجلس دیگر موسوم به رایشرات ترتیب یافت، برای تمام قوانین تصویب این مجلس حتمی است و بعد ازان به مجلس ریشتاك تقدیم میشود، اما ریشتاك به اکثریت دوثلث هرقانونی را که بخواهد بدون تصویب رایشرات منظور نموده میتواند.

بموجب قانون اساسی تمام اهالی جرمنی بدون لحاظ نسب و مذهب حقوق مساوی ، و آزادی مذهب و نطق و انعقاد مجلس دارند ، اعضای مجلس وضع قوانین (ریشتاك) بواسطهٔ رای عموم ملت بقرار تناسب نفوس برای ٤ سال انتخاب میگردند ، ٦۰ هزار نفر حق انتخاب یك نماینده دارند . تعداد تمام نمایندگان رایشرات ٦٦ است که ازپروس ۲٦، باویریا ۱۱، سکسنی ۸، ورتم برگ٤ ، بیدن ۳ ، تورنگیا ۲، هس۲، هامبورگ۲ و از ایالات دیگر یك یك نماینده انتخاب میشود . رایشتاك در ۱۹۳۰ دارای ۵۷۷ عضو بود .

جرمنی ملکیست صنعتی زیاده از ٤۰ فی صد اهالی به صنعت مصروف میباشند ، جمله اشخاصیکه نفقه پیدا کرده میتوانند حق دارند وقتیکه از باعث مرض و یا کدام حادثه ، و یا قبل ازوقت ضعف وپیری بیکار گردند از حکومت امداد مالی حاصل کنند ، بیمه جبریست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برلن مرکز جرمنی دارای ۴۰,۲۴۲,۲۸۶ نفوس میباشد وشهرهای مهم دیگر آن اینست : دریسدن، مرکز آن سیکسونی شهریست قشنگ ونفیس ، میونیخ شهریست فرح بخش ، هیمبرگ شهریست مقبول و خوشنما لیپزیك شهریست مملو از کتب .

مساحت جرمنی ۴۷۴,۰۰۰ مربع کیلومتر ، ونفوس ۶۳,۱۸۰,۶۱۹ میباشد.

سار :

بقرارمعاهدهٔ ورسای طاس سار از جرمنی منقرض گشته‌وبه جمیعت اقوام سپرده شده است، یك هیئت که مرکب از پنج نفر است آنجا حکمرانی می‌کند ، مساحت ۱,۹۲۱ مربع کیلومتر ونفوس ۷۷۰,۰۳۰ , در سنه ۱۹۳۵ به اهالی اختیار داده خواهد شد که بقرار خواهش خود به هر مملکتی که میخواهند ملحق شوند سار از حیث ثروت های طبیعی توانگر است .

چکوسلوواکیه

جمهوریتی است در اروپای مرکزی و مرکب است از چهار علاقهٔ سابق استریائی : بوهیمیا ـ موراویا و یك قسمت سلیشیا و سلوواکیا ، در حدود آن ۶ ملت مسکون و آباد است ، که نفوس مجموعی آنها ۱۴,۷۲۶,۱۵۸ است که ازان جمله چکوسلواك ۸,۷۶۰,۹۳۷ جرمن ۳,۱۲۳,۵۶۸ ـ مجا رستانی ۷۴۵,۴۳۱ روتنین ۴۶۱,۸۴۹ ـ پولندی ۷۵,۸۵۳ یهود ۱۸۰,۸۵۵ و باقی اقوام دیگر اند . از حیث زراعت مملکت مذکور بسیار باثروت است ، دهقانی دران خیلی ترقی کرده است و اجناس خوراکه بمقدار فراوان بخارج فرستاده میشود، ثروت معدنی نیز زیاد دارد از قبیل ذغال سنگ ، آهن ، مس، طلا ، نقره ، نمك.در صنایع نیز ترقیات زیاد نموده خصوصاً در شیشه سازی ، نساجی ، کاغذ سازی و ادویهٔ کیمیاوی و نجاری . صادرات بزرگ چکوسلواکیا : قند ، پشم، فولاد ، اسباب شیشه و چینی ، بوت و فرنیچر میباشد . در ایام حرب عمومی این مملکت اعلان استقلال نمود ، پارلمان این مملکت مرکب است از مجلس وکلا که دارای ۳۰۰ عضو وبرای‌شش سال منتخب میگردد، وسنا دارای ۱۵۰ عضو برای ۸ سال منتخب میشود ، هر دو مجلس متفقاً برای موعد ۷ سال رئیس جمهور را منتخب میکند ، رئیس سر کرده فوج میباشد و اختیار دارد که به اتفاق پارلمان اعلان جنگ نماید ، پارلمان نمایندهٔ هفده حزب است دو جزء آن از اقلیت المانها میباشد .

رئیس جمهور — تامس گاری‌گو ماسارك
THOMAS GARRIGUE NASARYK

حکومت به مذهب و نطق آزادی مکمل داده است ، تعلیم جبری‌است و به‌تربیهٔ بدنی توجه زیاد کرده میشود ، مساحت آن ۱۴۲,۰۰۰ مربع کیلومتر، نفوس آن ۱۴,۷۲۶,۱۵۸، مرکز پراگ، دارای ۸۴۸,۰۸۱ نفوس است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چلی

جمهوریتی است در امریکهٔ جنوبی ، منابع وسیع معدنی دارد و من‌حیث پیداوار مس در دنیا درجهٔ دوم راحایز است، کانهای بزرگ از قبیل آهن و ذغال سنگ دارد. کود (نائیتریت آف سودا) را تمام ممالك دنیا از چلی خریداری میکند . رئیس جمهور به کثرت آرای عموم برای شش سال منتخب میشود ، مجلس سنای‌چلی مشتمل است از ٤٥ عضو برای هشت سال،انتخاب آنها بعد از ٤ سال‌تبدیل میگردد.مجلس نمایندگان عبارت از ۱۳۲ عضو است . به آرای دوثلث اعضاء وبه تصویب رئیس جمهور مواد قانونی منظوری میابد . تعلیم ابتدائی مجانی وجبری است ، شهریان سالم وتندرست همه مجبورندکه در قشون ملی خدمت کنند ، مرکز جمهوریت سنتیا گو دارای ٦٩٦,٢٣١ نفوس است ، مساحت چلی ٧٥٠,٠٠٠ مربع کیلومتر ونفوس ٤,٢٨٧,٤٤٥ رئیس جمهور آن جوان استیبان مانیترو میباشد .

چین

مملکتی است بسیار وسیع قریباً مساوی کل یه‌روپ، تمدن آن بسیار قدیم است . چین از سال های دراز متحمل فشار های زیاد داخلی و خارج گردیده و بعضی علاقه جات و منابع ثروتی آن را اجانب منقرض نموده است .

چین به ۱۲ فروری سنه۱۹۱۲ جمهوریه شد، سن یات سین که سر کردهٔ جمهوریت خواهان بود خاندان مانچو را بر انداخت . انقلاب پسندان طرز حکومت را بطور ذیل اختیار کردند ، یك رئیس ویك نایب رئیس و یك و زارت اجرائیه ویك پارلمان مرکب از سنا و اطاق وکلاء . سن یات سین را رئیس موقتی مقرر کردند اولین پارلمان در قلعهٔ قدیم مانچو ها در بین دیوار های پیکنگ اجلاس خود را منعقد نمود . پیش ازانقلاب مسئلهٔ رسم لخط به ترقی معارف و تنویر افکار حائل بود، لیکن بعد از انقلاب از باعث رهنمائی دانشمندانهٔ داکتر سن یات سین حروف تهجی چینی ایجاد شده و تعلیم ترقی نمود . چین ذخائر وسیع وبزرگ ذغال سنگ دارد،تیل خاك هم در آنجا فراوان است .

چین من حیث پیداوار پنبه درجهٔ سوم را دردنیا حائز است. چین دریازده ولایت منقسم است وحکومت این علاقه ها به‌حکام ملکی وعسکری تفویض شده، لیکن درجهٔ‌حکام‌عسکری بلند وعملاً مختار کل قوت حکومتی میباشد . حکام‌علاقه ها به‌نزد حکومت مرکزی نانکن مسئول وذمه وار میباشند .

حکومت‌مرکزی‌دردست کواومین تنگ یعنی جمعیت ملی است که معتقد نظریه داکترسن یات‌سین‌میباشد. رئیس موجوده لین سین نام دارد که در ۲۷ دسمبر ۱۹۳۱ منتخب شده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعداد نفوس ومساحت چین قرار آتیست : ـ

نام ملك	مساحهٔ مربع کیلومتر	تعداد نفوس
چین خاص	۳ ۸۷۰ ۰۰۰	۴۵۸ ۷۷۹ ۷۱۴
مانچوریا(اعلان استقلال نمود)	۹۴۰ ۰۰۰	۲۴ ۰۴۰ ۸۱۹
ترکستان چینی	۱ ۴۳۰ ۰۰۰	۲ ۶۸۸ ۳۰۵
تبت	۲ ۱۱۰ ۰۰۰	۲ ۰۰۰ ۰۰۰
منگولیا	۲ ۷۹۰ ۰۰۰	۱ ۸۰۰ ۰۰۰
مجموع	۱۱ ۱۴۰ ۰۰۰	۴۸۹ ۳۰۸ ۸۳۸

از جون سال ۱۹۳۱ تشکیلات چین تغیر یافته ومرکز حکومت را درنانکن قراردادند، یك نفرنائب رئیس از ۱۲ الی ۱۶ مشیر وپنج مجلس ذیل (انتظامیه، مقننه ، عدلیه، امتحان واداره) روی کارآوردند، تخمیناً پنجاه ملیون اهالی چین مسلم باقی بودائی وکنفوشسی وغیره است .

بلدهٔ بین المللی شانکهای :

شهر بین‌المللی است برساحل چین ، چهار ده دولت درینجا حقوق‌مساوی دارد، ادارهٔ شانکهای‌را مجلس بلدیه مینماید، عدهٔ نفوس ۱,۰۰۷,۸۶۸ میباشد که‌ازان‌جمله ۹۷۱,۳۹۷ چینی‌و باقی‌تجارممالك‌خارجه‌میباشند. نزدیك شانکهای شهر شانکهای چینی است که ۱,۶۶۶,۵۷۹ نفوس دارد . در شهر بین المللی ۵۰۰۰ پلیس اروپائی وهندی وجاپانی برای حفظ امنیت مامور ، و در بندر گاه آن جهاز های جنگی چهارده دولت خارجه لنگر انداز است . اکثر تجارت چین وسطی از شانکهای می‌گذرد . چای ، پوست ، ابریشم ، پنبه ، ذغال ، حبوبات ، فلزات‌از صادارت شانکهای است .

شهرآزاد دانزیك

دانزیك بقرارعهدنامهٔ‌ورسای مستقل گردیده است، تابرای پولیند بندری‌رامهیاسازد. دانزیك‌شهریست‌آزاد تحت‌ادارهٔ مجلس اقوام . حکومت دارای دومجلس است: یکی سنا که دارای‌ده عضو ویك رئیس ویك نفر معاون می باشد که برای مدت غیر معین انتخاب میگردند ، ومجلس دیگر فولك شتاگ نام که دارای ۷۲ عضو وبرای‌چهارسال‌منتخب‌میشود. هرزن‌ومردبیست ساله‌حق‌رای دارد. تعلیم‌رایگان‌وجبری است، ۹۵فیصد اهالی‌جرمن هستند وزبان رسمی هم جرمنی است، روابط‌خارجه بدست ادارهٔ جمعیت اقوام وگمرك‌بدست حکومت پولینداست. رقبه ۱۸۵۱ مربع کیلومتر و نفوس آن ۴۰۷,۵۱۷ میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنمارك

مملکتی است ازفلاحین ، قریباً ۹۰ فیصد دهقانها صاحب زمین میباشند ، درتعلیم و تربیه ترقی زیاد کرده وسائل حمل ونقل آن بطریق بهترین تکمیل یافته، برای اشخاص پیر تقاعد داده میشود . عسکر بصورت ملیشیای ملی است،هرمرد صحیح وسالم مجبور بهخدمت عسکری است حتی کشیش ها هم مستثنی نیستند. دنمارك حکومت مشروطه دارد، پادشاه و پارلمان متحداً اختیارات قانونی را مالك اند. پارلمان دارای دو مجلس: یکی دارالعوام ودیگری سنا میباشد ، اول الذکر ۱۴۹ عضودارد وبرای چهار سال ومؤخرالذکر ۷۶ عضو دارد وبرای ۸ سال انتخاب میشود، مرد وزن ۲۵ ساله حق رأی دارند. مساحت ۴۲,۹۳۱ مربع کیلومتر، نفوس ۳,۵۵۰,۶۵۶، مرکز کوپن هیگن دارای ۷۷,۱۶۸ نفوس است. حکمران دنمارك شاه کرسچین دهم به ۱۴ مئی ۱۹۱۲ برتخت نشست.

مساحه ونفوس دنمارك ومستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرزحکومت
اروپا	دنمارك	۴۲ ۹۳۱	۳ ۵۵۰ ۶۵۶	شاهی
امریکه	گرین لیند	۹۰ ۰۰۰	۱۶ ۶۳۰	مستعمره
مجموع		۱۳۲ ۹۳۱	۳ ۵۶۷ ۲۸۶	
اروپا	آیس لیند	۱۰۲ ۸۴۶	۱۰۸ ۶۴۴	مملکت مستقل است اما دنمارك و ایسلاند یك پادشاه دارد

دومه نیکا

جمهوریهٔ دومه نیکا در دوثلث شرقی جزیرهٔ هائیتی واقع است، پارلمان آن بردو مجلس مشتمل است: مجلس عالی دارای ۱۲ عضو وسفلی ۲۷ عضو دارد . اعضا برای مدت چهار سال منتخب میگردد . رئیس جمهور ووالی هرعلاقه را جمله اهالی مستقیماً انتخاب مینمایند . اهالی از نسل مختلط هسپانوی وحبشی و بومی میباشد واکثر از آنها زراعت پیشه اند . ککو و شکر وشیره و قند ونیشکر و جواری ازصادرات مهمهٔ دومه نیکا است. معادن طلا ومس وآهن، نقره وپلاتینم ونمك وتیل خاك نیز وجود دارد. تعلیم ابتدائی جبری ومجانی است .

مساحه ۴۹,۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس ۱,۲۰۰,۰۰۰ تخمین شده است .

مرکز آن سانتو دو مینگو را درسنهٔ ۱۴۹۶ برادر کولمبوس بنا کرده است و اکنون ۱۴۶,۴۴۶ نفوس دارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رومانیه

سلطنتی است در بلقان ، در نتیجهٔ جنگ عمومی مملکت آن قریباً دوچند وسعت یافته است ، زمین آن نهایت حاصل‌خیز است . معادن آن عبارت از آهن ، مس : سرب و تیل خاك است . پارلمان رومانیه دارای دو مجلس است ، مجلس عالی ۱۷۰ عضو و اطاق نمایندگان ۳۸۷ عضو دارد . مرد و زن حق رأی دارند . کل حقوق خصوصی و انحصارات منسوخ شده ، تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است . بخارست مرکز آنست : مساحت ۳۰۴,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۱۸,۰۲۵,۰۳۷ میباشد .

شاه — کارول ثانی
CAROL II

روسیه

بتاریخ ۱۲ مارچ سنه ۱۹۱۷ درروس انقلابی برپا شده زار را خلع نمودند و حکومت موقتی قائم گردید ، انقلاب دیگری درماه اکتوبر بپا شده حکومت موقتی رابرطرف نموده ولینن زمام حکومت را دردست گرفت .

درتابستان ۱۹۱۸ شورای کل مملکت خط مشی حکومت جدید را اعلان نمود ، و روس اتحاد جماهیر شورائیهٔ اشتراکیه قرار داده شد . بقرار قانون اختیارات حکومت بحزب کامرنست تعلق دارد و بواسطهٔ نمایندگان آنها اجرا میشود .

جمهوریت سوویتی کار کردن را فرض هر فردملت و وطندار می پندارد ، اشخاصیکه کار می کنند حق رأی‌دارند . ملکیت‌شخصی منسوخ شده وجمله جنگل ها و خزائن واملاك ملکیت ملی اعلان شده است .

اختیارات انتهائی دردست شواری کل‌اتحاد جماهیر شورائیه میباشد که سالی ۲ دفعه اجتماع مینمایند ومجلس عاملهٔ مرکزی‌را انتخاب می‌کنند، مجلس مرکزی سالی۳ بارمنعقد میشود ومشتمل است بر دو مجلس: یکی مجلس اتحاد دارای ۴۷۲ عضو و مجلس‌دیگردارای ۱۳۸ عضو .

جمله افراد بزرگتر از هجده سال حق رأی‌دارند، باستثنای روحانیون و اشخاصیکه به نفع‌شخصی خود کار می کنند . هرفرد حق دارد برای کشت وکار زمین بگیرد ، اماصورت قبضهٔ زمین مثل اجاره داری است . منابع

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدرتی را خود حکومت بکار می اندازد .

ادارهٔ اتحاد سیاسی برای متحد ساختن مساعی انقلابیٔ جمهوریت های شوروی خلاف انقلابیان سیاسی و اقتصادی و خلاف قطاع الطریقی و اینکه کار روائی های جرائد محلی را رهنمونی کند تشکیل داده شده است .

مجلس شورائیه پروگرام دوم پنجساله را برای ترقی اقتصادی در اتحاد سوویتی منظور نموده است ، جمهوریت های سوویتی ۷ میباشد ، منجمله جمهوریت ماورایٔ قفقاز در سه جمهوریت دیگر تقسیم است ، نفوس روس سوویتی ۱۴۷,۰۱۳,۶۰۰ میباشند ، و نفوس مملکت هر سال ۳ و نیم ملیون افزوده میشود .

ماسکو مرکز حکومت روس دارای ۲ و نیم ملیون نفوس است .

رئیس کومیتهٔ اداری مرکزی – ایم – آ لی – کالینن
M. I. KALININ

مساحه و نفوس اتحاد جماهیر شورویهٔ روسیه

براعظم	ممالک	مساحه مربع کیلومتر	نفوس
اوروپا	روسیه	۲۱ ۳۵۲ ۵۷۲	۱۰۰ ۸۵۷ ۹۸۵
	روس سفید	۱۲۶ ۷۹۰	۴ ۹۸۳ ۸۸۴
	توکرین	۴۵۱ ۷۳۱	۲۹ ۰۲۰ ۳۰۴
	مولداویا	۸ ۲۸۸	۶۱۳ ۹۰۰
مجموع		۲۱ ۹۳۸ ۳۸۱	۴۵ ۴۷۶ ۰۷۳
آسیا	قفقاز	۱۸۵ ۵۲۷	۵ ۸۵۰ ۶۹۲
	اوزبکستان	۱۷۶ ۱۰۰	۴ ۴۴۲ ۷۹۵
	تاجکستان	۱۴۵ ۱۰۰	۸۲۷ ۴۰۰
	ترکمنستان	۴۹۱ ۲۱۶	۱ ۰۳۰ ۵۴۹
	علاقهٔ شرق اقصی	۸ ۲۸۸	۱ ۵۹۳ ۴۰۰
	یارکوتسک	۲ ۳۳۳ ۵۰۰	۳۰۸ ۴۰۰
	بوریات منگول	۴ ۰۲۳ ۳۰۰	۵۷۵ ۰۰۰
	سائبیریای غربی	۱ ۳۰۴ ۷۰۰	۸ ۷۶۷ ۲۰۰
	سائبیریای شرقی	۳ ۱۷۹ ۴۰۰	۲ ۵۶۸ ۴۰۰
مجموع		۱۱ ۸۴۷ ۲۳۱	۱۱۵ ۹۶۳ ۸۳۶
مجموع کل		۳۳ ۷۸۶ ۶۱۲	۱۶۱ ۴۳۹ ۹۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازبکستان :

جمهوریت شوروی ازبکستان در سنهٔ ۱۹۲٤ از ممالك بخارا و خوارزم وترکستان روسی تأسیس یافته و بطرف شمال افغانستان واقع است .

اکثر اهالی ازبك وزبان آنها ترکی چغتائی و مذهب شان اهل سنت است ، در زراعت وجوه کشی مهارت کامل دارند ، حاصلات مهمهٔ آن پنبه ، فواکه ، پشم و ابریشم است ، کار خانه های پنبه و سسهای تیل خاك وذغال نیز دارد، تعلیم ابتدائی در ازبکستان جبری است .

مساحهٔ ازبکستان ۱۷٦,۱۰۰ مربع کیلومتر وتعداد نفوس آن ٤,٦۸٥,٤۰۰ و مرکز آن تاشکند دارای ٤۰۲,۰٥۰ نفر میباشد .

تاجکستان :

جمهوریت شوروی تاجکستان در سنهٔ ۱۹۲۹ از ممالك قدیم بخارا وترکستان روسی تأسیس یافته و بشمال افغانستان واقع است ، دریای جیحون مابین افغانستان وتاجکستان حد فاصل میباشد .

اهالی از نژاد آرین ومذهب شان اهل سنت وزبان آنها فارسی است ، اکثر اهالی به زراعت وگله چرانی مشغول اند . طلا ، تیل خاك ، سنگ ذغال اندك پیدا میشود . پنبه، اسپ ، پوست قره قلی وپشم صادرات تاجکستان است .

مساحهٔ تاجکستان ۱٤٥,۱۰۰ مربع کیلو متر ، وتعداد اهالی ۱,۱۷٤,۱۰۰ میباشد .

مرکز تاجکستان ستالین آباد (دوشنبه) دارای ۳۷۰ , ۱٤۸ نفوس است .

پرواز طیاره ازکابل به ترمذ که یکی از شهر های سرحدی آنست بعمل میآید .

ترکمنستان :

جمهوریهٔ شوروی ترکمنستان در سنه ۱۹۲٦ از بعض حصص ترکستان روسی وبخارا وخیوا تشکیل یافته وبطرف شمال مغرب افغانستان پیوسته است ، اهالی آن اکثر ترکمان، درمذهب اهل سنت اند،شغل آنها گله ورمه چرانی وزراعت است .

پنبه ، پشم،قره‌قلی وقالین محصولات عمدهٔ آن ولایت است ، مساحه ٤۹۱,۲۱۹ مربع کیلومتر، تعدادنفوس ۱,۱۳۷,۰۰۰ ومرکز شهر عشق آباد میباشد .

قفقاز :

جماهیر ثلاثهٔ قفقاز مابین کوه قاف ، بحرسیاه ، بحر خزر بحدود شمالی ایران واقع و در سه جمهوریه : آذربایجان ،ارمنستان و گرجستان منقسم است، مساحهٔ آن ۱۸٥,٥۲۷ مربع کیلومتر ونفوس آن ٦,٤۲٦,۷۰۰ نفر میباشد که ازان جمله ثلث اهالی مسلمانند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ — آذربایجان :

جمهوریهٔ خوردیست در آسیا در سنه ۱۹۲۱در اتحاد سوویتی شامل شده است. از حیث معادن بسیار باثروت وتیل خاك پیداوارمهم آن است، محصول سالیانهٔ آن ۴,۶۶۸,۰۰۰ پوند می باشد . ماهیگیری در آذربایجان نیزاهمیت دارد.رقبه ۸۴,۶۷۹ مربع کیلومتر، نفوس ۲,۳۱۳,۱۷۲ است که ازان جمله ۷۵ فیصد مسلمان است مرکز باکو (بادکوبه) دارای ۴۶,۰۰۰ نفوس میباشد .

۲ — ارمنستان :

جمهوریهٔ سوویتی است مابین آسیای صغیر و گرجستان و آذربایجان و ایران : زمین آن زرخیز است ، حبوب مختلفه، پنبه ، برنج ، تمباکووغیره ازمحصولات آنست .مملکت منابع معدنی نیز زیاددارد. از قوهٔ آبشارها در حصول برق بسیار استفاده میکنند . مساحت ۳۰,۹۴۸ مربع کیلومتر و نفوس ۱,۰۳۲,۷۰۰ - مرکز حکومت (ایروان) است .

۳ — گرجستان :

بتاریخ ۲۶ مئی ۱۹۱۸ استقلال خود را اعلان نمود وتا آخرماه جنوری ۱۹۲۱ از طرف حزب منشویك اداره میشد . در فروری ۱۹۲۱ تحت ادارهٔ بلشویك ها درآمد.مساحهٔ آن ۶۹,۹۰۰ مربع کیلومتر و مرکز حکومت گرجستان و مرکز جماهیر ثلاثهٔ قفقاز شهر تفلیس است .

سالویدور

جمهوریتی است در امریکهٔ وسطی ، قهوه درین مملکت به کثرت یافت میشود ، معادن زیاد دارد اما بکار انداخته نشده .

رئیس جمهور آن برای چهار سال منتخب میشود . سالویدور دارای یك مجلس که ۴۲ عضو دارد میباشد و اعضای آن بآرای عمومیٔ زن و مرد انتخاب میگردد . مساحت ۲۱,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۴۳۷,۶۱۱ مرکز حکومت سان سالویدور است .

سان مارینو

جمهوریهٔ خوردیست در یروپ ، رقبهٔ آن ۶۰ مربع کیلو متر ونفوس ۱۳,۱۱۳ میباشد(بنای سان‌مارینو را یك معمار ماهر در قرن‌چهاردهم‌نهاده است) یك مجلس که دارای شصت عضو است مملکت را اداره میکند .

شراب ، پنیر ، حبوبات ، زیتون پیداوار آنجاست ،اهالی به تربیهٔ مواشی اهمیت زیاد میدهند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سویدن

شاه – گستاف خامس
GUSTAV V

سلطنتیست در اوروپای شمالی ، غدیر ها و دریاها جنگل های وسیع و معادن بسیار دارد از قبیل معادن آهن ، سرب ، جست ، گوگرد ، سنگ مرمر .

تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است، حکومت آن مشروطه است ، مجلس واضع قانون مرکب از دو اطاق است: یکی دارای ۱۵۰ عضو و دیگری دارای ۲۳۰ عضو ، هر زن و مرد ۲٤ ساله حق رأی دارد ، مساحت ٤٤۸,۲۷۸ مربع کیلومتر ، نفوس ٦,۱٤۱,۵۷۱ ، مرکز ستاك هالم است .

سویتزرلیند

ملك خوردیست دراوروپا ، سکنهٔ سویتزرلیند اقوام مختلفه است. اکثر اهالی زبان المانی دارند ، ولی دربعض حصص دیگر مردم بزبان فرانسوی و ایطالوی هم حرف میزنند ، مذاهب مختلفه در اهالی شیوع دارد .

سویتزرلیند یك حکومت اتحادی است که از ۲۵ کینتون (علاقه) تشکیل یافته ، وهر کینتون اختیارات وسیع محلی دارد ، تمام کینتون ها بیك مرکز مربوطند ، پارلمان اختیار وضع قانون را دارد ، و مشتمل است بر دو اطاق: یکی مجلس حکومتی و دیگری مجلس ملی ، اعضای مجلس متحده برای چهار سال و رئیس اتحاد هر سال انتخاب میشود ، پارلمان یك رئیس دیوان نیز منتخب میکند لیکن رئیس مذکور عضو مجلس اتحادی نمی باشد . تعلیم جبری است .

سویتزرلیند شیر منجمد و انواع چاکولیت بمقدار زیاد میسازد . در ساعت سازی شهرت زیادی حاصل کرده . مملکت کوهی است ، قله های آلپ دائماً از برف و یخچالها مستور میباشد و هر سال عدهٔ زیادی از سیاحین در آنجا میروند مساحت ٤۱,۲۹۸ مربع کیلومتر ، نفوس ٤,۰٦٦,٤۰۰ ـ برن مرکز حکومت آن است . ادارهٔ جمعیت اقوام در جنوا که یکی از شهر های بزرگ و قشنگ سویتزرلیند است میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیام

ما بین برما و هند چینی فرانسوی واقع میباشد مساحت آن ۵۰۰,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس ۱۱,۵۰۶,۲۰۷ حکومت مشروطه دارد - علاوه بر پارلمان ، یك مجلس خاندان شاهی دارد که فعلاً عبارت از پنج شهزاده است و این مجلس پادشاه را از تجارب و آرای صائب دانشمندان مملکت متمتع می سازد ، حکمران حالیهٔ آن شاه پراجه دهی پوك است .

سیام دارای جنگل ها است وچوب ساگوان از صادرات مهم آن است ، پیداوار مهم دیگر سیام برنج است ، منابع معدنی آن عبارت است از ذغال سنگ ، آهن ، منگانیز ، سرمه ، سیماب . مذهب عموم مردم بده است ، زیاده از ۱۶,۰۰۰ دیر و ۱۳۲,۹۶۷ نفر راهب دارد .

بنکاك مرکز مملکت ، شهری است عصری که باغهای عمومی و مقبول دارد .

شاه – پراج آدی پوك
PRAJADIPOK

عراق (بین النهرین)

مملکتی است که تازه آزاد و داخل جمعیت اقوام گردیده است ، برطانیه در علاقهٔ عراق برای قوهٔ هوائی خود موقف ها دارد ، جرائد ومطبوعات عرب این عمل را خلاف معنی صحیح استقلال دانسته مخالفت شدید مینمایند . زمین عراق منتها درجه حاصلخیز است . گندم ، جو ، برنج و غیره حاصلات آنجاست و چشمه های تیل خاك آن بسیار است مساحت ۳۷۰,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس ۲,۸۴۹,۲۸۲ و مرکز بغداد ، دارای ۲۵۰,۰۰۰ نفوس میباشد . شاه آن فیصل بن حسین است .

شاه – فیصل بن حسین بن علی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عرب

جزیره نمائی است بجنوب غرب ایشیا ، این جزیره نمای بزرگ بجز ازعلاقهٔ یمن وعمان که هردو زر خیز میباشد عبارت است از ریگستان های بزرگ ، مراتع و صحراهای غیر مزروع در بعضی از صحاری آن نخلستان میباشد. نفوس آن ۷ملیون تخمین شده،این مملکت بچندین ریاست که همه عربی است تقسیم یافته‌است. سعودیهٔ عربیه ، کویت ، عمان ، اثیر ویمن ،حضرموت وچندین قبایلی دیگر . یگانه آرزوی جوانان عرب بترقی وعروج سیاسی وفکری تمام عربستان است وشاید بواسطهٔ تعاون وظفر وسائل بدست آرند .

هرگاه اتحاد چندین ریاست عرب بعمل آید البته وفاق تمامی عرب ممکن خواهدشد .

عرب سعودیه

درسابق بنام دولتین حجاز و نجد معروف بود ، درین سال بنام الدولة العربیه‌السعودیه اعلان گشته ، طرز حکومت شاهی است .

حجاز:

حجاز وطن حضرت پیغمبرما صلی‌الله علیه وسلم است ، مکهٔ معظمه مولد آنحضرت (ص) و مدینهٔ منوره دارالهجرت او صلی الله‌علیه وسلم از علاقهٔ حجاز بشمار میرود ، تجارت مهم حجاز مروارید ، قهوه و قالین است .

رقبه ۲,۶۰۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۰۰۰,۰۰۰ میباشد ، جده بندر مهم آنمملکت است ، عموماً حجاج افغانی از بندر جده بشرف حج بیت الله مشرف می شوند . ینبوع بندر مدینهٔ منوره میباشد حجاز در سنه ۱۹۲۶ بحوزهٔ تصرف شاه نجد در آمد .

مرکز حکومت مکهٔ معظمه ، دارای ۸۵,۰۰۰ نفوس میباشد .

شاه — عبد العزیز ابن عبدالرحمن الفیصل السعود

نجد:

نجد جزو دیگر دولت سعودیه دروسط جزیره نمای عرب واقع است و اکثر اهالی آن بدوی اند .

خرماه ،گندم ، جو،میوه ،پوست ، روغن زرد ، عبا،شتر ، اسپ تازی ، خر وگوسفند ، محصولات این مملکت است ، مرکز حکومت ریاض میباشد .

حدود و نفوس نجد تا حال تعین نشده است شاه عبدالعزیز ابن عبدالرحمن الفیصل السعود میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمان

مملکت آزاد است درجنوب مشرق جزیره نمای عرب ، تجارت خرما و ماهی گیری وملاحی شغل اهالی میباشد . شتر عمان شهرت دارد ، خرما ، حلوای مسقطی، انار، نارنج وماهی‌صادرات عمدهٔ این مملکت است . مساحهٔ آن ۲۱۲,۰۰۰ مربع کیلومتر و تعداد نفوس ۵۰۰,۰۰۰ تخمین شده است سلطان حالیه سید تیمور بن فیصل میباشد . مرکز شهر مسقط ۲۰,۰۰۰ نفوس دارد .

فرانسه

بعد از برطرفی ناپولیون سوم در٤ستمبر ۱۸۷۰ فرانسه جمهوریت خود را اعلان نمود ، و این جمهوریت بواسطهٔ قانون‌اساسی ۱٦جولائی ۱۸۷۵ تحکیم یافت ، بعد ازان در سالهای ۱۸۷۹، ۱۸۸٤، ۱۸۸۵ و ۱۸۸۹ دران بعضی تعدیلات نموده شد ، که بقرار آن قوهٔ وضع قوانین مربوط به مجلس نمایندگان و سنا است و قوهٔ اجرائیه در دست رئیس جمهور و وزرا میباشد .

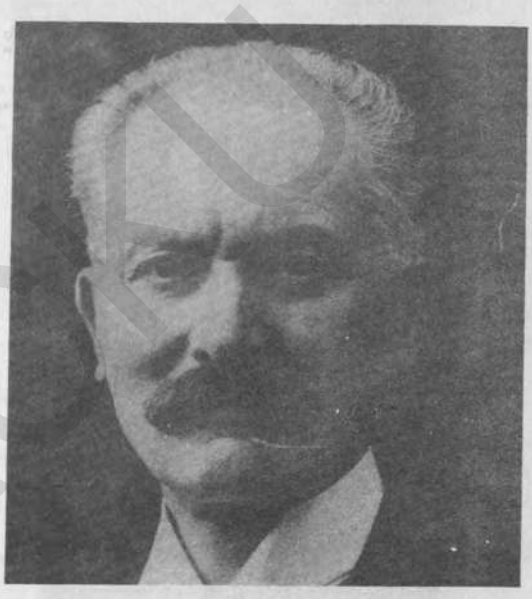

رئیس جمهور ـ البرت لوبرن
ALBERT LEBRUN

رئیس برای مدت ۷ سال بواسطهٔ مجلس سنا و اطاق نمایندگان به اکثریت آرا درمجلس‌مشترکه انتخاب میشود ، وظیفهٔ او اجرا آت قوانین تصویب شدهٔ هر دو مجلس بوده و از بین اعضای هر دو مجلس وزرا را تعین میکند، اما بعضی اوقات می‌تواند که وزرا را از خارج این اطاق نیز انتخاب نماید . رئیس جمهور با دول معاهدات کرده می تواند ، اما قرار داد هائیکه در مساحت فرانسه یا مستعمرات فرانسوی ذی دخل باشد باید مجلس وضع قانون آن را تصویب نماید، بدون اجازهٔ هر دو مجلس اعلان جنگ نموده نمی تواند . در هر امر علاوه بر امضای رئیس امضای یکی از وزرا حتمی است . و به تصویب مجلس سنا ، اطاق نمایندگان منحل شده می تواند .

اطاق نمایندگان برای چهار سال بواسطهٔ آرای عمومی ذکور ۲۱ ساله و بیشتر ازان، بشرطیکه عسکر نباشد وکم از کم مدت ٦ ماه در خاك فرانسه زندگانی کرده باشد، انتخاب میشود . کمترین عمر عضو اطاق نمایندگان را ۲۵ تعین نموده اند ، اعضای این مجلس ٦۱۲ نفر است :

تعداد عضو مجلس سنا ۳۱٤ نفر است ، اعضای سنا برای میعاد ۹ سال از طرف اهالیکه عمر شان چهل یا متجاوز ازچهل است انتخاب وبعد ازهر سه سال یك ثلث آن تبدیل میگردد ، شهزادگان خانواد های معزول حق شمولیت درین مجالس ندارند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعلیم ابتدائی مفت و جبری است، فرانس ۱۷ دارالعلوم دارد . بیمهٔ حیات، مرض وتعطیل اعضا بقرار قانون فرانسه اجباریست .

سیاحت فرانسه برای مردم خیلی دلچسپ دارد و هر سال ملیونها سیاحین به فرانس بغرض سیر وتفریح می آیند. فرانس یك ربع مقدار طلای دنیارا داراست .

پاریس مرکز فرانس ۲,۸۹۱,۰۲۰ نفوس دارد .

فرانس مانند برطانیه یك دولتیست استعماری ، علاقهٔ یوروپی فرانس ۵۵۰,۹۲۶ مربع کیلومتر وسعت دارد اما مستعمرات فرانس قریباً ۱۳ ملیون مربع کیلومتر خارج یوروپ در افریقه ، آسیا ، امریکه و اوقیانوسیه واقع است ، نفوس خود فرانس ۴۱,۸۳۴,۹۲۳ و نفوس ، مجموعی کل مستعمرات تخمیناً شصت ملیون میباشد .

در فرانس هیچ امتیاز رنگ وقوم نیست، در پارلمان وکلای سیاه که از مقبوضات فرانسوی انتخاب میشوند ، با نمایندگان سفید مساویانه حق و امتیاز دارند .

مساحه و نفوس فرانس و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
اوروپا	فرانس وکارسیکا	۵۵۰ ۹۲۰	۴۱ ۸۳۴ ۹۲۳	جمهوری
	اندورا	۴۵۲	۵ ۲۳۱	تحت حمایه
مجموع		۵۵۱ ۳۷۲	۴۱ ۸۴۰ ۱۵۴	
آسیا	هندفرانسوی	۵۱۰	۲۸۶ ۴۱۰	مستعمره
	انام	۱۶۰ ۰۰۰	۴ ۸۲۰ ۰۰۰	»
	کمبودیه	۱۸۰ ۰۰۰	۲ ۶۰۲ ۹۱۴	»
	کوچن چینی	۵۷ ۰۰۰	۴ ۳۹۲ ۸۸۶	»
	تانکنگ	۱۲۰ ۰۰۰	۸ ۱۸۲ ۹۶۲	»
	لاوس	۲۹۰ ۰۰۰	۱ ۰۰۰ ۰۰۰	»
	کوانگ چو	۱ ۰۰۰	۲۰۰ ۰۰۰	»
	سوریه	۱۵۵ ۰۰۰	۲ ۸۳۱ ۶۲۲	وکالت جمعیت اقوام
مجموع		۷۶۳ ۵۱۰	۲۶ ۱۱۶ ۷۹۴	
افریقه	الجزائر	۵۷۵ ۲۹۰	۶ ۵۵۳ ۴۵۱	مستقیماً مربوط فرانسه
	تونس	۱۶۷ ۴۰۰	۲ ۱۵۹ ۷۰۸	تحت حمایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساحه و نفوس فرانس و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه مربع کیلومتر	تعداد نفوس	طرز حکومت
	سینیگال	۱۹۰ ۰۰۰	۱ ۵۸٤ ۲۷۳	مستعمره
	صحرای اعظم	۲ ۳۹۰ ۰۰۰		»
	سودان فرانسوی	۹۹٦ ۰۰۰	۲ ۸۵۵ ٦۵۸	»
	وولته	۳۸۹ ۰۰۰	۳ ۰۰۰ ۲٤۳	»
	گنی	۲٤۰ ۰۰۰	۲ ۲۲۰ ٤٦٤	»
	ساحل عاج	۳۳۰ ۰۰۰	۱ ۸۸٦ ۱٦٦	»
	دهومی	۹۷ ۰۰۰	۱ ۰۸۰ ٤٤۷	تحت حمایه
	موری تانیا	۸۹۰ ۰۰۰	۳۲۲ ۷۳۷	مستعمره
	نائیجر	۲ ۱۷۰ ۰۰۰	۱ ٤۹۰ ۱۵۳	»
	افریقهٔ استوائی	۲ ۹۷۰ ۰۰۰	۳ ۱۲۷ ۷۰۷	»
	کیمرون	٤۵۰ ۰۰۰	۱ ۸۷۸ ٦۸۳	وکالت جمعیت اقوام
	توگو	٤۵ ۰۰۰	۷۳۰ ۰۲۷	»
	ری یونین وغیره	۷ ۹۰۰	۱۸٦ ٦۳۷	مستعمره
	مدغاسکر و مایوت	۵۸۵ ۰۰۰	۳ ۵۰۲ ۰۳۷	»
	ساحل سومال	۲۱ ۰۰۰	۸۵ ۷۷۸	»
	مجموع	۱۱ ۵۱۳ ۵۹۰	۳۲ ٦٦٤ ٤٦۹	
امریکه	سان پیر وغیره	۲۵۰	۳ ۵۸٤	مستعمره
	گوادالوپ	۱ ۷۸۰	۲٤۳ ۲۹۳	»
	مارتینیك	۹۹۰	۲۳٤ ٦۹۵	»
	گیانا	۸۸ ۰۰۰	٤۷ ۳٤۱	»
	مجموع	۹۱ ۰۲۰	۵۲۸ ۸٦۳	
	اوقیانوسیه نیوکیلید ونیا وغیره	۱۷ ۰۰۰	۵۱ ۸۱٦	مستعمره
	تائیتی وغیره	۵ ۰۰۰	۳۵ ۹۰۰	»
	مجموع	۲۲ ۰۰۰	۸۷ ۷۱٦	
	مجموع کل	۱۳ ۱٤۱ ٤۹۰	۱۰۱ ۳۱٤ ۱۵٤	

(c) ketabton.com: The Digital Library

افریقهٔ غربی فرانسوی و صحرای اعظم :

این خطهٔ بزرگ از مستعمرات فرانس وبر۹ علاقهٔ ذیل مشتمل است :

(۱) سینگال (۲) گنی فرانسوی (۳) ساحل عاج (٤) دهومی (٥) سودان فرانسوی (٦) ولتهٔ فوقانی (۷) ماری‌تانیا (۸) نائیجر (۹) داقار، مساحهٔ مجموعی آن ۳,۷٥۰,۰۰۰ مربع کیلومتر وتعداد نفوس آن ۱۳,٥٤۱,٦۱۱ است که‌ازان‌جمله۱۳,٥۲٦,۲۱۲ بومی‌وازجملهٔ بومیان‌تقریباً ۳,٥۰۰,۰۰۰مسلم‌اند. ودرین خطه دین اسلام روز بروز روبه ترقی است . شغل اهالی زراعت است .میوه ، ناریال ، پنبه ، تیل ،چوب، رابر و ککو صادرات عمدهٔ این دیار است .

الجزائر :

مستعمرهٔ فرانسوی است در افریقه ، میدانها و وادیهای خیلی حاصل خیز دارد که بساحل مدیترانه قریب میباشند . من حیث معدنیات بسیار باثروت است .

زراعت پیشهٔ مهم اهالی است. از الجزایر مقدار زیاد غله و ماکولات بفرانس فرستاده میشود. یك حاکم اعلای فرانسوی بمعاونت دومجلس مشیران امور را اجرا مینماید .

مساحه ٥۷٥,۲۹۰ مربع کیلومتر،نفوس ٦,٥٥۳,٤٥۱ که‌ازان‌جمله٥,٦۳۲,٦٦۳ مسلم میباشند. مرکزشهر الجزائر ۲٥۷,۱۲۲ نفوس دارد .

اندورا :

جمهوریتی است در قلب کوهستان پرینه مابین فرانس وهسپانیا که ازشش ونیم صدسال قبل تاحال‌استقلال داخلی وجمهوریت خودرا حفظ نموده است . ادارهٔ حکومت را مجلسی که‌دارای ۲٤ عضواست مینماید و اعضای این مجلس برای مدت چهار سال انتخاب میشود .

سندك یعنی رئیس ازطرف مجلس مذکور منتخب میشود . اندورا تحت حمایهٔ مشترکهٔ رئیس جمهور فرانس واسقف هسپانوی ارگل است و مبلغ ٤٦۰ پسیتا به‌اسقف و ۹٦۰ فرانك به‌فرانس سالیانه بطور خراج تادیه مینماید . مساحهٔ آن ٤٥۲ مربع کیلو متر ، نفوس ٥,۲۳۱ است . ارتفاع خاك آن بهیچ جا از دو هزار متر کمتر نیست .

تونس :

مملکتی‌است درشمال افریقه که‌تاسنه ۱۸۸۱ ع یکی از ممالك عثمانیه بود ، بعد ازان تحت‌الحمایهٔ فرانس شد. رئیس‌آن « بیك » لقب دارد ، ولی اختیارات حکومت بدست مامور عمومی فرانس است ،که بمعاونت هشت نفر وزرای فرانسوی و سه نفر وزرای تونسی مملکت را اداره می‌نماید. زراعت شغل اکثر اهالی است . غله وحبوبات و میوه وانگور وشراب و پوست وحیوانات وسنگ مرمر وماهی‌صادرات مهمهٔ تونس است . مساحه تخمیناً ۱٦۷,٤۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۲,٤۱۰,٦۹۲ میباشد که ازان جمله ۲,۱٥۹,۱٥۱ مسلم اند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوریه :

سابقاً مقبوضهٔ ترکیه بوده درسنه ۱۹۲۰ بواسطهٔ معاهدهٔ سیوریس به‌فرانس تعلق گرفت . فرانسه قبول نمود که درمدت سه سال باتفاق حکام بومی قانون اساسی وضع نماید ، تا مملکت ترقی کرده اهلیت استقلال پیدا نماید ، بنابران مجلس ملی برای ساختن تشکیلات اساسی تشکیل شده قانون تجویز کردند که سوریه آزاد قرار داده شود و رئیس سوریه اختیار نافذ نمودن قانون عسکری و حق بستن معاهدات باممالك خارجه داشته باشد ولی فرانس این‌مواد را رد نموده ، در سنه ۱۹۳۰ بقرار قانون جدیدی سوریه را درچند حصه تقسیم نمود :

(۱) جمهوریهٔ شام ـ مرکز حکومت دمشق (یا شام الشریف) رئیس آن برای پنجسال و مجلس که دارای ۶۹ عضو است برای چهار سال انتخاب میشود . رئیس جمهور حالیه جمیل بیك ایلچی . تعداد نفوس (۱,۶۹۶,۶۳۸) است .

(۲) جمهوریهٔ لبنان ـ مرکز حکومت بیروت است رئیس جمهور موسیو چارلس دباس وعدهٔ اهالی ۸۶۲,۶۱۸ میباشد .

(۳) ولایت لتاکیه است که مرکز حکومت آن شهر لتاکیه وتعداد اهالی آن ۶۷۶,۹۲۰ میباشد .

(٤) ولایت (جبل دروز) که مرکز آن السویدیه ونفوس آن ۵۱,۷۸۰ است .

مساحهٔ سوریه ۱۵۶,۰۰۰ مربع کیلومتر تخمین میشود . اکثر اهالی عربی النسل ۱,۵۱٤,۷۵۵ مسلم و ۵۰۵,٤۱۹ مسیحی وبه‌زراعت وفلاحت مشغول اند . لبنیات وترکاری ومیوهٔ‌تر وخشك،قماش ابریشمی‌ونخی‌ـ روغن زیتون عمدهٔ محصولات آنجا است ، عربی وفرانسوی زبان های رسمی است .

فنلند

فنلند از سال ۱۸۰۹ ع بطور گراند دوچی‌مستقل ضمیمه ایمپراطوری روسیه بود ، در سال ۱۹۱۷ اعلان استقلال تامه نمود .

حکومت آن جمهوریست و رئیس جمهور برای موعد شش سال به آرای عموم ملك انتخاب میشود .

قوهٔ مقننه بدست مجلس وکلا که دارای ۲۰۰ اعضاست میباشد و این اعضا به تناسب عدهٔ اهالی از طرف ۱۶ حوضهٔ انتخابی برای ۳ سال تعیین میشوند ، در حوضه های انتخابی بعد از هرده‌سال نظر به کمی و زیادی نفوس تبدلات بعمل میآید . ذکور و اناث که سن شان بالغ بر ۲٤ باشد حق رای دارند ، و فنلند اولین مملکتی‌است که برای طبقهٔ اناث حق رأی داده است .

در فنلند به‌هشت زبان‌تکلم میشود امازبانهای‌رسمی‌فنلندی وسویدنی‌ست. تعلیم ابتدائی جبری ومجانی‌است ، فنلند سه یونیورستی دارد .

خدمت عسکری برای هر فرد از عمر ۱۷ الی ۵۲ جبری قرار داده شده .

زراعت وحفظ جنگل پیشهٔ مهم اهالی‌ست ، صنایع آن عبارت ازآلات آهنی ، منسوجات ، کاغذ سازی ، چرمگری ، ادویهٔ کیمیاوی میباشد .

مساحت ۳۹۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۳,۶۵۸,۱۲۵ نفر است . مرکز هلسنکی (هلسنگفورس) دارای ۲٤۱,۱۱۵ نفوس میباشد . در فنلند ۳۰۷ نفر مسلمان سکونت دارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوسته ریکا

رئیس جمهور— گونزالیز پونگالیز ویکوئز
CLETO GONZALEZ VIQUEZ

جمهوریت خوردی است در امریکهٔ وسطی ، تعلیم ابتدائی رایگان وجبری است ، اختیارات مقننه بدست مجلسی که دارای (٤٣) اعضا است میباشد ، و اعضای این مجلس برای موعد چهار سال منتخب و نصف آن بعد از هردو سال تجدید میشود . رئیس جمهور برای چهار سال منتخب میگردد .

قهوه ، کیله ، ککاو ، از صادرات مهم آن است . منابع معدنی آن : طلا ، نقره ، زمچ ، سیماب ، گوگرد و مس میباشد .

رقبه ٥٩,٥٧٠ مربع کیلومتر، نفوس ٤٧١,٥٢٥ مرکز حکومت سان جوز است .

کولمبیا

درامریکهٔ جنوبی است ،یوغ اسارت هسپانیه رادرسنه ١٨١٩ انداخته جمهوریهٔ متحده بوجود آمد ، پارلمان آن مشتمل است بر : سنا که ٥٨ عضو دارد و برای چهار سال منتخب میشود . واطاق وکلاء که ١٣١ نفر اعضا دارد وبرای دوسال باآرای عموم منتخب میشود ، رئیس جمهور برای چهار سال انتخاب میگردد . تعلیم ابتدائی رایگان است اما جبری نیست و خدمت عسکری برای یکنیم سال جبری است .

قهوهٔ کولمبیاخیلی اعلی است ، ازحیث معادن طلا ، زمرد ، نقره ، پلاتینم ، مس ، آهن ، سرب و ذغال سنگ باثروت است ، جنگلهای وسیع نیز دارد .

زبان اهالی مملکت هسپانوی است . مساحت ١,١٤٨,٤٠٠ مربع کیلومتر ، تعداد نفوس ٧,٨٥١,٠٠٠ است . مرکز بوگوتا دارای ٢٣٥,٤٢١ نفوس میباشد .

کیوبا

جزیره ایست درآنتیل متصل ساحل امریکه که درسنه ١٨٩٨ بواسطهٔ معاونت اضلاع متحدهٔ امریکه از اسارت هسپانیه نجات یافت، ولی بعدازان تامدت سه سال به تصرف اضلاع متحده بود وسپس جمهوریهٔ آزاد گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رئیس جمهور کیوبا برای موعد شش سال منتخب میشود، اما دوباره حق انتخاب ندارد . مجلس سنا ۳۶ عضو دارد، که برای موعد نه سال و مجلس سفلی دارای ۱۲۶ نماینده و برای موعد شش سال انتخاب میشوند . جمله مرد وزن که عمر شان متجاوز از ۲۱ سال است حق رای دارند .

قند، تمباکو، ککاو ، میوه ، صادرات مهم آن است . صادرات قند آن در عالم بدرجهٔ اول وصادرات سگرت و سیگار درجهٔ دوم دارد . تعلیم ابتدائی و رشدی جبری است علاوه از مکاتب محلی ۷۰ معلم سیار برای تعلیم و تدریس مامور است .

مساحت کیوبا ۱۶۶,۰۰۰ مربع کیلو متر نفوس آن ۳,۶۳۸,۱۷۴ - مرکز حکومت (هوانه) دارای ۵۸۹,۰۷۹ نفوس میباشد .

گراردو ماچادو ای مورالیز
GERARDO MACHADO Y MORALES

کواتی مالا

جمهوریهٔ ایست در امریکهٔ وسطی، رقبه ۱۰۹,۷۲۴ مربع کیلومتر، نفوس ۲,۰۰۴,۹۰۰ دارد .

هرزن ومرد حق رأی دارد، پارلمان دارای دومجلس است: یکی مجلس ملی که اعضای آن برای موعد چهار سال انتخاب میشود ودیگری مجلس حکومتی که ۷ عضو دارد وازان جمله ۳ نفررا اهالی وباقی را رئیس جمهور انتخاب میکند. رئیس جمهور برای شش سال انتخاب میگردد. تعلیم ابتدائی مجانی وجبری وزبان مملکت هسپانوی است .

صادرات مهم آن قهوه است - مرکز حکومت (گو آتیمالا) نام دارد که دارای ۱۶۵,۹۲۸ نفوس است .

لائبیریا

در قرن ۱۷ و ۱۸ عیسوی حبشی ها را اوروپائیان بجبر از افریقه به امریکا برده به امریکائیان میفروختند ، و امریکائیان بالای حبشی ها کار می نمودند ، در ابتدای قرن ۱۹ امریکائیان تمام حبشی هارا از اسارت آزاد ساختند ، و جمعیت های خیر خواهان بشر امریکه به بعضی از حبشی های مذکور معاونت نموده و آنها را واپس درافریقهٔ غربی فرستاده و در آنجا مقامی را که لائبیریا نام دارد آباد نمودند ، و جمهوریت مستقل و آزاد در سال (۱۸۴۷) اعلان و تشکیل گردید که حکومت آن بطرز اضلاع متحدهٔ امریکه و رئیس آن برای چهار سال انتخاب میشود ، و پارلمان آن دو اطاق: عالی و وکلا دارد . زبان رسمی مملکت انگلیسی. رابر و پنبه و ککاو پیداوار آنجاست . مساحت ۹۵,۴۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۱,۰۰۰,۰۰۰ که ازان جمله ۱۲,۰۰۰ نفر از نسل غلامان آزاد شده میباشد . و بانی بومی و عدهٔ زیاد آن مسلم اند . مونروویا مرکز لائبیریا ۱۰,۰۰۰ نفوس دارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاتویا

در ۱۷ نومبر سنه ۱۹۱۷ اعلان استقلال نموده و از ایمپراطوری روسیه مجزا گردید .

مملکت مذکور زراعتی و زمین برای زراعت از طرف حکومت به زارعین داده می شود . جایداد اشخاص ضبط شده . لاتویا از حیث کلوبها و مجالس خیلی مشهور است . تعلیم ابتدائی مفت و جبری است . بواسطهٔ تیاتر ها نیز تعلیم داده می شود ، مجلس واضع قانون آن موسوم به سائیماست که (۱۰۰) عضو دارد واین اعضا بقرار تناسب عده به آرای عموم برای سه سال منتخب میشوند ، و رئیس جمهور به کثرت آرا برای سه سال از طرف این مجلس انتخاب میگردد .

رئیس جمهور — البرت کیواثیس
ALBERT KVIESIS

مساحت ۶۵,۷۹۰ مربع کیلومتر ونفوس ۱,۹۰۰,۰۴۵ وریگا مرکز آن دارای ۳۷۷,۹۱۷ نفوس میباشد .

لیتوانیا

به فروری ۱۹۱۸ از روسیه مجزا گردیده استقلال خود را اعلان نموده جمهوریت آزاد گشت . جمله اهالی مطابق قانون حقوق مساوی دارد. هیچ خطاب و رتبه در لیتوانیا نیست . مجلس واضع قانون آن موسوم به سیماس است که اعضای آن به آرای عموم برای پنج سال و رئیس جمهور از طرف ملت برای هفت سال انتخاب میگردد . خدمت عسکری جبری است . زراعت و تربیهٔ جنگلات پیشه های مهم اهالی است. رقبه ۵۵,۶۷۰ مربع کیلومتر، نفوس ۲,۳۶۷,۰۷۲ ومرکز (کوونو) دارای ۱۱۳,۰۰۰ نفوس میباشد .

رئیس جمهور — اینتاناس سمیتونا
ANTANAS SMETONA

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکسمبرگ

علاقهٔ خوردیست در اوروپا که رقبهٔ آن ۲,۶۰۰ مربع کیلومتر ، و نفوس آن ۲۹۹,۷۸۲ میباشد . تعلیم ابتدائی مفت و جبری است. پارلمان آن مرکب است از اطاق عالی که ۱۵ عضودارد واطاق سفلی که دارای ٥٤ اعضا میباشد ، و اعضای آن به آرای عموم اهالی برای ٦ سال منتخب شده نصف آن بعد هر سه سال تجدید میگردد . در لکسمبرگ معدن آهن وذغال وجود دارد .

حکمران (گراندوچس شارلوت) است که به۹جنوری ۱۹۱۹ برتخت نشست. مرکزلکسمبرگ دارای ۵۳,۷۹۱ نفوس میباشد .

گراندوچس (وثیسه اعظمه) – شارلوت
CHORLOTTE

لیختن‌ستائین

علاقهٔ خوردیست در وسط اوروپا که ۱۵۹ مربع کیلومتر مساحه دارد ویکی از قدیمترین خاندان یوروپی دران جا حکمرانی میکند ، عدهٔ اهالی ۱۰,۲۱۳ تخمین شده . پارلمان آن ۱۵ اعضا دارد . زبان اهالی جرمنی وسکهٔ سویتزرلیند رائج است .سکنه آن اکثر زراعت پیشه هستند ، مواشی در این ملك بسیار خوب تربیه میشود. وادوز مرکز آن است و حکمران پرنس فرانسس اول است . لیخ تن ستائین هیچ عسکر ندارد .

مراکش (مغرب اقصی)

برسواحل بحیرهٔ روم وبحر اوقیانوس واقع وهوای معتدل وصحت بخش دارد. (طنجه) مقام مشهورآن است. عدهٔ زیاد اهالی بومیان بربراست که در کوه ها سکونت دارند ، باقی عرب. واجداد این‌هاست که اندلس را فتح کرده بودند، ساکنین اینجا بعضی زراعت میکنند وعدهٔ چادرنشین میباشند . قالین ، اسباب چرمی ، کلاه ، اسباب پشمی وابریشمی صنایع مهم مملکت است . فرانس مراودهٔ خارجهٔ سلطان مراکش را وکالت میکند . مملکت مراکش درسه منطقه تقسیم شده است : منطقهٔ فرانسوی، منطقهٔ هسپانوی ، منطقهٔ بین‌المللی طنجه، مرکز فیض ۱۰۷,۸٤۳ نفوس دارد ، رقبه ۵۹۸,۶۰۰مربع کیلو متر است :

تحت‌الحمایهٔ فرانس ۵۷۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ، منطقهٔ هسپانوی ۲۸۰۰۰ مربع کیلومتر ، منطقهٔ بین‌المللی طنجه ۶۰۰مربع کیلومتر. نفوس منطقهٔ فرانسوی ۵,۰۰۰,۰۰۰ منطقهٔ هسپانوی۱,۰۰۰,۰۰۰نفر، منطقهٔ طنجه ۵۳,۰۰۰ میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصر

مصر قبل از ۱۹۱٤ جزو امپراطوری ترکیه حساب میشد ، در ۱۸ دسمبر ۱۹۱٤ حکومت برطانیه آنرا تحت الحمایهٔ خود قرار داد وبه ۹ دسمبر عباس حلمی خدیو را عزل نمودند وحسین کامل که از خانوادهٔ محمدعلی پاشا بود به لقب سلطان بعوض او تعیین شد ، در ۱۹۱۷ سلطان حسین در گذشت و برادرش به سلطنت رسید،در ۲۸ فروری ۱۹۲۲ تحت الحمایگی انگلیس درمصر منسوخ شد .

شاه ـ فواد اول

فؤاد اول (احمد فواد بن خدیو اسمعیل پاشا) در ۹ اکتوبر ۱۹۱۷ بعد از برادرش به سلطنت رسید ودر ۱۵ مارچ ۱۹۲۲ عنوان شاه را اختیار کرد ، بقرار قانون اساسی معاش سالانهٔ او ۱۵۰,۰۰۰ پوند مصری است . و از فامیل او ۱۱۱,۵۱۲ پوند است. ولیعهد شهزاده فرخ میباشد که در ۱۱ فروری ۱۹۲۰ تولد شده . سلطنت در خانوادهٔ محمد علی پاشا موروثی است . قرار فرمان شاهانه ۱۳ اپریل ۱۹۲۲ سلسلهٔ وراثت قرار ذیل است :بعد از شاه پسر بزرگ او ، و در صورت فوت پسر ، پسر متوفی (یعنی نواسهٔ او) سلطنت کند . شرط است که پادشاه و پدر و مادرش مذهب اسلام داشته باشند .

واگرشاه اولاد ذکور نداشته باشد حق وراثت به برادر ها بقرار سن میرسد و اگر پسر وبرادر نیز نباشد حق وراثت مربوط به کاکا است. بقرار تشکیلات (۲۲) اکتوبر ۱۹۳۰ مصر مملکت شاهیٔ موروثی قرار یافت که ادارهٔ حکومت آن بواسطهٔ نمایندگان ملی اجرا یابد . تمام مصری ها ازهر نژاد و مذهب به مقابل قانون حقوق مساوی دارند . تعلیم ابتدائی برای مرد و زن حتمی و رایگان است، قانون بدون تصویب پارلمان و منظوری شاه قابل اجرا نیست.انشاء قوانین مالیه مخصوص به ذات شاه است. پارلمان مصر : مشتمل بر یك سنا و یك مجلس نمایندگان بوده و سنا مشتمل بر ۱۰۰ عضو که ٦۰ نفر از طرف شاه و باقی از طرف عموم ملت برای مدت ده سال مقرر میشود و نصف اعضای پارلمان بعد از میعاد پنج سال تبدیل میشوند رئیس سنا را خود شاه انتخاب می کند، مجلس نمایندگان مشتمل بر ۱۵۰ عضو است که برای مدت ٥ سال بآرای ملت منتخب میگردد . اسلام مذهب رسمی وعربی لسان رسمی است.قاهره مرکز حکومت است. شاه درمعاملات اوقاف و مسائل مذهبی تحت شریعت اسلامی اختیارات کامل دارد و پارلمان دران حق مداخلت ندارد .

اهالی مصر ٦۲ فیصد در زراعت مشغول اند، صنایع مهم مصر دباغت « چرم گری » وسیمنت سازی میباشد صادرات مهمهٔ آن پنبه، برنج و قند است . رقبهٔ مصر ۹۹٤,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۱٤,۲۱۷,۸٦٤ مرکز حکومت قاهره است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سودان مصری برطانوي:

از عرض بلد ۲۲ شمالی‌از حدود مصر شروع شده طرف جنوب تا یو گندا امتداد یافته است ، مساحت سودان ۲۵۵,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۵,۶۰۵,۸۴۸ تخمین شده است ، پیدا وار سودان صمغ عربی و عاج است ، نمك و خرما و پوست از صادرات مهم آنجاست و پنبه نیز بذر میشود .

مصر سودان را جزءلاینفك خود میداند . اما برطانیه آنرا بمصر نمیگذارد ، حاکم سودان را شاهٔ مصر بتصویب حکومت برطانیه مقرر میکند و حکمران بمعاونت مجلس اداری کار مینماید . مرکز آن خرطوم دارای ۵۰,۴۶۳ نفوس‌است .

مکسیکو

رئیس جمهور — اورتیز روبیو
ORTIZ RUBIO

اتحاد جماهیر است در امریکهٔ شمالی که بچند علاقه تقسیم یافته که هر علاقه آزادی داخلی ومجلس واضع قانون دارد . پارلمان متحده مرکب است از اطاق وکلاء که دارای ۱۸۵ عضو میباشد و مجلس عالی که ۵۸ عضو دارد ، تمام اعضا برای دو سال بقرار آرای عموم منتخب میشوند ، رئیس جمهور نیز بکثرت آرای عموم اهالی برای ۶ سال منتخب میشود. تعلیم ابتدائی مفت وجبری است وتعلیم مذهبی درپروگرام مکاتب رسمی نیست . در مکسیکو حکم اعدام از اول جنوری سنه ۱۹۳۰ باستثنای افراد عسکری منسوخ شده است . خدمت عسکری جبری است. هیچ جمعیت دینی درحدود این مملکت استملاك نمیتواند . زراعت و تربیهٔ مواشی پیشهٔ مهم اهالی ومملکت خیلی متمول است ، تیل خاك بفراوانی پیدا میشود،رقبه ۱,۹۸۹,۰۰۰ مربع کیلومتر، نفوس ۱۶,۴۰۴,۰۳۰ شهر مکسیکو مرکز آنست که دارای ۹۶۰,۹۰۰ نفوس میباشد .

موناکو

علاقهٔ خوردیست بساحل مدیترانه ،که‌مساحهٔ آن یکنیم مربع کیلومتر و دارای ۲۴,۹۲۷ نفوس میباشد مداخل آن از اجارهٔ قمار خانهٔ که به مونتی کارلو میباشد حاصل میگردد . قریباً ۱,۵۰۰,۰۰۰ نفر سالانه درمونتی کارلو برای قمار می آیند . شرکت اجارهٔ قمار خانه تخمیناً پنج ملیون افغانی سالانه برای حکومت موناکو تادیه میکند ،اهالی مملکت هیچ مالیه یامحصول بحکومت نمی دهند بلکه ازپول اجارهٔ قمار خانه تنخواه می گیرند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناروی

سلطنتی است در شمال اوروپا که از سنه ۱۴۵۰ الی سنه ۱۸۱۴ بادنمارك و از ان بعدتا سنه ۱۹۰۵ باسویدن متحد بود ، باتفاق طرفین این اتحاد بتاریخ ۲۶ - اکتوبر سنه ۱۹۰۵ لغو گردیده به آرای عموم اهالی ، شهزاده کارل پسردوم شاه دنمارك بطور شاه ناروی منتخب شده نام ها کون سابع اختیار کرد .

شاه – هاکون سابع
HAAKON VII

ناروی حکومت مشروطه دارد قوهٔ مقننه بدست مجلس ملی (ستارتنگ) که دارای ۱۵۰ عضو است میباشد واعضا برای سه سال باین شرط انتخاب میشوند که قبل از انتخاب به سن سی رسیده و اقلاً ده سال درخاك ناروی سکونت داشته باشد. همه ذکور و اناث که عمر شان از ۲۳ سال کمتر نبوده و اقلا پنج سال در ناروی بسر برده باشند حق رأی دارند ، مجلس ملی به ابتدای دورهٔ سه سالهٔ خود در دوحصه منقسم گردیده یك ربع اعضای مجلس علیا و باقی اطاق سفلی را تشکیل میدهد . وزرا در مجلس حق حضور دارند ، اما رأی داده نمیتوانند . قوهٔ اداری و قیادت قشون وتقرر مامورین بدست شاه است. ناروی مملکت کوهستانی است واهالی آن نهایت بلندقامت وقوی البنیه و درملاحی وماهیگیری دارای مهارت تامه میباشند، زراعت ، تربیهٔ جنگل ، ماهی گیری و جهاز رانی پیشه‌های مهم شان است. تعلیم ابتدائی و خدمت نظام جبری است .

ماهی، چوب، سنگ، آهن، پوست وکاغذ محصولات عمدهٔ ناروی است. ناروی چون بسیار نزدیك قطب شمالی واقع است درتابستان دربعض حصص مملکت آفتاب هیچ غروب نمی‌شود، بنابران آنرا « ملك آفتاب نیم‌شب » نامیده اند ودربهار سیاحان به‌تعداد زیاد سیر وتماشا باین دیار میروند، خلیج‌های بسیارقشنگ دارد، کلانترین ومهیبترین گرداب بحری عالم نزدیك ساحل ناروی واقع است، مساحه ۳۲۳,۶۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ۲,۸۰۹,۵۶۴ مرکز شهر (اوسلو) دارای ۲۴۹,۶۸۸ نفوس است ، که قبل از سنه ۱۹۲۵ بنام (کرستیانا) معروف بود .

مساحه و نفوس ناروی و مستملکات آن

بر اعظم	ملك	مساحه مربع کیلو متر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	ناروی	۳۲۲ ۸۱۰	۲ ۸۰۹ ۰۰۴	شاهی
	جزیرهٔ جان مئین	۷۹۰	۱۰	
	جزیرهٔ سپتز برجن	۶۳,۱۰۰	۵۵۰	
	مجموع	۳۸۶,۷۰۰	۲,۸۰۹,۵۶۴	
بحر اطلانتك جزایر بودی		غیر معلوم	غیرمسکون	مستعمره
	مجموع کل	۳۸۶,۷۰۰	۲,۸۰۹,۵۶۴	

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکاراگوا

جمهوری است درامریکهٔ وسطی پارلمان آن مرکب از دواطاق است : یکی سنا که دارای ۲٤ عضواست وبرای موعد شش سال منتخب میشود و دیگر اطاق وکلا است که ٤۳ عضو دارد وبرای چهار سال انتخاب میشود ، زن ومرددرانتخاب مساویانه حق رأی دارند . رئیس جمهور برای چهار سال منتخب میشود .

این مملکت جنگل های قیمت داردارد . صادرات آن : قهوه ، قند ، چوب وکیله است . ماناگوا مرکز حکومت است . نکاراگوا ـ ه دارالعلوم دارد ، رقبه ۱٥٦,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۷٥۰۰۰۰ میباشد .

نیپال

سلطنت آزادی است درکوه های هالیه، رقبه ۱٤۰,۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس ٥,٦۰۰,۰۰۰ تخمین شده است . اهالی آن علی العموم هندو وبودائی میباشد . پاد شاه را مهاراج ادهیراجه مینامند ، و اختیارات حقیق ملك بدست وزیر موروثی است که مهاراجه لقب دارد. کهتمندومرکز آن ازسرحد هندوستان ۱۲۰ کیلومترمسافه دارد. نیپال از حیث معادن باثروت است .

نیدرلاندز . (هولیند)

سلطنتی است در شمال غرب یوروپ . شراب سازی و تصفیهٔ قند صنایع مهم آن است . از حیث صنعت تراش الماس وتربیهٔ گلهامشهور است .

بموجب قانون اساسی سلطنت ارثی و حکومت مشروطه است .

پارلمان مشتمل است بردوجلس: مجلس اول دارای ٥۰ عضوبرای موعد ٦ سال منتخب ونصف اعضای آن بعد از هر سه سال تجدید میشود ، مجلس دوم دارای ۱۰۰ اعضاست که بآرای عموم برای چهار سال منتخب میشوند ، پاد شاه اعضای یك مجلس دولتی را که ۱٤ عضو دارد منتخب میکند ، که ازان جمله یکی صدراعظم میباشدودرباب جملهٔ معاملات قانونی وبعض امور اجرائیه ازانها استشاره میشود .

ملکه — وهلمینا
WILHELMINA

خدمت عسکری قسماً جبری وقسماً اختیاری است ، هر فردمابین عمر ۱۹ و ٤۰ سال خدمت عسکری راانجام میدهد . عقاید و مذهب قانوناً آزاد ، تعلیم ازعمر ٦ الی ۱۳ جبری است .

اکثر خاك این مملکت ازسطح بحر پست تراست وبرساحل بحر سد های عریض برای جلوگیری آب تعمیر یافته است . کاغذ ولبنیات و قماش از صادرات عمدهٔ این ملك است : زراعت ، ماهی گیری وجهاز رانی پیشه های اکثر اهالی است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رقبهٔ هالیند ۳٤,۱۸٦ مربع کیلومتر، نفوس ۷,۹۲۰,۳۸۸ مرکز اداره امستردم، محل حکومت هیگ، حکمران ملکه ولهلمینه درسنه ۱۸۹۰ به‌عمر ده سالگی وارث تخت شده و در ۱۸۹۸ زمام حکومت را بدست گرفت .

مساحه و نفوس نیدرلاندز و مستملکات آن

براعظم	اسم ممالك	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	نیدرلاندز	۳٤ ۱۸۲	۷ ۹۲۰ ۳۸۸	شاهی
آسیا				
(جزایر شرق الهند)				
	جاوا و مدورا	۱۳۲ ۰۰۰	٤۱ ۷۱۹ ۵۲٤	مستعمره
	بورنیو	۵۵۰ ۰۰۰	۲ ۱۹٤ ۵۳۳	»
	سوماترا	٤۱۵ ۰۰۰	۷ ۰٦۰ ۷۹۹	»
	نیوگنی	۳۸۰ ۰۰۰	۲۱۰ ۰۰۰	»
	سیلیبیس	۱۲۰ ۰۰۰	۲ ۸۷۷ ۳۳۵	»
	ترنیت	٦۰ ۰۰۰	٤۹۲ ۹۷۳	»
	امبوئینا	۵۸ ۰۰۰	٤۰۰ ۰۵۷	»
	منادو	۵۷ ۰۰۰	۱ ۱۳۹ ۲۵۱	»
	تمور	٤٦ ۰۰۰	۱ ٦۵٦ ٦۳٦	»
	ریاولنگ	٤۲ ۰۰۰	۲۹۸ ۳۲۹	»
	بانگکا	۱۲ ۰۰۰	۲۰۳ ٤۳۳	»
	بالی و لمبوك	۱۱ ۰۰۰	۱ ۸۰۲ ۱٤٦	»
	بلیتون	٤ ۸۰۰	۷۳ ٤۰۹	»
مجموع		۱ ۸۸۷ ۸۰۰	٦۰ ۷۳۱ ۰۲۵	
امریکه	سوری نام	۱۲۹ ۰۰۰	۱۵۳ ۲۹۱	»
	جزائر کوراکاؤ	۱ ۱۳۰	۷٦ ۲۹۹	»
مجموع		۱۳۰ ۱۳۰	۲۲۹ ۵۹۰	
مجموع کل		۲۰ ۰۵۲ ۱۱۲	٦۸ ۸۸۱ ۰۰۳	

جزائر شرق الهند نیدرلاندی :

مشتمل بر چهار جزیرهٔ بزرگ جاوا ، سماترا ، بورینو و سیلیبیس ، مجمع الجزائر ملاکا ، تمور ، و چند جزایر خورد دیگر که همه باثروت وسر سبز است میباشد .

جزایر شرق الهند جنگلهای وسیع که دارای چوب های قابل تعمیر است دارد ، قند ورابر ومصالح دیگ صادرات مهمهٔ آن است وازحیث معادن توانگر بوده وتیل خاك بسیار دارد .

۹۹ فیصد کنین دنیا ، پیداوار جاواست. اهالی بالعموم مسلمانند .مساحت ۱,۸۸۷,۸۰۰ مربع کیلومتر ، نفوس ٦۰,۷۳۱,۰۲۵ نفر است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واتیکان

یك حصه است از شهر روما (پای تخت ایطالیه) که‌مقر « پاپ » اعظم پیشوای‌مذهب رومن کاتولیك میباشد. بتاریخ ۱۱ فروری ۱۹۲۹ بطور دولت مستقل شناخته شد .

امور عدلیه ،مقننه . واجرائیه بدست اسقف اعلی یعنی خود پاپ اعظم میباشد .

منطقهٔ حکمرانی پاپ « شهر واتیکان » تکت پوسته ، مسکوکات ، ریل ، رادیو ، پولیس ، عسکر ، یونیورستی از خود داشته و « پاپ » در اکثر ممالك خارجه سفرا هم از طرف خود تعیین میکند .

یك موقف ریل در سال ۱۹۳۰ در واتیکان ساخته شده است . مساحهٔ شهر واتیکان یعنی مملکت مستقلهٔ « پاپ » اعظم عبارت از ٤٤ هکتار زمین مساوی کمتر از نیم مربع کیلومتر و نفوس آن ٦٣٩ نفر میباشد این دولت مستقله بلحاظ مساحه خورد ترین ممالك عالم بحساب میرود .

پاپ — پیوس یازدهم
PIUS XI

وترویلا

این جماهیر متحده در امریکهٔ جنوبی واقع و از بیست ریاست های که آزادی داخلی دارند و یك ضلع مرکزی و دوعلاقه مرکب است ، مساحت آن ۹٤۲,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۳,۰۲٦,۸۷۸ ، پارلمان متحده‌مرکب است: از مجلس سنا که ٤۰ عضو دارد و مجلس وکلاء که دارای ۷۷ اعضا میباشد و اعضای هر دو مجلس برای موعد سه سال انتخاب ، و رئیس برای مدت هفت سال منتخب میشود . زراعت و تربیهٔ مواشی پیشه های مهم اهالی میباشد . کاراکاس مرکز حکومت آن است .

هاندوراس

جمهوریتی است در امریکهٔ‌وسطی رقبهٔ آن ۱۱۵,۰۰۰ مربع کیلو متر و نفوس آن ۸۵۹,۷٦۱ میباشد از حیث معادن بسیار باثروت است ، رئیس جمهور بقرار رأی کل ملت برای موعد چهار سال تعیین می‌یابد ، پارلمان یك‌اطاق و ٤۳ عضو دارد که اعضای آن برای چهار سال انتخاب میشود ، حکومت در اصلاح معاشرتی توجهٔ خصوصی دارد ، مرکز جمهوریت (تیگوسی گالپا) میباشد که ٤۰,۰٤۹ نفوس دارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هایتی

جمهوریهٔ خوردیست در جزایر غرب الهند امریکه که اکثر اهالی آن حبشی میباشد ، فرانسوی زبان رسمی مملکت است . در ۱۹۱۵ اغتشاشی برپا شده و عساکر ریاستهای متحدهٔ امریکه در آنجا امنیت قائم نمود وبقرار معاهدهٔ که درهمین سال باهایتی عقدشد بعضی کار های رفاهٔ عمومی تحت نگرانی افسران ریاست های متحده گذاشته شد . در ۱۹۳۱ مامورین ملکی امریکائی برطرف شد ولی مالیات و پولیس هنوز در دست امریکه میباشد. مساحت هایتی ۲۹,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۲,۳۰۰,۵۰۰ میباشد .

معادن طلا و نقره و غیره دارد ولی بکار انداخته نشده . پیداوار مهم قهوه و ککو است، مرکز پورت آپرنس ، دارای ۷۹,۷۹۷ نفوس میباشد .

هسپانیه

این مملکت درجنوب غرب اوروپا واقع ودرتاریخ اسلام بنام اندلس مشهور است. در رمضان ۹۲ هـ = ۷۱۱ع، هسپانیه را طارق بن زیاد فتح نمود و تا ربیع الاول ۸۹۷ هـ = ۱۴۹۲ع بدست اسلام ومنبع علم و فضل و مرکز صنعت و حرفت بود ، در ۱۰۱۶ هـ = ۱۶۱۰ع مسلمانان باقی مانده که تحت اسارت مسیحیین زندگانی می کردند ازین خاك بدر شدند،اما آثار اسلام در هسپانیه تا حال سیاحان عالم را بحیرت میاندازد .

رئیس جمهور — نی سی تو الکلا زامورا
NICETO ALCALA ZAMORA

در اپریل ۱۹۳۱ جمهوریت در هسپانیه رسماً اعلان شد .

قوهٔ مقننه بدست پارلمان است که ۴۷۰ عضو دارد و اعضای آن برای چهار سال بآرای عموم اهالی که سن شان از ۲۳ سال زیاد باشد منتخب می گردند ، رئیس جمهور را پارلمان ویك عدهٔ نمایندگان اهالی برای شش سال انتخاب می نمایند . غله ، قند ، شراب ، چوب ، سنگ ، آهن وسیماب از صادرات مهمهٔ هسپانیه است .

مساحه ۵۰۴,۵۰۰ مربع کیلومتر و نفوس ۲۲,۹۴۰,۱۵۲ مرکز شهر میدرد ، دارای ۸۳۴,۱۰۳ نفر است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساحه و نفوس هسپانیه و مستملکات آن

براعظم	ملك	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	طرز حکومت
اوروپا	هسپانیه	٥٠٤ ٥٠٠	٢٢ ٩٤٠ ١٥٢	جمهوری
افریقه	رایودی اورو	٢٦٠ ٠٠٠	٤٩٥	مستعمره
	افنی	٢٥ ٠٠	٢٠ ٠٠٠	»
	گنئ هسپانوی	٢٧ ٠٠٠	١٤٠ ٠٠٠	»
	فرنندوپو، وغیره	٢ ١٠٠	٢٣ ٨٤٦	»
	مراکش هسپانوی	٢٨ ٠٠٠	٦٠٠ ٠٠٠	»
مجموع		٢٩٩ ٦٠٠	٧٨٤ ٣٤١	
مجموع کل		٨٠٤ ١٠٠	٢٣ ٧٢٤ ٤٩٣	

هنگری (مجارستان)

طرز حکومت شاهی است، اگرچه شاه ندارد وظائف شاه را وکیل پادشاه انجام میدهد بتاریخ ١٧ نومبر ١٩١٨ در مملکت جمهوریت اعلان شده ولی دو سال بعد به سلطنت رجوع نمودند، پارلمان مرکب است : از اطاق نمایندگان و اطاق عالی ، قسمتی از اعضای آن منتخب و قسمتی مقرر میشود . زنهائیکه بزرگتر از ٣٠ سال و زنهائیکه سه اولاد داشته باشند ویا آزادانه معیشت خود را پیدا کنند وزن هائیکه تعلیم یافته اند حق رأی دارند .

نائب السلطنت — نکولاس هورتهی دی ناگی بانیا
NICHOLAS HORTHY DE NAGYBANYA

حسب معاهدهٔ ورسای مساحت هنگری زیاد از هفتاد فیصد، وعدهٔ اهالی آن قریباً ٦٠ فیصد کم گردیده فعلاً مساحهٔ آن ٩٥,٥٠٠ مربع کیلومتر ، نفوس ٨,٦٨٣,٧٤٠ میباشد .

بوداپست مرکز آن یکی ازمقبول ترین شهرهای عالم است. ازاهالی ٩٠ فیصد مجارها وقریباً ٧ فیصد جرمن ها است . حس وطن دوستی در هنگری بسیار قوی است ، ایام اعیاد برای ملت ، شوکت گذشته را بیاد میدهد وتوسیع مجارستان عقیدهٔ شان است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یمن

مملکتیست در عرب به ساحل شرقی بحر احمر ، مساحهٔ آن ۱٤۸,۰۰۰ مربع کیلومتر ونفوس آن تخمیناً ۳۰۰,۰۰۰ میباشد، اکثر مملکت کوهی است، زمین آن زرخیز است وزراعت پیشهٔ اکثر اهالی است ، قهوهٔ یمن بهترین قهوه هاست. گندم ، جو،جواری ، قهوه وپوست ازیمن بخارج صادرمیشود. حکومت بدست امام یحیی حمیدالدین زیدی میباشد . شیخ سبا و حاکم نجران که از فرقهٔ اسماعیلیه میباشد و بنام داعی معروف است باجگذار وی اند . مرکز آن صنعا دارای ۲۵,۰۰۰ نفوس است .

یوروگوی

خورد ترین جمهوریت درامریکهٔ جنوبی است. مساحت آن ۱۸۷,۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۹۰۳۰۸۳ مملکت زراعتی ودارای مراتع تربیهٔ مواشی است . اهالی دارای آزادی عقاید مذهبی میباشد ،تعلیم ابتدائی جبری ومجانی است ، مکاتب وشفاخانه بکثرت دارد . حکم اعدام در ۱۹۰۷ منسوخ شده است، رئیس جمهور را پارلمان برای مدت چهار سال انتخاب میکند ، پارلمان مرکب است: ازمجلس عالی که ۱۹ نفر اعضا دارد مجلس وکلا که دارای ۱۲٤ عضو میباشد . مرکز حکومت آن مانتی ویدیو میباشد.

یوگوسلاویا

سلطنت جدیدی است دربلقان که زیاده از ۹۵ فیصد اهالی آن درزراعت مصروف هستند، معادن آن عبارت است ازذغال سنگ، آهن، وسرمه .

مساحت ۲٤۸,٦٦۵ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۳,۹۳۰,۹۱۸ ، که ۹,۷۳۷,۰۰۰ نفر سلاو ، ۵۰۰,۰۰۰ نفر جرمن و ٤۹۰,۰۰۰ مجار میباشند . تعلیم ابتدائی مجانی و جبری است .

پادشاه الگزاندر اول به ۱٦ اگست سنه ۱۹۲۱ برتخت نشست ودرسال مذکور خط مشی حکومت را منسوخ و پارلمان را موقوف نموده کابنیه تشکیل کرد که به شخص او مسئول باشد ، مرکز بلگرید است .

شاه – الگزاندر اول
ALEXANDER I

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونان

به ۱۳ اپریل سنه ۱۹۲٤ جمهوریت شد، پارلمان مرکب است: از سنا که دارای ۱۲۰ عضو واطاق وکلا که ۲۵۰ عضو دارد، اعضای مجلس سنا برای نه سال و اعضای اطاق وکلا برای چهار سال و رئیس جمهور برای پنج سال انتخاب میشود .

اهالی زیاده از فیصد پنجاه درزراعت مصروف میباشند . خدمت عسکری اجباری و تعلیم ابتدائی رایگان وجبری است .

رقبه ۱۳۰,۱۹۹ مربع کیلو متر ، نفوس ٦,۲۰٤,٦۸٤ مرکز حکومت آتنه ٤۵۲,۹۱۲ نفوس دارد .

رئیس جمهور – الگزندر زایمس
ALEXANDER ZAIMIS

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمعیت اقوام

جمعیت اقوام مجلسی است که بموجب معاهدهٔ (ورسای) از طرف دول بتاریخ ۱۰ جنوری ۱۹۲۰ تأسیس یافته و دول شامله دران باهم تعهد کرده اند که در صورت وقوع مخاصمه بین اعضا یا بین اعضای مذکور و دولیکه عضویت جمعیت را ندارند ، دول عضو جمعیت از ۳ الی ۹ ماه صبر کنند ، تا جمعیت ثالثی از اقوام مسئله متنازع‌فیها را حل وفصل کند بعد ها اگر موضوع مذبور منصفانه انجام نمی‌یافت حق خواهند داشت که بمیل خود کار کنند وجنگ نمایند ، بموجب میثاق جمعیت‌اقوام هر دولتی که کاری منافی این عمل کند نسبت بدیگر دول خارج قانون شناخته خواهد شد و از جملهٔ حقوق که بواسطهٔ مقررات جمعیت اقوام در خصوص داخلین آن بر قرار شده محروم میگردد، ودول دیگر علایق سیاسی واقتصادی را با آندولت قطع میکنند . اعضای جمعیت ملل‌متعهد شده اندکه تا حد ممکن از مسائل اقتصادی واجتماعی و خدمات بشری و مزدور کاری با یکدیگر معاونت نمایند .

زبان های رسمی جمعیت‌فرانسوی وانگلیسی و مقر آن شهر جینوا درمملکت سویتزرلیند انخاب شده‌است.

دول ذیل در جمعیت اقوام عضویت‌دارند :

اسم	تاریخ شمولیت	سهم مخارج
ابی‌سینیا	۲۸ ستمبر۱۹۲۳	۲ حصه
اتحادافریقهٔ‌جنوبی	۱۰جنوری۱۹۲۰	۱۵ »
ارجنتائن	۱۸ جولائی۱۹۱۹	۲۹ »
آستریا	۱۶ دسمبر ۱۹۲۰	۸ »
آسترالیا	۱۰ جنوری۱۹۲۰	۲۷ »
استونیا	۲۲ ستمبر ۱۹۲۱	۳ »
البانیه	۱۶ دسمبر ۱۹۲۰	۱ »
ایران	۲۱ نومبر ۱۹۱۹	۵ »
آیرلیند	۱۰ ستمبر ۱۹۲۳	۱۰ »
ایطالیا	۱۰ جنوری۱۹۲۰	۶۰ »
برطانیا	۱۰ جنوری »	۱۰۵»
بلجیم	۱۰ جنوری »	۱۸ »
بلغاریه	۱۶ ستمبر »	۵ »
بولیویا	۱۰ جنوری »	٤ »
پاراگوی	۲۶ دسمبر ۱۹۱۹	۱ »
پاناما	۹ جنوری۱۹۲۰	۱ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم	تاریخ شمولیت	سهم مخارج
پرتگال	۸ اپریل ۱۹۲۰	۶ حصه
پولیند	۱۰ جنوری «	۳۲ «
پیرو	۱۰ جنوری «	۹ «
ترکیه	۱۹۳۲	
جاپان	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۶۰ «
جرمنی	۸ ستمبر ۱۹۲۶	۷۹ «
چکوسلواکیا	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۲۹ «
چلی	۴ نومبر ۱۹۱۹	۱۴ «
چین	۱۶ جولائی ۱۹۲۰	۴۶ «
دنمارك	۸ مارچ ۱۹۲۰	۱۲ «
دومه‌نیکا	۲۹ ستمبر ۱۹۲۴	۱ «
رومانیا	۸ اپریل ۱۹۲۰	۲۲ «
سالویدور	۱۰ مارچ ۱۹۲۴	۱ «
سویتزرلند	۸ « ۱۹۲۰	۱۸ «
سویدن	۹ مارچ ۱۹۲۰	۱۸ «
سیام	۱۰ جنوری «	۹ «
عراق	۱۹۳۲	
فرانس	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۷۹ «
فنلاند	۱۶ دسمبر «	۱۰ «
کانادا	۱۰ جنوری «	۳۵ «
کولمبیا	۱۶ فروری ۱۹۲۰	۶ «
کیوبا	۸ مارچ «	۹ «
گواتی مالا	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۱ «
لایبیریا	۳۰ جون ۱۹۲۰	۱ «
لاتویا	۲۲ ستمبر ۱۹۲۱	۳ «
لیتوانیا	۲۲ « «	۴ «
لکسومبرگ	۱۶ دسمبر ۱۹۲۰	۱ «
مکسیکو	۱۲ ستمبر ۱۹۳۱	؟
ناروی	۵ مارچ ۱۹۲۰	۹ «
ندرلاندز	۹ مارچ «	۲۳ «
نکاراگوا	۳ نومبر «	۱ «

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم	تاریخ شمولیت	سهم مخارج
نیوزیلاند	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۱۰ حصه
ونزویلا	۳ مارچ »	۵ »
هایتی	۳۰ جون »	۱ »
هاندوراس	۳ نومبر »	۱ »
هسپانیه	۱۰ جنوری »	۴۰ »
هند	۱۰ جنوری »	۵۶ »
هنگری	۱۸ ستمبر ۱۹۲۲	۸ »
یوروگوی	۱۰ جنوری ۱۹۲۰	۷ »
یوگوسلاویا	۱۰ فروری »	۲۰ »
یونان	۳۰ مارچ »	۷ »

وظایف جمعیت اقوام بواسطه دوائر ذیل انجام میشود:

۱ — : هیئت اداری .
۲ — : مجلس عمومی .
۳ — : دارالانشا .
۴ — : مؤسسهٔ بین المللی کار گری .
۵ — : محکمهٔ دائمی عدالت (داوری) بین المللی .

هیئت اداري :

دارای ۱۴عضو است پنج ازان: برطانیه فرانسه، ایطالیا ، جاپان، جرمنی دائمی میباشند و ۹ عضو دیگر برای سه سال انتخاب میشوند، از جملهٔ ۹ دولت منتخبه ، سه دولت در هر سال بر طرف شده و در عوض سه دولت دیگر انتخاب میگردد، این هیئت هر سال در سومین دوشنبه ماه جنوری ودومین دو شنبه ماه مئی وقبل وبعد ازاجلاس مجلس عمومی درماه ستمبر انعقاد می یابد، اگرکدام دولتی بمجلس مذکور شمولیت نداشته باشد و مذاکرهٔ دربارهٔ آن جریان یابد نمایندهٔ آن میتواند موقتاً شامل شود، ودول خارج مجمع درموقعی که مجلس دربارهٔ آنها مذاکره نماید آنها به شمولیت دعوت میشوند .

مجلس عمومی:

مجلس عمومی به اولین دوشنبه ستمبرهرسال درجینوا افتتاح میابد، هردولتی که درجمعیت اقوام شامل است حق دارد که یك هیئت مرکب ازسه وکیل وسه کفیل جهت نمایندگی خود بفرستند. اماهیئت هردولت فقط یك رای دارد. رئیس هر دوره را خود مجلس انتخاب مینماید . مجلس کمیته های ذیل را ترتیب میدهد که از طرف هر دولتی یك نماینده درانجا شمولیت میورزد :

۱ — : عدلیه .
۲ — : ترتیبات تخنیکی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ — : خلع اسلحه (افغانستان به‌کمیسیون خلع شمولیت کرده است) .
٤ — : بودجه ومامورین .
٥ — : مسائل اجتماعیه .
٦ — : مسائل سیاسی و قبول اعضای جدید .

دارالانشا :

جمعیت اقوام در جینوا یك دفتر مستقل دارد و رئیس آن بنام سکرتر جنرال (منشی عمومی) یاد میشود و چهارنفر معاون دارد ، مامورین این‌دفتر از تبعهٔ دولی که در مجمع عضویت دارند و اضلاع متحدهٔ امریکه اگرچه عضو مجمع نیست انتخاب میگردد .

مؤسسهٔ کار گری :

مقصد این مؤسسه اجرای عدل و انصاف است راجع به کار گران هر مملکت تامطابق قوانین اجتماعی وعدل وانصاف دربارهٔ آنها رفتار شود « زیرا ملتی که برای کاریگران خود مطابق عدل و انصاف و مروت رفتارنکنند برای ترقی حالات کاریگران در دول دیگرهم موانع پیش میکند» : دولیکه درجمعیت‌اقوام عضویت دارند اعضای این مؤسسه بوده وسالانه مجلس تشکیل میدهند ودران مجلس امور مربوطه‌را حسب درخواست کارگران دول مختلفه ، زیر بحث می آورند و مقررات کانفرانس را به دول بطور سفارش اطلاع میدهند تا در بارهٔ کاریگران مطابق قوانین اساسی خود داخل قانون نمایند اگر دولتی سفارش را قبول نکند مختار است . این مؤسسه دفتر علیحده دارد .

دیوان دائمی داوري بین‌المللی :

درشهر هیگ مرکز ندرلاندز دائر است ۱۵ عضو دارد که ازطرف هیئت اداری ومجلس‌عمومی جمعیت اقوام برای ۹ سال تقرر مییابند .

مؤسسات دیگر جمعیت اقوام :

علاوه برشعبات فوق جمعیت ملل مؤسسات ذیل را قائم و دائر کرده است :

۱ — دوایرتخنیکی :

الف — اقتصادی ومالی .
ب صحیه .
ج ترانزیت .

۲ — کمیسیون هاي مشورتی :

الف — کمیسیون عساکر بری، بحری، هوائی .
ب — کمسیون تخفیف اسلحه .
ج : « قیمومیت .
و : « منع افیون .
ه : « اجتماعیات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - مؤسسات عرفانی بین‌المللی :

الف : مؤسسهٔ تعاون عرفانی (پاریس) .

ب : مؤسسهٔ حقوق شخصیه (روما) .

ج : مؤسسهٔ سینما های عرفانی بین‌المللی (روما) .

٤ ـ تشکیلات اداری :

الف : کمیسیون حکومت سار .

ب : حاکم اعلای دانزیگ .

جمعیت اقوام ادارهٔ قطعات وسیعی را که سابقاً تحت حکومت جرمنی و ترکیه بود سرر شته میکند ازان جمله است شهر دانزیگ وعلاقهٔ سار که دراروپا واقع وازطرف کمیسیونهای بین‌المللی اداره میشود . باقی کهدرآسیا وافریقه و اوقیانوسیه واقع و تحت قیمومیت اعضا میباشد قرار ذیل است :

الف : ولایات سابقهٔ ترکیه .

۱ — عراق وفلسطین: به برطانیه تفویض یافت تا صلاحیت استقلال پیدا نماید (بموجب این ماده عراق آزادی حاصل نموده) .

۲ — سوریه ولبنان : بفرانس ، تاوقتیکه قابلیت استقلال پیدا نماید .

ب : مستعمرات سابقهٔ جرمنی :

۱ — توگو: قسمتی به برطانیه وقسمتی به فرانسه .

۲ — کمرون : « « « « .

۳ — افریقهٔ شرقی : قسمتی به‌برطانیه و قسمتی به بلجیم .

ج : مستعمرات سابقهٔ جرمنی که برای اداره به علاقه های دول دیگر الحاق یافته :

۱ — جزیرهٔ ساموآ : به نیوزیلاند .

۲ — جزایر نار و : به برطانیه .

۳ — دیگر جزایر بحرالکاهل جنوبی : به استرالیا .

٤ — جزایر بحرالکاهل شمالی : به جاپان .

٥ — افریقهٔ جنوب غربی : به‌اتحاد افریقهٔ جنوبی .

ازطرف جمعیت اقوام برای تفتیش ممالك فوق درصورت لزوم‌تهیه دیده میشود، دولیکه مستعمرات‌مذکور را اداره مینمایند مجبور اند هر سال را پور به جمعیت اقوام بدهند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوائر بین المللی

شروع تأسیس مجالس بین‌المللی را میتوان از یك قرن پیشتر سراغ نمود،چه در ۱۸۲۳ بار اول ، مجالس علمی منعقد گردیده نمایندگان دول مختلفه دران دعوت شدند . فرانسه ، انگلستان و اضلاع متحدهٔ امریکه نیز آنرا تعقیب نموده و ازینجهة تأسیس و دوام چنین مجالس را ضرور دیدند . و مجالس بین‌المللی رسمی و غیر رسمی برای مسائل زراعت ، تجارت ، و صنعت ، و سایل نقلیات و مخابرات ، عمله ، طب ، حفظ‌الصحه اقتصادیات ، مالیه ، حقوق و اداره ، فن ، علوم ، مذهب، اخلاقیات، سپورت ، سیاحت، لسان ، خلع اسلحه و غیره در جاهای مناسب تأسیس شد .

در ۱۹۰۹ ازین قبیل مجالس بعدهٔ سه صد و در نومبر ۱۹۱۲ تعداد آن به ۵۱۰ رسید، اما جنگ عمومی باین مجالس صدمهٔ بزرگ رسانیده عدهٔ زیاد آن سقوط نمود ، و بعد از جنگ عمومی جمعیت اقوام (لیك آف نیشنز) مرکز مجالس بین‌الملل مقرر گردید .

اما بعد ازاین، مجالسی که مربوط به جمعیت اقوام است درسال ۱۹۲۶ صرف ۴۰۰ بوده که ازان ۱۵۷ بعد ازجنگ‌عمومی و ۸ دراثنای جنگ نو تأسیس گردیده، یعنی ازمجالس سال۱۹۱۲ تنها۲۳۴ باقی‌مانده.

تقسیم جغرافیائی چنین مجالس خالی از دلچسپی نیست :

سویتزرلیند :	۸۳	ندرلاندز :	۴۰	آستریا :	۶
فرانسه :	۷۴	اضلاع متحدهٔ امریکه :	۲۲	دنمارك :	۶
برطانیه :	۶۳	جرمنی :	۱۹	سویدن :	۴
بلجیم :	۶۰	ایطالیه :	۸	ممالك دیگر :	۱۵

دوائر بین‌المللی که بقرار مواد عهد نامه هاي دول تأسیس یافته قرار ذیل است :

اسامی	سال تأسیس	موقع
هیئت مشوره برای حفاظت مناظر طبیعی	۱۹۱۳	باسل
ادارهٔ مرکزی بین‌المللی برای تجارت مشروبات غیرمشروع درافریقه	۱۹۱۹	برسلز
ادارهٔ مرکزی برای نقلیهٔ راه آهن بین‌المللی	۱۸۹۳	برن
ادارهٔ بین‌المللی برای نشر محصولات گمرکی	۱۸۹۰	برسلز
ادارهٔ بین‌المللی احصائیهٔ تجارتی	۱۹۱۳	برسلز
« « اتحاد پوستهٔ امریکائی	۱۹۱۲	مونت ویدیو
« « « تلگرافی	۱۸۶۸	برن
« « « پوستهٔ عمومی	۱۸۷۴	برن
« « « اوزان و مقیاسات	۱۸۷۵	پاریس
« « « امریکهٔ وسطی	۱۹۰۸	گواتی مالا
هیئت بین‌المللی برای هوا پیمائی	۱۹۱۲	پاریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسامی	سال تأسیس	موقع
هیئت بین‌المللی برای نظر ثانی تسمیهٔ نوزولوژی	۱۹۰۰	مرکز معین ندارد
مجلس بین‌المللی برای تشویق تعدیل فنی راه آهن	۱۸۸۲	برن
« « برای مطالعهٔ ایپی زوایتیك	۱۹۲۰	پاریس
دائرهٔ تبادلهٔ بین‌الملل	۱۸۸۶	بر سلز
ادارهٔ بین‌المللی مائیات	۱۹۱۹	موناکو
« « زراعت	۱۹۰۵	روما
کمیون « محبوس خانها	۱۸۸۰	گروتن گن
ادارهٔ صحیهٔ بین‌المللی	۱۹۰۷	پاریس
ادارهٔ اتحاد بین‌المللی امریکائی برای حفاظت علامات تجارتی	۱۹۱۷	راهاوانی
محکمهٔ داوری بین المللی	۱۸۹۹	هیگ
ادارهٔ متحدهٔ بین‌المللی برای حفاظت حق طبع وایجاد و اختراع	۱۸۸۵	برن

دو ئر ذیل غیر رسمی است اما اهمیت مخصوصی دارد :

اتحاد بین‌المللی تجارت ، (امستردم) .
انجمن بین‌المللی مزدوری وامور اجتماعی (زیورچ) .
مجلس کامونستی بین‌المللی، (ماسکو) .
اتحاد پارلمانی، (جینوا) .
محفل امن بین‌المللی، (جینوا).
مجلس بین‌المللی امن و آزادی ، (برن) .
انجمن بین‌المللی صلح (ویانا) .
انجمن بین‌المللی مخالفین حرب، (لندن) .
انجمن بین‌المللی زنها برای امن و حریت .
مجلس بین‌المللی دهاقین وزارعین، (ماسکو) .
انجمن اتحاد بین‌المللی نامه نگاران ، (پاریس).
انجمن اتحاد بین‌المللی ملازمین ملکی ، (هیگ) .
اطاق بین‌المللی تعلیم ، (جینوا) .
دارالعلوم بین‌المللی موسوم (به وشوابهارتی) موسسهٔ تیگور شاعر (دهول پور ،) .
مکتب عالی بین‌المللی عوام ، (السینور) .
انجمن ملازمت طلاب، (جینوا) .
انجمن اتحاد طلاب ،(جینوا).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکتب مطالعهٔ حقوق بین‌المللی، (جینوا) .

اطاق بین‌المللی برای فلمهای تعلیمی ، (باسل) .

مجلس بین‌المللی زنها ، (لندن) .

انجمن اتحاد بین‌المللی زنها برای مساوات حقوق‌مدنی ، (لندن) .

انجمن اتحاد بین‌المللی دارالعوام زنها ، (لندن) .

انجمن بین‌المللی برای تعلیم اخلاق ، (پاریس) .

مجلس بین‌المللی برای حفاظت بومیان وطن ، (جینوا) .

مجلس عالم برای اصلاح صنفی (برلن) .

مجلس بین‌المللی برای مفاهمهٔ اقتصادی ، (جینوا) .

مجلس بین‌المللی کفایت شعاری ، (میلان) .

انجمن بین‌المللی برای ترقی آزادی تجارت ، (لندن) .

انجمن بین‌المللی فن زراعت ، (هالیند) .

اطاق بین‌المللی تجارت .

انجمن عالم برای تعلیم بالغها ، (لندن) .

کانفرانس زنهای ایشیائی (مجلس اول در لاهور در سنه ۱۹۳۰ منعقد شده بود)

اکادمی سویدن : (ستاك هالم) هر سال جائزه نوبل میدهد .

موتمر اسلامی ، (یورشلیم ، بیت المقدس) .

انجمن مصالحت عیسوی بین‌المللی ، (لندن) .

اتحاد زنهای عالم برای وفاق بین‌المللی ، (جینوا) .

مجلس امریکائی برای منع حرب ، (شکاگو) .

اتحاد بین‌المللی تنظیم رادیو ، (جینوا) .

مجلس بین‌المللی علم هیئت ، (کیمبرج).

انجمن اتحاد مؤلفین و مصنفین ، (پاریس) .

مجلس تحقیق بین‌المللی ، (برسلز) .

مجلس خلاف امپریالیزم وبرای آزادی قومی ، (پیرس) .

کلوب بین المللی .

انجمن اتحاد بحرالکاهل ، (هونولولو ،در جزائر هاوائی) .

انجمن اتحاد افریقه ، (نیویارك) .

اتحاد معلمین عالم ، (اتاوا) .

اتحاد بین‌المللی تعلیم جدید ، (واشنگتن) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(از جملهٔ هوابازان جوانیکه در راه وظیفه فدا شده اند)

غیرت مند خواجه محسن خان پیلوت کامیاب افغانی

غیرتمند شاه جهان خان پیلوت کامیاب افغانی

عبدالقدوس خان مرحوم متعلم هوابازی که در سال گذشته پدرود حیات نموده

محمد غوث خان متعلم هوابازی که در سال گذشته مرحوم شده است

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاید بزرگ فاشستی در روما جناب موسولینی که در سال ۱۹۲۲ زمام مملکت ایطالیا را بکف مقتدر خود گرفته
و تا حال با نهایت کفایت و لیاقت ابراز خدمات خوبی بوطن خود نموده است
ترقیات و پیشرفت های کنونی مملکت ایطالیا مرهون لیاقت و کاردانی این شخص بزرگ میباشد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمرانان دنیا

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
افغانستان	شاه	اعلیحضرت محمدنادر شاه غازی	۹اپریل۱۸۸۳	۱۵اکتوبر۱۹۲۹
ابی سینیا	امپراطور	هیلی سلاسی اول	۱۷جولائی۱۸۹۱	۳ اپریل ۱۹۳۰
ارجنتائن	رئیس جمهور	دون آگوستین جستو		۱۶فروری۱۹۳۲
آستریا	«	ویلهلم میکلاس	۱۵اکتوبر۱۸۷۲	۵ دسمبر ۱۹۲۸ ۱۹اکتوبر۱۹۳۱
استونیا	«	تی مانت		۲۱فروری ۱۹۳۲
اضلاع متحدهٔ امریکه	«	فرانکلن دی روز ولت		۴ مارچ ۱۹۳۳
البانیا	شاه	زوغو اول	۸اکتوبر ۱۸۹۵	یکم ستمبر۱۹۲۸
آیسلیند	«	کرستیان دهم شاه دنمارك	۲۶ستمبر ۱۸۷۰	۱۴می ۱۹۱۲
ایران	شهنشاه	رضاشاه پهلوی		۱۳دسمبر۱۹۲۵
ایطالیه	شاه	ویتوریو ایمانویل سوم	۱۱ نومبر ۱۸۶۹	۲۹جولائی۱۹۰۰
ایکوادور	رئیس جمهور	نپ تالی بونی فاز		اول ستمبر۱۹۳۲
برازیل	رئیس جمهور	گیتولیووار گاس		۳ نومبر ۱۹۳۰
برطانیه	شاه وامپراطور	جارج پنجم	۳ جون ۱۸۶۵	۶ مئی ۱۹۱۰
بلجیم	شاه	البرت	۸اپریل۱۸۷۵	۱۷دسمبر۱۹۰۹
بلغاریا	زار	بورس ثالث	۳۰جنوری۱۸۹۴	۳اکتوبر۱۹۱۸
بوتان	مهاراجه	جیك می وانگ چوك		۲۱اگست۱۹۲۶
بولیویا	رئیس جمهور	دانیال ساله مانکا		۱۰ مارچ ۱۹۳۱
پاراگوی	«	ایمی لیانو گونزالیز ناویرو		۲۵اکتوبر۱۹۳۱
پاناما	«	ریکاردوالفارو		۱۵جنوری۱۹۳۱
پرتگال	«	انتو نیواوسکر دی فرا گوسو کارمونا		۲۵ مارچ ۱۹۲۸
پولیند	«	اگناسی موسکی کی	اول دسمبر۱۸۶۷	۱ جون ۱۹۲۶
پیرو	«	لوئیس ایم سانچز کرو		۱۱اکتوبر۱۹۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
تبت	دلائی لاما			
ترکیه	رئیس جمهور	غازی مصطفی کمال پاشا	۱۸۸۱	۲۹ اکتوبر ۱۹۲۳ ۱ نومبر ۱۰۲۷ ۴ مئی ۱۹۳۱
تونس	بیگ (تحت حمایه)	سیدی احمد بی	۱۸۶۲	۱۰ جولائی ۱۹۱۹
جاپان	امپراطور	هیرو هیتو	۲۹ اپریل ۱۹۰۱	۲۵ دسمبر ۱۹۲۶
جرمنی	رئیس جمهور	پال فون هندن برگ	اول اکتوبر ۱۸۴۷	۱۲ مئی ۱۹۲۵ ۱۰ اپریل ۱۹۳۲
چکوسلواکیا	«	توماس گاری گو ماساریك	۱۸۵۰	۲۸ مئی ۱۹۲۰ ۲۷ مئی ۱۹۲۷
چلی	«	یوان استیبان مون تیرو		۴ دسمبر ۱۹۳۱
چین	«	لین سین		۲۷ دسمبر ۱۹۳۱
حجاز و نجد (عرب سعودیه)	ملك	عبدالعزیز ابن عبدالرحمن الفیصل السعود		۸ جنوری ۱۹۲۶
دانزیگ	مأمور عالی	کونت مان گراوینا		۲۲ ستمبر ۱۹۲۸
دنمارك	شاه	کرسچن دهم	۲۶ ستمبر ۱۸۷۰	۱۴ مئی ۱۹۱۲
دومه نیکا	رئیس جمهور	رفائیل لیونی داس تروجیلومولینا		۱۶ اگست ۱۹۳۰
رومانیا	شاه	کارول دوم	۱۶ اکتوبر ۱۸۹۳	۷ جون ۱۹۳۰
روسیه	رئیس جمهور	کالینین		
زنجبار	سلطان (تحت حمایه)	سید خلیفه	۱۸۷۹	۹ دسمبر ۱۹۱۱
سالویدور	رئیس جمهور	ماکسی میلیانو مارتی نز		۴ دسمبر ۱۹۳۱
سان مارینو	کپتان	دو رئیس برای معیاد شش ماه مقرر میگردند		
سویدن	شاه	گستاف پنجم	۱۶ جون ۱۸۵۸	۸ دسمبر ۱۹۰۷
سوتزرلینڈ	رئیس جمهور	گیوسیپ موتا	(برای یکسال)	۱۹۳۲
سیام	شاه	پراچ آدی پوك	۸ نومبر ۱۸۹۳	۲۶ نومبر ۱۹۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
عراق	ملك	فیصل بن حسین	۱۸۸۷	۲۳ اگست ۱۹۲۱
عمان	سلطان وامام	تیور بن فیصل	۱۸۸۶	۱۵ اکتوبر ۱۹۱۳
فرانسه	رئیس جمهور	البرت لوبرن		می ۱۹۳۲
فن لیند	رئیس جمهور	دکتور پهرای وینند سوین هوف وود	۱۸۶۱	۱۶ فروری ۱۹۳۱
کوستوریکا	»	دون کیلتو گونزالیزویکوئیز		۸ مئی ۱۹۲۸
کولومبیا	»	انریك اولایا هریرا		۷ اگست ۱۹۳۰
کویت	شیخ (تحت حمایه)	احمد ابن جابرالصباح	۱۸۸۵	۲۳ فروری ۱۹۲۱
کیوبا	رئیس جمهور	گرار دو ماچادو ای موریلیس		۲۰ مئی ۱۹۲۹
گواتی مالا	»	جارج اوبی کو		۱۴ فروری ۱۹۳۱
لایبیریا	»	ادون بارکلی		۱۹۳۲
لاتویا	»	البرت کوائی سس		۹ اپریل ۱۹۳۰
لتوانیا	»	انتاناس سمیتونا		۱۹۳۲
لوکسمبرگ	گراند دوچس	شارلوت	۲۳ جنوری ۱۸۹۶	۹ جنوری ۱۹۱۹
لیخ تن ستاین	پرنس	فرانسس اول	۲۸ اگست ۱۸۵۳	۱۱ فروری ۱۹۲۹
مراکش	سلطان	سیدی محمد بن مولائی یوسف		۱۸ نومبر ۱۹۲۷
مصر	شاه	احمد فواد اول	۲۶ مارچ ۱۸۶۸	۹ اکتوبر ۱۹۱۷
مکسیکو	رئیس جمهور	پاسکوآل اورتز روبیو		۵ فروری ۱۹۳۰
موناکو	پرنس	لوئی دوم	۱۲ جولائی ۱۸۷۰	۲۶ جون ۱۹۲۲
منچوریا (منچوکو)	رئیس جمهور (چیه چنك)	هنری پو		۹ مارچ ۱۹۳۲
منگولیا	بوگدوخان			
ناروی	شاه	هاکون هفتم	۳ اگست ۱۸۷۲	۱۸ نومبر ۱۹۰۵
نکاراگوا	رئیس جمهور	دون جوزی ماریا مون کادا		اول جنوری ۱۹۲۹
نیپال	مهاراجه ایدراج	تری بهوبانا بیر بکرم، جنگ بهادر، شاه بهادر شمشیر جنگ	۳۰ جون ۱۹۰۶	۱۱ دسمبر ۱۹۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مملکت	عنوان حکمران	اسم حکمران	تاریخ تولد	تاریخ جلوس
ندر لیند	ملکه	ولیهلمیناهیلنیا پالین ماریا	۳۱ اگست ۱۸۸۰	۲۳ نومبر ۱۸۹۰
واتیکان	پاپ	پائیس یازد هم	۳۱ مئی ۱۸۵۷	۶ فروری ۱۹۲۲
وینزویلا	رئیس جمهور	یوان وین‌سینت گومیز		۱۹ جون ۱۹۳۱
هایتی	رئیس جمهور	ستینیو وین‌سینت		۱۸ نومبر ۱۹۳۰
هندوراس	«	وین‌سنت میجیا کولیندریس		اول فروری ۱۹۲۹
هسپانیه	«	نسی توالکاله زامورا ای تورایس	۶ جولائی ۱۸۷۷	۱۰ دسمبر ۱۹۳۱
هنگری	وکیل شاه	نکولاس هورتی دوناگی بانیا		اول مارچ ۱۹۲۰
یمن	امام	امام یحیی زیدی		
یوروگوی	رئیس جمهور	گبرائیل تیرا		۱ مارچ ۱۹۳۱
یوگوسلاویا	شاه	الگزاندر اول	۱۷ دسمبر ۱۸۸۸	۱۶ اگست ۱۹۲۱
یونان	رئیس جمهور	الگزاندرزائی مس		۱۴ دسمبر ۱۹۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

بعضی ازحکمرانان ریاستهای هند

اسم ریاست	عنوان حکمران	اسم حکمران	سال تولد	سال جلوس
الور	مهاراجا	جی سنگه	۱۸۸۲	۱۸۹۲
اندور	مهاراج ادی راجا	یشونت راو هولکر	۱۹۰۸	۱۹۲۶
اودیپور	مهارانا	بهوپال سنگه	۱۸۸٤	۱۹۳۰
اورچا	مهاراجا	ویر سنگه	؟	۱۹۳۰
ایدر	مهاراجه	همت سنگه دولت سنگه	۱۸۹۹	۱۹۳۱
بانسواره	مهاراول	پرتهی سنگه	۱۸۸۸	۱۹۱٤
بروده	مهاراجه	سیاجی راؤ گیکوار	۱۸٦۳	۱۸۷٥
بستار	رانی	پروفلا کاری دیو	؟	؟
بنارس	مهاراجه	آدتیا نارایین سنگه	۱۸۷٤	۱۹۳۱
بنگاناپال	نواب	میرعلی فضلی علی خان	؟	؟
بوندی	مهاراؤ	ایشوری سنگه	۱۸۹۳	۱۹۲۷
بهاوانگر	مهاراجا	کرشنا کمار سنگه	؟	۱۹۱۹
بهاول پور	نواب	صادق محمد خان عباسی	۱۹۰٤	۱۹۰۷
بهرت پور	مهاراجه	برجندر سنگه	۱۹۱۸	۱۹۲۹
بهوپال	نواب	حاجی حمیدالله خان	؟	؟
بیکانیر	مهاراج ادی راجا	گنگا سنگه	۱۸۸۰	۱۸۸۷
پالن پور	نواب	مهاخان طالع محمد خان	؟	؟
پتیاله	مهاراجه	بهوپندر سنگه	۱۸۹۱	۱۹۰۰
پدوکوتای	راجا	راجا گوپاتودی مال	؟	؟
پرتاب گرهه	مهاراوت	رام سنگه	۱۹۰۸	۱۹۲۹
تراونکور	مهاراجه	راما ورما	۱۹۱۲	۱۹۲٤
تری پوره	«	مانکیا بیر بکرم سنگه	۱۹۰۸	۱۹۲۳
تونك	نواب	حافظ محمد سعادت علیخان	؟	۱۹۳۰
تهری	راجه	نرندرا سنگه	۱۸۹۸	۱۹۱۳
جهالاوار	مهاراج رانا	راجندر سنگه	۱۹۰۰	۱۹۲۹
جاورا	نواب	محمد افتخار علیخان	۱۸۸۳	؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم ریاست	عنوان حکمران	اسم حکمران	سال تولد	سال جلوس
جنجیره	نواب	سیدی محمد خان	۱۹۱٤	۱۹۲۲
جوده پور	مهاراج ادی راجا	امید سنگه	۱۹۰۳	۱۹۱۸
جونا گدهه	نواب	مهابت خان ثالث	۱۹۰۰	۱۹۱۱
جیپور	مهاراج ادی راجا	مان سنگه	۱۹۱۱	۱۹۲۲
جیسلمیر	مهاراول	جواهر سنگه	؟	؟
جیند	مهاراجه	رنبیر سنگه	۱۸۷۹	۱۸۸۷
چترال	مهتر	شجاع الملك	؟	؟
چمبه	راجه	رام سنگه	۱۸۹۰	۱۹۱۹
حیدرآباد دکن	نظام	عثمان علی خان	۱۸۸۳	۱۹۱۱
خیرپور	میر	علی نواز خان طالپور	۱۸۸٤	۱۹۲۱
دتیا	مهاراجا	گوبند سنها	۱۸۸٦	۱۹۰۷
درنگدرا	«	گنیشام سنگه	؟	؟
دنگر پور	مهاراول	لکشمن سنگه	۱۹۰۸	۱۹۱۸
دهار	مهاراجا	انند راو	؟	۱۹۲٦
دهولپور	مهاراج رانا	اودی بان سنگه	۱۸۹۳	۱۹۱۱
رادن پور	نواب	جلال الدین	؟	؟
رام پور	«	سید محمد رضا علیخان	۱۹۰٦	۱۹۳۰
رتلام	مهاراجه	سجن سنگه	۱۸۸۰	۱۹۹۸
ریوا	«	گلاب سنگه	۱۹۰۳	۱۹۱۸
ساچین	نواب	سیدی محمد حیدر محمد یعقوب خان ؟		؟
سرمور	مهاراجه	امر پرکاش	۱۸۸۸	۱۹۱۱
سروهی	مهاراؤ	سروپ رام سنگه	؟	؟
سکم	مهاراجه	تاشی نامیگال	۱۸۹۳	۱۹۱٤
ساوانور	نواب	عبدالمجید خان	؟	؟
فریدکوت	راجه	هراندر سنگه	۱۹۱۵	۱۹۱۹
قلات	بیگلر بیگی	میر اعظم جان	؟	۱۹۳۲
کارولی	مهاراجا	بهوم پال دیو	؟	۱۹۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم ریاست	عنوان حکمران	اسم حکمران	سال تولد	سال جلوس
کپورتهله	مهاراجه	جگجیت سنگه	۱۸۷۲	۱۸۷۷
کچه	مهاراو	خنگرجی	۱۸۶۶	۱۸۷۶
کشمیر وجمون	مهاراج ادیراجه	هری سنگه	۱۸۹۵	۱۹۲۵
کش گده	مهارا جا	یگ ناراین سنگه	۱۸۹۶	۱۹۲۶
کمبی	نواب	میرزا حسین یاور خان		۱۹۱۵
کوته	مهاراؤ	امید سنگه	۱۸۷۳	۱۸۹۶
کوچ بهار	مهاراجه	جگدیپندرانارایین بهوپ	۱۹۱۵	۱۹۲۲
کوچین	«	راما ورما	۱۸۵۸	۱۹۱۴
کولها پور	«	راجا رام چهترتاپتی	۱۸۹۷	۱۹۲۲
گوالیار	«	جارج جواجی راؤسندیا	۱۹۱۶	۱۹۲۴
گوندل	مهاراجا	بهگوت سنگه	؟	؟
لس بیلا	جام	میرغلام محمد خان	۱۸۹۵	۱۹۲۱
مانی پور	مهاراجه	چوراچند سنگه	۱۸۸۵	۱۸۹۱
مالیر کوتله	نواب	احمد علیخان	۱۸۸۱	۱۹۰۸
مندی	راجه	جوگندر سنگه		۱۹۲۵
میسور	مهاراجه	کرشنا راجا وادیار	۱۸۸۴	۱۸۹۵
نابه	مهاراجه	پرتاب سنگه ملوندرا	۱۹۱۹	۱۹۲۸
نوانگر	جام	رنجیت سنگه	۱۸۷۲	۱۹۱۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعداد مسلمانان عالم

آسیا

افغانستان	۱۱ ۵۰۰ ۰۰۰
ایران	۹ ۲۰۰ ۰۰۰
ترکیه	۱۳ ۲۷۰ ۰۰۰
چین	۵۰ ۰۰۰ ۰۰۰
عراق	۲ ۶۴۱ ۰۰۰
عرب	۷ ۰۰۰ ۰۰۰
بحرین	۱۲۰ ۰۰۰
سیلون	۳۰۳ ۰۰۰
قبرس	۶۴ ۰۰۰
فلسطین	۷۶۰ ۰۰۰
ملایا	۳ ۷۲۳ ۰۰۰
هند	۸۰ ۰۰۰ ۰۰۰
سوریه و لبنان	۱ ۵۱۵ ۰۰۰
هند چین	۸۰۱ ۰۰۰
ازبکستان	۴ ۱۰۰ ۰۰۰
تاجکستان	۱۷۰ ۰۰۰
ترکمنستان	۱ ۰۱۵ ۰۰۰
قفقازیه	۲ ۱۲۶ ۰۰۰
مجموع	۱۸۸ ۳۰۸ ۰۰۰

افریقه

ابی‌سینیا	۳ ۰۰۰ ۰۰۰
مصر	۱۲ ۹۶۹ ۰۰۰
لائبریا	۵ ۰۰۰ ۰۰۰
افریقهٔ شرقی برطانوی	۶ ۵۷۴ ۰۰۰
« غربی «	۵ ۰۰۰ ۰۰۰
زنجبار	۲۳۵ ۰۰۰
سودان مصری	۶ ۰۰۰ ۰۰۰
نیجریا	۴ ۹۵۰ ۰۰۰
افریقهٔ غربی فرانسوی	۲ ۰۰۰ ۰۰۰
« وسطی «	۱ ۵۰۰ ۰۰۰
الجزایر	۵ ۶۳۳ ۰۰۰
تونس	۲ ۱۵۰ ۰۰۰
سنگال	۸۰۰ ۰۰۰
سودان فرانسوی	۱۲۵ ۰۰۰
سومال	۸۶ ۰۰۰
مراکش فرانسوی	۴ ۲۳۰ ۰۰۰
« هسپانوی	۹۵۰ ۰۰۰
باقی مستعمرات «	۱۸۴ ۰۰۰
ارطریه	۵۰۰ ۰۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوروپا

البانیا	٦٨٨ ٠٠٠
بلغاریا	٧٨٩ ٠٠٠
روسیهٔ اروپائی	١٠ ٥٢٩ ٠٠٠
رومانیه	٤٤ ٠٠٠
هانگری (مجارستان)	٥٣ ٠٠٠
یوگوسلاویا	١ ٣٦٣ ٠٠٠
یونان	٧٣ ٠٠٠
دیگر ممالك اروپائی	٥٠ ٠٠٠
مجموع	١٣ ٨٨٩ ٠٠٠

امریکه

تخمیناً	٥٠ ٠٠٠

افریقه

سومال ایطالیائی	٩٠٠ ٠٠٠
طرابلس	٥٥٠ ٠٠٠
قیروان	٢٢٥ ٠٠٠
مستعمرات پرتگال	١ ٢٠٠ ٠٠٠
باقی ممالك افریقا	١ ٠٠٠ ٠٠٠
مجموع	٦٤ ٧٦١ ٠٠٠

اوقیانوسیه

مستعمرات امریکه	٤٤٣ ٠٠٠
« برطانیه	٤٠٠ ٠٠٠
« هولاند	٤٥ ٠٠٠ ٠٠٠
مجموع	٤٥ ٨٤٣ ٠٠٠

مجموع کل ٣١٢ ٨٥١ ٠٠٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

عساکر دول

اسم مملکت	تعداد		رقم استخدام
افغانستان	۷۰ ۰۰۰	عسکر تحت السلاح	خوش برضا وجبری برای ۲ سال
	۹ ۵۶۰	پولیس سوار وپیاده	
ارجنتائن	۳۰۰ ۰۰۰		جبری برای یکسال
ابی‌سینیا	۱۰۰ ۰۰۰		
	۳۰۰ ۰۰۰	(احتیاطی)	
آستریا	۲۲ ۸۷۸		خوش برضا
استونیا	۱۳ ۵۳۵		جبری برای یك سال
	۷۶ ٤۶۵	(احتیاطی)	« «
اضلاع متحدهٔ امریکه	۱۳۸ ۸۱۷		خوش برضا
« «	۱۷۶ ۰۰۰	(احتیاطی)	خوش برضا
« «	۱۲۰ ۵۵۰	صاحب منصبان	
البانیه	۱۱ ٤۵۰		جبری
«	۳ ۱۳۱	(بندارمه)	جبری
ایران	٤۰ ۰۰۰	(عسکر)	جبری
«	۸ ۰۰۰	(امنیه)	
ایطالیه	۳۹۲ ۰۰۰		جبری برای ۱۸ ماه
	۳۶۹ ۰۰۰	(احتیاطی)	« «
ایکوادور	۵ ٤۶۰		
برازیل	۱۲۰ ۰۰۰		جبری برای ۹ سال
برطانیه	۱۹۹ ۷۸۸	(نظام)	خوش برضا
	۱۳۵ ۸۵۰	(احتیاطی)	«
بلجیم	۶۵ ۰۰۰		جبری برای ۱٤ ماه
	۵۳۵ ۰۰۰	(احتیاطی)	«
بلغاریا	۲۰ ۰۰۰		خوش برضا
	۱۰ ۰۰۰	(احتیاطی)	خوش برضا
بولیویا	۳ ۵۷۷		دائمی
	٤ ۵۰۰		بقرار قرعه برای دو سال

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مملکت	تعداد		طرز استخدام
پاراگوی	۳ ۹۱۵		
پیرو	۸ ۱۳۸		جبری
	۸ ۰۰۰	(پولیس)	»
پرتگال	۵۵ ۳۷۶		جبری برای ٤ سال
	۱۰ ٦٦۸	(مستعمراتی)	» »
پولیند	۲٤٦ ۸۹۰		جبری برای ۲ سال
	۹۳٦ ۰۰۰	(احتیاطی)	» »
ترکیه	۱٤۰ ۰۰۰		جبری، پیاده ۱۸ ماه، باقی برای ۲ سال
چکوسلواکیا	۱۳۸ ۷۸۸		جبری برای ۱٤ ماه
چلی	۲۲ ۳۸۰		جبری برای ۱۸ ماه
چین	۱ ۳۰۰ ۰۰۰		جبری
جرمنی	۱۰۰ ۰۰۰		خوش برضا
جاپان	۱۹۷ ۸۸۳		جبری برای دو سال
	۷۸ ۷٦٤	(احتیاطی اول)	» »
دانمارك	۱٤ ۱۳٦		جبری
دومینیکا	۲ ۲۳۹		
روسیه	۵٦۲ ۰۰۰		جبری برای دو سال
رومانیه	۲٤۰ ۵۰۱		جبری برای دوسال
سویتزر لیند	٤٦ ۲۰۰		جبری برای سه ماه درسال اول و ۱۱ روز سالانه بعد ازان
سیام	٤ ۸۰۰	(دائمی)	جبری دوسال وبعدازان دوماه سالانه برای ۷ سال و یکماه سالانه تامدت العمر.
	۲۰ ۰۰۰	(احتیاطی)	
سالویدور	۳ ۰۰۰		جبری
سویدن	۲٤ ۷۳۰		جبری برای دوسال
	۱۹۵ ۰۰۰	(احتیاطی)	جبری
فرانسه	۳٤۰ ٦۳۷		جبری برای یك سال
	۲۳۷ ۳٦۳	(مستعمراتی)	
فن لیند	۳۲ ۲۸۵		جبری
	۱۰۰ ۰۰۰	(احتیاطی)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مملکت	تعداد		طرز استخدام
کوستاریکا	۴۸۵	(دائمی)	جبری
	۱۵۰ر۰۰۰	(احتیاطی)	«
کیوبا	۱۲ ۶۶۹		
کولمبیا	۸ ۴۹۹		جبری برای یك‌ونیم سال
	۵۰ ۰۰۰	(احتیاطی)	
گواتی‌ماله	۶ ۷۹۱		جبری برای یك سال
لای بیریا	۷۰۰		جبری
لاتویا	۲۰ ۰۰۰		جبری برای ۱۵ ماه
لتوانیا	۱۶ ۸۳۹	(دایمی)	جبری برای یکنیم‌سال
	۵۲ ۰۰۰	(احتیاطی)	«
مراکش	۶۱ ۲۶۴		فرانسوی
	۱۲ ۵۰۰	عسکر	
مصر	۱ ۱۴۰	رسالهٔ شاهی	جبری برای ۵ سال
	۹ ۹۸۲	عسکرانگلیس	
مکسیکو	۵۵ ۲۶۰		جبری
نپال	۴۵ ۰۰۰		
ندرلینندز	۱۷ ۸۶۱		جبری‌برای یکسال
نکارگوا	۲۰ ۰۰۰		
ناروی	۵ ۷۳۱		جبری برای سه ماه
ونیزویلا	۱۰ ۰۰۰		جبری‌برای ۲ سال
هاندوراس	۲ ۵۹۷		« «
هایتی	۳ ۰۴۷		
هسپانیه	۱۶۷ ۰۰۰		جبری برای‌دوسال
	۷۵ ۰۰۰	(مستعمراتی)	
هند	۱۶۸ ۶۶۰	(هندی)	
	۵۹ ۷۷۳	(انگلیس)	
هنگری	۳۴ ۷۵۵		
	۷ ۰۰۰	(احتیاطی)	
یوروگوی	۴۱ ۸۶۸	(دائمی)	خوش برضا
	۱۰۰,۰۰۰	(ملی)	جبری
یوگوسلاویا	۱۹۱ ۱۸۹		جبری
یونان	۸۲ ۹۷۵		جبری برای یکسال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بحریه دول معظمه در ابتدای سنه ۱۳۱۱ش

انواع جهاز	برطانیه	اضلاع متحدهٔ امریکه	جاپان	فرانس	ایطالیه	روسیه	جرمنی
چهاز جنگی	۱۲	۱۵	۱۰	۹	٤	۳	٤
کروزر جنگی	۳	..	..	..	..	..	..
کروزر	۵۲	۱۹	۲۷	۱۹	۱۷	٤	٦
کروزر نقب انداز	۱	..	٤	۳	..	۲	..
جهازات زره پوش- ساحلی .	۳	۱	۸	..	..	..	..
جهازات طیاره بردار	۸	۳	۳	۱	۱	..	..
تباه کن کلان	۱٦	..	..	۲۳	۲۰	..	..
تباه کن	۱۳٤	۲۵۱	۱۱۰	٦۱	٦٦	۱۷	۱٦
کشتی تورپیدو	..	..	..	٤	۳۳	..	۱۰
تحت البحر	۵۲	۸۱	٦۷	٦۵	٤٦	۱٦	..
کشتی نهری	۳٤	..	..	۸	۲۲	٤	..
کشتی موتری برای مدافعهٔ ساحلی .	..	..	..	۳	٤۰	..	..
گن بوت	..	۱۲	٤	٤٤	٦	..	۳
گن بوت پهن	۱۷	۸	۱۰	۱۰	۲	..	..
جهاز نقب پاك كن	۳۲	٤۳	۱۰	۲٦	٤۸	٦	۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

بحریهٔ تحت تعمیر

انواع جهاز	برطانیه	اضلاع متحدهٔ امریکه	جاپان	فرانس	ایطالیه	روسیه	جرمنی
جهاز جنگی	..	..	..	..	..	..	۲
کروزر جنگی	..	..	..	..	..	..	..
کروزر	۷	۷	٦	٤	۹	معلوم نیست	..
کروزر نقب انداز	..	..	۱	۱	..	..	..
جهازات زره پوش ساحلی .	..	..	..	..	..	..	..
جهازات طیاره بردار	..	۱	۱	۱	..	..	..
تباه کن کلان	۳	..	..	۱۸	..	..	..
تباه کن	۲۰	٥	۸	..	۱۱	..	..
کشتی تورپیدو	..	..	۲	..	..	..	..
تحت البحر	۱۰	۳	٥	٤٥	۲۹	..	..
کشتی نهری	۹	..	..	۷	..	..	..
کشتی موتر برای مدافعهٔ ساحلی .	..	..	..	۱۰	۳	..	..
گن بوت	..	..	..	۸	..	..	۱
گن بوت پهن	۱	..	..	..	..	..	..
جهاز نقب پاك كن	..	..	۲	..	..	..	..

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسکوکات عالم

مملکت	سکهٔ اساسی				فروعات
	اسم	فلز	وزن (گرام)	عیار	
افغانستان	افغانی	نقره	۱۰	‘۹۰۰	= ۱۰۰ پول
ابی‌سینیا	دالر	نقره	۲۸‘۰۷۵	‘۸۳۵	= ۱۶ قرش = ۳۲ بیسه
ارجنتاین	پیسو	طلا	۱‘۶۱۲۹	‘۹۰۰	= ۱۰۰ سنتووو
آستریا	شلنگ (ضرب نمیشود)	طلا	‘۲۱۱۷۲۰۸۶	خالص	= ۱۰۰ گوشچن
استونیا	کرون (ضرب نمیشود)	طلا	‘۴۰۳۲۲۶	خالص	= ۱۰۰ سنت
اضلاع متحدهٔ	دالر	طلا	۱‘۶۷۱۸	‘۹۰۰	= ۱۰۰ سنت
امریکه	«	نقره	۲۶‘۷۳۰	‘۹۰۰	«
البانیا	فرانك آری (ضرب نمیشود)	طلا	‘۳۲۲۵۸	‘۹۰۰	= ۵ لك
اندورا	مسکوکات فرانسه مستعمل است				
آیسلیند	کرونا	نقره	مثل دنمارك		
ایران	ریال (ضرب نمیشود)	طلا	‘۳۶۶۱۱	خالص	= ۱۰۰ دینار
	«	نقره	۴‘۵	خالص	«
ایطالیه	لیرا (ضرب نمیشود	طلا	‘۰۷۹۱۹۱	خالص	= ۱۰۰ سنتسمو
ایکوادور	سوکر (ضرب نمشیود)	طلا	‘۳۰۰۹۳۳	خالص	= ۱۰۰ سنتووو
برازیل	کروازایرو	طلا	۲‘۰	‘۹۹۰	= ۱۰۰ سنتووو
برطانیه	پوند	طلا	۷‘۸۹۹۰۵	‘۹۱۶۶۶	= ۲۰ شلنگ = ۲۴۰ پنی
بلجم	بلجا (ضرب نمیشود)	طلا	‘۲۰۹۲۱	خالص	= ۱۰۰ سانتیم
بلغاریا	لیوا (ضرب نمیشود)	طلا	‘۲۰۱۰۹	خالص	= ۱۰۰ ستونکی
بولیویا	بولیویانو (ضرب نمیشود)	طلا	‘۵۴۹۱۷	خالص	= ۱۰۰ سنتووو
پاراگوی	پیسو (ضرب نمیشود)	طلا	۱‘۶۱۲۹	‘۹۰۰	= ۱۰۰ سنتووو
پاناما	بالبوا	نقره	۲۶‘۷۳۰	‘۹۰۰	= ۱۰۰ سنت
پیرو	سول (ضرب نمیشود)	طلا	۴‘۲۱۱۶۴	خالص	= ۱۰۰ سنت
پرتگال	ایسکودو (ضرب نمیشود)	طلا	‘۰۷۹۳	‘۹۰۰	= ۱۰۰ سنتووو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت	سکهٔ اساسی				فروعات
	اسم	فلز	وزن (گرام)	عیار	
پولیند	زلوتی	طلا	۱۳۵،	خالص	= ۱۰۰ گروز
ترکیه	پیاستر	طلا			= ۴۰ پاره
جاپان	ین	طلا	۷۵،	خالص	= ۱۰۰ سن = ۱۰۰۰ رن
جرمنی	رایش مارك	طلا	۳۵۸۴۲۳،	خالص	= ۱۰۰ رایش فنك
چکوسلواکیه	کورونا	طلا	۰۴۴۵۸،	خالص	= ۱۰۰ هالیرو
چلی	پیسو (ضرب نمیشود)	طلا	۱۸۳۰۵۷،	خالص	= ۱۰۰ سنتووو
چین	تیل	نقره	غیر معین		= ۱۰۰ کاپر = ۱۰۰۰ کیش
	دالر	نقره	۲۶،۳	۹۰۰،	
عربیة السعودیه حجاز و نجد	ریال	نقره	۲۴،۰۵۵	۸۳۰،	= ۱۱ قرش
حیدرآباد دکن	روپیهٔ آصفیه	نقره	۱۲،۵	۹۱۷،	= ۱۶ آنه
دانزیگ	گلدن (ضرب نمیشود)	طلا	۲۹۲۸۹۱۲،	خالص	= ۱۰۰ فنك
دنمارك	کرون (ضرب نمیشود)	طلا	۴۰۳۲۲۶،	خالص	= ۱۰۰ اور
دومه نیکا	دالر	مسکوکات اضلاع متحدهٔ امریکه مستعمل است			= ۱۰۰ سنت
روسیه	چروانس (ضرب نمیشود)	طلا	۷،۷۴۲۳۴	خالص	= ۱۰ روبل — ۱۰۰۰ کیپك
رومانیا	لیو (ضرب نمیشود)	طلا	۰۱،	۹۰۰،	= ۱۰۰ بانی
سالوادور	کولن	طلا	۸۳۶،	۹۰۰،	= ۱۰۰ سنتووو
سان مارنیو		مسکوکات ایطالیه مستعمل است			
سویتزرلیند	فرانك	طلا	۲۹۰۳۲۲۵،	خالص	= ۱۰۰ سانتیم
سویدن	کورونا	طلا	۴۴۸،	۹۰۰،	= ۱۰۰ اور
سیام	باهت	نقره	۱۵	۹۰۰،	= ۱۰۰ ستنگ
عراق	دنیار	طلا	۷،۳۲۲۴	خالص	= ۱۰۰۰ فول
عمان	بیسه	مس	۶	—	
فنلیند	مارکا (ضرب نمیشود)	طلا	۰۴۲۱۰۵۳،	۹۰۰،	= ۱۰۰ بنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت	سکهٔ اساسی				فروعات
	اسم	فلز	وزن (گرام)	عیار	
فرانس	فرانك	طلا	٬۰۶۵۵	٬۹۰۰	= ۱۰۰ سانتیم
کوستاریکا	کولن	طلا	٬۷۷۸	٬۹۰۰	= ۱۰۰ سانتی‌مو
کولمبیا	پیسو	طلا	۱٬۵۷۹۸۱	٬۹۱۶۶۶	= ۱۰۰ سنتووو
کیوبا	پیسو	طلا	۱٬۵۰۴۶	خالص	= ۱۰۰ سنت
گواتی مالا	کویتزل	طلا	۱٬۶۷۱۸	٬۹۰۰	= ۱۰۰ سنت
لائبیریا	مسکوکات برطانیه و اضلاع متحدهٔ امریکه رایج است				
لیختن ستاین	مسکوکات سویتزر لیند مستعمل است				
لاتویا	لات	طلا	٬۲۹۰۳	خالص	= ۱۰۰ سانتیم
	(ضرب نمی شود)				
لتوانیا	لتاس	طلا	٬۱۵۰۴۶۲	خالص	= ۱۰۰ سنتا
	(ضرب نمیشود)				
لکسمبرگ	فرانك	طلا	٬۰۴۱۸۴۲	خالص	= ۱۰۰ سانتیم
مراکش	مسکوکات فرانس و هسپانیه مروج است				
مصر	لیرهٔ مصری	طلا	۸٬۵	٬۸۷۵	= ۱۰۰ قرش = ۱۰۰۰ عشر القرش
مکسیکو	پیسو	طلا	٬۷۵	خالص	= ۱۰۰ سنتووو
	(ضرب نمیشود)				
ملایا	دالر	نقره			= ۱۰۰ سنت
موناکو	مسکوکات فرانس مروج است				=
ناروی	کرون	طلا	۴:۸	٬۹۰۰	= ۱۰۰ اور
نیدرلاندز	فلورن	طلا	٬۶۷۲	٬۹۰۰	= ۱۰۰ سنت
	گلدن	نقره	۱۰	٬۹۴۵	
نکاراگوا	کوردوبا	طلا	۱٬۶۷۲	٬۹۰۰	= ۱۰۰ سنتووو
	(ضرب نمیشود)				
نیپال	مهر	نقره			= ۵۰ پیسه
واتیکان	عیناً مثل مسکوکات ایطالیه				
ونزویلا	بولیوار	طلا	٬۲۹۰۳۲۳	خالص	= ۸۰ لوچا = ۲۰۰ سنتووو
	(ضرب نمیشود)				

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت	سکهٔ اساسی				فروعات
	اسم	فلز	وزن (گرام)	عیار	
هایتی	گورده	طلا	٫۳۳٤۳٦	٫۹۰۰	= ۱۰۰ سنت
هاندوراس	پیسو	طلا	٫۸۳٦	٫۹۰۰	= ۱۰۰ سنت
هسپانیه	پسیتا	طلا	٫۰٦۵۵	٫۹۰۰	= ۱۰۰ سانتی مو
هند	روپیه	نقره	۱۲	٫۹۱۷	= ۱٦ آنه = ٦٤ پیسه
هنگری	پنگو	طلا	٫۲٦۳۱۵۸	خالص	= ۱۰۰ هلر
یوروگوی	پسو (ضرب نمیشود)	طلا	۱٫٦۹۷	٫۹۱۷	= ۱۰۰ سنتی مو
یوگوسلاویا	دینار (ضرب نمیشود)	طلا	٫۲۹۰۳۲۳	خالص	= ۱۰۰ پاره
یونان	درهم	طلا	٫۰۱۹۵۲٦	خالص	= ۱۰۰ لپتا

نوت :

۱ : سکه هائیکه در جدول مسکوکات عالم قید شده سکه های اساسی دول میباشد .

از باعث بحران اقتصادی دنیا و حالات داخلی ممالك ، قیمت مسکوکات و نقود دول بیك قرار باقی نمانده دائماً در تبادلات خارجی تنزل و ترقی پیدا میکند.

۲ : درجدول مسکوکات درستون عیار اکثراً « خالص » قیدشده، گمان نشود که طلا یانقرهٔ همان دولت خالص ضرب زده میشود. مراد از لفظ « خالص » مقدار معین فلز طلا ویانقره است که درسکهٔ اساسی مذکور مطابق قانون با غش آمیخته می شود ، در هر صورت طلا و نقرهٔ دول عیار معینه و مقررهٔ خود را دارند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

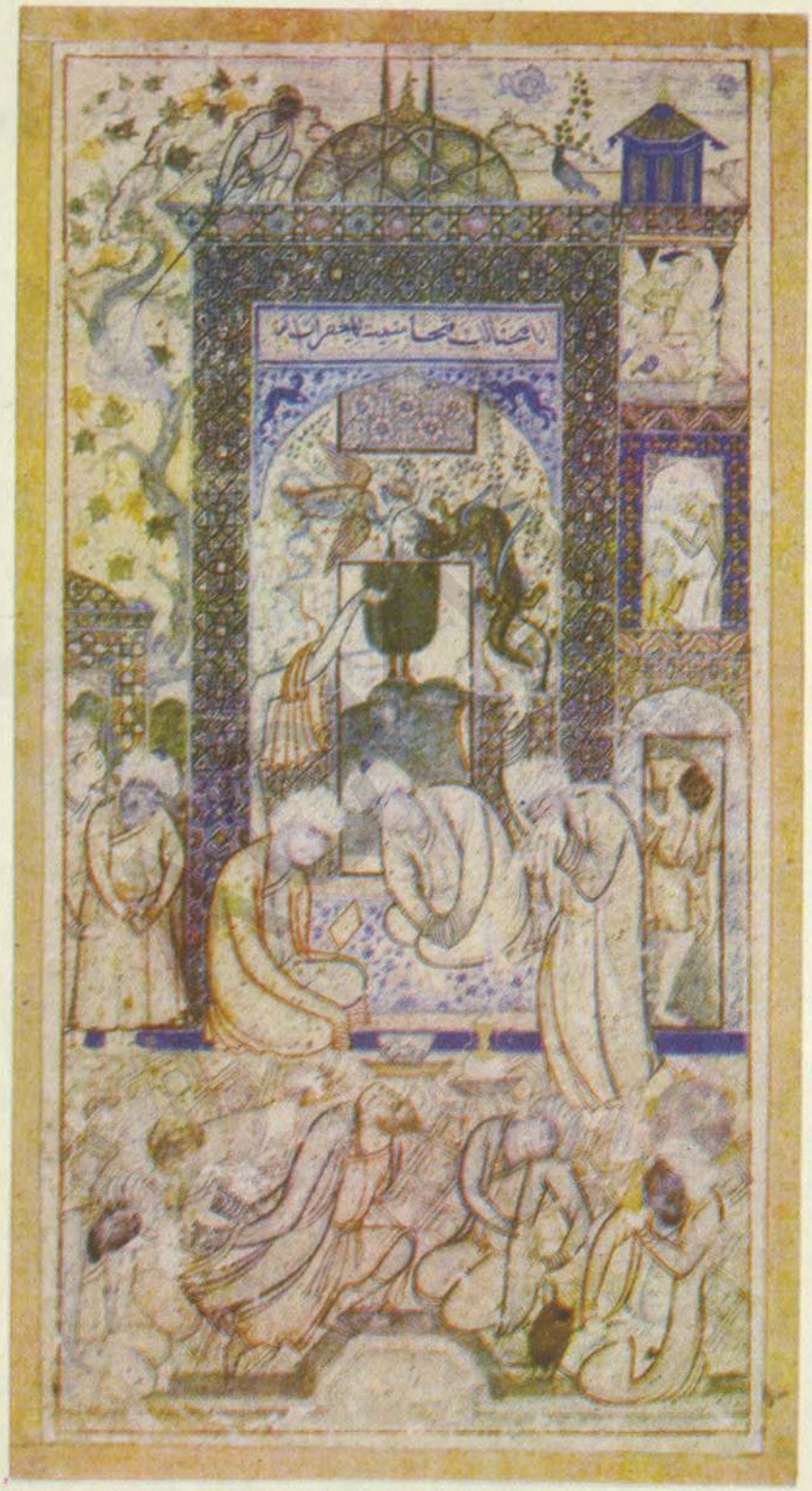

نمونهٔ از رسامی و میناتور های رسام مشهور افغانستان
(بهزاد هروی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزان و مقیاسات ممالك همجوار

ایران

در ایران قرار قانون باید مقیاسات اعشاری از ابتدای ۱۳۰۹ جاری میشد ، اما الحال مقیاسات ذیل تا حدی عمومیت دارد :

طول :	ذرع =		۱٬۰٤	متر .
	فرسخ = ٦۰۰۰ ذرع	=	٦٬۲٤۰۱	کیلومتر .
مساحه :	جریب = ۱۰۰۰ مربع ذرع	=	۱۰٬۸۱٦	آر .
وزن :	گندم =		٤۸٬٤	میلیگرام .
	٤ گندم = نخود	=	۰٬۱۹٤	گرام .
	۲٤ نخود = مثقال	=	٤٬٦٤	گرام .
	۱٦ مثقال = سیر	=	۷٤٬۲۳۵	گرام .
	٥ سیر = عباسی	=	۳۷۱٬۱۸	گرام .
	٤۰ سیر = من تبریزی	=	۲٬۹٦۹٤	کیلو گرام .
	۱۰۰ من تبریز = خروار	=	۲۹٦٬٦٦۹٤	کیلو گرام .

(مقیاسات قدیم یعنی ذرع، جریب، من های مختلف در ولایات مختلفهٔ ایران مروج است).

مسکوکات :

سابقاً واحد مسکوکات «قران» بود. بموجب قانون ۱۸ مارچ ۱۹۳۰ مسکوکات جدید ذیل رواج یافته است:

۱۰۰ دینار = ریال .

۲۰ ریال = پهلوی = پوند انگلیسی .

پهلوی و نیم پهلوی از طلا وپنج ریالی، دو ریالی ، ریال ونیم ریال از نقره و بیست و پنج دیناری و ده دیناری وپنج دیناری از نیکل ، و دودیناری ودینار ازمس میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چین

در چین سه نوع مقیاسات رواج دارد : جدید ، موقت ، قدیم .

جدید:

عبارت از مقیاسات اعشاری (متری) است .

موقت :

بر مقیاسات اعشاری مبنی و بقرار ذیل است :

طول :	شی چیه	=	ثلث متر .
مساحه:	شی چیه مربع	=	۰٫۱۱۱ مربع متر .
وزن :	شی چین	=	نصف کیلو گرام .
حجم :	شی شنگ	=	یك لیتر .

قدیم :

طول :	۱۰ فن	= سون	=	۳٫۲ سانتیمتر .
	۱۰ سون	= چیه	=	۳۲ سانتیمتر .
	۱۰چیه	= چنگ	=	۳٫۲ متر .
	۱۸۰ چنگ	= لی	=	۵۷۶ متر .
مساحه :		(مبنی برفوق)		
وزن :	۱۰ سو	= هائو	=	۳٫۷ میلیگرام .
	۱۰ هائو	= لی	=	۳۷٫۳ مایگرام .
	۱۰ لی	= فن	=	۰٫۳۷۳ گرام .
	۱۰ فن	= چیئان	=	۳٫۷۳ گرام .
	۱۰ چیئان	= لیانگ (تیل)	=	۳۷٫۳۰۱ گرام .
	۱۶ لیانگ	= جن (کاتی)	=	۵۹۶٫۸۱۶ گرام .
حجم :	۱۰ شو	= کو	=	۱۰۳٫۵ ملی لیتر .
	۱۰ کو	= شنگ	=	۱٫۰۳۵۴۶۸۸ لیتر .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰ شنگ	= تئو	=	۱۰٬۳۵٤٦۸۸	لیتر .
۵ تئو	= هو	=	۵۱٬۷۷۳	لیتر .
۲ هو	= تان	=	۱٬۰۳۵٤٦۸۸	هکتولیتر .

مسکوکات :

در هر حصهٔ چین مسکوکات علحده که مجموعاً به ۱۷۰ نوع سکه میرسد رواج دارد، اکنون یك ضرابخانهٔ مرکزی در (شانگهای) تأسیس یافته که به اساس ذیل مسکوکات جدید ضرب میکند :-

۱۰ کیش	=	کاپر .
۱۰۰ کاپر	=	دالر (یوان)

روسیه

از اول جنوری ۱۹۲۷ مقیاسات واوزان اعشاری (متری) درجمهیراشتراکیهٔ شورویهٔ روسیه رائج گردیده است.

مسکوکات :

۱۰۰ کوپیك	=	روبل .
۱۰ روبل	=	چروانس .

چروانس از طلا ؛ روبل ونیم روبل و۲۰ کوپیك و۱۵ کوپیك و۱۰ کوپیك از نقره ؛ ۵،۳،۲،۱ کوپیك از روی و مس ونیم کوپیك از مس ضرب میشود . لیکن نوت های خزانه ۱-۳-۵ روبل ونوت های بانك دولتی ۱-۲-۳-۵-۱۰-۲۵-۵۰ چروانس زیادتر رواج دارد .

هند

طول :	انچ	=	۲٬۵٤	سانتیمتر .
	۱۲ انچ	= فت =	۳۰٬٤۸	سانتیمتر .
	۳ فیت	= گز (یارد) =	۹۱٬۳۳	سانتیمتر .
	۱۷٦۰ گز	= میل =	۱٬٦۱	کیلومتر .
مساحت:	۲۵ مربع گز	= مرله =	۲۱٬۹۳	مربع متر .
	۲۰ مرله	= کنال =	٤٬۳۸٦	آر :
	٤ کنال	= بیگه =	۱۷٬۵٤٤	آر .
	٤۸٤۰ مربع گز	= ایکر =	۰٬٤۰۵	هکتار.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزن :

۸ رتی	= ماشه	=	۰٫۹۷	گرام .
۱۲ ماشه	= توله	=	۱۱٫۶۷	گرام .
۵ توله	= چتانك	=	۵۵٫۳۶	گرام .
٤ چتانك	= پاو	=	۲۳۳٫۳	گرام .
٤ پاو	= سیر	=	۰٫۹۳۳	گرام، (سیرپشاوری = ۱۰۵ توله = ۱٫۲۲۵ کیلوگرام).
٤۰ سیر	= من	=	۳۷٫۲۹۸	کیلوگرام ، (من پشاوری = ٤۹ کیلوگرام) .

در صوبهٔ بمبئی اوزان برطانیه رواج دارد بدینقرار : ـ

۷۰۰۰ گرین	= ۱٦ اونس	= پوند =	٤۵۳٫٦	گرام .
۱٤ پوند	= ستون	=	٦٫۲۵	کیلوگرام .
۲ ستون	= کوارتر (من بمبئی)	=	۱۳٫۵	کیلو گرام .
٤ کوارتر	= هندرویت	=	۰٫۵٤	کنتال .
۲۰ هندرویت	= تن	=	۱٫۰۱٦	تن اعشاری .

مسکوکات :

۳ پائی	=		پیسه .
٤ پیسه	=		آنه .
۱٦ آنه	= روپیهٔ کلدار	=	(یك و نیم شلنگ برطانیه) .

روپیه و نیم روپیه (اتنی) و ربع روپیه (چونی) از نقره ، نیم روپیه و ربع روپیه ودو آنه (دونی) وآنه از نیکل ، نیم آنه و پیسه و نیم پیسه وپائی از روی ضرب میشود .

نوت های ۵ روپیه ، ۱۰ روپیه ، ۵۰ روپیه ، ۱۰۰ روپیه ـ ۵۰۰ روپیه ۱۰۰۰ روپیه بسیار معمول است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

از مناظر جشن نجات وطن در سال ۱۳۱۱
اعلیحضرت همایونی موقع ایراد خطابه افتتاح جشن که کورد دیپلمات و وزرای کابینه
و باقی رجال معروف و معززین نزدیک منار یادگار نجات وطن حاضر بوده‌اند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساحهٔ بحر و بر

بحساب مربع کیلومتر

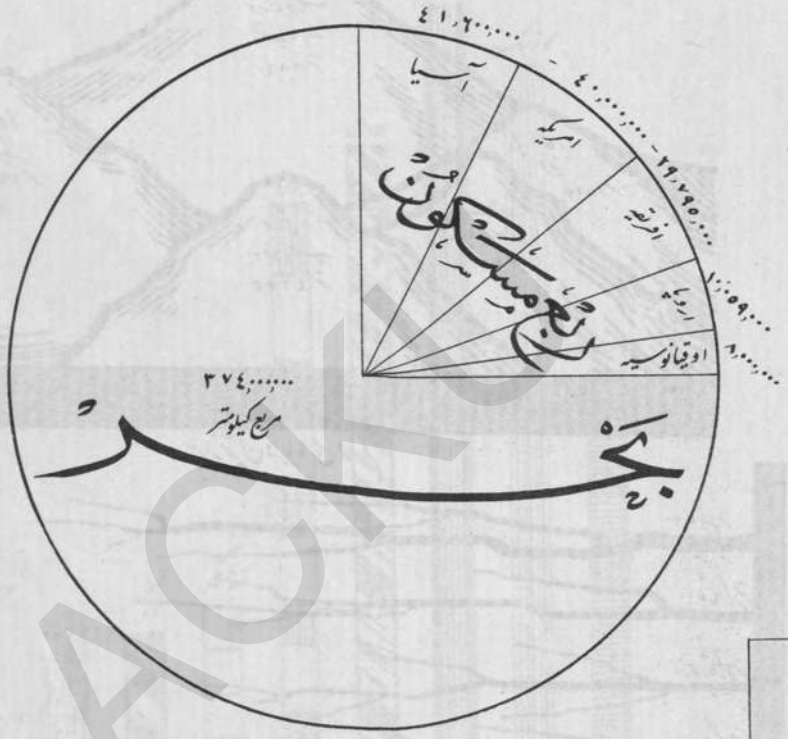

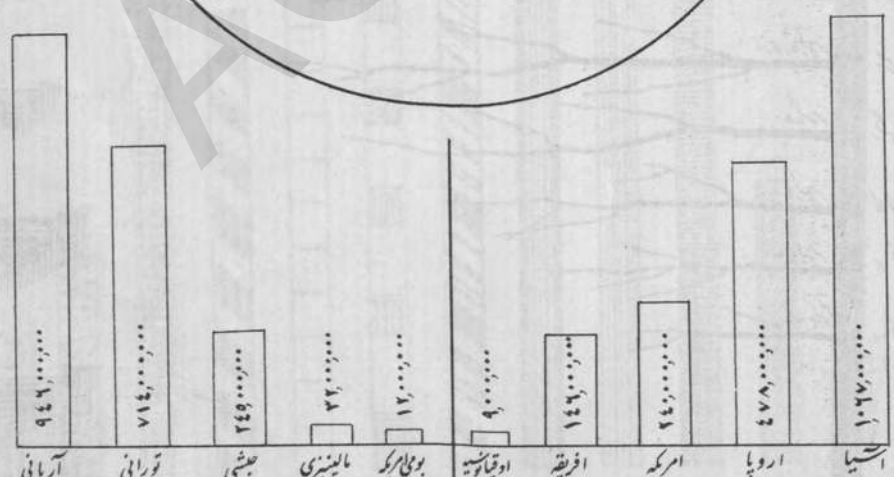

نفوس پنج قطعهٔ بر

نژادهای بشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلندترین قله های هر قطعهٔ بر

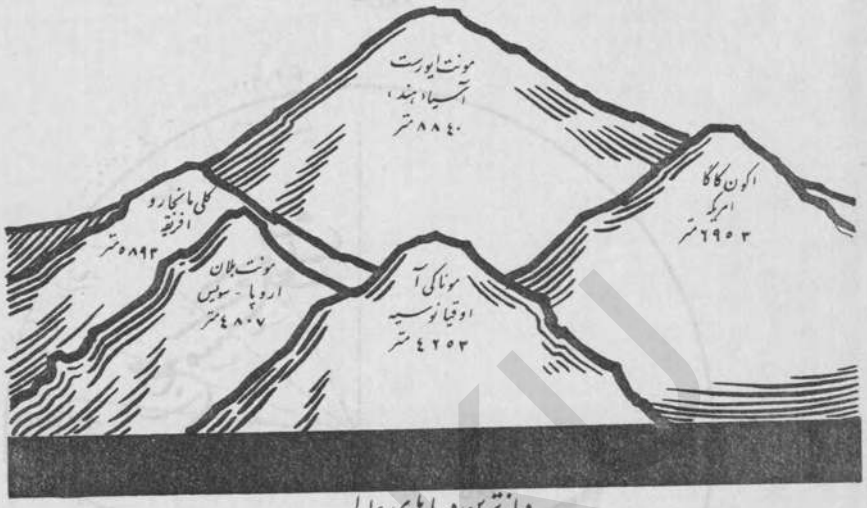

درازترین دریاهای عالم

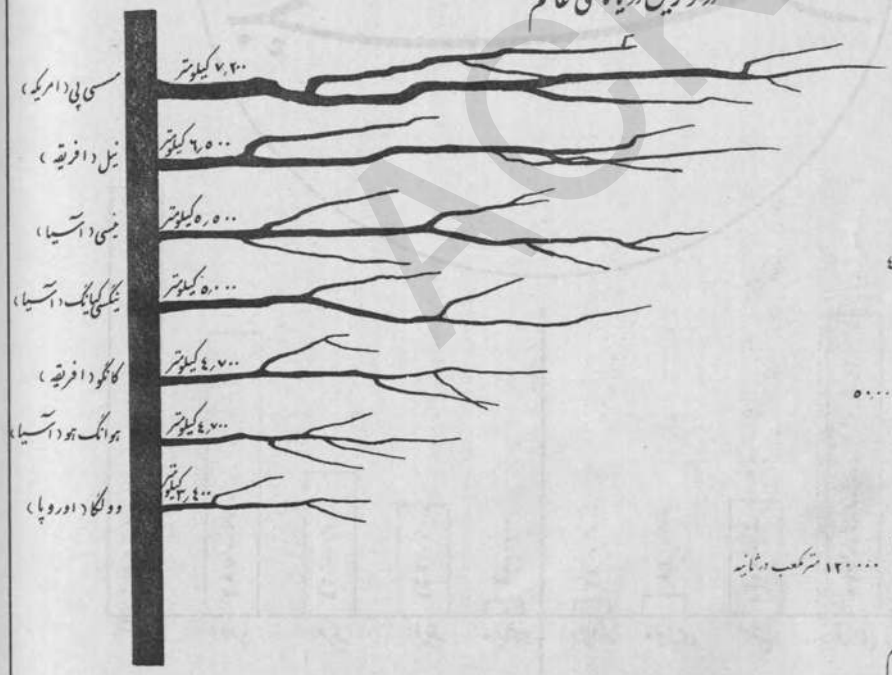

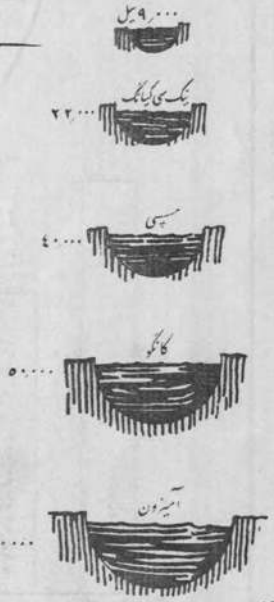

کلانترین دریاهای عالم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اديان عالم

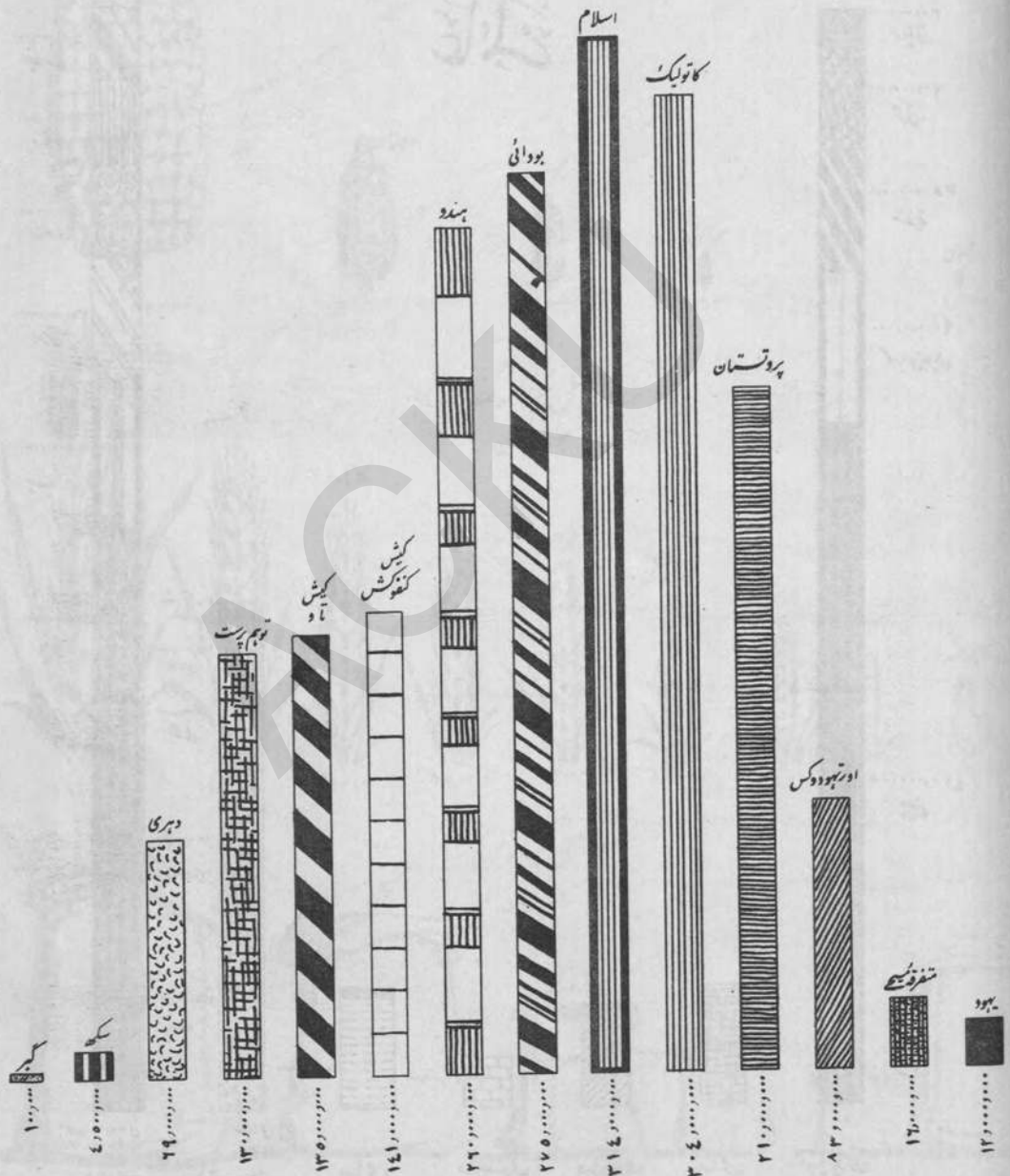

(c) ketabton.com: The Digital Library

السنهٔ عالمه

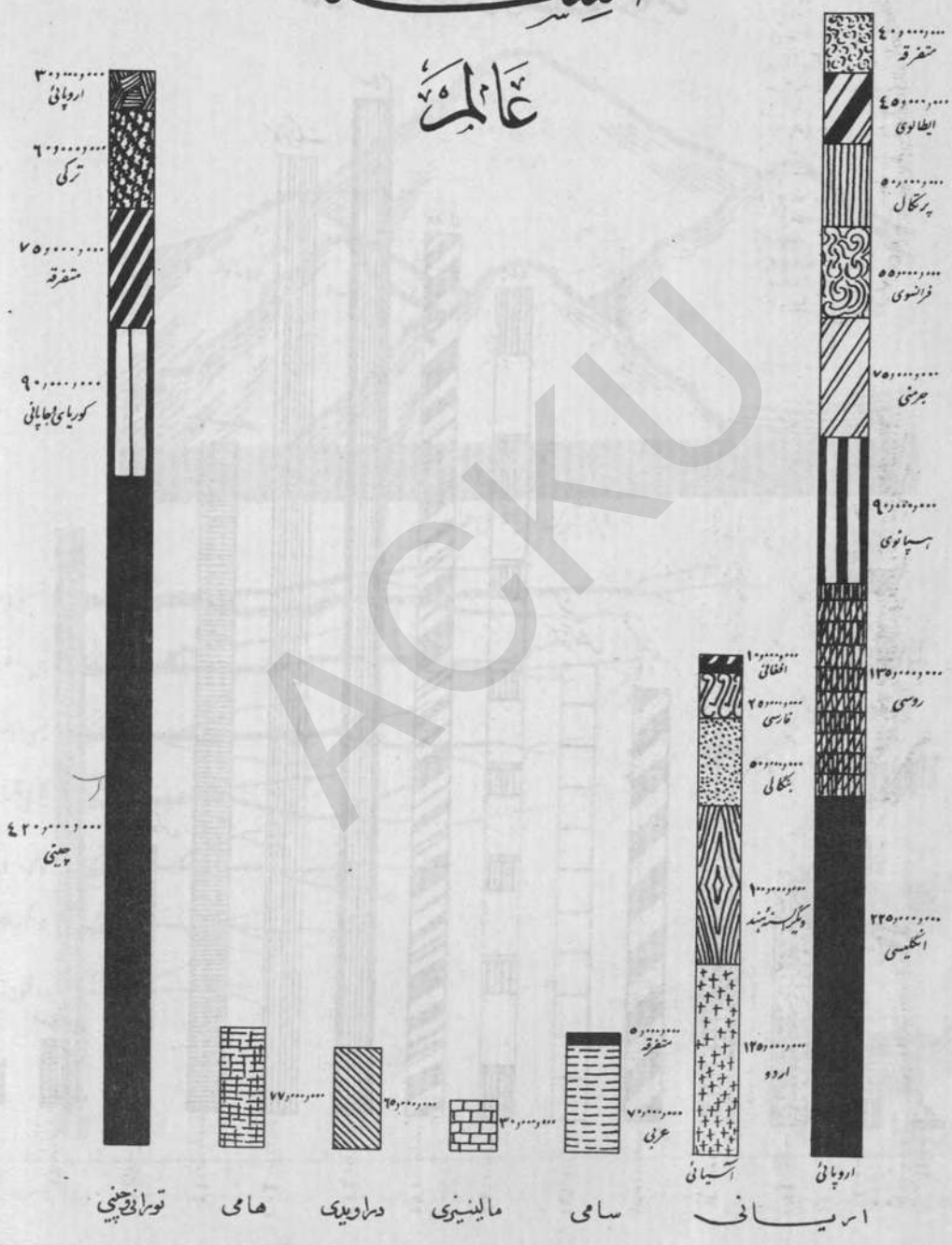

(c) ketabton.com: The Digital Library

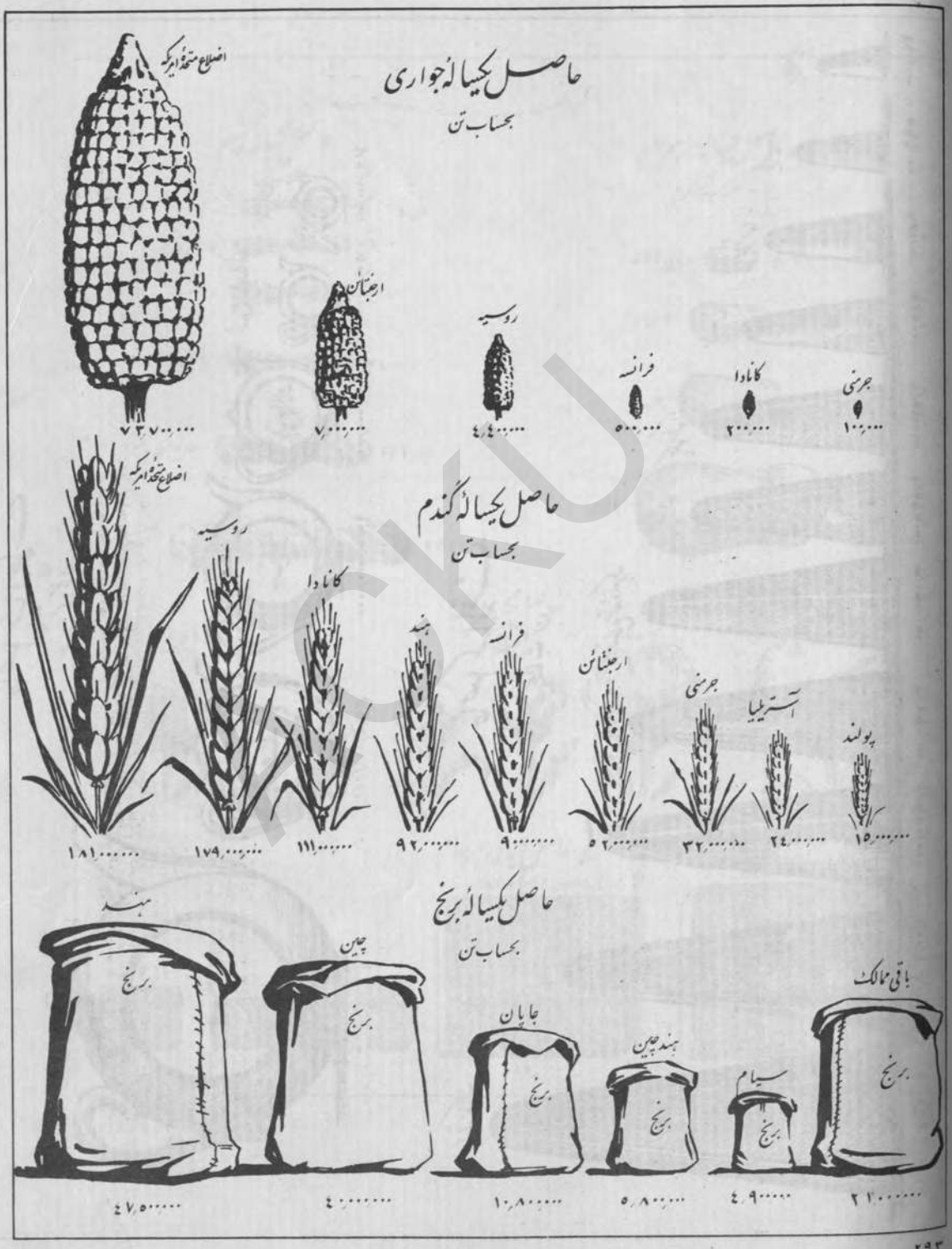

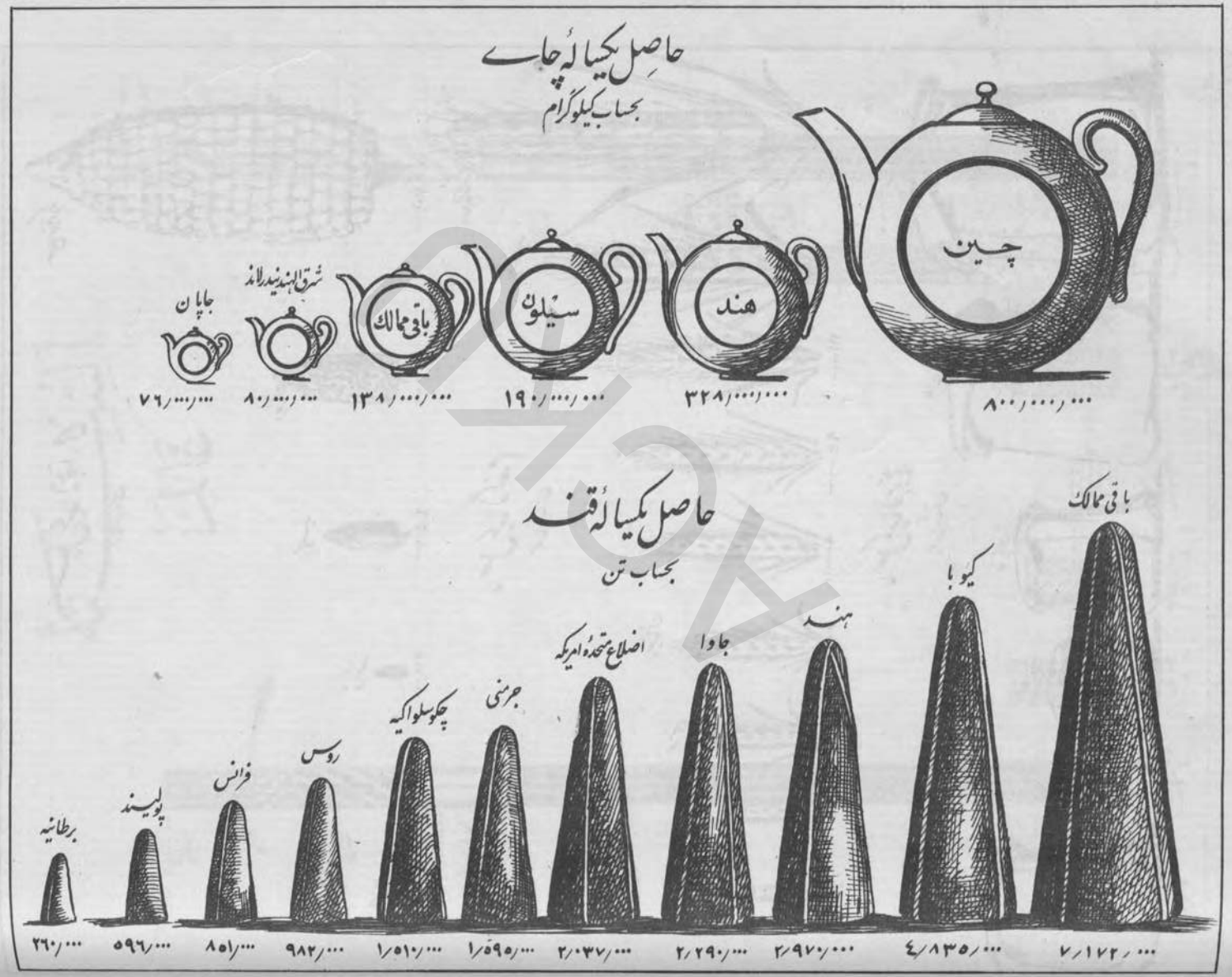

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

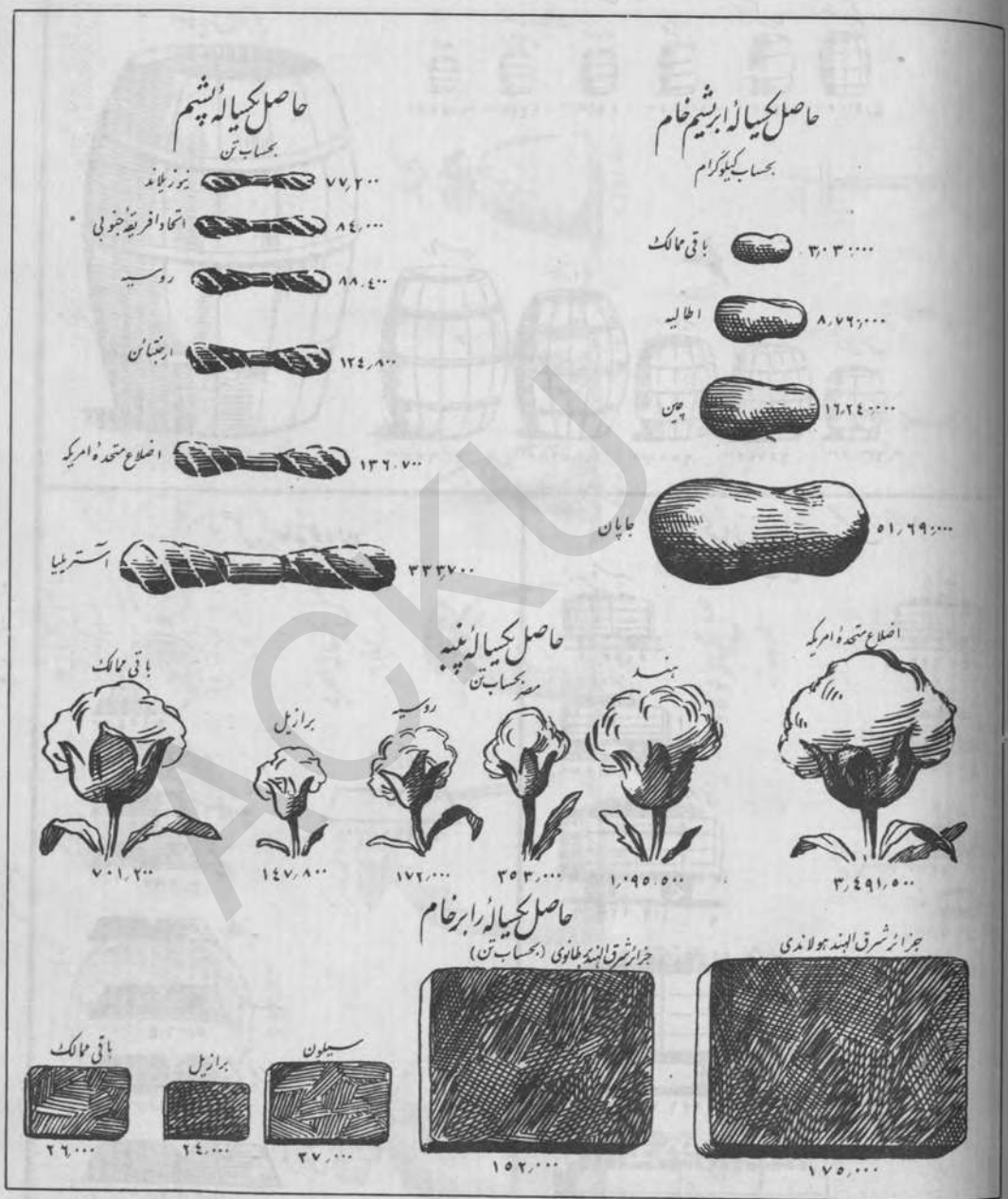

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل یکساله نفت (تیل خاک)

بحساب تن

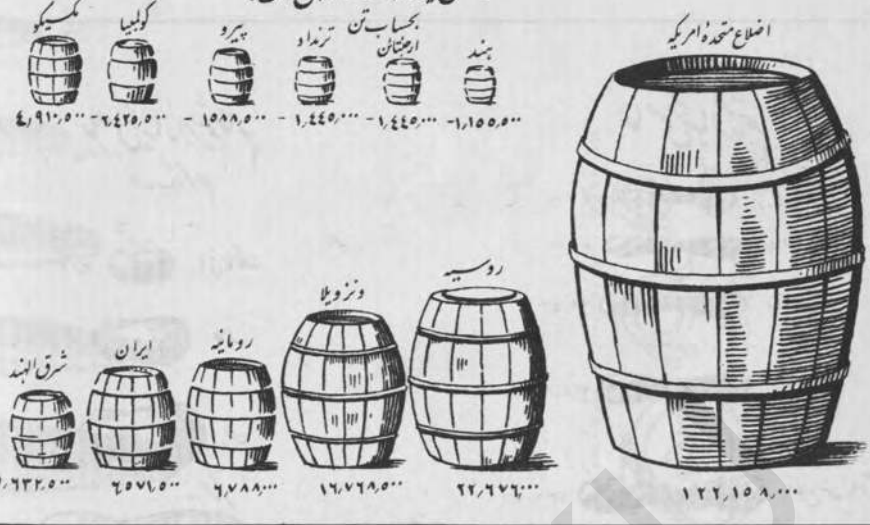

حاصل یکساله چودن

بحساب تن

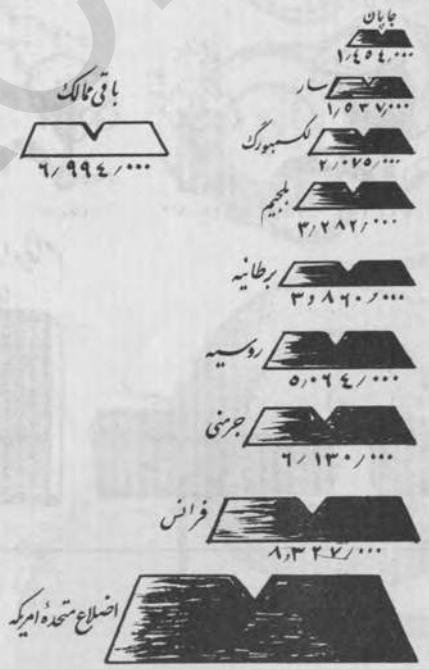

حاصل یکساله ذغال سنگ

بحساب تن

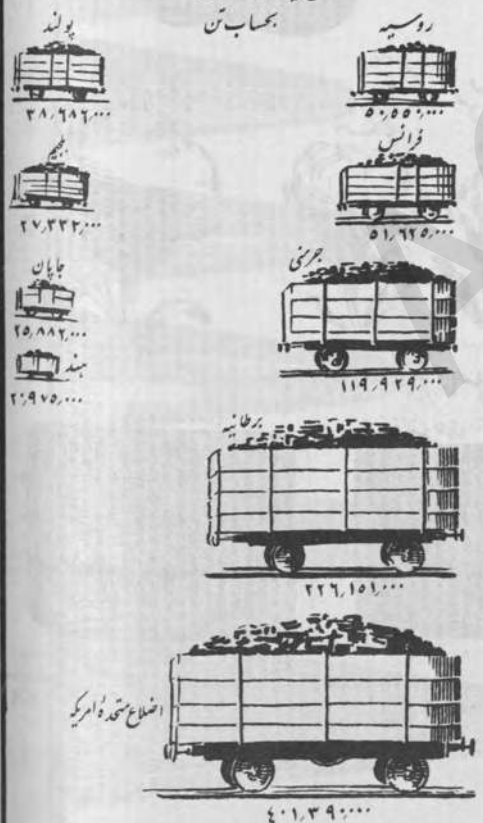

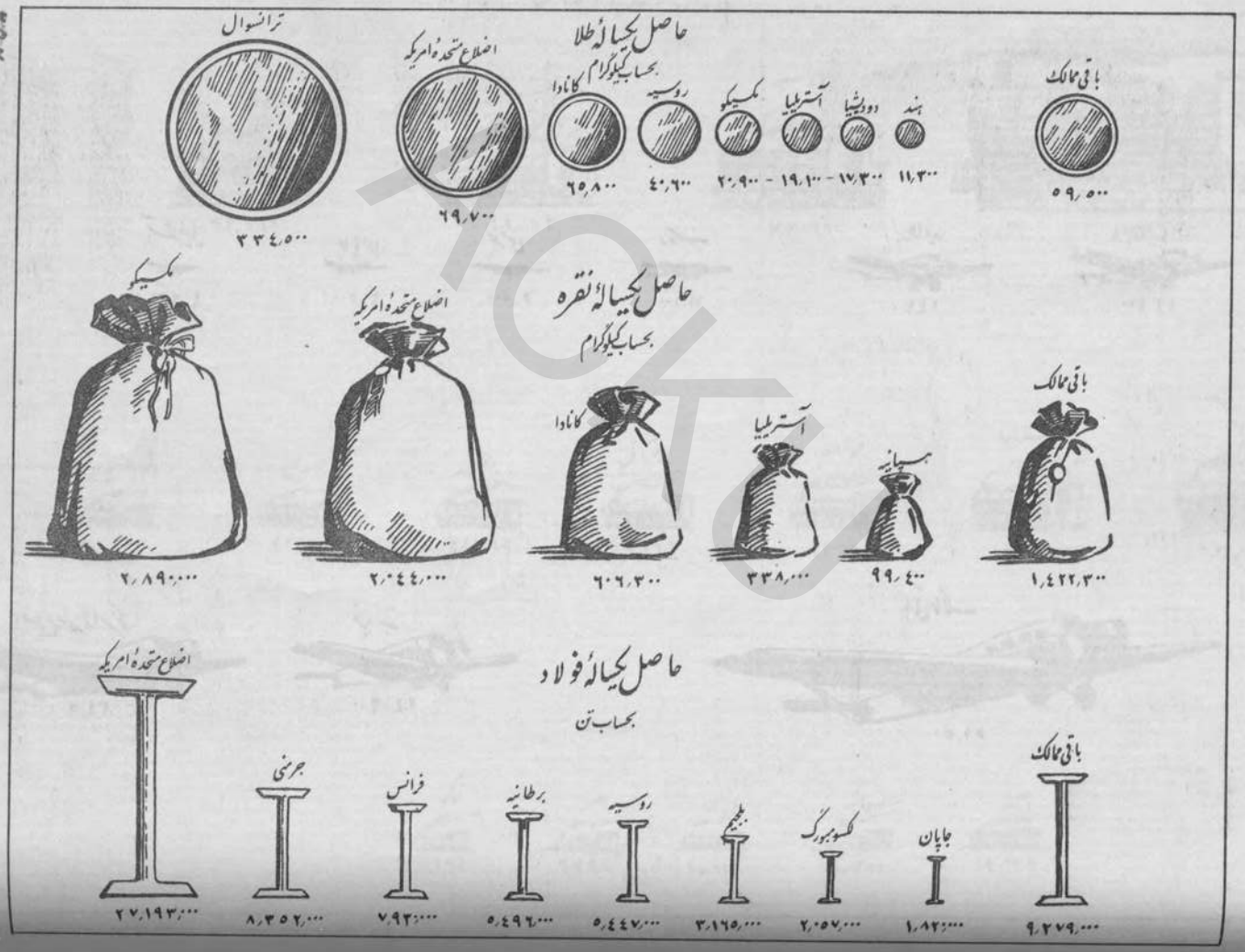

(c) ketabton.com: The Digital Library

طیاره هاے عالم

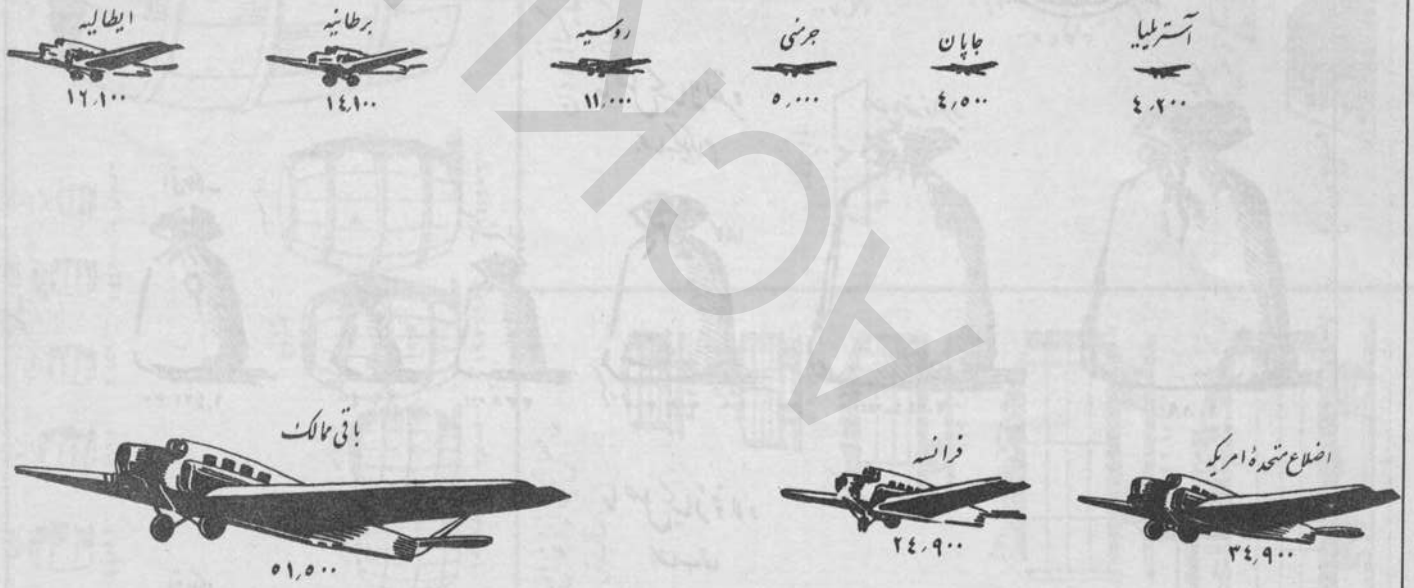

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطوط آهن عالم

بحساب کیلومتر

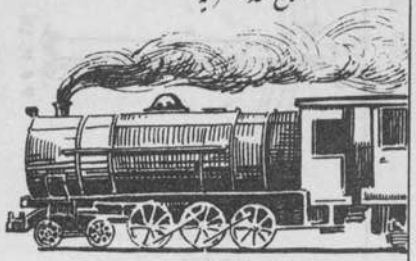

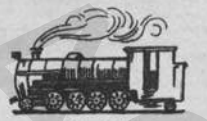

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

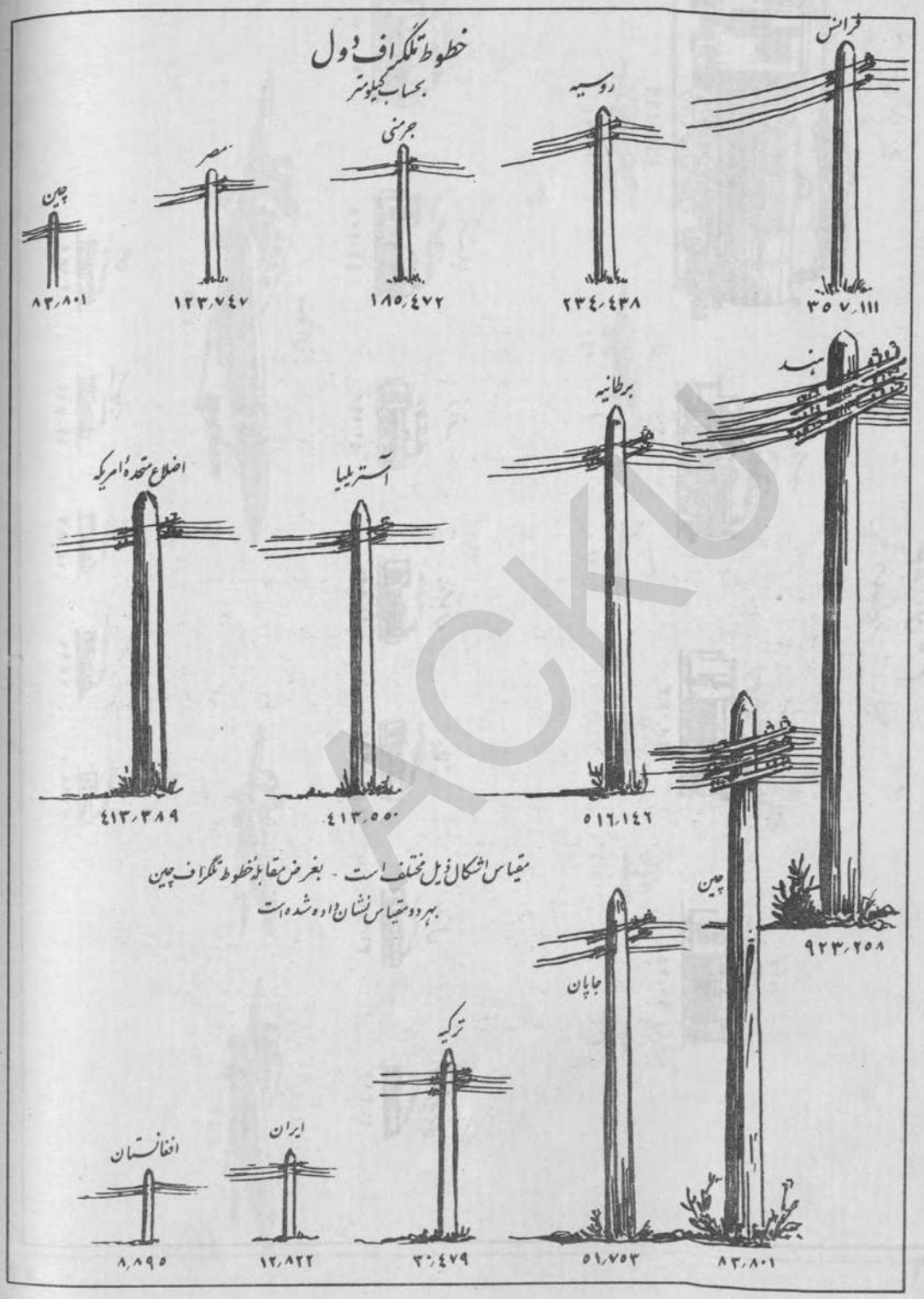

(c) ketabton.com: The Digital Library

نگاهی بافلاك

درین نقشه ستاره هائی است که به‌اول حمل بوقت نه ونیم بجهٔ شام دیده می شود باید دانست که به ۱۵ حمل همین منظر بوقت ۹ بجه وبه اول ثور به‌هشت ونیم‌بجه دیده خواهد شد، درین ماه ها بسیار ستاره ها روشن و قشنگ به نظر می آیند ـ حالات مختصری از مجامع النجوم مشهور در ذیل بیان می شود .

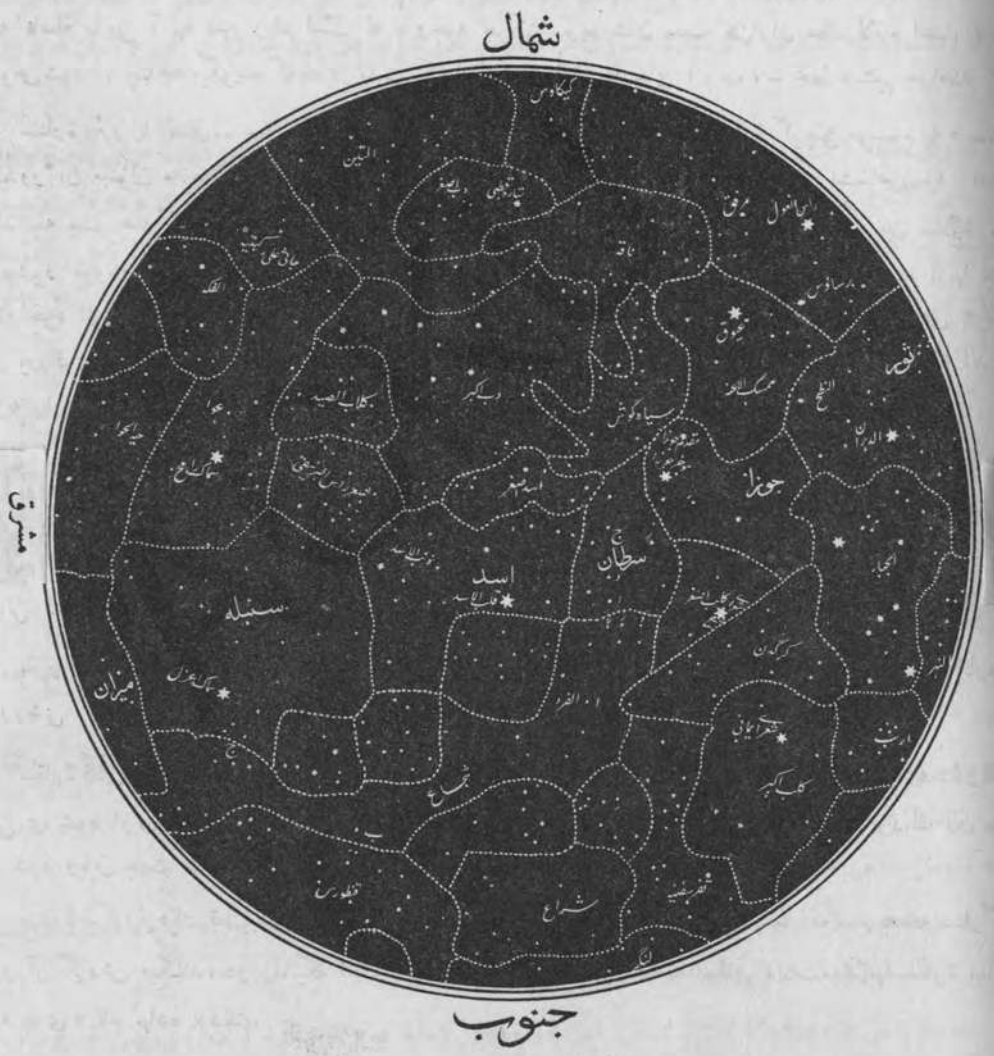

۱ ـ دب اکبر(Ursa Major) یکی از مجامع‌النجوم مشهور فلکی بوده «بنات‌النعش» گفته می شود .
ستاره های مذکور را بواسطهٔ علامات مخصوص آن بسهولت شناخته میتوانیم ، چه بدور آن ستاره های روشن تری بترتیب مخصوص قرار گرفته اند . ستاره های مزبور عبارتند از ، (الف) ـ ظهرالدب ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ب)مراق‌الدب (ج) فخذالدب(د) مغزرالدب (ه) الثیه یاالجون (و)مئزر یاالعناق(ی) القایده . امتداد خط‌واصلهٔ ستارهٔا ـ ب ـ به ستارهٔ قطبی منتهی می شود بنابران ستارهای مذکور « هادئین » خوانده می شود وهمچنان ستاره های ه ـ و ـ ی ـ بعضی اوقات بنام بنات‌النعش یاد می شوند .

چون ستاره های مذکور ثابت بنظر میرسند لذا آنها را ثوابت مینامند مگر حقیقةً هر کدام حرکت مخصوصی داشته به سمات مختلفه حرکات مختلفه را انجام میدهد .

باید دانست که ترتیب امروزهٔ ستارها بعد ازمدت مدیدی بدل شده صورت دیگری را اختیارخواهد کرد، چه فاصلهٔ مابینی آنها بقدر زیاد است که با وجود حرکت سریع شان مدت هزاران سال لازم است تا فرق محسوس‌شود . چنانچه میگویند که‌بعد از مدت یکصد هزار سال ستارهای ا ، ب ، ج بخط مستقیم خواهند آمد.

ستارهٔ مئزر یا العناق:ـ ستارهٔ خوبصورت و قشنگ است‌و بچشم برهنه ستارهٔ کوچکی موسوم به « سها » را بدور آن میتوان ملاحظه کرد . مردم بواسطهٔ دیدن (سها) میتوانند قوهٔ باصرهٔ اشخاص را امتحان کنند چه چشم های ضعیف ستارهٔ مذکور را ملاحظه کرده نمیتوانند ، اگر بواسطهٔ دور بین ستارهٔ مئزر دیده‌شود معلوم‌می شود که یك ستاره‌نیست بلکه‌ازاجتماع‌دوستارهٔ کوچك تشکیل یافته و هر کدام آنها نیز به نوبته خود از دو ستارهٔ کو چکتر دیگری تشکیل گردیده اند که بصورت واحد جلوه می نمایند حتی بواسطهٔ دور بین قوی هم مجزا نمودن شان دشوار است، ولی بذریعهٔ طیف نما (Spectroscope) توانسته اند این نظریه را به ثبوت برسانند . عجب این است که عربها در زمان قدیم ستارهٔ مئزر را مثنی گفته اند .

مئزر از دوستاره یا بعبارت دیگر دو آفتاب تشکیل یافته است که هر کدام آنها دور دیگربمدت بیست و نیم‌روز گردش می‌نماید وفاصله مابین شان ۵۷ ملیون کیلو متر می باشد مجموعهٔ هر دو بیست چندشمس است .

ستارهٔ مئزراز کرهٔ ارض خیلی دور بوده بعد از مدت ۹۹ سال نور آن بزمین میرسد . بعد آنرا از این حساب که رفتار نور در هرثانیه قریباً (۲۹۹,۵۰۰) کیلومتر است تعین‌میتوان کرد.

مئزر در هر ثانیه ۱۳ کیلومتربطرف زمین میلان حرکت دارد اما بعد زیادهٔ آن مدت هزاران‌سال‌بکاردارد که روشنی آن اضافتر بزمین برسد .

ستارهٔ قطبی : ـ بیان شد که اگرخط واصل بین‌ستارهای (الف) و (ب) امتدادداده‌شود به ستارهٔقطبی منتهی می شود ازین است که ستارهٔ مذکور به تنهائی واقع شده وهیچ ستارهٔ روشن دیگر نزدیك آن دیده نمی شود وباین جهت شناختن آن سهل بوده تفحص آن چندان دقتی بکار ندارد .

ستارهٔمذکورنزدیك قطب شمالی‌فلکی واقع بوده‌درهنگام‌گردش کرهٔ فلکی‌چنین بنظر میرسد که ستارگان بدور آن گردش میکنند، در زمانیکه قطب آسمان ازستارهٔ مذکور فاصلهٔ بعیدی داشت، عربها ستارهٔ مذکور را « جدی » نام نهاده بودند .

۲ ـ برساؤس(Perseus) :ـنام‌این مجمع « حامل‌راس الغول » بوده ستارهٔ(الف) به «مرفق»موسوم‌است که قلب برساؤس میباشد و رأس برساؤ س‌ستارهٔ (ج) است که در یکطرفش شمشیر ودر طرف دیگر آن سرمیداسا میباشدوستارهٔ (ب) « راس‌الغول » است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستارهٔ «مرفق» در بین مجره واقع بوده ، بواسطهٔ دور بین اطراف آن خیلی قشنگ بنظر میرسد. سبب دیگر شهرت ستارهٔ « راس‌الغول » این است که ستارهٔ مذکور متجلی بوده نوبت تغییر آن ۲ روز و ۲۱ ساعت میباشد وتا ۲ روز ۱۳ ساعت به ستارهٔ قدر دوم نزدیك میباشد . و میتوان گفت که ستارهٔ مذکور مانند ستارهٔ قطبی روشن بوده بعد از ٤ ساعت روشنی آن تخفیف می یابد و در قدر چهارم شامل شده مدت ۲۰ دقیقه دوام میکند وبعد از دو ساعت دیگر بحالت اصلی خود رجوع می‌نماید .

۳ — ثور (Taurus) :- برج دومین بوده مشهور ترین این مجمع عبارت ازنسق ثوابت «ثریا» می‌باشد، ستارهٔ (الف) بنام « الدبران » وستارهٔ (ب) باسم «النطح» یادمی‌شوند در بارهٔ ستارهٔ مذکور یونانیان قدیم روایت داده اند :

« وقتیکه (مشتری) خیال تسخیر محبوبهٔ خود (یوروپا) را در دماغ پرورانیده برای حصول مقصد خود دامی گسترانیده خود را بصورت نرگاؤ قشنگی مبدل نموده پیٔ مطلب خودروان وبدر باغی رسید که (یوروپا) با کنیزان خود درانجا تفرج مینمود ، چون نظرش به نرگاؤ (مشتری) افتاد بلا تامل بران سوار گردید نرگاو فوراً پرواز نموده به جزیرهٔ قبرس فرود آمد ، ازینست که حصهٔ پیش روی آن نرگاو (ثور) در آسمان و حصهٔ ثانوی آن در بحر مدفون است . »

ثریا (Pleiades):-مشهورترین‌ستارهای نسق ودروسط آن ستارهٔ بزرگی‌بنام «وسط‌الثریا»واقع است، (بزبان انگلیسی هر ستاره اسم مخصوصی دارد مگر در فارسی و عربی بی‌نام و نشان است) .

بواسطهٔ دوربین کوچك«وسط‌الثریا»به شکل مثلث بنظر میرسد و میگویند که بااین نسق ستارهای دیگری نیز وجودداشت که یك جرم آن ناپدید شده،شش جرم دیگر آن بچشم برهنه بنظر میرسد، مگر حقیقتاً تعداد آنها بیشتر بوده و باچشمهای قوی تا ۱۱ جرم مشاهده میشود .

الدبران (Aldeberan) :- ستارهٔ مذکوربصورت فوری بعد از «ثریا»طلوع میکندبدان سبب باین اسم مسمی شده . الدبران از جملهٔ ستارگان قدر اول و نمونهٔ درستی از آنست .

«شعرای یمانی» و«نسرالواقع»نسبت بآن‌روشن تر مگر«ذنب‌الدجاجه»و«قلب‌الاسد»نسبت بآن تاریك تر اند .

بتوسط دوربین قوی الدبران مثنی معلوم می‌شود - رنگ آن‌به‌سرخی‌مایل و ٤ سال‌نوری اززمین دوراست و ۵ کیلومتر درهر ثانیه می‌پیماید و نسبت بآفتاب سرد تر است .

٤ — جوزا (Geminii):-این‌مجموعهٔ ستاره‌ها مشهور و مقبول بوده «جوزا» نامیده میشود-دوستارهٔ روشن (الف) (ب) « مقدم‌التوامین» و «مؤخرالتوامین » نام دارند .

مقدم‌التوامین (Castor) : - ستارهٔ قدر دوم و در زمانهٔ قدیم ازستارهٔ (ب) روشن تر بود وبدان سبب آنرا درین‌مجموعه ستارهٔ (الف) قرار داده اند .

بواسطهٔ دوربین کوچك این ستاره مثنی بنظر میرسد - مزیت آن این است که هر رکن آن بذات خود مثنی است . و ۱۱٦ سال نوری از زمین فاصله دارد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤخرالتوامین (Pollux) :- ستارهٔ قدر اول و از کرهٔ ارض ۵۱ سال نوری فاصله دارد ، این ستاره از اتحاد شش ستارهٔ دیگر تشکیل یافته هر روزه بنظام شمسی قریبتر شده میرود .

۵ — سرطان (Cancer) : - اگرچه چندان مجموعهٔ روشنی نیست و کدام ستارهٔ روشنی هم ندارد مگرچونکه در منطقة البروج واقع است مشهور است - وقوع آن در برج چهارم و دارای یك نسق ثوابت که به « نثرةالمعلفه » موسوم است میباشد .

اگرستارگان این نسق واضح بنظر بیایند برصافی‌هوادلالت میکنند ، ستارگان نثرةالمعلفه به تعداد کم بوده اما بتوسط دوربین نظارهٔ آن خیلی قشنگ است « گلیلیو » تعداد آنرا ۳۶ گفته مگر بتوسط دوربین های قوی تا ۳۰۰ جرم به تعداد مشاهده شده ، ستارهٔ (ز) یك ستارهٔ مثلث است که ارکان آن بتوسط دوربین ملاحظه میگردد .

۶ - اسد(Leo):-درتحت(اسدالاصغر)واقع‌وبرج پنجمین است ستاره های ا-ج-ز-م- و -ر یکجا شده بصورت داسی مشاهده می‌شوند این مجموعهٔ نجوم در اکثر حصص آسمان ظاهر بوده وچونکه در منطقة البروج واقع است ازان سبب خواه مخواه یکی از سیاره ها همیشه درین مجموعه مشاهده می شود .

ستارهٔ(الف)را«قلب‌الاسد»ستارهٔ(ب)را«ذنب‌الاسد»وستارهٔ (ج)را«الجبهه»میگویند-«الجبهه»ستارهٔمثنی‌میباشد.

قلب الاسد (Regulus) :- ستارهٔقدر اول‌بوده روشنی‌آن یك ثلث‌حصهٔروشنی «نسرالواقع»وسیزدهم‌حصهٔ روشنی«شعرای یمانی» میباشد . «قلب‌الاسد» ستاره ایست‌که نور ازآن در۱۵۰ سال بمامیرسد و۱۰۰۰ برابر شمس حجم دارد .

۷ - سنبله (Virgo) : - یك مجمع‌النجوم بزرگ است برطریق الشمس و قوع داشته دارای بسیاری سحاب (nebula) میباشد .

ستارهٔ (الف) «سماك اعزل» و ستارهٔ (ب) «زاویه» نام دارندستارهٔ (ج) به دوربین مثنی بنظر میرسد .

سماك اعزل :- (Spica) ستارهٔ قدر اول میباشد - فاصله اش اگرچه از زمین بسیار است ولی روشن بنظر میرسد - خیال دارند که روشنی این ستاره هزار چند آفتاب خواهد بود - بمدد دوربین مثنی معلوم میشود که ارکانش درمدت چهار روز گردش میکنند .

۸-دب اصغر(Ursa Minor) :-این‌مجمع‌النجوم‌قریب‌قطب‌شمالی‌فلکی‌واقع‌است ستارهٔمشهورش‌ازقدردوم است که ستارهٔقطبی‌خوانده‌میشود-ستاره‌های(ب-ج)دورستارهٔ قطبی گردش میکنند و«فرقدین» نامیده‌می‌شوند و ستارهٔ (ج) «اخفی الفرقدین » نام دارد .

۹ - التنین (Draco):-این مجموعهٔ ستاره ها اطراف (دب‌اصغر) را فرا گرفته است ستارهٔ مشهور این (الف)«ثعبان» گفته‌میشوداین‌ستاره‌سه‌صدهزار سال قبل از مسیح ستارهٔ قطبی بوده و در سال ۲۳۰۰۰ مسیحی دوباره‌ستارهٔقطبی‌خواهدشد این نظریه که« ثعبان» ستارهٔ قطبی بوده از اصول بنای اهرام مصری دانسته میشود ببالای(جائی‌علی‌رکبتیه) چهار ستارهٔ دیگر واقع اندکه«سرتنین» گفته‌میشوند ستارهٔ(ج) را «رأس‌تنین»خوانند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب تبدیل شدن ستارهٔ قطبی این است که قطب گرد یك محور دور میزند - قطب دورهٔ خود را در ۲۶هزار سال ختم مینماید ،مقصود اینست که‌همان ستاره که امروز بقطب واقع است ۲۶هزارسال بعد باز ستارهٔ قطبی خواهد شد بمرور این زمان ستاره های مختلفه ستاره قطبی خواهند شد .

۱۰ -عوا (Bootes) :- مجمع النجوم بزرگ و در کرهٔ فلکی شمالی به جنوب (دب اکبر) و مغرب(الفکه) جایدارد- شکل آن مانند «شبان»بوده وستارهٔ (ب) سرشبان‌است و(ج) مشابه شانهٔ چپ آن- و بدستش تازیانه بوده و به تحت ستارهٔ(ر)پای آن میباشد .

ستارهٔ مشهور ترین عوا « سماك رامح » است و ستارهٔ (ب) « کعب ذی‌العنان » نام دارد .

سماك‌رامح (Arcturus) : - ستارهٔ مشهور قدر اول بوده ، رنگ آن‌نارنجی است ، در هر ساعت ۳۲۰ کیلومتربطرف سنبله میرود ، مگر حرکت مذکور بواسطهٔ فاصلهٔ زیاد در ۱۰۰۰ سال محض نصف درجه میباشد و ۱۳۵ سال نوری فاصله دارد . جسامت آن نسبت باآفتاب از بیست هزار چند هم زیاد است - بعضی‌خیال میکنند که‌در کرهٔ فلکی شمالی« سماك رامح »نسبت بجمیع ستاره ها روشن تراست مگر بعقیدهٔ اکثر مردم « نسرالواقع » نسبت به « سماك رامح » روشن تر است « عیوق » مساوی « سماك رامح » میباشد اسم دیگر آن « حارس » شمالی است .

۱۱ - الفکه (Corona):- بمشرق «عوا» واقع است ویك تاج ازستاره‌های کوچك میسازد ستارهٔ روشن ترین (الف) « نیرالفکه » گفته می شود که ستارهٔ « قدر » سوم است .

۱۲- الجاثی‌علی‌رکبتیه(Hecules):-معنی«جاثی‌علی‌رکبتیه» (بسرزانو ایستاده)است ستارهٔ(الف)«رأس‌الجاثی» نامیده می شود و ستارهٔ (ب) درین مجموعه از کل ستارها روشن تر است و بمثابهٔ شانهٔ راست آن می باشد و(د) شانهٔ چپ‌آن است «رأس‌الجاثی» خیلی قشنگ وستارهٔ مثنی‌است،اگربدوربینیکه ۳ انچ قطر داردملاحظه گردد ستاره‌های این دسته جدا جدا معلوم می شود .

۱۳ - کلب اکبر (Canis Major) : - بجنوب مشرق(الجبار) یك‌مجموعهٔ ستاره‌های معروف است شکل سگ را اختیار کرده اند . ستارهٔ (الف) را « شعرای یمانی » میگویند وستارهٔ (ب) را « مرزم یمانی » گفته می شود ، ستارهٔ (د) « العذرا » نام دارد .

شعرای یمانی : -(Sirius) در تمام ستارهای آسمان روشن ترین‌است رنگ آن نیلگون بسفیدی مایل در اثنای‌درخشیدن رنگ آن کم وزیاده میگردد، روشنی آن از «الدبران» ۱۲ چندافزونتروازآفتاب۲۰ مرتبه زیاده روشنی دارد . حرارت آن نیز از آفتاب زیاد و فاصلهٔ آن‌هشت‌ونیم‌سال نوریست - نزدیکترین ستارهٔ بما بوده درهر‌ثانیه ۸ کیلومتربما نزدیك میشود ، از سوم‌اسد تاسیزدهم عقرب طلوع این ستاره و شمس بیکوقت میباشد و روز های مزبور را « ایام‌الکلب » نامند این ستاره هم مثنی است .

۱٤ - کلب‌اصغر (Canis Minor) : - مجمع ستاره های کوچك است درین‌مجمع «شعرای‌شامی» ستارهٔ «قدر» اول است وفاصلهٔ آن ازنظام شمسی ۱۰ سال نوریست. حرارت آن از «شعرای یمانی» کمتر مگر ازشمس زیاده تر است درهر ثانیه چهارکیلومتر بزمین قریب شده میرود . و ستارهٔ (ب) را « مزرم شامی » گویند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵ — الجبار (Orion): — روشن ترین مجمع النجوم سماوی بوده ؛ اکثر ستار گان از قدر اول ودوم میباشد :

نام ستارهٔ (الف) « ابط الجوزا »

« « (ب) « رجل الجوزا »

« « (ج) « منکب الیسرا »

ونام ستارهٔ (د) «منطقة الجوزا» بوده ستارهٔ مثنی میباشد و بادور بین کوچك ارکانش یگان یگان دیده میشود. ستارهٔ (ك) بنام « سیف الجوزا » معروف است.

ابط الجوزا (Betelgeuse) : — ستارهٔ قدر اول بوده و تنها ستاره ایست که درروشنی آن تغیرات مشاهده میشود ، میعاد تغییر آن ۲۰۰ روز بوده ، باوجود تغیرات ستارهٔ مذکور از قدر اول است، رنگ آن نارنجی و فاصلهٔ آن ۱۰۰ سال نوری است .

رجل الجوزا (Rigel): — ستاره ایست نیلگون بسفیدی مائل، فاصلهٔ آن ۴۵۰ سال نوریست، بتوسط دوربین مثنی معلوم میشود .

سحاب الجبار : — ستارهٔ (ت) که دروسط « الجبار » واقع است مشتمل برچهار ستاره یعنی مربع میباشد بتوسط دور بین ساده هم ملاحظه میشود مگر بواسطهٔ دوربین قوی بسهولت مشاهده میگردد، این ستاره بفاصلهٔ ملیونها کیلومتر واقع است .

۱۶ — النهر (Eridanus):- از «رجل الجوزا» شروع شده بطرف «قیطس» بصورت یك قطار دراز ستارگان امتداد یافته ، ستارهٔ (الف) بنام «آخر النهر» (Acherener) وستارهٔ (ب) بنام «کرسی» مشهور است وستارهٔ (ج) که مثنی میباشد باسم «زورق» موسوم است «آخر النهر» از ستاره های قدر اول بوده وبافق جنوبی بنظر آمده بعد از لحظهٔ غائب میگردد .

۱۷ — ممسك الاعنه (Auriga):— مجمع النجوم مشهور وستارهٔ (الف) «عیوق» نیز شهرت دارد. ستارهٔ (ب) باسم « کعبهٔ ذی العنان » یاد می شود .

عیوق (Capella):- معلوم کردن این ستاره در آسمان سهل است چراکه این ستاره قریب سه ستارهٔ دیگر است که بشکل مثلث متساوی الساقین میباشد .

رنگ آن سبز مایل بزردی و جرمش از شمس بزرگتر میباشد واز قدر اول بوده و اگر احیاناً شمس درین فاصله وقوع میداشت دارای قدر پنجم و یا ششم ستارگان میبود .

«عیوق» ستارهٔ مثنی بوده ۴۹ سال نوری دور و در هر ثانیه قریباً یك کیلومتر از زمین دورشده میرود.

۱۸ — قنطورس (Centaurus) :- مجمع النجوم بزرگ و از قریب خط استوا بنظر میرسد - ستاره های شمالی آن نیز بنظر میآیند ستارهای (الف) - (ب) قدر اول میباشند وستارهٔ (الف) را «رجل قنطورس»

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینامند، (ب) نزدیك آن واقع است. ستارهای مذکور بالای افق کابل بنظر نمی آیند و «رجل قنطورس» نسبت به تمام ستاره‌ها نزدیك بآفتاب واقع است ـ فاصلهٔ آن ۴۳؟ ۴ سال نوری و مثنی میباشد ـ ارکان آن بدوران ۸۱ سال گردش میکند و «رجل قنطورس» برابر شمس جسامت دارد .

۱۹ — سفینه (Argonavis) : ـ مجموعهٔ ستارگان زیاد بوده بواسطهٔ زیادتی تعداد آن به چهار حصه منقسم میشود ازینقرار :

« تفر سفینه » ، « دقل سفینه » ، « شراع سفینه » و « لنگر سفینه » .

بزرگترین وروشن ترین ستاره درین مجموعه ستارهٔ «سهیل» است هرچند ستاره‌های روشن دیگر هم درین مجموعه هستند مگر بسبب قرب به افق جنوبی چندان روشن بنظر نمیرسند .

سهیل— (Canopus) :ـ بلحاظ روشنی بعد از «شعرای یمانی» قرار گرفته درثانیه ۱۹ کیلومتر بعد اختیار میکند و فاصلهٔ آن هنوز معلوم نشده . بهر کیف از ۳۰۰ سال نوری بیشتر است ـ جسامت آن از شمس زیاده بوده لااقل ۶۰۰۰ چند شمس خواهد بود، ستارهٔ مذکور آنقدر بزرگ است که نظیرندارد و از افق جنوبی عبور نموده مانند چراغ افروخته بنظر میرسد .

۲۰ — شجاع (Hydra) : ـ این مجمع النجوم خیلی طویل بوده و یك ربع سما را فرا گرفته مگر عرض آن کمتر بوده مانند اژدها معلوم میشود ، سر این اژدها در تحت (سرطان) ومغرب(اسد) بوده تاد نبالهٔ برج (عقرب) امتداد دارد .

بعضی اوقات ستارهٔ (الف) را «الفرد» خوانند، شاید بدان سبب است که ستارهٔ مذکور در خط ستارگان کم نور جلوه میکند و اسم دیگر آن «قلب الشجاع» بوده بتوسط دوربین قوی سماوی مثنی بنظر میرسد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بقلم سید قاسم خان مترجم
انجمن ادبی (۱)

تاریخ مختصر هوابازی

فکر پرواز در هوا و تسخیر طبقات جویه از بدوتکوین در دماغ بشر جایگیر ومتمکن بوده است وهمین شوق یا آرزو از زمانه های قدیم یکی از مشغولیات مهمهٔ انسان بشمار میرفته و راجع به این فکر درهر دوره تحقیقات و اظهارات بعمل آمده است ، برای اثبات این دعوی که فکر هوا بازی وتسلط برفضا از تاریخ بسیار دوری درمغز بشر جاداشته ، ذکر قصهٔ کیکوس و نمرود درقرون قبل المیلاد که میخواستند برای جنگ باخدا (العیاذبالله) بآسمان بروند و به این مقصد محفهٔ را به دوش چهارمرغ (عقاب) بسته بالای سر آن ها پارچه های گوشت آویخته بودند تا عقاب ها از مشاهدهٔ گوشت برای رسیدن بآن رخ به بالا صعود کنند ، کافی خواهد بود .

فکر پرواز درهوا : ـ صفحهٔ از کتاب قلمیٔ قرن شانزدهم عیسوی

ولی اگر این دلیل مکفی شمرده نشود تشریحات دیگری هم موجوداست که برای مزید معلومات و اثبات این ادعا ذیلاً ذکر میشود :

مصریها دو هزار سال قبل در افسانه های خود اسم و تصویر انسانی را که بواسطهٔ

(۱) از کتاب « تاریخ هوا بازی » که از طرف مجلهٔ ایلوستراسیون فرانسه ، بطبع رسیده ، اخذ شده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بال پرواز میکرد ذکر نموده اند ، هندی‌هاوچینی‌ها درهمان تاریخ عقیده داشتند که ارباب انواع شان بواسطهٔ ماشینی که بقوهٔ سحر بحرکت می‌آید سوی آسمان پرواز مینمایندچنانچه نقشهٔ این ماشین درکتب‌قدیمی‌هنود وچینیان موجود است .

مردم هند چینی درزمانه های بسیار قدیم کاغذ پرانهای مقوائی مکعبی میساختند و میان آن چراغ روشن کرده بقوت باد بهوا بلند میکردند .

اوروپائی های قرون اولی هم شیطان را بال دار میدانستند و کاغذ پران را میشناختند .

خلاصه اینکه بشر از زمانه های بسیار پیش یعنی هر طائفه در زمان اقتدار خود که آرام و متمول بوده این فکر را درسر داشته ودران خصوص تحقیقات کرده یا اشیائی ساخته است که ساختمان آنها اعتقاد ایشانرا به پرواز در هوا واضح مینماید .

یك نفر مسلمان اندلسی در زمان عبدالرحمن ثانی (قرن پنجم) درمدینة الزهرا برای خود بال ها ساخته از بالای کوهی خود را بزیر انداخته و بواسطهٔ بالهای مذکور سلامت بزمین رسید، این اولین تجربه بود که بعمل آمد .

ولی مهمتر و قیمتدار ترین تحقیقات مربوط به پرواز بشر درفضا بواسطهٔ فیلسوف و صنعتگر معروف دور احیای علوم Renaissance ایطالیا یعنی لئونار دو ونسی Léonard de Vinci بعمل آمده ومیتوان گفت که‌ترقیات و کامیابی های امروزهٔ بشر در دائرهٔ طیاره رانی و هوا بازی از برکت افکار اوست .

مفکورهٔفنی لئونار دو ونسی راجع بامکان پرواز در هوا :

لئونار دوونسی نقاش وفیزیك دان معروف ایطالیا دردورهٔ «رنسانس» ازابتدای عمر مساعی خودرا به‌تحقیق امکان پرواز بشر در هوا ، موقوف داشته پس از مطالعات عمیق و تحصیل علم‌الطیور و علم‌الحشرات و تفکر در اطراف ساختمان جسمی هر پرنده وتعمق درکیفیت وچگونگی پرواز واینکه بواسطهٔ کدام آلات (اعضاء) پرندگان پروازکرده‌میتوانند بالآخره درسنهٔ ۱۶۰۷ کتابی راجع به پرواز درهوا تألیف کرده و دران‌بالصراحه نوشت که انسان درهوا پرواز کرده میتواند وضمناً بعضی آلات را تشریح داد .

لئونار دو ونسی ابتداء تعبیهٔ بالهائی را که بقوت دست وپای انسان حرکت کند ، مد نظر داشت ولی دراخیر کتاب خود ازین فکر منتقل شده صریح نوشت که انسان بواسطهٔ ماشینهای فنری وغیره اقتدارپرواز درهوا را پیدا خواهد کرد . نقشه ها ونظریات این شخص بحدی صحیح ودقیق است که هر یك ازعلمای مابعد برای افکار شخصی خود سنجشهای او را اساس صحیح قرار داده اند حتی کسیکه ۴۰۰ سال بعد طیاره را ایجاد میکرد هم ابتدا افکار لئونار را مورد مطالعه قرار داده ازروی تحقیقات و تدقیقات او نظریات خود را تکمیل نمود .

بعد از او درسنهٔ ۱۶۷۰ یك نفر ژزویت موسوم به فرانسسو در شهر برسیا (ایطالیا) دراطراف نظریات لئونارد تحقیقاتی نموده وبالنتیجه نقشهٔ یك کشتیٔ طیاره را ترتیب داد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشتی مذکور عبارت از یك بدنهٔ شبیه به زورق های معمولی بود که بالای آن باد بانی برای تسهیل فرود آمدن و جلوگیری از سقوط فوری تعبیه کرده ودر دوطرفش دوعدد جپه پارچهٔ برای حرکت دادن بواسطهٔ دست وپای ساخته بود وعلاوه برین مخترع مزبور در اطراف کشتی ٤ دانه کلولهٔ جستی تیار کرده و مدنظر داشت که ابتدا از سوراخ بالائی درگلوله ها آب ریخته آنها را پرکنند وبعد سوراخ بالا را بسته از مجرای پائین آب را بکلی کشیده ودرجوف کلولهٔ مذکور خالیگاه تولید نماید یعنی هوای آن را بکلی بکشد تا کشتی سبکتر از هوا شده به کمك جپه وباد بانها بلند شود . اگرچه این نقشه روی کاغذ و درمغز مخترع مانده‌عملی نشد ولی فکر عالم مذکور که بقسم بسیار ساده خلا را تولید می کرد ، بسیار قابل تقدیر میباشد .

کمی بعد بسنیهٔ Besiner فرانسوی آلهٔ دیگری برای پرواز انسان ساخت و آن عبارت از دومیل چوبی بود که در دوطرف آن شاه پرهای پارچه‌ئی تعبیه شده بود وبسنیه فکر میکرد که انسان هریك ازین میل‌ها را که کمر آن بواسطهٔ فنر فلزی قات شده میتوانست بیك دست گرفته شاه پرهای پیش روی را بادستها ، وشاه پرهای عقب را بواسطهٔ ریسمانی که‌بپاهای خود بسته،همراه پای حرکت دهد ، این فکر هم جز بواسطهٔ مخترع آنهم در منزل خودش مورد تجربه قرار نگرفت وتااینوقت عوام‌الناس وسلاطینی که راه کامیابی علمای مذکور را درین راه مسدود می پنداشتند چندان توجهی بافکار ونظریات ایشان نمودند .

ولی در سنه ۱۷۰۹ گوسماو Gusm ave ، پرتگالی ماشین طیار ایجاد کرده و آن را به حضور شاه پرتگال ژان پنجم تجربه نمود .

ماشین مذکور مشتمل بر یك سبد و ٤ بال و یك باد بان بود که بقوت‌حرکت دادن ریسمان ها از زمین بحرکت در آمده و بلند می شد . اما اینقدر بود که انسان درین‌ماشین نشسته نمیتوانست ، تجربهٔ این‌ماشین بصورت بسیار بی اهمیت صورت گرفت زیرا فقط دوسه ذرع از زمین بلند شد و پس ازان بزمین خورد .

این پیش آمد چندی علما را مکدر ساخته وآنها را مورداستهزاء عوام‌الناس قرار داد بقسمیکه درظرف تقریباً نیم قرن هیچکسی بفکر ساختن ماشین طیار نیفتاده و اگر هم علما این فکر را تعقیب می کردند بطور خفیه و در داخل منزل خود شان بود نه در محضر عام .

ترقیات هوابازي و افکار علما در نیمهٔ دوم قرن ۱۸ :

بقسمیکه در فوق ذکر رفت در نصفهٔ اول قرن ۱۸ تحقیقات هوابازی که از چندی قبل در تمام مراکز اوروپائی‌اهمیت یافته بود معطل ماند تا آنکه در۱۷۵۷ جان چایلد John child امریکائی بالها تیار کرد و خودرا ازارتفاع برج کلیسای شهربوستون Boston بپائین انداخته بکمك‌بال های فوق‌الذکر از سقوط‌فوری جلوگیری نموده چند صد قدم را در هوا بر فراز شهر طی کرد .

این دومین تجربهٔ بود که بواسطهٔ انسان در هوا صورت گرفت .

بعد در ۱۷۷۲، اسفورژ Esforge فرانسوی یك سفینهٔ طیار را نقشه‌کرد. بفکراو این‌ماشین ، عبارت بوداز یك سبد (نشیمن گاه)، دوبال‌متحرك که بواسطهٔ دست، بسیار زود زودحرکت کند، یك پاراشوتی که‌از

(c) ketabton.com: The Digital Library

سقوط فوری جلوگیری نماید ، افکار اسفورژ بسیار متین مینمود ، و خودش چندین بار ماشین خود را تجربه کرد ولی بفاصله های بسیار کوتاه ، اسفورژ در اخیر عمر خود کتابی نوشته و دران شرح داده که ماشین مذکور اگر تکمیل شود در ساعت صدکیلومتر،در روز هزارکیلومتر طی مسافت خواهد نمود . اسفورژ برای پیلوت کلاه گوش پوش و عینك را لازم می دید .

چندی بعد در۱۷۸۱ بلا نشار Blanchard ، فرانسوی کشتی طیاری را که ٤ بال، دوبرای دست ودو برای پای، داشت نقشه کرد ، ولی کامیاب نشد .

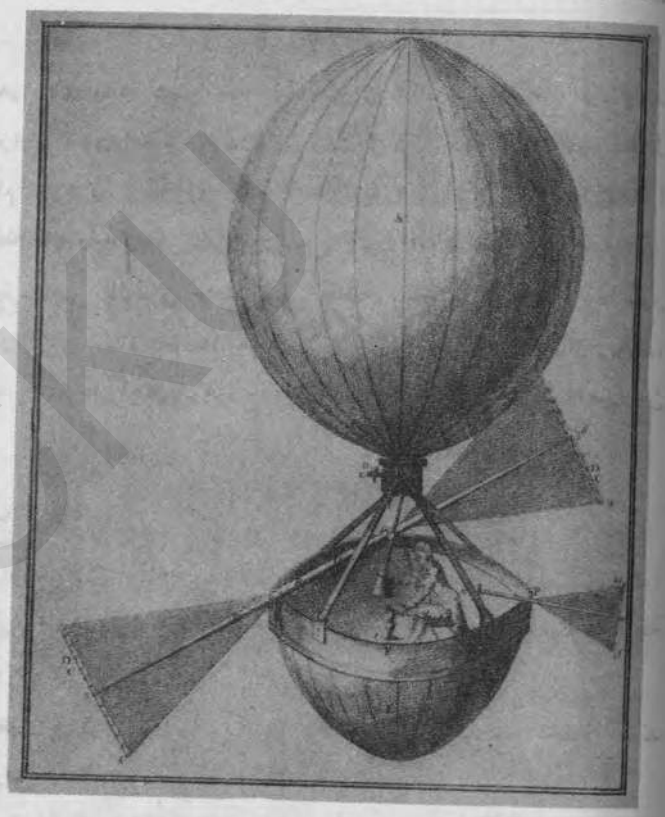

بالون دیریژابل – اختراع بلانشار سنه ۱۱٦۰ ش

در همین اوقات در انگلستان بلیك Black ، در جینوا باربیه دو تینان Barbier de Tinan و ولتا Volta راجع به تیار کردن بالون غازدار تحقیقاتی کردند ولی بالآخره در ۱۷۸۳ دوبرادر فرانسوی موسوم به شارل مونتگولفیر Ch. Montgolfière و اتین‌مونتگولفیر Etinne Montgolfière تحقیقات قدیمهٔ اشخاص مقدم الذکر را موردنظر واساس قرارداده بالونی ساختند که میان آن با دود پر میشد چون دود از هوا سبکتر است عقیده داشتند که کامیاب شده اند در حقیقت هم این اختراع ایشان راه کامیابی را برای بشر باز کرد ، در ۱ کتوبر ۱۷۸۳ اتین مونتگولفیر، بالونی از پارچهٔ ابریشمی ساخته میان آنرا با دود پر کرد و آنرا بحضور لوئی ۱٦ پادشاه فرانسه و ماری آنطوانت ملکهٔ آنعصر ، بهوا بلند ساخت ، و چون کامیابی او باعث جوش و هلهلهٔ ملی‌شده و کنجکاوی عمومی را تحریك نمود هر دو برادر مذکور بفکر افتادند که دربالون برای نشستن خود هم جائی تعبیه کنند .

سفر هوائی دربالون :

درخزان۱۷۹۳، اول اتین مونتگولفیر وبعد پیلاتر دوروزیه Pilatre de Rosier دربالون خود جائی برای نشستن انسانها تیار کردند و بتاریخ ۱۹ اکتوبر پیلاتر دوروزیه بالونی از ابریشم که ۸۰ قدم بلندی داشت ساخته ۲۵۰ متر بلند شد وه دقیقه وه ٤ ثانیه در هوا دوام کرد. این کامیابی همهمهٔ بزرگی را درمردم تولید

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرده تمام مردم پاریس برای تماشا حاضر شدند . پیلاتر تجربهٔ خود را تجدید کرده همراه یکنفر معاون خود ۳۲٤ متر بلند شد .

پس ازان در ۲۱ نومبر همان‌سال هوانورد مذکور بهمراهی کونت دارلاند Comte d'Arlandes یکی از اعیان فرانسه ۲۵ دقیقه پرواز نمود. این دفعه بالون ایشان ۷۰ قدم بلندی، ٤٦ قدم قطر ۲۲۰۰ متر مکعب حجم وقریباً ۸۰۰ کیلوگرام وزن‌داشت وروی پارچه راج مالیده بودند تا هوا بداخل آن‌نفوذ نکند این بالون ۲۵ دقیقه در هوا دوام کرده ۱۲ کیلومتر مسافت را در اطراف پاریس پیمود ، و بعد بدون صدمه در آبادی فرود آمد .

بالون مزبور را با دود پرکرده و هم بالای سبد نشیمن خود یکمقدار زیادکاه و هیزم حمل کرده‌بودند ودائم کاه مذکور را آتش کرده دودآنرا به بالون‌داخل‌میکردند تا از باعث کم شدن دود بالون فوری‌سقوط نکند. بالون پردود بیش ازچند روز دوام نکرد زیرا در اول دسمبر ، شارل وروبر Charles ، Robert دونفر جوان فرانسوی صعود بالونرا بواسطهٔ غاز هایدروجن تجربه کردند و بالون ایشان ۳ساعت وه‌دقیقه در هوا طیران داشت ، جوانان مذکور مخترع اصلی بالونهای هایدروجن که تا امروز دوام کرده بشمار می آیند و همین اشخاص‌یکقسم وارنش را برای مسدود ساختن منافذ جلد بالون ایجاد کرده، استعمال ریسمان، سبد نشیمن چوبی (بافتگی) ، سرپوشك برای جلوگیری ازخروج غاز که بعدها اساس بالونهای هایدروجن شد ، بواسطهٔ این دو نفر بعمل آمد .

بالونهاي دیریژابل (قابل‌رهنمائی) :

بلانشار معروف تحقیقات خود را در اواخر سال ۱۷۸۳ به اتمام رسانیده ، بالون دیریژابل یعنی بالونهائیرا که بمیل‌پیلوت قابل‌رهنمائی باشند اختراع کرد ، ودربالون پروانه (آلهٔ دوار مقابل طیاره) تعبیه نمود که‌بواسطهٔ حرکت دادن آن بیك سمت، بالون به سمت دیگر میل کند .

برون Brown جرمنی در همان اوقات این قسم بالون را تکمیل نمود بقسمیکه بالونها بزیر اختیار آمدند و انسان هر طرف میخواست بمیل خود رفته میتوانست .

سال بعد گراوین Greiwn در بالون برای ادارهٔ آن بعلاوهٔ پروانه ، دوتاچپه هم ساخت .

اولین قربانی هوا بازي :

پیلاتر دوروزیهٔ هوا باز مشهور فرانسوی بتاریخ ۱۵ جون ۱۷۸۵ ، از بالون افتاده مرد .

اختراع پاراشوت :

گارنرم Garnèrm بتاریخ ۲۳ اکتوبر پاراشوت را ، اختراع کرد ، پاراشوت مثل چتری معمولی یك آلهٔ است که انسان بواسطه آن از ارتفاع زیاد بدون خطر پائین شده میتواند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوا بازی در ابتدای قرن ۱۹ :

روبرت‌سون (RobertSon) باشندهٔ همبورگ جرمنی درسال ۱۸۰٤ در بالون سکان‌دار (قابل رهنمائی) بارتفاع ۷۳۰۰ متر صعود کرده، در هوا راجع به‌برق تحقیقات نمود. گای‌لو ساك (Gay Lesac) فیزیك دان معروف فرانسوی درپروازهای خود ، در خصوص مقناطیس ، فیزیك و تشریح تحقیقات بعمل آورد .

جارج گایلی و طیارهٔ ماشینی :

در ۱۸۰۹ ، جارج گایلی (G. Gayli) عالم‌متبحر انگلیسی پس از مطالعات دقیقانه و صرف یك عمر، کتاب مفصلی راجع به ماشین طیار تقدیم انجمن علوم لندن نمود ، این عالم را میتوان بانی فکر ساختن طیارهٔ ماشین دار امروزی دانست ، گایلی در خصوص طیاره چنین میگوید :

کامیابی به‌ساختن طیارهٔ که من مدنظر دارم بکشف حقایق ذیل مربوط است « برقرار کردن نقشهٔ یکوزن فرضی ، که بواسطهٔ قوهٔ قابل ، برای مغلوب‌ساختن مقاومت هوا تحریك شده باشد . »

گایلی مدنظر داشت طیارهٔ ساخته شود که بواسطهٔ ماشین بخاری یاتیلی (روغن قطران) یاروغن گیلو پود « کبریت » متحرك شود .

افکار راسنیه و ژاکوب :

ابتداء راسنیهٔ (Rasnier) فرانسوی وبعد ژاکوب (Jacob) ساعت‌سازسویسی بفکر تیار کردن ماشینی افتادند که بقوت فنرهای‌شبیه به فنر وماشین ساعت طیاره را بلند کند .

راسنیه با ماشین خود ٦۸ متر مسافه را در حالیکه از زمین ۳۰ متر بلند بود طی کرد . و ساعت ساز سویسی بالی ساخت که با ماشین ساعت حرکت مینمود و بال های خود را در ۱۸۱۳ در پاریس و در ۱۸۱۷ در وین تجربه کرد .

اهمیت و خدمت بالون ها در محاربات عصری :

از سنه ۱۷۹۳ بالون را برای کشافی وشمولیت درجنگ تخصیص دادند . اولین بار بالون به محاصرهٔ مایانس در ۱۷۹۳ (جنگهای بعد ازانقلاب فرانسه) برای کشافی و قاصدی کار داد ، و بعد در سال جنگ الجزیره قشون فرانسه یك بالون را بافریقا برد . در محاصرهٔ میلان (بواسطهٔ اطریشیها) بالون کاغذی اعلانات را که بواسطهٔ اشتعال یك کبریت ، خود بخود از بالون می افتادند ، منتشر نمود .

در سنه ۱۸۰۳ فرانسویها خواستند بواسطهٔ بالون در خاك انگلستان داخل شوند .

در سنه ۱۸۱۲ لوپیچ (Lepich) المانی بالونی از مس نازك مخصوص برای جنگ ساخت .

در سنه ۱۸٤۹ بمب بواسطهٔ بالون انداخته شدولی انجنیرها مدنظرگرفته بودندکه دربالون کسی نباشد وبمب در دقیقهٔ معین منفلق شود . بدبختانه در اثر عدم سنجش از تمام بمبها که دران روز در بالون گذاشتند فقط یك

(c) ketabton.com: The Digital Library

بمب در موقع اردوی دشمن افتاده باقی واپس باردوگاه خود فرانسویها مراجعت کرده در آنجا افتاد و خسارت زیاد رسانید .

اولین پرواز های هوائی در ممالك دور دست :

لوئی ۱۶ برای امپراطور چین ۱۶ عدد بالون کوچك (که بدون داشتن پیلوت برای نمایش بلند میشد) تحفه فرستاد وبلند شدن این بالون ها دران مملکت هیاهوی غریبی تولید کرد .

لیپروز در چیلی (امریکای جنوبی) بالون برده در هوا پرواز نمود ، و موجب حیرت و شگفت کل اهالی شد .

پرواز از یك مملکت بدیگر مملکت :

چاراس گرین (CH. Grein) لندنی در سنه ۱۸۳۶ یك بالونی که ۲۵۰۰ متر مکعب حجم داشت از پارچهٔ ابریشمی ساخت و آنرا از لندن پرواز داد و خودش همراه یکنفر سیاح دران نشسته جانب مشرق حرکت کردند ، ازبحرمانش گذشته شمال فرانسه را عبور کرده از راه بلژیك و آلمان به ناسو (المان) فرود آمدند ، پرواز ۱۸ ساعت دوام کرد و درین مدت ۶۰۰ کیلومتر مسافه طی شد .

علاوه برین گرین پروانهٔ موازنه وسکان صحیح ساخت .

گرین کسیست که بالون را تکمیل نموده ومسافرت های طولانی را دربالون ممکن ساخته .

اختراع بالون بیضوي :

مونك ماسون (Monc Maçon) فرانسوی درسال ۱۸۴۳ بالون بیضوی شکل از رقم دیریژابل اختراع کرد که پروانهٔ آن بواسطهٔ ماشین فنری مثل ساعت حرکت میکرد و بخواهش هرسوزانده میشد این اختراع را درسال ۱۸۸۴ بارتریژ (Bartrige) فرانسوی تکمیل نمود .

بعدازین بالونهای بزرگ ساخته شد. دلامارن(Delamarne) فرانسوی وماجوربومونت(MajorBeaumont) انگلیسی ازجملهٔ پیلوت های ماهر آخر قرن ۱۹ بشمار میروند .

اولین بالون در ممالك اسلامی :

در موقع عروسی محمد علی پاشا باملکهٔ عادله ،قوباش نام تورکی الاصل بالونی ساخته درمجلس عروسی آن را درشهر قسطنطنیه پرواز داد (۱۸۴۵) .

اولین پرواز هوائی از بالاي کوه آلپ :

فرانسیسك اربان (F. Arban) فرانسوی در ۱۸۴۹ تنها دربالونی نشسته از مارسیل حرکت نموده پس ازعبوراز ارتفاع ۴,۰۰۰ متر(کوه آلپ) فردای آن درشهر تورن (ایطالیا) فرود آمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه های ماشین طیار :

در ۱۸۴۳ و - س هنسن (W-S-Henson) انگلیسی بفکر طیارهٔ ماشین‌دار از رقم ماشین بخار، افتاد ودرین خصوص مطالعاتی بعمل آورده افکار خود را به‌علمای آنزمان ارائه داد این شخص نقشه های واضح ودقیق کشیده بود سال بعد لوبریهٔ (Leberrier) فرانسوی ماشین بخار کوچك ساخته تجربه کرد و با ماشین مذکور چند متر بلند شد .

تجربه پرواز در هوا — اتولیلیانتال

چهارسال بعد سترنگفلوو (Stringfelow) جرمنی از روی نقشه های دو نفر مذکور ماشین خوبی ساخته آنرا پروازداد ولی درتمام این پروازها طیاره فقط چند متر بلند شده مسافت کوتاهی را طی مینمود .طیاره هم عبارت بود از یك آلهٔ دو باله (یك بال یکطرف و یك بال طرف دیگر) و یك ما شین بسیار کوچك .

درسال ۱۸۸۳ تیساندیهٔ (Tissandier) فرانسوی درکتابی ساختمان ماشین‌طیاررا تشریح کرده برمعلومات علما افزود .

این شخص در سنه ۱۸۹۶ یك بالون بیضاوی شکل ماشین دار ساخته پرواز داد و باین قسم قوه ومقاومت بالون را مضاعف ساخت این اختراع را میتوان ابتدای دیریژابل های عصری دانست .

ولی کسیکه پیش‌ازهمه فکر پروازدادن ماشین‌بخاری‌را دردماغها قوت‌داد کلیمان‌آدر (Clement Ader) فرانسوی بود (در ۱۹۲۵ وفات یافت)این شخص مطالعات دقیق درعلوم هوابازی وطیاره سازی بعل آورده تجربیات قیمت داری را صورت‌داد وبالآخره درسال ۱۸۹۶ یك‌طیارهٔ کوچك‌بشکل پرنده‌های (آلباتروس) ساخته ماشین بخاری کوچکی رادران نصب نمود ، وطیارهٔ خودرابحضور جمع بزرگی تجربه کرد، باین‌قسم که پیلوت دروسط خود را آویخته موازنه را بواسطهٔ پاهای خود اداره میکرد، و اگر میخواست بطرف راست برود هردو پای خودرا براست میگردانید وهرگاه بچپ گشتن میخواست پاهای خود را جانب چپ حرکت میداد ، آلهٔ طیاره را ازبلندی تپه حرکت داده باین قسم آنرا در پای تپه چندقدم بلند میکردند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرین پرواز ۵۰ متر بلند شده پس ازطی مسافتی دوباره نزول نمود. کلیمان آدر ، در زمان پیری خودهم راجع بطیاره رانی کتاب هانوشته است بعد ازاوتولیلیانتال (Ottolilianthal) فرانسوی درخصوص امکان پروازدادن ماشین های ثقیل تراز هوا تدقیقات علمی بعمل آورده درسال های ۱۸۹۵ و ۱۸۹۶ چندین بار طیاره های بخاری ثقیل ترازهوا را تجربه نمود .

ترقی دیریژابل :

بالون دیریژابل (قابل رهنمائی) در اواخر قرن ۱۹ ترقی زیادی کرد، چنانچه کوکسول (Cocsol) انگلیسی بواسطهٔ یك دیریژابل بارتفاع ۸۸۰۰ متر بلند رفت و تحقیقات علمی (فیزیکی) خود را درطبقات بلند انجام داد .

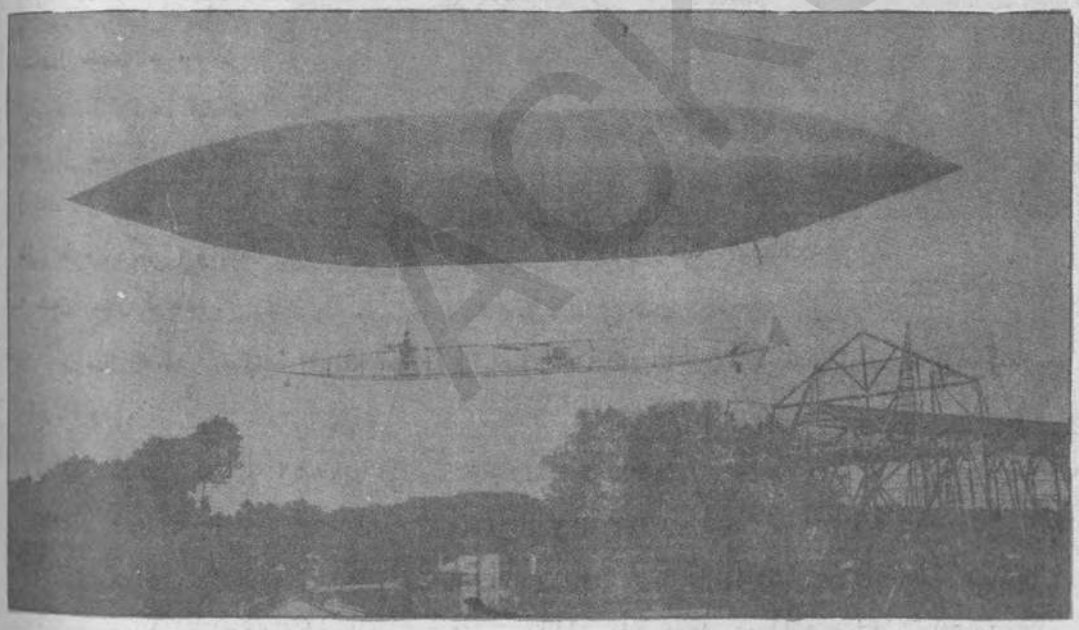

بالون دیریژابل، اختراع سانتودومون

عکاسی ازهوا :

ابتدای عکاسی از هوا را نادار (Nadar) عالم فرانسوی اختراع کرده و در سال ۱۸۵۹ عکس های اولی را از بالون برداشت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالونهای بزرگ و بخاری درجنگ :

چنانچه در قبل ذکر رفته از اواخرقرن ۱۸ بالونها را برای امور جنگی استعمال کردند ولی در آخر قرن ۱۹ که بالونهای قابل رهنمائی وبالونهای بخاری و غیره ترقی زیاد پیدا کرد،این فکر قوت گرفت و هر مملکت برای خود ادارهٔ هوا بازی جنگی که امروز بشعبهٔ قلوت هوائی نظامی موسوم شده تأسیس کرد .

زیپلین L-Z-8 ارساتز دویچلند دیریژابل معروف المان

انگلیس ها در ۱۸۷۹ در جنگهای افریقا و فرانسویها در۱۸۸٤ درجنگ تونکن (هندچین) وایطالیائی‌ها در محاربهٔ حبشه ازبالونها برای بمباردمان و کشاف و بسته و غیره کار گرفتند .

مساعی علماء فرانسه وجرمنی در آخر قرن۱۹:

در سالهای اخیر قرن ۱۹ کلیمان آدر فرانسوی ماشین بنزین را امتحان کرده ، طیارهٔ بقوت ۳۰ اسپ و ۳۲ کیلو وزن تعمیر نمود .

درجرمنی درهمین‌سالها جنرال فردیناند کونت‌زیپلین (Gal. Ferdinand. C. Zeppelin) بالون بیضاوی‌الشکل ازقسم دیریژابل تیار کرد که برخلاف تمامی بالونها جلد داخلی آن از پارچه و جلد بیرونی آن‌ازیکورق آلمونیم بسیار نازك بود و درین بالون ماشین بنزین تعبیه کرد تجربه های کامیابانه را انجام داد، بزرگترین بالونی‌را که دران‌آوان ساخت ۱۲۸ متر طول و دو انجن از رقم ۱۵ اسپ قوه داشت .

کونت فردیناند فون زیپلین آلمانی مخترع زیپلین

قرن ۲۰ و هوابازی :

قرن بیستم را میتوان عصر طیاره نامید زیرا از شروع آن‌طیاره‌های امروزی ازعرصهٔ تجربه بعرصهٔ کامیابی

(c) ketabton.com: The Digital Library

و عملیات پا گذارده و بیش از تمامی اختراعات اخیره ، افکار علما و عوام را به خود مشغول داشته است .

اگر انصافی گفته شود ، طیاره و دیریژابل (بالون بزرگ بیضاوی ، دارای ماشین های بنزین) هردو را یکنفر اختراع کرد آنهم میان سال ۱۹۰۱ و ۱۹۰۶ ،این شخص قابل قدر سانتو دو موند (SantoDumond) برازیلی است که زحمات زیادی درراه کامیابی خود کشیده، اما اینقدرهست که سانتودوموند، اساسی برای هردو ماشین طیار، (طیاره ودیریژابل)قائم کرد حالانکه درتجربیات شخصی خود بیش از ۵ دقیقه در هوا دوام کرده نتوانست. در همان زمان دو برادر امریکائی موسوم به ویلبر ریت (Vilbur Wrigt) و اورویل ریت (Orville Wrigt) تحقیقاتی نموده درسال ۱۹۰۳ بالآخره طیارهٔ ماشینی را برای باراول بقرار خواهش خود بهوا بلند کرده به اطراف حرکت دادند . این تجربهٔ کامیابانهٔ اولی طیاره باعث سرور علما وحیرت تمامی ملل شد درین دفعه هردو برادر ، طیارهٔ خود را از روی تپه حرکت داده بلند کردند ومدت نیم ساعت

برادران ریت مخترعین طیاره

در فضا گردش نمودند .

لهذا اختراع طیارهٔ حقیقی که امروز در دنیا جریان دارد بدو برادر مذکور (ریت ها) نسبت داده میشود.

بعد ازین علمای عصری و پیلوت های ماهر بطرف جزئیات نواقص طیاره رانی و هوا بازی وفن بلند کردن و فرود آوردن طیاره توجه نمودند . در اندك زمان طریقهٔ پرواز را که از روی تپه ها بود ، تغیر داده مثل سیم ریل خط های آهن تیار کردند که سر نشیبی داشته طیاره از بالای آن سوی نشیبی دو یده زود پرواز نماید .

درین دورهٔ تجربهٔ ابتدائی اگرچه سقوط ها و پیش آمد های ناگوار بسیار واقع میشد ولی از باعث سبکی طیاره و کمی ارتفاع آن از روی زمین چندان خسارهٔ جانی نمیرسید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبور طیاره ازروی آب و پرواز از یك مملکت بدیگر مملکت :

اولین دفعه که طیاره از روی دریای شور عبور کرده وازیك مملکت به مملکت دیگر سفر نمود بتاریخ ۲۵جولائی۱۹۰۹ بود، طیاره چی فرانسوی موسوم به بلی ریو (Bleriot) باطیاره ۲۵ اسپه بارتفاع ۸۰-۱۰۰ الی ۱۵۰متر از روی آب ، درظرف ۳۳ دقیقه مسافت بین فرانسه وانگلستانرا طی کرد. درهمین‌سال فن عکاسی از طیاره که سابق بواسطهٔ بالون کشف شده بود رواج یافت .

مساعی‌فون زیپلین در جرمنی :

فون زیپلین عالم معروف جرمنی تحقیقات خودرا ادامه‌داده دیرژابل های عظیم الشان که‌بالای‌آن اسم خودرا (زیپلین) گذاشته بود ساخته تجربه نمود، بزرگترین این سفاین موسوم به (ویکتوریالویز) بود که‌درمدت دوام خود ۳۸٤ بار پرواز نمودوه ۱۳٤ ، نفر را بدون هیچ واقعه و صدمه حمل ونقل داد .

طیاره درامریکا، اختراع طیارهٔ بحري :

بعد از اختراع طیاره بواسطهٔ ریت امریکائی ، فن هوا بازی در ممالك متحده ترقی زیاد پیدا کرده پیلوت های ماهر پیدا شدند .

کور تیس (Curtiss) آلمانی میان سنه ۱۹۱۰ و۱۹۱۳ هیدراویون را اختراع کرد . طیارهٔ بحری (طیارهٔ است‌که هم روی بحر رفتار و نشسته می‌تواند وهم در هوا پرواز میکند) فن طیاره سازی وطیاره رانی در ممالك متحده ترقیات نمایانی نمود .

هیدراویون یا طیارهٔ بحری اختراع کورتیس المانی ۱۲۹۱ هجری ۱۹۱۲ عیسوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

صنعت طیاره سازي :

پس‌ازتجربیات اخیره‌وبعداز آنکه ثابت شدکه‌طیاره‌برای بشرخدمات‌مهم ومتعددی را انجام‌میدهد حکومات ممالك بفکرتأسیس کار خانه جات طیاره‌سازی وشرکت های تدویر خطوط هوائی افتادند. درفرانسه شرکت ها ازقبیل کمپانی انتوانت وفرمان وغیره تأسیس یافت و کار خانه جات مشغول‌تیار کردن آلات فلزی وچوبی لازمهٔ طیاره‌ها شدند وبه این قسم روز بروز نواقص طیارات رفع شده رفت و صنعت طیاره سازی جز وصنایع مهمهٔ مملکتی شد .

شبگردی به طیاره :

ابتدای شبگردی‌را به طیاره، هانری فرمان (Henri Farman) فرانسوی شروع کرد وچراغ های‌تبلی و شمعی را دراطراف طیاره نصب نموده چندین گردش شب را انجام داد .

چندین بعد (۱۹۱۱) در اتازونی این چراغ ها را مبدل به چراغ برقی نمودند ودر میدان های طیاره هم چراغ های برقی بزرگ نصب کردند و پرواز در شب تعمیم یافت .

اختراع‌پاراشوت‌طیاره :

پاراشوت اگرچه از سابق اختراع شده بود ولی آن پارا شوت ها برای بالون کار میدادند که حرکت آن بطی بود و استعمال آن در طیاره ممکن نمیشد . لهذا در سنه ۱۹۱۲ بیری (Berry) نام امریکائی در سنت لوی (اتازونی) پاراشوتی ساخت که از هر ارتفاع بواسطهٔ آن فرود آمدن بدون خطرممکن میباشد . پیگود (Pegoud) این پاراشوت را تکمیل و تعمیم نمود .

سفرهاي بزرگ به طیاره :

اولین پروازمهم طیاره بواسطه کاگلیانی (Gagliani) ایطالیائی در ۱۹۱۲ صورت گرفت ـ طیاره ران مذکور از لیورن (ایطالیا) به باستیا (جزیرهٔ کورس) سفر کرد.

بعد از او در ۱۹۱۳ گاروس (Gaross) فرانسوی بفکر عبور از بحر روم و ربط دادن اروپا به افریقا افتاده ازمقام سنت‌را فائل (فرانسه) با۲۵۰ لیتربنزین ذریعهٔ طیارهٔ ۶۰ اسپه‌حرکت کرده‌بیك‌روز پرواز در بیزت (تونس) فرود آمد . این مسافرت که مشتمل بر ۷۳۰ کیلومتر و از آن جمله ۵۰۰ کیلومتر روی بحر بود ، هفت ساعت و ۵۳ دقیقه دوام کرد .

اولین دورهٔ اروپا به طیاره :

برندژونك دومولینه (Brindjonc de Moulinais) فرانسوی به‌مقصد گردش دور اروپادر۱۹۱۳ از پاریس‌حرکت کرد. طیاره اش۸۰ اسپ قوت داشت. برند ژونك ازراه وان،برلن، ورشو به‌سنت پطرزبورگ رفت و از آن جا باز گشته ازطریق شمال : ریول ، ستا کهالم ، کوپنها گ ، هامبورگ ، لاهه ، کامبره به پاریس مراجعت نمود . تمام مسافتیکه بواسطهٔ مولینه طی شد عبارت از ۵۰۰۰ کیلومتر بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافرت هاي هوائي به شرق :

ژول (Jules) نام پیلوت فرانسوی بیك پرواز ازپاریس به‌قاهره رفت. ودرین (Védrine) فرانسوی از راه نانسی ، پراگ ، وین ، بلگراد ، صوفیه ، استامبول ، قونیه ، سوریه ، جافه ، بیروت به قاهره مسافرت کرد .

طیاره چی‌های‌فرانسوی و انگلیسی‌میان سالهای ۱۹۰۹ و ۱۹۱٤ مسافرت های بزرگی‌را درممالك شرقی: هند چین ، هند ، و غیره انجام دادند و عظمت و قدرت طیاره در تمام ممالك معروف و ثابت گشت .

اختراع طیارهٔ یك بالهٔ جدید :

بشرو (Bechereau) طیاره‌زان معروف فرانسوی طیارهٔ رقم جدید یك باله اختراع کرد که ۱٦۰ اسپ قوه داشت و ۲۰۰ کیلومتر را در یك ساعت طی می نمود .

موارد استعمال طیاره :

در قرن بیستم حکومات ممالك به این فکر متوجه شدند که طیاره نه تنها برای تفریح و جنگ کار داده میتواند ، بلکه برای خبر رسانی و حمل و نقل منظم نیز استعمال آن ممکن و مفید است .

اولین خط‌پوسته‌هوائی درهندوستان جاری شد وپاکت (Paquet) نام هوا بازفرانسوی ازاختیارداران علاقهٔ اله آباد اجازهٔ تدویر یك خط پسته را بین آن مقام و شهر های اطراف حاصل کرد .

سپس در ۱۹۱۰ موقع تاج پوشی جارج پنجم شاه‌انگلستان یك خط حمل و نقل موقتی هوائی بین لندن ودند سر (انگلستان) تأسیس یافت .

چندی بعد (۱۹۱۱) ممالك متحدهٔ امریکا بین شهر های بزرگ خط حمل و نقل هوائی جرائد دائر کردند ودر۱۹۱۲ درالمان بین برلن وشهر های مهم پستهٔ هوائی جاری شد .

اختراع مخابرات واشارات‌هوائي :

مهمترین اختراعیکه برای طیاره بعمل‌آمده ، اختراع مخابرهٔ الف بای مورس (تلگراف) است که منسن (Menson) انگلیسی تجربهٔ آن را در سال ۱۹۱۳ به اثبات رسانید .

طریقهٔ جدید برای فرود آوردن طیاره :

از بدو اختراع طیاره برای فرود آمدن آن طریقهٔ سهلی بدست نیامده بود و اکثر در موقع فرودآمدن صدمات زیاد به طیاره و پیلوت میرسید ، یکنفر طیاره چی متهور فرانسوی موسوم به پیگود بفکر افتاد که در فرود گاه های طیاره چنان ستون های قوی ایستاده کنند و روی آن سیم های محکم بکشند که طیاره در موقع پائین شدن روی آن نزول کرده در هوا معلق بماند و به زمین فرود نیاید و در وقت پرواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

از همان جا بواسطهٔ سیم های مثل خط آهن بشدت سوی زمین فرود آمده بهمین قسم بلند شود . طیاره چی مذکور این تجربه مدهش را دو سه بار تکرار کرد ولی علما به آن موافقت نکرده در اطراف طریقهٔ فرود آمدن انواع طیور تحقیقات کرده اخیراً طریقهٔ روی کار آوردند که طیاره بدون صدمه بزمین نزول کند .

اختراع آلهٔ تلگراف بی‌سیم در طیاره :

مورتن (Morten) نام امریکائی درسنه ۱۹۱۰ تلگراف بی‌سیم را در طیاره اختراع کرده مخابره را ازهوا بااستاسیون های بی‌سیم زمینی وهوائی دور و نزدیك امتحان واثبات کرد .

درهمین سال پیگود معروف درطیاره معلق زد و طیاره را بخواهش خود هرقسم : سرپائین ، سربالا ، به پهلو ، گردانید .

وبسترو (Bestrow) روسی طیاره را به انواع مختلف در هوا چرخ داد ولاپنگ (Loopings) های مختلف را اجرا نمود .

اختراع طیارهٔ سلندر دار باآب سرد :

تا ۱۹۱٤ طیاراتیکه ساخته شدند ، عموماً موتر بنزینی مثل اتوموبیل های معمولی آنوقت ، داشتند . درین سال انجنیر ها سلندر را درموتر (ماشین طیاره) اختراع کرده قوت طیاره را به ۱۷۵ اسپ رسانیدند وسفائن ٤ سلندر و ٦ سلندر ساختند . و درماشین‌طیاره ادیاتور (آلهٔ که‌دران آب‌سرد برای سردنگه داشتن ماشین ها می‌اندازند) تعبیه کردند .

فکر عبور ازاتلانتیك به‌طیاره :

علما درهمان سالهای اول اختراع طیاره بفکر قائم کردن سرویس منظم هوائی بین اروپا و امریکا بودند. مخصوصاً انجنیرماهرالمانی موسوم به‌کورتیس (Curtiss) طیارهٔ برای این اقدام ازقسم هیدراویون (طیارهٔ که روی‌آب‌فرود آمده میتواند) ساخت ولی وقوع جنگ عمومی انجام نقشه اش را معطل کرد .

هوا بازي درجنگ عمومی :

ممالك اروپائی ازهمان قدم اول این آلهٔ جدید را برای مقاصد حربی خود تخصیص دادند چنانچه در ظرف کم مدت ، هر مملکت قوت هوائی جنگی باشعبات بمباردمان وکشافی وغیره ترتیب داد .

وقوع جنگ افکار ممالك را درخصوص استعمال طیاره درجنگ، تسریع نمود وهردولت علما را مخصوص برای‌یافتن طریقه‌های جدیده‌جهة پیشرفت هوابازی جنگی خود گماشت. متحدین دوطرف،هرکدام قوهٔ حربی

(c) ketabton.com: The Digital Library

منظمی داشتند : فرانسه ۱۵۶ طیاره ، انگلستان ۶۳ طیاره جمله ۲۱۹ طیارهٔ جنگی داشتند جرمنی به تنهائی ۲۵۶ طیارهٔ مخصوص حرب را مالك بود .

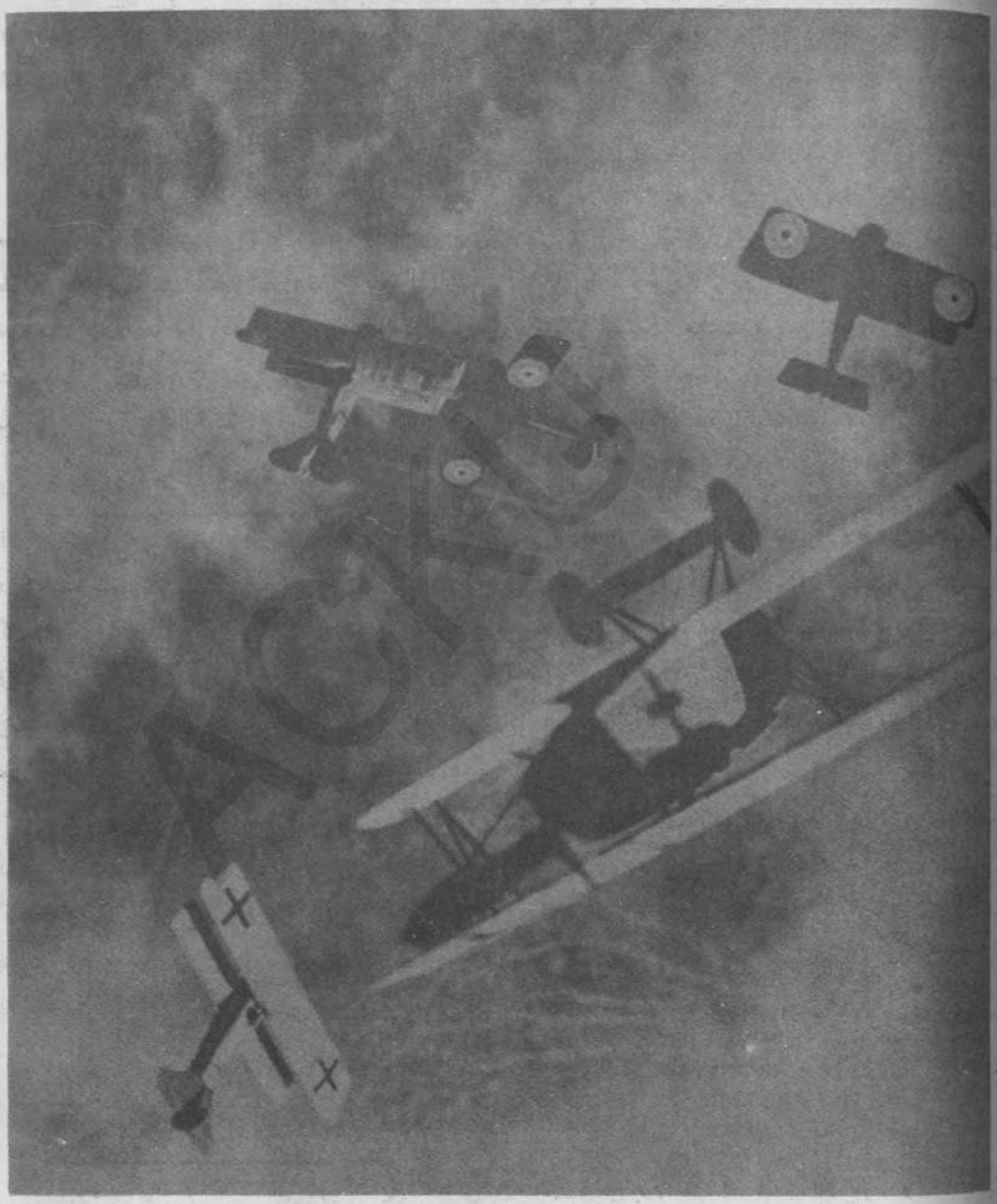

مقابلهٔ هوائی طیاره های جنگی المان و انگلیس در جنگ عمومی

جنگ در گرفت و طیاره ها خدمات نمایانی از قبیل کشافی ، برداشتن عکس اردوگاه و استحکامات دشمن ، بمباردمان ، حمل و نقل و خبر رسانی ، انهدام جهازات بحری دشمن انجام دادند ، حتی در اخیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنگ گاز زهر دار توسط طیاره منتشر می شد .

خلاصه هر قدر جنگ شدت کرد بهمان اندازه طیاره رانی وهوا بازی اهمیت یافت ، هوا بازان متهوریکه در دوران جنگ بین الدول مصدر اقدامات دلیرانه و خارق العاده شده اند ، در تاریخ شجاعت بشری نام بزرگی از ان ها باقی است .

هوابازي امروزی :

از فردای روز متارکهٔ جنگ، حکومات ممالك اروپائی ، دربودجه‌های خود مبلغ بزرگی را برای ساختمان طیارات جنگی منظور کرده و هم به‌ترقی طیاره های تجارتی و پوستی توجه زیاد نمودند چنانچه در اندك زمان طیاره های بزرگ جنگی تیار وسفائن عظیم الشان تجارتی برای حمل ونقل دارای دوموتر، که گنجایش ۵ الی ۱۳ نفر مسافر را بمعهٔ لوازم حیاتی ایشان وعملهٔ خود طیاره وتیل سوخت داشت ، تعمیر شد . و مابین تمامی شهرهای مهم ومراکز صنعتی سرویس منظم حمل ونقل پوسته ومسافرین تأسیس یافت : بین لندن و پاریس ، بین پاریس وبروکسل ، بین پاریس وکازابلانکا (مراکش) خط پوستهٔ هوائی جاری شد .

عبور از اتلانتیك به طیاره :

فکرعبوربحر اتلانتیك بذریعهٔ طیاره که از زمان قبل از جنگ در دماغ‌های علما جای گرفته بود ، بالآخر در ۱۹۱۹ جامهٔ عملی دربر کرده بتاریخ ۱۶ می ۱۹۱۹ کپتان ریدد (Cap. Read) امریکائی باسه طیارهٔ سه‌ماشینه که هریك ۱۲۰۰ اسپ قوه داشت ازراه ارض جدید (امریکا) سوی اروپا حرکت کرد . بتاریخ ۲۰ ماه می به‌مونتاریکا، ۲۷ می به‌لیز بن ، ۳۰ می به فیرول ، ۳۱ می به پلیموت « انگلستان » که نقطهٔ مقصد بود ، رسید . در هر طیاره ۶ نفر نشسته و آلات تلگراف بی سیم (که در آب ۱۴۰ کیلو متر ودر خشکه هزار کیلو متر کار میداد) بااسباب دریا نوردی حمل کرده بودند .

درهمین وقت ادارهٔ جریده دیلی میل (Daily Mail) امریکا برای کسیکه باطیاره، ۳۰۴۰ کیلومتر (فاصلهٔ بین ارض جدید و آیر لند) راطی کند ، جائزه تعین کرد . هاوکر (Hawker) امریکائی به این مقصد حرکت کرده باوجود عوارضی چندکه در راه گرفتار آن شد ، جائزهٔ مذکور را که عبارت از ۵۰۰۰ ستر لنگ بود ، گرفت .

چندی بعد الکوك (Alcok) باطیارهٔ دوماشینی از رقم (رولز رایس) ۳۶۰ اسپه که فی ساعت دوصد کیلو متر طی مسافه مینمود ، از ارض جدید پرواز نموده به کلیفدن (آیرلند) توقف نمود .

اولین پرواز دیریژابل از اتلانتیك :

ماجور سکوت (Major Scott) انگلیسی بایك دیریژابل بزرگ که ۲۰۴ متر طول و ۱۲ بالون خورد برای گنجایش ۵۵۰۰۰ مترمکعب غازداشته با پنج موتر، هریك دارای ۲۷۰ اسپ قوت، مجهز بود ووزن تمام طیاره ۳۱ تن میشد و ۲۵ تن وزن را بخوبی حمل کرده میتوانست و بدنهٔ آن از چوب و روکش آن از المونیم مثل دیریژابل (زیپلین) های جرمنی بود ، از مقام فورتون (انگلستان) حرکت کرده به میلولا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نزدیك نیویورك فرود آمد . این اولین پرواز بزرگ طیارهٔ دیرژابل (رقم زیپلین) بود که در دنیا اجرا شد . هر ٤ پرواز بر فراز بحراطلس که در فوق ذکر شد وجهة ارتباط امریکا واروپا بعمل آمده درتاریخ هوا بازی اهمیت بزرگی دارد .

پرواز های مهم طیاره :

درماه اگست ۱۹۱۹ روس سمیت (Ross Smith) و ۳ همراه او ازراه‌بصره‌و بندر عباس وجنوب هند،اروپا را به استرالیا وصل کردند .

درفروری ۱۹۲۰ فرارن (Fararn) و مازیرو (Maziro) هوا بازن ایطالیائی از راه روما ، هند وهند چین ارتباط هوائی را بین اروپا و جاپان قائم نمودند .

۳۰۰ کیلومتر در ساعت :

سادی لو کوانت (Saadi Lecointe) فرانسوی درماه فروری ۱۹۲۰ ریکارد های‌سابقهٔ سرعت را شکسته در فضای فرانسه به یك ساعت ۳۰۰ کیلومتر مسافه را طی کرد .

۱۰،۰۰۰ متر ارتفاع :

ماجور گرویدر (Major Groider) انگلیسی درسال ۱۹۲۰ بمقام رایتون (انگلستان) طیاره‌را به ارتفاع ۱۰،۰۰۰ متربلند کرد .

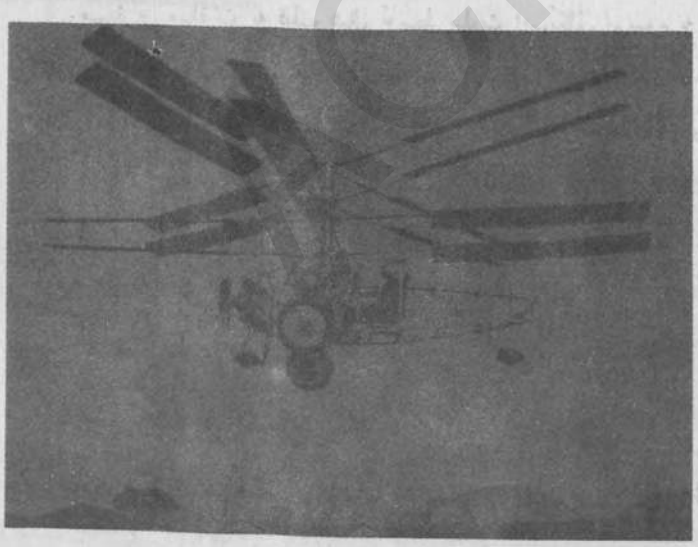

هیلیکوپتر : طیارهٔ که عموداً بهوابلند می شود اختراع پسکارای ایطالیائی ۱۳۰۰ هجری ۱۲۲۱عیسوی

اختراع هیلیکوپتر :

هیلیکوپتر طیاره ایست که چندین بال در اطراف خود دارد و میتواند که درفاصلهٔ چندمترعموداً اززمین بلندشود.

فکر ساختن هیلیکوپتر از همان سالهای اول اختراع طیاره در ذهن علما قرار گرفته ولی هرسیستمی را که روی کار میآوردند در تجربه ناکام می‌افتاد . تا آنکه در۱۹۱۹ رشمیشن (Reschmichen)درفرانسه، پسکارا (Pescara) در ایطالیا ، و برلینر (Berliner) در اتازونی مشغول تحقیقات صحیح شده ، هر یك سیستم جدیدی اختراع نمودند .

رشمیشن در طیارهٔ خود یك بالون غاز دار که وزن طیاره‌را ۷ تن سبك تر مینمود تعبیه کرد و ماشینی که ۱۲۵اسپ قوه و ۲٦۷ کیلو وزن داشت دران نصب نمود . ولی تجربه های اوچندان کامیابی حاصل نتوانست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسکارای ایطالیائی بخدمت فرانسه داخل شده طیارهٔ از رقم هیلیکوپتر دارای وزن یك تن ساخت . این طیاره بخوبی وبفاصلهٔ بسیار تنگ پرواز کرده درتجربهٔ اول مدت یك دقیقه درفضاء بحرکت بایستاد و پس ازاندك تعدیل همین هیلیکوپتر ده دقیقه و ده ثانیه در فضا توقف کرد . (آخر ۱۹۲۲) .

ظهور طیارات شخصی وکراهی:

بعد از ۱۹۲۰ طیاره در اروپا عمومیت کامل یافته کارخانجات متعدد در هر مملکت مشغول طیاره سازی شدند بطوریکه علاوه بر سفائن جنگی و جهازات هوائی تجارتی و پوستی متعلق دولت ، متمولین هم برای تفریح و مسافرت های خود طیاره خریدند و در استاسیون های هوا بازی هرروز طیارهٔ کراهی حاضر شد، تا اشخاص بکرایه سوار طیاره شده گردش نمایند .

مسافرت دور عالم به طیاره :

ماجور مارتین(Major Martin)امریکائی اولین بارمسافرت هوائی دور عالم رامدنظر گرفته از کالیفورنیا (امریکه) حرکت نموده وازراه جاپان و کلکته ۵۵,۰۰۰ کیلومتر را طی کرده به واشنگتن توقف نمود .

مسافرت های هوائي به قطب شمال :

مهمترین مسافرت به قطب شمال توسط پیلوت امریکائی موسوم به بیرد (Byrd) بتاریخ ۹ماه می ۱۹۲۶ انجام گرفت و بعد از آن هوا نوردان مختلف برای کشف مناطق جامدهٔ قطبی مسافرت های طولانی را انجام داده بسا از آنها درین راه جان دادند . چنانچه هلسن (Helson) و بورلند (Borland) جانب قطب شمال رفته پس از چندین پرواز درشروع سال ۱۹۳۰ درنواحی قطبی نزدیك سائبیریا مفقود شدند . این دوهواباز دلیر در اثر شکستن طیاره و خرابی آلات بیسیم دران حدود از گرسنگی و خنك هلاك شده بودند تا آنکه طیاره های روسی از آن جاعبور کرده نعش هردو نفر مذکور وسفینهٔ شان را کشف نمود .

کشف قطب جنوب:

قطب جنوب هم بواسطه کپطان بیرد کشف شده است .

لند برگ امریکائی وارتباط مستقیم نیویورك و پاریس :

لندبرگ (Lindberg) امریکائی که جوانی کم سال و متهور بود از بدو جوانی به طیاره رانی پرداخته درین مسلك اقدامات وعملیات خارق العاده و دلاورانه انجام داد که اسمش را مشهور و درصفحهٔ تاریخ شجاعت بشری بخط درشت مرقوم ساخت . لند برگ درامریکا مسافرت های بسیار بین نقاط مختلفهٔ آنجا انجام داده بالاخره بفکر افتاد که نیویورك را به پاریس ازراه فضا ملحق سازد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا آنوقت پروازهای ماورای بحر اطلس که انجام گرفته‌بود، فقط بین‌ساحل جزیرهٔ ارض‌جدید وآیرلندبود. اما لندبرگ می‌خواست تقریباً یك ونیم برابر این مسافت‌را که عبارت از مسافت بین نیویورك وپاریس باشد، به‌یك پروازطی کند.

درابتداء افکار لندبرگ راعلما قبول نمیکردند ومعتقد بودندکه باآلات حاضره بزرگترین ریکاردمسافت همان بوده که بواسطه کپتان ریدوغیره هوا نوردان، انجام گرفته‌است. لندبرگ بحرف کسی گوش نداده بفکر شخصی‌خود نقشهٔ ترتیب داد ودر اواخر ماه می۱۹۲۷ از نیویورك‌حرکت‌کرده از راه آیرلند به پاریس فرود آمد - دران‌روز تاریخی ۲۰۰,۰۰۰ نفر درایستگاه پاریس منتظراو بود .

لندبرك هوابازمعروف امریکائی که اولین‌بار مسافت‌بین‌نیویورك و پاریس‌رابیك‌پرواز طی کرد.

پس از پیاده شدن در خاك فرانسه درگردن لند برگ حلقه های گل انداختند و با تجلیل و احترام‌زیادرئیس جمهور فرانسه او را پذیرائی کرده نشان - (لژیون دونور) را از طرف ملت فرانسه در عوض شجاعت و ثبات عزم بی نظیری که نشان داده بود ، برایش تقدیم کرد .

اختراع اوتوژیر :

اوتوژیر تقریباً مثل هیلیکو پتر طیاره ایست که در قسمت فوقانی خود ٤ عدد پرهٔ بزرگ‌دواردارد که‌بسرعت۲چرخ‌فی‌ثانیه‌حرکت‌میکند وبواسطهٔ آن،طیاره عموداً بلندشده‌هرمدتی که‌میل‌پیلوت‌باشد درفضا بدون‌حرکت دریك نقطه ایستاده شده میتواند و هر اندازهٔ که انسان بخواهد آهسته درفضاء حرکت میکند. قوت ومقاومت آن بمقابل طوفان های هوائی بیشتر و تکان های دیگر طیاره ها دران محسوس نمیشود .

اوتوژیر: طیارهٔ که عموداً بهوا بلند شده در یك نقطهٔ فضا توقف کرده می‌تواند اختراع سیروای‌اسپانیولی ۱۳۰۲ هجری ۱۹۲۳ عیسوی

این‌نوع طیاره را اگرچه‌دراتداء سیروای (Cierva) اسپانیولی اختراع کرده بود ولی هانری بوشه (Henri Boucher)فرانسوی آنرادر ۱۹۲۸ تکمیل نمود . این سفینهٔ جدیدالاختراع مسافت بین‌خاك‌فرانسه وانگلستان یعنی‌بحرمانش را درمدت ۱۸ دقیقه طی کرد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

گراف زیپلین و دور عالم :

مملکت المان پس از جنگ باوجود مشکلات اقتصادی وغیره نقشه های خودرا درباب تعمیر طیارات زیپلین عظیم الشان تعقیب کرد. هوانوردان المانی سیستم های جدید طیاره را درزیپلین های بزرگ تطبیق داده مسافرت های مهمی را در داخل المان انجام دادند وبالآخره درسنه ۱۹۲۸ سفینهٔ عظیمی موسوم به گراف زیپلین ساختند که پنج ماشین، هریك دارای قوهٔ ۵۳۰ اسپ دارد ، طولش ۲۳۶ متر ، قطر وسطی ۳۰،۵ متر و جلد آن مخلوط از فلزات میباشد . این سفینهٔ هوائی عظیم الشان ۱۱ اطاق بزرگ ، ۲ خوابگاه مخصوص ، یك اطاق طعام خوری عمومی و یك مطبخ دارد ، ۱٤ الی ۲۰ مسافر دران بفراغت بود و باش کرده میتواند . اطاق‌های عمله که تقریباً ٤۰ نفر میباشد و محفظه های تلگراف بیسیم و عکاسی ومخزن تیل علیحده است. گراف زیپلین بتاریخ ۱۱ اکتوبر ۱۹۲۸ بقیادت داکتر اکنر (Ekner) برای مسافرت از مقام فردریش هافن (المان) حرکت کرده در ظرف ۱۱۱ ساعت به لاکهورست (وسط اتازونی) رسید . بواسطه خرابی هوا وقت زیاد تلف شد . در مراجعت مسافت بین لا کهورست و فردریش هافن را در ۷۵ ساعت طی کرد . حالانکه ٦۱ نفر دران نشسته بود .

سال بعد گراف زیپلین در ظرف ۲۱ روز (۸ الی ۲۹ اگست) به ٤ پرواز دور عالم را طی کرد . ازفردریش هافن تاتوکیو .(جاپان)، از توکیو به لوزان جولس (اتازونی) ، ازلوزان جولس به لا کهورست واز لا کهورست به فردریش هافن .

در سال ۱۹۳۰ گراف زیپلین ۱۵۱،۰۰۰ کیلومتر مسافه را در ظرف ۱۱۵۵ ساعت ودر ۱۰۹ پرواز طی کرده ٤۰٤۰۷ مسافر و ۸۷۵ تن مواد مفیده را حمل و نقل داد .

در ۱۹۳۱ گراف زیپلین ۷۲ پرواز مهم را انجام داده در ۱۱۷٦ ساعت ۱۱۸،۰۰۰ کیلومتر را طی نمود و ۲۰۵٦ مسافر و ٦۸۱ تن مواد مفیده بواسطه آن حمل و نقل داده شد .

در سنه ۱۹۳۲ از ۱۵ مارچ که تاریخ اولین پرواز گراف زیپلین درین سال است تا ۷ ماهی که ۵۲ روز شود ٦٦،۰۰۰ کیلومتر به ٦۳۹ ساعت پیموده شد در حالیکه سفینهٔ بزرگ ۹ بار بحر اطلس شمالی را عبور کرده بود .

این تشریحات بخوبی واضح میسازد که گراف زیپلین جرمنی بهترین سفائن هوائی عصر بشمار میرود .

دورهٔ زمین به ۸ روز :

پوست گاتی (Post Gatty) درسال ۱۹۳۱ ریکارد سرعت را شکسته با یك طیارهٔ که ٤۵۰ اسپ قوه داشت و در ساعت ۲۵۰ کیلومتر طی مسافه مینمود از مقام روزولت فیلد (اتازونی) حرکت کرده از راه بحر اطلس شمالی برلن، مسکو ، امسك ، ایرکوتسك ، خاباروسك ، کچتکا ، السکا ، کانادا پس به اتازونی مراجعت کرد ، تمام مدت پرواز تا وقت مراجعت ۸ روز طول کشیده بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

طیارۂ انگلیسی بہ رہنمائی "مک انٹائر" قلۂ ایورست (ہمالیہ) را بہ ارتفاع
۸ الی ۹ متر عبور میکند (۳- اپریل ۱۹۳۳ عیسوی) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوزان جولس ZR-3 زیپلین معروف امریکا که ۲۰۰ متر طول و ۵ ماشین
۴۰۰ اسپه دارد، از فضاے شهر نیویورگ عبور مینماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئلهٔ میدانهای طیاره :

طیاره های عادی که مسافت بزرگی برای پائین شدن خود بکار دارند در اکثر ممالك اسباب زحمت شده زیرا در داخل شهر ها اکثرچنین میدان پیدا نمیشود و لازم میگردد که ٦ الی ٢٠ کیلومتر دورتر ازشهرایستگاه طیاره را بنا کنند ، لهذا بعضی مهندسین مدنظر گرفته اند که میدان های طیاره در داخل شهر ها بنا شود خواه روی رود خانها را پوشیده میدان طیاره بسازند و خواه در بالای تعمیرات و منازل میدانهای هوائی بنا کنند . تا حال این افکار عملی نشده است .از طرف دیگر امید میرود که طیاره های اوتوژیرو هیلیکوپتر که شرح آن دربالا آمده ، جای طیاره های معمولی امروزی را گرفته این مشکل (داشتن میدان وسیع) بکلی مرتفع گردد .

سفائن عظیم الشان امروزی :

درسالهای اخیر برای حمل ونقل مسافرین ومال التجاره درمسافت های بعیده، طیارات خیلی بزرگ میسازند که باسفائن سابقه مثلاً طیاره های ١٩١٨ قطعاً طرف مقایسه نمیباشد زیرا طیاره های امروزه دارای ٤، ٨ الی ١٢ موتر میباشد و قوهٔ مجموعی آنها به تفاوت از ٢٠٠٠ به ٤٠٠٠ و ٨٠٠٠ اسپ میرسد این طیاره ها

طیارهٔ معروف المانی (دورنیه Do-X-I) که .زرگترین طیاره های عالم بشمار میرود و ١٢ ماشین و ٣٤ اطاق داشته ٩٦ نفرمسافررا حمل و نقل میدهد علاوه برعمله وتیل وغیره لوازم طیاره ٤٠ـ٨٠ الی صد نفرمسافر را درمسافت های بعیده حمل ونقل داده میتوانند هریك ازین طیاره های عظیم ١٥، ٢٠ الی ٣٤ خانه داشته میباشد و حجم آن به ٢٠٠، ٣٠٠ و ٤٠٠ متر مکعب میرسد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

در سال ۱۹۳۲ در انگلستان زیپلنی ساخته شده که(ا کرون) نام داردطول آن ۲۴۰ متر و حجمش ۱۸۵ هزار متر مکعب است این سفینه بزرگترین دیریژابل های عالم بشمار میرود و درماه اگست سال گذشته (۱۹۲۲) تکمیل یافته .

برداشتن عکس رنگه از هوا :

عکاسی هوائی در سالهای اخیر ترقی زیاد کرده اخیراً در سال ۱۹۳۱ یك نفر فرانسوی موسوم به شمپل (Champel) برداشتن عکس رنگه را ازهوا اختراع نموده تجربه کرد که بذریعهٔ شیشه‌های لومیر(Lumière) که ۶۰ بار بیشتر از دیگر شیشه های معمولی روشنائی لازم دارد میتوان چند رنگ را بیکدفعه در یك شیشه بدست آورد .

اختراع پارا شوت طیاره :

در سالهای اخیر روسل (Russel) نام هوا باز یك پاراشوتی اختراع کرده که همراه آن طیاره در وقت خراب شدن ماشین وغیره اتفاقات بدون آسیب به آهسته گی بزمین فرود آورده میشود .

مهمترین ریکارد های هوائی

سرعت اصل باساس ۳ کیلومتر	ارتفاع	مسافت به سرکویت محدود
بونت فرانسوی بتاریخ ۱۱ دسمبر ۱۹۲۴ باطیارهٔ رقم برنارد هوبرت ۲ ـ V که بایك ماشین هسپانوسویزا دارای ۵۴۰ اسپ قوت مجهز بود ۴۴۸ کیلومتر را دریك ساعت طی کرد .	سوسك امریکائی بتاریخ ۶ جون ۱۹۳۰ باطیارهٔ رقم ریت یك ماشینی که ۴۵۰ اسپ قوه داشت به ارتفاع ۱۳۱۵۷ متر بلند رفت.	بوسوتروت وروسی هوا بازان فرانسوی بتاریخ ۲۳ الی ۲۶ اکتوبر ۱۹۳۲ باطیارهٔ رقم بلیریو که ماشین آن ۵۰۰ اسپ قوه داشت ۱۰۶۰۱ کیلومتر را طی کردند .

مسافت به خط مستقیم	مدت پرواز	وزن انتهائی
بواردمن وپولیندو (امریکائی) باطیارهٔ رقم بلانکا که ماشین آن ۶۳۰۰ اسپ قوت داشت بتاریخ ۲۸ الی ۳۰ جولائی ۱۹۳۱ (۸۰۶۵) کیلومتر را پیمود .	لیزوبروسی امریکائی بتاریخ ۲۵ الی ۲۸ می ۱۹۳۱ باطیارهٔ رقم بلانکا که موتر آن پکار و ۳۳۰ اسپ قوت داشت ۸۴ ساعت و ۳۲ دقیقه درفضا دوام کرد .	آنتونینی ایطالیائی بتاریخ ۲۲ فروری ۱۹۳۰ ذریعهٔ طیارهٔ رقم کاپرونی که ۶ موتر ۱۰۰۰ اسپه (قوت) داشت ۱۰,۰۰۰ کیلوگرام وزن را حمل نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

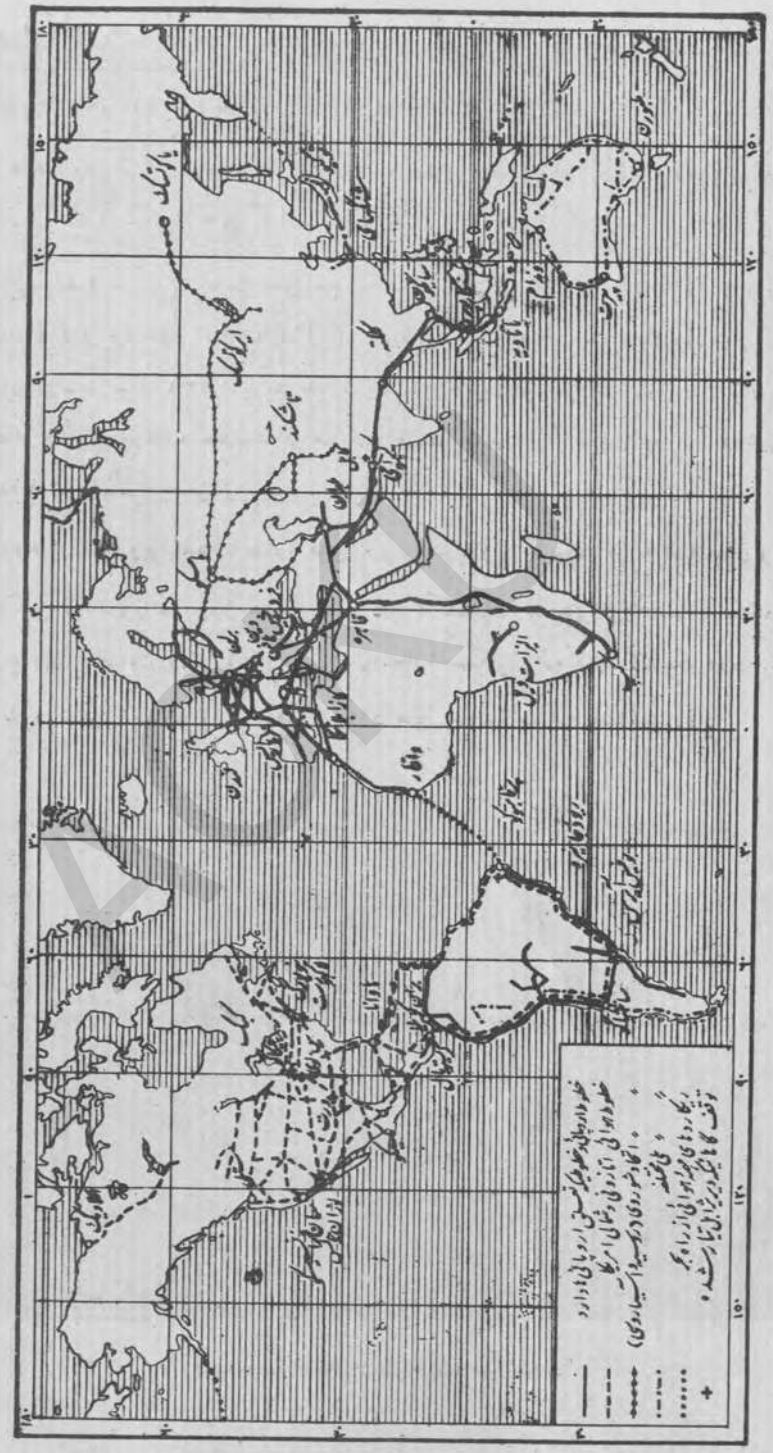

خطوط هوائی مهم دنیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخرین اقدامات هوا بازی :-

بهمترین کامیابی های هوابازی در سال ۱۹۳۱ از قرار ذیل است :

دورعالم به ۸ روز، اولین عبور از بحرالکاهل ، مسابقه‌های هوائی امریکا ،پروازهای جویهٔ پروفیسور پیکارد (۱۵۰۰۰ متر ارتفاع)،مسافرت های گراف‌زیپلین .

ولی انصاف باید داد که مسافرت های هبرت هنکلر (Hebert Hinckler) و ریکارد بواردمن (Boardman) و پولیندو (Polando) امریکائی نیز در جملهٔ پرواز های‌مهم سال‌مذ کوربشماری آیند زیرا هنکلر در اواسط سال ۱۹۳۱ با یك طیارهٔ یك بالهٔ ضعیف سیاحتی ، دارای ۱۲۰ اسپ قوت، از کانادا حر کت کرده از راه نیویورك به جامائیك (امریکای وسطی، جزائر آنتیل) و از آنجا بجنوب افریقا رسیده برای اولین دفعه بحر اطلس جنوبی را پیمود .

وبعد ازرو بواردمن وپولیندو با طیارهٔ قوی تری بیك پرواز نیویورك را به اسلامبول وصل کردند .

وپس از این تا امروز هر روز هوا نوردان دلیر اکتشافات جدیدی می نمایند وریکارد های مختلف در سرعت ، دوام پرواز ، مسافت واندازهٔ حمل‌ونقل مال‌التجارهٔ سنگین قائم‌میکنند بقسمیکه درهر جریده وروزنامهٔ که ورق زده شود چندین مسابقه وفسخ وقیام ریکارد های جدیدهٔ مذکور میباشد .

طیارهٔ پوستهٔ امریکائی از قلل مرتفعه عبور مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

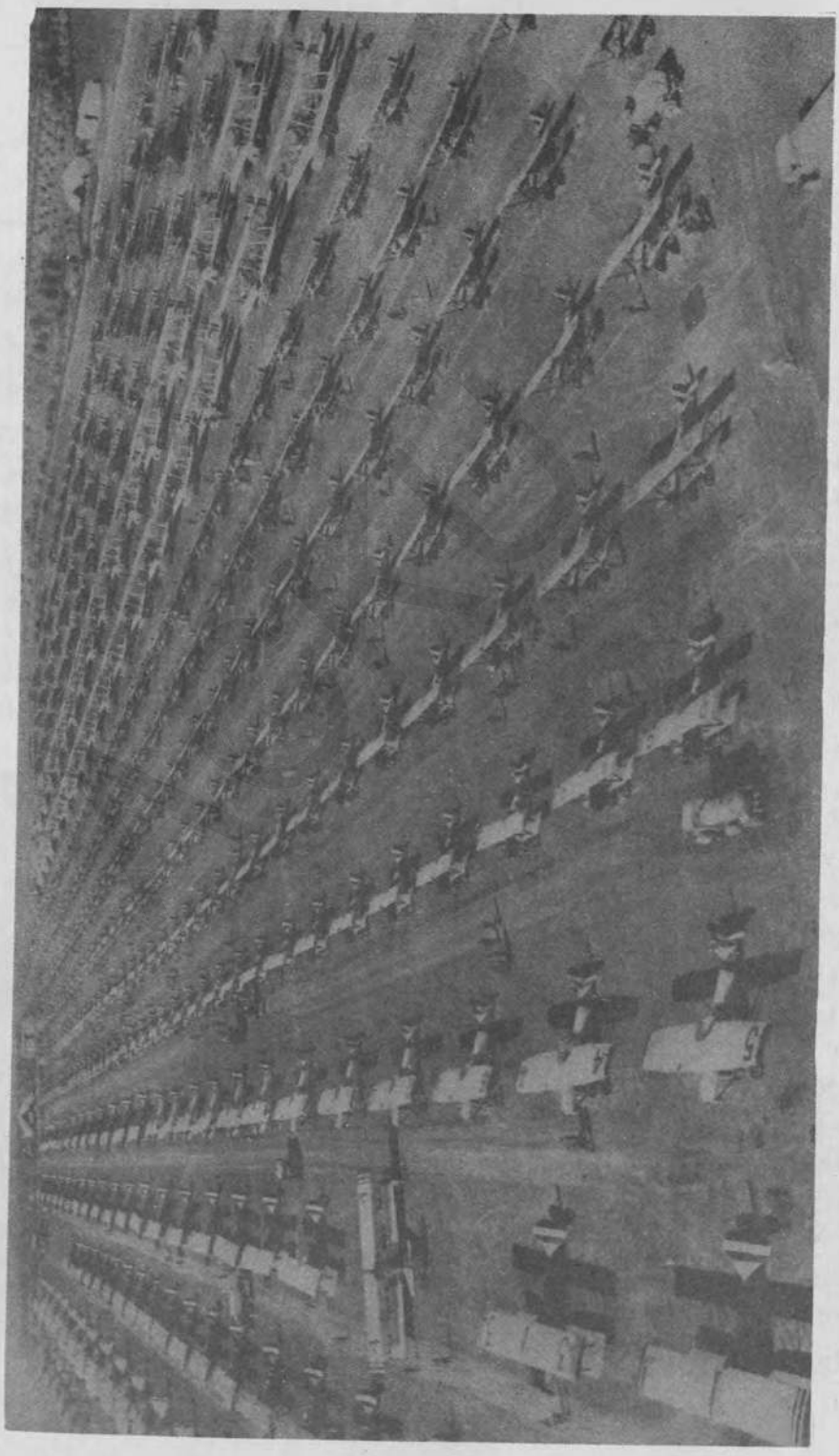

میدان طیارهٔ ایطالیا که دران ۶۰۰ طیارهٔ جنگی وجود دارد (۱۳۱۱ هجری ۱۹۳۲ عیسوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

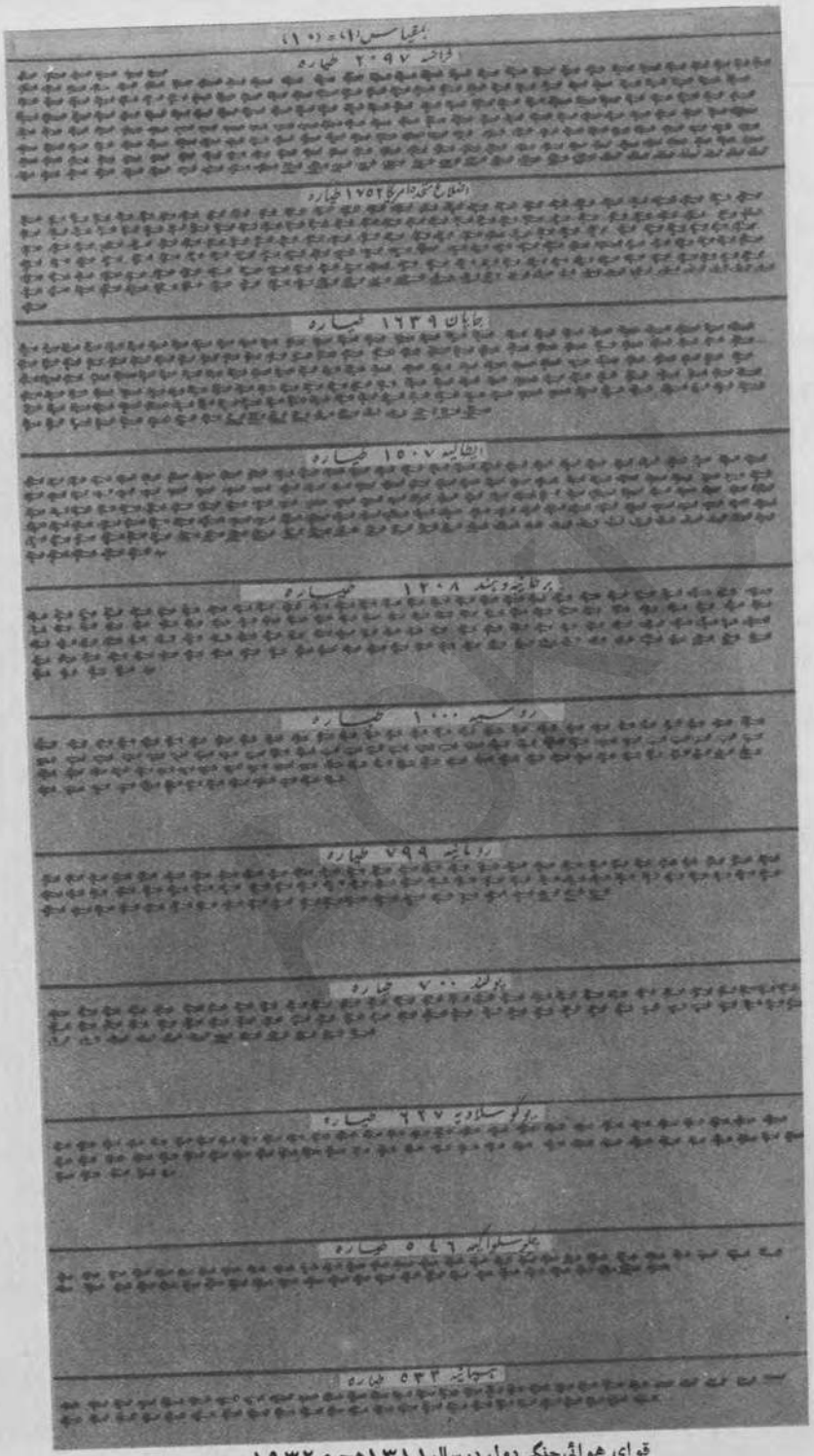

قوای هوائی جنگی دول درسال ۱۳۱۱ هجری ۱۹۳۲ عیسوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

راه آهن

فوائد خط آهن در تسهیل حمل و نقل به‌نسبت سر کهای معمولی بقدری آشکار است که حاجت به بحث وتشریح ندارد . خدماتی را که راهای آهن در ارتقای تجارت تاحال نموده هرگاه به خوبی اظهار کنیم کافی است که بگوئیم درصورتیکه درسالهای آخر قرن نوزدهم گندم بتوسط راه‌آهن وجهاز ازاضلاع متحدهٔ امریکه به‌یك بندر اروپائی به‌فاصله ۲۵,۰۰۰ کیلومتر نسبت به‌یك‌حصهٔ امریکه که ازراه‌آهن محض ۲۵ کیلومتر دور بود ارزان تر تمام میشد ، گویا کرایهٔ حمل‌ونقل آن درین ۲۵ کیلومتر ازان مبلغی‌که برای حمل ونقل‌آن در ۲۵ هزار کیلومتر پرداخته میشداضافه تربوده است. حقیقتاً خطوط راه‌آهن تنها وسیله ایست که بواسطهٔ آن مال التجاره های سنگین را ازیك جا بدیگرجا مخصوصاً درممالکیکه راهای بحری درستی ندارند بسرعت حمل ونقل نمایند. چون بواسطهٔ راه آهن مقدار مال التجاره بیشتر حمل و نقل میگردد لذا درنرخ کرایهٔ آن نیز تنزل فوق العاده رخ داده وبالآخره راه آهن برای تهیه نمودن مقدار کافی مال التجاره برای جهازات بزرگ حتمی و لازمی است. درتحت این عنوان ذکر این مسئله نیز خارج ازموضوع نخواهد بود که بگوئیم راه آهن چنانچه میدانیم نه تنها یك تجدد فوری درحمل ونقل اموال تجارتی واقع میکند، بلکه مانند اکثرایجادات و اختراعات براساس اختراعات سابقه متدرجاً ترقی‌یافته.مثلاًراه آهن قبل‌ازلوکوموتیف وهمچنین انجن های بخارقبل ازلوکوموتیف‌های بخار وجود داشته است . راه آهن بار اول برای گادی ها ساخته شده بود که بتوسط اسپ ها رانده میشد ونیز برای کراچی های خورد خوردی بوده که در کانهای ذغال معمول میگردید . اگرچه از اختراع وات Watt در بین ۱۷۶۹ — ۱۷۸۶ نتیجهٔ عملی گرفتند ، ولی محض در ۱۸۰۱ تریوتیك Trevithick بساختن اولین‌لوکوموتیف (وباموتریکی بتوسط بخار حرکت میکرد) موفق گشت و در۱۸۱۳ هدلی Hedly و ستیفن سن Stephenson خالی از تقلید ویابمعاونت یکدیگر به ساختن لوکوموتیف بهتری که لوکوموتیف امروزه نیز از همان قبیل بوده و بعد ازاصلاحات زیادی بما رسیده موفق گردید .

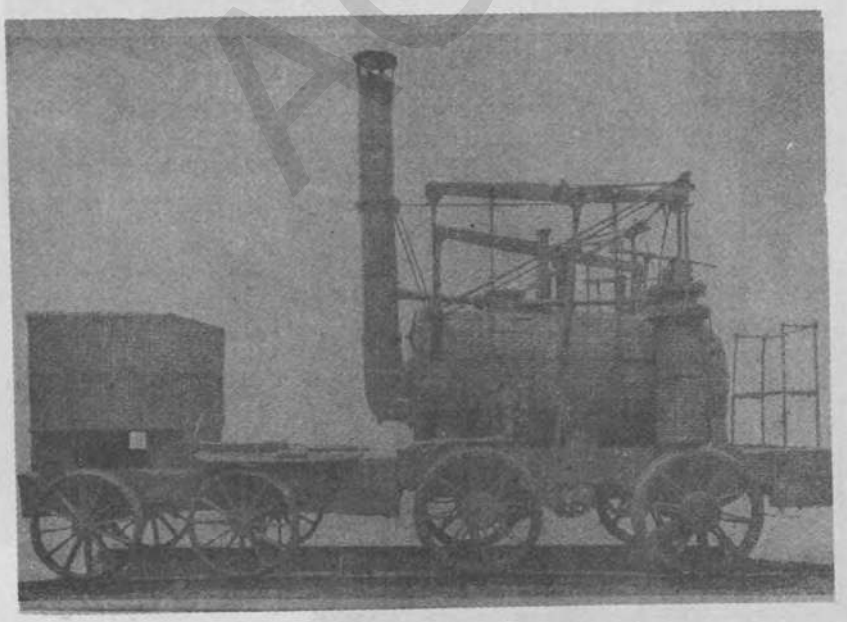

لوکوموتیف « پفنگ‌بلی » ۱۸۱۳ع

اولین‌راه‌آهن‌بخارکه‌برای نقلیات‌عمومی‌افتتاح گردید در بین‌ستاکتن Stockton و دارلنگتن Darlington در برطانیه در سنه ۱۸۲۵ع بوده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خط آهن لور پول و مانچستر در سنه ۱۸۳۰ع بازگردیدو دو سال بعد اولین راه آهن مسافرین در بر اعظم امریکه از البانی Albany الی شنکک تادی Sckenctady (نیویارك) تعمیر شد و در ۱۸۳۵ راه آهن بین برسلز Brussels و مالین Malines که اولین راه آهن براعظم اورپا بوده افتتاح یافت .

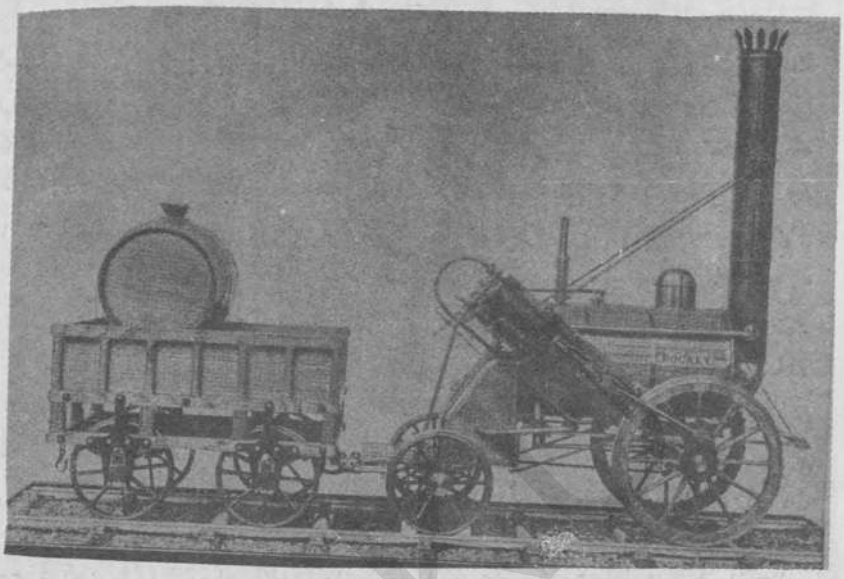

لوکوموتیف « راکت » سنه ۱۸۲۵ع

ساختمان طبیعی یك مملکت برای خط آهن و سرك های آن موثر است ، اما این ساختمان طبیعی سطح ممالك از لحاظ کشیدن راه آهن نسبت به سرك های معمولی بیشتر اثر دارد . ولی شك نیست که اگر ساختن راه های ریل در یك مملکت خیلی دشوار هم باشد چونکه فوائد راه آهن

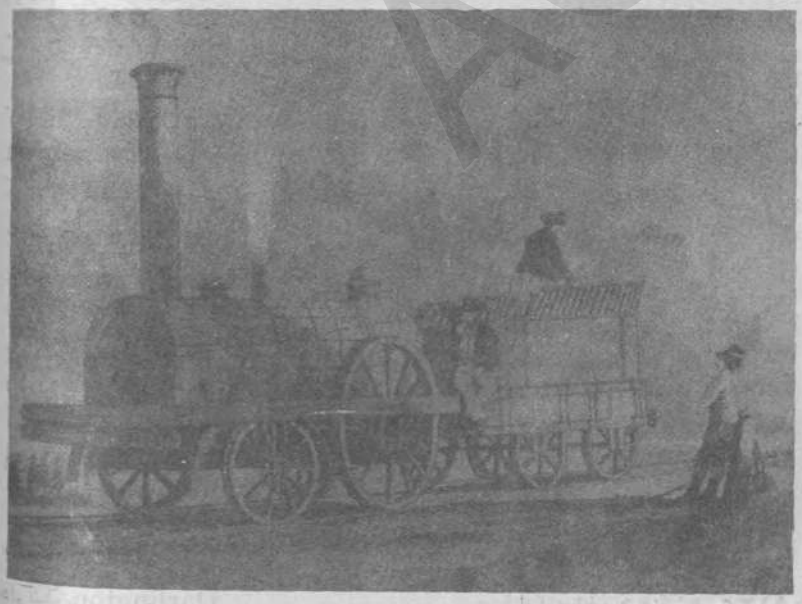

لوکوموتیف « پلانت » سنه ۱۸۳۱ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

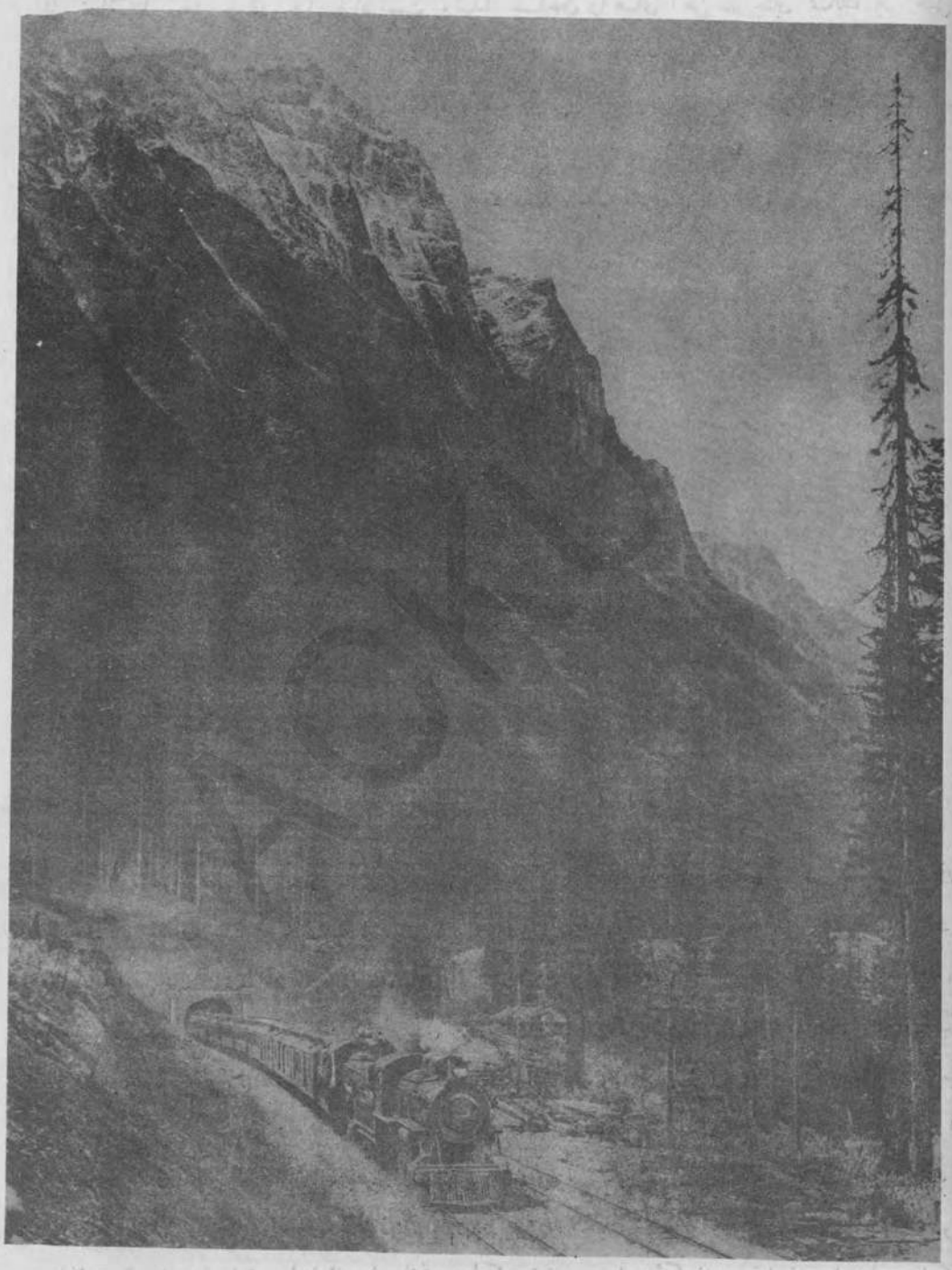

دهانهٔ تونل

(c) ketabton.com: The Digital Library

از نقطهٔ نظر حمل و نقل خیلی زیاد است ، لهذا ساختن راهای آهن در چنین ممالك نیز خیلی مفید ثابت شده . چنانچه در کوه اندیز Andes راه آهن رابه ارتفاع ۴۷۰۰ متر برده و در نقاط مختلف آنرا بواسطهٔ تونل ها نیز عبور داده اند ، که مهم ترین آن تونل لیما اروپا Lima Oroya است . در کوهای الپ نیز تونل ها خط آهن از ۱۱ تا بیشتر از ۱۹ کیلو متر امتداد دارد . تونل سمپلون Simplon درسوئتزرلیند قریباً بیست کیلو متر طول دارد و از همین سبب است که راهای

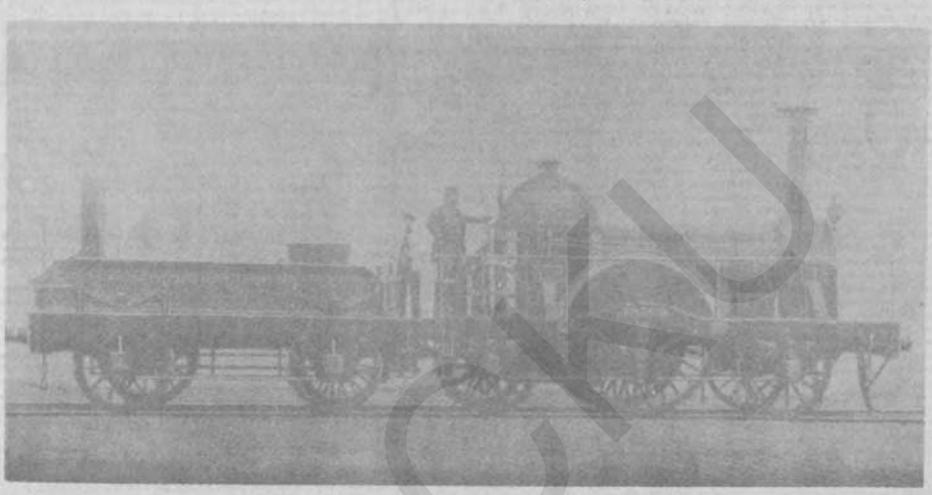

لوکوموتیف « ستار » ۱۸۴۱ ع

آهن سمت سرك های معروفه را همیشه تعقیب نمیکند . مثلاً خط آهنیکه از کوهای چیوتیز Cheviots انگلستان میگذرد سرك قدیمه را که وادیهای ربدRed وجیدJed را پیوست میکند تعقیب نمی نماید وخط آهنیکه از فلورانس Florence تابولونا Bologna ممتد است راه قدیمه را که از درهٔ لافوتا Lafuta میگذرد تعقیب نه کرده بلکه متصل دامنهٔ کوهای اپی نائین Appenines بطرف پستوجا Pistoja منحرف میگردد تا اینکه بردرهٔ آمبرون Ombrone بالا گردیده و بعدها بتوسط یك تونل از وادی رینو Reno عبور میکند . تخمین کرده اند که اگر راه آهن فیصد دو ارتفاع حاصل کند ، مصارف یك قطار آهن در یك کیلومتر مساوی مصارف دو کیلرمتر همان قطار آهن بر زمین هموار میگردد . در ممالك کوهی گاهی ریك ریلوی Rack Railway و یا فونی کولر Funicular و بالخاصهٔ یك نوع مخصوصهٔ آن که به ابیتAbt موسوم است نیزاستعمال میشود ، زیرا بتوسط دندانه ها و یازنجیری لوکوموتیف بر راهائیکه نشیب خیلی تند دارد (حتی اگر نشیب از یك بردو هم اضافه باشد) بکمال خوبی حرکت میکند و چون به مواضع هموار میرسد بطریق معمول راه میرود

(c) ketabton.com: The Digital Library

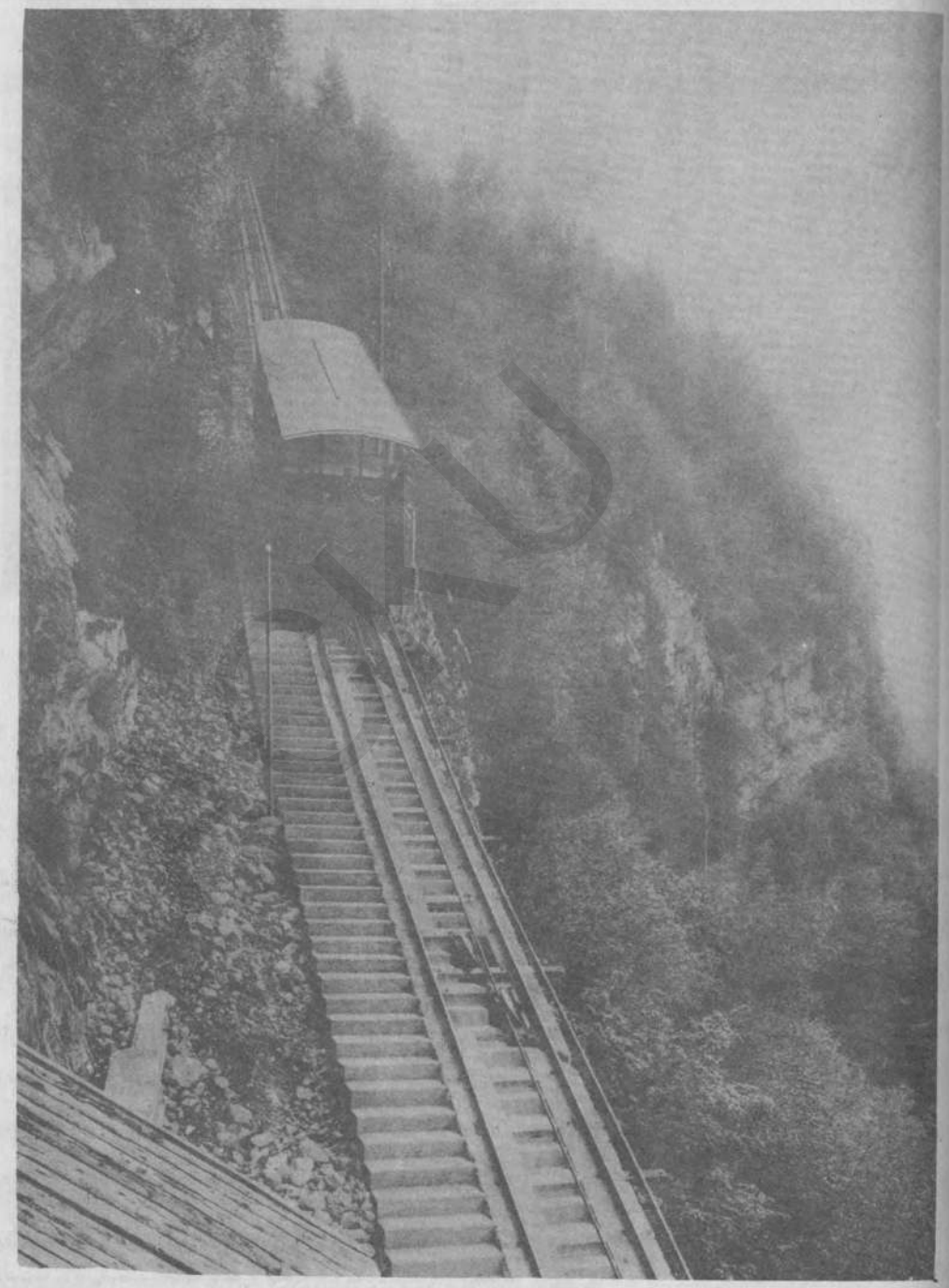

برگلستانک فونی کولر ریلوی (خط آهن کوهی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

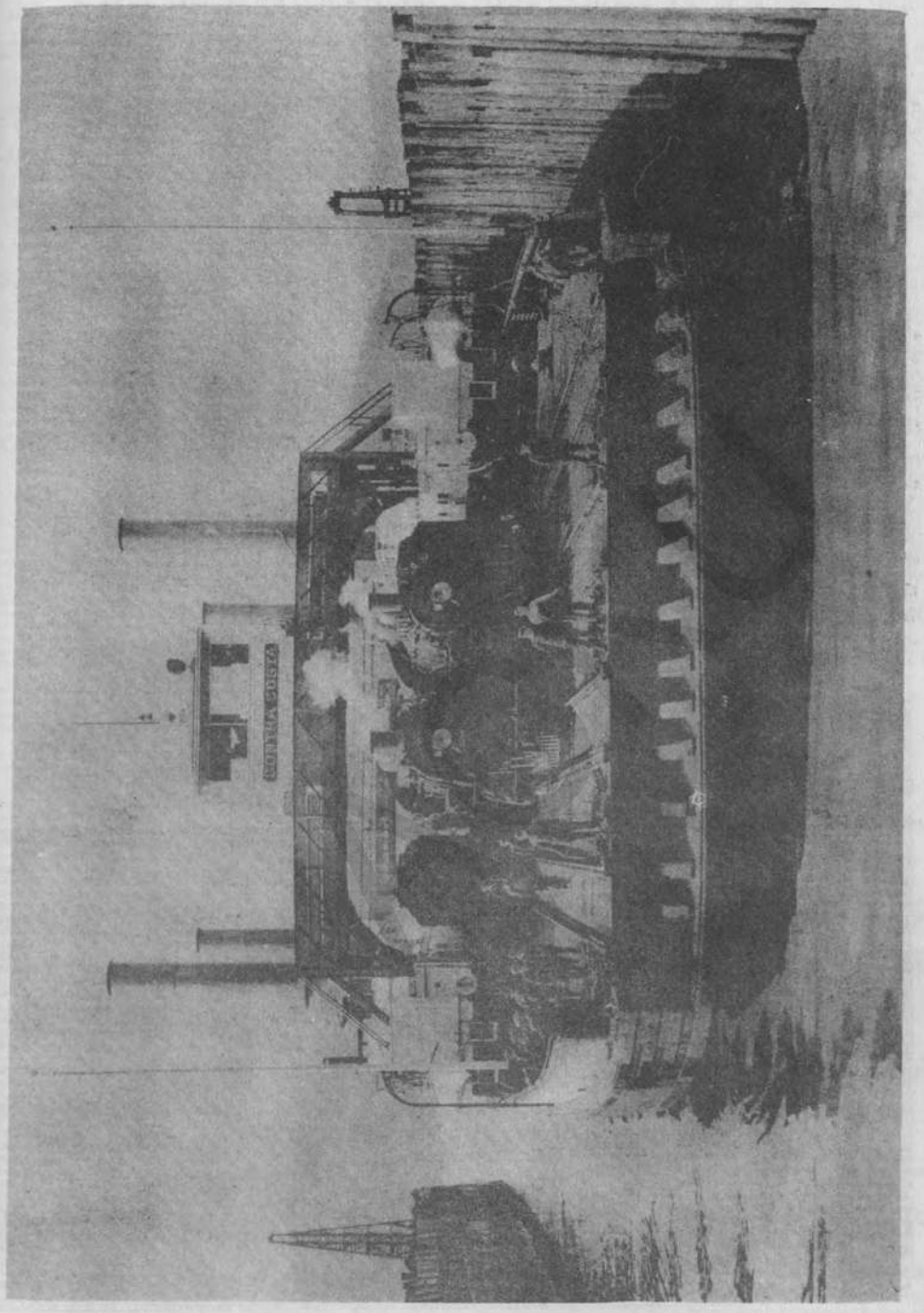

ترین فیری (کشتی بزرگ که قطار ریل را ازیکجا بجای دیگر نقل میدهد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولین راه آهن دندانه دار بر کوه واشنگتن در نیوهمپاشائر (دراضلاع متحدهٔ امریکه) بنا گردید که مارش Marsh آن را در ۱۸۶۸ به تکمیل رسانید.

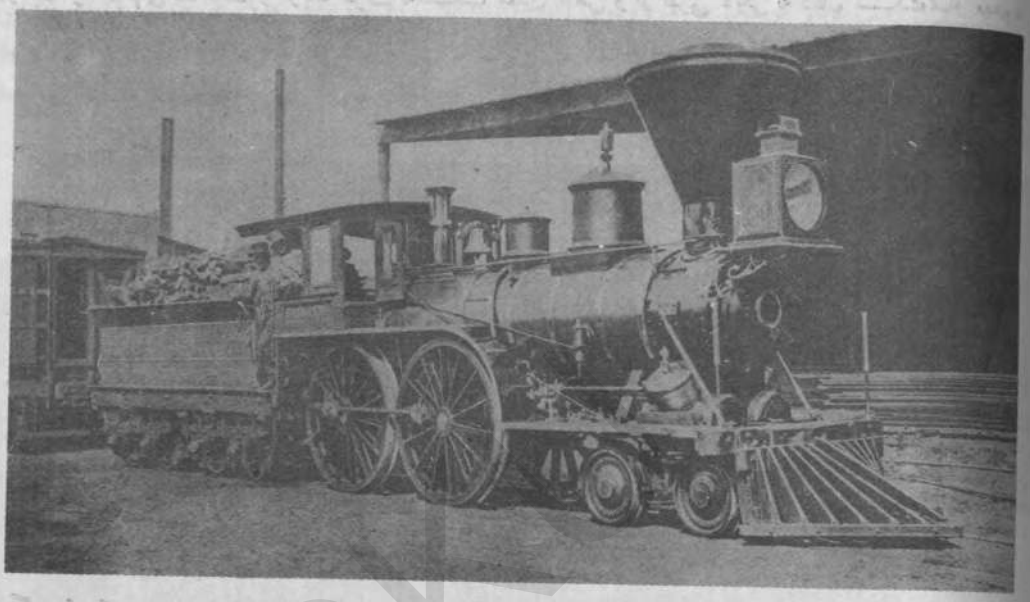

پایونیر— اولین لوکوموتیف در شیکاگو (امریکه)

برای اینکه در راه ریل بواسطهٔ حائل شدن غدیر های وسیع معطلی و غیره واقع نشود قطار ریل را بذریعهٔ کشتی هائی که به بالای عرشهٔ آنها خط آهن نصب است عبور میدهند. و آن را ترین فیری Train Ferry مینامند.

عوامل جغرافیائی ساختمان راه های آهن را بطریق مختلفه تحت نفوذ خود میگیرد. معلوم است که یك لوکوموتیف باید هم گادی وهم مال التجاره هردورا نقل بدهد، ولی تنها مؤخر الذکر مفید ثابت شده لذا هر قدر که وزن خود واگون کمتر باشد همانقدر فائده بیشتر حاصل میشود واین منافع درانصورت در واگونهای بزرگ بدست می آید که مال کافی برای حمل ونقل شان مهیا گردد. اما نمیتوان در هرجا برای واگونهای بزرگ بار کافی پیدا کرد، در مواقع که مقدار زیاد اشیای وزنی مانند غله، ذغال سنگ، سنگ های معدن و چوب بجا های معین فرستاده میشود، البته فواید واگون های بزرگ زیاد است و بالخاصه وقتیکه برای واگونهای مذکور از هر دو طرف اینچنین بار های کافی موجود باشد فواید بسیار زیاد بدست می آید. ابتداء فکر تخفیف مخارج حمل و نقل بتوسط استعمال واگون های بزرگ در حصص شمال غربی اضلاع متحدهٔ امریکه در مناطقیکه در آن غله می روید به ظهور رسیده، یك عرصهٔ زیادی مسئلهٔ استعمال واگونهای بزرگ در ممالك دیگر تحت مباحثه گرفته شده بود ولی بالآخره معلوم گردید که این گونه واگونها درهر جا

(c) ketabton.com: The Digital Library

از نقطهٔ نظر اقتصادی مفید نیست . در امریکه در بعض جایها و با لخاصه در راه آهنیکه پیتس بورگ Pittsburg را با بنادر غدیر پیوست میکند استعمال واگونهای پنجاه تن مفید ثابت گردیده ، زیراکه درینجا واگونهای مذکور ازیك طرف به سنگ معدن آهن و از طرفی دیگر به ذغال سنگ مملو میشود .

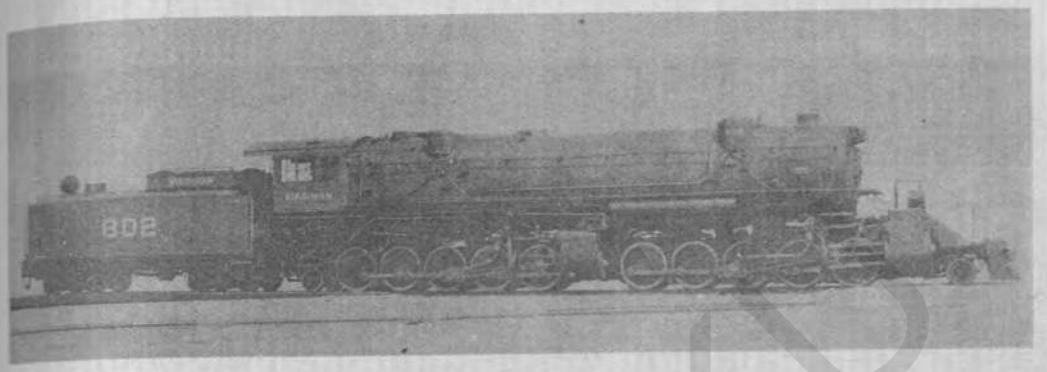

کلانترین لوکوموتیف در عالم

واگونهائی که در براعظم اروپا استعمال میشود ازواگون های معمولهٔ امریکه خورد تر ولی از واگونهای برطانیه خیلی بزرگ تر اند . بسیاری از کمپنی های ریل برطانیه استعمال واگونهای بیست الی چهل تن را تجربه نموده اند ولی فوائد که از آنها توقع میشد درهیچ صورت بدست نیامد وحتی در بعض مواقع ساختمان راه های آهن وفضاهای تونل آن مملکت مانع گردیده نگذاشت که این تجارب صورت عملی بخود اخذ نماید . در جاهائی که برای حمل و نقل اسباب سنگین شرائط لازمه موجود باشد البته بتوسط واگون های طویل اگرچه از خانهای خوردی مرکب باشد فوائد زیاد بدست می آید، ولی اگر قطار آهن درازبوده وخانه‌های آن نیز بزرگ باشد فواید آن خیلی زیاد تر خواهد بود . در امریکه قطار های آهن دراز نیز خیلی معمول است چنانکه در صورت واگونهای بزرگ تذکار نمودیم. در براعظم اروپا نیز نسبت بمملکت برطانیه ازهمان باعث واگونهای طویل تر بیشتر مستعمل است .

فرق در بین راههای آهن امریکائی در بارها و حجم واگون هاست واغلباً از دو سبب غرض اندام نموده یکی چنانکه قبلاً نیز بآن اشاره نمودیم موجود بودن مسافهٔ بزرگ بین مناطق صنعتی و زراعتی اضلاع متحدهٔ امریکه ، گویا مناطق صنعتی امریکا بامناطق زراعتی آن همان نسبتی دارد که برطانیه ویاجاپان با بازار های عالم دارد واین مسئله دران دومملکت منجربه وجود جهازات بزرگ بحری گردیده بصورتیکه در اضلاع متحده این تجارت بوجود ریل های بزرگ مقتضی میگردد. بطوریکه مقدار اشیای که بالاوسط فی کیلومتر راه آهن در امریکه حمل و نقل گردیده نسبت به برطانیه خیلی زیاد است .

تشکیل راه های آهن خفیف که مصارف اولیهٔ آن کمتر و مخارج ترمیم آن نیز با لنسبه کم تر است از ۱۸۶۵ در فرانسه رائج گردیده و در سایر ممالك براعظم اروپا واضلاع متحدهٔ امریکه نیز درین اواخر

(c) ketabton.com: The Digital Library

جاری گردیده،طرز بلجمی در ۱۸۸۵ شروع گشته و یك طریقهٔ خیلی خوب است که در آن تا درجهٔ بسیارزیاد از سرك های معمولی استفاده گرفته میشود .

راه آهن دیگر موسوم به مونوریلوی Mono-rail در نمونهٔ راه آهن که چندی قبل بین لس تول Listowell و بالی بنین Balybunion در جنوب غربی آئرلیند بنا گردید بود . لوکوموتیف وقطار های راه آهن بالای یك خط آهن واحد حرکت نموده و بردو خط خورد تری که در هردو جانب این خط واقع بود متکی میباشد.

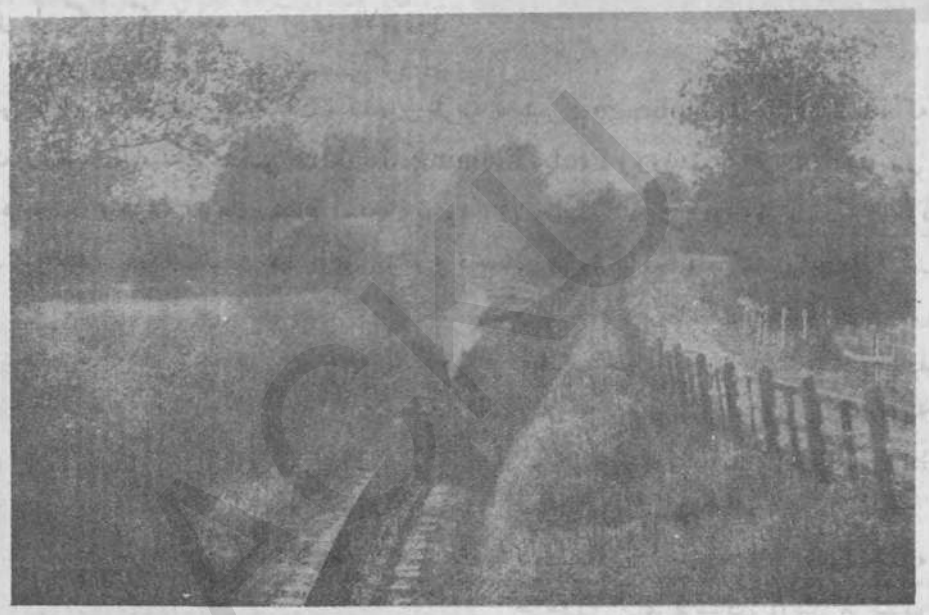

مونو ریلوی

ساختن تراموی ها به بعض را های آهن خفیف بتوسط استعمال برق درین اواخر خیلی سریع میباشد رقابت موترها در ترقی راه آهن خفیف وتراموی موانع زیاده حادث نموده . زیرا موتر ها میتوانند ازاستعمال سرك های معمولی استفاده بردارند،گویا موترها برراه آهن تفوق راکه راه‌آهن بر کانال‌ها دارد دارا میباشد ، زیرا بتوسط این موتر ها میتوان در بین نقاط مختلفه مال لتجاره راساً حمل و نقل نمودکه بدون شك در توزیع اسباب صنعتی وحتی زراعتی اهمیت زیادی دارد . این‌موترها بعضی انواع مال‌التجاره را عیناً از نقطهٔ تولیدآن گرفته راساً به نقطهٔ مصرف منتقل می‌نماید .

چنانچه پیشتر گفتیم موتر ها ازسرك های معمولی نیز استفاده مینماید ،علاوه ازین ازباعث قوهٔ زیاده که نسبت به حیوانات دارند،میتوانند که به سرك ها و راهی برهم و خراب نیز حرکت نمایند و حتی بر راهائیکه در نتیجهٔ عبور و مرور ساخته شده‌نیز میتوانند که حرکت نمایند . از همین‌جهت موترها اهمیت‌زیاده‌داشته ووسیلهٔ خوبی برای رفت و آمد بین قریه ها و طرق دور و دور از خطوط آهن است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیبل‌وی بر کوه اندیز

برای مسافرت در زمین‌های پست وبلند که دارای نشیب‌وفراز تند باشند استعمال روپ وی Rope way و کیبل وی Cableway که هر دو باهم تقریباً شبیه‌اند فواید زیاده را دارا میباشد. هردو دارای یك ریسمان هوائی بوده که دران دلوها Buckets آویزان میباشند ، کیبل وی را میتوان از بالای علف زار ها و کشت زار ها بدون اینکه به کشت نقصانی عاید گردد گذرانید. حتی آن را بالای زمین های ناهموار و جویچه ها نیز میتوان نصب کرد در مواضعی که این‌ها بتوسط برق حرکت میکند،این طریقه به‌تیلیفریج Telephrage موسوم است، که درنتیجهٔ زحمات پروفیسر فلی مینگ جنکسن Prof. Fleming Jenkins وپروفیسر آیرتن Irton وپیری Perry بوجودآمده.درین‌طریقه دلوهای خورد استعمال میشود که ازیك‌تن بیشتر گنجایش ندارد ولی،یك دیگررا برفتار سریع تعقیب میکند . در انگلستان خط اولین تیل‌فیریج اکتوبر ۱۸۸۵ به مقام گلند Glynde بنا گردید وطول آن تقریباً یکنیم کیلو متر بود . درایطالیه خطیکه طول آن تقریباً ۱۹ کیلو متر بود برای بردن ذغال‌سنگ ازساون Savone به سان گیوسب دی کیرو San Guisppd de Cairo که محل تقاطع را های آهن تورین و میلان است بنا شد . در ۱۹۱۳ ادارهٔ پوسته نیز این طریقه را برای فرستادن پارسل ها استعمال کرد . در مملکت کولمبیا یك خط آهن تا فاصلهٔ ۷٤ کیلومتر امتداد دارد و بالای کوه اندیز تا ارتفاع ۳۷۵۰ متر رفته است .

یك پایهٔ کیبل‌وی

در بعض حصص دنیا مانند روسیه و وادی گنگا احتیاج سرك های‌طرزقدیم بواسطهٔ دریاهای قابل کشتی رانی مرتفع گردیده . اما امروزه این مسئله به اثبات رسیده‌که دست قدرت مملکتی را که وسایل ساختن راه آهن‌عطا نموده نسبت به مملکتی که برای آن دریا های قابل کشتی رانی داده است بهتراست ، زیرا بواسطهٔ دریاها نمیتوان مال‌التجاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

را رأساً به مقاماتی که بخواهیم رسانید .

راهای آهن نه تنها در تیز رفتاری و سرعت حمل ونقل بر دریا های قابل کشتی رانی فضیلت دارد بلکه علاوه برآن بتوسط راهای آهن میتوان دربین نقاط مختلف مملکت راساً سلسلهٔ رفت و آمد را برقرار نمود ، علاوه بران اگر این راهای آبی برکنارهای خود دارای مقاماتیکه بتوان درآنجا مال‌التجاره را فرود آورده و یا از آنجا مال‌التجارهٔ جدیدی گرفته نباشند چندان مفید ثابت نخواهد شد . و همین مسئله تا اندازهٔ زیادی اهمیت دریای (پو) رامی کاهد ، همچنین دریای مسس سبپی امریکه تافاصلهٔ زیاد درمقامات جریان دارد که فرود آوردن مال‌التجاره ممکن نیست. درصورتیکه رهای آهن دارای ایستگاهای متعددی بوده میتوان درمواقع مختلفه حسب خواهش ایستگاهی مقرر کرد و علاوه ازین فایدهٔ دریا از نقطهٔ نظر حمل و نقل تا درجهٔ زیاد بر موسم نیز وابسته است ، درصورتیکه موسم مختلفه برراهای آهن آنقدر تاثیر ندارد . درجا هائیکه زمستان خیلی شدید است از باعث انجماد آب برای یك حصهٔ سال کشتی رانی معطل میماند .

استعمال برق در راهٔ آهن :

در سالهای آخر قرن نوزدهم قوهٔ برق را برای حرکت برراهٔ آهن استعمال ودرسال اول قرن بیستم این طریقه در اروپا و امریکه فوق‌العاده مورد استعمال گردید. یکی از فوائد مهم این طریقه نجات وسرعت رفتار یافتن از دود و بخار است. درتونل های متصل شهر های بزرگ دود وبخار باعث تکالیف زیاد میگردید و در ممالك کوهستانی چون سوئتزرلیند وغیره قوهٔ زیاد برای حرکت لازم بود ، ممالکی که دارای معادن ذغال سنگ نیست میتواند از قوهٔ آب درین خصوص فوائد کلی بردارد .

احصائیهٔ خطوط راهٔ آهن دنیا

اسم مملکت	بحساب کیلومتر	اسم مملکت	بحساب کیلومتر
ابی سینیا	۷۸۷	ایران	۷۵۲
اتحاد افریقهٔ جنوبی	۲۰ ۷۲۶	ایکوادور	۱ ۰۲۹
ارجن‌تائن	۴۰ ۹۵۰	برازیل	۳۱ ۹۴۲
آستریا	۶ ۶۸۸	برطانیه	۳۹ ۲۸۴
آستریلیا	۴۲ ۸۳۴	بلجیم	۶ ۵۹۰
استونیا	۱ ۲۴۱	بلغاریا	۲ ۹۳۲
اضلاع متحدهٔ امریکه	۴۰۰ ۹۷۴	بولیویا	۹۲۶
اطالیه	۲۲ ۱۵۱	پاراگوئی	۱ ۰۶۱
الجزائر	۴ ۸۴۵	پانامه	۷۷
البانیا	۳۵	پرتگال	۳ ۲۲۲
آئرلیند	۴ ۸۶۷	پولیند	۱۷ ۳۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسم مملکت	بحساب کیلومتر	اسم مملکت	بحساب کیلومتر
پیرو	٤ ٤٢٤	کوستهریکا	١ ٦١٢
ترکیه	٦ ١٨٤	کولمبیا	٢ ٩٧٢
تونس	٢ ٠٣٨	کوریا	٣ ٨٥٦
جاپان	٢٠ ٦٤٢	کیوبا	٤ ٩٢٣
جرمنی	٥٣ ٧٩٥	گواتی مالا	١ ٠٥٠
جزائرشرق الهند	٧ ٤٢٥	لاتویا	٢ ٧٦١
چلی	٨ ٩١٩	لتوانیا	١ ٦٩٩
چیکوسلوا کیا	١٣ ٢٣٢	لکسمبرگ	٥٤٣
چین	١٩ ٨٥٩	مانچوریا	٢ ٩٩٠
دنمارك	٥ ٢٩٧	مراکش	٢ ١٨٦
دومهنیکا	٦٤٧	مصر	٦ ٧٩٦
روسیه	٧٧ ٦٦٠	میکسیکو	٢٩ ١٧٢
رومانیا	١١ ١٣٠	ناروی	٣ ٨٣٧
سالوادور	٥٣١	نکاراگوا	٣٤٥
سوتزرلیند	٥ ٤٢١	نیپال	٤٠
سودان	٣ ٢١٢	نیدرلاندز	٣ ٦٨٢
سوریه	٨٨٢	نیوزیلیند	٥ ٥٣٦
سویدن	١٦ ٨٠٩	وینزویلا	١ ٠٣٧
سیام	٢ ٩١٨	هاندوراس	١ ٧١٢
طرابلس	٤٠٣	هائتی	٢١٧
عراق	١ ٢١٢	هسپانیه	١٦ ٣١٧
فرانس	٤٢ ١٤٥	هند	٦٨ ٠٧٢
فن لاند	٥ ٤٠٠	هنگری	٨ ٦٧٥
کانگو	٣ ٨٩٩	یوگوسلاویا	١٠ ١٠٤
کانادا	٦٧ ٧٤١	یوروگوی	٢ ٧٨٤
یونان	٢ ٦٨٥		

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرايد و مجلات مشهوره عالم اسلام

جرايدومجلات ايران

« مطبوعات يوميهٔطهران »

از طرف صبح :

ايران ، شفق سرخ ، كوشش ، ستارهٔ جهان ، مساژه دوطهران ، گلشن،حصار عدل ، آئينهٔ ايران، اقدام .

از طرف عصر :

اطلاعات ، تجدد ايران ، ايرانآزاد .

هفته گی :

اميد ، قانون .

مجلات :

مجلهٔ عدليه ، قشون ، مذاكرات مجلس شورايملی ، مجلهٔ پوليس ، مجلهٔبلديه، ارمغان ، شرق ،سودمند ، ارمان، تشويق ، اطاق تجارت، قلم آزاد .

اخبار تلگرفي خارجه :

ريوتر ، بیسيم فرانسه ، بیسيم مسكو ، بیسيم برلن .

مطبوعات اردبيل :

جريدهٔ هفته گی: جودت.

روز نامهٔ كامگار كه هفتهٔ سه شماره نشر ميشود .

مطبوعات اصفهان:

روز نامهٔ اخگر ، روز نامهٔ عرفان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جریدهٔ راهٔ نجات، ماهٔدومرتبه . جریدهٔ دانش اصفهان، ماهٔدو مرتبه . جریدهٔ صدای اصفهان، ماهانه . جریدهٔ گیتی نما، ماهانه . مجلهٔ بلدیه، ماهانه . جریدهٔ مفتش ایران، ماهٔ دومرتبه.

بال فروش :

روزنامهٔ طبرستان، هفتگی . جریدهٔ خلیج ایران، هفتگی.

تبریز :

روز نامهٔ تبریز ، یومیه . روزنامهٔ سهند، یومیه . مجلهٔ شاهن، هفتگی. مجلهٔ الدین والحیات، ماهانه .

رشت :

جریدهٔ معیشت ملی، هفتهٔ پنج شماره . روزنامهٔ پرورش، یومیه . روزنامهٔ فکر جوان، یومیه . روزنامهٔ البرز، یومیه . روزنامهٔ صورت، یومیه . روز نامهٔ ترغیب، یومیه . روز نامهٔ بدر منیر، یومیه . مجلهٔ سعادت نسوان .

زنجان :

جریدهٔ پروین خمسه ، درهفتهٔ سه شماره نشرمیشود .

شیراز :

روز نامهٔ عصر آزادی، هفتگی . روز نامهٔ تخت جمشید، یومیه . روزنامهٔ گلستان، یومیه . روزنامهٔ بیان حقیقت، هفتگی . روز نامهٔ ظریف، هفتگی . روزنامهٔ بهارایران ، هفتگی. مجلهٔ الاسلام ، هفتگی .

قزوین :

روز نامهٔ نوروز ، روز نامهٔ باز پرس .

جرايد و مجلات تورکیه

روز نامه و مجلات آطنه :

اهالی، روزنامهٔ سیاسی. صدای داکتر ، ماهانه طبی. سخن تورك، روزنامهٔ سیاسی. نوآطنه، روزنامهٔ سیاسی.

مجلات آطه پازاري :

آطه پا زاری ، هفته گی سیاسی . مجموعهٔ مکاتب ملت ، ماهانه ادبی .

افیون قره حصار : صون خبر ، روز نامهٔ سیا سی .

اقسرای: اقسرای ، هفته گی رسمی .

روز نامه و مجلات انقره:

جریدهٔ عدلیه ، ماهانه رسمی . اقلیك از شگوفه های انقره ، پانزده روزه اجتماعی و ادبی و فکاهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سربرات انقره ، ماهانه طبی . تاریخ ماه ، ماهانه سیاسی . سالنامهٔ دولت ، سالانه رسمی . مجموعهٔ مالی ، ماهانه از طرف بانك زراعت . عقیده آرزو ، ماهانه تربیوی و اجتمعی . بینش ، ماهانه علمی و صنعتی . تورك تنومند ، ماهانه از طرف حمایهٔ اطفال . حاکمیت ملیه ، روزنامهٔ سیاسی . مجموعهٔ خلق ، هفته گی از طرف وزارت معارف . خلق بیلکیسی ، مجموعهٔ غیر معین ، غیر سیاسی . خسته خانه ، ماهانه طبی . هواجیلق و اسپور ، هفته گی مسلکی . همه جوانی ، ماهانه ، ادبی . خوش بین ، ده روزه ادبی . اداره ماهانه ، ازطرف وزارت داخله . اوامر ژاندار مری ، پانزده روزه ، رسمی . مجموعهٔ ژاندار مری سه ماهه . روز نامهٔ دهقان ، پانزده روزه غیر سیاسی . مجموعهٔ پلیس ، ماهانه رسمی . مجموعهٔ صحیه ، ماهانه از طرف وزارت صحیه . هلال احمر ترك ، ماهانه مسلکی . ترك یوردی ، ماهانه ، علمی . روزنامهٔ زراعت ، ماهانه ، زراعتی . اقتصاد وکالتی ، از طرف وزارت اقتصاد .

مجلات انطاکیه :

جریدهٔ انطاکیه ، هفته گی . زمردین ، هفته دوبار سیاسی .

آیوالق : آیوالق ، هفته دوبار ، سیاسی .

بافرا : تنویر افکار هفته گی ، سیاسی .

روز نامه ومجلات بالکیر :

بالکیسر ، هفته گی . صدای بالکیسر ، هفتهٔ دو بار سیاسی مستقل . راهٔ جوانان ، ماهانه غیر سیاسی . استقلال ، روز نامهٔ سیاسی . لسان تورك ، روز نامهٔ سیاسی .

بارطین : بارطین ، هفته گی ، غیر سیاسی .

بیله جك : بیله جك هفتگی رسمی .

بولی : بولی ، هفته گی .

مجلات بوروسه :

عصری چیفتجی ، ماهانه زراعتی . صدای حق ، هفته دو بار سیاسی . قارداش ، هفته گی سیاسی . رسملی بوروسه ، هفته گی . فکر تازه ، هفته گی سیاسی .

چناق قلعه : چناق قلعه ، هفته گی .

مجلات چانقری : چانقری ، هفته گی . دویغو ، هفته گی سیاسی .

چوروم : چوروم ، هفته گی .

مجلات دنزلی :

دنزلی ، هفته گی . یوچهل ، پانزده روزه فکری و اجتماعی .

دیار بکر : دیار بکر ، هفته گی .

مجلات ادرنه :ـ

ادرنه پوسته سی ، ده روزه سیاسی . ملی غزته سی ، هفته دوبار سیاسی . رسملی ادرنه هفته گی رسملی . العزیز : العزیز ، هفته گی رسملی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلات ارض‌روم :

ارض روم ، هفته گی . وارلق ، هفته دوبار ، سیاسی .

مجلات اسکیشهر :

ادوقات مجموعه سی ، ماهانه مسلکی .

سقاریا : هفته گی ، سیاسی .

مجلات غازي غیتاب :

بیلگی ، پانزده روزه ادبی . غازی غیتاب،هفتهٔ دو بار سیاسی . لسان خلق ، هفتهٔ دو بار سیاسی .

ایچ‌ایل : طاش ایلی ، هفته گی .

ایلنه بولی :سیاح ،هفته گی .

گیره‌سون: یشیل گیره سون ، هفتهٔ دوبار سیاسی .

مجلات و روزنامه‌هاي‌استانبول:

آق با با، هفتهٔ دوبار ، فکاهی و سیاسی . آقشام ، روزنامهٔ‌سیاسی . مجموعهٔ عملی‌الکتریك،ماهانه مسلکی . آخری تورك ، ۱۵ روزه سیاسی . بیطاری مجموعه ، ماهانه مسلکی . بیلدیریش ، هفته‌گی سیاسی . بوش بوغاز و یاوه‌گو ، ده روزه سیاسی . برادو ، هفته گی فکاهی . جمهوریت ، روز نامهٔ سیاسی . چوجوق انسیقلوپه دیسی ، مجموعه . چوجوق سنی، مجموعه . دارالبدایع ، مجموعهٔ پانزده روزه مسلکی . دارالفنون ادبیات فاکولته سی مجموعه سی ، دوماهه . دارالفنون فن فاکولته سی مجموعه سی ، دو ماهه . دارالفنون‌طب فاکولته‌سی‌مجموعه‌سی، دوماهه. دمریولاری‌مجموعه سی، ماهانه. دیشیجیلك عالی، ماهانه . سه‌توتون افیناس، ماهانه اقتصادی . ایل‌ایش ، پانزده روزه مسلکی . فن و اقتصاد تورکیش، ماهانه مسلکی . فیلم ، هفته گی مسلکی غیر رسمی . غربه دو غری ، ماهانه مجموعهٔ جوانی . غلوریا ، هفته‌گی غیر سیاسی . غول ، هفته گی . اسپور. هفته‌لق سینما ، هفته گی غیر سیاسی . خلق دوستی ، روز نامهٔ سیاسی . خواجه نصر الدین ، هفتهٔ دو بار سیاسی فکاهی . حقوق بیلگیلر ، ماهانه غیر سیاسی . حر آدم ، روز نامهٔ سیاسی . اجتهاد ، پانزده روزه غیر سیاسی . اقتصاد جی ، پانزده روزه مسلکی . انقلاب ، روز نامهٔ سیاسی . استانبول باروسی مجموعه سی ، ماهانه مسلکی . استانبول سریر باقی ، هفته گی مسلکی . استانبول شهرامانتی مجموعه سی ، ماهانه . استانبول تجارت و صنایع اوطه‌سی ، مجموعهٔ ماهانه . استانبول ولایت غزته سی ، روز نامهٔ رسمی . استطلاعات بحریه ، هفته نجروز مسلکی . قلم گوز، هفته گی‌سیاسی وفکاهی . قارا،هفتهٔ دوبار سیاسی‌وفکاهی. قازانج غزته، هفتهٔ دوبارغیرسیاسی . ملی‌سه قونومی،مجموعه .ملی مجموعه ، پانزده روزه فن‌و صنعت . ملیت، روزنامهٔ سیاسی . معلم سسی ، ماهانه ، مسلکی . مصور تورك سینماسی ، هفتگی . مهندس مکتبی مجموعه سی ، ماهانه . ادولی یورد ، ماهانه سیاسی . ارومان واد ، ماهانه غیر سیاسی . پولتیقا ، روزنامهٔ سیاسی . رفیق اسپور، پانزده روزه .رسملی آی، ماهانه . رسملی‌حکایه‌سی،هفته گی . رسملی‌صحی‌صحیفه‌لر، ماهانه طبی . رسملی‌ادیانش،هفته گی سیاسی . سینماغزته‌سی ،روز نامه . سیزك ایچون ، هفته‌گی فکاهی . صوك پوسته ، روزنامهٔ سیاسی . اسپور عالمی، هفته گی . تداوی نوطلری ، ماهانه طبی . تورك باطیار لاری بعضاً ، مسلکی .

تورك جراحی‌مجموعه سی، ماهانه . تورك اجزاجی‌عالی ، ماهانه طبی. تورك اوفتری مو لوژی، ماهانه‌مسلکی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تورك اسپور، هفته گی . توتون انحصار اداره سی مجموعه سی، سه ماهه . تورکیه سالنامه‌سی، سالانه . تورکیه تجارت غزته سی ، هفته گی غیر سیاسی . اونیون قو مر سیال ، ماهانه تجارتی . وقت ، روز نامهٔ سیاسی . ورم ، دوماهه‌طبی. صباح، روزنامهٔ سیاسی . یکی کور اوغلی ، هفتهٔ دوبار سیاسی وفکاهی، یکی محیط ماهانه، غیرسیاسی. یکی تورکستان ، ماهانه سیاسی . یشیل هلال ، ماهانه غیر سیاسی .

مجلات ازمیر :

اناطولی، روزنامهٔ سیاسی . فکر لر مجموعه سی ، پانزده روزه علمی و صنعتی .

خلقنی سیسی ، روز نامهٔ سیاسی . خدمت ، روز نامهٔ سیاسی . حریت ، روزنامهٔ سیاسی . لولوان ، روزنامهٔ سیاسی فرانسوی . سربست جمهوریت ، روز نامهٔ سیاسی . صحت ، ماهانه صحی . تجارت غزته‌سی ، روز نامهٔ سیاسی . ینی عصر ، روز نامهٔ سیاسی .

اسپارطه : اسپارطه، هفته گی .

قارص : قارص ، هفتهٔ دوبار .

مجلات قسطمونی :

طوغرولق ، هفتهٔ دوبار سیاسی . آچیق سوز ، هفتهٔ دوبار سیاسی . قسطمونی ، هفتهٔ سه بار .

قیصری : قیصری ، هفتهٔ دوبار ،

کلیسا : کلیسا ، روز نامهٔ سیاسی .

مجلات قرقلر ایلی :

رسملی قرقلر ایلی ، هفته گی.

تراکیا : یشیل یورد ، هفتهٔ دوبار سیاسی .

قیر شهر : قیرشهر، هفته دوبار .

مجلات قوجا ایلی :

حرفکر، هفته گی سیا سی . تورك یولی هفتهٔ یکبار سیا سی . قوجا ایلی هفتهٔ یکبار .

مجلات قونیه :

بابالق، روزنامهٔ سیاسی . قونیه، هفته گی . ینی فکر، پانزده روزه غیر سیاسی .

مجلات کوتاهیه :

کوتاهیه، هفته گی. کوتاهیه مجموعه سی، پانزده روزه ادبی وزراعتی .

مجلات ملاطیه :

ینی ملاطیه ، هفته گی غیر سیاسی . یکیلیك ، هفته گی اقتصادی و سیاسی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلات ماردین :

خاق سسی،هفته گی سیاسی . ماردین هفته گی .

مجلات مرسین :

آ قین،روزنامه . خاق،روز نامهٔ سیاسی . مرسلنده ینی یورت ،ماهانه تربیوی ادبی.طوردی،پانزده‌روزه غیر سیاسی . بنی مرسین،روزنامهٔ سیاسی .

مغلا : روز نامهٔ سیاسی .

مجلات اردو :

گوزل اردو، هفته گی‌سیاسی . تکامل،هفته گی سیاسی .

نیکده : بیلگی ، هفته گی .

مجلات صامسون :

اهالی ،هفتهٔ دوبار سیاسی . چاغلیان مجموعه‌سی، ماهانه‌فلسفی ادبی اجتماعی اقتصادی. دویغو دویلك، ماهانه . نکیسن، هفتهٔ دو بار سیاسی . صامسون،هفتهٔ دوبار.صامسون تجارت غزته‌سی،هفته گی غیر سیاسی . یورویوش، ماهانه ادبی .

سینوب :سینوب، هفته گی .

مجلات سیولس :

قیزیل ایرمق، هفتهٔدوبار سیاسی .

سیولس هفتهٔ دوبار .

طرسوس : بنی‌طرسوس، روز نامهٔ سیاسی .

تیکر داغ ، هفته گی رسمی .

توقات : توسیا وادیلك، پانزده روزه .

مجلات طرابزون :

اقبال،دوروزه سیاسی. بخم آی، پانزده‌روزه ادبی‌اجتماعی. طرابزون تجارت غزته‌سی، هفته گی‌غیرسیاسی . یکی یول،هفته گی سیاسی .

مجلات اورفا :

اورفا هفته گی . اورفا ملی غزته‌سی، هفته گی سیاسی .

یوز غات : یوز غات، هفته گی .

زونقولداق : زونقولداق هفته گی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط معروف وطن جناب میر علی هروی متوفا در سال ۹۶۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط معروف وطن جناب سلطان محمد خندان هروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط شہیر وطن جناب میر عبد الرحمن ہروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انگور زهر باده در خم میکن

میکوی که سپر که است و پی کم میکن

چندان که کسی واقف حالت نشود

می میخور و رشخند مردم میکن

خیر سید عطا محمد فی سنه ۱۳۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط نامدار وطن جناب سید عطا محمد خان قندهاری متوفا در سال ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

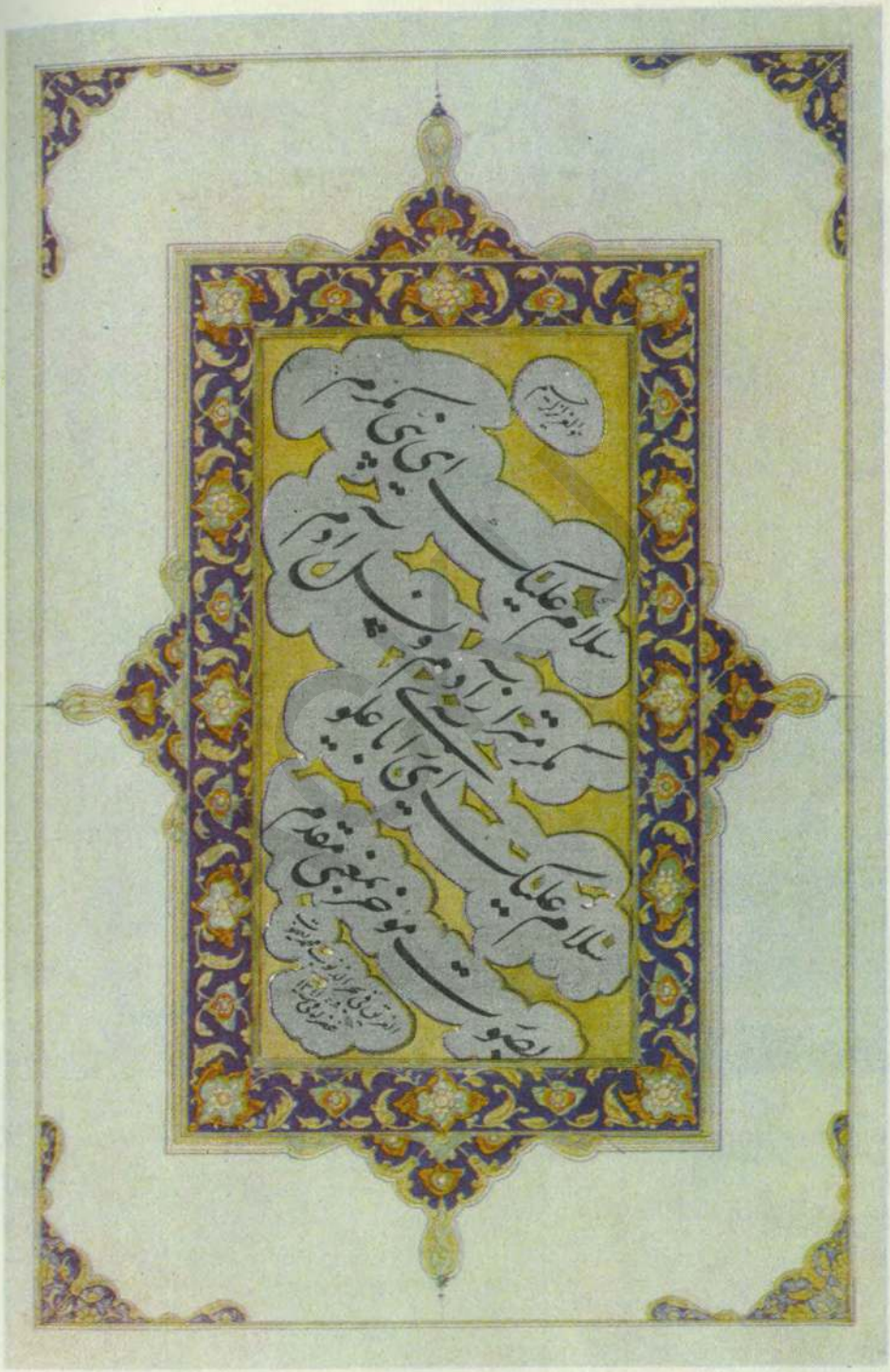

نمونهٔ از خط های خطاط مرحوم و معروف کابل میرزا محمد یعقوبخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

از شعرا و خطاطان معروف وطن جناب میرزا محمد یعقوبخان

متوفا در سال ۱۳۴۲ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

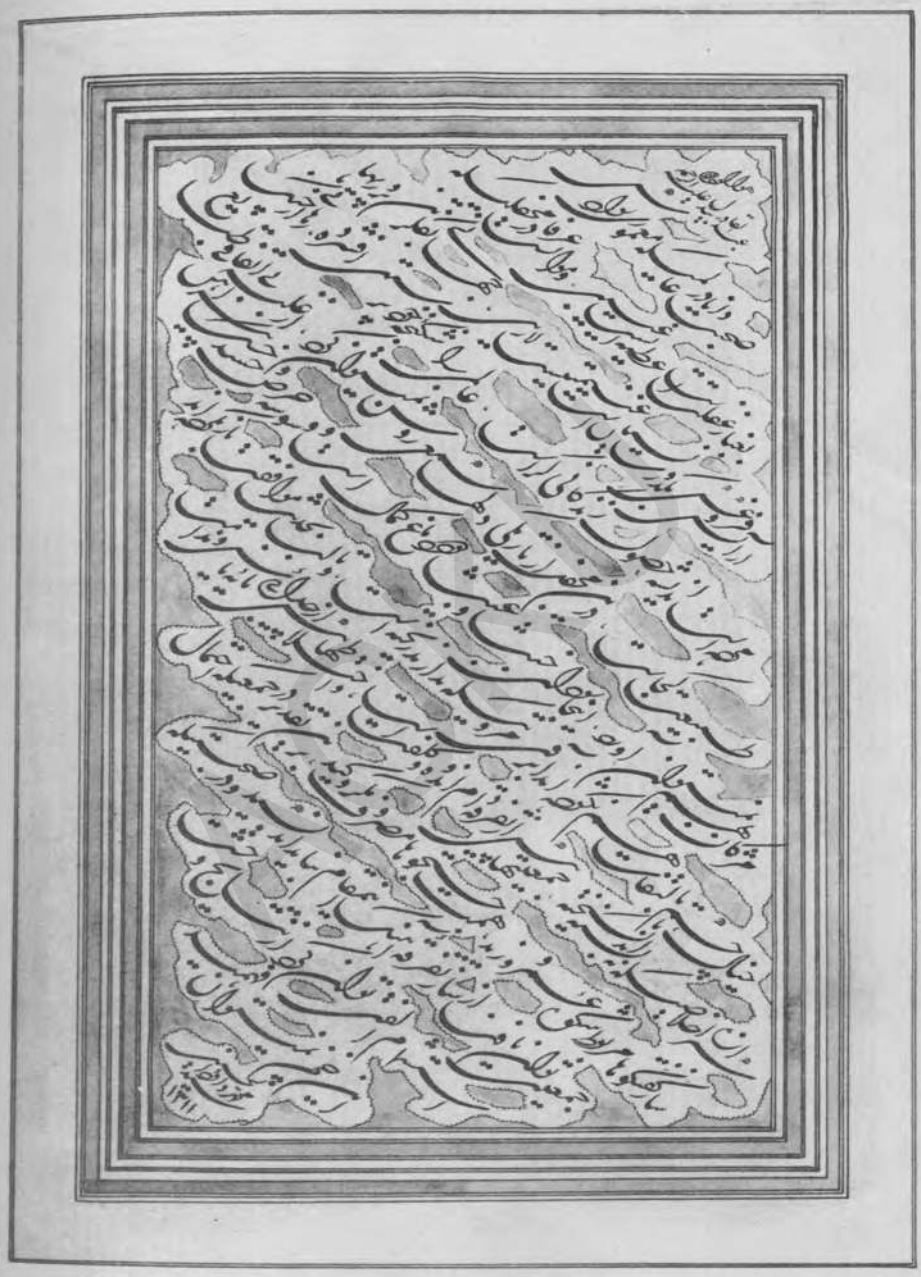

نمونهٔ خط شکسته آمیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو المعز

ریشه با آب چو سازد گل احمر گردد

خاک چون طالب خورشید شود زر گردد

صحبت صاف دلان جوهر اکسیر عنایت

بی صدف قطره محالست که گوهر گردد

سید محمد داود الحسینی تحریر نمود

نمونهٔ خط نستعلیق

(c) ketabton.com: The Digital Library

آقای سید محمد داود الحسینی خطاط معروف

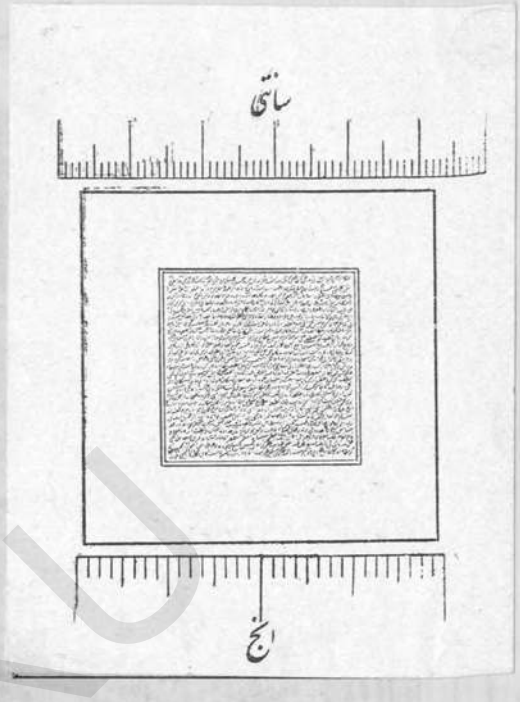

نمونهٔ از خط وکوچک نویسی فاضل آقای سید محمد داود خان الحسینی خطاط معاصر و معروف کابل که اخیراً قلم توانا و مهارت شان دو هزار و دو صد هفتاد (۲۲۷۰) حرف را که پنجصد و پنجاه (۵۵۵) پنج کلمه میشود عیناً در کتیبهٔ فوق در یک انچ مربع انشا کرده و برای نوشتن این کتیبه بجز قلم معمولی ابداً ذره بین و عینک و دیگر لوازم بکار نبرده اند علاوهٔ بر نمونهٔ فوق قبلاً در یکدانه برنج باریک بسم الله شریف، سورهٔ فاتحه، سورهٔ اخلاص را تمام و اسم خود و تاریخ و سنهٔ نوشتن را نیز تحریر نموده اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

جراید ومجلات مصر، عرب وعراق

دردنیا٤٧٤جرائد و روزنامه های عربی است که از مقامات ذیل شائع میشود :

قاهره٩٦٥،دمشق٢٢، سار دنیه یك، اسکندریه ٢٨،حاماوحمص ١١،مالتا یك،سائر مصر وسودان٦، لبنان ٢٤ ، بیروت ٦٠ ، حلب ١٥ ، الجزائر ٦ ، بیت المقدس ٥، لتاکیه ٣ ،مراکش ٣ ، استامبول ١٦ ، سائر ترکیه١٣،تونس٢٦،یافه ٣،پاریس١٢، نیویارك ١٢،بغداد٣٣،مارسلز یك، بیونس ایریس٥، بصره٩، لندن٤، ساوپالو٨،طرابلس وشام٩، زنگبار٢، رایودی‌جینرو٣،سائرامریکه٨، مانیترل٣،سنگاپور٢، طرابلس غرب٣. باقی از ممالك دیگر .

مجلات عربی دردنیا از مقامات ذیل نشر میشود :

قاهره ١٢١،اسکندریه ٢٤،سائر مصر ٧،بیروت ٣٤،استا مبول یك،یافه‌یك،بغداد ٤، طرابلس وشام ٣ دمشق ٥،حاما حمص ٤، لبنان٨، حلب ٢،سائر ترکیه ٦،مارسلزیك‌والجزائر یك، مراکش‌یك،تونس ٤،لکهنؤ١ نیویارك ٥،بیونس آیرس ٣،ساؤ پالو ٢، مانیترل،١ دیوبند ٢ .

مجلات مصر به لسان های ذیل نشر میشود :

عربی ٥٧ - فرانسوی١٢ - یونانی ٨ - ارمن ٣ - مالطائی ١ - عبرانی ١ - انگلیسی ولاطینی ٨-درعصر حاضره‌تعداد جرائد رو به‌ترقی‌است چنانچه قبل از محاربهٔ عمومی تعداد اشاعت‌اعظمی یك جریدهٔ عربی‌بیست‌هزار بود لیکن حالا تعداد هر یك روز نامه از چهل هزار کمتر نیست . جرائد مشهور مصر درین ایام عبارت از جرائد ذیل است که همهٔ آنها سیاسی است : الاهرام ، الحاتم، البلاغ ، رودنیل ، المحروسه ، المصور ، الاخبار، السیاسة.

در مجلات، مجلهٔ«المنار» در صف اول است که بنیاد آن را شیخ محمد عبده گذاشته و بعد از وفات شان شاگرد رشیدش سیدرشید رضا این مجله را ترقی داد ، این مجله یك مجلهٔ مذهبی است ودر هرشمارهٔ‌آن تفسیر کلام پاك وانتقاد و تبصره برکتب شائع میشود، لیکن چندان اشاعت زیادندارد .

اعراب‌عموماًخبرهای خود را از قاهره وصول‌میکنند‌در١٩١٦ع‌جریدهٔ « القبله » از مکهٔ معظمه جاری شد ، لیکن طباعت‌آن در قاهره میشد ،این جریده یك‌جریدهٔ سیاسی بودامرای مکهٔ معظمه بواسطهٔ آن‌سیاست خود را اجرا میکردند. در عصر سلطان ابن‌سعود این جریده تقریباً سقوط نمود و یك جریدهٔ دیگری‌بنام«ام‌القرا» جاری شد .

فعلاً یك جریدهٔ دیگری بنام « صوت الحجاز » جدیداً دارای امتیاز گردیده است .

از بغداد که یك شهر مشهور تاریخی است تنها پنج جریده و از بصره دوجریده نشر میشود ، اما حسیات ترقی در جرائدآنولا فعلاً تولید شده چه « المفید » و «الاستقلال » جرائد سیاسی میباشند و برسائر احزاب سیاسی عراق‌عرب انتقاد مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جراید و مجلات اسلامی هند

جرائد و مجلات اسلامی در مدراس و حیدرآباد:

۱ آزاد هند (اردو) ترپلیکین ، ۲ دارالسلام (تامل) مدراس ، ۳ گناتاسیریان (تامل) وجاپورم ، ٤ حکیم اور وطن مدراس ، ٥ جتیهاتبه (ملایلم) کالی کت ، ٦ اسلام دوتان (ملایلم) کیام کلم، کریلا جندرکا (انگلیسی ، ملایلم) تراونکور ، ۸ ملابار اسلام (انگلیسی و ملایلم) ریاست کوچین ، ۹ مخبر دکن (اردو) مدراس ، ۱۰ منیرالاسلام (ملایلم) کیام کلم ، ۱۱ مسلم (ملایلم) تراونکور ، ۱۲ مسلم سائیکاری (ملایلم) کالی کت ، ۱۳ نیلگری تائمز (انگلیسی) اوتکمند ، ۱٤ قاسم الاخبار (اردو تامل وانگلیسی) مدراس ۱٥ قومی راپورت (اردو) مدراس ، ۱٦ رهبر دکن ، (اردو) حیدر آباد ، ۱۷ مجله المعالج (اردو) افضل گنج ، ۱۸ رساله اتالیق (اردو) حیدر آباد ، ۱۹ مجله محبوب‌النظیر (اردو) حیدرآباد ، ۲۰ مجله نو نهال (اردو) حیدر آباد ، ۲۱ مجلهٔ‌واعظ (اردو) حیدر آباد ، ۲۲ النساء (اردو) ، حیدرآباد، ۲۳ صحیفهٔ (اردو) حیدرآباد، ۲٤ سیف‌الاسلام (تامل) مدراس، ۲٥ شمس‌الاسلام (ملایالم) کارنگاپلی ، ۲٦ اردو (اردو) اورنگ آباد « دکن » .

جرائد و مجلات اسلامی در بمبئی :

۲۷ آفتاب اسلام(گجراتی) راجکوت پارا، ۲۸ اخبار(گجراتی) بمبئی ، ۲۹ اخبارالاسلام (گجراتی) بمبئی ، ۳۰ العزیز (گجراتی) جودیا، ۳۱ الحقیقت (گجراتی) لرکانا ، ۳۲ الحق (انگلیسی وسندهی) سکر ۳۳ الاسلام و مومن مترا (گجراتی) بمبئی ، ۳٤ الاکمال (گجراتی) بمبئی، ۳٥ الاحتیفا (انگلیسی‌وسندهی) لارکانه ، ۳٦ الوحید (انگلیسی و سندهی) کراچی، ۳۷ بیگ مومن (گجراتی و اردو) امریلی ، ۳۸بهائی نیوز (انگلیسی وفارسی) کراچی ، ۳۹ بهار مجلس (گجراتی) بمبئی، ٤۰ فیض عام (گجراتی)احمدآباد، ٤۱ گلزار سخن (اردو) پوناصدر ، ٤۲ انصاف (گجراتی) بمبئی ، ٤۳ عرفان (اردو) بمبئی ، ٤٤ اشاعت‌الاسلام (گجراتی) بمبئی ، ٤٥ اسماعیلی (انگلیسی و گجراتی) بمبئی ، ٤٦ کانیهاوار (گجراتی)اپتیا، ٤۷ خلافت (گجراتی) بمبئی ٤۸ خلافت بلتین (انگلیسی) بمبئی ، ٤۹ نهار (گجراتی) بمبئی ، ٥۰ میمن‌مترا (گجراتی) بمبئی ، ٥۱ میمن سماچار (گجراتی) کراچی ، ٥۲ مرچینت ادور تائزر (گجراتی) بمبئی ٥۳محب (گجراتی) لمبدی ، ٥٤ مسلم هرلد (اردو) بمبئی ، ٥٥ پولتیکل بوهیمو (گجراتی وانگلیسی) احمد آباد، ٥٦ راه نجات (گجراتی) بهاونگر ، ٥۷ خلافت (اردو)بمبئی، ٥۸ست‌بنت پرکاش (گجراتی) احمدآباد، ٥۹ سنده زمیندار (انگلیسی و سندهی) سکر ، ٦۰ سلطان‌الاخبار (اردو) بمبئی ، ٦۱ تامل(سندهی) حیدرآبادسنده ، ٦۲ توحید (سندهی و عربی) کراچی ، ٦۳ وفادار (انگلیسی وگجراتی واردو) نواساری (بروده) .

جرائد و مجلات اسلامی در صوبهٔ‌متحده و آگره اوده :

٦٤ آگره اخبار (اردو) آگره ، ٦٥ البشیر (اردو) آتاوه ، ٦٦ البرید (اردو) کانپور ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦٧علی گره گزت(اردو)علیگره ، ٦٨ الامداد (اردو) مظفرنگر ، ٦٩ الخلیل (اردو) بجنور، ٧٠ الله آباد ایدور تائزر (انگلیسی) الله آباد ، ٧١استاد (انگلیسی) الله آباد .

٧٢ الناصر (اردو) لکهنؤ ، ٧٣ دبدبهٔ سکندری (اردو) رامپور ، ٧٤ دربار (اردو) اگره، ٧٥ دلچسپ اخبار (اردو) فتح پور ، ٧٦ حق (اردو) لکهنؤ ، ٧٧ حقیقت (اردو) لکهنؤ ، ٧٨ همدم (اردو) لکهنؤ ، ٧٩ استقلال (اردو) کانپور ٨٠ انصاف (اردو) کانپور ، ٨١ سچ (اردو) لکهنؤ، ٨٢ همت (اردو) لکهنؤ ، ٨٣ اندین ورلد (انگلیسی) کانپور ، ٨٤ انقلاب (اردو) لکهنؤ ، ٨٥ اقدام (اردو) مرادآباد ، ٨٦ اتحاد (اردو) امروهه ، ٨٧ جادو (اردو) جونپور ، ٨٨ مصور(اردو) بجنور ، ٨٩ مشاهیر (اردو) بدایون، ٩٠مشرق(اردو)گورکهپور ، ٩١ مکه مدینه (اردو) مراد آباد ، ٩٢ مدینه (اردو) بجنور ، ٩٣ ملت (اردو) دهلی ، ٩٤ معارف (اردو) اعظم گده ، ٩٥ مخبر عالم (اردو) مراد آباد ، ٩٦ نیر اعظم (اردو) مراد آباد ٩٧ نجات (اردو) بجنور ٩٨ نقیب (اردو) بدایون ، ٩٩ نوید (اردو) بلند شهر ، ١٠٠ نظام عالم (اردو) کانپور ، ١٠١ اوده پنچ لکهنؤ، ١٠٢ پیغام (اردو) فیض آباد ، ١٠٣ پرده نشین (اردو) آگره ، ١٠٤ رهنما (اردو) مرادآباد، ١٠٥ رهیل کهنڈ گزت (اردو) بریلی ، ١٠٦ روزانه اخبار (اردو) بریلی ، ١٠٧ سیاره (اردو) لکهنؤ ، ١٠٨ شیعه کالج نیوز (اردو) لکهنؤ ، ١٠٩ سرمهٔ روز گار (اردو) آگره ، ١١٠ تبلیغ (اردو) آگره ، ١١١ ظریف (اردو) سهارنپور ، ١١٢ ذوالقرنین (اردو) بدایون ، ١١٣ مبصر (اردو) لکهنؤ ، ١١٤ نگار (اردو) لکهنؤ ، ١١٥ النجم (اردو) لکهنؤ ، ١١٦ صحیفه وارث (اردو) دیوه .

جرائد و مجلات اسلامی در صوبه متوسط و برار:

١١٧ ادیب (اردو) ناگپور ، ١١٨البرهان(اردو) برهان پور ، ١١٩ گلزار حکیمی (گجراتی) خاما گاؤن، ١٢٠ سیسمی ساها (اردو وگجراتی) نرسنگه پور ، ١٢١تاج (اردو) جبل پور .

جرائد و مجلات بهار اوریسه :

١٢٢ اصلاح (اردو) رگهناتهه پور ، ١٢٣ المبشر واتحاد (اردو)پتنه ، ١٢٤ بهارستان (اردو)پتنه، ١٢٥ ندیم (اردو) گیا ، ١٢٦ الجامعه (اردو) مونگهیر ، ١٢٧ اقدام (اردو) پتنه .

جرائد و مجلات بنگال :

١٢٨ الهلال (اردو) کلکته ، ١٢٩ اهل حدیث (بنگالی) کلکته ، ١٣٠ ابلاغ (اردو) کلکته ، ١٣١ پیغام (اردو) کلکته ، ١٣٢ الجامعه (اردو) کلکته ، ١٣٣ هند (اردو) کلکته ، ١٣٤ الکمال (اردو) کلکته ، ١٣٥ الرفیق (اردو) کلکته ، ١٣٦ بهادر (بنگالی) کلکته ،١٣٧ بن گیله مسلم ستهیه تیر کلی (اردو) کلکته ، ١٣٨ بنگال پریسید نسی گزت (بنگالی و انگلیسی) ناتور ، ١٣٩ دهمکیتو (بنگالی) کلکته ، ١٤٠ هنتر پتکار (اردو) کلکته ، ١٤١ انقلاب زمانه (اردو) کلکته ، ١٤٢ اسلام درسن (بنگالی) کلکته ، ١٤٣ جادو (اردو) دهاکه ، ١٤٤ حور (اردو) کلکته ، ١٤٥ محمدی (بنگالی) کلکته ، ١٤٦ مسلمان (انگلیسی) کلکته ،١٤٧ نوکهلی تهاشی (بنگالی) نوکهلی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤۸ نوکهلی سمیلان (اردو) نوکهلی ، ۱٤۹ پیس (انگلیسی) دها که، ۱۵۰ رتنا کر (بنگالی) اسنسول ، ۱۵۱ رعیت بندهو (بنگالی) کلکته،۱۵۲ سناربهارت (بنگالی وانگلیسی) کلکته ،۱۵۳ سلطان(بنگالی) کلکته ۱۵٤ چونچ (اردو) کلکته ، ۱۵۵ آفتاب (اردو) کلکته ، ۱۵٦ هند جدید (اردو) کلکته .

جرائد ومجلات اسلامی درپنجاب:

۱۵۷ زمیندار (اردو) لاهور ، ۱۵۸ الحدیث (اردو)امرتسر ، ۱۵۹ انقلاب (اردو) لاهور ، ۱٦۰ سیاست (اردو) لاهور ، ۱٦۱ اختر (اردو) لاهور ، ۱٦۲ الواعظ (اردو) پتیاله ، ۱٦۳ البرهان (اردو) لاهور ، ۱٦٤ البشری (انگلیسی) قادیان ، ۱٦۵ الفلاح (اردو)جالندهر ، ۱٦٦ الفقیه (اردو) امرتسر ، ۱٦۷ الفضل (اردو) قادیان ، ۱٦۸ الحکم (اردو) قادیان ، ۱٦۹ الحکم (اردو) لاهور ، ۱۷۰ الاسلام (اردو) لاهور ، ۱۷۱الکمال (اردو) لاهور ۱۷۲ ،المعالج (اردو) امرتسر ،۱۷۳ المنیر (اردو) لاهور ، ۱۷٤ انگاره (اردو) امرتسر ، ۱۷۵ انوار الصوفیه (اردو) لاهور ، ۱۷٦ داکتر (اردو) لاهور ، ۱۷۷ درنجف (اردو) سیالکوت ،۱۷۸فاروق (اردو) قادیان ،۱۷۹ همدرد (اردو) لاهور ، ۱۸۰ هزار داستان (اردو) لاهور ، ۱۸۱ همایون (اردو)لاهور، ۱۸۲ حریت (اردو) لاهور ، ۱۸۳ اندین آرچی تکت (اردو) لاهور ، ۱۸٤ اندین ستیتوز ایند کیسز (انگلیسی) لاهور ، ۱۸۵ انتخاب لاجواب (اردو) لاهور ، ۱۸٦ تازیانه (اردو) لاهور ،۱۸۷ اشاعت اسلام (اردو)لاهور ۱۸۸ اشاعت القران (اردو) لاهور ، ۱۸۹ اصلاح (اردو) لدهیانه ، ۱۹۰ اسلامك ورلد (انگلیسی) لاهور ، ۱۹۱ اسماعیلی صداقت (اردو) راولپندی ، ۱۹۲ استقلال (اردو) پانی پت ، ۱۹۳ اتحاد اسلام (اردو) امرتسر ، ۱۹٤ نیشنل میگزین (اردو) لاهور ، ۱۹۵ کشمیری (اردو) لاهور ، ۱۹٦ منظر (اردو) لاهور ، ۱۹۷ مشیر الاطباء (اردو) لاهور ، ۱۹۸ مستر گزت (اردو) لاهور ۱۹۹ محبت (اردو) لاهور ، ۲۰۰ مسلمان (اردو) سادهوره ، ۲۰۱ مسلم اوت لك (انگلیسی) لاهور، ۲۰۲ مسلم راجپوت (اردو) امرتسر ،۲۰۳ ضارع (اردو)جالندهر ، ۲۰٤ نقشبند (اردو) سیالکوت ، ۲۰۵ نور (اردو) قادیان ، ۲۰٦ نیرنگ خیال (اردو) لاهور ، ۲۰۷ نصرت (اردو) لاهور ، ۲۰۸ پیسه اخبار (اردو) لاهور ، ۲۰۹ پیام محبت (اردو)لاهور ۲۱۰، پهول(اردو)لاهور،۲۱۱ پولتیکل رهنما (اردو) لاهور ، ۲۱۲ پولتیکل رهنما (اردو)امرتسر، ۲۱۳ پنجابی خیالات (اردو)بتاله ،۲۱٤ رفیق صادق (اردو) بتاله ، ۲۱۵ رفیق تعلیم (اردو) لاهور ، ۲۱٦ رهنمای صحت (اردو) لاهور ،۲۱۷ ریلوی یونین (اورد) لاهور ، ۲۱۸ ریاض هند (اردو) امرتسر ، ۲۱۹ مجلهٔ انجمن حمایت اسلام (اردو) لاهور ، ۲۲۰ مجلهٔ ستلج (اردو) لدهیانه ، ۲۲۱ مجلهٔ شیخ قانون گو (اردو) لایل پور ، ۲۲۲ سنت (اردو) لاهور ، ۲۲۳ شباب اردو (اردو) لاهور ، ۲۲٤ سلك مروارید (اردو) بتاله ، ۲۲۵ صوفی (اردو) پندی بهاؤالدین،۲۲٦ طبیب(اردو) لاهور،۲۲۷ تبلیغ (اردو) لاهور ، ۲۲۸ ایسترن تائمز (انگلیسی) لاهور ۲۲۹ تفریح (اردو)لاهور ، ۲۳۰ مجلهٔ عالم گیر (اردو)لاهور ، ۲۳۱ تاریخ (اردو) لاهور ، ۲۳۲ تهذیب نسوان (اردو) لاهور ، ۲۳۳ توحید (اردو) لاهور ، ۲۳٤ استانی (اردو) امرتسر ،۲۳۵ وطن(اردو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاهور، ۲۳۶ ادبی دنیا(اردو) لاهور،۲۳۷ وکیل (اردو) امرتسر،۲۳۸ اخبار تعلیم (اردو) لاهور .

جرائد و مجلات اسلامی برما :

۲۳۹ اراکان نیوز (انگلیسی) اکیاب ، ۲۴۰ شیر (اردو) رنگون .

جرائد و مجلات دهلی :

۲۴۱ امان (اردو) ، ۲۴۲ پیشوا (اردو) ، ۲۴۳ دین و دنیا (اردو) ، ۲۴۴ عدل (اردو) ، ۲۴۵ عصمت (اردو) ، ۶۴۶ جامعه (اردو) .

جرائد ومجلات اسلامی درجزایر شرق الهند نیدرلاندی :

شهر سورابیا وشهر بتاویا مراکز جراید است . جراید وروز نامه های اسلامی که از جزایر مختلفه نشر میشود قرار ذیل است :

جاوا : ۸ ، جزایر متصل جاوا : ۳۶ ، سماترا : ۱۰ . علاوه بران ۵ مجلهٔ مذهبی و ۳ مجله عربی نیز از جزایر شرق الهند شایع میگردد ، از آنجمله : لایت آف سماترا ، ینگ جاوا ، ینگ سماترا، لایت آف نیدر لاندز اندیا ، لایت آف میلاناسیا ،ریویو آف اسلام ، اگریمان ، دس اگریمنت ، ایرا آف اسلام ، مشهور اند .

جراید ومجلات اسلامی درممالك دیگر :

درشام چین وجاپان وروسیه وسیلان وبلغاریا ،ویوگوسلاویا ورومانیا ومجارستان وفرانس و برطانیه وجرمنی واضلاع متحدهٔ امریکه وبرازیل وارجنتائن وگیانا وجزایر غرب الهند ، وا کثرجماهیرامریکه جنوبی ومستعمرات اوروپائی وباقی ممالك آسیا ، افریقه، جراید ومجلات اسلامی نشر میشود .

اهمیت جراید اتازونی

اهمیت مطبوعات را در امریکا ازین امر میتوان فهمید که تنها جریدهٔ (نیویارك تایمز) در هر شمارهٔ خود ۱۱۰,۰۹۵ تن کاغذ و۲,۱۲۰,۳۳۵ کیلوگرام سیاهی بمصرف میرساند، شماره‌های روزانهٔ این اخبار دارای ۴۹ صفحه ، و شمرهٔ های روز یکشنبه آن در۲۰۲ صفحه انتشار میابد . ادارهٔ این جریده فی روز ده هزار بار تیلفون میکند ، پوستهٔ یومیه به این اداره میرسد عبارت از شانزده هزار مکتوب و جراید یومیه میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوجیدس

مفهوم لفظ جودو و یا جوجیدس (که اول آن جاپانی و ثانی آن محرف با انگریزی است) استعمال قدرت و قوه است در مقابل دشمن در حال مدافعه و تعرض .

در زمانهای قدیم عساکر جاپانی این فن را در مجادلات با اسلحهٔ ادوار ماضیه، مانند تیر و کمان و شمشیر استعمال مینمودند و هم این هنر در جنگ ها اکثر اوقات بدون اسلحه و هنگامی بااسلحه نیز اجرا میشد .

اقسام تعرض آن قرار ذیل است :

اصول حمله بر دشمن و غلطاندن آن بر زمین و مجروح وخسته ساختن وایراث ضربه بر پای وفشار دادن گلوی آن ، اصولاً شکستاندن پای ودست و بازوی دشمن میباشد ، مقصد ازین اعمال اسپورتی محض مغلوب ساختن و کمزور نمودن دشمن است ،علاوةً دران بسااقسام مدافعه نیز موجود است که ذریعهٔ آن خود را از دشمن حفظ میتواند .

در این موضوع اکنون درجاپان مکاتب عالی افتتاح گردیده و (پروفیسر کینو) که ازمشاهیر پروفیسر های این فن است از پنجاه سال باین طرف درین فن خیلی اصلاحات قیمتداری نموده‌و آنرا درجملهٔ اسپورت فنی عالم داخل کرده است .

بآلاخر درین‌فن تنها حمله ومدافعه وایراث ضربه مطلوب نبوده بلکه برای تقویت معنویات و قلب هم بعضی اصولات مفید را حائز است و هم رفته رفته روز بروز این فن تکامل مینماید و حاضراً درجاپان (جوجیدس) بطور عمومی لازمی و ضروری و تحصیل آن لابدیست ، زیرا استعمال و دوام آن بر دلاوری و جسارت شخص می‌افزاید و هراس و خوف را از افراد بر طرف میگرداند ،ماهرین این فن (جوجیدس) را بدوقسم تقسیم نموده اند : قسمت اول بنام (کاته) و دوم آن بنام (اندری) یاد میشود .

کاته صرف بطور یك (ادمان‌و اسپورت) است ، و اندری بقسم (تعرض و مدافعه است) مگر گاهی تعرض هم در قسمت کاته تعلیم میشود ، زیرا اگر این قسمت در اندری تعلیم شود برای طلبه مورث مضرت میگردد، ازانرو تعرض را نیز در تحت عنوان کاته داخل نموده اند.در مشق (جوجیدس) ازضربه رسانیدن بچشم و بپای و مجروح ساختن دندان ، و تاب دادن انگشتان که خلاف رویهٔ انسانیت است احتراز کرده میشود،طبیعی‌این‌اصولات درداخل درسخانهٔ مخصوص آن تعلیم و استعمال آن صرف بوقت ضرورت جائزاست.

از سیستم پهلوانی ، و کشتی‌گیری قدیم ، بخوبی فرق میشود چه دران صرف قوت زیاد بمقابل دشمن ضروربود وباید دشمن ضعیف می بود .اما در(جوجیدس) ضرورت به استعمال‌قوهٔ زیاد نیست، درجوجیدس

(c) ketabton.com: The Digital Library

یك شخص قوی بر یك شخص ضعیف که فن جوجیدس میداند غالب آمده نمیتواند و میشود که آن ضعیف قوی را خیلی بسهولت مغلوب کند ،زیرا شخص ضعیفیکه (جوجیدس) میداند ازپهلوها وقسمت های ضعیف وجود مخالف خود باخبراست .

مثلاً اگر یك شخص قوی بالای شخص ضعیف هجوم میکند آنوقت آن شخص ضعیف مجبور نیست که در مقابل صرف قوت و مقابلهٔ آن توقف کند بل در اثنای شدت هجوم خود را یکقدم پس برده بعد مهاجم را بطرف خود کش میکند ، مهاجم موازنهٔ خود را از دست داده و شخص ضعیف بآسانی آنرا مغلوب میسازد ، الحاصل مشق (جوجیدس) بر جرئت و جسارت انسان می افزاید .

این اسپورت به تنهائی اجراشده نمیتواند، باید اقلاًدونفر یازیاده ازان موجود باشد. درمملکت جاپان جوجیدس ازاسپورتهای بسیار ضروری و لازمی و به تمام مکاتب عسکری و پولیسی و بدیگر مراکز علمی و فنی تعمیم شده است،علاوه ازان در جوجیدس اخلاق ، وظیفه شناسی،صداقت، و وفا و غیره هم درس داده میشود .

در مکتب فنون حربیهٔ کابل علاوه از دروس واسپورتهای مروجهٔ عسکری وغیره جوجیدس نیز آموخته میشود ، و برای تعلیم اینکار موسیوتاکانمائی ژاپانی را که یکی از پروفیسر های خیلی مشهور و دارای دیپلوم های عالی این فن میباشد حکومت متبوعهٔما استخدام نموده وموسیوی مذکور درمکتب حربیه مشغول تعلیم جوجیدس میباشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسم عروسی در چین

برای یك شخص متمدن امروزه آسان نیست که بعضی از عادات و تقالید چینیان را فهمیده بتواند ، چه تمدن آنها قدیم وروحاً و اخلاقاً باین تمدن جدیده اختلاف دارد ، و چیزیکه از عادات اهل چین مردم را بحیرت می‌اندازد این است که در آنجا درمقام مصافحه دست راست را بدست چپ محکم میگیرند ، و درساعات حزن و ماتم عوض جامه های سیاه سفید میپوشند ، جوان چینی عروس خود را خود اختیار و انتخاب نمیکند اختیار را بوالدین خود میگذارد و کسی را که آنها اختیار نماید با اعتماد و اطمینان کامل قبول میکند و پیش از عروسی زوجهٔ خود را نمی بیند ، حفلهٔ عروسی چندین روز دوام داشته و اهم ترین چیزهائیکه از سایر ایام آنرا تمیز میدهد کثرت اصوات موزیکه و وفورا کل وشرب است که به‌اندازهٔ زیادی بعمل میآید. چینیان اشخاص معین را برای ولیمه‌دعوت نمیکند، بلکه از راه و بازار بهر که مقابل شوند او را دعوت مینمایند، چه اوقات مخصوصی برای نشستن بالای سفره درایام عروسی ندارند ، بلکه دسترخوان شان در تمام روز پهن میباشد،پس برای هر انسانی که داخل میشود بدون صرف طعام و استماع موسیقی که هرگز قطع نمیشود دیگر کاری نیست، دروازه برای دخول و خروج همیشه مفتوح است ، عروس با جمعیت زیاد و هدایای مختلفی بخانهٔ شوهر میرود،البسهٔ محتشم بعروس پوشانیده میشود، هرکه او را می‌بیند خیال مینماید که بسیار عالمه و مهذبه میباشد . و هم از چیزهائیکه در احتفالات عروسی آنها جالب دقت است شکل مطبخ آنهاست که مخصوصاً در بیرون منزل آنرا برپا میکنند و گوشت و مرغ را برای هر شخص که خواهش تناول آنرا داشته باشد شب وروز کباب میکنند ، آواز های موسیقی وسرود های گوناگون را باهم می‌آمیزند، بیننده و شنونده از دور میداند که در انجا مجلس عروسی‌منعقد شده است ودائما احتمال را به‌ذبایح ختم میگردانند و درآنوقت موسیقی خاموش شده مدعوین ثناگویان پیٔ کار خود میروند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلگراف وحشی ها

از مقوله های برجسته و معروفیست که میگویند : احتیاج مادر ایجاد است . واقعاً اختراعات مهمه اسباب و وسایل عالیهٔ که در آسایش و رفاهیت تودهٔ بشر امروز خدمت میکند غالب آنها ناشی از همین مطلب می باشد .

یکی ازسیاحین افریقا مینویسد هنگامیکه در ولایت « کانگو » سیر ومسافرت داشتم،میدیدم اهالی اخبار مسافرت من با دیگر حوائج خود شان را از یك قریه بدیگر قریه بوسیلهٔ دهل اخبار مینمایند . این دهل ها عیناً کار تلگراف بی سیم را میداد و طرف مقابل از آواز این دهل بخوبی فهمیده و اخذ نتیجه میتوانست ، چه بمشاهدهٔ خودم پیوسته بود که درقریهٔ که توقف کرده ومیل داشتم فردا بقریهٔ مقابل بروم اهالی این قریه بذریعهٔ دهل اخبار کردند ، وقتا که بآن قریهٔ مطلوبه قریب شدم دیدم اشخاص منتظر من بوده و اطلاعات و سابقهٔ خود شان را نسبت بورود من اظهار کردند .

این تلگراف عجیب عبارت ازتنهٔ میان خالی درخت است که دارای سوراخ طویل بوده و از مرکز بطرف پایان امتداد یافته است . نواختن این دهل بذریعهٔ ددوانه کوبه های چوبی و در حین نواختن از یکطرف سوراخ آواز زیر و از دیگر سو صدای بم خارج می شود . الفاظ را بترتیب مخصوص در سوراخ های معین این دهل بذریعهٔ کوبه ها مینوازند و بعد نواختن هر جمله یا لفظ اندك مکث می نمایند، تا خبرها مغشوش نشود. در مقابل اشخاص بی سابقه عموماً این اصوات مثل صدا ها و هنگامهٔ عادی دهل چی ها معلوم وشنیده میشود، ولی در عین زمان نزد متخصص و دهل چی طرف مقابل همهٔ این اصوات دارای نظم و ترتیب خاصی هست که از آنها الفاظ و جملات را تفکیك می نمایند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلویزیون

نام تلویزیون کم وبیش بگوش ما رسیده است ولی معرفت واطلاع کاملی هنوز ازان نداریم ، بنابران مضمونی را که راجع به تلویزیون در جرائد خارجه نشر شده اقتباس و ذیلاً مینگاریم .

آلهٔ تلویزیون دستگاهیست که بوسیلهٔ آن میتوان ازمسافت بعیده اشخاص واشیاء و مناظر ومجالس عمومیه راتماشا کرد، بعبارت روشن تر همان طوریکه بوسیلهٔ دستگاهٔ تیلفون با دوستان وآشنایان و اشخاص دیگر صحبت می کنیم ، همین طور هم با تلویزیون ، اشخاص واشیاء را می بینیم ، ولی تفاوت بین تیلفون و تلویزیون خیلی زیاداست .

تلویزیون مولود عجائب رادیومیباشد، ما بوسیلهٔ رادیو ، تلگراف بی سیم و تیلفون بی‌سیم داریم (حتی از دور هم بوسیلهٔ رادیو عکس برمیدارند تلویزیون در عین حالیکه مناظر و اشخاص را نشان میدهد صحبت آن‌ها را نیز بگوش میرساند) مثلاً فرض کنید شما در جلال آباد نشسته و میخواهید با یکی از دوستان خود در هرات یا میمنه مذاکره کنید وقتی پشت این دستگاه قرار گرفتید علاوه از آنکه با دوست خود درچند صد کیلومتر مسافت صحبت می کنید خیال تان می شود که چند متر دور تر از شما ایستاده یا نشسته مشغول صحبت است .

با این مقدمه خوب میتوانید اهمیت این اختراع عجیب را درك کنید که تا چه اندازه میباشد و در صورتیکه تعمیم پیدا کند چه انقلاب عظیمی را در زندگی اجتماعی ایجاد خواهد کرد .

با داشتن یك دستگاهٔ (تلویزیون) کلیهٔ تیاتر ها و اوپرا ها ؛ نطقهای مهم ، موزه های تاریخی وملی دول ، مناظر طبیعی و کلیه محافل و مؤسسات عمومی وکنسرتها خوانندگان شهیر را در منزل با چشم خودمجسم دیده آواز آنهارا بگوش میشنوید. انقلاب اجتماعی را ازآنجا حادث می نمایند که زندگی مردم با استعمال رادیوو دستگاهٔ تلویزیون مسترغ تر میشود ، بعلاوه امروز مجبور هستید که برای رساندن مطلب و مقصدخود به نماینده یادولت خویش که در ولایت دیگر یا خارجه ساکن است تلگراف کنید ولی فردا احتمال قوی دارد که حاجت باین مخابره نماند بل شفاهاً ازدور اورا دیده صحبت کنید ویا آنکه عکس مراسلهٔ شمارا عیناً ازمبداء بمقصد منتقل نموده کارشما با حسن وجه صورت بگیرد . خوب درك مینمائید که تاچه اندازه دروقت صرفه جوئی شده و چقدر کارشما پیشرفته است، انقلابی که رادیو ودستگاهٔ تلویز یون درزندگی اجتماعی آینده حادث خواهد نمود بیشمار است .

مطابق شرحی که اخیراً روز نامهٔ « فوشیس زاتیونك » آلمانی نشر داده است مملکت آلمان نخستین مملکتی خواهد بود که رسماً استعمال تلویز یون را قبول کرده است، در واقع میتوان تلویزیون را از مخترعات انگلیس هاو امریکائیها محسوب داشت، که هنوز هم مشغول رفع نواقص وتکمیل اختراع مزبور میباشند ، ولی آلمانها دراستعمال آن عملاً وارد کار شده‌اندچه رسماً مقرر گردیده است که ایستاسیون تلویز یون را درونتزلین بعد از افتتاح نمایشگاه بی‌سیم که قریباً منعقد میشود ایجاد کنند . این ایستاسیون را شرکت (تیلفون گن) آلمان تأسیس خواهد نمود ، مخابرات تلویز یون بوسیلهٔ امواج کوتاه (ترا کوت) صورت میگیرد بطوریکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طول هرموجی هفت متر باقوهٔ پنج کیلوات میباشد (برای روشن شدن ذهن خوانندگان توضیح میدهیم که دربی سیم دو نوع امواج الکتریك بکار برده میشود ، یکی امواج دراز ودیگری امواج کوتاه . امواج کوتاه ازین‌حیث رجحان وبرتری دارد، که چون امواج‌الکتریك کوتاه باشد،قوهٔ خودرا درموقع انتشار ومخابره ازمبدأ تانقطهٔ مقصد درفضا از دست نداده وبواسطهٔ اتصال امواج مزبور بهمدیگر همان قوای‌اولیه رادارد و درنتیجه مخابره واضحتر وآشکارتر بمقصد میرسد.برعکس امواج درازکه بواسطهٔ طول موجهای الکتریك‌قسمت‌عمدهٔ آن درفضا ازبین رفته وهنگامیکه بمقصد میرسد آن وضوح کامل‌را ندارد، اکنون درتمام بی‌سیم های دنیا امواج کوتاه را بکار میبرند) .

ادارهٔ پست آلمان تصمیم نموده است که ایستاسیون مزبور را پس‌از آزمایشهای لازمه که بعد ازافتتاح آن بعمل میآورند دردسترس استفادهٔ عمومی قرار بدهد .

وظیفهٔ تلویزیون انتشار صور واصوات در آن واحد میباشد،که هردورا باهمان سیستم بی‌سیم نشرمیدهد. مهندسین دربادی‌امر بامشکلاتی زیاد مواجهه شدند وجهت ساختن یك‌دستگاه‌گیرنده توفیق حاصل‌نمودندولا کن شرکت« تیلفون گن » اخیراً براثر اختراع پروفسور«کالو روس»این اشکال را مرتفع نموده است والبته شکی نیست یگانه راهی که برای برداشتن عکسهای ثابت‌یامتحرك وجود دارد عبارت از اینست که‌عکس های مربوطه را بشکل مربع یا دائره مانند تجزیه نموده و بهر قسمتی همان مقدار نوری که مناسب بارنگ آن باشد مسلط نمود و برای‌اینکار هیچ دستگاهی بهتر از دستگاهی که پروفیسور «نیکوس» روسی‌اختراع نموده وجود ندارد ادارهٔ پوست آلمان هم این دستگاه را در ایستاسیون تلویزیون که قریباً افتتاح خواهد شد بکار خواهد برد و امتحان کرده‌اند که هر اندازه صوراشیأ بزرگتر باشد،نقل آنها بمسافات بعیده آسانتر و بدون هیچ اشکالی صورت میگیرد .

درین استاسیون در هرثانیه دوازده عکس برداشته میشود. دستگاهٔ گیرنده به‌قیمت ۳ هزار فرانك درمعرض فروش گذارده خواهد شد که هر کس بتواند بآن دسترسی پیدا بکند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومات صحی

ضرورت ویتامینها درحیات

شاید هر شخص در این بیست سال اخیر راجع بویتامینها یکحصه معلوماتی حاصل نموده و نام آنها را از هر جائی میشنود .

ویتامین همان اشیای مستور و صاحب فوائدیست که در غذا موجود بوده، اما نه بچشم دیده میشود و نه رایحهٔ آن استشمام شده ونه مزهٔ مخصوصی دارد . ثابت شده است که شخصیکه مقدار کافی ازین ویتامین ها برایش نرسد ماکلش بمرض دچار گردیده ودر نتیجه زندگانی را پدرود خواهد گفت . انواع ویتامین‌هائیکه تا امروز کشف شده است شش میباشد که هر کدام آن ها در حفظ کیان جسم وظیفهٔ معینی دارند .

تا امروز فقط همین شش نوع ویتامینها میباشند که علما در وجود داشتن شان اتفاق دارند و میگویند انواع دیگری هم دارد اما تا هنوز وجود شان اثبات نشده است .

در هر حال جسم باید از هر شش رقم ویتامین مزبور که هر کدام در یك نوع غذای مخصوصی موجود میباشد حصه بگیرد والابیك مرضی معروض خواهد شد .

بعد از تطور چندین قرن مردم عادت گرفته اند که غذای شان عبارت از گوشت و سبزیجات ومیوه‌جات باشد وهمین اغذیه است که دارای انواع ویتامین‌ها بوده و انسان‌ها قبل ازینکه بدانند یا کشف نمایند به نیل مایحتاج خویش موفق گردیده اند .

اگر ما حد اکثرمدت اکتشاف ویتامین ها را از سی سال باینطرف حساب نمائیم باز هم بعض ظواهر دیگری است که در خلال قرون ماضیه بروز نموده است مثلاً انتشار مرض (اسکربوط) که بین ملاحان و دریانوردان و سیاحینی که به سفرهای طولانی دریا ها قیام مینمودند ملاحظه میشد و حالا ثابت شد که این مرض از نقص یکی از ویتامین‌ها که ویتامین C است تولید میشود وچون این ویتامین در بسیاری از اقسام میوه‌جات و سبزیجات تازه موجود میباشد ، سفاین که عادةً ذخایر غذائی خودها را از گوشتهای قاغ (قدید) و اطعمهٔ که در قطی ها محفوظ نگهداشته میشود باخود حمل مینمودند ازین رو نفری کشتی‌نشینان ازخوردن همان میوه‌جات وسبزیجات تازه محروم مانده و درنتیجه بمرض مذکور معروض میگردیدند .

سفاین انگلیسی عادت داشته اند که از چندین سال پیشتر آب لیمو را بین شیشه ها با خود حمل نمایند ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیرا برای معالجهٔ مرض اسکر بوط این آب را مفید ملاحظه کرده بودند وراز فائدهٔ آنهم معلوم نبوده تا اینکه ظاهر شد که آب لیمو ودیگرمیوه های تازه دارای این نوع ویتامین بوده وبرای اینگونه امراض مفید میباشد.

در تاریخ ذکر شده است که اغسطوس امپراطور رومانی بمرض خطرناکی که نزدیك بمرگش ساخته بود دچار شده و بخوردن کاهو خیلی اظهار میل کرده ودر طلب آن الحاح مینمود ، اما طبیب مخصوص وی بجهة خوف از صحتش خوردن کاهو را مانع میشد تا اینکه امپراطور این طبیب را تبدیل کرده و طبیب دیگری را اختیار کرد آن طبیب خوردن کاهو را برایش اجازه داد که بلافاصله پس از خوردن آن صحت یاب شده و تماماً از مرض شفا یافت .

بعضی از اطبای عصری دراین مسئله بحث و تدقیق کرده و در نتیجه برایشان معلوم شد که حتماً امپراطور مزبور به مرضی که از نقص ویتامین پیدا میشود دچار بوده وشاید بعقیدهٔ شان ویتامین A یا B بوده وخوردن کاهو را که برایش منع کرده بودند دارای این ویتامین است که به مجرد خوردن آن شفا یافت .

اما باید بگوئیم که اینرا قاعدهٔ عمومی برای تمام امراض نباید قرارد ده وگمان نمود هر غذائیکه مریض بخوردن آن میل مینماید حتماً دارای یك ویتامینی که جسمش بآن محتاج است میباشد ، مثلاً مریض بخوردن شکر وشیرینی میل مینماید درحالیکه به قند هیچیك ویتامینی یافت نمیشود. همچنان بسیاری اشخاص بمرض (بلاگرا) و یامرض دیگری مبتلا شده و بهمان امراض میمیرند بی آنکه بخوردن اغذیهٔ که دارای این ویتامین هامیباشند اظهار میل کرده وبدان وسیله خودهار ازمرض نجات بدهند .

علما در اول امر بنام گذاشتن ویتامین هایکه کشف کرده اند متحیر و متردد بوده بدواً آنها را حسب او صافیکه دارا میباشند نام گذاشتند مثل (ویتامین چربی دار و قابل ذوب) و امثالها، اما بعد ها اتفاق حاصل کردند که آنها را بحروف هجائی اسم بگذارند ، و از همان وقت این شش ویتامینی که تا امروز کشف شده است باسامی ویتامین های (A.B.C.D.E.F.G) نامیده شده اند، هر چند که اینامها بصورت موقتی است و تاموقعی که علما بمعرفت وکنه هر ویتامینی جداگانه موفق شوند ، بهمین نامهای که ذکر شد یاد می شود .

ویتامین F مشابه بویتامین B میباشد و فقط بباعث اینکه بعض از متتبعین دیدند که یك جزئی از ویتامین اخیرالذکر دارای خواص معینی است لذا بنام جداگانه موسوم گردید . در مقدمهٔ ویتامین هائیکه خواص وفوائد شان ثابت شده ویتامین D میباشد که باثبات رسیده است که هرگاه کمیت وافری ازان داخل غذای اطفال نباشد اطفال مذکور مبتلا به مرض تشویهٔ اعضا میشوندکه این مرض استخوان‌ها را نرم‌ساخته و در نتیجه ساقهای پای شان مقوس شده و سینه های آنها بد شکل و زشت میگردند .

هم چنان اجسام بزرگان را از یك وجه دیگری زشت و بد ترکیب میسازد . از قرن های خیلی درازی معروف بوده که روغن جگر ماهی بهترین دوائی برای این مرض است وبرای طفل هرگاه قبل از اینکه زشتی اعضا خیلی زیاد شده و استخوان ها خیلی نرم نشده باشد داده شود مفید واقع میشود . حالا راز این مسئله واضح و ثابت شده و معلوم گردید که روغن جگر ماهی و روغن یا ماهٔ که درجگر های بسیاری از حیوانات یافت می شود محتوی مقدار زیادی از ویتامین D میباشد ، هم چنان این ویتامین در سفیدی تخم، نیز به وفرت موجوداست واز همین جاست که اطفالیکه تخم تازه‌خیلی صرف مینمایند ازمرض تشویهٔ استخوان مصئون‌میباشند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطفالیکه در شهر ها زیست مینمایند نسبت به اطفالیکه در دهات بزرگ میشوند معروض باین مرض می باشند و سبب آنهم وجود علاقهٔ محکمی بین ویتامین D و روشنیٔ آفتاب است وبوضوح پیوسته که شعاع آفتاب یامصدردیگری از اشعهٔ ماورای بنفشی مرض تشویهٔ استخوان‌هارا عیناً مثل‌روغن جگرماهی شفامی بخشد. رازاین مسئله هم بدواً معلوم نبود تا اینکه ظاهر شدکه اشعهٔ ماورای بنفش دارای میزهٔ مخصوصی است وآن تکوین ویتامین D در جسمیکه بآن معروض می شود میباشد. جسم انسان ها و هم چنان از یکعدهٔ حیوانات و نباتات محتوی مادهٔ کیمیوی است که (ارجوسترول) نامید میشود و این یك مادهٔ چربی است که در اوایل اهمیتی بدان نمی نهادند ، اما اخیراً واضح شد که اگر این روغن به اشعهٔ ماورای بنفش معروض گردد بمادهٔ کیمیوی تحویل میشود که غالباً میتوان گفت همین ویتامین D است .

اخیراً چند نوع غذا را برای تبدیل (ارجوسترول) به ویتامین D دراشعهٔ ماورای بنفش معروض نمودند و شاید باین ذریعه از ویتامین مذکور بدست آورده و بقسم مستحضرات در دوا خانه ها بفروش برسد با آنهم نباید آنرا بدون استشارهٔ دکتور استعمال کرد . و تنها کفایت مینمایدکه در ضمن غذائیکه انسان صرف میکند یك حصه تخم تازه نیز داخل باشدکه باین ذریعه تمام ویتامین D که جسم بدان محتاج میباشد داخل بدن شده و احتیاجی به حصول این ویتامین بوسائل صناعی نمی افتد .

یك ویتامین دیگری هست که میتوان آنرا نیز تحلیل کیمیوی نمود وآن ویتامین A است که عبارت از مادهٔ زردرنگی موسوم به (کاروتین) میباشد واین همان ویتامینی است که به زردك ، رنگ زرد می دهد واشتقاق اسم آن از کلمهٔ Carrot در انگلیسی است که معنیٔ آن زردك میباشد .

این ویتامین نیز دربسیاری از اقسام سبزیجات مثل سبزی پالك و امثال آن یافت میشود . وبلحاظ سبزیٔ رنگی که سبزی پالك دارد رنگ زردیرا که این ویتامین دارا است میپوشاند .

معروف است که مخصوصاً سبزی پالك وزردك مقدار زیادی ازویتامین را محتوی میباشند . بعض از علمای انگلیسی باین عقیده هستند که مادهٔ را که (کارونین مینامند ، یاعیناً خود ویتامینA میباشد و یااینکه بآن تحویل میشود ، بهمان صورتیکه (ارجسترول) به ویتامین D تبدیل میابد .

بزرگترین میزهٔ ویتامین اینست که انسانرا از جراثیم ریزش و سرما خوردگی وامراض دیگر وقایه میکند .

یکی ازاطباء باثبات رسانیده است که اگر درغذای انسان بقدر کفایت شیر وسبزیجات سبز و زرد موجود باشد مرض ریزش کمتر بانسان اصابت مینماید . بین ویتامین A و ویتامین D یك علاقه موجود است . وبوضوح پیوسته که اگر انسان بدرجهٔ کافی در آفتاب نشیند قوهٔ مقاومتش درمقابل جراثیم زیاد میگردد .

بعد از ویتامین B وبتامین A میباشد که وظیفهٔ آن وقایهٔ جسم است ازامراض مختلفهٔ عصبی مثل (نوراستنی) وغیره. وشاید انتشار امراض عصبی دردنیا مولود همین علت باشد که عادةً مردم مقدار کافی ازویتامین مذکوررا صرف نمی نمایند واین مقدار باید بیشتر ازمقادیری باشد که درزمانه های گذشته بآن احتیاج می افتاد زیرا این عصر ، عصر سرعت است که تأثیرات خیلی سوئی براعصاب بخشیده و بآن تنگ و دو وتزاحم که بالای رزق روز بروز شدت میابد زیاده میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویتامین B در گندم وحبوبات دیگر وجگر وکاهو موجود است. چنانچه دیده میشود اشخاصیکه این اغذیه را بیشتر صرف مینمایند عادةً دارای اعصاب قوی میباشند. سبزیجات نیز محتوی مقدار زیادی ز ویتامین است ، اما نسبت به جگر و کاهو مقدار آن ها کم میباشد . اینك در جدول ذیل بصورت ایجاز، انواع ویتامین ها و وظایف شان و اطعمهٔ که دارای این ویتامین ها میباشند شرح داده می شود .

اسم ویتامین	فوائد	اغذیهٔ که در آنها یافت می شود
ویتامین A	از مرض سرما خورده گی جلوگیری کرده و از جراثیم آن صیانت مینماید . همچنان برای صحت مفید بوده و به نموی اطفالی کمك میکند . از مرض موسرم به (کیروفتالمیا) جلوگیری می نماید .	شیر، مسکه، گوشت تازه. سبزیجات مثل سبزی پالك ، سبزیجات زرد مثل زردك .
ویتامین B	اعصاب را محافظه وتقویت نموده واز مرض عصبی موسوم به Polyneuritis (التهاب اعصاب) جلوگیری میکند . اشتها را زیاد کرده و به نموی اطفال کمك می نماید .	گندم و حبوبات دیگر ، جگر ، کاهو ، خمیره .
ویتامین C	صفائی خون را محافظه کرده و از مرض (اسکربوط) جلوگیری مینماید .	لیمون ، پرتقال ، انگور ، کلم ، نخود ، بادنجان رومی، تراتیزك ، سبزی پالك ، شلغم ، فلفل ، سیر .
ویتامین D	به نموی استخوان ها کمك کرده و از مرض تشویهٔ اعضا مخصوصاً دراطفال صیانت مینماید و از فساد و نقص دندانها جلوگیری میکند .	جگر ، روغن جگرماهی ، سفیدی تخم ، استریدیه . اشعهٔ آفتاب ومخصوصاً اشعهٔ ماواری بنفش .
ویتامین E	بحیات جنین و نموی آن قبل از ولادت کمك می نماید .	روغن، گندم و حبوبات سایره . گوشت تازه و روغن حیوانات، کاهوی تازه .
ویتامین F	مثل ویتامین B	مثل ویتامین B
ویتامین G	مرض جلدی موسوم به بلا را) و امراض جلدیٔ دیگر را جلوگیری می نماید .	شیر تازه یا تخیر شده ، سبزیجات هر چند بین قطی هم باشد ، مثل سبزیجاتیکه در قطی های سربسته از اروپا میآید ، کیله ، خمیره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شئون عائله

نوشیدن آب :

مادر ها عقیده دارند که نباید اطفال‌شان بسیار آب‌بنوشند، مخصوصاً در اثنای غذا ، در حالیکه این‌عقیده عاری از حقیقت است . زیرا نوشیدن آب در صورتیکه طفل دچار مرضی نباشد ابداً مضر برایش نمیباشد بلکه دلیل بر احتیاج جسم وی بهمان اندازه‌آب میباشد . اینهم پوشیده نیست که انسان در تابستان به نسبت زمستان بیشتر آب مینوشد زیرا در تابستان آب تبخیر میشود. همچنین خوب نیست در حالت عرق آب خیلی سرد یا برفدار بنوشند .

نصائح مادر :

چون مادران صاحب تعلیم و مهذب متمنی به بعضی نصایح اند که در تربیهٔ طفل نو تولد شان کمك نماید . یکی از اطبای متخصص درینباره نصایح ذیل را می نماید :

۱ - غذای طفل باید باوقات معینه داده شود و اگر موقع غذا رسید و طفل خواب باشد لازم است که بیدار کرده شود ، و اگر پیش از موقع غذا بیدار شد باید کمی آب تعقیم کرده برایش داده شود .

۲ ـ طفل باید در چند هفتهٔ اولی حیاتش یومیه و در اوقات معین وزن شود و بهتراست که عمل وزن کردن قبل از میعاد استحمام انجام بگیرد .

۳ ـ دهن طفل نو تولد با آب مسح نشود .

٤ ـ ناخن او وقتی که دراز شود باید بگیرند تا خود را مجروح نماید .

٥ ـ طفل را بجائی بگذارند که از هر سو عاغال و سروصدائی نباشد وبدست هر کسیکه داخل‌خانه می شود مرد باشد یازن ندهند .

٦ ـ درنزدیك طفل باید تمام انفعالات عصبی را ترك نمود .

۷ ـ طفل را لباس زیاد پوشاندن دور از حکمت است .

۸ ـ اگر طفل را موقعیکه گریه میکند از بسترش بجای دیگر نقل دهند دور از احتیاط و عقل است و هر روزی باید در بعضی اوقات او را بگذارند تا گریه نماید زیرا فریاد و گریه شش های او را قوی‌میسازد .

۹ ـ بعد از غذا طفل را بطرف راست بخوابانند زیرا این وضعیت به هضم مساعدت می‌نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آقای عبدالمجید خان رئیس شرکت اسپنی افغانستان یکی ازجوانان
فعال و وطن پرست مملکت بوده، تحصیلات ابتدائی در هرات
و در شعبهٔ اقتصاد در ماسکو تحصیل خصوصی نموده است .
عبدالمجید خان ۱۲ سال در روسیه و دو سال در جرمنی
مشغول تجارت افغانستان بوده و ضمناً در ترقی اقتصاد
افغانستان از قبیل تأسیس اولین شرکت در هرات
و سائر امور تجارتی نسبت با قتصادیات مملکت
ابراز فعالیت نموده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آقای غلام حیدر خان مختار زاده
معاون عمومی

آقای سید کریم خان عضو و نمایندهٔ
دائمی شعبهٔ قندهار

آقای دوست محمد خان ایماق عضو و نمایندهٔ
موقتی شعبهٔ هند

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

نگهداشت تخم مرغ :

تخم مرغ از بهترین مواد غذائیه است، اما سریع‌الفساد میباشد، وعلت فساد آنهم نفوذ هوا بداخل آنست که از راهٔ مسام هائیکه درپوست تخم میباشد داخل می‌شود. بناءً علیه برای جلوگیری ازفساد آن وبرای اینکه تخم مدت زیادی دوام نماید باید پوست آن بامادهٔ صمغی یاچربی چرب شود تامادهٔ مزبور مسام ها را مسدود کرده ومانع نفوذ هوا بداخل تخم گردد . باین طریقه تخم مدت زیادی بدون فاسد شدن باقی میماند .

جریان لعاب دهن موقع خواب :

لعاب دهن بعضی از اطفال در اثنای خواب جاری می شود وعلت آن غالباً وجود کرم در امعأ است در چنین حالتی لازم است که بدکتور متخصص درتداوی کرم ها مراجعه شود تاقبل از اینکه مرض ظهور نموده وتخریبات نماید کرم های مذکور رفع ودفع گردند .

معالجهٔ عرق :

عرق مرض نیست بلکه یکی ازمظاهر عصبیت است زیرا پوشیده نیست که غده های عرقیه تحت سیطرهٔ جهاز عصبی واقع و جهاز مذکور بالای آنها حاکم میباشد و بقدریکه جسم احتیاج داشته میباشد وادار شان میسازد تاعرق افراز نمایند . چنانچه هروقتیکه حرارت وگرمی زیاد باشد غدد مذکور بسیار عرق افراز میکنند.

درینصورت اگر خللی درجهازیکه بالای عرق حاکم میباشد وارد شود عرق زیادتی یانقصان پیدا میکند بناءً علیه معالجهٔ این جهاز خیلی ضرورت است تابحال طبیعی خویش برگردد .

بنابرین بی‌فایده است که بوسیلهٔ پودر بخواهند جسم طفل را از عرق کردن منع نمایند ، زیرا پودر مسام ها را بند کرده مانع افراز عرق بخارج میگردد در چنین حالتی ضرر بزرگی به طفل عائد میشود .

حفظ الصحهٔ اطفال :

یکی از بهترین کار ها این است که اطفال خود را از کوچکی معتاد بورزش وتربیت جسمی درهوای آزاد کنید . بشرط آنکه بحد افراط نرسیده وموجب کشتن غده های زیر پوست نشود .

بسیاری از اطفال هستند که در دنبال طبیعت خود بورزش وحرکات بدنی بیشتر اهمیت داده ولی به‌درس ووظایف مدرسه اهمیت نمیدهند .

برخانمها لازم است که اطفال خود را از ۲ و ۳ سالگی مطابق دستور ذیل پرورش داده وتربیت نمایند .

۱ ـ شست وشوی هر صبح با آب پاك و درصورت عدم امکان آن در دو روز یکمرتبه ورنه در سه روز تاآنکه‌در حد اقل هفتهٔ یکبار حتماً باید شست وشو نمایند .

۲ ـ شستن دندان ها ودهان قبیل ازهر خوراك وبعد ازان .

۳ ـ خواب در وقت‌معین وبیداری در وقت معین وباز گذاردن دریچه ها ومنافذ اطاق درمواقع خواب وبیداری.

٤ باتأنی غذا خوردن وجویدن کامل هرلقمه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ ـ خوردن شیر بجای چای وقهوه و کاکاؤ وغیره .

۶ ـ خوردن سبزیجات ومیوه ها درهر روز .

۷ ـ خوراك خوردن درساعات معینه واوقات مشخصه .

۸ ـ راست راه رفتن وراست ایستادن وراست نشستن .

۹ ـ ورزش بدنی درهوای آزاد همه روزه صبح وعصر .

۱۰ ـ تخلیهٔ معده درهر صبح وشب .

۱۱ ـ تنظیف لباس ودستمال وجوراب، اقلاً هرهفته دوبار.

۱۲ ـ عدم افراط دراستعمال مواد قندی و کثرت استعمال مرکبات وانواع لیموها وپرتقال‌ها .

مباحثه دراطراف خوراکه

خوراکه و یاغذای شباروزی ، چیزیست که همیشه جالب توجه و غور و خوض واقع گردیده ، انسان افکار خود را در بهبودی غذای خود معطوف می نماید ، و از غذاهائیکه جالب تلذذ و نشاطش واقع گردد ، تناول نموده، وازغذا هائی‌که باعث کراهیت طبع واقع می گردد صرف نظری نماید .

اما میتوانیم بگوئیم که « طول مباحثه در مورد خوب وبدغذا » هم یکی ازغلطی های بزرگی ثابت شده‌است چه بسا اشخاص‌ازعلوم کیمیاوی وتشریحی، کمتر وقوف‌دارند، ضرب المثل عوام‌است «که‌علم کم باعث زحمت‌میشود» بتکالیف زیادی برخورده، افکارسالم خودهارا دربحث بی‌فائده این و آن کاربوهائیدریت (Carbohydrate) و کالوری های (Calorie) ماکولات علیل نموده ازلذات متنوعهٔ ماکولات ومشروبات محروم مانده ، بالآخره تلون مزاج وپریشانی برایشان عائد گردیده خوراکهٔ متلذذ بنظر شان‌مثل عملیات بی نشاط کیمیاوی جلوه میدهد ونیز دیده‌شده که بعضی ازمردمان بباعث همین احتیاط ، و انتخاب اغذیه ، ناخوشی های گونا گونی‌را متحمل شده‌اند و درعوض اشخاصیکه ازاقسام مختلفهٔ خوراکه تناول می نمایند سالم وتندرست می باشند .

وبعلاوه بعضی نقائص یا بعبارهٔ دیگر بی مبالاتی هائیکه تحت توجه قرار نگرفته اند ، هم موجود است که قوانین علمی به‌منع واجتناب ازان توصیه می کنند . بسا اشخاصند که به‌غذا های خود اهمیت نداده بدست خود خودرا معلول مینمایند. واگر چیزی برای آنها گفته‌شود، دلائل چندی‌که نتیجهٔ بی‌علمی‌وبی معلوماتی شان است ایراد میکنند . باید فهمید که دنیای امروزه ما ازدنیا دیروزهٔ مغایرت کلی دارد :

چنانچه قصبات امروزه ازشهر های بزرگ دیروزه معمورتر وآبادتر بوده، نفوس زیادی را مالك‌است. و اقسام خوراکهٔ دیروزه و پریروزه از اعتبار افتاده ، بسکت ، کلچه ، چاکلت و کیك که دروز تعارف نداشتند ، به ناشتهٔ امروزه خورده می شود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذخائر ما کولاتی امروزه بار ها بهتر و بیشتر آسایش مردمان را فراهم آورده، بعموم نشاط می بخشد ، چون خوراك های امروزی بالعموم بیشتر بوده ، دست بشر توانسته است که اغذیهٔ طبیعی را بکمال لطافت مهیا و بصورت اطعمهٔ لذیذ مصنوعی تبدیل داده حظ ببرد و از کرختی و فاضلهٔ غیر ضروری آن صرف نظر نماید .

بدبختانه چندی قبل بواسطهٔ محدود بودن قواعد علمی نتوانستیم معلوم نمائیم که فهرست مشروحهٔ غذای ضروری ، که اخیراً بعضی از علما آنرا تشریح داده اند بدانیم کدام است ؟ و چون کشفیات اجزای ویتامین (Vitamine) وحصه های مهمهٔ دیگر نباتات ومرکبات رزقیه ، بظهور پیوست معلوم شد که ما در اشتباه بودیم . اجزائی را که در سابق به ترك آن تاکید می نمودیم ، ذرات آنها حصهٔ مهمی از ناخوشی ها رامانع آمده خدمت بزرگی در بقای صحت و تندرستی ما اجرا می نمایند .

همین است که بعد ازبرداشتن گامهای وسیع به طرف معالجه ازین گونه اشیاء ، طعام پزان و طعام دهندگان توانسته اندکه فوائد زیادی بردارند، چنانچه کلچه و نانی را میفروشند ، حاوی همان اشیائی میباشند که سالهای قبل « آسیابان ها » ازانها صرف نظر نموده ، کناره پرتاب میکردند ، و دکاندار های امروزه مسکهٔ بفروش میرسانندکه حقیقةً مسکه نبوده ،بلکه دارای مواد حل شدهٔ چربوست که عیناً مثل مسکهٔ تازهٔ حقیقی جلوه میدهد .

باغبان ها در تمام سال میوه هائی بما میدهند که به قیمت خیلی ارزان بدست می افتد : حال اگر ما از چنین سهولت ها فائده نگیریم ـ باید خود را مقصر دانسته سلامتی خود را بر دیگران بار نکنیم .

تفحصات عمیقه و غور و خوض دقیقهٔ مجلس تحقیقات طبی انگلیس در بارهٔ معلوم کردن مسئله که آیا خورا کهٔ روزانهٔ ماحاوی تمام اجزای حفظ الصحه می باشد یا خیر ؟ نتائج خوبی استنباط نموده راپورت مکملی به وزارت صحیهٔ خویش داده است ، تا بلحاظ رفاه توجهٔ مخصوصی به اغذیه و صحت مردم مبذول نماید .

و بعد از ملاحظهٔ هزاران اطفال شهری به ثبوت رسید که فیصد ۵۰ طفل شیر خوار از باعث خوردن چیزهائیکه دارای مواد کافی تولید خون صحیح نبوده است مریض بوده اندکه ضمناً این مریضی مرضهای را نیز دیگری تقویت داده شدت آنرا دوبالا میکند .

ونیزمعلوم شد که این مرض محض ازنداشتن مقدار کافی آهن درمواد شیری، عائد میشود. لهذا برای دفاع آن سعی بلیغی بجا آوردند ، ومعلوم کردند که به دادن دوای امونیوم سیترات (Ammoniom Citrate) ممکن است این مرض تخفیف شود ، چنانچه از استعمال دوای مذکور این ناخوشی کم گردید .

معلوم شد که مرض(Rickets) « استخوان نرمی » نیز از باعث قلت همین مواد (ویتامین Vitamine) بوده و مواد مذکوره عموماً در شیر تازه و روغن ماهی بمقدار زیادی موجود است .

حتی پیشتر از اکتشاف مواد مذکوره در روغن ماهی (Cod Liver Oil) ماهی کاد Cod قیمت بلندی داشت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بعد از تجارب کثیره معلوم گردید که اجزای ویتامین (Vitamine) در جسم اثر فوق العادهٔ دارد و جسم را مهیای سازد که چونه وفوسفیت یا بعبارهٔ دیگر اجزای مهم استخوان را از شیر بگیرد . و چون جسم طفل نمیتواند مقدار کافی را که شاید و باید از شیر جذب کند ، مرض استخوان نرمی برایش عارض میگردد .

معلومات و تحقیقات جدیده نیز ظاهر میسازد که در اغذیهٔ بسیاری از اطفال و مادر های شان فقر ویتامین و کلیسیوم وفوسفیت نسبةً همیشه میباشد . اگرچه مرض استخوان نرمی به معنی حقیقی آن از سی سال گذشته کمتر واقع میشود ، فوق العاده سرایت مینماید .

این را نیز نباید تصور کرد که محض مرض استخوان نرمی ازباعث کمی مواد کلیسیوم وفاسفورس بوجود میآید بلکه محکم نبودن دندان که مرض عامهٔ قرن بیستم انسانهای متمدن است نیز وابسته به کمی مقدار سابق الذکر است .

وبگانه وسیله برای جلوگیری که تحت مذاکرهٔ وزارت صحیهٔ انگلستان واقع شده همین است که برای مادران و دیگر اولیاء فامیلی دستورات لازمهٔ داده اند تا ایشان اطفال سینه گیٔ خودها را روز مره بصورت منتظم (Iron, Amon, Citrate) بنوشانند. واگر اطفال شان سینه ئی نباشند درانصورت نیز درشیر شان از دوای مذکور مخلوط نموده بالای شان بنوشانند . تا از امراض مذکور مصئون بمانند .

وبالآخره بر ما نیز لازم است که مقدار وافری از شیر تازه به مادران ودایه گان و اطفال کوچك نوشانید وحتی الوسع باید دراستعمال تخم مرغ، مسکه واقسام ماهی ها از قبیل (Mekesele, Spret, Hereings) کوتاهی نشود ، و اگر در پیدایش مقدار کافی شیر و مسکه مشکلاتی پیش میشد لازم است از روغن ماهی فائده گرفته مورد استعمال قرار داده شود .

جویدن غذا :

خدا که برای ما بیره هاو دندانها را عنایت کرده است فقط برای جویدن ومیده ساختن غذا است وهرگاه باندازهٔ کافی غذا را بجویم هضم آن در معده خیلی آسان می شود ، زیرا جویدن غذا را بیك کتلهٔ نرمی تحویل میدهد که برای افرازات معده تسهیلات پیش کرده و افرازات مذکور داخل آن شده غذا را حاضر مینماید تا بصورت نهائی در امعأ به هضم برسد .

جویدن کم به سوء هضم نتیجه داده و این مرض صورت مزمن اختیار می نماید و بالآخره در معده تمدد حاصل شده و علاج آن هم خیلی مشکل میباشد .

آب لیمو در تابستان :

چند سال پیشتر در یکی از جرائد سوالی از تمام اطبا شده بود : که بهترین مشروب تازهٔ که انسان در

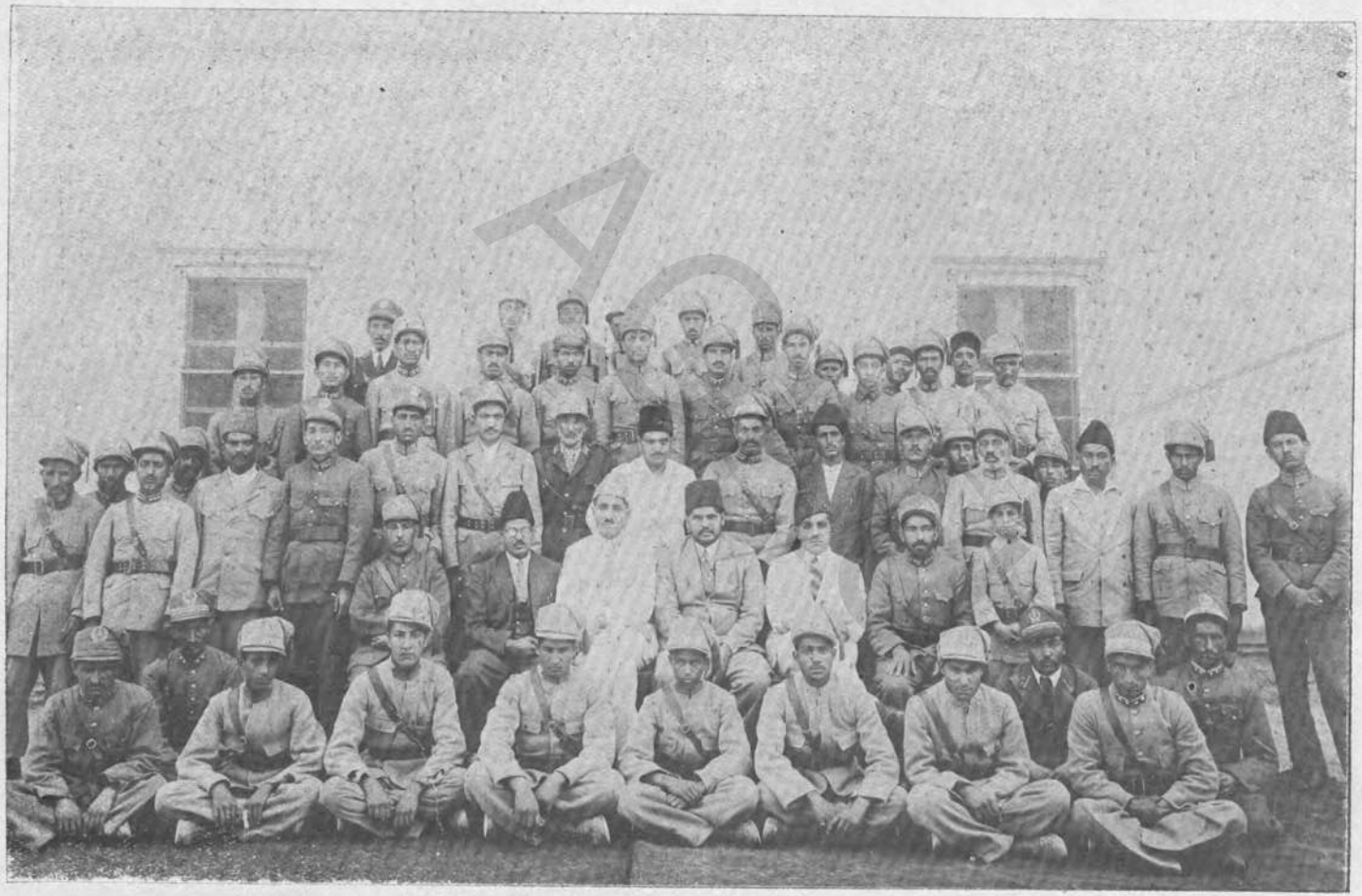

صداقتمآبان داکتران ومامورین ومتعلمین شفاخانه مرکزی وقطعات عسکری کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسم تابستان بنوشد چیست ؟ دوکتور ولیم کالب صلیبی جواب داده بودکه : آب لیموی تازه و سرد بهترین مشروبی در موسم تابستان است .

واقعاً بقدریکه ویتامین در آب لیمو موجود است نمیتوان در هیچ مشروب دیگری یافت و هرگاه قند را هم که از مواد مغذیه است بآن ایزاد نمائیم بهترین مشروب فرح بخشی برای ایام گرمی می شود . بناءً علیه مادرها باید اولاد خویش را درموسم تابستان تا اندازهٔ که در استطاعت دارند ازین مشروب بنوشانند زیرا این مشروب بهترین و با اثر ترین مشروبی میباشد که در عین حال غذائیت زیاد هم دارد .

منع ترکیده گی جلد

بعضی ها عقیده دارندکه پوست دست ها یا پایها جز در موسم زمستان که ازباعث شدت خنك ترکید گی پیدا میکند در تابستان نمیترکد . در حالیکه جلد درموسم تابستان نیز بباعث شدت عرق معروض به ترکیدگی میباشد مخصوصاً بین انگشت های پای - بناءً علیه برای جلوگیری ازین ترکید گی پایها را همیشه اولاً بآب گرم و سپس با محلول ضعیف حامض کاربولیك یا آب اوکسیژن پراکساید شسته سپس آنها را خوب خشك کرده کمی پودر بالای آنها پاش داده شود . باین ذریعه از ترکید گی جلوگیری بعمل میآید .

حفظ الصحهٔ خانه

در طرز ساختمان منازل تا امروز خیلی کم مراعات حفظ الصحه شده است واغلب خانه های کابل بر خلاف مقررات صحی محروم ازهوای کافی ، روشنی ، نورآفتاب ، وحتی نظافت میباشندکه ازطرفی خرابی ساختمان خانه‌ها و از طرف دیگر بی اعتنائی وعدم فهم مردم بمسایل صحی خیلی ازاشخاص را ازپا درآورده ویك قسمت رنجوری وضعف وعلالت اشخاص ازین رهگذر است .

مراعات مجزا بودن اطاق های خواب ، خوراك ، خانهٔ مهمان وغیره ، درا کثریه خانه ها نمی شود و از یك خانه همه کار گرفته می شود . بسیاری از خانه ها حتی از اشعهٔ آفتاب که بهترین مواهب الهی برای انسان ها وقاتل اغلب جراثیم مضره است نیز محروم میباشند . در نظافت حویلی ، اوطاق ها ، مجاری آب ، مستراح ، مطبخ وغیره کمتر توجه میشود . درحالیکه حفظ الصحهٔ خانه علاقه وارتباط مهمی بحفظ الصحهٔ عمومی داشته ودر شهریکه خانه ها مطابق حفظ الصحه نباشد ساکنین آن شهر غالباً مواجهه بامراض مسری وخطرناکی میباشند . ازین رو اهمیت حفظ الصحهٔ خانه را بایستی هرفردی مدنظر داشته وباندازهٔ قدرت وتوان خود باید دستورات صحی را درخانهٔ خویش مراعات نماید ، چه برعلاوهٔ اینکه ساکنین یك خانهٔ مرتب ونظیف وصحی از بسیاری امراض ورنجوریها محفوظ میمانند ، یك استراحت روحی ومعنوی نیز برای صاحبان یك خانه نظیف مترتب است که مخصوصاً برای رفع خستگی های صاحب خانه که از سعی و عملی روزانه مانده و کوفته داخل منزل و باصطلاح (سر پناه) خود می شود خالی از اهمیت نیست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً علیه سعی کنید تا دستورات ذیل را که خیلی ساده و بسیط است اولاً در خانه های خویش مراعات نمائید .

۱ ـ دروازهٔ اطاق ها ومخصوصاً اطاق خواب باید هر روزه برای دو ساعت ازطرف صبح جهت‌داخل شدن اشعهٔ آفتاب باز مانده شود .

۲ ـ کلکین ها و دروازه های اطاق باید خیلی زیاد باشد تابرای ادخال مقدار کافی و زیاد از هوای صاف کفایت نماید .

۳ ـ از روی شیشه های کلکین ها باید پرده های رنگه پس کرده شود تا نور آفتاب مستقیماً داخل اطاق شود .

٤ ـ برای اطفال اجازه داده نشود ، در جائیکه چشم های شان بنور مستقیم آفتاب معروض باشد بنشینند .

٥ ـ رطوبت تا اندازهٔ که ممکن است کم باشد .

٦ ـ آب خوردنی دریك جائی گذاشته شود که ازتمام ملوثات مأمون باشد .

۷ ـ در تمام اطاق های خانه شرائط تامه خیلی مراعات شده ، وبانتظام و بوقت های معین (هر فردی از روی اعتیاد) بآب گرم یا سرد غسل نماید .

۸ ـ ترتیب مطبخ واطاقهای خانه وتحویلخانه از هر جانبی موافق دستور حفظ الصحه باشد .

وصایای ده گانهٔ صحی

۱ ـ در خوراك خود حکیم باش ، شیر وسبزیجات ونان خیلی صرف نموده وقند و گوشت کمتر استعمال کن ، از مشروبات مسکره بکلی اجتناب نما .

۲ ـ جسم خود را در هوای آزاد تربیه کن ، و وقتیکه نشسته و یا ایستادهٔ قامت را راست نگهدار .

۳ ـ رئتین خود را به هوای آزاد تمرین بده و هوای صاف را در شب و روز تنفس نما ، خود را در معرض آفتاب قرار بده ، زیرا نور آن برای جسم خیلی مفید و برای صحت و تندرستی تمام لازم میباشد .

٤ ـ نظیف و تمیز باش ، قبل از صرف غذا دست های خود را با صابون شست و شو نما ، و در نظافت جسم بوسیلهٔ غسل های متعدد یومیه خیلی سعی کن ، دندان های خودرا صبح ، و شب قبل ازخواب پاك و نظیف نما .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ ـ قوای جسدی وعقلی خود را با موریکه فوق طاقت آن ها باشد خسته نکن ، نیم ساعت استراحت بعد از غذا بهترین مقویات میباشد . و طوریکه میگویند دلیل خمول و کسالت نیست .

۶ ـ در اوقات صرف غذا و خواب منتظم باش .

۷ ـ موازنهٔ عقلی خودرا حفظ نما ، هم وغمرا نگذار که برتو غلبه نماید ، یك حصهٔ وقت خود را یومیه برای تفریح و بازی تخصیص بده .

۸ ـ از شر دوری بجو ، از شخصیکه مبتلای زکام باشد و در موقع عطسه نمودن دستمال را پیش بینی خودنمی گیرد دوری اختیار نما ،در گیلاسی که عموم آب می نوشند آب ننوش ، و دستمالیکه مخصوص خودت نباشد مورد استعمال قرار نده .

۹ ـ هرگاه انحراف بسیطی در صحت تو پیدا شود استراحت نموده برای معالجه به دکتور مراجعه کن ـ زیرا خیلی واقع شده است که نقص و علت کلی بباعث اعمال های جزوی واقع شده است و هرگاه این اصل را اشخاصیکه بزکام بسیط مبتلا میشوند مراعات نماید از خطرهٔ شدت مرض نجات می یابند .

۱۰ ـ با آنکه صحت باشی هرسال در تاریخ معین خودرا به دکتور امراض داخلی ودکتور امراض دندان نشان بده و بهدایات شان عمل نما .

سگها و گربها امراض خطرناکی را نقل میدهند

درین اواخر در تمام شهرهای دنیا تربیهٔ سگها و گربها بین خانه‌ها انتشار و رواج یافته و چون صاحبان این حیوانات در تنظیف شان خیلی مبالغه می‌ورزند لابد در اثنای پاك کردن و یا حمل نمودن و یا نوازش کردن شان انواع مختلفهٔ میکروبها را که در جلد آنها موجود است بخود نقل میدهند .

یك مرض خطرناك دیگر است که از ین حیوانات بصاحبان آنها ذریعهٔ لیسیدن منتقل میشود . چنانچه وقتیکه دست ها یارو یا کدام قسمت دیگر جسم صاحبان خود را میلیسند ، درهر جائیکه زبان آنها تماس کرده باشد مرض عارض میشود و علت آن همین است که در جهاز هضمی این دو حیوان طوریکه یکی از بزرگترین اطبأ تائید مینماید تخمك های است که « اشینو کوك » (Echinocoques) نامیده میشوند و هنگامیکه گربه یا سگ قسمتی زاعضای صاحب خودرا لیسید بواسطهٔ لعاب دهن شان بعضی ازین اشینوکوك های میکروسکوپی باعضای مذکورمنتقل میشود. و اگریکی ازین اشینوکوك داخل معدهٔ انسان شد نمو حاصل کرده واز آنجاه کبدورئتین ودماغ سرایت مینماید ودراین جایها بیك شکلی که کیسه های آبی (Cystes Hydatiques) نامیده میشود تکوین یافته و این علت ذریعهٔ موت اشخاصی که دچار آن شده باشند میگردد .

بعضی امراض دیگری نیز میباشند که بوسیلهٔ سگ ها و گربه ها پیدا میشوند که مهمترین آنها جرب ، دانهٔ سر ، و سل است و مخصوصاً سل که از امراض خطرناك میباشد واگر در اول ظهور آن علاج نشود بموت منتهی میشود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

insects

وسایل جدید برای جلوگیری از ضرر حشرات

از زمانه های بعیدی است که انسانها با عالم حشرات موذیه روبرو شده و مقابل این دشمنان کوچك عاجز میگردیدند ، ولی از چندی باینطرف است که علما درصدد دفاع برآمده ومیل داشتند ازین مخلوق کوچك ومضر بکلی جلوگیری کنند زیرا مقدار مضرت این دشمنان را باندازهٔ که تعیین ومعلوم کرده اند واقعاً ازخوفناك ترین دشمنان انسانی بشمار میروند . پشه ها و مگس ها درراس این دستهٔ دشمنان انسانی قرار گرفته اند . اطبا معلوم کرده اند که وسیلهٔ انتقال بسی امراض دروجود انسانی همین حشرات میباشند لهذا آخراً کیمیادانها وسایل وادویاتی اختراع کردند که استعمال آن مضرتی عاید بانسان و دیگر حیوانات نکرده مستقیماً حشرات را فانی وبیحس میگرداند .

یکنفر کیمیادان ماهر این فن تمام اطلاعات خودش را راجع باقسام حشرات و انواع ضرر آنها و صورت هائی که برای مدافعه سنجیده است مرتباً اظهار میدارد واین بیانیهٔ مذکور توجهٔ تمام مردم مخصوصاً آنهائی را که بامور ادارهٔ خانگی علاقه مندی زیاد دارند بخود جلب کرده است این شخص فاضل مسترن Ren است که دریك علاقهٔ شیکاگو داخل عملیات شده ومقابل آفات حشرات خانگی آغاز بکار نموده است مستر رن متعلق حفظ الصحه و دیگر عواملیکه دریك جمعیت وسیع تجدید جنگرا بهمراهٔ هفت دشمن مشهور خانگی ، مگسها ، پشه ها، پروانه ها ، کیکها ، مورچه‌ها وغیره باشد آغاز نموده است .

از سالهای در از معلوم است که یکی از چیزهای نفرت آور در زندگی مگس است که تقریباً بسی مرض‌مسری در وجود اومنحصر است و این بلای مبرم تقریباً ۶۳,۰۰۰ نفر را سالانه رهسپار دیار عدم میسازد مگسها فیصد هشتادوپنج در شهر و فیصد نودوپنج در اطراف مملکت محرقه و غیره امراض را انتشار میدهند وتعداد آنها به سرعت تمام زیاد شده میرود مخصوصاً از ابتدای ثور الی آخر سنبله که درینوقت یك مگس ماده تقریباً ۵,۵۹۸,۷۲۰,۰۰۰,۰۰۰ تخم میدهد ویك مگس تقریباً ۶,۰۰۰,۰۰۰ جراثیم رابرده میتواند، جسم وبالهای آن ظاهراً لشم ودرخشان است ولی تمام وجود آن ازمویهای خورد ذره بینی مستوراست که مقامهای خوب را برای جراثیم مهیا میکند، دراثنائیکه مگس‌ها ازکثافتها برخاسته بالای طعام واشیای خورا که می‌نشیند وبقدرلزوم حصه گرفته جراثیمیکه با خود آورده‌اند آنهارا گذاشته طعام و خورا که را بوجود این جراثیم ملوث و زهردار ساخته سم قاتلی برای انسانها آماده میدارند . مگسها برای طعام یك‌وقتهٔ خود از یك الی سی میل سفر و تقریباً نصف وزن خود را بلع میکنند ، و اگر نکفند در نیم دقیقه خود را مملو از طعام می نمایند .

لا ینقطع جمعیت شان بعضی اوقات در شهر ها زیاد شده میرود . و موسم گرما برای تزئید تعداد شان بسی مساعد است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پشه‌ها بیشترطرف‌تنافر عموم بوده وگزیدن آن ها خیلی‌الم ناك است و تقریباً شصت قسم آنها موجود است پشه ها نیز مجرم قرار داده شده اند زیرا که طاعون و غیره وابسته بآنهاست .

ضرر بزرگ پشه ها اینست که پشه ها رأساً بعضی جراثیم را درخون آفت رسیده داخل میکنند خارش وآماسیدگی که‌ازباعث گزیدن‌پشه‌عائد میشود صرف ازالم نیش های آنها واز سبب مواد زهر داریست که‌دروقت جرح شدن پوست منتشر می‌شود ،یعنی این جراثیم بعد از پیدا کردن راه درخون انسان فوراً تأثیرات سمی خودشان‌را القا میکنند .

(سیسک ها) Roach تقریباً چهار سال عمرمیکنند وچهارقسم‌آنها خیلی مهم است چه‌آفت و جراثیم امراض خناق ، جیلی و مراق منحصر بآنهاست .

(کویه ها) یا پروانه ها تقریباً در سالی بقیمت ۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ افغانی قماش هارا بلع میکنندوآنها مخصوصاً دشمن البسهٔ خانم ها هستند : کشتن پروانه ها بذریعهٔ بعضی دوا ها قدری مفید است اماعلاج بهترین گم کردن‌تخم آنهاست .

خرابی زیاد وابسته به‌حالت کرمی Larvae میباشد، چون از تخمها میبرایند نمو کرده برای خوراك خودها بسیار پشم ، پر و غیره را که تقریباً دوازده چند جسم خود آنهامیباشندمیخورند، استعمال دوای‌مؤثر کیمیاوی برای رفع اینگونه ضرر ها مفید شمرده میشود .

شبگزها بسیارامراض ازقبیل چیچك، سرخکان، تب وتب موسمی ومرض‌برص‌وغیره وابسته به‌شبگزهاست، گزیدن دردناك آنها انسانرا زبون میسازد . همچنانکه منتشر کنندهٔ امراض اند همانقدر مخوف اند، وآنقدر بوی بد دارند که پرندگانیکه دیگر انواع حشرات را بشوق میخورند بآنها مس نمیکنند.

بعضی ترتیبات کیمیاوی برای قتل آنها بسیار مؤثر ثابت شده .

مورچه ها وکیك ها نیز در ردیف دیگر دشمنان عمومی مثل بلع کنندهٔ اشیا و انتشار کنندگان امراض میباشند اقسام مختلف مورچه ها ۶,۰۰۰ وازآنجمله چهارقسم: مورچهٔ زرد ریزه، خورد سیاه ، بجار، ومورچهٔ قرشها بسیار مضر است .

استعمال بعضی دواهای کیمیاوی اسباب هلاکت مورمیشود. این ادویات کیمیاوی که‌مخصوصاً کشندهٔ حشرات مضره‌است بذریعهٔ جاروب ها موقع تنظیمات درخانه وغیره استعمال میشود، برای محوکردن این حشرات مضرکه تامدتی طرف توجه نگشته بود، متخصصین آلات وادویه مهیا نموده وبا آنها مبارزه ومقابله مینمایند ولی تا حال تمام حشرات مضره بکلی محو نگردیده،زیرا اقسام حشرات در دنیا تقریباً از ۲۰۰,۰۰۰ تا ۱,۰۰۰,۰۰۰ بوده و هزار ها رقم آن برای انسانها مضر است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکیب اصلیهٔ جسد انسانی

دکتور ایف ، ای ، لاوسن ، که یکی از مدققین درجهٔ اول انگلستان میباشد در ۲٤ نومبرسال گذشته کنفرانسی راجع به ترکیب جسد انسانی در وستمنستر (Wistminster) لندن داده و با تصورات قابل قبولی ترکیب جسم یك انسانی را که متوسطاً تا ٦۳ کیلو گرام وزن داشته باشد چنین فرض نموده است : ـ

آب : ٤٥ لیتر

مواد مشحمه : بمقدار کافی وبرای ساخت هفت کلچه صابون .

ذغال : ازاین ذغال ۹,۰۰۰ دانه پنسل ساخته میشود.

یك مقدارفاسفور : که با آن میتوان ۲,٦۰۰ کلهٔ گوگرد تهیه کرد .

از امونیوم : مقداریکه جهته ترکیب کوچك املاح کفایت کند.

آهن : بهوزنی که در یك میخ متوسط المقدار محتوی باشد .

آهك : بقدر کفایت سفید کردن یك سقفی که سطح کوچك داشته باشد .

سلفر : (سنگ گوگرد) که برای نجات دادن یك سگ از کیك هایش کفایت کند .

دکتور موصوف اظهار داشته است که قیمت موجودهٔ مواد خام ، تمام مواد فوق الذکر را که محتوی ترکیب جسد انسانی است میتوان بیك مبلغ ۲٥ الی ۳۰ افغانی خریداری وتحصیل کرد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت و فلاحت

بعض هدایات در باب زراعت خربوزه

راجع به زراعت خربزه گرچه ممکن است هیچ هدایتی لازم نباشد زیرا تمام زارعین دران باب اطلاعات کافی داشته وچون طریقهٔ زراعت مذکور بسیار ساده است تشریحات اصول فنی دران چندان گنجایش ندارد ولی آنچه از روئیدن تاقطع کردن خربزه بارباب ذوق مبهم است مسئلهٔ دقت در عملیات رویانیدن آنست که اینک درین جا ذکر می شود :

گرچه عملیات رویانیدن خربزه نیز مانند زراعت آن بسیارساده میباشد اما برای آنکه بهتر و بقسم واضح فهمیده شود تمام آن به پنج دوره تقسیم میگردد :

دورهٔ اول :

چون بیارهٔ خربزه ٤ دانه برگ برآورد ، ساقه را از موضع بالائی دوبرگ اولی می برند ، ولی باید «لبهٔ زیر برگ نبات» بریده نشود و بمجرد بریدن ساقه زخم مذکور باقدری خاك پوشانیده شود تاشیرهٔ نباتی که باعث نموی آن است ، زیاد خارج وتلف نگردد .

دورهٔ دوم :

مراد از عملیات قطع اول این بود که قوت نبات در دوبرگ اولی ولبه های مذکور حلول کرده ازانجا بشاخهٔ موسوم به « شاخه‌های تولید کننده » بوجودمی‌آید پس‌چون شاخه های مذکوره پیدا شدند ، لازم میشود که آنها را از موضع بالای ۳ یا ٤ برگ ، درین دورهٔ ثانوی نیز لبه هارا که بکلی بی ضرر میباشد قطع کردن لازم نیست .

دورهٔ سوم :

دورهٔ سوم فقط شاخه های کوچك را که نوسرزده وبطول ۳۰ الی ٤۰ سانتی متر (نیم گز) رسیده باشند قطع می نمایند .

دوره چهارم :

این دورهٔ مهمترین دوره های خربزه میباشد ، و دران شاخه هائیرا که ازبن برگ سوم که بعد از عملیات دورهٔ سوم سر زده میبرند ، مگر باید بسیار دقت شود زیرا اکثر اوقات این شاخه هائیکه بعد از برگ سوم میرویند . شاخه های میباشند که از پهلوی آنها میوه بوجود می آید ، پس باید شاخه را بگذارند که قدری بزرگ شود آنگاه اگر علائم پیدایش میوه ظاهر می شد عمل قطع را بالاتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

از آن اجرا خواهند نمود والاخیر ، خربزه عموماً دارای گل های مؤنث و مذکر است طوریکه گل های مؤنث آن بسیار به آسانی شناخته می‌شود شاخهٔ آن بیك غوزهٔ خوردی که به بزرگ شدن میوه خواهد شد مربوط میباشد .

دورهٔ پنجم :

چون میوه قدری سخت و شاخهٔ آن به ساقه بیاره محکم شد ، آنگاه وجود برگهائی که از اطراف آن پیدا میشود لازم نخواهد بود ولی در قطع آنها باید احتیاط شود تاشیرهٔ نباتی زیاد خارج و سبب بدمزه‌گی یاکوچکی میوه نگردد وباید این برگ ها به مجرد ظاهر شدن بریده شوند ، درهربیاره بیش از ۵ الی ٦ میوه را نباید گذاشت واگر میوه ها زیاد باشند باید همان هائیرا که بزرگ تر و شکل شان منتظم تراست نگهداشته مابقی را قطع کنند .

مراجعت هاي لازمی

بعد ازقطع ثانی‌باید اطراف بیاره هانوك داس (وجین) شوند وقدری پارو (انبار) هم برای هربیاره داده شود .

برای آنکه خربزه ها شیرین ولطیف بوجود بیایند لازم است که تاحد امکان کمتر آب داده شوند و بگذارند که بیاره ها ازخشکی قدری زرد شوند وچون ضرورت قطعی آب دادن محسوس شود ، یعنی موقعیکه برگ‌ها پژمرده گردند ، باید بیاره ها آب داده شود و مدعای اصلی اینست که بیاره های خربزه دیر،دیر اما بوفور آب داده شود، وقتیکه خربزه ها به یك بزرگی مناسبی رسیدند بهتر است که در زیر هرکدام آنها یك تخته ویایك پارچه ازسفال (تیکر) یاخشت پخته گذاشته شود تابه زمین تماس نداشته باشد ، این احتیاط بسیار مفید است و اگر این قاعده صرف نظر شود مخصوصاً درسال های بارانی که زمین نمناك میباشد همان قسمت خربزه که بازمین تماس دارد درخاصیت ومزه باسائر قسمت ها که از نور آفتاب وهوا متمتع است اختلاف کلی پیدا می کند .

رسیدگی خربزه آنوقت شناخته می‌شود که خربزه تغییر رنگ داده ویك سوراخ قوس مانندی در دنبالهٔ (موضع الحاق) خربزه باساقه احداث می‌شود وعلاوه برین علامت رسیدن خربزه این است که قسمت مقابل دنبالهٔ آن نرم می‌شود وازان عطر خوبی نشئت میکند واین خود بخود پخته شدن خربزه را میفهماند ، از بین دوخربزهٔ متساوی الحجم که از حد الحاق بریده شده باشند ، بهتر همان است که وزنش بیشتر باشد .

چون خربزه ها در مزه بسیار مختلف میباشند ـ بسیار مشکل است که اقسام خربزه درین جا شرح داده شود ، تنها آنچه صفت ممتازهٔ خربزه شمرده می شود . لطافت وشیرینی آنست .

برای تکمیل چند نصائح فوق ، خاطر نشان میشود که ازموقع روئیدن الی دورهٔ دوم خربزه ها همواره مورد حملهٔ مالوش (یك نوع حشرهٔ کوچك) وگاوك (یك نوع کرم پیچ پیچ)واقع می شوند . برای جلوگیری

(c) ketabton.com: The Digital Library

از ضرر دشمنان پاشیدن یك مقدار خاکستر یاچونهٔ آب نارسیده دراطراف بیاره ها کفایت خواهد نمود اگر باران زیاد میشد باید این کار تکرار شود ، تاحیوانهای مذکوره به میوه وبیاره ضرر رسانیده نتوانند .

گاه گاهی برگ های بیاره های خربزه نیز سفیدمیشوند وبایك نوع گرد خاکستری رنگ در سطح و پشت برگ های مذکوره مشاهده میشود این گرد سفید ازیك نوع مرض بهوجود میآید که اسمش « نوبلان » یا (مرض سفید) است برای تداوی بیاره ها ٤ یا ٥ بار پاشیدن گوگرد (سوفر) دراطراف آنها کافی بوده همیشه مؤثر و مجرب واقع میگردد .

زراعت بادنجان رومی

بادنجان رومی که امروز درتغذیهٔ بشری مخصوصاً ملل متمدن اهمیت بزرگی را دارا گشته زراعت آن طریقهٔ آسانی دارد که تقریباً درتمام ممالك بیك صورت میباشد وفقط اختلاف درموسم بذر وحاصل گرفتن است .

تخم پاشی :

در ماهٔ جنوری (مطابق دلو) تخم بادنجان را میان صندوقهای چوبی بزرگ دربین خاك نرم وپارو داده که مدتی در آفتاب گذاشته شده باشد میکارند و صندوقها را در گرم خانهٔ جای داده آبیاری می کنند تا تخم ها نیش بزنند .

نهالی شاندن :

وقتیکه بته ها ساقه و شاخه پیدا کرد یعنی درماهٔ اپریل (حمل) آنها را بقسم نهالی در زمینیکه پس از فصل گذشته تیار شده و آفتاب خورده باشد و مخصوصاً در زمینیکه قبلاً دران کچالو کاشته شده باشد می‌نشانند وآب وپارو بقدر کفایت میدهند . درظرف یکماه بته ها بزرگ میشوند و گل میدهند و میوه پیدا میشود آنگاه لازم است‌شاخه هارا از زمین بلند کرده بهم نزدیك سازندوهمراهٔ نخ یاساقه‌های رشقه یادیگر نباتات بسته کنند تامیوه روی خاك نیفتد . علاوه برین باید چندین نوبت علف های هرزه چیده و بیخ بته‌ها نرم شود تا آب‌به آسانی تبخیر نماید . اگر دربته ها و میوه ها آثار مرض دیده شود وبرگ ها پژمرده وبادنجان ها زرد شوند معلوم است کدام میکروب مضره در آنها جا گرفته و لازم است که فوری یك مقدار شورهٔ زمینی (سولفات) را درآب حل کرده زیر بته ها بپاشند .

عموماً یك قسم کرم دربادنجان پیدا میشود وآنرا خراب میکنند برای دفع آن قدری عسل‌را همراه سنکیه (آرسنیك) مخلوط کرده در ظرفی که دهن آن تنگ باشد میاندازند وآن ظرف‌را نزدیك بته های بادنجان میگذارند،کرم ها دران داخل شده پس ازخوردن آرسنیك میمیرند واگر بعضی ازآنها زنده بماند سر ظرف مذکور را بسته دور میبرند و کرم ها را در گودالی زیر خاك دفن میکنند .

انبار :

پاروی مصنوعی که دارای مواد نوشادری (آمونیاك) فوسفات دو سود و پوتاس باشد ، یا انبار حیوانی برای تقویت مزرعهٔ بادنجان مفید است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنس بادنجان :

بهترین انواع بادنجان رومی همان قسمی است که رنگ سرخ نارنجی دارد، پوست آن کاملاً لشم وخارهایش بسیار کم می باشد .

چیدن بادنجان رومی :

بادنجان را وقتی می‌چینند که رنگ آن کاملاً سرخ وشفاف شود .

در ممالك معتدله بادنجان رومی از وقت نهالی شانی تاسه ماه حاصل میدهد که اگر درماه حمل نهالی آن از گرم خانه بزمین نشانده شود درشروع سرطان چیده می‌شود .

بادنجانی که باین طریق تربیه شود هربتهٔ آن بحد اوسط درزمین ۲ کیلو گرام (یك چارك) و در گرم خانه ۳ کیلو گرام (یکنیم چارك) حاصل میدهد .

طریقهٔ بار بندي و فروش :

طریقهٔ بار بندی وفروش بادنجان رومی دربازار ، در هرمملکت علیحده و مختلف است .

تبصره :

اگر تخم بادنجان رومی بعوض کاشته شدن در گرم خانه در ماه حمل بخود زمین بکارند هم نتیجهٔ مطلوب بدست میآید وبادنجان ها در اوائل ماه اسد پخته میشود .

طریقه زراعت توت زمینی یا اشتابری

دراول بهار که نهالی اشتابری درجویه های کوچك نشانده شد بته های آن تا تیرماه بزرگ میشود ودرزمین نمو می یابد در زمستان باید آنها را بطریق باغبانی زیر خاك کرد تا از سرما خشك نگردند . چون بهار شد دراوائل ماهٔ جون (مطابق ماهٔ جوزا) وقتیکه از بیخ‌های پارساله شاخه ها برآمد شاخه های دراز را درحد وسط آن همراهٔ یك چنگك چوبی یا سیمی بشکل(∩) بخاك وصل میکنند وهمان جای را که بزمین وصل شده قدری زیر خاك مینمایند ، درظرف یکماه ازهمان نقطهٔ که زیر خاك شده ریشه پیدا میشود و بزمین فرورفته نشو ونما می‌یابد . آنگاه ساقه های مذکور را که ریشهٔ علیحده پیدا کرده از بتهٔ اصلی جدا میکنند بقسمی که آن ساقه ها بته های علیحده میشوند درین حال چندی صبر باید کرد تابته های تازه نشو ونما یابدوریشه بدواند .

آنوقت یعنی در اخیر برج سنبله یا اوائل میزان این بته های تازه را از زمین مزبور کشیده در جویه های علیحده که زمین آن نرم وپارو داده باشد می‌نشانند وآبیاری میکنند وچندی بامراقبت تمام آنها را تربیه کرده گیاهای هرزه را ازگرد و نواح آن دور مینمایند،آب میدهند وبیخ آنها را نرم‌میکنند تاقوت ونمو بیابد، این بته ها بسال آینده ثمر میدهند .

سال آینده وقتیکه بته ها سبز شد ، گل کرد ، ثمر معلوم گشت باز بقسم سال گذشته ساقه های

(c) ketabton.com: The Digital Library

از دائرهٔ تربیهٔ حیوانات

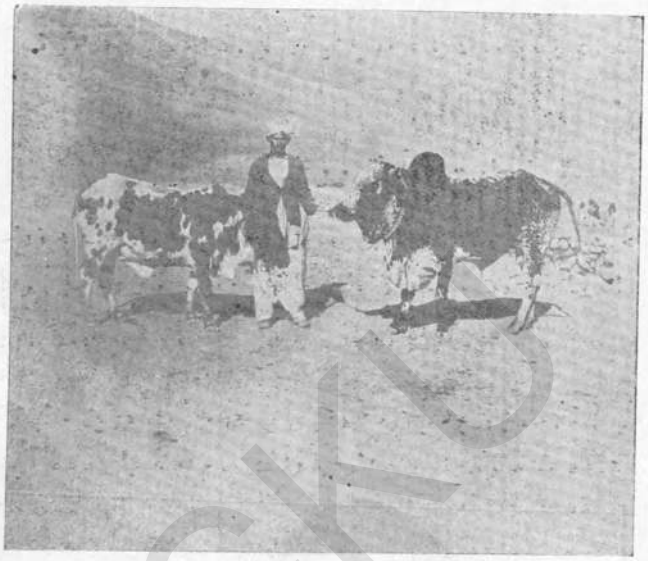

یك جوره گاوان نر وماده از نسل (اوان کاری)

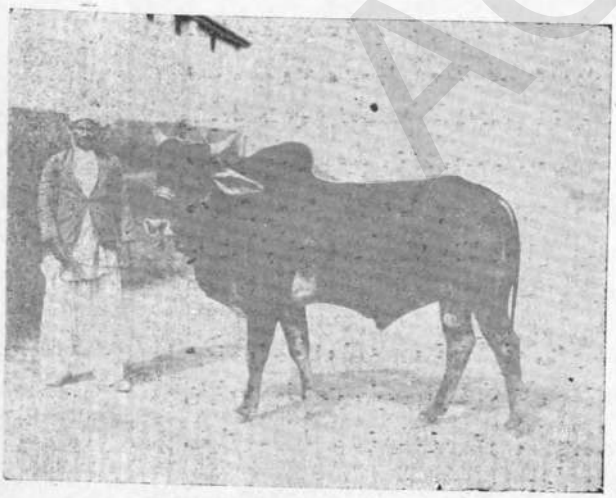

یك فرد گاو برای نسل گرفتن قلبه از نوع حصار

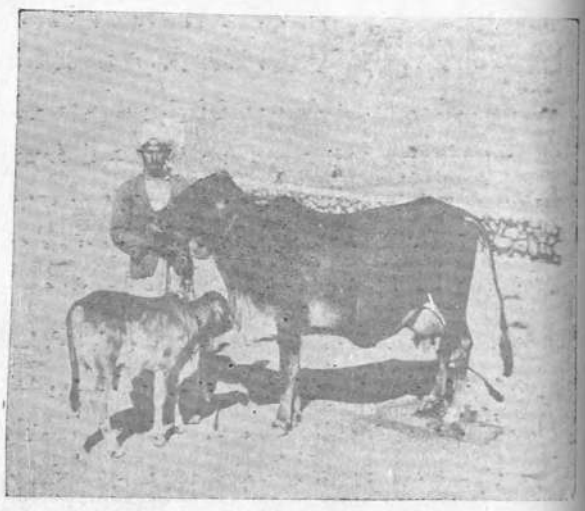

گاو وگوسالهٔ شیری از نسل (منتگمری) که درخودکابل تربیه شده وفی روز (۳۲ پوند) شیر میدهد

ACKU

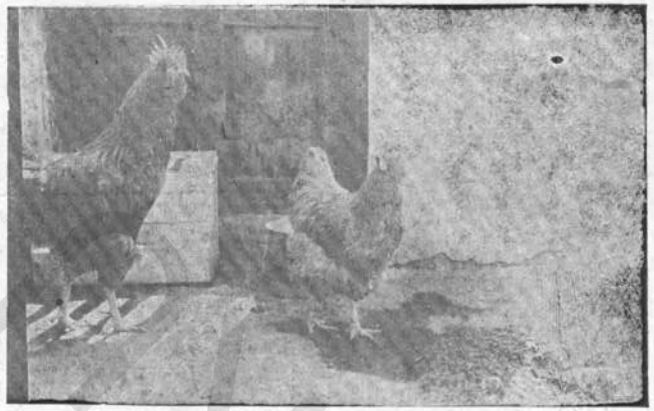

یك جوره مرغ (بف آپیتن) از انگلستان

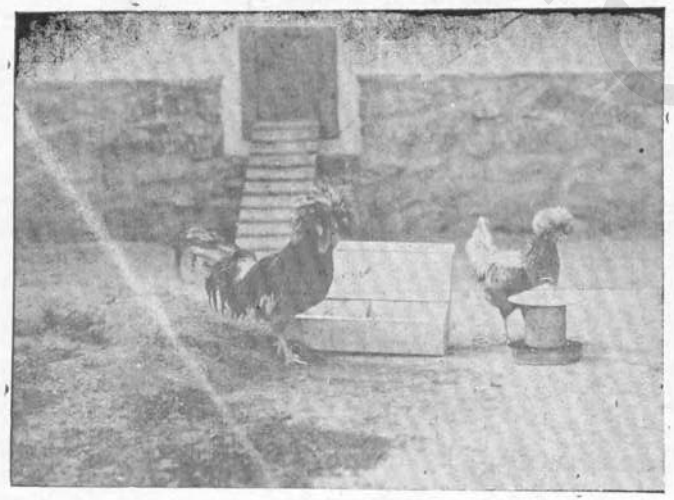

یك جوره مرغان (بلوپولش) از پولند

سه قطعه مرغ های (لیت سسکس) از انگلستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

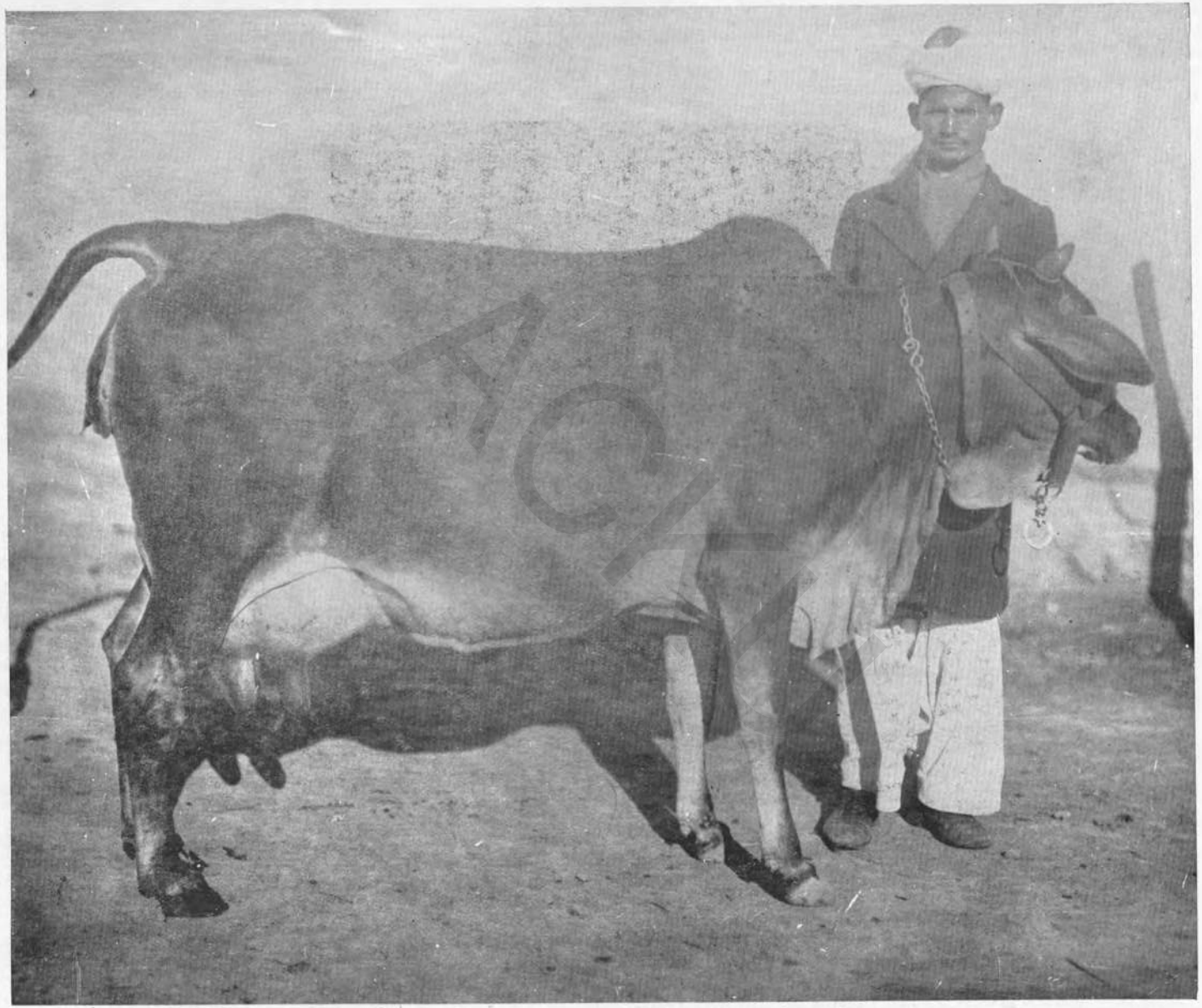

ازگاو های تربیه شده دردائرهٔ تربیهٔ حیوانات که باثر مساعی رئیس محترم دائرهٔ مذکور حیوانات مغلی این دائره صحیحاً تربیه شده میرود

(c) ketabton.com: The Digital Library

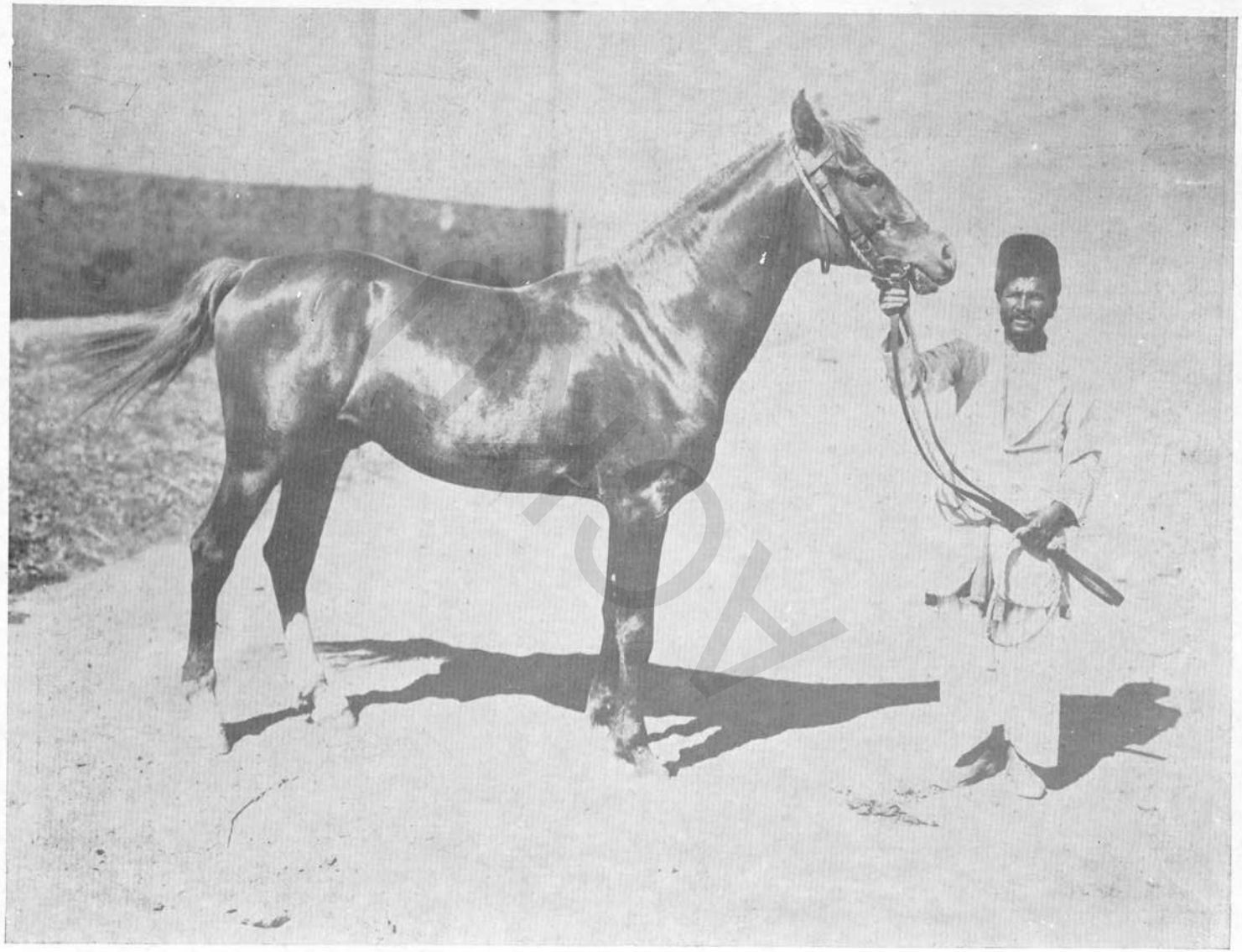

از اسپ های تربیه شدهٔ دایرهٔ تربیهٔ حیوانات (علی آباد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دراز را زیر خاك میکنند ، چون ریشه پیدا کرد علیحده کرده دردیگر جای نشانند ، برای اینکه بتهٔ اصلی از ثمر نماند وضعیف نشود ازهربته سه ساقه را جدا میکنند وباقی ساقه ها را که از ٤٠ سانتیمتر (تقریباً یك فت چیزی اضافه تر) دراز باشند قطع مینمایند تا بته قوت پیداکند ومیوهٔ ها کوچك نشوند .

وقتیکه میوه شروع کرد به پخته شدن زیر هر بته یکمقدار کاه سفید هموار میکنند تامیوه ها خاك آلوده وازتماس بازمین خراب نشوند .

میوه ها وقتی میرسند که رنگ شان قرمزی گردد انگاه یك ظرف پاك را که روی ،آن برگهای سبز یا کدام پارچهٔ نرم گذاشته شده باشد گرفته میوه ها را ازبن ساقه همراه یك قیچی خوردبریده میان ظرف مذکور بالای علف یاپارچهٔ نرم میگذارند تا ازضربت دست یا فشار ظرف فشرده وخراب نشوند .

یك بته که باینقسم تربیه شده باشد ٤ سال عمر دارد وخوب حاصل میدهد ولی بهتر است درهرسال بته های پیر از بیخ کنده وعوض آن بته های نو بطریق فوق شانده شود . درصورت مراعات تمام نکات مراقبت باغبانی که درفوق ذکر یافت میوهٔ توت زمینی به بزرگی یك چار مغز خواهد شد .

دوشیدن گاوان شیری

مراعات نظافت هنگام دوشیدن

عمل دوشیدن چطور صورت باید بگیرد : ـ

دوشیدن گاوان شیری یکی از مهمترین عملیات است که طریقهٔ تعمیل آن اثربزرگی‌راجع به مقدار وصفت شیر و ادامهٔ آن « مدت شیر دادن‌گاو » تولید میکند . شیرمایعی است‌که بسرعت‌تمام فاسد می شود و دران میکروب بکمال سرعت تکثیر می یابد ازین رو ضروری است در تمام عملیات اخذ شیر اصولات طهارت و نظافت بصورت دقیقانه مرعی شود . شیر که از یك پستان صاف خارج می شود هیچ میکروب ندارد . فقط بمجردیکه در ظرف جمع میشود مرحلهٔ ابتدائی فساد آن شروع میگردد . همین که این مرحله شروع شد هر چه حرارت آن زیاد باشد نطفهٔ مکروب هم کثرت میکند . برای اینکه شیر مقداراً زیاد و مادتاً خوب باشد و علاوتاً فصل شیر دادن گاو زیاد دوام کند بایست تا صورت ممکن قوانین ذیل را مراعات کرد :

١ : قبل از دوشیدن :

الف : نظافت گاو خانه : ـ قبلی از عملیات شیر دوشی باید هوای گاوخانه تجدید شود و حتی المقدور کوشش باید کرد تا در موقع دوشیدن فضای اصطبل غبار و بوی بد نداشته باشد (درین فرصت از جاروب کردن و شور دادن کاه و تقسیم علف خشك اجتناب باید نمود .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

« درمملکت سویدن موسیو بارتل مدیر لابراتوار لبنیات در موقع تقسیم علف خشك در یك سانتیمتر مکعب هوا ۷۶۰,۰۰۰ میکروب و در یك سانتیمتر مکعب شیر ۶۶,۰۰۰ میکروب یافته است . »

دوشیدن در خارج اصطبل در چراگاه و چمن زار ها غالباً مرجح تر است .

ب : نظافت گاو : باید از نظافت گاوان شیر غفلت نشود ، آنها را همیشه باید شست و برس کرد ، و روز یك مرتبه پستانهای آنها را تمیز نمود ؛ مخصوصاً قبل از دوشیدن لازمی است پستانهای گاو با پارچه شسته و پاك کرده شود .

چنانچه این تجربه بعمل آمده و نشان میدهد : گاویرا که پستانهایش را قبل از دو شیدن تمیز نکرده اند شیرش در سانتیمتر مکعب ۲,۷۰۰ میکروب داشته و چون پستانهایش را تمیز کرده دوشیده اند از ۳۳۰ میکروب فی سانتیمتر مکعب متجاوز نیافته اند .

ج : نظافت اشخاص : شخصیکه گاو را میدوشد باید لباس مخصوص ویا اقلاً پیش دامنی پاکی داشته باشد، شیر دوش باید از امراض مسریه نیز مصئون باشد .

د : ـ نظافت ظرف : ظروفیکه برای شیر دوشی وامثال آن بکار میرود حتماً بعد از هر دوشیدن بانهایت مواظبت مطابق اصولیکه بعداً ذکر میکنیم پاك وتمیز شود ، برای شیردوشی ظروفیکه منفذ آن تنگ باشد مرجح تر است .

۲: اصول دوشیدن :

باید عمل دوشیدن با کمال سرعت قطراً بقسمیکه تمام پستان در دست گرفته شود چون منفذ نل اندرونی پستان امکان کثافت دارد ، باید جریان اول و دوم در شیر یکجا نشود چنانچه تجربه نشان داده که جریان اول و دوم ۲,۶۰۰ میکروب داشته و بعد ها از ۴۰۰ زیاده نیافته اند .

دوشیدن تا قطرهٔ آخر سبب از دیاد مواد روغنی است .

دوشیدن گاو چون شروع شود نباید آنرا منقطع ساخت چرا گاوان‌شیر را نگه میدارند عمل دوشیدن اگربه ساعات معینه و توسط یکشخص معین صورت بگیرد بهتر است . در موقع دوشیدن باید بکمال آرامی با گاو پیش بیایند و تا حد ممکن نباید او را آزار دهند .

بعد از ختم دوشیدن باید پستانهای گاو را بقسمیکه گوساله می‌مکد یعنی از پائین به‌بالا مالش داده شود. در اثر این عملیات میشود یکدفعهٔ دیگر هم گاو را دوشید و در این دفعهٔ ثانی شیر مخصوصاً ذرات قیماق میداشته باشد .

نباید شیر گاوان معمولی را با شیر گاوی که تازه زائیده باشد مخلوط کرد و ۸ روز صبر باید کرد همچنین نباید شیر چند روزه ، شیر گاوان مریض ، شیر فاسد ، شیریکه رنگ آن متغیر باشد با شیر سائر گاوان مخلوط نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : بعد از عملیات دوشیدن :

الف مواظبت شیر : بمناسبت اینکه بوی بد و غیره در شیر تاثیر نکند بصورت فوری باید از اصطبل خارج کرده شود ، زیرا شیر برای جذب تعفن خیلی حساس است .

چون باوجود تمام احتیاط های مرعی‌الاجرا بازهم همیشه کثافت از قبیل (تارموی ، گرد وغبار ، پرکاه وعلف ، مگس وغیره) درشیر می افتد باید آنرا توسط پارچهٔ ململ و یاقیفیکه شبکهٔ فلزی داشته باشد صاف نمود .

بعد ازصاف کردن فوراً باید شیر سرد کرده شود تامواد ی (مایه) که به‌عملیات صاف نمیشود عبور آنرا مانع شده کسب تزاید نکنند. بدین ملاحظه میباید شیر را در یك اطاق سرد وتمیز برده تا درصورت ممکن ظرف شیررا درآب سرد فروبرند . روی ظرف را باپارچهٔ پاکی پوشانیده بعد از مرور یك ساعت بایدآنرا با قاشقی شور داد تاتمام آن سرد شود وبدین سان ظروف شیر را تاوقت استعمال سرد نگاه باید کرد .

ب : مواظبت درنظافت ظروف : همینکه از مواظبت حفاظت شیر فارغ شدید بایدتمام ظروفیکه برای دوشیدن بکار برده اید تمیز نمائید وبقسمیکه اول با آب سرد وبعد ازان با آب جوش وباز دفعهٔ ثالث باآب‌سرد شسته آنهارا درآفتاب بگذارید تاخشك شوند . تجربه ثابت کرده است که چون شیر تازه را درظرفیکه فقط با آب سرد شسته شده بود گذاشته اند درهر سانتی متر مکعب آن ۴۲۰۰ نطفهٔ میکروب یافته اند وچون ظرف را با آب گرم شسته و بعد شیر را دران گذاشته اند، از ۱۵۰ نطفهٔ میکروب زیاد وجود نداشته .

کثرت دوشیدن :

در بدوفصل شیردادن گاو اگر عمل دوشیدن را سه مرتبه‌در روز تعیین کنند بهتر است چرا که کثرت دوشیدن پستانهای حیوان را قوی می سازد و درنتیجه شیر مقدار زیاد بدست می آید بعضی گاوهاشیرشان‌را محافظه میکنند ، این حادثه ایست که دراثر عصبانیت حیوان تولید میشود ، درین صورت باید از درملایمت پیش آمده خوراك اورا بهتر کرد و گوساله اورا نزدیکش آورد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تغذیهٔ طیور اهلی

اگر به تغذیهٔ ماکیان ها نظر افگنیم ظاهراً معلوم می شود که سبزیجات ازباعث زیادتی آب برای ماکیان ها مضر بوده جاغور آنها را از اندازه زیاد پر ودر هاضمهٔ شان خللی وارد میکند ، اماعملاً برعکس ثابت شده زیرا اگر برای سی ماکیان دو یا سه کلم برگدار بیندازیم باشتهای زیاد آنرا بلع نموده و در ظرف یک ساعت اثری ازان در جاغور شان باقی نمیماند . چه علتی است که این حیوانات به سبزی جات بیش ترمتمایل هستند؟

در بدو امر گمان خواهیم کرد که از خوردن آن احساس لذت میکند ! در حالیکه علت حقیقی غیر ازین بوده ، قوهٔ فطری شان آنها رابخوردن سبزیجات وادار ساخته باین عمل ترغیب میدهد .

اگر ما بخواهیم که ماکیان ها دارای صحت خوب وخون تازه باشند اول تر لازم است که مواد جگری (که بسا اوقات از عدم سبزیجات برای ماکیان عارض می‌شود) قطع گردد چنانچه لزوماً در ترکیب تغذیهٔ شان بایستی قدری برگ سبز داخل نمائیم . صحت این اصول از تجربه هائی که در لابورا تور های زراعتی (تجزیه خانه ها) مملکت دنمارك نموده شده بطور وضوح باثبات رسیده است .

در نتیجهٔ تجارب متعددی در موضوع دخول مواد نباتی سبز در ترکیب تغذیهٔ ماکیان ها باختلاف سنین عمر طیور معلوم گردیده که در حاصلات تخم ، و در وزن خود مرغ ها افزونی پیدا شده ـ و صحت آنها نیز رویهمرفته خوبتر و بهتر گردیده ، چنانچه :

۱۳ ماکیان دو ساله باختلاط سبزی درخوراك شان درظرف یکسال ۱۱۶۶ تخم حاصل داده اند .

۱۳ ماکیان دو ساله بدون سبزی در خوراك شان در ظرف یکسال ۱۵۶۸ تخم حاصل داده اند .

۳۶ ماکیان جوان باسبزی در ظرف یازده ماه ۶۵۴۷ تخم حاصل داده اند .

۳۶ ماکیان جوان بدون سبزی در ظرف یازده ماه ۴۹۲۰ تخم حاصل داده اند .

در تمام دورهٔ سال لازم است که مرغانچهٔ طیور در جائی بنا شودکه با سبزی‌جات محاط باشد خصوصاً کاهو که بسیار مفید ثابت شده و دارای ویتامین Vitamines های خوبی بوده ودر حاصل تخم می افزاید .

برگ کلم هم اگر داده شود مفید است .

یك گیاهی که در مملکت ما (افغانستان) موسوم به سوزنك است خیلی مفید ثابت شده زیرا خوردن آن مرغ ها را مشتهی ساخته وزیاده تر تخم می دهند و نموی چوچهٔ مرغ ها سریع تر می شود .

رشقه و شبدر نیز مفید است که برحسب درجات اهمیت داده شود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

باغهای سر میز

اگرچه این امر بدواً ناممکن معلوم می شود ، اما باوجود آن میتوان بعضی درختان میوه‌داررا در خانه ها تربیه کرد که در شکل وهم چنین در نشوونما بدرختهای باغات مقابله کند ؛ بالای یك میز میتوان در گلدانی درخت را تربیه نمود که در تمام صفات خود با درخت باغی‌همسری کند مگرقامتش پست‌تر خواهد بود (مثل درخت سیب، ناك ، شفتالو وغیره).

برای اینکه بدانیم نشو ونمای این چنین درخت ها درخانه چگونه ممکن است باید چیزی معلومات ازین‌گونه درختهای کوتاه را توضیح کرد .

یکی از دلچسپ ترین نظاره های درخت های کوتاه قد منظرهٔ نباتی جاپانی ها است که هرکس میداند ، این درخت ها قریب دکانها برای نظاره نهاده می شود تاجلب توجه هر شخص واقع شود بعضی خانه ها نیز هست که یك اطاق آن دارای این درختها میباشد .

هم چنین درنقشه های نباتی‌جاپانی ها میتوان‌جهیل ها ، سرك ها،میدان ها و باغ ها مشاهده‌نمود. پس‌این یك امر قابل تعجب نیست که جاپانی هابرای تربیه‌دادن درختان میوه دار سرمیز تجارب بسیاری کرده اند، بلکه اصول‌نشو و نمای این درخت ها را که تابه بلندی های کافی میرسد نسل های گذشته گذاشته اند و بعضی از درختان آن زمانه تااندازهٔ (۲۰۰) سال معمر میباشد .

اصول تربیه و نشو و نمای جدید آن بالکل مخالف طبعیت است قریباً (۱۵) سال گذشته است که یك باغبان جاپانی در جنوب فرانسه رفته ومالك املاك گردیده است،پنج سال بعد ازآن این جاپانی به تمام باغهای اروپا معروف گردید ، مدتی باغبان مذکور به این وسیله یعنی (تربیهٔ درختان پست قد) معاش کافی حاصل میکرد حتی رفته رفته متمول گردید و یك حصهٔ ازثروت خود را برای‌مشاهدات این تجربیات خود وقف‌نمود ، آخراً باغبان مذکور این راز را مخصوص خود نساخته به تمام باغبانان دیگر آموخت ، در مدت ده سال این راز جاپانی به تمام باغبان‌ها منکشف گردید . یك باغبان فرانسوی طریق دیگری برای تربیهٔ این درختان کشف نمود که باعث تعجب استادان این فن (چینی ها و جاپانی ها) گردیده است جاپانی ها تربیهٔ این درخت ها را به اصطلاح مخصوص خود (تسکری، نو) میگویند ابتداءمحدود بدرخت های صنوبر بوده وبرای درخت های میوه دار هیچ کوششی کرده نمی شد .

ممکن‌است بعضی درخت های صنوبررا دریك گلدان منبت کاری دیده باشید که تمام نظاره های جاپانی‌مثل فیوجی هامه ، پل ها (پگودا ها) (برج مشهور) جاپانی ها را نشان میدهد ، یقین دارم که اگر این چنین درخت ها را دیده باشید متعجب شده خواهید گفت که چطور این درخت ها را منبت می‌کنند ، آیا ریشه‌اش را می برند یاشاخش را بواسطهٔ کدام دوای کیمیاوی غرس می‌کنند .

اگر به جنگل برویم خواهیم دید که بعضی درخت ها قوی‌البنیه هستند و بعضی دیگر که آن ها نیز از خاندان این درخت های قوی‌البنیه میباشند ؛ باوجود آن پست قد و کم زور وبی تربیه به نظر می آیند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چون که در بعضی سنگ لاخ ها ونشیب کوه ها رطوبت و اغذیهٔ نباتی را کمتر تهیه می کنند لذا بوته ها ودرخت ها نمی توانند که مثل میدان ها وجاهائیکه زمین مستعد دارند نشو ونما کنند .

درمیدانها ودامنهٔ کوها چونکه روشنی آفتاب وخاك به آسانی مهیا میشود لذا درخت های شان قوی‌البنیه بوده نشو و نمای خوب میکنند ، اگر روشنی آفتاب کافی و خاك نیز مستعد و مناسب باشد درختهای صنوبر قوی البنیه بوجود می آیند .

الحال چونکه مسئله حصول کود (۱) از کره هوائی ظاهر گردیده لذا میتوان گفت که چرا یك درخت با قامت‌بلند نشو ونما می کند،حالانکه درخت دیگر قدش پست ونشو و نمای آن نیز کمتر است این یك مسئلهٔ عادی است که می‌توان درخت ها را درخانهٔ خود رویانید ، اما برای این مطلب صبر باید کرد .

طریقهٔ غرس کردن درخت های پست قد این است :

ابتدا شاخ های درخت باریشه هایش متواتر بریده بهم دیگر بسته می شود که از نقص رساندن رطوبت محظوظ ماند ، این طریقه عموماً مخصوص درخت صنوبر میباشد که برای تربیت آن اجرا می شود اگر بخواهیم که درخت در گلدان نشو ونما کند طریقهٔ مخصوص دیگری دارد که شرح طویل میخواهد . درخت های میوه دار میوه نمی کنند تازمانی که نهال شان غرس نشود لذا برای بوجود آوردن این قبیل اشجار که بوتهٔ آنرا در گلدانی غرس می کنند باید نهال مکمل باشد .

بطور مثال میخواهید که یك درخت شفتالورا در گلدان غرس نمائید می توانید که درخت های خورد آن را از باغبانی بدست آورده یابوته هائی بخرید که شفتالوهای پخته را بار آورده باشد اگر بخواهید که بوته‌های آنرا بخرید شما را لازم است که‌ببینید آیا این بوته ریشه های خوب دارد یانه و هرگاه بخواهید خستهٔ آنرا غرس کنید می توانید ولی درصورتیکه نهال آن دو ساله یا کمتر ازان باشد .

اگر بخواهید که درخت شفتالو از خستهٔ آن بعمل آید پس آنرا در تحت کدام آبشار بیندازید بعد ازان در اوائل بهار مشاهده خواهید کرد که خسته های مذکور سبز شده وبوته بقدریك فوت بلند از آنها بوجود می آید بعد آنها را بزمین غرس کنید والی بهار سال آینده پرورش داده معطل کنید بعد در بهار آتیه این بوته ها قطع وپیوند کرده می‌شود ، وطریق قطع وپیوند کردن اینگونه نهال های بزدقی شفتالو این است که اگر از بدو سن آنها الی موقع قطع‌کردن ۲ سال‌منقضی شده باشد بقدرهشت سانتی‌متر بالای خاك‌بریده میشود شاخچه را کمی تراشیده‌بالای آن شاخچهٔ دیگر که از درخت قوی گرفته شده باشد بسته کرده شود ، لاکن آنها ئیکه لایق پیوند نباشند باید که بدون معلومات صحیح از آنها کار گرفته نشود .

در موسم تابستان شاخ مذکور غنچه خواهد کشید و بقدر سه یا چهار فت نمو خواهد کرد ، سال سوم این شاخچه و نهال مذکور در یك گلدان شانده می شود که دران نمو میکند .

طریقه های عملی بعد از این بکار انداخته میشود ، اولاً بذریعهٔ قطع کردن ریشهٔ وسطی نهال و این

(۱) اصول تغذیه ازنائیتر وجن که بعضی اشجار ونباتات‌کم‌تر وبعضی زیادتر ازان تغذیه می‌نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

طریقه‌را اختناق میگویند ، تار ها یا سیم ها قریب قاعدهٔ درخت بسته کرده میشوند و این عمل درخت را از نمو می اندازد که در نتیجه پست قد میشود ، درین موقع بعضی شاخچه ها بریده میشوند تا که عمل تبخیر را مانع شود ، هرگاه خاك انداخته شود لازم است که مقدار کافی باشد یعنی درخت را بی حس نکرده مانع نموی فوری آن گردد . ـ اگرچند سنگ های کوچك را دربین خاك بیندازیم ، می بینیم که ریشه چندان نمو نمیکند .

سال چهارم و پنجم و ششم در موسم اول بهار یا تابستان نیز همین عمل جاری کرده می شود حتی که محقق شود که نهال مذکور زیاده تر از این نمو نمی کند ، و درتنهٔ خود ضخیم شده میرود و این زمان معرفت رشدش می باشد و درین موقع درخت مذکور میوه میکند .

خاصیت نهال شانی نهال های پست قد را بواسطهٔ عمل انتشار نباتات نیز میتوان معمولداشت ، پوست یك شاخه چند بار شگافته میشود وقریباً در حدود ۱۰ سانتی‌متر آن خاك بسته کرده می شود .

دور این خاك جامنك بقه Moss نهاده میشود ، پس ازان بواسطهٔ تار بسته میشود لاکن تا موقعی که ریشه نبراید خاك آن مرطوب نگه کرده شود . و بعد ازین از قاعده اش بریده در گلدان غرس کرده میشود . هرگاه بخواهیم تعداد زیاد ازین نهال را بدست بیاریم باید که پیوند های کثیر درخت میوه دار بدست داشته باشیم ، نتائجی که ازین درخت های پست قامت بدست میآیند نسبت باقتضای وقت‌بیشتر میباشند زیرا که دران صبر و انتظار و احتیاط لازمه بکار انداخته شده است . ثانیاً میوه هائی که ازان درخت های خانگی حاصل میشود حس میکند که چیز غریب و قابل تعجب بوجود آمده است .

دشمنان قشنگ باغبان

غالباً آنهائیکه دهقان یا باغبان نیستند ، پروانه های قشنگ خوشرنگ را که از گلی برگلی می پرند و در روشنیٔ آفتاب هزار ها پرافشانی و ناز میکنند ؛ جانوران نهایت بی آزار می پندارند ، شبههٔ نیست که علی‌العموم از جملهٔ مخلوقاتی بحساب میروند که بجز تعقیب یك حیات نمایشی‌کاهلانه کاری ندارند ، ولی در حقیقت دو نسل این پروانه های کوچك بالدار (سفید کلان و سفید خورد) برای زارعین آفت آسمانی شمرده میشوند، گمان نکنند که خود این پروانه ها در حالیکه بالهای زر افشان را بدوش خود میکشند ، مضر ثابت میشوند . بلکه خصومت خود را در روز های اولین حیات مختصر و پر از تلون خود که به شکل کرم های سبزرنگ اثبات وجود می نمایند اجرا میدارند . درینحالت به کمال طماعی ببلعیدن حصص داخلی برگ های کلم گرائیده حتی برگ های بزرگ خارجی را نیز شبکه دار می سازند ، نقصاناتی که رسانیده میتوانند بسیار زیاد و مهم است زیرا درین شکل حیات دارای علامه های سخت شاخی بوده هر چیزی را مثل مقراض بریده می توانند ، وقتیکه سی روز بلعیدن و فرو بردن شان بآخر میرسد و از آن مرحلهٔ خارق العاده که ایشان را از حالت کرمی به پروانهٔ گی تحویل میدهد میگذرند ، از شرارت و فساد عاری گشته جای علامه های سخت شاخی را یك خرطومك نهایت کوچك نفیس فرا میگیرد ، ولی اگر خوب دقیق شویم درینحالت نیز برنگی‌شریر هستند زیرا حصهٔ مؤنث این اجسام لطیف باق ماندهٔ ایام خود را بنهادن تخم و تأمین دوام نسل خود برای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربادی و تباهی کلم ، زردك ، ترب و غیره مصروف میدارند ، هر یك از پروانه های ماده باندازهٔ صد تخم می نهد .

اشخاصیکه ازین مضرت ها و تخریب ها متضرر نمیشوند ، مضامین دلچسپی در ایضاح و تشریح حیات این نفائس قدرت می یابند مثلاً علاوه بر اختلاف در بین دو جنس مؤنث و مذکر دو تفریق جداگانهٔ واضحهٔ رنگ آمیزی و تلون را ابراز میدهند ، باید تذکار نمود که ماده زیاده تر موجب دقت و دارای خالها و رنگ آمیزی های زیادیست ولی چون هر دو جنس با همدیگر شباهت تامی بهم میرسانند ، کافی خواهد بود مشخص تر این دو اقسام در زیر ایضاح و تشریح گرفته شود ،اینقسم مراد از سفید خورد خواهد بود .

در بهار تمام پروانه های سفید که بعد ازشکافتن پوش عجیب خود ظهور میکنند دو خال سیاه بر بالهای پیشین و یك خال بر کنارهٔ فوقانی بالهای پسین خود داشته میباشند و علاوه برین دولکهٔ سیاه دیگر بر دو زاویهٔ بالهای پیشین آن دیده میشودکه لکهٔ مذکور درپروانهٔ بزرگ درین موسم تیره‌ترمیباشد این‌پروانه ها که در بهار می برآیند نسل تابستان را که مادهٔ آنها لکهٔ سیاه خورد بر نوکهای بال پیشین خود داشته و خالهای آن بزرگ تر میباشد بوجود می‌آورند ، در جنس مادهٔ سفید بزرگ این نسل، لکهٔ سیاه سر بالها بسیار بزرگ است .

باین اختلافی که در بین اجناس بهاری و تابستانی موجود است چه‌توجیه داده شود در حالیکه تمام اقسام دیگر پروانه ها که در یکسال دو نسل بار میآورند اینچنین اختلاف را در رنگ ظاهر نمیسازند علاوه بران کرم های شان نیز هیچیك تباین موسمی نشان نمیدهد و کلید انکشاف این رمز پر از حیرت و استغراب در تاریخ حیات و اعاشهٔ اجناس پروانهای کوچك بر اعظم یورپ موسوم به اراشنیالیوانا Arachnia Levana باتخاذ باخانم رنگ آمیز Painted Lady و پروانگان کاسهٔ سنگپشت Tortoiseshell Butterfly یافت میشود . پروانه هائی که در بهاری برایند محصول تخم هائی هستند که در تیر ماه گذاشته شده میباشد اینها کرمی را بعمل می آورند که مرتبهٔ پیوپال Pupal (حالیترا گویند که پروانها بعد از حالت کرمی Larvae و پیشتر از حالت پروانه گی برداشت میکنند) را پیشتر از آمدن زمستان تکمیل کرده و شتارا بحالت انجماد بسر رسانیده میباشد یا اینکه کرم های تا وقت که بمجرد از تخم بر آمدن انجماد کرده میباشند ، در هر دو صورت پروانه‌هائیکه به ثمر میرسند سرخ و دارای داغهای سیاه میباشند .

تخم این محصولات ، نسل ثانوی سال را تشکیل میدهد و پروانه هائی را به ثمر میرساند که بکلی ازنسل بهاری یعنی لیوانا Levana متفاوت میباشد ، ماهرین قدیم علم حشرات (لیوانا) را از اجناس آ . پروسا A. Prossa میدانستند زیرا رنگ آمیزی آن تقریباً سیاه و دارای رده های سفید میباشد یك سلسلهٔ تجارب طولانی ظاهر ساخته که این دو نسل که هر کدام آن نسل جداگانه تصور میشد محض تغیر شکل موسمی نسل واحده آ . لیوانا A. Levana است که در حالت گرمی و یا پیوپائی تغیرات درجهٔ حرارت را برداشت کرده میباشد ، دوکتور پرونت بعد از سرد ساختن این جنس بدرجهٔ مناسب در مرتبهٔ لازمه ، میگوید که ممکن است از کرم (لیوانا) بعوض پروسا ، لیوانا بعمل آورد که تنها درمدارج حرارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

تابستان بعمل آورده شده میتواند ، باینصورت بواسطهٔ تسخین متناسبه پروانهٔ پروسا از کرم پروسا نیز حاصل میشود ، کرم پروسا اگر بحالت طبیعی گذاشته شود پروانهٔ (لیوانا) بوجود می آورد در حالیکه این قیافه محصول تخم خریفی پروساست .

چیزیکه راجع بجنس (لیوانا) حقیقت دارد راجع بیك تعداد اجناس دیگر که بعض از آنها در جزائر برطانیه است نیز حقیقت واثقه را داراست درنجا حرارت عامل بزرگ و مهم این نتائج محیرالعقول است ولی در ممالکیکه سال بمواسم تر و خشك بعوض گرم و سرد تفریق میشود باعث این تغیرات و تبدلات قشنگ رطوبت است و بعضی از پروانه های افریقای جنوبی از نسل پریسیس تغیرات موسمی خیلی زننده و مشخص است درنجا ظاهراً دو نسل جداگانه و بکلی از هم دیگر مختلف داریم که یکی آن پریسیس موسمی P. Sesanus و دیگران پریسیس طبی P. Natalemsis از طرف ماهرین علم حشرات موسوم شده اند، ولی سرگی مارشال Sir Guy Marshale یکی از بزرگ ترین مدققین موجودهٔ پروانه ها و عالم علم حشرات الارض ظاهر داشته است که این دو جنس اشکال موسمی جنس یگانه است کشف این حقیقت را دوکتور مذکور بواسطهٔ تجارب نسل گیری نموده و از کرم (پریسیس نا تالینسس P. Natalensis سرخ موسم تر ، پروانهٔ سیاه و آبی موسم خشك را بعمل آورده ، این دو پروانه تا باندازهٔ که خیال شود از هم دیگر متباین و متفاوت است ، در شکل، قیافه ، رنگ ، اندازه، وتلون سطوح فوقانی وتحتانی بالها، بلکه در عادات و اطوار این تباین و تفاوت علانیه محسوس میشود .

در نسل پ ، ناتالینسس بالها دارای سرخی مس وداغهای سیاه وسطح تحتانی وفوقانی آنها یك رنگ و همرنگ میباشد ، در جنس پ ، سیزامس سطح فوقانی بالها از رنگ تیرهٔ بلوبلیك (نیلگون) و حاشیه های آبی و سرخ بعمل می‌آید ، در حالیکه سطح تحتانی یك رنگ آمیزی تدریجی سیاه و سیاهٔ خاکی را نشان داده لمعات سیاهٔ سرخ رنگ ازان تراوش میکند ، در حالیکه این تلون محکوم اثرات فیزیکی ، از قبیل رطوبت و خشکی کرهٔ نسیمی است ، در همین زمان چاکر عوارض و اتفاقات حیاتی نیز میباشد که در هر یك از پروانهارنگ های حمایتی ایجاد میکند واین هم بااوضاع هر یك ازحشرات دراشکال دوگانهٔ حیات آن ارتباط نزدیکی را داراست زیرا سطح سیاه بالهای جنس(خشك) وظیفهٔ پنهان داشتن وکتمان اورا در مواضع مکتوم وپوشیده که همیشه بتلاش آن میباشد ، اجرا میدارد ، در حالیکه رنگ آمیزی زننده، ومشخصهٔ سطح تحتانی پروانهٔ موسم (مرطوب) که از سطح فوقانی زیاده‌تر خوش رنگ وقشنگ است باطبع فعال وحرکات زیادهٔ زنده و جهندهٔ این جنس که بتلاش فضا های باز هوای آزاد است ، علاقهٔ عمیقی دارد .

درحالیکه این سطح تحتانی مثل سطح فوقانی بالها اختلاف سرخی و سیاهی را در رنگ داراست ما این رنگ را اخطاریه می پنداریم زیرا حیوانات حشرات خور از هر قبیل که باشد از حشرات این رنگ کناره جوئی میکنند ، زیرا کم از کم ازروی تجربه آنهارا بدمزه یافته اند .

موسم خشك چنانچه پروفیسر پول تن نشان میدهد،(این شخص تمام عمر خودرا درتحقیق و تدقیق ارتباط درمیان رنگ آمیزی حیوانات وجد و جهد شان برای زندگی صرف نموده است) برای حیات پروانه ها شدائد وموانع زیادی را نسبت بموسم‌تر دربردارد زیرا اگرچه درینموسم مخاصمین حشرات بالنسبه کمتر است ولی خود

(c) ketabton.com: The Digital Library

حشرات نیز بالتناسب درافلیت واقع میشود . درغوسم جماعات بزرگ حشرات خود را درزمین دفن کرده غائب میگردند وتکالیف ومشقت حیات بردوش آنهائیکه برسطح زمین می مانند باثقالت غیر قابل تحمل حمل می شود ، علاوه بران پروانه های موسم خشك به نسبت موسم مرطوب زیاده‌تر راکدوساکن بوده علی‌العموم در یك حالت غنودگی وخمود بسر می‌برند در صورتیکه مانده شوند زیاده‌تر فعالیت وشطارت بخرچ داده و گرفتن شان به نسبت پروانه های‌موسم‌مرطوب دشوارتر است ازجانب دیگردرموسم مرطوب پروانه ها هر یك ازتاثیراشعهٔ خورشید بال‌می‌یابند و از دشمنانیکه باید حذرکنند آنهائی هستند که بابال ایشان را تعقیب میکنند وبادر وقفه های مختصر استراحت برآنها محرمانه چیره می شوند ازین‌سبب‌قیمت واهمیت رنگ آمیزی پروانگان موسم مرطوب در یك وقتیکه اغذیهٔ دیگر کیاب و مجادله برای حیات شدیدتر است قابل توجهٔ مخصوص است .

تجارب درانواع و اجناس مختلفهٔ دو اشکال ممیزه یعنی جنس بهاری و تابستانی ویا نوع خشکی وبارانی را ظاهر داشته نشان میدهد که عوامل راسخه موسمی خود شان را در مواقع مختلفهٔ تاریخ حیات مؤثر میسازد دربعضی ها این اثر درحالت گرمی ودربرخی درمرتبهٔ (پیوپائی) واقع میگردد .

آنهائیکه زحمت را برخود رواداری کنند ، می توانند بظرف کمی وقت ، تجارب دلچسپی در بسیاری از پروانه های اهلی که اختلاف وتباین محیرالعقول درنسل های بهاری وتابستانی نشان میدهند ، حاصل نمایند این اشکال موسمی بنهایت درجه دلچسپ است زیرا اکثر این تباین و اختلاف نه‌تنها لمعات مختلفهٔ تلون بلکه نمونه های جداگانهٔ رنگ آمیزیرا تشکیل میدهند که انسان را واله وشیدا می سازد .

عمر اشجار

در اکثر احصائیه‌های زراعتی راجع به عمر اشجار تشریحاتی داده شده، یکی از احصائیه هائی‌که جدیداً ترتیب شده حیات اشجار را که همه در یکسال بریده شده قرار ذیل تصریح میکند :

سرو تا ۷۰۰ سال عمر کرده می تواند .

کاج ۴۲۵ سال .

سپس درخت هو ازنوع سرو طویل العمر ثابت شده که ۴۱۵ سال عمر دارد .

بلوت ۳۰۰ سال .

موریات ۲۷۰ سال .

شجرالنبع ۴۲۵ سال .

برگ لرزان ۲۱۰ سال .

درخت عان ۲۰۰ سال .

زبان گنجشك ۱۷۰ سال .

درخت آقطی ۱۴۵ سال .

پشه خانه ۱۳۰ سال .

ویك تعداد زیاد درختان دیگر هم عمرشان از یکقرن (۱۰۰ سال) تجاوز میکند . بدینقرار ضرب المثل مشهوری که « عمرش مثل عمر درخت بلوط دراز است » بایدملغی شده سرو و کاج جانشین آن شود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونه یوه کتنه

لیکونکی امین الله ماهر «زمرلای»

انسان طبعاً تولنې او اجتماع ته د خپل همجنس مجبور او محتاج دی یعنی سبب د تشکیل د تولنې او اجتماع د بشر، علم د قدرت د انسان دی پر تنهائی حیات.

پیدا کول او تصیه د شخصی او فردی مصالح بیله کمك او لاس ورکول یو بل ته امکان نلری، هر قوم او ملت چه اجتماع او تولنه ئې دیره ده، تمدن او مدنیت ته نیږدے، وسائل د مایحتاج د ژوندون ئے دیر او آسانه دی او هر قوم چه پکوشه کښ پروت او د تولنې او اجتماع سره ئے علاقه نه لره وده له تمدن څخه لرے او وسائل د مایحتاج د ژوندون ئے محدود او په سختی لاسته ورځی، یعنی انسان تنها ژوندون نسی کولای، خواه مخواه باید داخل د تولنې او اجتماع سی. زیات پردے، دلیل او بیان ودے فلسفی ته حاجت نلری.

وقتی چه انسان له اجتماع څخه چاره نلری او په داخل د اجتماع کښ ژوندون کوی، باید د هغه وقت او زمان او د هغه تولنې مدنیت قبول او حاصل کی، پدے وقت کښ اساس او تصداب د مدنیت تماماً پر علم دی د هر قوم او ملت چه علم دیر دی مدنیت ئے دیر دی، هر قوم او ملت چه علم لری بختیار دی، کولای سی چه خپل حیات، ملیت، استقلال په ښه ډول سره تأمین کی باشرفه او مسعود ژوندون وکی، په بهترین وسائلو د مایحتاج د ژوندون کامیابه سی، هغه قوم او ملت چه علم نلری نه باشرفه ژوندون کولای سی او نه هغوم رتبو ته د ترقی او تعالی د ژوندون چه په دی وقت کښ باید دی رسیدلاے سی او نه نوم دیوه مدنی انسان کتلای سی.

جکه: چه د دے زمانے او د ورے ژوندون له پخوانیو د ورو د ژوندون څخه دیر امتیاز او فرق لری، مایحتاج ئے دیر دی او انسان پدے ژوندون کښ دیر وشیانو ته احتیاج پیدا کوی چه پلاس راوستل او پوهیدل په هغو نهایت مشکل دی، او دا اشکال او سختی ماهیت او حقیقت د هغه شی دی، چه په کمك او مدد د علم سره سړی پر پوهیږی او لاسته ئے راولی.

یا په بل عبارت سره علم دی چه هغه تیاره او پنده پرده چه په مابین د ستر کو او فکر و د انسان او حقیقت او ماهیت د هر شی کښ حائل ده بیرته کوی ئے او انسان په حقیقت د هر شی رسیږی او پر حاصلولو ئے کامیابیږی.

علم دی چه په انسان کښ میل د لو رتیا او علویت، ترقی، ښه والی د اخلاق او معاشرت، محبت د پلټنے او اختراع جرئت د کار او د سعی او عمل چه اساس د مدنیت دی پیدا کوی، حس د اول والی او حاکمیت په ده کښ ترقی او نمو کوی، بیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم امکان نسته چه په اسباب او وسائل دمایحتاج د ژوندون دے څوك کامیابه سی ، یعنی ژوندون او علت د ژوندون ورځ ترلی دی په علم سره علم ضروری او بیله علمه په بنه ډول سره ژوندون کول یا تمدن ته رسیدل امکان نلری.

نتیجه داسوه چه علم ضروری او بی علمه چاره حصرده پس صورت دحاصلولو د علم په آسان صورت او طریقه سره کمه ده ؟

دهر ملت یا قوم خپله ژبه ده چه دا پیچ وتاب انسان ته لنده وی او انسان خپل مقصد ته چه مدنیت یا تمدن یا به بل عبارت سره باشرفه ژوندون دی رسوی .

جمکه : دا ښکاره خبره ده چه هیڅ قوم یا ملت دبل په ژبه سره ندی عالم سوی او نه ومدارج د ترقی ته رسیدلی فرضًا که رسیدلی وی په زرو یا لکوکښ به یووی چه هغه هم حکم د نیستی لری .

هر قوم او ملت علاوه پردی چه په ترك دخپلی ژبے مدنیت ته نسی رسیدلاے او علم نسی حاصلولای ، خپل مزایا او ملی شعائر هم بایلی بلکه نوم او نشان ئے له مخکی دمخه محو او نابود کیږی ، او تر وحشیانو هم ددحال بدتر وی ! ولی چه وحشی بیا هم په خپل حال سره یوه آزادی او خپل واکی لری ، دی نسی کولاے چه خپله آزادی او خپل واکی وساتی . او که څوك وغواړی چه دبل په ژبه علم زده کی یا مدنیت ته ورسیږی نو دده دپاره دوه عمره لازم او باید دی چه په یوه کښ دَی پردے ژبه زده کی او په بل کښ په هغه زده کړے ژبه سره علم زده کی یا هم هغه سی چه یو عامی سړی دخپلی ژبے په اصطلاح او باریکیو باندے پوهیږی یو عالم دبل د ژبے تولہ مزایا او باریکی نسی زده کولای . او دا هم امکان نلری چه یو سړی دے دوه عمره پیدا کی لدے جمله هیڅ څوك نسی کامیابیدی او نه څوك خپل مقصد ته رسیدلای دی .

یا په بل عبارت سره که یو سړی وغواړی چه دبل په ژبه مدنی سی یا علم زده کی ده ته شل کاله پکار دی ، چه پس کاله ژبه زده کی او په لسو نورو کښ علم زده کی او مدنیت ته ورسیږی . بالعکس که څوك وغواړی چه پخپله ژبه علم زده کی لس کاله ورته پکار دی ، جمکه : چه د ژبے وتحصیل ته حاجت نلری ، هغه لس کاله چه ده کتلی په بنه ډول سره خپلی جامعی او خپل ملت ته غوره خدمتونه او کارونه کوی او خپله جامعه او تولنه مسعود او دبل د احتیاجه باسی یعنی لس کاله پخواه خپل احتیاجات پوره کولای سی .

یا که څوك خپلی ژبے ته ترقی ورکی علوم پخپله ژبه ترویج او تعمیم کی ، قوم او ملت دده هم هغه علم چه پخپله ژبه ئے وی په بنه ډول سره استقبال کوی ، منفعت ورڅخه حاصلولی او په تعمیم ئے کوشش کوی ، علاوه پردے یو روحی او معنوی حظ او مزه جنی آخلی ، او که علم دبل په ژبه وی بیله هغه سړی چه په ډیر مرارت او سختی او لوی استقامت سره ئے زده کړے بل څوك منفعت او کټه نسی جنی آخستلاے . او هغه علم عمومیت نسی پیدا کولای منحصر به فرد وی ، تولنه او ملت هغه سی په جهالت کښ پاتیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم چه پخپله ژبه یعنی د ملت او د قوم په ژبه عالم وی، خبره او رهنمائی دده په خپل ملت تاثیر کوی. ملت او قوم محبت، اخلاص، صمیمیت ده ته په زړه کښې نسی او دی محترم او معزز کښې.

لنډه دا چه اساس د ترقی، علم، محبت، اتفاق، ثروت، مدنیت د خپلی ژبی ترقی او ساتنه ده بیله خپلی ژبی هیڅ کار نکیږی او هیڅ قوم ترقی نسی کولای او نه په منځ د افراد د هغه ملت اتفاق او محبت پیدا کیږی.

د مترقی اقوامو د ترقی یو لوی سبب ئے دا دی چه خپلی ژبی ته ئے ترقی ورکړه او علوم ئے په خپله ژبه کړل او علمی او فنی اصطلاحات ئے په خپله ژبه جمع کړل او هم روڅ په روڅ په وسعت او پراخوالی کښې ئے کوشش کوی، نو پدے حساب سره اول ضرورت د هر قوم د خپلی ژبی پراخوالی او ترقی ده.

پښتون هم چه د ده د تورے خرپ په هر ځاے کښې پروت او د ده د مدنیت ترسورے لاندے ډیرا قوام آسوده وه او د ده شجاعت ضرب المثل او ترحمایت لاندے ئے ډیر ملتونه او طائفے اوسیدلی او د ډیرو پیشرو اوراهبرو په دا ضرورت وپوهیده چه له پاره دا عادی او بیرته راوستلو د خپل عظمت، خپلی شیرینی او خوږے ژبے ته «پښتو» ترقی ورکی او یوه علمی او مدنی ژبه ئے وګرزوی او شلیدلی شیرازه د نفاق په توحید سره د دے ملی ژبے دوباره ترتیب او وتړی.

وړاندے ترصورت دا حیا او توجه و پښتو ته که لږ و راند حالت د دے ژبے بیان سی بیخایه نده.

دا معلومه ده او اکثر تاریخونه او آثار او ډیر علماء د (انتوغرافی) پدے قائل دی او بیانوی ئے چه ملت او قوم د افغان او افغانستان هغه شجاع او میړه زوی د آریان دی چه په خپل اصلی وطن کښې د پلار یعنی (آریان) چه سلسله د هندوکش د غروده استوکنه کوی. دا خپله اصلی مینه ئے نده خالی کړے او نه ئے پر بله خواه هجرت کړی دی؛ دا ساتنه د خپلے مینے پوره دلیل دده پر شجاعت دی، د ډیر نسلونه او تګران د دے شجاع او غیور او مستقل قوم څخه بیل او په هره خواه تللی دی.

د دے شجاع قوم ژبه «پښتو» هم هغه اصلی ژبه ده چه تر اوسه ئے په هغه خپل عظمت او خپل قواعد سره په خپلو غرو کښې چه نشان او علامه د لوړ همت او مزایا د استقلال او آزاد طبیعت د دوی ده ساتلی ئے ده چه پیشرو او پلار د د ډیرو ژبو بلله کیږی! او که بعضی روایات دا بیانوی او بعضی اشخاص وائی چه پښتو اشتقاق د بلے ژبے څخه لکه سانسکریت یا د نوروده یا بعضی اوسنی چه ځان محقق یا د دی فن متخصص بولی پدے باب کښې بعضی روایات کوی یا بعضی کتابونه ئے لیکلی دی، ګمان کوم دا دلیل چه کشته بیا نیږی کافی دی چه پښتو اصلی ژبه د پښتانه چه اصلی وارث او جانشین د آریان بلل کیږی ده، او له هیڅ ژبے څخه مشتق او راوتلی نده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکات اولغات ددے ژبے چه پښتو علماؤ تحلیل کړی او تحقیق ئے پکښ کړی دی دا ژبه مبنی ده پرصوتیه اوهجائیه کلمو باندے اوپردے باندے دیردلیلونه هم لری او دنورو بعضی علماؤ، آخرین تحقیقات هم دادی چه پښتو یوه شعبه د آرین چه شاخه د آریاده اوهغه هم قدیم ژبه د افغانستان وه ده چه زموژ و مقصد ته چه پښتو د سانسکرت اوٹنورو ژبو څخه نده مشتق سوی، نیږدے روایت دی.

دلیل دعلم د اشتقاق د پښتو دادی چه: هیڅ څوك دا نسی ثبوت ولای چه پښتون د بله ځایه راغلی او په افغانستان کښ ئے استوګنه نیولی ده یا د بل قوم او ملت قوك دی او دا هر څوك وائی چه افغانستان اصلی ځائے د آریان، پښتون اصیل آرین او اصلی او دائمی ځائے دغه افغانستان دی او تول توکونه او شعبی د آریان د دغه ځایه جدا او په هره خواه ئے هجرت کړی دی، البته هر قوم چه په خپل ځای پروت او په حال کښ ئے تغیر پیدا نسی ژبه ئے هم خپله اصلی او قدیمی ژبه بلله کیږی؛ که چیری پښتون له هندوستانه یا له بله ځایه راغلی وی نو دا ګمان بلکه یقین کیده چه ژبه ددوی هم یوه برخه یا اشتقاق د سانسکریت یا د نورو ژبو څخه ده، یا کوم یوه مستشرق چه اشتقاق د پښتوئے لیکلی دے لیکلو ته ئے اعتبار نسته ځکه چه مآخذ دده هغه زوړ روایت دی چه په باب د اشتقاق د پښتو کښ له سانسکریت یا د بلے ژبے څخه پاتے دی، یا خپل تطبیقات او تحقیقات دی چه په یوه کال او دوه کاله ئے کړی دی دے تحقیقات او تطبیقات ته چندان اعتبار نسته، ځکه چه یوسړی د پردے ژبے چه دده اصلی او مورنی ژبه نوی په یوه سیاحت او کنډ سره په یوه کال او دوه کاله نسی کولای او نه د هغه ژبے نکات اولغات او مزایا او معلومیږی لکه (جارج مارکن سٹرن) د سویډن چه یو وقت راغلی وه او یو کال یا نیم ئے په عبور او مرور کښ تیر کی په نتیجه د خپل تحقیقات کښ ئے یو کتاب په باب د ماهیت او اشتقاق د «پښتو» ولیکی، آیا دا تحقیقات دده یا قول دده په باب د پښتو غوندے ژبے کښ صحیح او پرځائے دی؟ یا قابل د اعتبار دی چه څوك اعتبار او اعتماد ورباندو کی؟ خیر!

بل دادی چه د سانسکریت په لغا توکښ چه یو زوړ او قدیمی کتاب دی، او په انګریزی ترجمه سوی دی په وضاحت سره لیکلی دی چه پښتو مستقله دیوه قوم ژبه ده، او کتاب د (آثار عجم) هم په شجره د السنو کښ پښتو یوه مستقله ژبه د آریا بولی.

تذکیر او تأنیث او عروض ددے ژبے چه وګورو او د نورو ژبو سره مطابقت ورکو تماماً پښتو د اروپائی ژبو سره یو رنګوالی لری بلکه ددے ژبے د یرلغات په هغو ژبو کښ پیدا کولای سو.

نو پدے جهته چه پښتون اصلی آرین او مقیم په خپل ځای کښ دی او نور اقوام او تکران دده څخه جدا سوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهرې خواته تللی دی دے ژبے ته اصلی ژبه ویلای سو. مشتق ئی له بلے ژبے څخه نه بولو او نه دبلے ژبے څخه مشتق ده.

په دغونه بیان دا بحث لنډه وو او چندان ضرورت هم ودے بیان ته نلرو چه پښتو د بلے ژبے څخه مشتق سوی یا بله ژبه د پښتو څخه، فرضًا که پښتو د بلے ژبے څخه اشتقاق سوی هم وی له اهمیت او مزایا ئے څخه نه کمیږی لکه عربی ژبه چه له عبرانی څخه مشتق سوے ده آیا دا اشتقاق له اهمیت د عربی نه څه کم کړی دی؟ یا څه نقصان ئے ورسولی دی؟ بلکه اعتبار او اهمیت چه تن ورنج په واسطه دښتو او نماد ادب او علومو او فنونو عربی لری ډیرے ژبے ئی نلری.

صرف دا هم موږ ته کفایت کوی چه پښتو د اسی ننګیالی او شجاع او باغیرت قوم ژبه ده چه د ده مدنیت او تشکیلونه د شاهنشاهیت په ایشیا کښ تاریخونه په لوړ او غټ عنوان سره لیکلی دی.

پښتو ولے ترهوسه په خپله احاطه کښ محدود پاتے سوی ده، پراخوالی او تعمیم ئے ترخپلے احاطے د باندے ندی پیدا کړی؟

اول سبب دا دی چه پښتون په نهایت سره آزادی خواه او استقلال پسنده قوم دی آزادی او استقلال له خاصو مزایا ؤ څخه دده ده. هیڅ کله دچا سیادت پرځان نه قبلوی او نه دچا تر اثر لاندے کیږی هیڅ پړدی قوم او ملت پرده باندے سیادت ندی کړی او نه ئے خپل حکم باندچلولی او نه ئے ښه روج جنی لیدلی ده. که کوم قوم او ملت په کومه زمانه کښ تسلط او حاکمیت باندے پیدا کړی دی، هغه هم د خومدے لپاره موقتی وه آخر هغه قوم په خپل تسلط او حاکمیت باندے پشیمانه او په اصطلاحه سره سر او مال سوی جنی تللی دی. پدے سبب نه بل دده وژبے ته مینه کړی ده او نه ده د بل اثر او ژبه قبوله کړی ده.

بل دا دی چه فارسی ژبه د افغانستان (۱) په سبب دد ے چه په دربار او حکومت کښ له ډیرو تیرو زمانو نه په رسمیت سره پیدا اندلی سوی ده عمومی معاملات د دفتر او د حساب او نور لیکل په دے ژبه سره جاری وه او دی، او عربی په جهته د دے چه یوه اسلامی ژبه ده او عمومی احکامات د اسلام پدے ژبه سره لیکلی سوی دی، ډیره ترقی وکړه او عمومیت ئے پیدا کی، پښتو هم فارسی ته له جنبی د رسمیت څخه او عربی ته له جنبی د علم او اسلامیت نه توجه وکړه او پښتو پر خپل حال پاتے سوه پراخوالی ئے پیدا نکړ، او دا د وه احتیاجه چه رسمیت د دربار او علوم دینی

(۱) دا خیال دے نوی چه فارسی پره دی ژبه ده، بلکه فارسی هم لکه پښتو د افغانستان پخوانی او اصلی ژبه ده او له افغانستان څخه خارج ته تللی ده له خارج نه افغانستان ته نه ده راغلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا دنیوی دی د ژبے پہ پراخوالی کښ لوے عامل او مؤثر بلل کیږی.

بل علت ئے دا دی چہ پښتون لہ پاره د ساتنی د خپل استقلال او آزادی لہ تعرضاتو څخہ د هغو کسانو نوچہ د ده وآزادی او وطن تہ غلہ وه مدام پہ کشمکش او جنګو او انقلابو کښ ئے عمر تیرسو، وقت او فرصت ده تہ پلاس راغی چہ پہ باب د وسعت او پراخوالی د خپلی ژبے توجہ او کوښښ وکی یا د خپلہ ژبہ علمی وګرزوی، بیا هم کہ چا کوښښ کړی یا څہ آثار ئے د رلود پہ انقلاب او جنګو کښ محو او نابود سوی دی.

بل دا دی چہ ساتنہ او ترقی د هرے ژبے پہ ادبا ؤ او آثار د ادبا ؤ د هغہ ژبے دی، پښتو د مخہ تر شاهنشاهیت د محمود غزنوی باقاعدهٔ رسم الخط نہ د رلود او لیکل ندی پکښ سوی. شعرا او ادبا ؤ بہ خپل آثار د وخپلی حافظے تہ سپارل مګر بہ د دی او آثار د ده د واره تر خاور د ولاندے وسپارل، نو آثار د پښتو ندے پاتے سوی او نہ ئی ترقی او پراخوالی پیدا کړی، شاید نور علتونہ هم وی چہ سبب د پاتہ کیدو او محدود والی د پښتو سوی وی.

پښتو او لیکل د پښتو :-

وقتی چہ معروف شاهنشاه د افغانستان «محمود» زابلی تشکیل د شاهنشاهیت د افغانستان جوړ کی او اساس او ستن د حکومت او شاهنشاهیت ئے پښتون وه او خپل احتیاج ئی د پښتو تہ لیده او مو رد دے معروف شاهنشاه هم پښتنہ او د قندهار وه نو د پښتو ژبے تہ ئی اهمیت ورکی او لیکل ئی پہ باقاعده رسم الخط سره رواج کی، ګویا اساس د لیکلو د پښتو لہ حکومت څخہ د محمود زابلی شروع کیږی، چنانچہ قاضی خیرالله د پشاور، پہ دیباچہ کښ د پښتو د لغت چہ د ده پخپلہ جوړ کړی لیکلی ئے دی (هغہ روایت چہ پہ باب د پښتو کښ محقق او ثبوت تہ رسیدلی دا دی چہ پہ زمان د سلطان محمود پہ ایما د حسن میمندی سره قاضی سیف الله تحریر او لیک د پښتو تہ توجہ وکړه او مخصوصہ اصوا تو تہ د پښتو ئے مخصوص اشکال جوړ او معین کړل).

پس لہ هغہ پښتنو خپلی ژبے او خپلو آثارو تہ توجہ وکړه او ترقی ئے روږ پہ روږ زیاته سوه دا ترقی تر آخر د سلطنت د احمد شاه بابا د وام د رلود، اګرچہ پدے زمانہ کښ هم پښتون لہ مدافعہ او تعرض د پره د وی او د کور د جنګو څخہ خلاص نوه بیا هم د یو نامدار شاعران او ادیبان پہ دے ژبہ کښ پیدا سول چہ د اکثرو اثرات تر هوسہ باقی دی، هغہ نامدار شاعران او ادیبان چہ پخوانی دی یا پس لہ احمد شاه بابا دی او دے محرر تہ تر یوے اندازے معلوم سوی، او پلاس راغلی دا دی :-

(۱) ملا محمد حسن د قندهار: اولین شاعر د پښتو دی اولین نظم د دے شاعر مناجات وه چہ محاورات او الفاظ د دے مناجات پقرار د بیان (سره هغہ اصلی او خالص پښتو وه چہ نمونہ ئی اوس پلاس نراغی. (۲) شیخ مالی یوسف زئی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه تاریخ دصوات دفتح ئے په نظم سره په (۱۴۲۴) میسحی لیکلی دی او پخپله شیخ مالی رئیس دخپل قوم وه او دافتح هم ده پخپله کړی دا اولین کتاب دپښتو دی چه موجود دی تر دے وړاندې چه لیکل یا آثار دپښتو دچاو لاس ته ندی راغلی د اکتاب په کتابخانه کښې د (برېتش موزیم دلندن) موجود دی. (۳) عصام (٤) یونس (٥) حسین (٦) سکندر (۷) احمدشاه (۸) صدرخان (۹) ابوالقاسم (۱۰) قلندر (۱۱) خواجه محمد (۱۲) کاظم خان «شیدا» (۱۳) فاضل (۱٤) هجری (۱٥) دولت (۱٦) صمد (۱۷) دوست محمد (۱۸) فضیل (۱۹) مهین (۲۰) اشرف (۲۱) خوشحال خان (۲۲) عبدالرحمن (۲۳) محمدی (۲٤) احمد (۲٥) معزالله (۲٦) غفور (۲۷) عثمان (۲۸) عبدل (۲۹) فتحعلی (۳۰) پیرمحمد (۳۱) کاظم (۳۲) ابراهیم (۳۳) علیم (۳٤) صدیق (۳٥) عبدالقادر (۳٦) عبدالحمید (۳۷) کامگار (۳۸) میرزا (۳۹) صدرخوشحال * (٤۰) بابوجان (٤۱) فیاض مصنف دنظم دقصے دشهزاده بهرام او گل اندامه (٤۲) عبدالکبیر (٤۳) بوعلی شاه (٤٤) شاه افضل (٤٥) امیر (٤٦) احمد کلاچی (٤۷) ملاعبدالعظیم (٤۸) ملاقیوم (٤۹) آخند درویزه (٥۰) پیرروشن (٥۱) حافظ رحمت الله (٥۲) واصل (٥۳) ارزانی (٥٤) انصاری (٥٥) مولوی حمیدالله.

علاوه پردے کا نوشاید نور ډیر شاعران او ادیبان تیرسوی وی چه یا آثار ئے نه دی پاته یا ومانه نه دی معلوم او معاصر شاعران او ادیبان او هغه طبیعی شاعران چه پکوشه او کنار کښې پراته دی حساب ئے ترسوو تیر دی، او زه پوره معلومات هم نلرم (شاید که خدای وکی په کومك دا دباؤ په باب دلیکلو دمفصلی تذکری دپښتو شعراؤ په آینده کښې کوښښ وکړم) او دا پورته کسان چه ولیکل سول اکثره علاوه پرشعر او ادب په نورو علوموکښې هم فضل درلود او ډیر لوی عالمان تیرسوی دی او له بعضو نه آثار په عربی او فارسی کښې هم پاته دی.

دداخلی علماؤ او ادباؤ پس له شاهنشاهیت دا احمدشاه بابا چندان اثر پاته ندی ځکه چه افغانستان بیا داخلی کشمکش او په داخلی نفاقو او دباندنی جنګو کښې سرګردان او اخته سه په هغه اندازه چه لازمه وه پښتو په داخل کښې ترقی ونکړه مګر بیا هم بعضی علماؤ دپښتو په داخل او دباندکښې پدے ژبه کی ئی ډیر کوښښ کړی دی، او کتابونه ئی لیکلی دی فهرست دمعتبرو کتابو کې پخوانی دی یا اوسنی او ماته معلوم دی لپاره دافادے دپښتو په قرار ذیل سره دادی:

(۱) توبة النصوح (۲) عنوان النصائح (۳) ظفرالنساء (مرحوم سید نعمان الدین احمد کاکاخیل) (٤) جمال افغانی تذکره دسید جمال الدین افغان (مولانا عبدالمجید اتمانخیل مهمند) (٥) ترجمه دمسدس حالی (غلام محمد خان پوپلزائی) (٦) وافیه صرف او نحو دپښتو (قاضی میر احمدشاه خان صاحب رضوانی) (۷) خیراللغات (لغات دپښتو) (قاضی خیرالله دپشاور) پداورد و (۸) اخوان الصفا ترجمه (حافظ رحمت الله) (۹) کلیله او دمنه (ترجمه دملا ابوالحسن هراتی)

* آثار ددے شاعرانو په کتاب دچمن بی نظیر کښې منتخب او لیکل سوی او اکثره بیل بیل دیوانونه هم لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) قران شریف او بعضی احادیث (ترجمه د قاری حبیب الله خان او مولوی عبدالمجید خان) (۱۱) تفسیر بیر (ترجمه د مولوی محمد علی) (۱۲) راحت القلوب منظوم (مولوی حمید الله) (۱۳) خزینهٔ افغانی (مولوی محمد اسمعیل خان) طبع لاهور ۱۸۸۹م (۱۴) بهارستان او شکرستان د پښتو (قاضی میر احمد شاه رضوانی) طبع د لاهور (۱۵) آدم خان او درخانی خو رقمه او خوکسانو لیکلی (۱۶) قصه د شهزاده بهرام او گل اندامه (فیاض) (۱۷) رشید بیان (ملا عبدالرشید) (۱۸) اسرار العارفین منظوم (مولانا شیر محمد اخندزادهٔ هوتك (قندهار) (۱۹) کتاب د علم تجوید (ملا محمد عمر صاحب اسحق زائی ساکن دلغمان د پنده) قلمی دی چاپ سوی ندی (۲۰) منهاج العابدین منظوم (حبیب الله آخندزادهٔ کاکړ، مشهور په (حبو) آخندزاده د قندهار (۲۱) مهملات صدیقی منظوم محمد صدیق آخندزادهٔ سلیمانخیل د قندهار، چاپ سوی ندی (۲۲) عین العلم (عبدالحکیم آخندزاده کاکړ د قندهار) چاپ سوی ندی (۲۳) تهذیب الواجبات منظوم (عبدالباقی صاحب کاکړ د قندهار (۲۴) تفسیر بیر (ملا فقیر کاموی) (۲۵) فوائد فقیر (فقیر الله صاحب کاموی (۲۶) تاریخ مرصع (محمد افضل خان زوی د اشرف خان زوی د خوشحال خان ختك (۲۷) فوائد الشریعه (آخوند محمد قاسم) (۲۸) کتاب د بابوجان (بابوجان) (۲۹) مخزن الاسرار (آخوند درویزه) (۳۰) گلدسته ترجمه د گلستان (عبدالقادر ختك (۳۱) گنج پښتو (مولوی احمد د هشت نگر (۳۲) تاریخ سلطان محمود غزنوی (مولوی احمد) (۳۳) انشا د پښتو (۳۴) چمن بی نظیر (۳۵) دیوان د عبدالرحمن (۳۶) دیوان د خوشحال خان ختك (۳۷) دیوان د عبدالحمید (۳۸) دیوان د خواجه محمد (۳۹) د میرزا جان انصاری (۴۰) دیوان د محمد کاظم خان شیدا (۴۱) دیوان د اشرف خان ختك (۴۲) یوسف زلیخا د جامی ترجمه د (عبدالقادر) (۴۳) دیوان د عبدالقادر ختك (۴۴) دیوان د احمد شاه بابای (ابدالی) (۴۵) کلیله او دمنه یا علم خانهٔ دانش (محمد افضل خان ختك) (۴۶) غل قاضی مولوی احمد (۴۷) هغه دغه، علاوه پردے دیر کتابونه نور هم سته چه ماته معلوم ندی یا کشنی کتابونه چه تعداد ئے تر رپورته دی او دلته ئے ذکر باعث دوو ژدوالی کیږی.

علاوه د پښتنو څخه خارجیا نو هم په پراخوالی او ترویج کښې د پښتو د ژبے د پیرښه خدمتونه کړی دی. او د پیر کتابونه لیکلی دی تعداد او نومونه د بعضی مهمو او قابل د اعتنا کتابونو چه ماته معلومه دی دادی:-

بعضی کتابونه د پښتو

Some Pushtu Books

لغات :-

Dictioneries :-

(۱) لغات د پښتو مؤلف (دورن) طبع د پتر سبورگ ۱۸۴۵ع

1. A Dictionary of Pushtu Language by Dorn, St. Petersburg. 1845

(۲) " " " (راورتی) " لندن ۱۸۶۰ "

2. A Dictionary of Pushtu Language by Raverty, London. 1860

(c) ketabton.com: The Digital Library

3. A Dictionary of Pushtu Language by Pe'lew, Lahore. 1867

(۳) لغات د پښتو مؤلف (بیلو) طبع د لاهور ۱۸۶۷ع

4. (Russian) Grammar & Vocabulary of Pushtu by Tumanovitch, Tashkent. 1908

(٤) (روسی) گرامر او فرهنگ د پښتو مؤلف (تومانووچ) طبع د تاشکند ۱۹۰۸ع

5. Etymological Dictionry of Pushtu-Morgensterne, Oslo. 1927

(٥) لغات د اشتقاق د پښتو مؤلف (مارگن سټرن) طبع د اسلو ۱۹۲۷ع

6. An English-Pushtu Colloquial Dictionary, Gilbertson, Hertford. 1929

(٦) لغات د محاورې پښتو " (گلبرسن) طبع د هرت فورد ۱۹۲۹ع

7. (German) Etymologie & Lautlehre des Afghanischen by Grieger.

(۷) (جرمنی) اشتقاقات د پښتو مؤلف (گرایگر)

Grammars :-

گرامر (صرف او نحو) :-

1. A Grammar of Pushtu by Vaughan. London

(۱) گرامر د پښتو مؤلف (واهن) طبع د لندن

2. A Grammar of Pushtu by Raverty. London. 1860

(۲) " " " (راورټی) " " " ۱۸۶۰ع

3. A Grammar of Pushtu by Bellew, Lahore. 1868

(۳) گرامر د پښتو مؤلف (بیلو) طبع د لاهور ۱۸۶۸ع

4. Notes on Pushtu Grammar by A. Cox. Lahore

(٤) " " " (کاکس) " " "

5. A Grammar of Pushtu by Ernest Trump, London. 1873

(٥) " " " (ارنیست ترومپ) طبع د لندن ۱۸۷۳ع

6. A Grammar of Waziri Pushtu by Lorimer, London. 1902

(٦) گرامر د وزیرو د پښتو مؤلف (لارمیر) طبع د لندن ۱۹۰۲ع

7. Syntax of Colloquial Pushtu by Lorimer, Oxford. 1915

(۷) نحو د محاورې پښتو مؤلف (لارمیر) " " اکسفورد ۱۹۱۵ع

Manuals :-

منول قواعد او محاوره او ترجمه :-

1. Pushtu Manual by Raverty, London

(۱) منول د پښتو مؤلف (راورټی) طبع د لندن

2. A Manual of Pushtu by Roose Kepple, London. 1901

(۲) " " " (روس کیپل) " " "

3. A Guide to Pushtu by Mohammed Ismail Khan, Lahore.

(۳) راهنما " " (محمد اسمعیل خان) " " "

4. How to Speak Pushtu by Qazi Ahmad Jan, Peshawar.

(٤) پښتو څه رنگه وائی مؤلف (قاضی احمد جان) طبع د پشاور.

5. Pushtu Colloquial by Feroze-ud-Din, Ludhiana.

(٥) روزمره پښتو " (فیروز الدین) " " لودهیانه.

6. The Pushtu Language by Gilbertson, Hertford. 1929

(٦) د پښتو ژبه " (گلبرسن) " " هرت فورد ۱۹۲۹ع

Text Books :-

منتخب ادبی او کلاسی کتابونه :-

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. Gulshan-i Roh by Raverty, London — (۱) گلشن روه مؤلف (راورټی) طبع د لندن
2. Kalid-i-Afghani by Hughes, Lahore — (۲) کلید افغانی " (هیوز) " " لاهور
3. A First Book of Pushtu by Gilbertson, Benaras. — (۳) اول کتاب د پښتو " (گلبرسن) " " بنارس

Poetry :- — اشعار :-

1. Afghan Poetry of the 17 th Century by Biddulph, Woking. — (۱) اشعار د قرن (۱۷) " (بیدلوف) " " وکنگ
2. (French) Chantes Populaires des Afghanes by Darmester, Paris. — (۲) (فرانسوی) ملی ترانې د پښتو " (دارمس) " " پیرس

Prose :- — نثر :-

1. Some Current Pushtu Folk Stories by Malyon, Calcutta. — (۱) ملی قصې د پښتو (مالیون) " " کلکته

اعلیحضرت امیر شیر علیخان هم ودې ملی ژبې ته توجه وکړه ټول عنوانونه او القاب ئې د عسکری او کشوری پر پښتو کړه او قوماندی او بولی د عسکری ئې پر پښتو ژبه ترجمه او ترویج کړی او څه کتابونه ئې پکښې ولیکل مګر جنګو او انقلابوزیات د وام ورنکی اګرچه په حکومت د اعلیحضرت امیر حبیب الله خان کښې هم پشتو داخل د نصاب د تعلیم د مرکز د مکتبو وه او په دوره د امانی کښې هم یوه توجه ورته وسوه او یو مجلس په نامه د "مرکز د پښتو" جوړ سه، او یو څو ابتدائی کتابونه پکښې ولیکل او چاپ سول او یو کتاب د لغت پکښې ترتیب سو.

امّا اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی، په جمله کښې د نورو لوړو او اساسی کارو، پښتو ته هم اساسی توجه وکړه او د ابنایسته ژبه ئې چه یو لوی او شجاع قوم باندی ګویا ند دی ژوندی ئې وګرزوله او پدې سبب چه احیاد ژبې پواسطه د ادبا او علماء د هغه ژبې دی، انجمن ادبی د پښتو ئې په قندهار کښې چه مرکز د پښتو دی منظور او تأسیس کی، علاوه پردې پښتو یوه لوبرخه په مطبوعاتو د وطن کښې ونیوله لکه طلوع افغان د قندهار، اتحاد مشرقی د جلال آباد او په بعضی نورو کښې هم پښتو په ښه برخه سره لیده کیږی.

علاوه پردې په ارادهٔ سنیه د اعلیحضرت همایونی سره پښتو په عمومو مکاتبو د افغانستان جزو د تعلیم او نصاب سوه اوله موثو قو جزو څخه چه خبر یو، یوه شعبه د پښتو چه مرکب د څو اعضاؤ او رئیس څخه ده په دار التألیف کښې د وزارت معارف هم منظور سوی ده چه عنقریب به افتتاح او په کار به شروع وکی. او هم یو کورس (تعلیمګاه) په وزارت معارف کښې افتتاح سوی چه اکثر مأمورین او نورکسان بعد له رسمی وخته د پښتو درس وائی.

د احیاد پښتو ژبې ګویا احیاد پشتنو ده او پښتون به هیڅ کله د دی خپل ناجی مهربانی او توجه د پښتو ته ایره نکی او د لویه خدایه ودی شا غلی او ناجی او غمخوار پادشاه ته تمنا د اجر کوی، ترقی او عظمت د ملت د افغانستان د مهربانه خدایه غواړی. او توفیق ودی نادری مؤسسو ته تمنا کوی چه پدې لارکښې روڼا او ښایانه خدمتونه وکی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجائب هفتگانهٔ تاریخی عالم

(۱) معبد « دیان » در اَیفز : که در زمان یونانی ها در ایالت ایفز بنا شده و در عظمت و کار و ظرافت بی نظیر بوده است و اخیراً از طرف ایروستات شاه جنگجوی یونانی حریق شد .

(۲) مقبرهٔ موزول : بنای عظیم الشانی بوده که در سنهٔ ۳۵۳ قبل از میلاد مسیح توسط ارتیمیزوم ملکهٔ هالیکارناس (حکومتی در آسیای صغیر) در موضع مذکور بالای قبر شوهرش موزول که او هم یکی از شاهان آن خطه بود بنا شده است .

(۳) مجسمهٔ ژوپیتر : که بواسطهٔ حجار زبردست یونانی فیدیاس در ایالتی از یونانی های قدیم ساخته شده و در صنعت حجاری یکتای دوران بوده است .

(٤) فانوس اسکندریه : در نزدیکی بندرگاه اسکندریهٔ امروزی بنا شده این مینار از سنگ مرمر سفید ۱۳۵ متر ارتفاع داشته است .

(٥) مجسمهٔ آپولون : که در مدخل جزیرهٔ رودس از روی بنا یافته و در عظمت بی نظیر بود و آخراً اثر یک زلزلهٔ شدید منهدم شده است . این مجسمه آنقدر بزرگ بود که جهازات بزرگ از میان هر دو پای آن گذشته میتوانست .

(٦) سبعهٔ معلقه یا باغ های معلق سیمرامیس : که در زمانه های قدیم برای ملکهٔ سیمرامیس زن نینوس شاه معروف کلده در بابل قدیم ساخته شده و ساختمان آن بالای خانگاه های مرتفع پل مانندی بنا یافته بود میگویند نینوس این باغ ها را برای تفریح زنش سیمرامیس که یک دختر کوهستانی بود ، و در ملک کلدهٔ کوه کم بود ساخته است .

(۷) هرم کیئوپس : یکی از جملهٔ اهرام معروف مصر که کیئوپس نام یکی از فراعنهٔ سلسلهٔ چهارم مصر قدیم آنرا بنا کرده و طول قسمت تحتانی آن ۱۳۸ متر است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

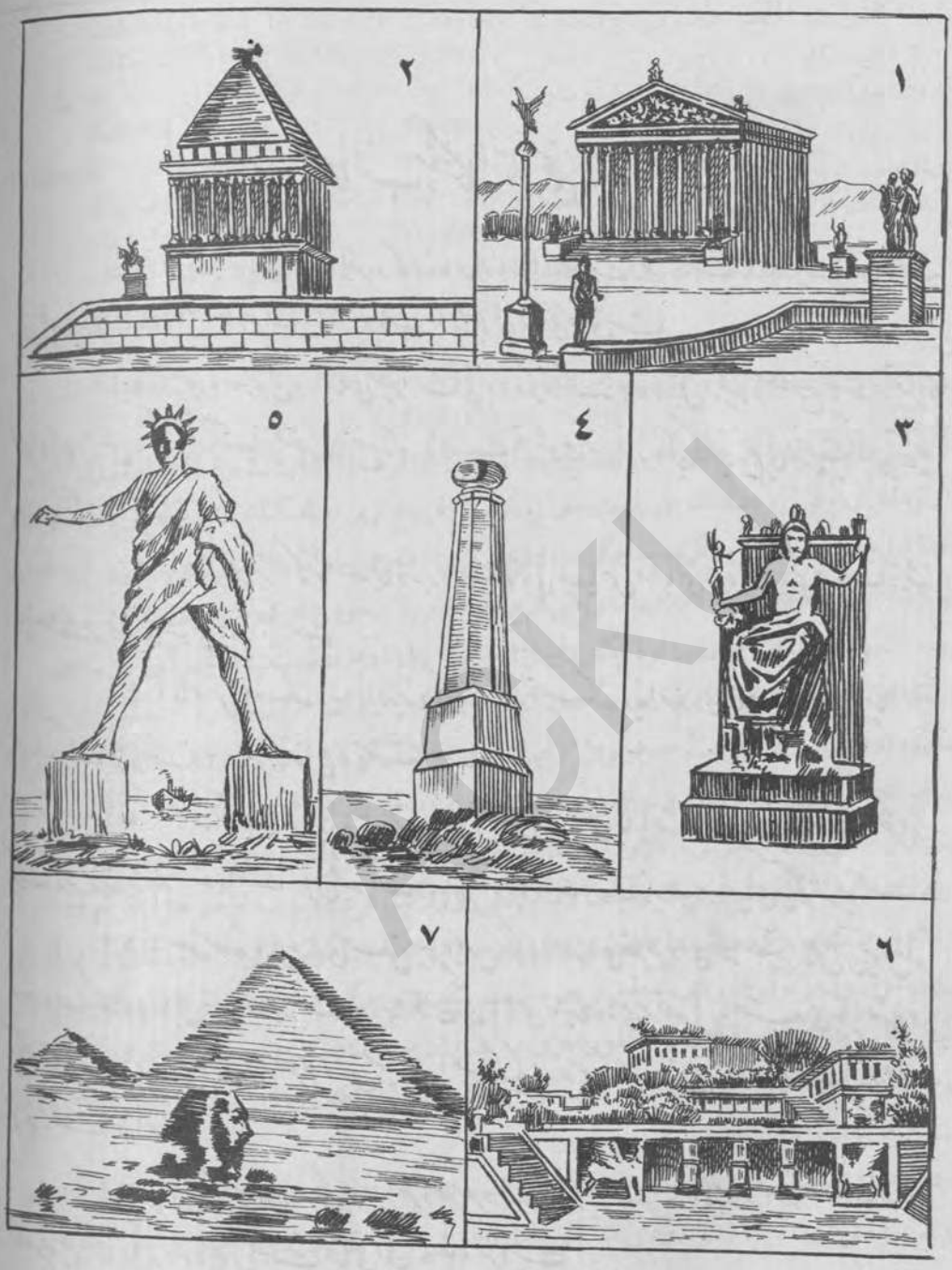

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومات متنوعه

مسافرت حج

هرسال هزار ها نفر از اهالی افغانستان برای ادای فریضهٔ حج میروند ، چونکه بسیاری از ایشان قبلاً بخارج مملکت سفری کرده نمیباشند ازمخارج راه وطرز مسافرت درخارج وذریعهٔ حمل ونقل بیخبر بوده درحین مسافرت دچارمشکلات میگردند برای اینکه حضرات ازطریق مسافرت درخارج (حج) واقف گردند معلومات ذیل راجع به‌پاسپورت ، سفر ریل درهند ، وسفر در جهاز بحری ، مصارف ، قرنطین ، پول ممالك خارجه وغیره داده میشود .

پاسپورت و ویزه :

اشخاصیکه میخواهند به حج کعبة الله وزیارت نبوی صلعم مشرف شوند ، اولاً باید از قوماندانی های کوتوالی و مرا کز دیگریکه صلاحیت دادن پاسپورت را دارند ،پاسپورت حاصل نمایند ، بعدها پاسپورت را بویزهٔ سفارت برطانیه درکابل ویادرقندهار وجلال‌آباد به ویزهٔ قونسلگری های برطانوی برسانند ، (بموجب موافقهٔ دولتین ویزه مجانی است) .

پول مصارف :

شخصیکه درجهاز وریل بدرجهٔ ۳ ودرحجاز بسواری شتر سفر نماید ، اقلاً باید دوهزار و پنجصد افغانی باخود داشته باشد اشخاصیکه بپول کمتر ازین سفر نمایند ممکن است به مشکلاتی دچار گردند .

اشخاصیکه بخواهند بدرجهٔ اول ویادوم سفر نمایند ، لازم است که برای مخارج درجهٔ اول ٦هزارافغانی و برای مصارف درجهٔ دوم چهارونیم هزار افغانی داشته باشند .

طریق بردن پول :

لازم است تاسرحد افغانی پول افغانی برای مصارف باخود داشته باشند بعد ازان برای مخارج در هند کله دار خواه کاغذی باشد یا نقرهٔ لازم است ، در کراچی باندازهٔ مخارج حجاز کله دار را بپوند طلائی تبدیل نمایند زیرا در حجاز تمام مصارف به طلا میشود ، پوند کاغذی یا پول هند اگر کسی باخود درحجاز ببرد برای وی مفید ثابت نخواهد شد ، زیرا بقیمت خیلی نازل پول هند وپوند کاغذی درحجاز قبول میشود برای اینکه پول سرقت نشود بهترین اصول اینست که اشخاص پول خود را حین مسافرت بحری به کپطان جهاز تحویل داده ورسید حاصل نماید ووقتیکه از جهاز خارج میشود بستاند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاد سفر :

از جملهٔ مبلغیکه درفوق ذکرشده اقلاً بیست پوند طلائی باید نزد حاجی موجود باشد .

خورا که :حاجی هاضرورت ندارند که خوراکهٔ خود را از وطن مالوف و خانهٔ خود باخود حمل کنند ، زیرا در استیشن های ریل و درهر موضع حتی جهاز مایحتاج خوراکه بوفرت پیدا میشود ، صرف بواسطهٔ احتیاط اگر حاجی تکت جهاز را بانان نگرفته باشد یکمقدار کمی خورا که از ینطرف از کراچی و ازانطرف از جده گرفته‌ی تواند ، چرا که درسفر بار زیاد باعث تکلیف وصعوبت است .

نظافت : صابون معمولی مروجی درآب‌های شور بحر ها مفید ثابت نمیشود و رخت را خوب تمیز نمیکنند صابون باید یاازکراچی یا ازجده خریده شود که مخصوص آب های شور است .

مایحتاج سفر :

اسبابیکه لزوم دارد وحاجی ها باید باخود داشته باشند : قرآن کریم ، مصلی،تسبیح ، سطل،عینك‌رنگه ، چتری ، مشکوله ، گلاس ، آفتابه ، بشقاب ، پیالهٔ چای، شمع سوز ، چاقو ، احرام ، کفن ، ترشی ، مربا ، سرکه ، جوهر لیمو ، پیراهن وزیر جامهٔ بهاری بقدر کفایت واستطاعت ، کمپل ، قطیفه ، رختخواب مختصر ، مسواك ، پاکی و مقراض وغیره اسباب توالت ، قفل ، اگر خواننده و نویسنده باشد کتابچه و قلم ، سوزن و تار،ظروف برای طبخ - چوکی وچپرکت سفری درصورت استطاعت در بنادر ارزان دستگیری میکند اگر گرفته شود باعث استراحت است .

حاجیان قبل از رفتن بحج باید درباب اوقات روان شدن جهاز معلومات موثوق حاصل کنند تاباعث معطلی بیموجب درحین راه وسرگردانی برایشان نشود .

درکراچی وبمبائی ، قونسل خانه های افغانی موجود است ونیز از طرف حکومت هند مأمورین بنام محافظ حجاج و خدمت مقرر است حاجیان می توانند که به‌نسبت سفر وتسهیلات خود هرگونه معلومات بگیرند - و نیز درجده درموسم حج‌قونسل‌و درمکهٔ شریف شفاخانهٔ افغانی موجود است که به حاجیان معاونت وتداوی مریض ها را بنمایند ونیز از طرف حکومت حجاز کتابچه های معلومات مجانی برای حجاج تقسیم میشود حاجیان باید معلومات سفریهٔ خودرا از موضع و اشخاص مذکور بگیرند ازدلال‌ها پرهیز و اجتناب کنند تاپول‌شان بجا بصرف نرسد.

قبل‌ازسوار شدن بجهاز بایدخال چیچك و انجکشن هیضه زده شود وتصدیق هم گرفته شود زیرا بدون این‌به‌جهازبجاز نیست وخال زدن وانجکشن به شفاخانه های بندر ها مجانی است .

مصارف :

کراهۀریل از پشاور و چمن در جدول های صفحهٔ (۴۰۷و۸) مذکور است .

مقدار کراهۀ حجاز ، سال بسال تعیین میشود یعنی کم و زیاد میشود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جدول کراهۀ جهاز بحساب کلدار

درجه	کرایۀ یکطرفه		کرایۀ رفت و آمد		ملاحظات
	باخوراك	بدون‌خوراك	باخوراك	بدون‌خوراك	
اول	٤٥٠	٣٧٥	٦٥٠	٥٥٠	خانه با سامان مهیا است
دوم	٣٥٠	٣٠٠	٥٢٥	٤٥٠	« «
سوم (عرشۀ جهاز)	١٤٠	١١٠	٢١٥	١٦٠	بر روی عرشه باید بستره و سامان برای خود تهیه کند .

درجهازات حجاج، آشپز مسلمان است و نان بطرز اروپائی داده می شود اما غیر مشروع چیزی نیست علاوه برین یك هوتل طرز هندی نیز موجود است که ازان حجاج نان خریده می توانند و اشیای خام و میوه نیز فروخته می شود .

اگر شخصی نان خود را خود پخته کند چوب رایگان داده میشود .

آب خوراکۀ شیرین بقدر معینه مفت داده میشود برای وضو و غسل آب شور بمصرف میرسد از آب شیرین برای وضو و غسل استعمال نمیشود .

مصارف حجاج در حجاز :

کلدار			پوندطلائی		قرش امیری	غ
پائی	آنه	روپیه				
	٨	١		کرایۀقایق ازجهاز تا ساحل‌درجده ـ (لنگر انداختن جهاز تعلق به میزان هوای دریاست به سه‌صورت)	٨	
	٢	١		« « « « « اگرداخل بندرلنگراندازشود	٦	
٣	١٤			« « « « « اگرقریب‌ساحل‌لنگراندازشود	٤	٣٠
٣	١			اجرت فرود آوردن سامان از قایق بساحل		١٠
	١٢			اجورۀ حمال از ساحل تا جای سکونت	٤	
	٦			اجورۀ حمال از منزل تا کشتی	٢	
٦	٤			کرایۀ منزل در جده برای سه شب اول فی شب	١	٣٠
	٣			« « بعد از سه شب فی شب	١	
	٦	٣		حق‌الزحمۀ وکیل معلم بوقت ورود	١٨	
	١٥			« « « خروج	٥	

(c) ketabton.com: The Digital Library

پائی	کلدار آنه	کلدار روپیه	پوندطلائی		قرش امیری	پاره
	۹			حق‌الزحمهٔ ناظر وکیل بوقت ورود	۳	
	۳			« خادم وکیل که در سفر مکهٔ مکرمه همراه می باشد	۱	
	۱۵			اعانهٔ تنویر	۵	
۹	۲	۱		اعانهٔ مجلس حج	٦	۱۰
٦	۱			حق‌الزحمهٔ قابوچی		
۹	۳			محصول بلدیه فی‌شغدف (کجاوه) که‌بران دونفرسوار میشوند	۱	۱۰
	۱۵			اجورهٔ حمال در مکهٔ مکرمه بوقت ورود	۵	
	۱۵			« « « « خروج	۵	
	۸	۱		اعانهٔ نهر زبیده	۸	
	۱۵			« « زراقه	۵	
	۱	۲		حق‌الزحمهٔ سقاء زمزم	۱۱	
	٤	۲		« شیخ المتوفین	۱۲	
	۸	۱۸		« معلم	۱۰۲	
	۱٤	۱۱		کرایهٔ خانه	٦۵	
	۱۱	٤		کرایهٔ‌خیمه در منا و عرفات	۲۵	
	۱۳	۵		کرایهٔ شغدف (کجاوه) از جده تا مکهٔ مکرمه یکطرفه‌فی‌نفر	۳۱	
			۱۱	« اشترازمکهٔ مکرمه‌یا ازجده‌تا مدینهٔ منوره دوطرفه دونفر	۱۱۰۰	
			۹	« « « « « یك طرفه	۹۹۰	
		۱۰	۱	کرایهٔ موتر از جده تا مکهٔ مکرمه یکطرفه فی نفر		
			۱	کرایهٔ لاری از جده تا مکهٔ مکرمه یکطرفه فی نفر		
			۱۵	کرایهٔ موتر از مکهٔ مکرمه تا مدینهٔ منوره رفت و آمد		
			۱۰	لاری		
			۱٦	کرایهٔ موتر از ینبوع تا مدینهٔ منوره و از مدینه تامکهٔ‌مکرمه		
			۱۱	لاری		
			۸	کرایهٔ موتر از مدینهٔ منوره تا مکهٔ شریفه		
			۵	لاری		

(c) ketabton.com: The Digital Library

نرخنامه از طرف حجاز برای اشیای خوراکه مقرر است و قرار آن خرید و فروش میشود، حاجیان اگر مریض شوند بواسطهٔ داکتر حاجی خانهٔ افغانی تداوی میشوند اگر شکایت داشته باشند به قونسل افغانی رجوع فرمایند .

برای حجاج افغانستان که فعلا بتوجه اعلحضرت دیانت پرور محمد نادر شاه غازی در کعبهٔ مکرمه حاجی‌خانه ساخته و آماده شده ، حجاج افغانی درانجا بکمال راحت‌بوده و ازین مؤسسه خیریه پادشاه مملکت خود بخوبی استفاده کرده میتوانند .

کرایه ریل از پشاور الی مقامات ذیل

مقام	مسافهٔ کیلومتر	بحساب کلدار پول هند				
		درجهٔ اول	درجهٔ دوم	درجهٔ متوسط	درجهٔ سوم	اسباب فیمن
اجمیر	۱۳۲۰	۸٦/ ٦	٤۳/ ۳	—	۱۲/۱٤	۷/ ۹
					۱۱/۱۵	بذریعه داك
امرتسر	۵۱۵	۳٤/۱۱	۱۷/ ٦	۷/ ۸	۵/ ۰	۳/ ۵
بمبئی	۲۱۹۱	۱٤۷/۱۳	۷۳/۱٤	۳٦/۱۲	۲۲/ ٦	۱۱/ ۸
					۲۱/ ٦	بذریعه داك
چمن براه شیر شاه	۱۵۵٤	۹۵/ ۵	٤۷/۱۱	۱۹/ ۸	۱۱/۱۳	۸/ ۵
« براه لاهور	۱۷۳٤	۱۰۵/۱۳	۵۲/۱۵	۲۱/ ۸	۱۳/ ۰	۸/۱٤
دهلی	۹٤۲	۵۹/ ۹	۲۹/۱۲	۱۲/ ٦	۷/۱۳	۵/۱۱
راولپندی	۱۷٤	۱۳/ ۸	٦/۱۲	۲/۱۱	۱/۱۳	۱/۱۳
شمله		۷۷/۱۰	۳۹/ ۸	۱٦/ ۷	۹/۱۵	۷/ ٦
کراچی براه شیر شاه	۱٤۹۹	۹۲/ ۰	٤٦/ ۰	۱۸/۱۱	۱۱/ ٦	۸/ ٤
« براه لاهور	۱٦۸۰	۱۰۲/ ۸	۵۱/ ٤	۲۰/۱۱	۱۲/ ۹	۸/۱۳
کلکته براه دهلی	۲۳۹٤	۱۳٤/ ۷	٦۷/ ٤	۳۲/ ۷	۱۸/ ۰	۱۱/۱۵
« براه سهارنپور	۲۳۵٦	۱۳۰/ ۹	٦۵/ ۳	۳۲/ ۰	۱۷/ ۹	۱۱/۱۵
کویته (براه شیر شاه)	۱٤۲۰	۸٦/۱۳	٤۳/ ۷	۱۷/۱۱	۱۰/۱۳	۸/ ۰
« (براه لاهور)	۱۵۹۱	۹۷/ ۵	٤۸/۱۱	۹ /۱۱	۷/ ۰	۸/ ۹
لاهور	٤٦٤	۳۱/۱۱	۱۵/۱٤	٦ /۱٤	٤/۱۰	۳/ ۳
لندی کوتل	۵۱	٤/ ۰	۲ / ۰	۰ /۱۳	۰/ ۹	۲/ ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرایهٔ ریل از چمن الی مقامات ذیل

مقام	مسافهٔ کیلومتر	بحساب کلدار پول هند									
		آنه	روپیه	آنه	روپیه	آنه	روپیه	آنه	روپیه	اسباب	فیمن
اجمیر	۱۵۳۷	۱۴	۱۰۱	۱۵	۵۰	۰	۰	۳	۱۶	۷	۸
								۰	۱۵		
امرتسر	۱۳۲۳	۱۵	۸۱	۱۵	۴۰	۱۴	۱۶	۵	۱۰	۱۰	۷
بمبئی: براه ماروار	۲۲۴۱	۱۲	۱۴۴	۶	۷۲	۰	۰	۱۵	۲۳	۱۱	۱۱
								۱۰	۲۱		
بمبئی: براه سماسته	۲۹۰۱	۵	۱۸۱	۱۱	۹۰	۷	۴۳	۲	۲۶	۰	۱۳
								۲	۲۵		
بمبئی: « لاهور	۳۱۳۴	۱۵	۱۹۴	۷	۹۷	۱	۴۶	۱۰	۲۷	۰	۱۳
								۱۰	۲۶		
پشاور براه شیرشاه	۱۵۲۰	۵	۹۵	۱۱	۴۷	۸	۱۹	۰	۱۳	۵	۸
« براه لاهور	۱۷۰۰	۱۳	۱۰۵	۱۵	۵۲	۸	۲۱	۱۳	۷	۱۴	۸
دهلی براه سماسته	۱۳۵۴	۱	۹۳	۹	۴۶	۱	۱۹	۹	۱۱	۷	۸
« براه لاهور	۱۱۱۷	۱۱	۱۰۶	۵	۵۳	۱۱	۲۱	۱	۱۳	۳	۹
شکار پور	۴۸۳	۰	۳۳	۸	۱۶	۱۴	۶	۷	۴	۷	۳
شمله براه سماسته		۱۵	۱۱۵	۱۰	۵۸	۱۲	۲۳	۴	۱۴	۰	۱۰
« براه لاهور		۱۲	۱۲۴	۱	۶۳	۷	۲۵	۴	۱۵	۱۳	۱۰
کراچی	۱۰۰۶	۷	۶۳	۱۲	۳۱	۴	۱۳	۴	۸	۱۴	۵
کلکته براه دهلی	۲۹۶۷	۱۵	۱۶۷	۱	۸۴	۲	۳۹	۱۲	۲۲	۰	۱۳
« براه سهارنپور	۳۰۱۰	۱۴	۱۶۸	۷	۸۴	۱۰	۳۹	۱۴	۲۲	۰	۱۳
کویته	۱۴۳	۸	۸	۴	۴	۱۳	۱	۰	۱	۱۰	۰
لاهور	۱۲۷۰	۱۳	۷۸	۷	۳۹	۴	۱۶	۰	۱۰	۳	۷
نوکندی براه دزد آب ایران	۱۰۰۸	۹	۶۳	۱۲	۳۱	۵	۱۳	۵	۸	۱۴	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرایهٔ جهاز از کراچی الی مقامات ذیل

مقام	بحساب کلدار پول هند			
	درجهٔ اول	درجه دوم	درجه‌متوسط	درجه سوم
اسکندریه	٥٣٥	٣٩٠		٢١٥
بمبئی	١٠٠	٦٥		١٣
بوشهر	٢٥٢	١٦٠		٣٠
بصره	٢٨٤	١٨٩		٣٦
جده	٤٥٠	٣٥٠		١٥٠
سویز	٥٠٧	٣٧٣		٢٠٠
لور پول	٧٧٣	٥٦٠	٤٩٣	٢٦٧
لندن	٨٠٠	٥٧٥	٥٠٨	٢٨٠
مارسیلز	٧٢٠	٥٢٠	٤٥٣	٢٤٠

کرایهٔ جهاز از کراچی تا بصره و ریل و موتر وغیره از بصره تا مقامات ذیل

مقام	بحساب کلدار		ملاحظات
	درجه اول	درجه دوم	
بغداد	٣٥٦	٢٣١	
حلب	٥٣٦	٣٨١	
استامبول	٦٩٤	٥٠٢	
صوفیه (بلغاریه)	٧٩٥	٥٧٥	
بلغراد (یوگوسلاویه)	٨٣٩	٦١٠	
تریست (ایطالیه)	٩١٦	٦٦٩	
وینس (ایطالیه)	٩٣٨	٦٨٥	
میلان (ایطالیه)	٩٧٠	٧٠٧	
لوزان (سویتزرلیند)	١٠١١	٧٣٨	
پاریس	١٠٦٥	٧٧١	
لندن	١١٣٦	٨٢٠	

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرایهٔ سفر بصیاره از کراچی الی نقاط ذیل

مقام	پوند استرلنگ
بوشهر (ایران)	۲۳
بصره (عراق)	۲۹
بغداد («)	۳٤
دمشق (سوریه)	۵۵
قاهره (مصر)	۵۸
آتنه (یونان)	٦۹
برندیزی (ایطالیه)	۸۱
پاریس (فرانسه)	۹۵
لندن (برطانیه)	۹۵
برلن (جرمنی)	۹۵

کرایهٔ جهاز از بمبئی الی مقامات ذیل بحساب کلدار

مقام	اول	دوم	متوسط	سوم
کراچی	۱۰۰ کلدار	٦۳ کلدار		۱۳ کلدار
بوشهر (ایران)	۲۸۳ «	۱۸۰ «		۳٤ «
بصره (عراق)	۳۱۵ «	۲۱۰ «		٤۰ «
جده (عرب)	۵۰۰ «	۳۷۵ «		۱۵۵ «
دارالسلام (افریقه)	٤۱۰ «	۲٦۳ «		۷۷ «
دربن («)	٦۳۰ «	٤۵۰ «		۱۲۵ «
عباسه («)	۳۷۵ «	۲۳۰ «		٦۷ «
سنگاپور (ملایا)	۳۰۰ «	۲۰۰ «	۱٤۰ کلدار	۱۰۰ «
هانگ کانگ (چین)	٤۷۵ «	۳۲۰ «	۲۱۵ «	۱٤۵ «
شانگائی («)	۵۳۰ «	۳۵۵ «	۲٤۰ «	۱٦۰ «
یوکوهاما (جاپان)	٦۲۰ «	٤۱۵ «	۲٦۵ «	۱۷۵ «

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرایهٔ جهاز از بمبئی الی مقامات ذیل بحساب پوند استرلنک

مقام	اعلی	اول	دوم	متوسط	سوم
عدن		۲۳	۱۶	۱۲	۸
سویز (مصر)	۱۳۹	۵۵	۴۰	۲۳	۱۵
اسکندریه (مصر)	۱۴۲	۵۷			۱۵
جنوا (ایطالیه)		۶۵	۴۵	۳۰	۱۸
مارسیلز (فرانسه)	۱۵۶	۷۴	۴۶	۳۲	۱۹
لندن (برطانیه)	۱۶۵	۷۸	۴۹	۳۴	۲۱
نیویارك (امریکه)	۲۵۵	۱۲۰	۸۰	۶۸	۴۰
ملبورن (آستریلیا)		۴۸	۳۲	۲۵	۲۰
سدنی («)		۵۱	۳۴	۲۷	۲۲

کرایهٔ طیاره بین مقامات ذیل

از کابل تا تاشکند	۲۷ونیم پوند استرلنگ	یا ۲۶۰ ربل طلائی
« « الی ترمز	۱۶ونیم «	« ۱۵۶ « «
« « الی مزار	۱۴ «	« ۱۳۰ « «
« مزار « تاشکند	۱۳پوند و۱۵ شلنگ	« ۱۲۵ ربل
« « « ترمز	۲ ونیم پوند	« ۲۶ «

مسافرین تا ۸ کیلوگرام وزن بهمین تکت برده میتوانند .

علاوه ازین ۱ کیلوگرام وزن از تاشکند تا کابل ۸شلنگ یا ۳ونیم ربل، از ترمز الی کابل ۵ شلنگ یا۲ربل، از ترمز الی مزار ۱ شلنگ یا ۵۰ کپیك ، از مزار الی کابل ٤ شلنگ ۱۲ پنس یا ۱ونیم ربل .

یك کیلوگرام پوستهٔ سیاسی از تاشکند الی کابل ۱۲ شلنگ یا ۵ ربل و۷۰ کپك، از ترمز الی کابل ۵ شلنگ یا ۱۲ ربل .

حرکت طیارهٔ شوروی از تاشکند ۲۸ هرماه ، حرکت طیاره افغانی از تاشکند ۱۸ هرماه ، رسیدن طیارهٔ شوروی از تاشکند به ترمز ۲۸ هر ماه ، رسیدن طیارهٔ افغانی به ترمز ۱۸ هر ماه .

حرکت طیاره شوروی از ترمز ورسیدن بکابل ۲۹ هر ماه، حرکت طیاره افغانی از ترمز و رسیدن بکابل ۱۹ هر ماه ، حرکت طیارهٔ افغانی از کابل ۱۵ هر ماه ، حرکت طیارهٔ شوروی از کابل اول هر ماه ، رسیدن طیارهٔ افغانی به ترمز وتاشکند ۱۵ هرماه و رسیدن طیارهٔ شوروی به ترمز وتاشکند اول هر ماه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بعد مسافهٔ طرق و سرك‌های معروفهٔ داخلی

کابل	الی	گردیز سمت جنوبی	۲۹۲ کیلومتر	شوسهٔ موتر رو
»	»	جلال آباد	۱٦٤ »	» »
جلال آباد	»	دکه	۷۱ »	» »
دکه	»	طورخم	۱۵ »	» »
تورخم	»	پشاور (خارج مملکت)	٦۰ »	» »
کابل	»	چهاریکار	۱۰۱ »	» »
»	»	بامیان	۱۷۲ »	» »
»	»	مزار شریف	۵۵۰ »	» »
»	»	غزنی	۱٤۳ »	» »
غزنی	»	قندهار	۳۷۵ »	» »
قندهار	»	قلعهٔ جدید	۹۳ »	» »
»	»	چمن (خارج مملکت)	۱۰۵ »	» »
»	»	گرشك	۱۲۵ »	» »
»	»	هرات براه شمال	٦٤۵ »	» »
هرات	»	اسلام قلعه	۱۳۰ »	» »
»	»	کشك (سرحدشوروی)	۸۳ »	» »
»	»	میمنه	۳۸٦ »	» »
میمنه	»	بلخ	۲۰۹ »	» »
بلخ	»	مزار شریف	۲٦ »	» »
مزار شریف	»	کابل براه بامیان	۵۵۰ »	» »

تعینات کرایهٔ موتر

کرایهٔ موتر لاری یك تن	فی کیلومتر	۱ افغانی و ۱۰ پول	
» » » یکنیم تن	» »	۱ » » ۵۰	»
» » » دوتن	» »	۲ » » ۲۰	»
» » » ۳ تن	» »	۳ »	
» » تیز رفتار	» »	۱ » » ۱۰	»
» یك نفر	» »	۱۰	
» یك کیلوگرام وزن		۰٫۱۵	

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهایش درهوتل کابل

(مقررات)

۱ : مهمانان راحت انفرادی را دارا بوده حتی الوسع مستخدمین هوتل بجهت فراهم ساختن تسهیلات وپذیرائی مهمان خودش حاضر وآماده است .

۲ : قیمت خوراکهٔ یك نفر دراطاق یك نفری برای ۲٤ ساعت همراه کرایه (۱٦) افغانی میباشد .

۳ : مصارف یکنفر مهمان باخوراکه در ظرف ۲٤ ساعت که رهایش میکند قرار آتیست :

الف : از طرف صبح :

۱ : چای بمعهٔ کیك .

۲ : برکفاست مرکب ازتخم مرغ هرقسمیکه مهمان خواهش کند ۲ دانه ، کیك ، نان دبل ، چای شیر ، پارچ باپنیر .

ب : ازطرف چاشت طعام پخته :

۱ : شورباء (سوپ).

۲ : سالان نمبر اول ودوم (۲) رقم.

۳ : میوه .

٤ : چای .

ج : از طرف عصر :

چای معهٔ کیك وپستری .

د : از طرف شب :

۱ : شورباء .

۲ : سالان نمبر اول ودوم (۲) رقم .

۳ : پدین .

٤ : چای .

ه : یکوقته آب گرم برای غسل .

و : رنگ وپالش بوت .

قیمت خوراك ومصارفات ۱۰ افغانی
کرایهٔ اطاق یکنفری ٦ افغانی
جمله ۱٦ افغانی

٤ : کرایهٔ اطاق های دونفری درظرف ۲٤ ساعت (۱۲) افغانی تعیین شده و ازاطاق های یکنفری (٦) افغانی میباشد .

٥ : مهمانان هرگاه درهوتل دعوت بدهند و یا ازاصل بست مقررهٔ یومیهٔ هوتل از قسم طعام وغیره اضافه تر خواهش نمایند ، قبلاً توسط پیشخدمت باشی بادارهٔ هوتل اطلاع نمایند تا ازطرف هوتل تهیه وپول قیمت آن در بل افزود شود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ : اجوت دوبی ، خیاط ، فیس بلیارد ، کرایهٔ گراژ ، سواری موتر وگادی ، مصرف چوب بخاری ازبست مقرره در بل افزود میشود .

٧ : کرایهٔ اطاق از بچه های خورد سال در ٢٤ ساعت قرار ذیل گرفته میشود :

الف : اطفالیکه سن شان از سه سال متجاوز بوده الی ٧ ساله باشند (٢) افغانی .

ب : متجاوز ازهفت ساله الی ١٢ ساله (٣) «

ج : بالاتر ازسن ١٢ مطابق اشخاص بزرگ گرفته میشود .

٨ : قیمت خوراك اطفال در ٢٤ ساعت ازقرار ذیل گرفته میشود :

الف : اطفالیکه ازسن ٣ الی ٧ ساله باشند (٤) افغانی

ب : متجاوز ازهفت الی ١٢ ساله (٦) «

ج : بالاتر ازان مطابق اشخاص بزرگ گرفته میشود .

٩ : درکرهٔ رهایش اگر طعام خورده شود باستثنای اشخاص مریض یك افغانی علاوه از بست مقرره درشباروز گرفته میشود .

١٠: مهمانهائیکه درهوتل باخود ملازم شخصی می‌آورند قیمت خوراکه وکرایهٔ اطاق ملازم قرار ذیل است :

الف : از یك نفر ملازم در ٢٤ساعت کرایه (٢) افغانی

ب : « « « « (طعام دو وقته، چای یکوقته، ناشتاء) ٣ ونیم «

١١: عندالحاجت سامان و البسه و لوازم مهمان باخود مهمان در کمره میباشد . از سامان و اشیای زائده که درتحویلخانهٔ هوتل گذاشته میشود در ٢٤ ساعت (٤٠) پول اخذ میگردد .

١٢: اقسام طعام های افغانی و اروپائی درهوتل کابل موجود و بخواهش مهمانان تهیه میشود .

١٣: دعوتهای عمومی وخصوصی را مدیریت هوتل بعد ازمذاکره ومفاهمهٔ علیحده متحمل خواهد شد .

١٤: خوراکها بطریق اروپائی ساخته شده باوقات ذیل برای مهمانان داده میشود .

الف : چای صبح ازساعت ٧ ونیم الی ٨ ونیم بجه .

ب : برکفاست « ٨ ونیم « ٩ ونیم «

ج : طعام چاشت « ١٢ « ١ ونیم «

د : چای عصر « ٣ ونیم « ٥ ونیم «

ه : نان شب « ٧ ونیم « ٩ «

١٥ : مهمانان هرگاه‌دراطاق‌خود خواهش برکفاست را نمایند درفی صدده افغانی اضافه گرفته میشود واگر به‌راستور ان میخورند مختارند.

١٦: برای راه بلدی موزه خانه وکرایه نمودن موتر و گادی جهت مهمان های خود مدیریت هوتل مکلف است ، و اگر برای همراهی دوائر و موزه خانه ها برفتن نفر ضرورت واقع شود درانصورت حق الزحمهٔ راه بلدی نیز گرفته میشود .

١٧ : مستخدمین هوتل عموماً معاش مکفی دارند وممنوع هستند که از مهمانها بخشش بگیرند.

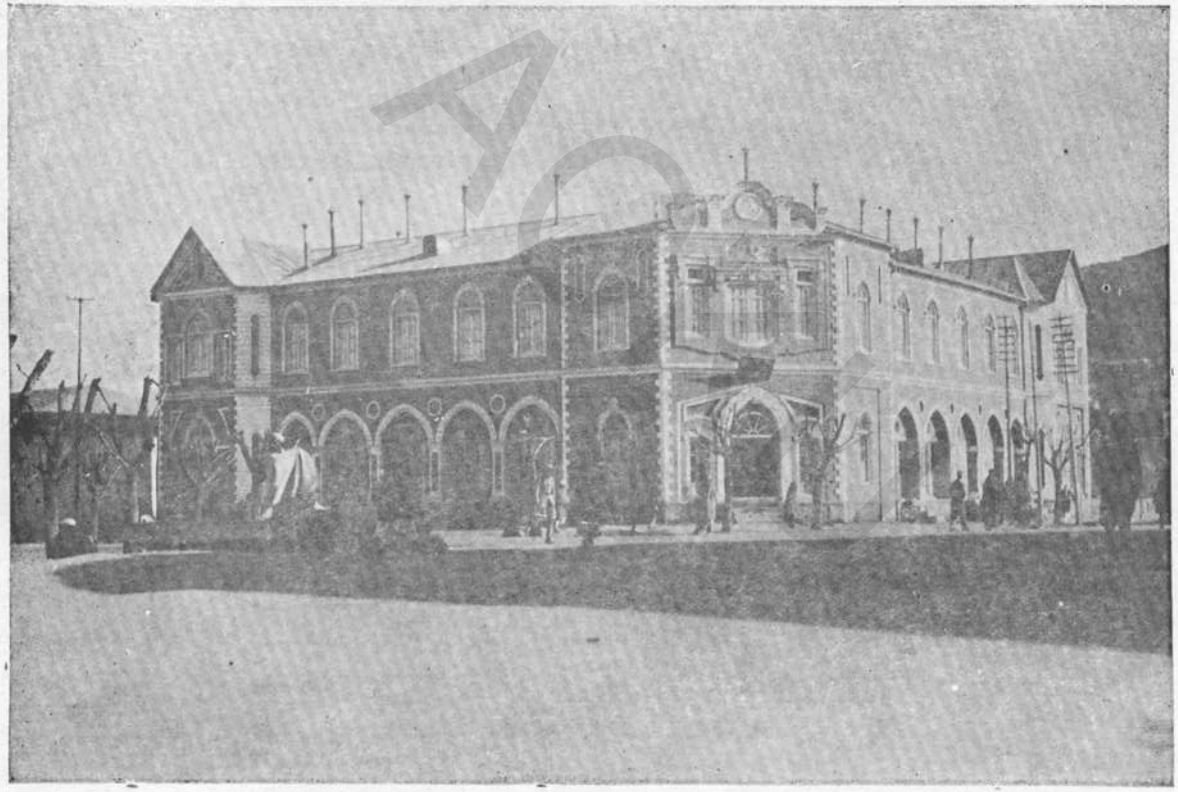

هوتل کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۰	۲۹	۳۰	۲۹	۳۰	۳۰							۳۱	۳۲	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱
حوت	دلو	جدی	قوس	عقرب	میزان							سنبله	اسد	سرطان	جوزا	ثور	حمل
دوشنبه	یکشنبه	جمعه	پنجشنبه	سه‌شنبه	یکشنبه	۱	۸	۱۵	۲۲	۲۹	پنجشنبه	یکشنبه	پنجشنبه	دوشنبه	جمعه	سه‌شنبه
سه‌شنبه	دوشنبه	شنبه	جمعه	چهارشنبه	دوشنبه	۲	۹	۱۶	۲۳	۳۰	جمعه	دوشنبه	جمعه	سه‌شنبه	شنبه	چهارشنبه
چهارشنبه	سه‌شنبه	یکشنبه	شنبه	پنجشنبه	سه‌شنبه	۳	۱۰	۱۷	۲۴	۳۱	شنبه	سه‌شنبه	شنبه	چهارشنبه	یکشنبه	پنجشنبه
پنجشنبه	چهارشنبه	دوشنبه	یکشنبه	جمعه	چهارشنبه	٤	۱۱	۱۸	۲۵	۳۲	یکشنبه	چهارشنبه	یکشنبه	پنجشنبه	دوشنبه	جمعه
جمعه	پنجشنبه	سه‌شنبه	دوشنبه	شنبه	پنجشنبه	۵	۱۲	۱۹	۲۶	۰	دوشنبه	پنجشنبه	دوشنبه	جمعه	سه‌شنبه	شنبه
شنبه	جمعه	چهارشنبه	سه‌شنبه	یکشنبه	جمعه	٦	۱۳	۲۰	۲۷	۰	سه‌شنبه	جمعه	سه‌شنبه	شنبه	چهارشنبه	یکشنبه
یکشنبه	شنبه	پنجشنبه	چهارشنبه	دوشنبه	شنبه	۷	۱٤	۲۱	۲۸	۰	چهارشنبه	شنبه	چهارشنبه	یکشنبه	پنجشنبه	دوشنبه

از تقویم های عصری مرتبهٔ آقای محمد یونس خان متعلم مکتب حبیبیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۱ هجری قمری — ۱۳۱۲ هجری شمسی — ۱۹۳۳ عیسوی

حمل

حصهٔ اول

ایام	حمل	ذیقعده	مارچ	ایام تعطیل
سه‌شنبه	۱	۲۴	۲۱	
چهارشنبه	۲	۲۵	۲۲	
پنجشنبه	۳	۲۶	۲۳	
جمعه	٤	۲۷	۲۴	
شنبه	٥	۲۸	۲۵	
یکشنبه	٦	۲۹	۲۶	
دوشنبه	۷	۳۰	۲۷	
سه‌شنبه	۸	ذیحجه	۲۸	
چهارشنبه	۹	۲	۲۹	
پنجشنبه	۱۰	۳	۳۰	
جمعه	۱۱	٤	۳۱	
شنبه	۱۲	٥	اپریل	
یکشنبه	۱۳	٦	۲	
دوشنبه	۱٤	۷	۳	
سه‌شنبه	۱٥	۸	٤	
چهارشنبه	۱٦	۹	٥	چهارم عید اضحی

حصهٔ دوم

ایام	حمل	ذیحجه	اپریل	ایام تعطیل
پنجشنبه	۱۷	۱۰	٦	
جمعه	۱۸	۱۱	۷	
شنبه	۱۹	۱۲	۸	
یکشنبه	۲۰	۱۳	۹	
دوشنبه	۲۱	۱٤	۱۰	
سه‌شنبه	۲۲	۱٥	۱۱	
چهارشنبه	۲۳	۱٦	۱۲	
پنجشنبه	۲٤	۱۷	۱۳	
جمعه	۲٥	۱۸	۱٤	
شنبه	۲٦	۱۹	۱٥	
یکشنبه	۲۷	۲۰	۱٦	
دوشنبه	۲۸	۲۱	۱۷	
سه‌شنبه	۲۹	۲۲	۱۸	
چهارشنبه	۳۰	۲۳	۱۹	
پنجشنبه	۳۱	۲٤	۲۰	
۰	۰	۰	۲۱	

قدر و قیمت وقت را عزیز و محترم باید شمرد

۱۳۵۲ هجری قمری — ۱۳۱۲ هجری شمسی — ۱۹۳۳ عیسوی

ثور

حصهٔ اول

ایام	ثور	ذیحجه	اپریل	ایام تعطیل
جمعه	۱	۲٥	۲۱	
شنبه	۲	۲٦	۲۲	
یکشنبه	۳	۲۷	۲۳	
دوشنبه	٤	۲۸	۲٤	
سه‌شنبه	٥	۲۹	۲٥	
چهارشنبه	٦	محرم	۲٦	
پنجشنبه	۷	۲	۲۷	
جمعه	۸	۳	۲۸	
شنبه	۹	٤	۲۹	
یکشنبه	۱۰	٥	۳۰	
دوشنبه	۱۱	٦	می	
سه‌شنبه	۱۲	۷	۲	
چهارشنبه	۱۳	۸	۳	
پنجشنبه	۱٤	۹	٤	
جمعه	۱٥	۱۰	٥	دوم عید اضحی
شنبه	۱٦	۱۱	٦	

حصهٔ دوم

ایام	ثور	محرم	می	ایام تعطیل
یکشنبه	۱۷	۱۲	۷	
دوشنبه	۱۸	۱۳	۸	
سه‌شنبه	۱۹	۱٤	۹	
چهارشنبه	۲۰	۱٥	۱۰	
پنجشنبه	۲۱	۱٦	۱۱	
جمعه	۲۲	۱۷	۱۲	
شنبه	۲۳	۱۸	۱۳	
یکشنبه	۲٤	۱۹	۱٤	
دوشنبه	۲٥	۲۰	۱٥	
سه‌شنبه	۲٦	۲۱	۱٦	
چهارشنبه	۲۷	۲۲	۱۷	
پنجشنبه	۲۸	۲۳	۱۸	
جمعه	۲۹	۲٤	۱۹	
شنبه	۳۰	۲٥	۲۰	
یکشنبه	۳۱	۲٦	۲۱	
۰	۰	۰	۰	

علم و دانش بهترین یار و نیکوترین مددگار است

۱۳۵۲ هجری قمری — ۱۳۱۲ هجری شمسی — ۱۹۳۳ عیسوی

جوزا

حصهٔ اول

ایام	جوزا	محرم	می	ایام تعطیل
دوشنبه	۱	۲۷	۲۲	
سه‌شنبه	۲	۲۸	۲۳	
چهارشنبه	۳	۲۹	۲٤	
پنجشنبه	٤	۳۰	۲٥	
جمعه	٥	خیر صفر	۲٦	
شنبه	٦	۲	۲۷	
یکشنبه	۷	۳	۲۸	
دوشنبه	۸	٤	۲۹	
سه‌شنبه	۹	٥	۳۰	
چهارشنبه	۱۰	٦	۳۱	
پنجشنبه	۱۱	۷	جون	
جمعه	۱۲	۸	۲	
شنبه	۱۳	۹	۳	
یکشنبه	۱٤	۱۰	٤	
دوشنبه	۱٥	۱۱	٥	
سه‌شنبه	۱٦	۱۲	٦	

حصهٔ دوم

ایام	جوزا	صفر	جون	ایام تعطیل
چهارشنبه	۱۷	۱۳	۷	
پنجشنبه	۱۸	۱٤	۸	
جمعه	۱۹	۱٥	۹	
شنبه	۲۰	۱٦	۱۰	
یکشنبه	۲۱	۱۷	۱۱	
دوشنبه	۲۲	۱۸	۱۲	
سه‌شنبه	۲۳	۱۹	۱۳	
چهارشنبه	۲٤	۲۰	۱٤	
پنجشنبه	۲٥	۲۱	۱٥	
جمعه	۲٦	۲۲	۱٦	
شنبه	۲۷	۲۳	۱۷	
یکشنبه	۲۸	۲٤	۱۸	
دوشنبه	۲۹	۲٥	۱۹	
سه‌شنبه	۳۰	۲٦	۲۰	
چهارشنبه	۳۱	۲۷	۲۱	
۰	۰	۰	۰	

رحم بر مسکینان و غریبان مایهٔ ظفر و کامیابیست

۱۳۵۲ هجری قمری — ۱۳۱۲ هجری شمسی — ۱۹۳۳ عیسوی

سرطان

حصهٔ اول

ایام	سرطان	صفر	جون	ایام تعطیل
پنجشنبه	۱	۲۸	۲۲	
جمعه	۲	۲۹	۲۳	
شنبه	۳	۳۰	۲٤	
یکشنبه	٤	ربیع الاول	۲٥	
دوشنبه	٥	۲	۲٦	
سه‌شنبه	٦	۳	۲۷	
چهارشنبه	۷	٤	۲۸	
پنجشنبه	۸	٥	۲۹	
جمعه	۹	٦	۳۰	
شنبه	۱۰	۷	جولائی	
یکشنبه	۱۱	۸	۲	
دوشنبه	۱۲	۹	۳	
سه‌شنبه	۱۳	۱۰	٤	
چهارشنبه	۱٤	۱۱	٥	
پنجشنبه	۱٥	۱۲	٦	۱۷ سرطان اول عید اضحی
جمعه	۱٦	۱۳	۷	

حصهٔ دوم

ایام	سرطان	ربیع الاول	جولائی	ایام تعطیل
شنبه	۱۷	۱٤	۸	
یکشنبه	۱۸	۱٥	۹	
دوشنبه	۱۹	۱٦	۱۰	
سه‌شنبه	۲۰	۱۷	۱۱	
چهارشنبه	۲۱	۱۸	۱۲	
پنجشنبه	۲۲	۱۹	۱۳	
جمعه	۲۳	۲۰	۱٤	
شنبه	۲٤	۲۱	۱٥	
یکشنبه	۲٥	۲۲	۱٦	
دوشنبه	۲٦	۲۳	۱۷	
سه‌شنبه	۲۷	۲٤	۱۸	
چهارشنبه	۲۸	۲٥	۱۹	
پنجشنبه	۲۹	۲٦	۲۰	
جمعه	۳۰	۲۷	۲۱	
شنبه	۳۱	۲۸	۲۲	
۰	۰	۰	۰	

صحبت دانشمندان مربی فکر و منور خیال است

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۲ هجری شمسی — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳۳ عیسوی
اسد

حصهٔ اول

ایام	اسد	سنبله	ایام تعطیل
یکشنبه	۱	۲۹	۲۳
دوشنبه	۲	غره سنبله	۲۴
سه‌شنبه	۳	۲	۲۵
چهارشنبه	۴	۳	۲۶
پنجشنبه	۵	۴	۲۷
جمعه	۶	۵	۲۸
شنبه	۷	۶	۲۹
یکشنبه	۸	۷	۳۰
دوشنبه	۹	۸	۳۱
سه‌شنبه	۱۰	۹	اگست
چهارشنبه	۱۱	۱۰	۲
پنجشنبه	۱۲	۱۱	۳
جمعه	۱۳	۱۲	۴
شنبه	۱۴	۱۳	۵
یکشنبه	۱۵	۱۴	۶
دوشنبه	۱۶	۱۵	۷

حصهٔ دوم

ایام	اسد	سنبله	ایام تعطیل
سه‌شنبه	۱۷	۱۶	۸
چهارشنبه	۱۸	۱۷	۹
پنجشنبه	۱۹	۱۸	۱۰
جمعه	۲۰	۱۹	۱۱
شنبه	۲۱	۲۰	۱۲
یکشنبه	۲۲	۲۱	۱۳
دوشنبه	۲۳	۲۲	۱۴
سه‌شنبه	۲۴	۲۳	۱۵
چهارشنبه	۲۵	۲۴	۱۶
پنجشنبه	۲۶	۲۵	۱۷
جمعه	۲۷	۲۶	۱۸
شنبه	۲۸	۲۷	۱۹
یکشنبه	۲۹	۲۸	۲۰
دوشنبه	۳۰	۲۹	۲۱
سه‌شنبه	۳۱	۳۰	۲۲
چهارشنبه	۳۲	غره سرطان	۲۳

شخص با هنر با هیچکس محتاج نیست همه کس محتاج او است

۱۳۵۲ هجری شمسی — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳۳ عیسوی
سنبله

حصهٔ اول

ایام	سنبله	سرطان	ایام تعطیل
پنجشنبه	۱	۲	۲۴
جمعه	۲	۳	۲۵
شنبه	۳	۴	۲۶
یکشنبه	۴	۵	۲۷
دوشنبه	۵	۶	۲۸
سه‌شنبه	۶	۷	۲۹
چهارشنبه	۷	۸	۳۰
پنجشنبه	۸	۹	۳۱
جمعه	۹	۱۰	ستمبر
شنبه	۱۰	۱۱	۲
یکشنبه	۱۱	۱۲	۳
دوشنبه	۱۲	۱۳	۴
سه‌شنبه	۱۳	۱۴	۵
چهارشنبه	۱۴	۱۵	۶
پنجشنبه	۱۵	۱۶	۷
جمعه	۱۶	۱۷	۸

حصهٔ دوم

ایام	سنبله	سرطان	ایام تعطیل
شنبه	۱۷	۱۸	۹
یکشنبه	۱۸	۱۹	۱۰
دوشنبه	۱۹	۲۰	۱۱
سه‌شنبه	۲۰	۲۱	۱۲
چهارشنبه	۲۱	۲۲	۱۳
پنجشنبه	۲۲	۲۳	۱۴
جمعه	۲۳	۲۴	۱۵
شنبه	۲۴	۲۵	۱۶
یکشنبه	۲۵	۲۶	۱۷
دوشنبه	۲۶	۲۷	۱۸
سه‌شنبه	۲۷	۲۸	۱۹
چهارشنبه	۲۸	۲۹	۲۰
پنجشنبه	۲۹	۳۰	۲۱
جمعه	۳۰	میزان	۲۲
شنبه	۳۱	۲	۲۳
	۰	۰	۰

در یکسال بسیار خدمات برجسته برای وطن میتوان کرد

۱۳۵۲ هجری شمسی — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳۳ عیسوی
میزان

حصهٔ اول

ایام	میزان	سنبله	ایام تعطیل
یکشنبه	۱	۳	۲۴
دوشنبه	۲	۴	۲۵
سه‌شنبه	۳	۵	۲۶
چهارشنبه	۴	۶	۲۷
پنجشنبه	۵	۷	۲۸
جمعه	۶	۸	۲۹
شنبه	۷	۹	۳۰
یکشنبه	۸	۱۰	اکتوبر
دوشنبه	۹	۱۱	۲
سه‌شنبه	۱۰	۱۲	۳
چهارشنبه	۱۱	۱۳	۴
پنجشنبه	۱۲	۱۴	۵
جمعه	۱۳	۱۵	۶
شنبه	۱۴	۱۶	۷
یکشنبه	۱۵	۱۷	۸

حصهٔ دوم

ایام	میزان	سنبله	ایام تعطیل
دوشنبه	۱۶	۱۸	۹
سه‌شنبه	۱۷	۱۹	۱۰
چهارشنبه	۱۸	۲۰	۱۱
پنجشنبه	۱۹	۲۱	۱۲
جمعه	۲۰	۲۲	۱۳
شنبه	۲۱	۲۳	۱۴
یکشنبه	۲۲	۲۴	۱۵
دوشنبه	۲۳	۲۵	۱۶
سه‌شنبه	۲۴	۲۶	۱۷
چهارشنبه	۲۵	۲۷	۱۸
پنجشنبه	۲۶	۲۸	۱۹
جمعه	۲۷	۲۹	۲۰
شنبه	۲۸	غره جدی	۲۱
یکشنبه	۲۹	۲	۲۲
دوشنبه	۳۰	۳	۲۳

راحت و سعادت هر شخص بقدر سعی و عمل اوست

۱۳۵۲ هجری شمسی — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳۳ عیسوی
عقرب

حصهٔ اول

ایام	عقرب	میزان	ایام تعطیل
شنبه	۱	۴	۲۴
یکشنبه	۲	۵	۲۵
دوشنبه	۳	۶	۲۶
سه‌شنبه	۴	۷	۲۷
چهارشنبه	۵	۸	۲۸
پنجشنبه	۶	۹	۲۹
جمعه	۷	۱۰	۳۰
شنبه	۸	۱۱	۳۱
یکشنبه	۹	۱۲	نومبر
دوشنبه	۱۰	۱۳	۲
سه‌شنبه	۱۱	۱۴	۳
چهارشنبه	۱۲	۱۵	۴
پنجشنبه	۱۳	۱۶	۵
جمعه	۱۴	۱۷	۶
شنبه	۱۵	۱۸	۷

حصهٔ دوم

ایام	عقرب	میزان	ایام تعطیل
یکشنبه	۱۶	۱۹	۸
دوشنبه	۱۷	۲۰	۹
سه‌شنبه	۱۸	۲۱	۱۰
چهارشنبه	۱۹	۲۲	۱۱
پنجشنبه	۲۰	۲۳	۱۲
جمعه	۲۱	۲۴	۱۳
شنبه	۲۲	۲۵	۱۴
یکشنبه	۲۳	۲۶	۱۵
دوشنبه	۲۴	۲۷	۱۶
سه‌شنبه	۲۵	۲۸	۱۷
چهارشنبه	۲۶	۲۹	۱۸
پنجشنبه	۲۷	۳۰	۱۹
جمعه	۲۸	غره دلو	۲۰
شنبه	۲۹	۲	۲۱
یکشنبه	۳۰	۳	۲۲

اقتصاد گنجیست بی رنج و ثروت بی اقتصاد دولتیست بی رنج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۵۲ هجری شمسی — قوس — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳۳ عیسوی

حصهٔ اول					
ایام	قوس	میزان	سنبله	عقرب	ایام تعطیل
پنجشنبه	۱	٤	۲۳		
جمعه	۲	٥	۲٤		
شنبه	۳	٦	۲٥		
یکشنبه	٤	۷	۲٦		
دوشنبه	٥	۸	۲۷		
سه‌شنبه	٦	۹	۲۸		
چهارشنبه	۷	۱۰	۲۹		
پنجشنبه	۸	۱۱	۳۰		
جمعه	۹	۱۲	بسبر		
شنبه	۱۰	۱۳	۲		
یکشنبه	۱۱	۱٤	۳		
دوشنبه	۱۲	۱٥	٤		
سه‌شنبه	۱۳	۱٦	٥		
چهارشنبه	۱٤	۱۷	٦		
پنجشنبه	۱٥	۱۸	۷		

حصهٔ دوم					
ایام	قوس	میزان	سنبله	عقرب	ایام تعطیل
جمعه	۱٦	۱۹	۸		
شنبه	۱۷	۲۰	۹		
یکشنبه	۱۸	۲۱	۱۰		
دوشنبه	۱۹	۲۲	۱۱		
سه‌شنبه	۲۰	۲۳	۱۲		
چهارشنبه	۲۱	۲٤	۱۳		
پنجشنبه	۱۲	۲٥	۱٤		
جمعه	۲۳	۲٦	۱٥		
شنبه	۲٤	۲۷	۱٦		
یکشنبه	۲٥	۲۸	۱۷		
دوشنبه	۲٦	۲۹	۱۸		
سه‌شنبه	۲۷	غره‌رمضان	۱۹		
چهارشنبه	۲۸	۲	۲۰		
پنجشنبه	۲۹	۳	۲۱		
	۰	۰	۰		

قومیکه صنعت را در وطن رایج نمود از احتیاج غیر خلاص میگردد

۱۳۵۲ هجری شمسی — جدی — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳٤ عیسوی

حصهٔ اول					
ایام	جدی	رمضان	حمل	ثور	ایام تعطیل
جمعه	۱	٤	۲۲		
شنبه	۲	٥	۲۳		
یکشنبه	۳	٦	۲٤		
دوشنبه	٤	۷	۲٥		
سه‌شنبه	٥	۸	۲٦		
چهارشنبه	٦	۹	۲۷		
پنجشنبه	۷	۱۰	۲۸		
جمعه	۸	۱۱	۲۹		
شنبه	۹	۱۲	۳۰		
یکشنبه	۱۰	۱۳	۳۱		
دوشنبه	۱۱	۱٤	۱۹۳٤ جوری		
سه‌شنبه	۱۲	۱٥	۲		
چهارشنبه	۱۳	۱٦	۳		
پنجشنبه	۱٤	۱۷	٤		
جمعه	۱٥	۱۸	٥		

حصهٔ دوم					
ایام	جدی	رمضان	حمل	ثور	ایام تعطیل
شنبه	۱٦	۱۹	٦		
یکشنبه	۱۷	۲۰	۷		
دوشنبه	۱۸	۲۱	۸		
سه‌شنبه	۱۹	۲۲	۹		
چهارشنبه	۲۰	۲۳	۱۰		
پنجشنبه	۲۱	۲٤	۱۱		
جمعه	۲۲	۲٥	۱۲		
شنبه	۲۳	۲٦	۱۳		
یکشنبه	۲٤	۲۷	۱٤		
دوشنبه	۲٥	۲۸	۱٥		
سه‌شنبه	۲٦	۲۹	۱٦		
چهارشنبه	۲۷	غره‌شوال	۱۷		
پنجشنبه	۲۸	۲	۱۸		
جمعه	۲۹	۳	۱۹		
شنبه	۳۰	٤	۲۰		

مملکتی مسعود است که در تمام طبقات جامعهٔ آن علم تعمیم گردد

۱۳۵۲ هجری شمسی — دلو — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳٤ عیسوی

حصهٔ اول					
ایام	دلو	حوت	حمل	ثور	ایام تعطیل
یکشنبه	۱	٥	۲۱		
دوشنبه	۲	٦	۲۲		
سه‌شنبه	۳	۷	۲۳		
چهارشنبه	٤	۸	۲٤		
پنجشنبه	٥	۹	۲٥		
جمعه	٦	۱۰	۲٦		
شنبه	۷	۱۱	۲۷		
یکشنبه	۸	۱۲	۲۸		
دوشنبه	۹	۱۳	۲۹		
سه‌شنبه	۱۰	۱٤	۳۰		
چهارشنبه	۱۱	۱٥	۳۱		
پنجشنبه	۱۲	۱٦	فوری		
جمعه	۱۳	۱۷	۲		
شنبه	۱٤	۱۸	۳		
یکشنبه	۱٥	۱۹	٤		

حصهٔ دوم					
ایام	دلو	حوت	حمل	ثور	ایام تعطیل
دوشنبه	۱٦	۲۰	٥		
سه‌شنبه	۱۷	۲۱	٦		
چهارشنبه	۱۸	۲۲	۷		
پنجشنبه	۱۹	۲۳	۸		
جمعه	۲۰	۲٤	۹		
شنبه	۲۱	۲٥	۱۰		
یکشنبه	۲۲	۲٦	۱۱		
دوشنبه	۲۳	۲۷	۱۲		
سه‌شنبه	۲٤	۲۸	۱۳		
چهارشنبه	۲٥	۱۹	۱٤		
پنجشنبه	۲٦	۳۰	۱٥		
جمعه	۲۷	غره‌ذیقعده	۱٦		
شنبه	۲۸	۲	۱۷		
یکشنبه	۲۹	۳	۱۸		
	۰	۰	۰		

هیچقوم از فشار پنجهٔ جهل رهائی نمی یابد الا بقوهٔ علم

۱۳۵۲ هجری شمسی — حوت — ۱۳۱۲ هجری قمری — ۱۹۳٤ عیسوی

حصهٔ اول					
ایام	حوت	حمل	ثور	جوزا	ایام تعطیل
دوشنبه	۱	٤	۱۹		
سه‌شنبه	۲	٥	۲۰		
چهارشنبه	۳	٦	۲۱		
پنجشنبه	٤	۷	۲۲		
جمعه	٥	۸	۲۳		
شنبه	٦	۹	۲٤		
یکشنبه	۷	۱۰	۲٥		
دوشنبه	۸	۱۱	۲٦		
سه‌شنبه	۹	۱۲	۲۷		
چهارشنبه	۱۰	۱۳	۲۸		
پنجشنبه	۱۱	۱٤	مارچ		
جمعه	۱۲	۱٥	۲		
شنبه	۱۳	۱٦	۳		
یکشنبه	۱٤	۱۷	٤		
دوشنبه	۱٥	۱۸	٥		

حصهٔ دوم					
ایام	حوت	حمل	ثور	جوزا	ایام تعطیل
سه‌شنبه	۱٦	۱۹	٦		
چهارشنبه	۱۷	۲۰	۷		
پنجشنبه	۱۸	۲۱	۸		
جمعه	۱۹	۲۲	۹		
شنبه	۲۰	۲۳	۱۰		
یکشنبه	۲۱	۲٤	۱۱		
دوشنبه	۲۲	۲٥	۱۲		
سه‌شنبه	۲۳	۲٦	۱۳		
چهارشنبه	۲٤	۲۷	۱٤		
پنجشنبه	۲٥	۲۸	۱٥		
جمعه	۲٦	۲۹	۱٦		
شنبه	۲۷	غره‌ذیحجه	۱۷		
یکشنبه	۲۸	۲	۱۸		
دوشنبه	۲۹	۳	۱۹		
سه‌شنبه	۳۰	٤	۲۰		

همت عالی منت نمینهد و هیچگاه منت بر نمیدارد

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مضامین سالنامهٔ کابل

مضمون	صفحه
مقدمه	
سوانح اعلیحضرت غازی	۱
سوانح ع ، ج ، والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان	۵
تاریخچهٔ مختصر افغانستان	۷
اسمای شهر های حالیه و قدیمهٔ افغانستان	۳۲
شهر های سابقهٔ افغانستان	۳۶
نظری بجغرافیای افغانستان	٤۱
تشکیلات مملکتی :	٤۸
صدارت عظمی	«
وزارت جلیلهٔ حربیه	۵۰
وزارت جلیله خارجیه	۵۵
سفرای کبار و وزرای مختار و جنرال قونسل ها و قونسل های افغانستان در خارج	۵۸
وزارت جلیلهٔ داخله	٦۱
« « عدلیه	٦۳
« « مالیه	٦٤
« « تجارت	٦۷
« « معارف	۷۰
مدیریت مستقلهٔ طبیه	۷۱
« « پست ، تلگراف و تیلفون	۷۲
تشکیلات ولایات و حکومتی های اعلی	۷۳
ولایت کابل	«
« قندهار	۷٤
« هرات	۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضمون	صفحه
ولایت مزار شریف	۷۶
« قطغن و بدخشان	۷۷
حکومت اعلای میمنه	۷۸
« « فراه و چخانسور	۷۹
« « سمت مشرقی	۸۰
« « « جنوبی	۸۱
تشکیلات دوائر ملی	۸۲
شورای ملی	«
مجلس اعیان	۸۷
ریاست بلدیه کابل	۸۹
تشکیلات دوائر حضور همایونی	۹۱
وزارت دربار شاهی	«
دارالتحریر شاهی	۹۲
دائرهٔ یاوری حضور همایونی	۹۳
دائره یاوری حربی «	۹٤
دائرهٔ قلعه بیگیت ارگ	۹۵
اجراآت دوائر مملکتی	۹۷
وزارت حربیه	«
وزارت خارجیه	۹۸
« داخلیه	۱۰۲
« عدلیه	«
« مالیه	«
« تجارت	۱۰۳
« معارف	«
مدیریت مستقله طبیه	۱۰٤
« « پست ، تلگراف و تیلفون	«
مجلس محترم شورای ملی	۱۰۵
مجلس اعیان	«

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مضامین

مضمون	صفحه
ریاست بلدیه کابل	۱۰۵
شرکت تنویرات	»
مؤسسات جدید عصرنادرشاهی	۱۰۷
فاکولتهٔ طبی	۱۱۰
رفق سناتوریم	۱۱۱
جادهای جدید	»
بندها ونهرها	۱۱۳
کلوب ها	۱۱٤
کورسهای السنه	»
انجمن کشافان	۱۱۵
مؤسسه های صنعتی	۱۱۷
اعطای نشان	۱۱۸
مکاتب	۱۲۱
طلابیکه بخارج اعزام گردیده اند	۱۲۳
جدول حرکت ومواصلت پوسته	۱۲۵
محصولات پستی	۱۲۷
محصولات پارسل های داخله	۱۲۸
محصولات تلگرافی برای تبادل داخلی	۱۲۹
انواع مراسلات پستی ومحصولات آن	۱۳۱
شوسه های افغانستان	۱۳۷
اصولنامه ها وضمایم آن ولوایحیکه درسنه ۱۳۱۱ تصویب وترتیب شده	۱۳۹
مطبوعات	۱٤۰
استرداد دوکالم	۱٤۳
ثروت های طبیعی افغانستان	۱٤٤
(طلا وترکیبات معدنی) ومعادن معروف آن	۱٤۸
خلاصه تاریخ جرائد درافغانستان	۱۵۲
سفرای کبار ووزرای مختار دول خارجه درکابل	۱۵۷
تاریخچهٔ شهر کابل	۱۵۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضمون	صفحه
تاریخهای قابل دانستن از زمانه های قبل المیلاد الی امروز	۱۶۲
وقایع مهمه دنیا	۱۶۵
اختراعات مهمه درسال ۱۳۱۱	۱۹۰
مختصر جغرافیای عالم	۲۰۰
ابی سینیا	»
ارجنتاین	»
آستریا	۲۰۱
استونیه	۲۰۲
اضلاع متحده امریکه	»
جزائر فیلپائن	۲۰۳
البانیه	۲۰۴
آیرلاند	»
ایران	۲۰۵
ایطالیا	۲۰۶
طرابلس وقیروان	۲۰۷
ایکوادور	»
برازیل	۲۰۸
برطانیه	»
اتحاد افریقه جنوبی	۲۱۲
استریلیا	۲۱۳
آئرلیند	»
بحرین	»
برونی	۲۱۴
زنجبار	»
فلسطین	»
کویت	»
کاناد	»
ماورای یوردان	۲۱۵

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مضامین

مضمون	صفحه
ملایا	۲۱۵
نیوزیلاند	۲۱۶
هندوستان	۲۱۶
بروده	۲۱۹
حیدر آباد دکن	»
راجپوتانه	»
قلات (بلوچستان)	۲۲۰
کشمیر	»
گوالیار	»
میسور	»
بلجیم	۲۲۱
کانگوی بلجیمی	۲۲۲
بلغاریا	»
بوتان	۲۲۳
بولیویا	»
پاراگوی	»
پاناما	»
پیرو	»
پرتگال	۲۲٤
پولیند	۲۲۵
ترکیه	۲۲٦
جاپان	»
جرمنی	۲۲۸
چکوسلوواکیه	۲۲۹
چلی	۲۳۰
چین	»
شانگهای	۲۳۱
دانزیگ	»

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضمون	صفحه
دنمارك	۳۳۲
دومه‌نیکا	»
رومانیه	۲۳۳
روسیه	»
ازبکستان	۲۳۵
تاجکستان	»
ترکمنستان	»
قفقاز	»
آذربایجان	۲۳۶
ارمنستان	»
گرجستان	»
سالویدور	»
سان‌مارینو	»
سویدن	۲۳۷
سویتزرلیند	»
سیام	۲۳۸
عراق	»
عرب	۲۳۹
عرب سعودیه	»
عمان	۲٤۰
فرانسه	»
افریقهٔ غربی فرانسوی (صحرای اعظم)	۲٤۳
الجزائر	»
اندورا	»
تونس	»
سوریه	۲٤٤
شام	»
لبنان	»

ACKU

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مضامین

مضمون	صفحه
لتاکیه	۲٤٤
جبل دروز	»
فنلند	۲٥٤
کوسته ریکا	»
کولمبیا	»
کیوبا	»
گواتی مالا	۲٤٦
لایبریا	»
لاتویا	۲٤۷
لیتوانیا	»
لکمسبرگ	۲٤۸
لیختن ستائن	»
مراکش	»
مصر	۲٤۹
سودان مصری برطانوی	۲٥۰
مکسیکو	»
موناکو	»
ناروی	۲٥۱
نکاراگوا	۲٥۲
نیپال	»
نیدر لاندز (هولیند)	»
جزائر شرق‌الهند نیدر لاندی	۲٥۳
واتیکان	۲٥٤
ونزویلا	»
هاندوراس	»
هایتی	۲٥٥
هسپانیه	»
هنگری (مجارستان)	۲٥٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضمون	صفحه
یمن	۲۵۷
یوروگوی	»
یوگوسلاویا	»
یونان	۲۵۸
جمعیت اقوام	۲۵۹
دوائر بین‌المللی	۲٦٤
حکمرانان دنیا	۲٦۷
بعضی از حکمرانان ریاست های هند	۲۷۱
تعداد مسلمانان عالم	۲۷٤
عساکر دول	۲۷٦
بحریهٔ دول معظمه در ابتدای ۱۳۱۱	۲۷۹
مسکوکات عالم	۲۸۱
اوزان و مقیاسات ممالک همجوار	۲۸۵
ایران	»
چین	۲۸٦
روسیه	۲۸۷
هند	»
بحر و بر ـ نژاد ها	۲۸۹
بلند ترین قلل ـ طویل ترین رود ها و بزرگترین رود ها	۲۹۰
ادیان	۲۹۱
السنه	۲۹۲
حاصل یکسالهٔ گندم ، جو ، برنج	۲۹۳
» » چای و قند	۲۹٤
» » ابریشم ، پشم ، پنبه ، رابر	۲۹۵
» » تیل خاك ، ذغال سنگ و چودن	۲۹٦
» » طلا و نقره	۲۹۷
قوای فضائی دول	۲۹۸
خطوط آهن عالم	۲۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مضامین

مضمون	صفحه
خطوط تلگراف	۳۰۰
نگاهی بافلاك	۳۰۱
تاریخ مختصر هوابازی	۳۰۸
راه آهن	۳۳۵
احصائیه خطوط راه آهن	۳٤۵
جرائد و مجلات مشهورهٔ عالم اسلام	۳٤۷
ایران	»
ترکیه	۳٤۸
مصر ، عرب ، عراق	۳۵۳
هند	۳۵٤
جزائر شرق‌الهند نیدر لاندی و غیره	۳۵۷
اهمیت جرائد اتازونی	۳۵۷
جوجیدوس	۳۵۸
رسم عروسی در چین	۳٦۰
تلگراف وحشی ها	۳٦۱
تلویزیون	۳٦۲
معلومات صحی	۳٦٤
ضرورت ویتامینها در حیات	»
شئون عائله	۳٦۸
مباحثه در اطراف خوراکه	۳۷۰
حفظ‌الصحهٔ خانه	۳۷۲
وصایای ده گانهٔ صحی	۳۷٤
سگ ها و گربها امراض خطرناك را نقل میدهند	۳۷۵
وسائل جدید برای جلوگیری از ضرر حشرات	۳۷٦
ترکیب اصلیهٔ جسد انسانی	۳۷۸
زراعت و فلاحت	۳۷۹
هدایات زراعت خربوزه	»
زراعت بادنجان رومی	۳۸۱
زراعت توت زمینی	۳۸۲
دوشیدن گاو شیر دار	۳۸۳
تغذیهٔ طیور اهلی	۳۸٦
باغهای سر میز	۳۸۷
دشمنان قشنگ باغبان	۳۸۹
عمر اشجار	۳۹۲
پشتونه بوه کتنه	۳۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضمون	صفحه
معلومات متنوعه :	
مسافرت حج	٤٠٣
کرایهٔ جهاز	٤٠٥
کرایهٔ ریل از پشاور	٤٠٧
« « « چمن	٤٠٨
« جهاز از کراچی	٤٠٩
« طیاره از کراچی	٤١٠
« جهاز از بمبئی	«
« طیاره بین افغانستان و روسیه	٤١١
بعد مسافهٔ طرق و سرکهای معروفهٔ داخلی	٤١٣
کرایهٔ موتر	«
رهایش در هوتل کابل	«

فهرست تصاویر سالنامهٔ « کابل »

١	صفحه اول و دوم میناتور ٢ صفحه ازقران کریم نمونهٔ خط و میناتور قدیم افغانستان	
٢	صفحه ٣ عکس خط حضرت امام حسن رض	
٣	صفحه ٤ عکس یك صفحهٔ قرآن عظیم در پوست آهو رسم‌الخط اوایل اسلام	
٤	صفحه ٥ ـ حرم محترم مکهٔ معظمه	
٦	صفحه ٦ ـ مدینهٔ منوره	
٧	فوتوی اعلیحضرت غازی	صفحه ١
٨	گروپ فوتوی اعلیحضرت غازی و برادران رشید همایونی	« ٤
٩	فوتوی والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان	« ٥
١٠	فوتوی اعلیحضرت همایون غازی و والاحضرت شهزاده محمد ظاهر خان	« ٦
١١	فوتوی جناب نورالمشایخ صاحب و نقیب صاحب	بین « ٦و٧
١٢	٢٩ قطعه تصاویر نمونهٔ مدنیت و صنعت (گریکو بودیك) افغانستان	« « ١٢و١٣
١٣	٣ قطعه تصاویر از مجسمه های تاریخی افغانستان	« « ١٢و١٣
١٤	٧ قطعه تصاویر سنگ های نوشتهٔ تاریخی افغانستان	« « ١٢و١٣
١٥	(الف) یك مغارهٔ بزرگ سنگی در آیبك شیر های سنگی قدیم در قندهار	« « ١٢و١٣
١٥	(ب)سومین دایرهٔ منقوش حصهٔ برجستهٔ طاق بودای ٥٣ متری بامیان	« « ١٢و١٣
١٦	جزئیات اولین دائرهٔ منقوش حصهٔ برجستهٔ طاق بودای ٥٣ متری بامیان	« « ١٢و١٣
١٧	تصاویر رنگهٔ حصهٔ برجستهٔ بزرگترین طاق بودای بامیان	« « ١٢و١٣
١٨	جزئیات حصهٔ (ب) بامیان	« « ١٢و١٣
١٩	منظرهٔ عمومی خرابه های قلعهٔ زریمان بامیان	« « ١٨و١٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰ حصهٔ مرکزی صحنهٔ منقوش قسمت فوقانی طاق بودا بامیان — بین صفحه ۱۸ و ۱۹
۲۱ سمت جنوبیٔ قلعهٔ نریمان بامیان — » ۱۸ و ۱۹
۲۲ منار چکری کابل (یادگار بودائی) — » ۱۸ و ۱۹
۲۳ ب رسم دائرهٔ منقوش سوم بامیان — » ۱۸ و ۱۹
۲۴ منظرهٔ خرابه زار قلعهٔ بست قندهار ورواق بزرگ جامع — » ۲۲ و ۲۳
۲۵ داخل مقبرهٔ سلطان غیاث الدین غوری شهنشاهٔ معروف افغان — » ۲۲ و ۲۳
۲۶ منار غزنین — » ۲۲ و ۲۳
۲۷ ازمینار های منقش مصلای هرات — » ۲۲ و ۲۳
۲۸ رواق مقبرهٔ حضرت خواجه عبدالله انصاری — » ۲۲ و ۲۳
۹۲ مقبرهٔ حضرت خواجه عبدالله انصاری معروف به گنبد زر نگار — » ۲۲ و ۲۳
۳۰ ایوان مسجد خواجه محمدپارسا دربلخ — » ۲۲ و ۲۳
۳۱ از یاد گار های تاریخی اسلحه ویراق حربی معمول سابق اهالی وطن — » ۲۸ و ۲۹
۳۲ عمارت جدید موزیم کابل (دارلامان) — » ۲۸ و ۲۹
۳۳ فوتوی والا حضرت صدر اعظم صاحب — صفحه ۴۷
۳۴ » » وزیر حربیه سپه سالار غازی — » ۴۹
۳۵ ع، ع ، ش شیر احمد خان نائب سالار رائیس لوازم وزارت حربیه — » ۵۰
۳۶ » ع ، ش محمدعمر خان فرقه مشر رئیس ارکان حربیه ونماینده افغانستان درمجلس خلع سلاح — » ۵۰
۳۷ » ع ، ش محمد افضل خان وکیل رئیس ارکان حربیه — » ۵۰
۳۸ » ع ، ش احمد علیخان فرقه مشر رئیس اردو — » ۵۱
۳۹ » ع ، ش سید حسن خان فرقه مشر رئیس ریاست حربیه — » ۵۱
۴۰ ع، ع ، ش محمد غوث خان نائب سالار قوماندان قول اردوی مرکزی — » ۵۲
۴۱ گروپ قوماندان های عسکری ورؤسای وزارت حربیه — بین صفحه ۵۲ و ۵۳
۴۲ گروپ نائب سالار وفرقه‌مشران عسکری کابل — » ۵۲ و ۵۳
۴۳ عکس عبدالوکیل خان نائب سالار شهید — » ۵۲ و ۵۳
۴۴ ع ، ش سردار اسدالله خان فرقه مشر قوماندان فرقه شاهی — صفحه ۵۴
۴۵ یکعده از صنف سروس ها متعلق بقشون شاهی — بین صفحه ۵۴ و ۵۵
۴۶ یکعده از صنف پروانه متعلق بقشون شاهی — » ۵۴ و ۵۵
۴۷ ، ع ج فیض محمد خان وزیر خارجه — صفحه ۵۵
۴۸ ع ، ص غلام یحیی خان معین اول وزارت خارجه — » ۵۵
۴۹ ع ، ص محمد عثمانخان معین ۲ » » — » ۵۶
۵۰ ع ، ص حبیب‌الله خان معین ۳ » » — » ۵۶
۵۱ والاحضرت سردار شاه‌ولیخان وزیر مختار اعلیحضرت درپاریس — » ۵۷
۵۲ والاحضرت سردار محمد عزیز خان شهید — » ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۳ ع ، ج سردار محمد نعیم خان وزیر مختار اعلیحضرت درروما	بین صفحه	۶۰
۵۴ ع ، ج محمد گل خان وزیر داخله	«	۶۱
۵۵ ع ، ص عبدالرشید خان معین اول وزارت داخله	«	۶۱
۵۶ ع ، ص نیک محمد خان معین ۳ وزارت داخله	«	۶۲
۵۷ ع ، ص فضل احمد خان معین وزارت عدلیه	«	۶۳
۵۸ ع ، ج محمد ایوب خان وزیر مالیه	«	۶۴
۵۹ ع ، ص محمد حسین خان معین اول وزارت مالیه	«	۶۴
۶۰ ع ، ص غلام مجتبی خان معین ۲ وزارت مالیه	«	۶۵
۶۱ ع ، ص غلام قادر خان رئیس ضراب خانه	«	۶۵
۶۲ ع ، ص عبدالحمید خان رئیس مطابع	«	۶۶
۶۳ فوتوی معاون اول مطبعه ونوری افندی مدیر زنکوگرافی وعبدالغفور خان برشنا رسام	«	۶۶و۶۷
۶۴ ع ، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت	«	۶۷
۶۵ ع ، ص محمد حسین خان معین اول وزارت تجارت	«	۶۷
۶۶ ع ، ص غلام غوث خان معین ۲ وزارت تجارت	«	۶۷
۶۷ ع ، ص اعظم خواجه خان رئیس شرکت تنویرات	«	۶۸
۶۸ ع ، ج علی محمد خان وزیر معارف	«	۷۰
۶۹ ع ، ص سید قاسم خان معین وزارت معارف	صفحه	۷۰
۷۰ ج محمد اکبر خان مدیر مستقل طبیه	«	۷۱
۷۱ ج رحیم‌الله خان مدیر مستقل پست، تلگراف و تیلفون	«	۷۲
۷۲ و ، ج محمد عمر خان والی کابل	«	۷۳
۷۳ ع ، ص سید حبیب خان مستوفی کابل	«	۷۳
۷۴ ح طره‌باز خان قوماندان کوتوالی کابل	«	۷۳
۷۵ و ، ج غلام فاروق خان وکیل نائب‌الحکومهٔ قندهار	«	۷۴
۷۶ و ، ج عبدالرحیم خان نائب‌الحکومهٔ هرات	«	۷۵
۷۸ و ، ج عبدالجلیل خان وکیل نائب‌الحکومهٔ مزار	«	۷۶
۷۸ و ، ج شیر محمد خان وکیل نائب‌الحکومه قطغن و بدخشان	«	۷۷
۷۹ ع ، ع ، ش محمد انور خان نائب‌سالار حاکم اعلای فراه	بین صفحه	۷۸و۷۹
۸۰ ع ، ع ، ص عبدالرزاق خان وکیل حکومت اعلای میمنه	«	۷۸و۷۹
۸۱ ع ، ع ، ص محمد قاسم خان وکیل حکومت اعلای سمت مشرقی	«	۷۸و۷۹
۸۲ ع ، ع ، ص نصرالله خان حاکم اعلای سمت جنوبی	«	۷۸و۷۹
۸۳ ع ، ش سردار محمد داؤد خان قوماندان عسکری سمت مشرقی	«	۷۸و۷۸
۸۴ ع ، ج عبدالاحد خان رئیس شورای ملی	صفحه	۸۲
۸۵ ع ، ص عبد الحق خان معین شورای ملی	«	۸۶و۸۷
۸۶ ص عبداللطیف خان منشی « «	«	۷۶و۸۷
۸۷ وکلای ولایت کابل در « «	«	۸۶و۸۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۸ و کلای ولایت قندهاروفراه در شورای ملی	بین صفحهٔ	۸۶و۸۷
۸۹ « « هرات ومیمنه « «	«	۸۶و۸۷
۹۰ « « مزار شریف « «	«	۸۶و۸۷
۹۱ « « قطغن‌وبدخشان « «	«	۸۶ و ۸۷
۹۲ « سمت مشرقی « «	«	۸۶ « ۸۷
۹۳ « سمت جنوبی « «	«	۸۶ « ۸۷
۹٤ نمایندگان ولایات و معززین اقوام افغانستان در موقع شمولیت جشن استقلال	«	۸۶ « ۸۷
۹۵ کلان شوندگان و روحانیون عظام در موقع شمولیت جشن استقلال	«	۸۶ « ۸۷
۹٦ ع ، ج میر عطاء محمد خان رئیس مجلس اعیان	صفحه	۸۷
۹۷ اعضای محترم مجلس اعیان	بین‌صفحه	۸۸ و ۸۹
۹۸ مصاحبان حضور ذات همایونی جناب حاجی‌محمد نواب خان وجناب صالح محمدخان و جناب محمد سرور خان	«	۸۸ « ۸۹
۹۹ قصر شاهی (دلکشا)	«	۸۸ « ۸۹
۱۰۰ و ، ج گل‌احمد خان رئیس بلدیه	صفحه	۸۹
۱۰۱ والاحضرت احمد شاه خان وزیر دربار	«	۹۰
۱۰۲ ع ، ص محمد حیدر خان معین وزارت دربار	«	۹۱
۱۰۳ ع ، ج محمد نوروز خان سر منشی حضور ذات همایونی	«	۹۲
۱۰٤ ع ، ج الله نواز خان یاور اول حضور همایونی	«	۹۳
۱۰۵ ع ، ش سید شریف خان سر یاور حربی حضور همایونی	«	۹٤
۱۰٦ یاوران حربی‌حضور ع ، ش عبداللطیف خان فرقه مشر معاون سریاور و ع ، ش فیض محمد خان فرقه مشر و ح محمد صفر خان و ش عبدالله خان	بین‌صفحهٔ	۹٤ و ۹۵
۱۰۷ عالیقدر حافظ نور محمد مدیر شعبهٔ اول و عالیقدر عبدالاحمد خان مدیر شعبهٔ ۲ و عالیقدر سراج‌الدین‌خان مدیر شعبهٔ ۳ دارالتحریر شاهی	«	۹٤ « ۹۵
۱۰۸ یکعده از صنف پیادهٔ فرقهٔ شاهی بلباس رسمی	«	۹٤ « ۹۵
۱۰۹ مسجد قشلهٔ عسکری کابل	«	۹٤ و ۹۵
۱۱۰ یکنفر ازصنف سوارهٔ فرقهٔ شاهی کابل	«	۹٤و۹۵
۱۱۱ ازصنف پیادهٔ عساکر کابل بلباس جنگی	«	۹٤و۹۵
۱۱۲ از صنف پیادهٔ فرقهٔ شاهی وازصنف پیادهٔ عساکر کابل بلباس جنگی	«	۹٤و۹۵
۱۱۳ از صنف پیادهٔ عساکر کابل بوضع انداخت وبوضع پروت	«	۹٤و۹۵
۱۱٤ ع ، ش عبدالغنی‌خان فرقه مشر شاهی وقلعه بیگی ارگ	صفحهٔ	۹۵
۱۱۵ ع ، ش علیشاه خان فرقه مشر قوماندان مکتب حربیه	«	۹٦
۱۱٦ ع ، ع ، ش‌سید عبدالله خان شاه جی رئیس فابریکات حربی	«	«
۱۱۷ یکعده از طلاب مکتب حربیه بفورم مکتب	«	۹٦و۹۷
۱۱۸ یك قسمت از طلاب مکتب حربیه بفورم حربی	«	۹٦و۹۷
۱۱۹ یکنفر از طلاب مکتب قبایل مربوط مکتب حربیهٔ کابل	«	۹٦و۹۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۰ محل رهایش وبستره های خواب طلاب مکتب قبایل — بین صفحه ۹۶و۹۷
۱۲۱ یك قسمت از توپخانهٔ سریع آتش — « ۹۶و۹۷
۱۲۲ عمارت سابق مکتب حربیه — « ۹۶و۹۷
۱۲۳ ع،ش عبدالغنی خان فرقه‌مشر معاون‌قوماندان وغندمشران و کندکمشران فرقهٔ شاهی — « ۹۶و۹۷
۱۲۴ صاحب منصبان صنف‌هوابازی — « ۹۶و۹۷
۱۲۵ ح ، محمد احسانخان‌قوماندان هوابازی — صفحه ۹۷
۱۲۶ ع ، ج شیر احمد خان سفیر کبیر درتهران — « ۹۸
۱۲۷ ع ج عبدالحسین خان سفیر کبیر درماسکو — « ۹۸
۱۲۸ ع ، ج محمد صادق خان وزیر مختار افغانستان در مصر — بین صفحهٔ ۹۸و۹۹
۱۲۹ ع ، ج سلطان احمد خان سفیر کبیر افغانستان درانقره — صفحه ۹۹
۱۳۰ احمد علیخان وزیر مختار افغانستان درلندن — « «
۱۳۱ ع ، ش عبدالرسول خان جنرال قونسل دردهلی — « ۱۰۰
۱۳۲ ع ص محمد صدیق خان جنرال قونسل درمشهد — « ۱۰۱
۱۳۳ ع ، ص باز محمد خان جنرال قونسل درتاشکند — « ۱۰۱
۱۳۴ ۸ قطعه تصاویر کار های دستی طلاب مکتب صنایع نفیسه — « ۱۰۲و۱۰۳
۱۳۵ جناب غلام محمد خان پروفیسر رسام ومدیر مکتب صنایع نفیسه و عبدالعزیز خان و دین محمد خان رسام — « ۱۰۲و۱۰۳
۱۳۶ سید عبدالاحدخان متخصص معدن ، امیر الدینخان انجنیر الکتریك ، غلام محمد خان انجنیر برق ، محمد حسین خان انجنیر رادیو الکتریك ، محمد کریم خان متخصص تیلفون ، محمد سعید خان متخصص تلگراف ، عبدالمجید خان متخصص تیلفون ، نور محمد خان متخصص ، محمد خان انجنیر برق ، محمد کریم خان متخصص زراعت ، محمد یعقوب خان متخصص امورات بانگ — « ۱۰۲و۱۰۳
۱۳۷ یکعده از محصلین نمره ۱ ، ۲ ، ۳ صنوف مکتب حبیبیه و مکتب امانیهٔ کابل — « ۱۰۲و۱۰۳
۱۳۸ یکعده از محصلین نمرهٔ ۱،۲،۳، صنوف مکتب امانی وصنایع‌نفیسه و دارالمعلمین و استقلال . — « ۱۰۲و۱۰۳
۱۳۹ طلاب یتیم که از طرف دولت تعلیم و تربیه داده میشوند — « ۱۰۴و۱۰۵
۱۴۰ متخصصین خارجی مستخدمین افغانستان — «صفحه۱۰۶و۱۰۷
۱۴۱ هیئت انجمن ادبی کابل — « ۱۰۸و۱۰۹
۱۴۲ ع ، ص شهزاده احمد علیخان مدیر و عالیقدر غلام جیلانی خان معاون انجمن ادبی کابل — صفحه ۱۰۹
۱۴۳ یکعده از طلاب فاکولتهٔ طبی — بین صفحه ۱۱۰و۱۱۱
۱۴۴ ۰۹ مدیر مستقل طبی ویکعده از داکتران کابل در شفاخانهٔ ملکی — « ۱۱۰و۱۱۱
۱۴۵ اعلیحضرت همایون موقع گذاشتن سنگ تهداب رفقی سناتوریم — « ۱۱۰و۱۱۱
۱۴۶ عمارت رفقی سناتوریم — « ۱۱۰و۱۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۷ ع ،ص عبدالرب خان رئیس تمیز وزارت عدلیه و ع ، ص امین‌الله خان رئیس محکمهٔ اصلاحیه ، و ع ، ص قاری عبدالرسول خان رئیس دار العلوم عربیه ، وع ، ص محمدیوسف خان‌رئیس دائرهٔ تربیهٔ حیوانات‌و ع ، ص‌غلام حیدر خان رئیس فیصلهٔ منازعات تجارتی وع ، ص‌خواجه‌جانگل خان رئیس‌دائرهٔ‌تحریرات خصوصی‌حضور بین صفحهٔ ۱۱۲و۱۱۳

۱۴۸ مسابقه والی بال بین طلاب وزارت حربیه ومعارف » ۱۱۲و۱۱۳

۱۴۹ دستهٔ فت بال مکتب حربیه » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۰ از طیارات حربی خریداری جدید وزارت حربیه » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۱ از صنف توپچی عساکر کابل » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۲ قشله های جدید عسکری درکابل » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۳ یکعده از صنف پیادهٔ عساکر کابل » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۴ از طیارات یونکرس خریداری جدید وزارت حربیه » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۵ از طیارات حربی خریداری وزارت حربیه » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۶ از تراکتورهای حربی وزارت حربیه » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۷ ماشین جدید اکسریز » ۱۱۲و۱۱۳

۱۵۸ اعلیحضرت ملوکانه موقع گذاشتن سنگ تهداب کلوب عسکری » ۱۱۴و۱۱۵

۱۵۹ کلوب عسکری » ۱۱۴و۱۱۵

۱۶۰ بند خروار لوگر » ۱۱۴و۱۱۵

۱۶۱ بند سرخ آب لوگر » ۱۱۴و۱۱۵

۱۶۲ بند قرغه » ۱۱۴و۱۱۵

۱۶۳ فوت بال بین صاحبمنصبان مزار ومیمنه » ۱۱۴و۱۱۵

۱۶۴ والی بال » » » » ۱۱۴و۱۱۵

۱۶۵ یکعده ازسکوت های کابل » ۱۱۶و۱۱۷

۱۶۶ یکعده ازسکوت (کشافان) کابل » ۱۱۶و۱۱۷

۱۶۷ یکقسمت ازفابریکهٔ برق جبل‌السراج (شمالی کابل) » ۱۱۶و۱۱۷

۱۶۸ برق خانهٔ جبل السراج » ۱۱۶و۱۱۷

۱۶۹ یك قسمت ازوزارت حربیه » ۱۱۶و۱۱۷

۱۷۰ نفری هاکی وزارت حربیه » ۱۱۶و۱۱۷

۱۷۱ نور محمد خان داکتر وداکتر عبدالغنی شاه خان سرطبیب شفاخانهٔ عسکری » ۱۱۶و۱۱۷

۱۷۲ سپورت جوجیدسو در مکتب حربیه » ۱۱۶و۱۱۷

۱۷۳ مرد معمر دربغلان صفحه ۱۲۴

۱۷۴ تکت های پوستی افغانستان بین صفحه ۱۳۶و۱۳۷

۱۷۵ شعرای معاصر کابل ومنجمین و اطبای کابل و موسیو هاکن » ۱۳۸و۱۳۹

۱۷۶ محترمینیکه بمجله کابل کمك قلمی نموده اند » ۱۳۸و۱۳۹

۱۷۷ ارباب جراید ومجلات معاصر وطن » ۱۵۲و۱۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۸ معلمین معارف کابل	بین ۱۵۲و۱۵۳
۱۷۹ سفرای کبار وزرای مختار دول خارجه در کابل	« ۱۵۶و۱۵۷
۱۸۰ اعلیحضرت غازی موقع گذاشتن سنگ تهداب مکتب حربیه دربالاحصار	صفحه ۱۶۰و۱۶۱
۱۸۱ منظرهٔ بالاحصار کابل بوضع ویرانی	« ۱۶۰و۱۶۱
۱۸۲ فوتوی شهر کابل وبالاحصار قبل ازویرانی	« ۱۶۰و۱۶۱
۱۸۳ مجلس کنفرانس خلع سلاح	صفحه ۱۶۹
۱۸۴ رئیس جمهور منچوریا	صفحه ۱۷۰
۱۸۵ هر هتلر رئیس‌الوزرای المان	« ۱۷۳
۱۸۶ پول دومر رئیس جمهور مقتول فرانسه	« ۱۷۷
۱۸۷ رئیس‌الوزرای مقتول جاپان و داور وزیر عدلیهٔ ایران	« ۱۷۸
۱۸۸ اعضاء ممتاز کانفرانس میزمدور	بین صفحه ۱۸۰ و ۱۸۱
۱۸۹ شاهٔ عراق	صفحه ۱۸۵
۱۹۰ روزولت رئیس جمهور امریکا	« ۱۸۸
۱۹۱ محصلین افغانی که جدیداً بخارج اعزام شده اند	بین صفحه ۱۹۰ و ۱۹۱
۱۹۲ اعلیحضرت غازی موقع رسم گذشت عساکر	« ۱۹۸ « ۱۹۹
۱۹۳ قشله های عسکری شیر پور	« ۱۹۸ « ۱۹۹
۱۹۴ ذات ملوکانه موقع ملاحظهٔ عساکر	« ۱۹۸ « ۱۹۹
۱۹۵ ذات همایونی با کابینهٔ وزرا و کور دیپلومات	« ۱۹۸ « ۱۹۹
۱۹۶ نجاشی ابی سینیا	صفحه ۲۰۰
۱۹۷ رئیس جمهور استریا	« ۲۰۱
۱۹۸ رئیس جمهور امریکا	« ۲۰۲
۱۹۹ شاهٔ البانیا	« ۲۰۴
۲۰۰ اعلیحضرت رضا شاه پهلوی	« ۲۰۵
۲۰۱ شاه ایطالیا	« ۲۰۶
۲۰۲ امپراطور برطانیا	« ۲۰۹
۲۰۳ شاهٔ بلجیم	« ۲۲۱
۲۰۴ شاهٔ بلغاریا	« ۲۲۲
۲۰۵ رئیس جمهور پرتگال	« ۲۲۴
۲۰۶ « « پولند	« ۲۲۵
۲۰۷ « « ترکیه	« ۲۲۶
۲۰۸ امپراطور جاپان	صفحه ۲۲۷
۲۰۹ رئیس جمهور جرمنی	« ۲۲۸
۲۱۰ « « چکوسلو واکیه	« ۲۲۹
۲۱۱ شاه رومانیه	« ۲۳۳
۲۱۲ رئیس جمهور روسیه	« ۲۳۴
۲۱۳ شاهٔ سوید	« ۲۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱٤ شاه سیام وشاه عراق	صفحه ۲۳۸
۲۱۵ شاه عرب سعودیه	« ۲۳۹
۲۱٦ رئیس جمهور فرانسه	« ۲٤۹
۲۱۷ « « کوستهٔ ریکا	« ۲٤۵
۲۱۸ « « کیوبا	« ۲٤٦
۲۱۹ « « لاتویا ورئیس جمهور لیتوانیا	« ۲٤۷
۲۲۰ رئیسه اعظمهٔ لکسمبورك	« ۲٤۸
۲۲۱ شاه مصر	« ۲٤۹
۲۲۲ رئیس جمهور مکسیکو	« ۲۵۰
۲۲۳ شاه ناروی	« ۲۵۱
۲۲٤ ملکهٔ نیدرلاندز	« ۲۵۲
۲۲۵ پاپ واتیکان	« ۲۵٤
۲۲٦ رئیس جمهور هسپانیا	« ۲۵۵
۲۲۷ نائب السلطنهٔ هنگری	« ۲۵٦
۲۲۸ شاه یوگوسلاویا	« ۲۵۷
۲۲۹ رئیس جمهور یونان	« ۲۵۸
۲۳۰ بیرق های رسمی دول عالم	بین صفحه ۲۵۸ و ۲۵۹
۲۳۱ ازجملهٔ هوابازان جوانیکه درراه‌وظیفه فدا شده‌اند	« ۲٦٦و۲٦۷
۲۳۲ موسیو موسولینی	« ۲٦۷و۲٦۷
۲۳۳ ازرسامی بهزاد هروی	« ۲۸٤و۲۸۵
۲۳٤ اعلیحضرت غازی موقع خواندن خطابهٔ افتتاح جشن نجات وطن	« ۲۸۸و۲۸۹
۲۳۵ مساحهٔ بحر وبر ونفوس قطعات عالم ونژاد های بشر	صفحه ۲۸۹
۲۳٦ بلندترین قله ها و دراز ترین وکلان ترین دریا های عالم	« ۲۹۰
۲۳۷ ادیان عالم	« ۲۹۱
۲۳۸ السنهٔ عالم	« ۲۹۲
۲۳۹ حاصل یکسالهٔ جواری ، گندم ، برنج	« ۳۹۳
۲٤۰ حاصل یکسالهٔ چای وقند	« ۲۹٤
۲٤۱ حاصل یکسالهٔ ابریشم ، پشم ، پنبه ، رابر	« ۲۹۵
۲٤۲ حاصل یکسالهٔ تیل خاك ، چودن ، ذغال سنگ	« ۲۹٦
۲٤۳ حاصل یکسالهٔ طلا ، نقره ، فولاد	« ۲۹۷
۲٤٤ طیاره های عالم	« ۲۹۸
۲٤۵ خطوط آهن عالم	« ۲۹۹
۲٤٦ خطوط تلگراف دول	« ۳۰۰
۲٤۷ آسمان و ستارگان	« ۳۰۱
۲٤۸ فکر پرواز در هوا	« ۳۰۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۹ بالون دریژابل	صفحه ۳۱۱
۲۵۰ تجربهٔ پرواز در هوا	« ۳۱۵
۲۵۱ بالون دریژابل اختراع سانتو دوموند	« ۳۱۶
۲۵۲ زپلین وکونت زپلین	« ۳۱۷
۲۵۳ برادران ریت مخترعین طیاره	« ۳۱۸
۲۵۴ هدراویون یا طیارهٔ بحری	« ۳۱۹
۲۵۵ مقابلهٔ جنگی هوائی	« ۳۲۳
۲۵۶ هیلیکو پتر	« ۳۲۵
۲۵۷ لندبرگ هوا باز امریکائی و اتوژیر	« ۳۲۷
۲۵۸ طیارهٔ انگلیسی بر قلهٔ ایورست	بین صفحهٔ ۳۲۸ و ۳۲۹
۲۵۹ زپلین بر فراز نیویارك	« « ۳۲۸ « ۳۲۹
۲۶۰ طیارهٔ معروف آلمانی دورنیه	صفحه ۳۲۹
۲۶۱ خطوط هوائی دنیا	« ۳۳۱
۲۶۲ طیارهٔ پوستهٔ امریکائی	« ۳۳۲
۲۶۳ میدان طیارهٔ ایطالیا	« ۳۳۳
۲۶۴ قوای هوائی جنگی دول	« ۳۳۴
۲۶۵ لوکوموتیف پفنگ بلی	« ۳۳۵
۲۶۶ لوکو موتیف راکت ولوکوموتیف پلانت	« ۳۳۶
۲۶۷ دهانهٔ تونل	« ۳۳۷
۲۶۸ لوکو موتیف سنتار	« ۳۳۸
۲۶۹ خط آهن کوهی	« ۳۳۹
۲۷۰ کشتی بزرگ که قطار آهن رانقل میدهد	« ۴۴۰
۲۷۱ پاپونیر	« ۳۴۱
۲۷۲ کلانترین لوکوموتیف در عالم	« ۳۴۲
۲۷۳ مونوریلوی	« ۳۴۳
۲۷۴ کیبل وی ویك پایهٔ کیبل وی	« ۳۴۴
۲۷۵ خطاط معروف وطن میر علی هروی	بین صفحه ۳۵۲ و ۳۵۳
۲۷۶ اثر خطاط معروف وطن میرعلی هروی	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۷۷ اثر خطاط معروف وطن سلطان محمد خان خندان هروی	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۷۸ اثر خطاط معروف وطن میرعبدالرحمن هروی	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۷۹ اثر خطاط معروف وطن سید عطا محمد شاه قندهاری	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۸۰ سید عطا محمد شاه خان قندهاری	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۸۱ اثر خطاط معروف وطن میرزا محمد یعقوبخان	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۸۲ خطاط معروف وطن میرزا محمد یعقوبخان	« ۳۵۲ « ۳۵۳
۲۸۳ خط شکسته آمیز سید محمدداؤد خان	« ۳۵۲ « ۳۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸٤ خط نستعلیق سید محمد داؤد خان	بین صفحه ۳۵۲ و ۳۵۳
۲۸۵ خط کوچك نویسی ، وفوتوی سید محمد داؤد خان	« ۳۵۲ » ۳۵۳
۲۸٦ آقای عبدالمجید خان رئیس شرکت اسهامی	« ۳٦۸ » ۳٦۹
۲۸۷ آقای غلام‌حیدر خان ، و دوست محمد خان وسید کریم خان	« ۳٦۸ » ۳٦۹
۲۸۸ گروپ داکتر های عسکری	« ۳۷۲ » ۳۷۳
۲۸۹ گاوان دائرهٔ تربیهٔ حیوانات	« ۳۸۲ » ۳۸۳
۲۹۰ مرغان دائره تربیهٔ حیوانات	« ۳۸۲ » ۳۸۳
۲۹۱ یکی از گاوان تربیه شدهٔ دائرهٔ تربیهٔ حیوانات	« ۳۸۲ » ۳۸۳
۲۹۲ یکی از اسپان تربیه شده دائرهٔ تربیهٔ حیوانات	« ۳۸۲ » ۳۸۳
۲۹۳ عجایب هفتگانهٔ تاریخی عالم	« ٤۰۲ » ٤۰۳
۲۹٤ هوتل کابل	« ٤۱٤
۲۹۵ تقویم	« ٤۱٤
۲۹٦ عکس رنگهٔ (گل)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطنامهٔ سالنامهٔ « کابل »

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۵	۲۵	Monpélier	Montpelier
۸	۹	مدنیت های آسیائی	مدنیت های اسیای وسطی
۸	۲۸	غدیر ویکتوریا	غدیر پامیر
۸	۲۹	کول ویکتور یا	کول پامیر
۱۳	۲۰	یوتید یوس دویم	یوگرانیدس
۱۳	۲۲	پادشاه	یوتید یوس
۱۳	۲۶	چورا سمی‌ها	خوارزمی ها
۱۸	۱۷	ازقرن شش تاهفت	ارقرن پنج تاهفت
۲۱	۳۳	قرن‌شش قبل‌المیلاد	قرن شش بعدالمیلاد
۲۲	۳۳	اندکی ازمذهب قدیم	اندگی ازانها درپنجاب‌وقدری از مذهب قدیم
۱۰	۳۳	اندوش	اندوس
۳۵	٤	فارسی ها (هرای)	فارسی ها (هرای‌و)
٤٤	۲۷	اسمار	اسمار ،بدخشان
٤٥	۷	معارف، تجارت، مالیه	مالیه، تجارت،معارف
٥٥	٥ تحت فوتو	متصدع	متصدی
٥۷	۱	۱۲٦۰	۱۲٦٤
٥۷	٥	۱۲۹٦	۱۳۰۰
٦۳	۷	مدیر مامورین عبدالسلام خان	مدیر تحریرات عبدالسلام خان
۳٦	۸	.	مدیر مامورین محمد میر خان
۷٤	تحت‌فوتو	نائب‌الحکومه	وکیل نائب‌الحکومه
۸۲	۱۷	وایزنگی	دایزنگی
۸۳	۱۳	سربی	سروبی
۸٤	۱٤	توالك وتگابستان	توالك‌وتگاب اشنان
۹٤	۱	همایونی	همایون
۹۷	۷	بی‌ماهرو	بی‌بی ماهرو
۱٦۸	عنوان ۲	کورسهای السنه‌خارجه	کورسهای السنه
۱۱٤	۲۲	منظور	منفور
۱٦۸	۲٦	باغراض	اغراض
۱۷۰	زیر عکس	شاه جدید	رئیس جمهور جدید

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلط نامه

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۷۲	۳۰	بسهولیت	بسهولت
۱۷۳	۲۷	استقامت	استقامت
۱۷٤	اول آخر سطر	بهم خودگی حروف	هر چه روشن تر شود
۱۷٤	۲۳	تحریکات	تحریکات
۱۷٦	٦	این‌دولت احزاب ، سیاسی	این دولت ،احزاب سیاسی
۱۷۷	٤	قنال	قنال
۱۷۷	۲٤	نظر شخصیت	نظر بشخصیت
۱۸۱	۲	قصفیه	تصفیة
۱۸۱	۱۷	قری	قوی
۱۸۲	۱٥	سول‌دلس روبی دینس	سول‌دیس اوبی دینس
۱۸٥	۱٥	یشه	همیشه
۱۸٦	۲	مقررت	مقررات
۱۸۸	۱۳	متحده	
۱۸۸	۱۹	امریکا	ممالك متحدهٔ امریکا
۱۸۸	۲۹	اقتدار	اقتدار
۱۸۸	۳۰	دمکرات	دموکرات
۱۹۰	۱	۱۲۱۱	۱۳۱۱
۱۹۲	۱۳	اتوماتیك	اتوماتیك
۱۹۲	۲٦	قربی	قربی
۱۹٤	۹	کشری	کشیری
۲۰۰	۱۸	HILE	HAILE
۲۰۰	۸	بافلا	باقلا
۲۰٥	٤	ملیون	
۲۰٥	۱٦	شروط	مشروطه
۳۰٦	٦	ژریم	رژیم
۲۰۸	۱۰	صیح	صحیح
۲۱٤	۱۳	درند	دارند
۲۱٥	۱۷	نفاذ	انفاذ
۲۱۷	عنوان سر صفحه	جغرافیه‌ی	جغرافیای
۲۱۷	سطر ٦	گورنرجال	گورنر جنرال
۲۱۸	۱	حودبهور	جودیپور
۲۲۲	۱۳	قانون وضع	وضع قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۲۹	زیرعکس	NASARYK	MASARYK
۲۳٤	۲۰	توکرین	یوکرین
۲٤٤	۲۳	نفرس	نفوس
۲٤٥	زیرعکس	گونز الیزپونکالیزویگوئز	کلیتوگوانز الیزویکوئز
۲٥۹	۹	از	در
۲٦۷	۲۳	موسیکی‌کی	موسیکی
۲٦۸	۲	قبت	تبت
۳۰٦	۲۳	متت وای	متساوی
۳۱۰	۸	Besliner	Besnier
۳۱۱	۱٤	Etinne	Etienne
۳٦۱	۱۲	ددوانه	دو دانه
۳۸٥	۷	برده‌تا	بردویا
۳۸٦	۱٦	۱٥٦۸	۱۰٦۸
۳۸۷	۹	جلب	جالب
۳۹٤	۱٥	»	به
۳۹٥	۱٤	انتو	اتنو
۳۹۷	٦	تن	نن
۳۹۷	۱٦	اصطلاحه	اصطلاح
۳۹۷	۲۲	پښتو	پښتنو
۳۹۹	۲	چه	خه
٤۰۰	۱٦	ترر	ترزر

غلطهاي ذيل در قسمت اعداد جغرافيا تصحيح شود

صفحه	سطر	غلط	صحیح	
۲۰۰	۸	۱۱۲ ۷۷٥ ۰٤٦	۱۲۲ ۷۷٥ ۰٤٦	مجموع
۲۰۳	۱٥	۹ ۲٤۳ ۸۳۲	۹ ۲٤۳ ۸۳۰	مجموع
»	»	۱ ٦٤۲ ٦٥۸	۱۱٤ ٤۱۷ ۷۰٤	
۲۰۳	۲۰	۹ ٥٥۸ ۸٦٥	۹ ٥٥۸ ۲٤٤	مجموع کل
		مجموع	مجموع (مع مساحه قطعات آب وتعداد بومی‌هائی امریکه)	
۲۰۷	۸	۲ ٤۲۳ ۱۱۹	۲ ٤۲۳ ۰۹۸	مجموع

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفحه	سطر	غلط	صحیح	
۲۰۷	۹	۷۹ ۸۰۱ ۴۶۶	۴۳ ۵۲۵ ۵۶۴	مجموع کل
۲۱۰	۱۴	۵ ۲۰۵ ۰۱۵	۵ ۱۰۵ ۰۱۵	مجموع
۲۱۰	۱۴	۳۳۲ ۶۵۰ ۰۰۰	۳۲۵ ۳۶۱ ۰۰۰	مجموع
۲۱۱	۱۴	۵۰ ۷۰۴ ۰۰۰	۵۵ ۶۱۸ ۰۰۰	مجموع
۲۱۱	آخر	۱۱ ۱۴۲ ۰۰۰	۱۲ ۵۵۶ ۰۰۰	مجموع
۲۱۲	۱۱	۷ ۷۹۵ ۰۰۰	۸ ۱۲۶ ۰۰۰	مجموع
۲۱۲	۱۲	۴۴۹ ۸۹۰ ۰۰۰	۶۶۸ ۸۷۹ ۰۰۰	مجموع کل
۲۲۱	آخر	۲ ۸۹۶ ۲۴۳	۲ ۴۴۶ ۲۴۳	مجموع کل
۲۲۵	۶	۱۷۹ ۲۰۵	۱ ۱۸۵ ۲۰۵	مجموع
۲۲۵	۱۲	۲ ۱۰۰ ۰۰۰	۲ ۰۷۵ ۰۰۰	مجموع
۲۲۵	۱۳	۲ ۲۱۷ ۰۲۰	۲ ۰۹۷ ۸۱۰	مجموع کل
۲۲۵	۱۳	۱۴ ۴۳۷ ۹۳۰	۷ ۷۸۹ ۱۱۵	مجموع کل
۲۲۷	۲۳	۹۰ ۳۲۶ ۰۷۱	۹۱ ۷۲۳ ۷۰۹	مجموع
۲۲۷	۲۵	۶۷۸ ۵۰۰	۶۷۸ ۵۳۷	مجموع کل
۲۲۷	۲۵	۹۰ ۳۹۵ ۶۹۸	۹۱ ۷۹۳ ۳۳۶	»
۲۳۴	۲۲	۲۱ ۹۳۸ ۳۸۱	۲۱ ۹۳۹ ۳۸۱	مجموع
۲۳۴	۲۲	۴۵ ۴۷۶ ۰۷۳	۱۳۵ ۴۷۶ ۰۷۳	»
۲۳۴	۳۲	۱۱ ۸۴۷ ۲۳۱	۱۱ ۸۴۷ ۱۳۱	»
۲۳۶	۳۲	۱۱۵ ۹۶۳ ۸۳۶	۲۵ ۹۶۳ ۸۳۶	»
۲۳۶	۳۵	۳۳ ۷۸۶ ۶۱۲	۳۳ ۷۸۶ ۵۱۲	مجموع کل
۲۴۱	۲۵	۷۶۳ ۵۱۰	۹۶۳ ۵۱۰	مجموع
۲۴۱	۲۵	۲۶ ۱۱۶ ۷۹۴	۲۴ ۳۱۶ ۷۹۴	»
۲۴۲	۱۸	۱۱ ۵۱۳ ۵۹۰	۱۲ ۵۱۳ ۵۹۰	»
۲۴۲	۱۸	۳۲ ۶۶۴ ۴۶۹	۳۲ ۶۶۴ ۱۶۹	
۲۴۲	۲۳	۵۲۸ ۸۶۳	۵۲۸ ۹۱۳	مجموع
۲۴۲	۲۷	۱۳ ۱۴۱ ۴۹۰	۱۴ ۱۴۱ ۴۹۲	مجموع کل
۲۴۲	۲۷	۱۰۱ ۳۱۴ ۱۵۴	۹۹ ۴۳۷ ۷۴۶	مجموع کل
۲۵۳	۲۱	۶۰ ۷۳۱ ۰۲۵	۹۰ ۱۲۸ ۴۲۵	مجموع
۲۵۳	۲۵	۲۰ ۰۵۲ ۱۱۲	۲ ۰۵۲ ۱۱۲	مجموع کل
۲۵۴	۲۵	۶۸ ۸۸۱ ۰۰۳	۶۸ ۲۷۸ ۴۰۳	مجموع کل
۲۵۶	۹	۶۰۰ ۲۹۹ ۶۰۰	۳۱۹	مجموع
۲۵۶	۱۰	۸۰۴ ۱۰۰	۸۲۴ ۱۰۰	مجموع کل

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفحه	سطر		غلط	صحیح
۲۱۰	۵		۰۰۰ ۱۰۶ ۷۷	۰۰۰ ۷۶۷ بونیو-برونی-سراواك
۲۱۰	۷		۰۰۰ ۳۹۱	۰۰۰ ۸۴۰ هانگ کانگ
۲۱۰	۸		۰۰۰ ۰۵۵ ۲۴۶	۰۰۰ ۰۰۳ ۲۴۱ هند برطانوی
۲۱۰	۱۴		۰۰۰ ۹۴۸	۰۰۰ ۹۴۶ فلسطین
۲۱۱	۳		۰۰۰ ۲۳۶ ۷	۰۰ ۹۲۹ ۶ اتحاد افریقه جنوبی
۲۲۵	۵			
۲۷۴	۱۸	تاجکستان	۰۰۰ ۱۷۰	۰۰۰ ۱۷۰ ۱
«	۲۱	مجموع	۰۰۰ ۳۰۸ ۱۸۸	۰۰۰ ۳۰۸ ۱۸۹
۲۷۵	۷	«	۰۰۰ ۷۶۱ ۶۴	۰۰۰ ۷۶۱ ۶۵
«	۱۳	مجموع کل	۰۰۰ ۸۵۱ ۳۱۲	۰۰۰ ۸۵۱ ۳۱۴

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library